VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Primljeno: 23-05-2012
Klasifikacijska oznaka: 450-02/12-02/38
Org. jed.: 5001
Urudžbeni broj: 65-12-01
Pril.: 2
Vrij.: —
05

HRVATSKI SABOR

Klasa: 021-12/12-09/37
Urbroj: 65-12-03

Zagreb, 22. svibnja 2012.

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 177. stavak 4. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, ***Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2011. godinu,*** koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno odredbi članka 62. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine", broj 75/08), dostavila Hrvatska narodna banka, aktom od 17. svibnja 2012. godine.

PREDSJEDNIK

Boris Šprem

ZAGREB, Trg Sv. Marka 6
primljeno: 22-05-2012
klasifikacijska oznaka: 021-12/12-09/37 | Org. jed. 65
urudžbeni broj: 324-12-01 | Pril. 1 | Vrij. CD

HNB

Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
tel.: 01 45 64 781, 45 64 555 / faks: 01 45 50 598, 46 10 551
www.hnb.hr

Ur.broj:749-020/17-05-12/ŽR

Zagreb, 17. svibnja 2012.

gosp. Boris Šprem
predsjednik

Hrvatski sabor
Trg Sv. Marka 6 i 7
10 000 Zagreb

Poštovani gospodine Šprem,

U smislu odredbi članka 62. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (Narodne novine broj 75 od 1. srpnja 2008. godine), u prilogu Vam dostavljam Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2011. godinu. Navedeno izvješće također Vam dostavljam i u elektroničkom formatu.

Ukoliko su Vam potrebne bilo kakve dodatne informacije stojim Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

dr. Željko Rohatinski
guverner

PRILOG

Na znanje:
- mr. Srđan Gjurović, predsjednik Odbora za financije i državni proračun

Godišnje **izvješće**

2014

HNB

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2011.

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555
Telefon: 01/4565-006
Telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

Tiskano u 475 primjeraka

ISSN 1331-6397 (tisak)
ISSN 1334-0093 (online)

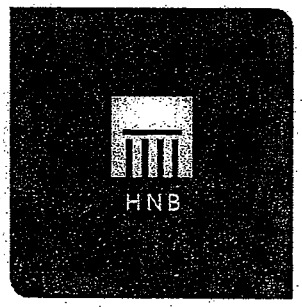

HRVATSKA NARODNA BANKA

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 2011.

Zagreb, svibanj 2012.

Sadržaj

Sažetak

Makroekonomska kretanja

Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama

Poslovanje kreditnih institucija

Platni promet

Poslovanje trezora

Javnost rada

Međunarodna suradnja

Statistika

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke

Rukovodstvo i unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke

Popis banaka i stambenih štedionica 31. prosinca 2011.

Statistički pregled

Sažetak 1

Makroekonomska kretanja 3

1.1. Međunarodno okruženje 5
1.1.1. Europska unija i zemlje eurozone 5
1.1.2. Sjedinjene Američke Države 6
1.1.3. Japan 7
1.1.4. Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju 7
1.1.5. Zemlje jugoistočne Europe 8
1.1.6. Kretanja cijena sirovina i tečaja 8
1.2. Gospodarska aktivnost 9
1.2.1. Potrošnja 9
1.2.2. Proizvodnja 10
1.2.3. Tržište rada 11
1.2.4. Cijene i tečaj 13
1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika 17
1.2.6. Tržište novca i kamatne stope 22
1.2.7. Financijski sektor 28
1.2.8. Platna bilanca 30
1.2.9. Državne financije 35

Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama 39

2.1. Instrumenti monetarne politike u 2011. 41
2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu 41
2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti 42
2.1.3. Obvezna pričuva 43
2.1.4. Ostali instrumenti 43
2.1.5. Korištenje posljednjeg utočišta likvidnosti 44
2.1.6. Kamatne stope i naknade Hrvatske narodne banke 44
2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama 45
2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama 45
2.2.2. Međunarodne pričuve HNB-a u 2011. 46

Poslovanje kreditnih institucija 49

3.1. Poslovanje banaka 51
3.1.1. Bilanca i izvanbilančne stavke 52
3.1.2. Zarada 57
3.1.3. Kreditni rizik 61
3.1.4. Likvidnosni rizik 67
3.1.5. Valutna usklađenost imovine i obveza 70
3.1.6. Kamatni rizik u knjizi banke 71
3.1.7. Adekvatnost kapitala 72
3.2. Poslovanje stambenih štedionica 77
3.2.1. Bilanca 77
3.2.2. Račun dobiti i gubitka 79
3.2.3. Kreditni rizik 80
3.2.4. Adekvatnost kapitala 80
3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava 81
3.3.1. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija 81
3.3.2. Supervizija kreditnih institucija 83
3.3.3. Supervizija poslovanja kreditnih unija 87
3.3.4. Izdavanje odobrenja i suglasnosti kreditnim institucijama i kreditnim unijama 87
3.3.5. Tržišno natjecanje 88
3.3.6. Zaštita potrošača 88

Platni promet 89

4.1. Usklađivanje nacionalne regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije 91
4.2. Podzakonski propisi 91
4.3. Izdavanje odobrenja za pružanje platnih usluga i odobrenja za izdavanje elektroničkog novca (licenciranje) 91
4.4. Međuinstitucionalna/međubankovna suradnja u području platnog prometa 92
4.5. Pritužbe korisnika platnih usluga i imatelja elektroničkog novca 93
4.6. Međubankovni platni sustavi 93
4.6.1. Nacionalni klirinški sustav 94
4.7. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa 95

Poslovanje trezora 97

5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka 99
5.2. Opskrba gotovim novcem 100
5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica 100
5.4. Vještačenje novčanica 101
5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca 101

Javnost rada 103

Međunarodna suradnja 105

7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom 107
7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF) 108
7.3. Banka za međunarodne namire (BIS) 110
7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama 110
7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske 110
7.5.1. Sloboda kretanja kapitala 110
7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima 110
7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma 111

Statistika 115
8.1. Monetarna i financijska statistika 115
8.2. Statistika platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja 115
8.3. Statistika inozemnog duga 116
8.4. Ostale statistike 118

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke 117

Izvještaj o dobiti 120
Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti 120
Izvještaj o financijskom položaju 121
Izvještaj o promjenama kapitala 122
Izvještaj o novčanim tokovima 122
Bilješke uz financijske izvještaje za godinu koja je završila 31. prosinca 2011. 124

Blokveredstvo (uključuje sjedište Hrvatske narodne banke) 119

Popis banaka i stambenih štedionica 31. prosinca 2011. 151

Statistički pregled 155

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama 157
A. Monetarni i kreditni agregati 158
Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati 158
B. Monetarne institucije 159
Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija 159
Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive 160
C. Hrvatska narodna banka 161
Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke 161
D. Banke 164
Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka 164
Tablica D2: Inozemna aktiva banaka 165
Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države 166
Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora 166
Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima 167
Tablica D6: Depozitni novac kod banaka 167
Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka 168
Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka 168
Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca 168
Tablica D10: Inozemna pasiva banaka 169
Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka 170
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka 170
E. Stambene štedionice 171
Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica 171
F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost 172
Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke 172
Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke 173
Tablica F3: Obvezne pričuve banaka 174
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka 175
G. Financijska tržišta 176
Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule 176
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima 177
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule 178
Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite 179
Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite 180
Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja 181
H. Gospodarski odnosi s inozemstvom 182
Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica 182
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge 183
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi 184
Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja 185
Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja 186
Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica 188
Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka 189
Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost 190
Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke 192
Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja 193
Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajava kune 193
Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima 194
Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora; privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor 196
Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima 197
Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora 199
Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica 201
Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja 202
Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja 202
Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja 203
I. Državne financije 204
Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti 204
Tablica I2: Operacije državnog proračuna 205
Tablica I3: Dug središnje države 206
J. Nefinancijske statistike 207
Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima 207
Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena 207
Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće 208
Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača 209

Kratice i znakovi 210

Sažetak

Bruto domaći proizvod u Republici Hrvatskoj u 2011. je godini u realnom iznosu stagnirao, nakon što je u 2010. zabilježen pad od 1,2%, a u 2009. godini još veći pad, od 6%. Promatra li se RH u odnosu na druge zemlje srednje i jugoistočne Europe, gospodarska dinamika Hrvatske u razdoblju nakon izbijanja financijske krize bila je najnepovoljnija, što poglavito zrcali zaostajanje rasta robnog izvoza u usporedbi sa spomenutim zemljama.

Realna se aktivnost, nakon smanjenja u prvom tromjesečju 2011. blago oporavila tijekom drugog i trećeg tromjesečja, poglavito zbog dobrih ostvarenja u turizmu. Međutim, u posljednjem je tromjesečju, ponovno zabilježena snažna kontrakcija zbog smanjenja domaće potražnje. Analiza sastavnica agregatne potražnje pokazuje kako je tijekom 2011. pozitivan doprinos rastu dao izvoz robe i usluga te kategorija promjena zaliha. Negativan doprinos rastu dao je snažan godišnji pad investicija u fiksni kapital, dok su osobna i državna potrošnja stagnirale.

Podaci o realnoj bruto dodanoj vrijednosti u 2011. također pokazuju da je aktivnost ukupnoga gospodarstva stagnirala. Aktivnost se intenzivirala u većini uslužnih djelatnosti, dok se u industriji i građevinarstvu nastavilo njezino smanjivanje. U skladu s promjenama agregatne potražnje formiranje BDV-a bilo je snažnije tijekom drugog i trećeg tromjesečja ponajprije u djelatnostima ugostiteljstva, financijskog posredovanja i trgovine, a kraj godine ponovo je bio obilježen kontrakcijom većine proizvodnih djelatnosti.

Tržište rada obilježio je nastavak nepovoljnih kretanja. Podaci HZMO-a o broju osiguranika i administrativni podaci DZS-a o broju zaposlenih pokazuju kako se prosječan broj zaposlenih osoba smanjio, dok je stopa nezaposlenosti porasla. Tako je prosječna administrativna stopa nezaposlenosti u 2011. dosegnula 17,8%, za usporedbu, u 2010. iznosila je 17,4%. Međunarodno usporediva anketna stopa nezaposlenosti iznosila je 13,5% (11,8% godinu dana prije). Nominalne bruto i neto plaće (isključi li se učinak ukidanja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke) u 2011. su porasle, dok su se realne plaće blago smanjile.

Inflacija je porasla pod utjecajem uvoznih cijena, no njezin su rast usporavali nizak rast, nepovoljna očekivanja povezana s gospodarskim kretanjima, smanjenje zaposlenosti i porast nezaposlenosti. Uvozni pritisci na cijene ponajprije su odražavali porast cijena energenata i sirovina na svjetskim tržištima. Pod njihovim utjecajem prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj je u 2011. narasla na 2,3%, s 1,1% u 2010. Pritom je najizraženije bilo ubrzanje inflacije prehrambenih proizvoda.

Središnja je banka i u 2011. godini nastavila provoditi politiku stabilnoga nominalnog tečaja kune prema euru, što je glavni preduvjet za ostvarivanje niske inflacije u Hrvatskoj, ali i očuvanje ukupne financijske stabilnosti. U uvjetima slabijeg priljeva kapitala iz inozemstva i razduživanja domaćih sektora prema inozemnim kreditorima, prevladavali su deprecijacijski pritisci na tečaj domaće valute, osobito u drugoj polovini godine. Kako bi ih ublažila, središnja je banka provela dvije devizne intervencije, a u listopadu je i povisila stopu obvezne pričuve s 13% na 14%, nakon čega se tečaj stabilizirao. Na kraju godine tečaj je iznosio 7,53 EUR/HRK, što je deprecijacija od 2,0% u odnosu na tečaj ostvaren na kraju 2010. godine.

Osim stabilnosti tečaja HNB je tijekom 2011. podupirao i visoku likvidnost monetarnog sustava nastojeći povoljno utjecati na uvjete financiranja radi bržeg oporavka domaćega gospodarstva. Slaba potražnja i izostanak investicija, uz rast udjela loših kredita te i nadalje velike potrebe države za financiranjem, oslabili su izglede za znatniji oporavak rasta kredita poduzećima i stanovništvu. Stoga je rast plasmana privatnom sektoru, nakon što se isključi utjecaj tečaja, iznosio samo 3,8%. Glavnina rasta odnosila se na poduzeća, dok se kreditiranje stanovništva nije oporavilo.

Što se tiče izvora financiranja, banke su bile suočene sa slabijim priljevom domaćih izvora sredstava. Poduzeća su osjetno smanjila svoje depozite kod poslovnih banaka, dok se rast depozita stanovništva usporio. Rast ukupnih likvidnih sredstava (M4) zato je u 2011. godini iznosio 3,5%, odnosno 2,1% ako se isključi utjecaj tečaja, prema 4,4%, odnosno 3,2%, u 2010.

Zbog iznimno dobre likvidnosti financijskog sustava tijekom 2011. znatno se smanjila potreba banaka za financiranjem na novčanom tržištu pa su se prekonoćne kamatne stope na međubankovnom tržištu uglavnom kretale ispod 1%. Velik interes ulagača utjecao je na smanjenje kamatnih stopa na trezorske zapise MF-a u prvom polugodištu, a krajem 2011. one su porasle na najvišu razinu u posljednje dvije godine pod utjecajem negativnih domaćih i inozemnih činitelja.

Kamatne stope banaka nastavile su se smanjivati i tijekom 2011., ali znatno sporije u odnosu na prethodnu godinu. Kontinuirano smanjivanje aktivnih kamatnih stopa odražava i utjecaj smanjenja regulatornih troškova iz prve polovine godine, dok su zaoštravanje dužničke krize u inozemstvu i pojačana neizvjesnost krajem 2011. zaustavili i donekle preokrenuli tendenciju smanjivanja aktivnih, ali i pasivnih kamatnih stopa.

Percepcija rizičnosti Hrvatske od strane inozemnih ulagača tijekom 2011. povećala se, a negativni se jaz u odnosu na nove članice EU-a produbio, što je negativno utjecalo na cijenu i dostupnost inozemnog financiranja. Premda su se referentne kamatne stope u eurozoni krajem godine počele smanjivati, daljnji porast globalne premije za rizik rezultirao je nastavkom pogoršavanja uvjeta inozemnog financiranja za Hrvatsku. To je, uz pogoršanje uvjeta financiranja ostalih banaka majki najvećih domaćih banaka, dodatno otežalo pristup domaćih sektora inozemnom kapitalu tijekom 2011.

U svjetlu nepovoljnih kretanja u realnoj sferi kvaliteta kredita nastavila se pogoršavati, no nešto sporijim tempom. Udio loših kredita porastao je s 11,2% na kraju 2010. na 12,4% na

kraju 2011. U skladu s dosadašnjim kretanjima i dosada najvećom rizičnošću kredita trgovačkim društvima udio loših kredita u tom sektoru porastao je na 20,1%. Relativno povoljnija ostala je kvaliteta kredita odobrenih stanovništvu, gdje je udio loših kredita na kraju godine dosegnuo 8,6%.

Stabiliziranje neto prihoda iz poslovanja omogućilo je bankama održavanje povoljne razine dobiti, unatoč i nadalje prisutnom pritisku troškova ispravaka loših kredita. Pokazatelji profitabilnosti bankovnog sustava u 2011. nastavili su se lagano oporavljati nakon što su se osjetno smanjili u 2009. godini. Dobit banaka prije oporezivanja, prema privremenim nerevidiranim podacima, iznosila je 4,7 mlrd. kuna ili za 0,4 mlrd. kuna više nego u 2010. Profitabilnost prosječne imovine (ROAA) i prosječnoga kapitala (ROAE) iznosila je 1,2% odnosno 7,1%. Sve su grupe banaka ostvarile rast dobiti prije oporezivanja u odnosu na kraj 2010. godine, a najveći je utjecaj na navedeni porast imala grupa malih banaka.

Druga godina primjene standarda Basel II u izvješćivanju o adekvatnosti jamstvenoga kapitala donijela je nastavak porasta te stope s 18,8%, koliko je iznosila na kraju 2010., na 19,2% na kraju 2011. To je odražavalo smanjenje kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik.

Kada je riječ o superviziji kreditnih institucija, u 2011. godini ostvareni su svi planirani zadaci koji proizlaze iz strateških smjernica HNB-a usmjerenih na očuvanje visokog stupnja stabilnosti bankovnog sustava. Tijekom godine obavljen je izravni nadzor nad 22 kreditne institucije čija imovina iznosi 65,57% ukupne imovine sustava, te nad jednom kreditnom institucijom nad kojom je u prosincu 2011. pokrenut postupak likvidacije. Na osnovi utvrđenih nezakonitosti, nepravilnosti i slabosti u poslovanju HNB je dao preporuke za njihovo otklanjanje, ali i poboljšanje stanja te unapređivanje poslovnih procesa i informacijskih sustava. Osim što je obavljen izravni nadzor, u sklopu nadzora bonitetnom analizom sastavljeno je 100 pismenih analiza poslovanja kreditnih institucija, od čega se 95 analiza odnosilo na pojedinačne kreditne institucije, a preostalih pet na grupe kreditnih institucija.

Manjak na tekućem računu platne bilance blago se smanjio, najviše na osnovi dobrih rezultata u turizmu. Na godišnjoj je razini tako ostvaren negativan saldo u iznosu od 0,4 mlrd. EUR (–1,0% BDP-a). Manjak u razmjeni robe, nakon dvije godine izrazite kontrakcije, ponovno se povećao. Djelomično se to može pripisati visokim cijenama energenata, posebno nafte, premda se i saldo u razmjeni drugih vrsta robe pogoršao. Iznimka je neto izvoz brodova, koji je dosegnuo rekordnu razinu. Negativan saldo na računu faktorskih dohodaka povećao se, zbog viših kamatnih stopa na međunarodnim financijskim tržištima.

Slabljenje gospodarske aktivnosti uz pad manjka na tekućem računu umanjilo je potrebu za inozemnim financiranjem. Ipak, neto priljevi kapitala (isključujući promjene međunarodnih pričuva) iznosili su 1,7 mlrd. EUR, što je za 27,5% više nego tijekom 2010. Premda je zabilježeno visoko ostvarenje izravnih vlasničkih ulaganja, najveći se dio odnosio na transakcije pretvaranja duga u kapital nekolicine poduzeća u stranom vlasništvu (1,5 mlrd. EUR), dok su ulaganja u nove projekte bila za trećinu manja nego prethodne godine. Promatra li se prema djelatnosti, većina izravnih ulaganja realizirana je u kemijskoj i metalnoj industriji te djelatnosti telekomunikacija, a najviše su zadržane dobiti zabilježene u sektorima financijskog posredovanja te proizvodnje koksa i naftnih derivata.

Konverzija dužničkih potraživanja u vlasnički udio značajno je utjecala i na stanje bruto inozemnog duga, koji je smanjen za 0,7 mlrd. EUR, pa je na kraju 2011. iznosio 45,7 mlrd. EUR, odnosno 99,6% BDP-a. Međutim, ako se izuzmu spomenute transakcije i međuvalutne promjene, dug se povećao za 0,7 mlrd. EUR. Pritom su inozemne obveze u najvećoj mjeri povećale poslovne banke i središnja država. Prirast duga zabilježen je i kod privatnih nefinancijskih poduzeća, dok su javna poduzeća i nebankarske financijske institucije smanjivale obveze prema inozemnim kreditorima.

Ukupne međunarodne pričuve RH u 2011. porasle su za 5,0% na godišnjoj razini te su na kraju godine iznosile 11,2 mlrd. EUR, što je bilo dostatno za pokriće 8,9 mjeseci uvoza robe i usluga u 2011. Nešto viši (7,9%) bio je u 2011. rast neto raspoloživih pričuva, koje su dosegnule na kraju godine 10,0 mlrd. EUR. Osnovni činitelji povećanja bili su otkup od Ministarstva financija RH, dok su bankama devize prodavane radi podržavanja tečaja. Međunarodnim pričuvama nastavilo se upravljati po načelima visoke sigurnosti i likvidnosti, što je bilo osobito važno u rizičnim globalnim financijskim prilikama te u vrijeme intenziviranja dužničke krize u eurozoni. Američka i njemačka krivulja prinosa pale su krajem 2011. na najniže razine do tada, pa su porasle cijene obveznica. U takvim uvjetima na razini cijele 2011. stopa povrata eurskog portfelja HNB-a za trgovanje iznosila je 1,36%, a stopa povrata dolarskog portfelja HNB-a za trgovanje 0,56%. Eurskim portfeljem koji se drži do dospijeća ostvaren je u 2011. povrat od 2,31%.

Nepovoljna kretanja u javnim financijama nastavila su se već treću godinu zaredom. Neto zaduživanje konsolidirane opće države prema metodologiji GFS 2001 iznosilo je 14,8 mlrd. kuna ili 4,3% BDP-a, dok je ukupni fiskalni manjak iznosio 18,1 mlrd. kuna, odnosno 5,3% BDP-a. Država je sredstva potrebna za financiranje manjka gotovo u cijelosti osigurala novim zaduživanjem, pa se nastavio snažan rast duga opće države, koji je na kraju prosinca prošle godine dosegnuo 156,0 mlrd. kuna (45,7% BDP-a).

Makroekonomska kretanja

HNB

1.1. Međunarodno okružje

Globalni gospodarski rast tijekom 2011. značajno se usporio. Stopa rasta zemalja u razvoju i zemalja s tržištima u nastajanju bila je niža za oko 1 postotni bod u odnosu na prethodnu godinu (6,2% u 2011. naprama 7,3% u 2010.), a kod razvijenih je gospodarstava realan rast bio upola manji (1,6% naprama 3,2%). Usporavanje rasta, između ostaloga, odražava spor oporavak privatne potražnje, ponovnu eskalaciju dužničke i bankovne krize u Europi, negativan utjecaj elementarne nepogode u Japanu te geopolitičke nestabilnosti u Sjevernoj Africi i na Bliskom istoku. Srednja i Istočna Europa mogu se istaknuti kao jedna od rijetkih regija s povećanom stopom rasta u 2011. Kod Srednje Europe uzroci se mogu naći u nešto kasnijem izlasku iz krize i povoljnom utjecaju njemačkoga gospodarstva, a u Istočnoj su Europi povoljna kretanja bila podržana visokim cijenama sirovina. U skladu s neujednačenim oporavkom pojedinih svjetskih gospodarstava kretali su se i inflatorni pritisci. Kod razvijenih su gospodarstava još uvijek nizak stupanj iskorištenosti kapaciteta i stabilna inflacijska očekivanja uglavnom smanjili učinak rasta cijena sirovina. S druge strane, snažniji gospodarski rast u pojedinim zemljama s tržištima u nastajanju i zemljama u razvoju odredio je nešto više stope inflacije potrošačkih cijena.

1.1.1. Europska unija i zemlje eurozone

U 2011. godini gospodarski rast u Europskoj uniji iznosio je 1,6%[1], a u eurozoni neznatno manje: 1,5%. Rast je kod većine članica eurozone bio niži u odnosu na 2010. Iznimka su Estonija, Irska, Austrija i Španjolska (koja je u prethodnoj godini ostvarila kontrakciju gospodarske aktivnosti). Pritom se u najvećem broju zemalja gospodarska aktivnost tijekom godine usporavala. Nakon snažnijeg rasta u prvom tromjesečju gospodarska se aktivnost u nastavku godine usporila pod utjecajem fiskalne konsolidacije, relativno visokih cijena sirovina, ali i nepovoljnog učinka nestabilnosti na financijskim tržištima na pouzdanje potrošača i poduzetnika. Navedeno se odrazilo i na uglavnom sporiji rast domaće potražnje u odnosu na ukupni rast gospodarstva. U drugom polugodištu osjetilo se i slabljenje inozemne potražnje, u skladu s usporavanjem globalnoga gospodarstva. Prosječna godišnja stopa nezaposlenosti u eurozoni u 2011. ostala je na razini prethodne godine, no trendovi na tržištima rada pojedinačnih članica značajno su se razlikovali. Dok su pojedine zemlje, predvođene Njemačkom, zahvaljujući relativno povoljnim gospodarskim ostvarenjima, ali i provedenim reformama radnog zakonodavstva, uspjele smanjiti stopu nezaposlenosti, u drugim je zemljama, među kojima prednjače Španjolska, Grčka, Portugal i Irska, stopa nezaposlenosti nastavila rasti. Posebno se ističe nepovoljna situacija u Španjolskoj, u kojoj je stopa nezaposlenosti premašila 20%. U svim zemljama članicama pritom je izrazito visoka stopa nezaposlenosti osoba mlađih od 25 godina.

Jedno od osnovnih obilježja 2011. jest ponovno intenziviranje nesigurnosti na financijskim tržištima, što je posljedica zabrinutosti zbog javnih dugova te i dalje visokoga proračunskog manjka pojedinih zemalja članica eurozone. Razlika prinosa na dug pojedinih država i banaka za koje se smatralo da su izložene povezanom riziku dosegnula je iznimno visoke vrijednosti. Snažan porast razlike prinosa dogodio se i u zemljama koje prethodno nisu bile zahvaćene krizom, kao što su Belgija, Cipar, Italija, Španjolska te u manjoj mjeri Francuska. Poduzete akcije za obuzdavanje povišene nesigurnosti i kolebljivosti na tržištima, među kojima se mogu izdvojiti izmjene u pravilima

1.1. Realni rast BDP-a u zemljama Europske unije

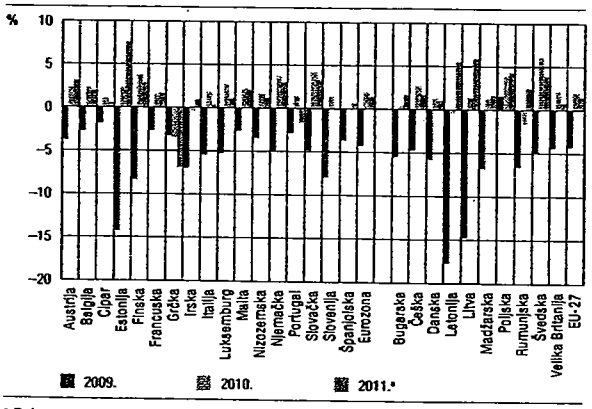

* Ocjena
Napomena: Od 2009. podaci za eurozonu uključuju Slovačku, a od 2011. i Estoniju.
Izvor: Eurostat

1.2. Stopa nezaposlenosti u zemljama Europske unije

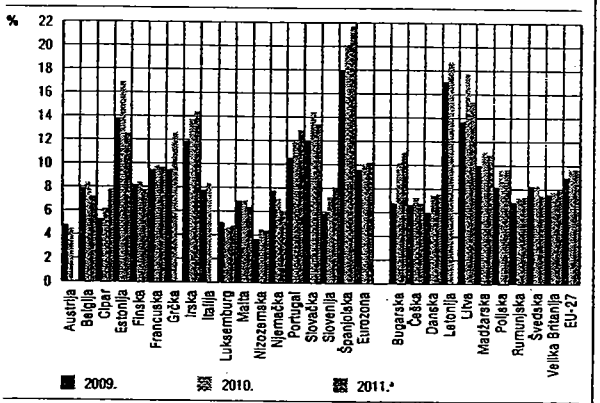

* Ocjena
Napomena: Od 2009. podaci za eurozonu uključuju Slovačku, a od 2011. i Estoniju.
Izvor: Eurostat

1 Ocijenjena vrijednost, MMF, *WEO Update*, siječanj 2012.

1.3. Prosječna godišnja stopa promjene harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena u zemljama Europske unije

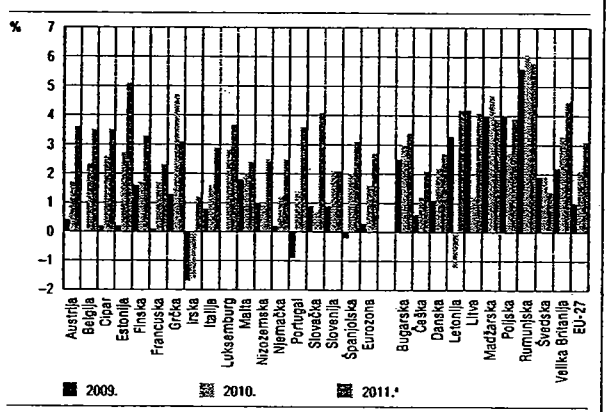

* Ocjena
Napomena: Od 2009. podaci za eurozonu uključuju Slovačku, a od 2011. i Estoniju.
Izvor: Eurostat

1.4. Kamatne stope na dugoročne državne obveznice u domaćoj valuti (prema maastrichtskim kriterijima konvergencije)

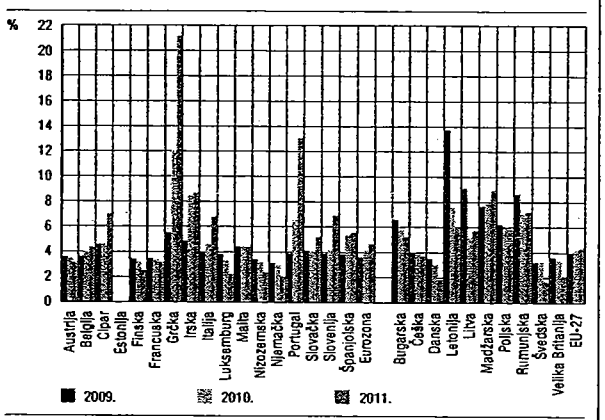

Izvor: Eurostat

1.5. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u SAD-u

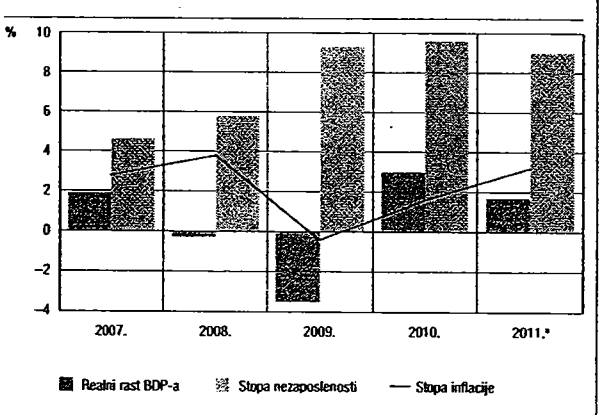

* Ocjena
Izvori: Bureau of Economic Analysis; US Department of Labor

Europskog fonda za financijsku stabilnost (EFSF), paket mjera pomoći za Grčku iz srpnja 2011. te produžetak nekonvencionalnih mjera Europske središnje banke, samo su djelomično uspjele povratiti narušeno povjerenje ulagača.

Prosječna godišnja stopa inflacije u 2011. u eurozoni (2,7%) porasla je u odnosu na prethodnu godinu (1,6%) pod utjecajem rasta cijena energije i sirovina na svjetskim tržištima, a unatoč i dalje umjerenom gospodarskom rastu te neiskorištenim proizvodnim kapacitetima. Pritom je inflacija rasla poglavito u prvom polugodištu. S tim u vezi, Europska je središnja banka u travnju i srpnju 2011. povećala ključnu kamatnu stopu za 0,25 postotnih bodova. Popuštanje inflatornih pritisaka u nastavku godine i izraženo pogoršanje gospodarskih izgleda u eurozoni utjecali su na suprotno djelovanje u studenome i prosincu, pa je ključna kamatna stopa na kraju 2011. bila na istoj razini na kojoj je bila početkom godine.

U starim članicama Europske unije koje nisu dio eurozone gospodarski se rast uglavnom smanjio u odnosu na 2010., a u novim je članicama bio nešto viši. Snažnijim gospodarskim rastom unutar skupine ponovno su se istaknule Švedska i Poljska te Letonija i Litva. Što se tiče cjenovnih kretanja, u većem broju zemalja te skupine zabilježene su više stope inflacije nego u eurozoni. Kod novih članica Europske unije to uglavnom odražava drugačiju strukturu indeksa potrošačkih cijena, a time i izraženiji učinak prelijevanja rasta svjetskih cijena sirovina i energije. S druge strane, viša stopa inflacije u Velikoj Britaniji uglavnom prati povećanje stope PDV-a, deprecijaciju funte sterlinga te provedene mjere monetarne politike, a povišena se stopa inflacije u Švedskoj može djelomično pripisati snažnijem gospodarskom rastu.

1.1.2. Sjedinjene Američke Države

Američko je gospodarstvo u 2011. imalo rast realne gospodarske aktivnosti od 1,7%[2]. Tijekom godine gospodarska se aktivnost pritom osjetno dinamizirala. Slabiji rezultati u prvoj polovini godine, iako donekle očekivani zbog privremenoga negativnog utjecaja rastućih cijena nafte na domaću potražnju te problema u automobilskoj industriji povezanih s elementarnom nepogodom u Japanu, ipak su nadmašili očekivanja, a ponajviše se mogu pripisati usporavanju oporavka potrošnje kućanstava u odnosu na drugu polovinu prethodne godine. Osim već spomenutog rasta cijena nafte, na potrošnju kućanstava negativno su utjecali stagnacija na tržištu rada i nepovoljna kretanja na tržištima kapitala. Istodobno je investicijska aktivnost privatnog sektora povoljno djelovala na ukupnu aktivnost. Glavnina porasta odnosila se na nove investicije poduzetnika u opremu i računalne programe, dok su investicije u rezidencijalne nekretnine i dalje ostale potisnute. Rast je usporavala i državna potrošnja, zahvaljujući isteku kriznih stimulativnih mjera. No treće, a posebno četvrto tromjesečje donijeli su osjetnije ubrzanje gospodarskog rasta. U trećem je tromjesečju, osim daljnjega pozitivnog djelovanja investicijske aktivnosti, zabilježen i

2 US Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, *GDP: Fourth quarter and annual 2011 (advance estimate)*, 27. siječnja 2012.

oporavak osobne potrošnje, odnosno nabave trajnih dobara, a slična su kretanja nešto jačeg intenziteta bila vidljiva i u posljednjem tromjesečju. S druge strane, državna je potrošnja nastavila negativno pridonositi ukupnoj gospodarskoj aktivnosti. Kada je riječ o kretanjima inozemne potražnje, pozitivan je doprinos izvoza bio nešto manji nego u prethodnoj godini, u skladu s kretanjima globalne gospodarske aktivnosti. Prosječna stopa nezaposlenosti, nakon što se većim dijelom godine zadržavala oko 9%, u posljednjem se tromjesečju počela smanjivati i u prosincu je iznosila 8,5%.

Rast cijena energije i sirovina na svjetskim tržištima utjecao je na povećanje godišnjeg rasta potrošačkih cijena u SAD-u u odnosu na prethodnu godinu. U 2011. indeks potrošačkih cijena bio je tako za 3,0% viši u odnosu na godinu prije, što je ujedno najveće povećanje od 2007. Utjecaj svjetskih cijena energije pritom je djelovao s određenim zaostajanjem jer se rast indeksa cijena energije i cijena motornih goriva usporio u odnosu na prethodnu godinu, no ubrzao se rast cijena energije za kućanstva te rast cijena električne energije. Osim toga, znatno su porasle cijene većine živežnih namirnica i hrane za pripremu u kućanstvu.

Za razliku od Europske središnje banke, Fed je zadržao referentne kamatne stope na iznimno niskim razinama, a prema sadašnjim najavama tako će i ostati barem do sredine 2013. godine. Kada se govori o monetarnoj politici Feda u 2011., vrijedi istaknuti i odluku iz rujna o povećanju udjela dugoročnih obveznica u Fedovu portfelju vrijednosnica, koja je donesena radi smanjivanja dugoročnih kamatnih stopa.

1.1.3. Japan

Gospodarska su kretanja u 2011. u Japanu bila umnogome određena posljedicama elementarne katastrofe iz ožujka. Već se u posljednjem tromjesečju 2010. gospodarska aktivnost počela smanjivati, a zatim je došlo do snažnog smanjenja u prva dva tromjesečja 2011. Izravni učinci nepogoda ogledali su se u znatnom smanjenju potrošnje kućanstava neposredno nakon potresa i izrazito velikom padu industrijske proizvodnje u travnju. Industrijska proizvodnja, a s njom i izvoz (čak i globalna proizvodnja nekih proizvoda kao što su automobili), u sljedećem su razdoblju bili snažno ograničeni. Otegotna su okolnost bile i redukcije električne energije, koje su uslijedile zato što je znatan broj japanskih nuklearnih elektrana bio izvan pogona. Ipak, može se reći da se japansko gospodarstvo relativno brzo i uspješno oporavilo. Poduzeća su uspjela prilagoditi proizvodne procese smanjujući negativan utjecaj nedostatne ponude električne energije, a oporavak optimizma potrošača rezultirao je rastom potrošnje, pri čemu su također osjetnije porasle kupnje energetski učinkovitih kućanskih aparata. Stoga je treće tromjesečje donijelo znatno ubrzanje gospodarskog rasta, čemu je pozitivno pridonijela i domaća i inozemna potražnja. Snažan rast izvoza djelomično se može pripisati obnavljanju zaliha inozemnih proizvođača povezanih s japanskim dobavljačima. Istodobno, snažan su poticaj dale i rezidencijalne investicije, potaknute obnovom razorenih područja, ali i učincima privremenog programa poticanja ekološke obnove stambenih jedinica iz srpnja. Međutim, u posljednjem se tromjesečju 2011. gospodarska aktivnost usporila, pod utjecajem slabljenja globalne potražnje i istodobne aprecijacije jena. Izraženi aprecijacijski pritisci te s njima povezan pad potražnje za japanskim izvozom primorali su središnju banku na nastavak intervencija na deviznom tržištu tijekom 2011., a njezina ključna kamatna stopa zadržala se u rasponu između 0,0% i 0,1%. Kada je riječ o cjenovnim kretanjima, prosječna je godišnja stopa promjene potrošačkih cijena u 2011. u Japanu ponovno bila negativna i iznosila je –0,3%.

1.6. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u Japanu

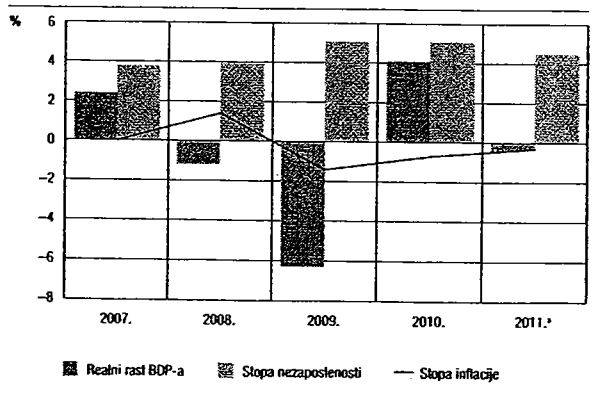

* Ocjena
Izvori: Eurostat; japanski statistički ured

1.1.4. Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju

Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju i u 2011. godini bile su glavni pokretač rasta svjetskoga gospodarstva, sa stopom realnog rasta BDP-a od 6,5%[3] (7,1% u 2010.). Nešto niža stopa rasta u odnosu na 2010. ostvarena je u većini zemalja iz promatrane skupine, a više stope rasta u odnosu na prethodnu godinu bile su u Srednjoj i Istočnoj Europi. To je posljedica provedenih mjera za ograničavanje tzv. pregrijavanja pojedinih gospodarstava iz te skupine, ali i usporavanja globalne gospodarske aktivnosti.

Kinesko gospodarstvo ostvarilo je u 2011. rast realnog BDP-a od 9,5%[4] ili za 0,8 postotnih bodova manje u odnosu na 2010. godinu. Čini se da je usporavanje gospodarskog rasta u prvom redu rezultat slabljenja inozemne potražnje. Pozitivan je pak utjecaj imala dinamična investicijska aktivnost, unatoč mjerama kineske vlade za obuzdavanje špekulacijskih pritisaka na tržištu nekretnina. Gospodarskom je rastu pozitivno pridonosila i osobna potrošnja, zahvaljujući relativno dobroj situaciji na tržištu rada. Povoljna gospodarska kretanja i rastuća stopa inflacije u prvoj polovini godine utjecali su na kinesku središnju banku da višekratno povećava stope obvezne pričuve. Ipak, pogoršanje globalnih gospodarskih izgleda krajem godine nagnalo

3 Ocijenjena vrijednost, MMF, *WEO Update*, siječanj 2012.
4 Ocijenjena vrijednost, MMF, *WEO Update*, siječanj 2012.

je monetarne vlasti na djelovanje u suprotnom smjeru, pa je stopa obvezne pričuve krajem studenoga snižena, prvi put od kraja 2008.

U Indiji se u 2011. također usporio gospodarski rast, pa se ostvarena stopa rasta smanjila s 9,9% u 2010. na 7,4%[5]. Najznačajnija odrednica gospodarskog rasta i u slučaju Indije bila je snažna domaća potražnja. Promatra li se po sastavnicama, osobna potrošnja i investicije izmjenjivale su se u ulozi generatora rasta, uz očekivano izraženiju kolebljivost investicijske aktivnosti. Godišnji se rast veleprodajnih cijena nastavio povećavati, što je navodilo monetarne vlasti na daljnje pooštravanje uvjeta, odnosno podizanje ključne kamatne stope tijekom 2011. godine.

Relativno snažan rast gospodarstva Rusije nastavio se i u 2011. godini (4,1%, neznatno više od 4,0% u 2010.), zbog povoljnih kretanja cijena sirove nafte i sirovina na svjetskom tržištu te stabilne domaće potražnje. Na vrijednost ruskog izvoza ponovno su pozitivno djelovale visoke cijene nafte, ali i stabilna globalna potražnja. Osim toga, određeno ubrzanje rasta u trećem tromjesečju bilo je posljedica povoljnih kretanja poljoprivredne proizvodnje. Kada je riječ o cjenovnim kretanjima, primjetno je usporavanje inflacije s približavanjem kraja godine.

Nakon što je većina zemalja Latinske Amerike u 2010. zabilježila snažne stope gospodarskog rasta, u 2011. aktivnost u većini zemalja regije usporila se. U prvom su polugodištu relativno povoljna kretanja uvjeta razmjene (brojne su zemlje iz te skupine izvoznice sirovina) te snažni kapitalni priljevi podržavali nešto snažniji gospodarski rast. Niže stope rasta u drugoj polovini godine odražavale su utjecaj smanjenja inozemne potražnje, ali i provedenih restriktivnih mjera makroekonomske politike.

1.1.5. Zemlje jugoistočne Europe

U 2011. Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i Srbija imale su višu stopu rasta u odnosu na prethodnu godinu, a u Albaniji se, zbog povoljnijih ostvarenja u prethodnoj godini, rast tek blago usporio[6]. Intenzitetom rasta u 2011. godini ističe se Makedonija (3,1%), dok je najmanji rast zabilježila Bosna i Hercegovina (1,7%). U većini zemalja skupine inflatorni pritisci nisu bili jače izraženi, a uglavnom su proizlazili iz kretanja cijena sirovina i energije na svjetskom tržištu.

Industrijska je proizvodnja u BiH tijekom 2011. na godišnjoj razini porasla za 5,6%. Pritom se snažno povećala proizvodnja intermedijarnih proizvoda, energije i netrajnih proizvoda za široku potrošnju, a istodobno se smanjila proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju i kapitalnih proizvoda. Kada se promatra vanjskotrgovinska robna razmjena, primjetljivo je smanjenje razlike između godišnjeg povećanja vrijednosti izvoza (15,9%) i uvoza (14,0%). Struktura izvoza, pri čemu je najveći pozitivan doprinos imao izvoz netrajnih proizvoda za široku potrošnju i intermedijarnih proizvoda, upućuje na inozemnu potražnju kao dominantnu odrednicu kretanja industrijske proizvodnje. Kod robnog uvoza najviše je porastao uvoz energije i intermedijarnih proizvoda, dok je smanjenje zabilježeno kod trajnih proizvoda za široku potrošnju. Izvoz iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku povećan je za 12,5%, a uvoz iz Hrvatske porastao je za 8,1%. Hrvatska je i dalje najvažniji bosanskohercegovački vanjskotrgovinski partner. Kada je riječ o domaćoj potražnji, u prva tri tromjesečja nominalni promet u maloprodaji veći je za 6,2%. Indeks potrošačkih cijena u istom je razdoblju porastao za 3,7%.

Rast BDP-a u 2011. u Srbiji iznosio je 1,9% (prema procjenama Republičkog zavoda za statistiku). Gospodarski je rast bio u prvom redu potaknut povoljnim kretanjima investicijske aktivnosti. Dok je vrijednost robnog uvoza iskazanog u dinarima porasla na godišnjoj razini za 13,2%, vidljiv je visok rast uvoza kapitalnih dobara (46,3%). Istodobno je robni izvoz u 2011. porastao za 12,7% u odnosu na prethodnu godinu. Nadalje, industrijska proizvodnja je u 2011. porasla za 2,1%, pri čemu se, ako promatramo prema glavnim industrijskim grupacijama, povećala proizvodnja energije, intermedijarnih i kapitalnih proizvoda. S druge strane, visoka nezaposlenost i oskudni izvori financiranja nepovoljno su djelovali na osobnu potrošnju, na što upućuje pad proizvodnje dobara za široku potrošnju (trajnih i netrajnih) i godišnje smanjenje realnog prometa robe u trgovini na malo od 16,7%.

1.1.6. Kretanja cijena sirovina i tečaja

Cijene nafte, nakon snažnog rasta u prva četiri mjeseca 2011. zbog povećane geopolitičke nestabilnosti na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi, u nastavku su se godine uglavnom smanjivale, u ozračju rastuće napetosti na financijskim tržištima i smanjenja očekivanoga gospodarskog rasta. Ipak, krajem listopada i u studenome cijene su porasle, djelomično pod utjecajem novih napetosti na Bliskom istoku, pri čemu se, uz već prisutnu nestabilnost u Siriji, u žarištu ovaj put našao i Iran. Značajniji je rast cijena izostao, zbog sve nepovoljnijih kretanja gospodarske aktivnosti u razvijenim zemljama te oporavka

1.7. Kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu

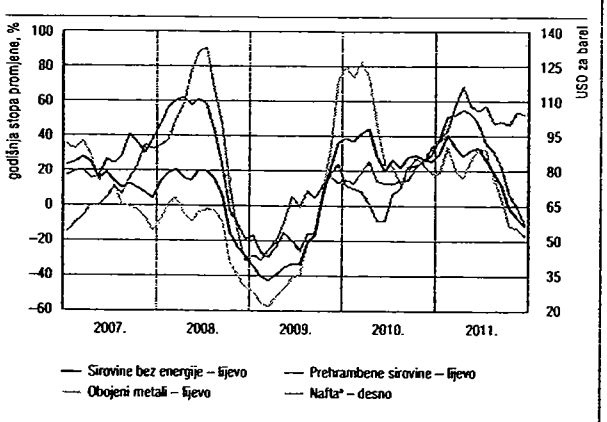

* Prosjek cijena nafte: Dubai Fateh, U. K. Brent i West Texas Intermediate
Izvori: Bloomberg; HWWI

5 Ocijenjena vrijednost, MMF, *WEO Update*, siječanj 2012.
6 *Consensus Forecast*, siječanj 2012.

ponude libijske, ali i sjevernomorske nafte. Stope rasta bile su visoke tijekom cijele 2011.; one najviše bile su zabilježene sredinom godine, ali su se s približavanjem kraja godine zbog baznog učinka smanjile. Ukupno je prosječna cijena u 2011. iznosila oko 104 USD za barel, što je bilo oko 32% iznad prosječne razine u 2010. godini.

Uzlazni trend cijena sirovina iz 2010. nastavio se u prvih šest mjeseci 2011. Porast cijena bio je primjetan kod svih kategorija proizvoda, pa su tako rasle i cijene hrane te cijene industrijskih sirovina. Takva su kretanja bila potaknuta stabilnom potražnjom zemalja u razvoju. No nakon travnja cijene sirovina počele su se smanjivati. U listopadu je zabilježena i prva negativna godišnja stopa HWWI indeksa (sirovine bez energenata, u američkim dolarima). Pad cijena odražavao je zabrinutost za kretanja buduće potražnje zbog usporavanja globalnoga gospodarstva te povoljne rezultate godišnjeg uroda najvažnijih poljoprivrednih kultura. U odnosu na prosinac 2010. godine agregatni je HWWI indeks, koji oslikava kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu, u prosincu 2011. bio za 11,3% manji. Prosječna je godišnja stopa promjene cijena sirovina bez energije u 2011. zbog kretanja u prvom polugodištu i dalje bila pozitivna te je iznosila 18,1%, ali ipak je bila niža od 30,2% iz 2010. godine.

Kretanja na svjetskome deviznom tržištu tijekom prvih osam mjeseci 2011. obilježilo je daljnje jačanje švicarskog franka prema euru, povezano s rastom nesklonosti riziku u uvjetima pojačane zabrinutosti za fiskalne probleme pojedinih zemalja članica eurozone. Tako je tečaj švicarskog franka prema euru pao sredinom kolovoza na razinu od 1,04 EUR/CHF, odnosno aprecirao je za 16,5% u odnosu na tečaj na kraju prethodne godine. Negativan utjecaj sve snažnije aprecijacije švicarske valute na realna gospodarska kretanja u švicarskom gospodarstvu potaknuo je švicarsku središnju banku da intervenira na deviznom tržištu te da početkom rujna objavi kako neće dopustiti jačanje švicarskog franka u odnosu na euro ispod granice od 1,20 EUR/CHF. Nakon toga se njegov rast zaustavio, ali na razinama koje su još znatno više nego u razdoblju prije svjetske gospodarske krize. Na kraju 2011. tečaj je iznosio 1,22 EUR/CHF, što na godišnjoj razini znači aprecijaciju švicarskog franka prema euru za 2,4%. Nakon primjetnog slabljenja američkog dolara u odnosu na euro u razdoblju do početka svibnja u sljedećih se četiri mjeseca tečaj dolara prema euru donekle stabilizirao. Izmjena kratkotrajnih razdoblja jačanja i slabljenja američkog dolara u odnosu na zajedničku europsku valutu događala se unutar raspona od 1,46 do 1,40 EUR/USD, ovisno o učestalosti i važnosti negativnih vijesti koje su dolazile s pojedine strane Atlantika. Ponovni porast nesigurnosti povezan s održivosti javnog duga pojedinih članica eurozone u razdoblju nakon rujna doveo je i do jačanja dolara prema euru u istom razdoblju. Na kraju godine tečaj je iznosio 1,29 EUR/USD te je bio za 2,4% niži nego na kraju 2010., kada je iznosio 1,33 EUR/USD.

1.2. Gospodarska aktivnost

Bruto domaći proizvod RH u 2011. godini realno je stagnirao, nakon što je u 2010. pad iznosio 1,2%.[7] Sezonski prilagođeni podaci[8] pokazuju kako je, nakon pada na početku godine, realni BDP tijekom drugog i trećeg tromjesečja rastao potaknut povoljnim kretanjima u turizmu te nešto većom potrošnjom kućanstava, a na kraju godine ponovno je došlo do zamjetne kontrakcije ukupne gospodarske aktivnosti zbog smanjenja domaće potražnje.

1.2.1. Potražnja

Iz analize sastavnica agregatne potražnje proizlazi da je tijekom 2011. pozitivan doprinos rastu došao od izvoza robe i usluga te od povećanja kategorije promjene zaliha[9]. Negativan doprinos rastu dao je snažan godišnji pad investicija u fiksni kapital, dok su osobna i državna potrošnja stagnirale i nisu pridonijele realnom rastu.

Realna potrošnja kućanstava u 2011. godini blago je porasla (0,2%). Na dinamiku ove sastavnice agregatne potražnje u protekloj je godini povoljno djelovao mali rast realne mase neto plaća (uzrokovan baznim učinkom postupnog ukidanja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke tijekom 2010.) te oporavak potrošačkog optimizma primjetan tijekom godine. Rasli su i neto transferi te dohoci stanovništva iz inozemstva. Negativan učinak na osobnu potrošnju imao je pad domaćih transfera stanovništvu i nastavak procesa razduživanja kod banaka, koji se ogledao u daljnjem smanjivanju potražnje za kreditima[10]. Rast potrošnje kućanstava ograničavala je i deprecijacija kune prema švicarskom franku, te u manjoj mjeri i prema euru, zbog koje su se smanjila raspoloživa sredstva za potrošnju stanovništva čije su kreditne obveze indeksirane u spomenutim valutama.

Državna je potrošnja u protekloj godini stagnirala. Pritom je pozitivan utjecaj na kretanje državne potrošnje imalo

7 Podaci DZS-a o bruto domaćem proizvodu od 2008. temelje se na procjeni tromjesečnog obračuna i privremenog su karaktera.

8 Sezonskim prilagodavanjem iz vremenskih se serija isključuju učinci uobičajenih unutargodišnjih pojava ekonomskoga i neekonomskoga karaktera (npr. blagdanska potrošnja). Kod pojedinih serija potrebno je provesti još i kalendarsko prilagođavanje, što podrazumijeva uklanjanje razlika u broju radnih dana koje u određenoj mjeri mogu objasniti razlike u razinama tih serija (npr. manji broj izvršenih radnih sati). Ovako prilagođeni podaci služe za analizu kretanja promjena podataka u uzastopnim razdobljima (mjesec na prethodni mjesec, tromjesečje na prethodno tromjesečje), dok se promjene u odnosu na isto razdoblje prethodne godine analiziraju na temelju originalnih podataka ili na vremenskoj seriji podataka prilagođenoj samo za razliku u broju radnih dana.

9 Kategorija promjene zaliha uključuje i statističku diskrepanciju između proizvodne i rashodne metode obračuna BDP-a. Međutim, DZS ne objavljuje tako dezagregirane podatke, stoga se ne može ekonomski objasniti dinamika ove kategorije.

10 HNB-ova procjena raspoloživog dohotka zasniva se na procjeni mase plaća i tekućih transfera, a ne uključuje dohotke ostvarene u sivoj ekonomiji, dio dohodaka od imovine (npr. dividende), kao ni sve dohotke od rada (npr. autorske honorare).

1.8. Doprinosi domaće i inozemne potražnje realnom rastu BDP-a

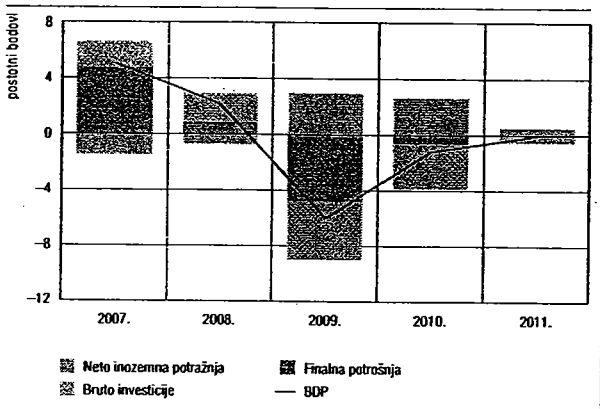

Izvori: DZS; izračun HNB-a

1.9. Doprinosi pojedinih područja djelatnosti* realnoj promjeni bruto dodane vrijednosti

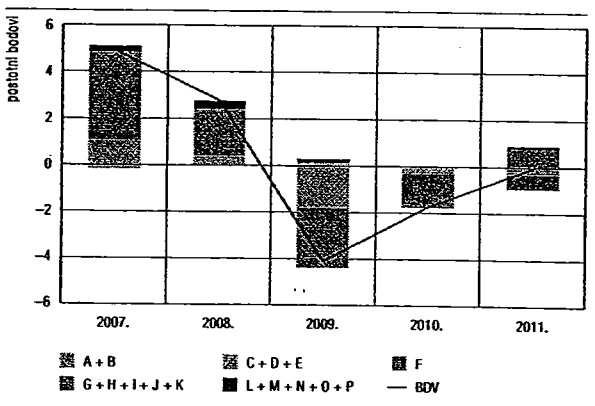

* A, B – Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo, C, D, E – Rudarstvo i vađenje, prerađivačka industrija, opskrba električnom energijom, plinom i vodom, F – Građevinarstvo, G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo, H – Hoteli i restorani, I – Prijevoz, skladištenje i veze, J, K – Financijsko posredovanje, poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge, L, M, N, O, P – Javna uprava i obrana, socijalno osiguranje, obrazovanje, zdravstvena zaštita i socijalna skrb, ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti i privatna kućanstva

Izvori: DZS; izračun HNB-a

ponovno blago povećanje broja zaposlenih u javnim službama i državnoj upravi. S druge strane, izdaci za korištenje dobara i usluga te socijalne naknade u naturi u realnom su izrazu bili manji nego u 2010.

Investicijska aktivnosti tijekom 2011. ponovno se izrazito snažno smanjila, za 7,2% (nakon pada od 11,3% u 2010. i 11,8% u 2009.). Ova je sastavnica agregatne potražnje u prošloj godini ponovno imala najznačajniji negativni utjecaj na kretanje realnog BDP-a, ponajprije zbog smanjenja investicijske aktivnost privatnog sektora. Niska razina agregatne potražnje i posljedična slabija iskorištenost postojećih proizvodnih kapaciteta, kao i nadalje velika neizvjesnost u gospodarstvu, glavni su čimbenici koji koče pokretanje novoga investicijskog ciklusa privatnog sektora. Osim toga, jednako kao i tijekom 2010., na investicijsku aktivnost nepovoljno je utjecao i višak ponude stambenog prostora, koji ograničava nova ulaganja u objekte namijenjene stanovanju. Kada je riječ o općoj državi, ulaganja u nefinancijsku imovinu, od kojih se većina odnosi na izgradnju zgrada i građevina, tijekom prošle su godine bila nešto veća nego tijekom 2010. Ipak, to nije bilo ni izbliza dovoljno da nadoknadi opisani pad privatnih investicija.

Međunarodnu razmjenu hrvatskoga gospodarstva s inozemstvom u 2011. godini obilježio je realni rast izvoza robe i usluga (2,2%) te nešto sporiji rast uvoza (1,0%). Rastuća inozemna potražnja povoljno je djelovala i na izvoz robe i na izvoz usluga. Pozitivnim kretanjima u turizmu pripomogle su vrlo pogodne vremenske prilike i nepovoljna politička situacija u zemljama sjeverne Afrike te u Grčkoj.

1.2.2. Proizvodnja

Realna bruto dodana vrijednost[11] ukupnoga gospodarstva u 2011. je godini stagnirala. Aktivnost se intenzivirala u većini uslužnih djelatnosti, dok se u industriji i građevinarstvu nastavila smanjivati. U skladu s promjenama agregatne potražnje formiranje BDV-a osnaženo je tijekom drugog i trećeg tromjesečja ponajprije zahvaljujući promjenama u djelatnostima ugostiteljstva, financijskog posredovanja i trgovine, a kraj je godine ponovo bio obilježen kontrakcijom većine proizvodnih aktivnosti u gospodarstvu.

Industrija i građevinarstvo

U području djelatnosti industrije u protekloj se godini nastavilo smanjivanje bruto dodane vrijednosti, iako nešto slabijim intenzitetom nego u 2010. godini. Budući da su podaci o BDV-u industrije dostupni samo na razini agregata, detaljnija analiza temelji se na indeksu fizičkog obujma industrijske proizvodnje. Na osnovi analize spomenutih podataka može se zaključiti kako se u kontrakciji industrijske proizvodnje u 2011. ponajprije ogledaju negativna kretanja proizvodnje u području opskrbe energijom te u području rudarstva i vađenja, dok je smanjenje proizvodnje u prerađivačkoj industriji bilo osjetno manje. Promatraju li se isti podaci prema glavnim industrijskim grupacijama, najveći je pad proizvodnje zabilježen kod proizvodnje energije. Nadalje, zamjetno je smanjena i proizvodnja intermedijarnih dobara, što se može povezati s padom aktivnosti u građevinarstvu, ali i smanjenjem proizvodne aktivnosti u industriji općenito. S druge strane, proizvodnja je kapitalnih dobara porasla. Kada je riječ o potrošačkim dobrima, čini se da je tijekom 2011. došlo do blagog porasta i domaće i inozemne potražnje za domaćim netrajnim potrošačkim dobrima, što je rezultiralo rastom njihove proizvodnje, dok su kod trajnih dobara kretanja bila suprotna.

Bruto dodana vrijednost u području djelatnosti građevinarstva i u prošloj je godini izrazito snažno pala te je

11 U nacionalnim računima bruto dodana vrijednost gospodarstva izražava se u tzv. bazičnim cijenama, dok se bruto domaći proizvod izražava u tržišnim cijenama. Razlika između tih dviju vrijednosti jest ukupan iznos poreza na proizvode umanjen za subvencije (neto indirektni porezi).

1.10. Bruto dodana vrijednost industrije i građevinarstva
sezonski prilagođene vrijednosti, ulančani indeksi, 2000. = 100

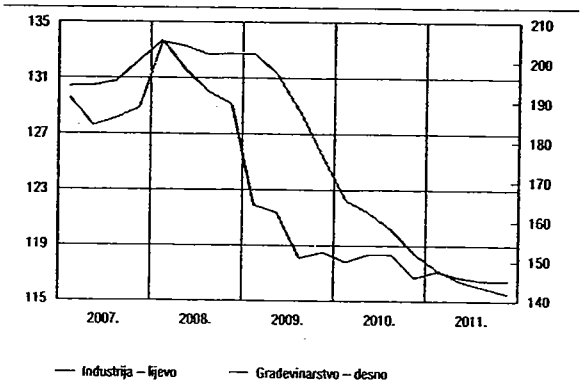

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

pojedinačno najviše negativno pridonijela promjeni BDV-a na agregatnoj razini. Pritom je pad aktivnosti zabilježen i kod radova na zgradama i kod radova na ostalim građevinama. Takva kretanja ponajprije su posljedica daljnjeg pada investicija privatnog sektora. Naime, izvjesno je da su mnoga poduzeća u situaciji velikog broja neprodanih stambenih jedinica na tržištu odgađala početak radova na novim projektima. Istodobno su izostala i ulaganja u nove proizvodne kapacitete. Za razliku od toga, investicijska aktivnost opće države (pretežito ulaganja u infrastrukturu) vjerojatno je u protekloj godini blago porasla, no nije uspjela značajnije ublažiti pad privatnih investicija.

Nefinancijske usluge

Realna je potrošnja kućanstava u 2011. blago porasla, što je rezultiralo rastom bruto dodane vrijednosti u djelatnosti trgovine. Dinamiku BDV-a u ovom području djelatnosti pospješila je i razmjerno uspješna turistička sezona, odnosno povoljniji financijski rezultati u odnosu na pokazatelj zabilježen godinu prije. Kretanja u turizmu potaknula su i snažan rast BDV-a u djelatnosti hotela i restorana.

Tijekom 2011. aktivnost se u djelatnostima prijevoza, skladištenja i veza smanjila. Što se tiče prijevoza, zabilježeno je smanjenje putničkog prijevoza mjerenog i brojem putnika i putničkim kilometrima. U pomorskom i obalnom te zračnom prijevozu povećao se broj prevezenih putnika i ostvarenih putničkih kilometara. Kod prijevoza robe smanjenje broja prevezenih tona i broja tonskih kilometara bilo je manje izraženo, a ostvareni cestovni prijevoz bio je na razini ostvarenja iz prethodne godine. S druge strane, smanjenje ostvarenoga cjevovodnog transporta bilo je nešto izrazitije.

1.2.3. Tržište rada

Tržište rada u 2011. godini i nadalje su karakterizirala nepovoljna kretanja. Prosječan broj zaposlenih osoba dodatno se smanjio, dok je prosječna stopa nezaposlenosti porasla.[12] Nominalne bruto i neto plaće (zanemari li se bazni učinak uzrokovan ukidanjem posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke) u 2011. su porasle, no zamjetno manje od cijena finalnih proizvoda uvećanih za rast produktivnosti rada.

Administrativna zaposlenost i nezaposlenost

Smanjivanje broja zaposlenih u gospodarstvu nastavilo se i tijekom 2011., ali slabijim intenzitetom nego u prethodne dvije godine. Tako je prema podacima HZMO-a prosječan broj osiguranika u 2011. bio za 17.303, odnosno 1,1%, manji nego u 2010. Prema sezonski prilagođenim podacima tijekom prve polovine godine broj osiguranik blago je porastao, no kako se godina bližila kraju, on se ponovo počeo smanjivati te je u

1.11. Bruto dodana vrijednost trgovine, ugostiteljstva te prijevoza i veza
sezonski prilagođene vrijednosti, ulančani indeksi, 2000. = 100

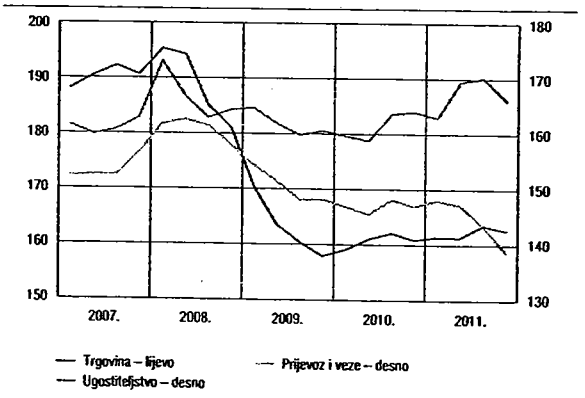

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

1.12. Ukupna zaposlenost mjerena brojem osiguranika HZMO-a i stopa zaposlenosti prema anketnim izvorima

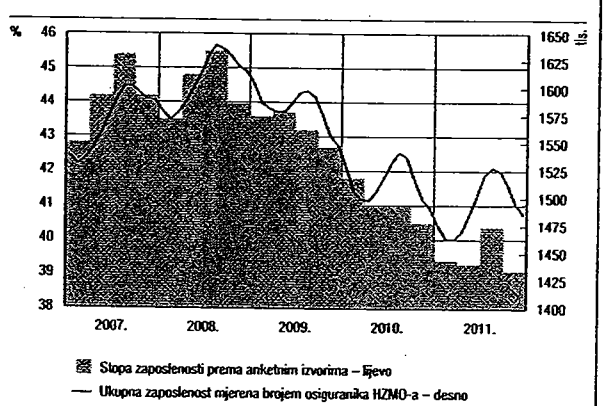

Izvori: DZS; HZMO

12 Prema podacima HZMO-a o broju osiguranika i administrativnim podacima DZS-a. Administrativni podaci DZS-a o broju zaposlenih osoba i stopi nezaposlenosti privremeni su, a njihova je revizija predviđena za travanj 2012. Stoga su podaci HZMO-a o broju osiguranika pouzdaniji pokazatelj kretanja zaposlenosti u službenom gospodarstvu.

Tablica 1.1. Priljevi u evidenciju nezaposlenih HZZ-a i odljevi iz evidencije
stope promjene u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, u postocima

	2010./ 2009.	I. – VI. 2011./ I. – VI. 2010.	VII. – XII. 2011./ VII. – XII. 2010.	2011./ 2010.	Udio u ukupnom toku		
					I. – VI. 2011.	VII. – XII. 2011.	2011.
1. Novoprijavljeni							
1.1. Prema vrsti ulaska u nezaposlenost:	6,9	5,6	10,9	8,6	100,0	100,0	100,0
– izravno iz radnog odnosa	1,5	–10,1	6,7	–0,8	57,3	63,2	60,6
– iz individualne poljoprivrede ili nekoga drugog oblika rada	–8,5	1207,2	100,7	568,2	5,1	0,8	2,6
– izravno iz redovitog školovanja	7,4	19,3	8,1	10,3	4,1	11,5	8,3
– iz neaktivnosti	24,6	23,6	23,0	23,3	33,5	24,5	28,4
1.2. Prema prethodnom radnom iskustvu:	6,9	5,6	10,9	8,6	100,0	100,0	100,0
– prvi put traže zaposlenje	12,5	26,1	11,3	16,7	17,7	20,4	19,2
– bili zaposleni	5,8	2,1	10,8	6,8	82,3	79,6	80,8
2. Odljevi iz evidencije	18,9	25,2	18,6	22,0	100,0	100,0	100,0
– zaposleni iz evidencije na temelju radnog odnosa	19,3	24,5	12,2	18,7	55,8	49,0	52,6
– zaposleni iz evidencije na temelju drugih poslovnih aktivnosti	22,4	394,4	84,1	220,6	4,2	6,8	5,6
– brisani iz evidencije iz drugih razloga osim zapošljavanja	18,2	10,4	22,5	16,5	37,0	47,2	41,8

Izvor: HZZ

prosincu 2011. bio manji nego na kraju 2010. Podaci HZMO-a pokazuju da je relativno smanjenje zaposlenosti u obrtu i smanjenje broja individualnih poljoprivrednika koji su aktivni osiguranici HZMO-a u 2011., jednako kao i prethodne godine, bilo znatnije od smanjenja zaposlenih u pravnim osobama, dok je broj zaposlenih u slobodnim profesijama porastao. Analiza zaposlenosti po pojedinim područjima NKD-a upućuje na zaključak da se u smanjenju ukupne zaposlenosti ogledaju kretanja u privatnom sektoru (najizraženije smanjenje zabilježeno je u djelatnosti građevinarstva), a broj se zaposlenih u državnim i javnim službama povećao.

Prema administrativnim podacima kretanja broja nezaposlenih osoba tijekom 2011. bila su nešto povoljnija od onih u 2010. Kada je riječ o tokovima iz evidencije i u evidenciju nezaposlenih osoba HZZ-a, iz podataka o odljevima iz evidencije vidljivo je da su se u 2011. zamjetno povećali broj osoba zaposlenih posredovanjem Zavoda i broj osoba brisanih iz evidencije. Istodobno je priljeve u evidenciju obilježilo smanjenje prijava uvjetovanih prestankom radnog odnosa i porast prijava osoba koje dolaze iz redovitog školovanja te neaktivnosti.

Ostvareni rast odljeva iz evidencije bio je dovoljan da poništi negativan utjecaj rasta broja novoprijavljenih osoba, te je broj nezaposlenih registriranih na Zavodu u prosincu 2011. (315.438) bio manji nego na kraju 2010. godine (319.845). Ipak, sezonski prilagođeni podaci pokazuju kako je nezaposlenost ponovo počela rasti s približavanjem kraja godine. Prosječna stopa nezaposlenosti na razini cijele 2011. prema konačnim je podacima iznosila 17,8% (17,4% u 2010.), a na samom kraju godine 18,6%.

1.13. Nezaposleni u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

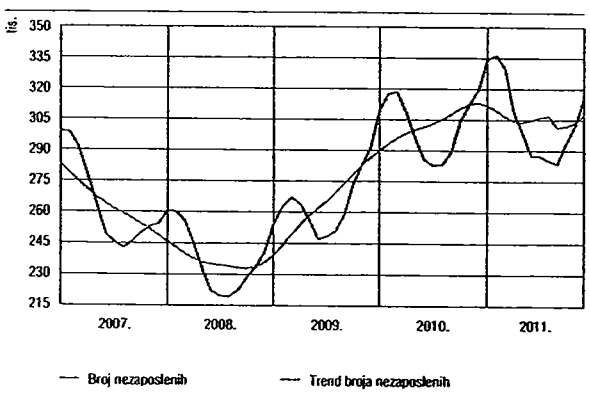

Izvor: HZZ

Anketna zaposlenost i nezaposlenost

Anketni podaci DZS-a[13] o obilježjima tržišta rada tijekom 2011. upućuju na općenito sličan smjer promjena na tržištu rada kao i administrativni podaci. Prema anketnim izvorima zabilježen je godišnji pad prosječnog broja zaposlenih i porast prosječnog broja nezaposlenih osoba, no intenzitet tih negativnih promjena oslabio je u odnosu na 2010. godinu. Poduzeća su se niskoj razini potražnje, osim smanjivanjem broja radnika, i nadalje prilagođavala također smanjivanjem prosječnog broja radnih sati. Tijekom 2011. i ponuda rada (radna snaga) nastavila se smanjivati.

Plaće i troškovi rada

Za razliku od 2010., kada su prosječne isplaćene bruto plaće smanjene za 0,5%, tijekom 2011. zabilježen je njihov rast od 1,5%. Ostvareni je porast bio osjetno manji od zbroja stopa rasta cijena i prosječne produktivnosti rada stoga se udio rada u ukupnom bruto domaćem proizvodu nastavio smanjivati. Rast

13 Zbog metodoloških razlika podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti dobiveni Anketom o radnoj snazi razlikuju se od onih izračunatih na temelju administrativnih izvora.

1.14. Prosječne nominalne plaće
godišnje stope promjene

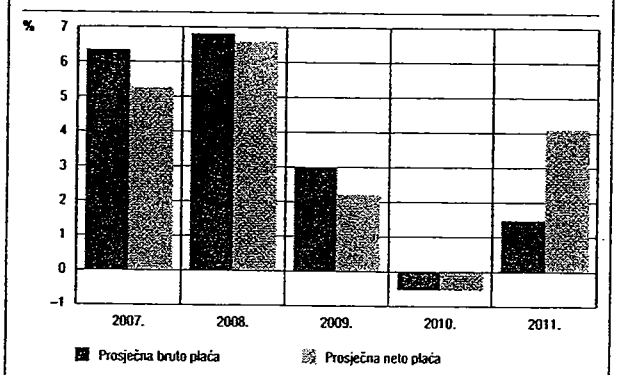

Napomena: Podaci se odnose na isplaćene plaće u tekućoj godini. Podaci o nominalnim neto plaćama uključuju utjecaj posebnog poreza na plaće, mirovine i ostale primitke.
Izvor: DZS

1.15. Prosječne realne plaće
godišnje stope promjene

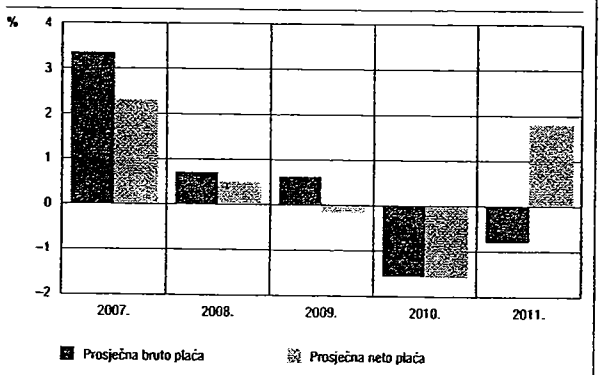

Napomena: Podaci se odnose na plaće isplaćene u tekućoj godini. Podaci o realnim neto plaćama uključuju utjecaj posebnog poreza na plaće, mirovine i ostale primitke.
Izvor: DZS

1.16. Bruto plaća i BDP po zaposlenom
godišnje stope promjene

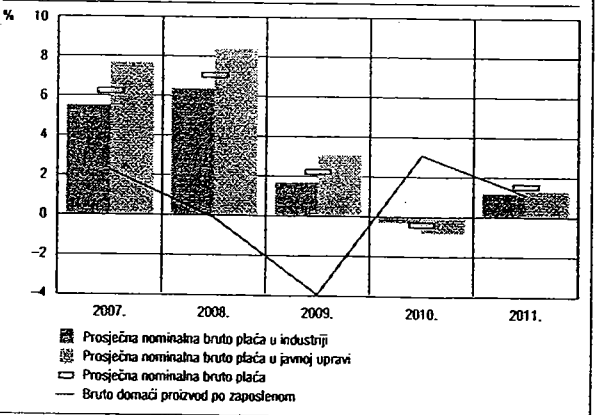

Napomena: Podaci se odnose na plaće obračunate u tekućoj godini.
Izvor: Izračun na temelju podataka DZS-a i HZMO-a

nominalnih bruto plaća bio je niži usporedi li se samo s ostvarenim porastom cijena (deflator BDP-a) pa je realna bruto plaća imala negativnu stopu promjene. Uzroke opisanih kretanja valja ponajprije tražiti u vrlo visokoj razini nezaposlenosti zbog koje se osjetno smanjio utjecaj radnika na proces određivanja plaća u poduzećima.

Kada je riječ o isplaćenim neto plaćama u 2011., u njihovoj se dinamici ogledao i povoljan bazni učinak uzrokovan postupnim ukidanjem posebnog poreza tijekom 2010., pa su one porasle za 4,1%. S obzirom na to da su se potrošačke cijene istodobno povisile za 2,3%, prosječna je realna neto plaća na razini cijele prošle godine porasla.

U gotovo svim djelatnostima NKD-a prosječne isplaćene bruto plaće u 2011. bile su veće nego godinu prije, a najsnažniji rast zabilježen je u financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja te poslovanju nekretninama. Promotri li se kretanje plaća u privatnom sektoru te javnim i državnim službama, vidljivo je kako je dinamika plaća bila slična. Rast plaća u industriji također nije značajnije odstupao od prosjeka za cijelo gospodarstvo. Uzmu li se u obzir podaci DZS-a o promjenama BDP-a i njegova implicitnog deflatora u 2011., čini se da je nominalni jedinični trošak rada na razini cijeloga gospodarstva stagnirao, dok je agregatna profitna marža (invertirani izraz za realni jedinični trošak rada) porasla.

1.2.4. Cijene i tečaj

Cijene

Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u Hrvatskoj porasla je u 2011. zbog poskupljenja sirovina na svjetskom tržištu za 2,3% (u 2010. bilo je zabilježeno 1,1%). Povećanje cijena prehrambenih sirovina, energenata i drugih sirovina na svjetskom tržištu stvaralo je pritisak na ubrzanje inflacije ponajviše zbog prelijevanja na poskupljenje prehrambenih proizvoda. Domaći činitelji, prije svega slaba domaća potražnja i stagnacija jediničnih troškova rada, ublažavali su inflatorne pritiske, što je posebice bilo vidljivo u padu cijena usluga. Temeljna

1.17. Indeks potrošačkih cijena, temeljna inflacija i indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu
prosječne godišnje stope promjene

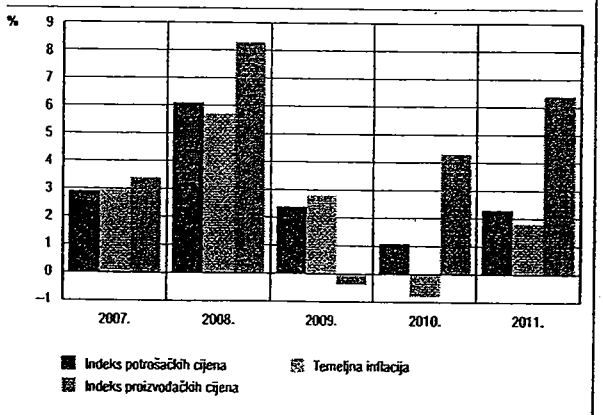

Izvor: DZS

se inflacija također ubrzala, osobito nakon poskupljenja prehrambenih proizvoda, koji imaju veći udio u košarici temeljne nego ukupne inflacije. Prosječna godišnja stopa temeljne inflacije povećala se tako s –0,8%, koliko je iznosila u 2010., na 1,8% u 2011. godini. Porast proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu s 4,3% u 2010. na 6,4% u 2011. najviše odražava uvozne inflatorne pritiske.

Potrošačke cijene

Mjesečne stope promjene ukupne i temeljne inflacije potrošačkih cijena (sezonski prilagođene i svedene na godišnju razinu) bile su u prosjeku više nego u 2010., a povećala se i njihova kolebljivost. U posljednjem tromjesečju 2011. te su stope inflacije porasle iznad svojega dugoročnog prosjeka, tj. kretale su se oko 3,8% odnosno 4,5%.

U prosincu 2011. godišnja je stopa inflacije iznosila 2,1%, što je blago povećanje u odnosu na 1,8%, koliko je bilo ostvareno u prosincu 2010. To je prije svega bilo rezultat povećanja cijena sirovina na svjetskom tržištu, koje su u travnju 2011. dosegnule vrhunac, nakon čega su se uglavnom počele smanjivati. Najviše se povećao doprinos cijena prehrambenih proizvoda i industrijskih proizvoda bez prehrane i energije, koji je djelomično bio ublažen smanjenjem doprinosa cijena energije i usluga.

Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkohol i duhan) najviše su pridonijeli ubrzanju inflacije potrošačkih cijena. Njihova godišnja stopa promjene povećala se s 2,5% u prosincu 2010. na 6,6% početkom trećeg tromjesečja te se nakon toga počela lagano smanjivati. Najviše su poskupjeli kruh i žitarice te mlijeko i mliječne prerađevine. Godišnja stopa promjene cijena neprerađenih prehrambenih proizvoda također se povećala, s –0,3% u prosincu 2010. na 1,8% u prosincu 2011. godine. To je uglavnom bilo posljedica znatnog povećanja cijena mesa, dok je na suprotan način djelovao pad cijena povrća i voća.

Kod industrijskih proizvoda bez prehrane i energije pretežno je vidljiv utjecaj domaćih činitelja koji su stvarali deflacijske pritiske. Naime, za tu se grupu proizvoda tijekom prvih devet mjeseci 2011. kontinuirano bilježio godišnji pad cijena, a njihova se godišnja stopa promjene smanjila s –0,4% u prosincu 2010. na –0,6% u rujnu 2011., pretežno zbog pada cijena odjeće i obuće. Međutim, u nastavku godine došlo je do povećanja tih cijena, a njihova je godišnja stopa promjene porasla na 1,5% u prosincu. To je ponajviše posljedica tekućeg poskupljenja odjeće i obuće u posljednjem tromjesečju 2011., a manjim dijelom i učinka baznog razdoblja, tj. pada cijena tih proizvoda u istom razdoblju prethodne godine.

Energija je komponenta čiji se doprinos ukupnoj inflaciji potrošačkih cijena smanjio, pretežno zbog slabijeg rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u usporedbi s prethodnom godinom. Pad godišnjih stopa promjene zabilježen je kod cijena naftnih derivata i plina, što je rezultiralo smanjenjem godišnje

1.18. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija[a]
mjesečne stope promjene na godišnjoj razini[b]

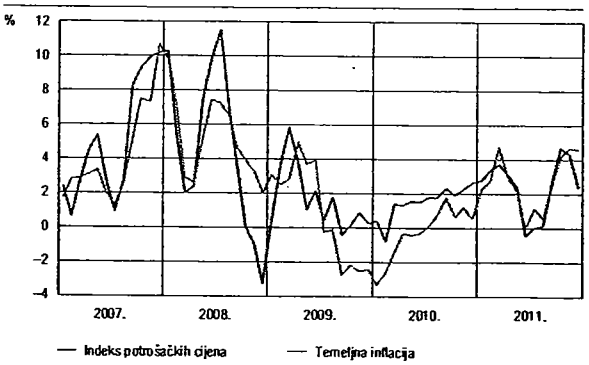

[a] Temeljna inflacija ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje se administrativno reguliraju. [b] Mjesečna stopa promjene izračunata je iz tromjesečnoga pomičnog prosjeka sezonski prilagođenih indeksa cijena.
Izvori: DZS; izračun HNB-a

1.19. Godišnje stope inflacije i doprinosi[a] komponenata inflaciji potrošačkih cijena

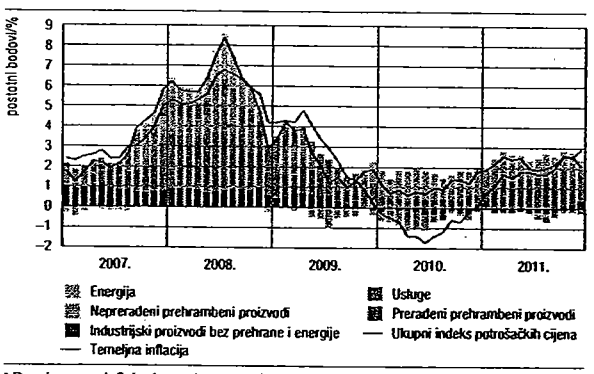

[a] Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa potrošačkih cijena u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponenata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije potrošačkih cijena (određena odstupanja moguća su zbog zaokruživanja).
Izvori: DZS; izračuni HNB-a

Tablica 1.2. Indeks potrošačkih cijena, klasifikacija u pet glavnih kategorija proizvoda
godišnje stope promjene

	Ponder 2011.	XII. 2010.	III. 2011.	VI. 2011.	IX. 2011.	XII. 2011.
Ukupno	100,0	2,6	2,6	2,0	2,0	2,1
Energija	14,9	9,7	6,6	5,8	7,7	3,2
Neprerađeni prehrambeni proizvodi	13,9	–0,3	2,1	0,2	–0,3	1,8
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkohol i duhan)	23,4	2,5	6,4	6,3	6,2	5,3
Industrijski proizvodi bez prehrane i energije	27,1	–0,4	–0,7	–0,7	–0,6	1,5
Usluge	20,8	0,3	0,2	–0,3	–1,0	–1,1

Izvor: DZS

stope rasta cijena energije s 9,7% u prosincu 2010. na 3,2% u prosincu 2011. Pad godišnje stope promjene cijena plina najvećim je dijelom bio posljedica učinka baznog razdoblja, tj. izrazitog poskupljenja plina početkom 2010.

Pad cijena usluga zrcali utjecaj domaćih činitelja odnosno slabu osobnu potrošnju, nepovoljna kretanja na domaćem tržištu rada i jačanje konkurencije na domaćem tržištu. Godišnja stopa promjene cijena usluga pala je s 0,3% u prosincu 2010. na −1,1% u prosincu 2011. godine. Tomu je najviše pridonio godišnji pad cijena komunikacija. Povećanje cijena prijevoznih usluga u cestovnom prometu upućuje, međutim, na određeni prijenos troškova zbog poskupljenja energije i drugih sirovina na potrošače.

Proizvođačke cijene industrije na domaćem tržištu

Proizvođačke cijene industrije na domaćem tržištu bile su pod dominantnim utjecajem vanjskih činitelja, odnosno poskupljenja sirovina na svjetskom tržištu. Njihova godišnja stopa promjene povećala se s 5,7% u prosincu 2010., na 7,0% u studenome 2011., a već se u prosincu spustila na 5,8%, poglavito zbog učinka baznog razdoblja, tj. zamjetnog poskupljenja energije krajem 2010. godine.

Tijekom 2011. najviše je porasla godišnja stopa promjene cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju. Pritom se ističe prilično visok godišnji rast cijena prehrambenih proizvoda, koji je u lipnju premašio 10%, nakon čega se počeo usporavati. Osim toga, primjetno su poskupjela i pića. Cijene trajnih proizvoda za široku potrošnju neznatno su povećane, a njihova se godišnja stopa promjene krajem godine zadržala ispod 1,5%.

Nasuprot tome, godišnje su se stope promjene cijena energije, intermedijarnih i kapitalnih proizvoda smanjile. Međutim, cijene energije i nadalje imaju najvišu godišnju stopu rasta, koja je u prosincu iznosila 13,1%, no njezin se rast tijekom 2011. usporio zbog smanjivanja godišnjeg rasta cijena u opskrbi električnom energijom i plinom. U skupini intermedijarnih proizvoda najviše se usporio godišnji rast cijena u proizvodnji metala, no još je bio prilično visok. To se može objasniti zamjetnim padom cijena metala na svjetskom tržištu u drugoj polovini 2011., potaknutim zabrinutošću u vezi s usporavanjem svjetske potražnje. Ipak, kod većine intermedijarnih proizvoda došlo je do ubrzanja godišnjeg rasta cijena, posebice u proizvodnji kože i srodnih proizvoda te u proizvodnji proizvoda od gume i plastike. Kapitalni su proizvodi jedina komponenta kod koje se uglavnom bilježi pad cijena na godišnjoj razini.

1.20. Indeksi proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu po glavnim industrijskim grupacijama
godišnje stope promjene

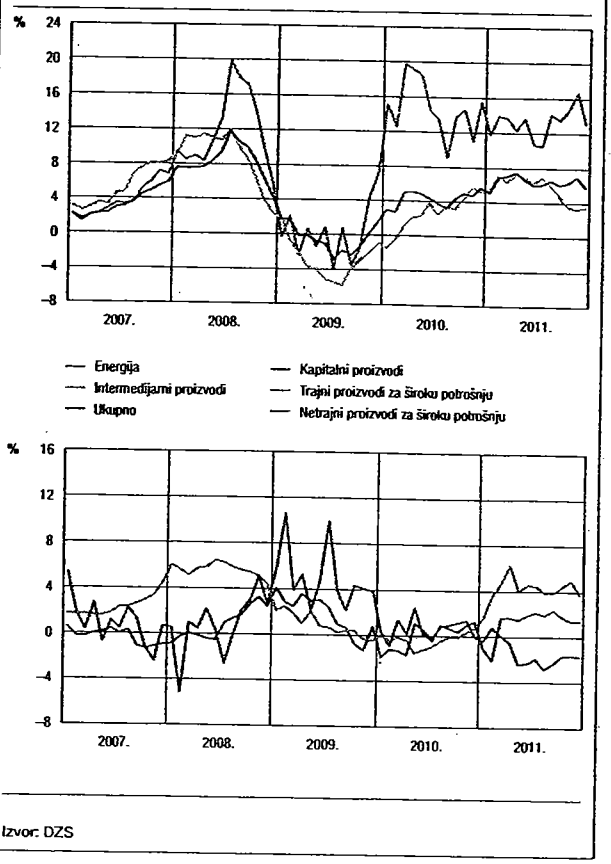

Izvor: DZS

Cijene stambenih nekretnina

Cijene stambenih nekretnina u Hrvatskoj su tijekom 2011. pale za 3,1% u usporedbi s prethodnom godinom, čime se nastavio trend njihova smanjivanja, koji je započeo 2009. godine. Na pad cijena nekretnina utjecala je značajna ponuda neprodanih nekretnina uz istodobno relativno slabu potražnju u uvjetima smanjenoga realnog raspoloživog dohotka kućanstava, nepovoljnih kretanja na tržištu rada i izraženoga potrošačkog pesimizma. Valja naglasiti da se ipak nakon intenziviranja godišnjeg pada cijena nekretnina u drugoj polovini 2010., kada je dosegnuo

Tablica 1.3. Indeks cijena stambenih nekretnina u Hrvatskoj
godišnje stope promjene

	Ponder	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2009.		2010.		2011.	
							1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.
Hrvatska	100,0	13,2	4,6	−3,8	−0,3	−3,1	−4,5	−3,2	−3,2	−9,5	−5,1	−1,0
Zagreb	65,3	11,9	2,1	−5,2	−5,1	−4,4	−2,8	−7,5	−6,0	−10,2	−8,6	0,2
Jadran	22,0	16,6	6,8	−2,7	3,6	0,8	−7,4	2,1	0,9	−7,8	−0,1	1,6

Napomena: Prema metodologiji izrade hedonističkog indeksa cijena nekretnina u Hrvatskoj pri svakom se izračunavanju nove vrijednosti indeksa (isteka pojedinog polugodišta) ponovno procjenjuju svi parametri u pojedinim jednadžbama postignutih cijena nekretnina, što uzrokuje reviziju indeksa cijena nekretnina za prijašnja polugodišta odnosno godine. Svako ažuriranje, dakle, mijenja indekse ostvarene u prethodnim godinama, no oni su svaki put sve preciznije izmjereni jer su izračunati pomoću većeg broja podataka.
Izvori: Burza nekretnina; izračuni HNB-a

9,5%, tijekom 2011. godišnji pad cijena nekretnina usporio te je u drugoj polovini 2011. iznosio 1,0%. Uz to, nakon dvije i pol godine zaustavljen je godišnji pad cijena nekretnina na području grada Zagreba. Spomenuta kretanja bila su posljedica određenog oživljavanja potražnje za nekretninama na koje upućuje godišnje povećanje realne razine novoodobrenih stambenih kredita u 2011. za 20,0%. Osim nižih cijena nekretnina i pada kamatnih stopa na stambene kredite na oživljavanje potražnje za nekretninama utjecalo je i subvencioniranje kupnje novih stanova, na način da se tijekom prve četiri godine otplate kredita iz državnog proračuna subvencionira otplata kredita u iznosu polovine mjesečnog anuiteta. Državna agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama tako je tijekom 2011. odobrila ukupno 1462 zahtjeva za subvencioniranje stambenih kredita.

Tečaj

U 2011. tečaj kune prema euru ostao je relativno stabilan. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru kretao se u rasponu od –1,2% do 1,3% oko prosječnog tečaja, koji je iznosio 7,43 EUR/HRK, što je u usporedbi s 2010. deprecijacija od 2,0%. Tečaj kune prema euru u prvih šest mjeseci bio je prilično stabilan, povremeno izložen blagim aprecijacijskim pritiscima. Oni su nastali u uvjetima poboljšane devizne likvidnosti bankovnog sustava, čemu je pridonijelo spuštanje stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja s 20% na 17% u ožujku. Slabi aprecijacijski pritisci bili su u vezi i sa sezonskim čimbenicima, tj. priljevom deviza povezanim s dolascima stranih turista za uskrsne blagdane i povećanim priljevom deviza s početkom pune turističke sezone. Aprecijaciji tečaja pridonio je i dodatni priljev deviza od novog izdanja državnih euroobveznica. Na kraju lipnja tečaj je iznosio 7,37 EUR/HRK, te je bio za 0,2% jači u odnosu na tečaj na kraju 2010. U nastavku godine počeli su djelovati deprecijacijski pritisci, koji su bili jače izraženi u trećem tromjesečju. Oni su ostvareni u uvjetima izostanka zaduživanja privatnih poduzeća u inozemstvu i razduživanja javnih poduzeća. Tome treba pridodati djelomično povlačenje kratkoročnoga inozemnoga kapitala iz državnih vrijednosnica, na što je utjecalo povećanje premije za rizik Hrvatske na međunarodnim tržištima kapitala kao i određeno smanjivanje ponude trezorskih zapisa s valutnom klauzulom. Kako bi ublažila deprecijacijske pritiske, središnja je banka provela dvije devizne intervencije, a u listopadu povisila stopu obvezne pričuve s 13% na 14%. Nakon toga tečaj se stabilizirao i na kraju godine iznosio je 7,53 EUR/HRK, što je deprecijacija od 2,0% u odnosu na tečaj na kraju 2010.

1.21. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru, američkom dolaru i švicarskom franku

srednji tečaj HNB-a

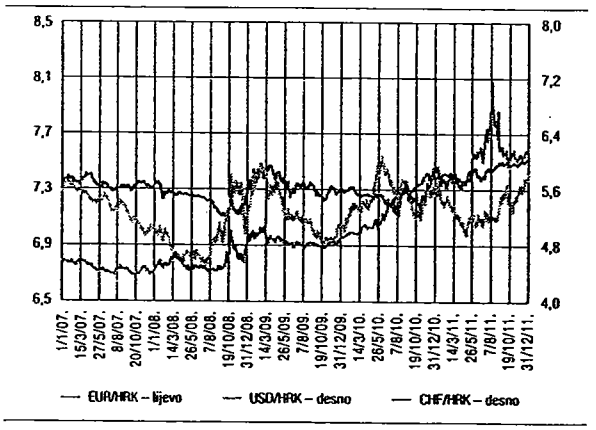

Izvor: HNB

HNB je u 2011. prodavao devize poslovnim bankama zbog jačanja deprecijacijskih pritisaka, dok je u transakcijama s državom bio neto kupac. Tako je HNB tijekom 2011. na deviznom tržištu intervenirao dva puta i prodao poslovnim bankama ukupno 419,4 mil. EUR (25. srpnja 238,9 mil. EUR i 19. rujna 180,5 mil. EUR) te time ublažio deprecijacijske pritiske. S druge strane, od Ministarstva financija HNB je neto otkupio 966,5 mil. EUR. Najveći dio toga iznosa odnosi se na deviznu transakciju s državom u travnju, kad je HNB ukupno otkupio 850 mil. EUR, čime je konvertirao veći dio deviznih sredstava od međunarodnog izdanja državnih obveznica. Ukupno je HNB putem transakcija na deviznom tržištu u 2011. neto otkupio 547,1 mil. EUR pa je na taj način emitirao 4,0 mlrd. kuna, što je znatno više u usporedbi s 94,3 mil. kuna emitiranih u 2010. godini.

Kuna je u 2011. deprecirala i prema većini ostalih valuta iz košarice za izračun indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune (osim prema američkom dolaru i poljskoj valuti – zlotu). Najviše je deprecirao prosječni tečaj kune prema švicarskom franku (za 14,2%), što je bilo rezultat zamjetnog jačanja švicarskog franka prema euru tijekom prvih osam mjeseci 2011. Nasuprot tome, aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru bila je posljedica slabljenja američkog dolara prema euru na svjetskome deviznom tržištu, uglavnom prisutnog u prvih šest mjeseci 2011. Tome su među ostalim pridonijela očekivanja da će se referentna kamatna stopa u eurozoni povećati prije nego u SAD-u te rast zabrinutosti glede održivosti američkoga proračunskog manjka. Nominalni efektivni tečaj kune u 2011. deprecirao je u prosjeku za 2,1% u odnosu na prethodnu godinu, u skladu s kretanjem bilateralnih tečajeva kune prema košarici valuta glavnih trgovinskih partnera.

U 2011. nastavio se trend blagog poboljšavanja pokazatelja cjenovne konkurentnosti hrvatskog izvoza. Realni efektivni tečaj kune deflacioniran potrošačkim cijenama bio je u 2011. prosječno za 2,5% slabiji nego u prethodnoj godini, poglavito zbog spomenute nominalne efektivne deprecijacije kune, ali istodobno i činjenice da je rast domaćih cijena bio sporiji od rasta inozemnih cijena. Realni efektivni tečaj kune deflacioniran proizvođačkim cijenama deprecirao je manje, za 1,5%, zato što je rast domaćih proizvođačkih cijena bio izraženiji od rasta tih cijena u većini zemalja glavnih trgovinskih partnera.

Pokazatelj troškovne konkurentnosti na osnovi jediničnih troškova rada poboljšao se u 2011. Realni efektivni tečaj kune deflacioniran jediničnim troškovima rada u ukupnom gospodarstvu odnosno industriji, čiji su podaci dostupni za prva tri tromjesečja 2011., deprecirao je za 3,1% odnosno 2,7% na godišnjoj razini. Uz deprecijaciju nominalnoga efektivnog tečaja kune, tome je pridonijela činjenica da je kretanje jediničnih

1.22. Indeks* nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniranog potrošačkim cijenama, proizvođačkim cijenama i jediničnim troškovima rada

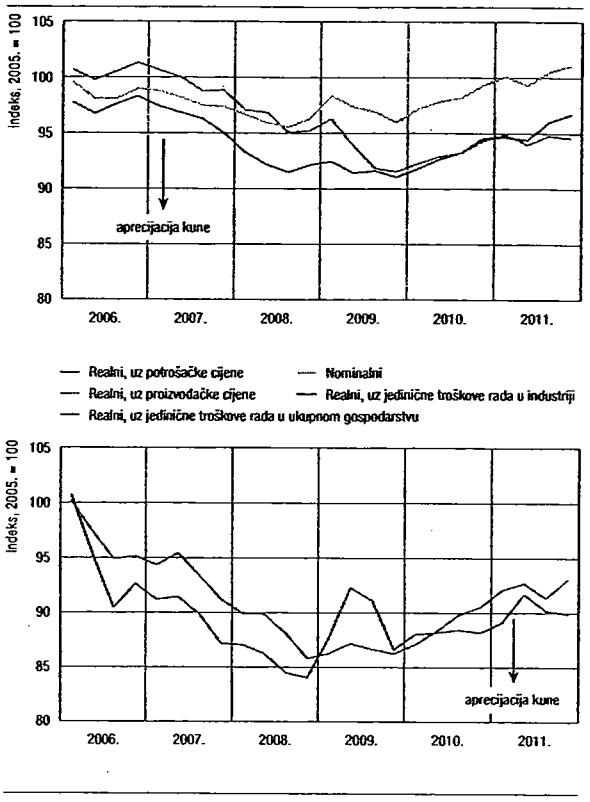

* Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.
Izvor: Izračun HNB-a

troškova rada u Hrvatskoj bilo povoljnije nego u većini zemalja glavnih trgovinskih partnera.

1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika

Monetarna politika u 2011. godini zasnivala se na nastavku provođenja politike stabilnog tečaja domaće valute kao glavnog preduvjeta očuvanja financijske stabilnosti i niske inflacije u Hrvatskoj. Usto, u okružju odgođenog oporavka domaće gospodarske aktivnosti središnja je banka podržavala visoku likvidnost monetarnog sustava. Na taj način nastojalo se povoljno utjecati na domaće uvjete financiranja i potaknuti snažniji kreditni rast radi bržeg oporavka domaćega gospodarstva.

Tijekom 2011. godine pokazalo se da sama ekspanzivna monetarna politika nije dostatna za snažnije povećanje kreditne aktivnosti banaka. Slaba potražnja i izostanak investicija privatnog sektora, zajedno s i nadalje velikim potrebama financiranja države, oslabili su izglede za oporavak kreditnog rasta. Trend rasta loših kredita koji povećavaju nesklonost banaka preuzimanju dodatnih rizika dodatno je ograničio djelovanje monetarne politike na kreditni rast. Također, sve slabiji priljev kapitala iz inozemstva i razduživanje domaćih sektora prema inozemnim kreditorima doveli su do pojačanih deprecijacijskih pritisaka na domaću valutu u drugom polugodištu. Stoga je HNB krajem godine deviznim intervencijama i povećanjem stope obvezne pričuve bio primoran povući dio prethodno oslobođene likvidnosti. Unatoč opisanim ograničenjima središnja je banka u 2011. godini povećala međunarodne pričuve RH, osiguravajući visok stupanj devizne likvidnosti zemlje.

Jednako kao i 2010., tijekom 2011. godine poslovne su banke nastavile intenzivno financirati središnju državu, kreditiranje poduzeća raslo je umjereno, dok se kreditiranje stanovništva nije oporavilo. Rast domaćih izvora sredstava znatno se usporio, pa je u 2011. godini zabilježeno povećano financiranje poslovnih banaka iz inozemnih izvora.

Monetarna politika i tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca

Glavni instrument monetarne politike u 2011. godini bile su devizne transakcije. Intervencijama na deviznom tržištu i izravnim kupoprodajama deviza s državom HNB je prema potrebi utjecao na kunsku i deviznu likvidnost sustava i time očuvao stabilan tečaj domaće valute. Važan monetarni učinak imalo je i povećanje stope obvezne pričuve s 13% na 14% u listopadu, a korištenje ostalih instrumenata monetarne politike nije znatno utjecalo na kreiranje i povlačenje primarnog novca.

Monetarno okružje i kretanje tečaja kune prema euru razlikovalo se u prvih šest mjeseci u odnosu na drugu polovinu godine. U prvoj polovini godine tečaj je bio stabilan, a kunska likvidnost iznimno visoka. Priljev deviza na osnovi inozemnog zaduživanja države u ožujku HNB je u najvećoj mjeri otkupio i tako kreirao znatna kunska sredstva (6,3 mlrd. kuna). Stabilnom monetarnom okružju u prvoj polovini godine pridonijelo je i spuštanje stope minimalne devizne likvidnosti s 20% na 17% u ožujku, čime je oslobođeno približno 850 mil. EUR. To je povećalo kreditni potencijal poslovnih banaka i poboljšalo deviznu likvidnost sustava. Budući da je tečaj domaće valute bio stabilan, u prvih šest mjeseci nije bilo deviznih intervencija središnje banke.

Deprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru počeli su jačati tijekom ljetnih mjeseci. Razduživanje poduzeća prema inozemstvu te povlačenje kratkoročnih ulaganja nerezidenata

1.23. Devizne transakcije HNB-a i srednji tečaj EUR/HRK

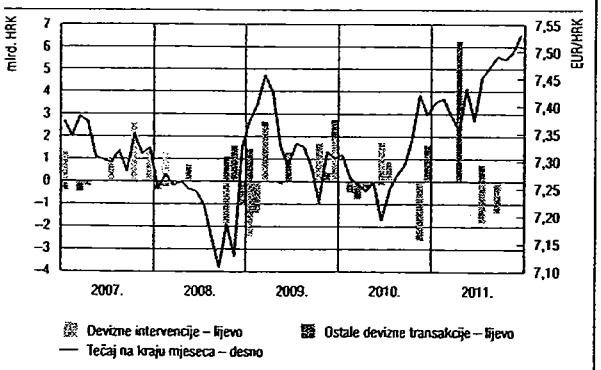

Napomena: Pozitivne vrijednosti deviznih intervencija i deviznih transakcija HNB-a odnose se na otkupe deviza. U ostale devizne transakcije ubrajaju se kupoprodaje deviza s MF-om i ugovori o razmjeni (engl. *swap*) s poslovnim bankama.
Izvor: HNB

1.24. Likvidnost banaka i prekonoćna međubankovna kamatna stopa

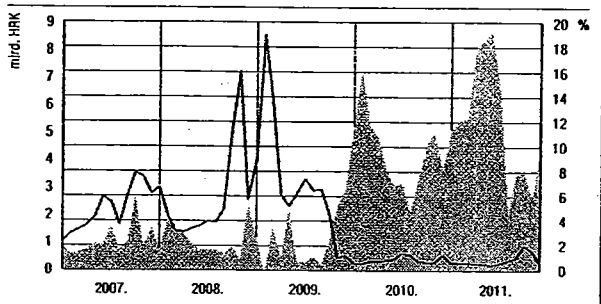

Napomena: Višak likvidnosti je razlika između stanja na računima za namiru poslovnih banaka kod HNB-a i iznosa koji banke moraju održavati na tim računima prema obračunu obvezne pričuve.
Izvor: HNB

1.25. Obvezna pričuva i minimalna devizna likvidnost

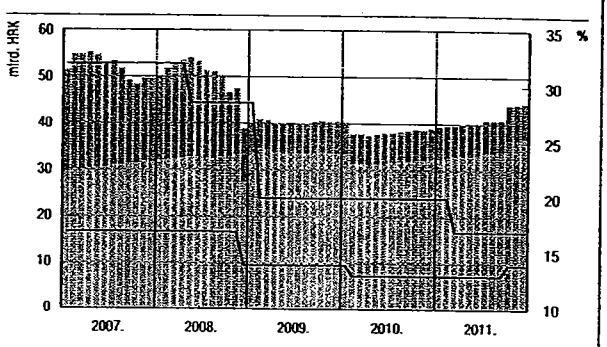

Izvor: HNB

bili su glavni razlog takvoga, za to doba godine, neuobičajenoga kretanja tečaja. U srpnju središnja je banka intervenirala na deviznom tržištu i poslovnim bankama prodala 238,9 mil. EUR. Nakon toga tečaj se stabilizirao, no već u rujnu ponovo su se intenzivirali deprecijacijski pritisci. HNB je ponovo intervenirao prodavši bankama 180,5 mil. EUR. Radi stabiliziranja tečaja središnja je banka od listopada povećala i stopu obvezne pričuve s 13% na 14%, čime je povučeno 2,6 mlrd. kuna. Nakon prodaje deviza i povećanja stope obvezne pričuve višak prethodno kreirane kunske likvidnosti znatno se smanjio, no kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu ostale su niske i stabilne.

Ukupnim deviznim transakcijama u 2011. godini HNB je neto otkupio 549 mil. EUR i tako kreirao približno 4,0 mlrd. kuna. Kreiranje primarnog novca deviznim transakcijama potvrdilo je nastavak politike podržavanja visoke likvidnosti domaćega bankovnog sustava. Poslovne su banke tako prosječno na svojim računima kod HNB-a, uključujući i sredstva prekonoćnog depozita, raspolagale s 5,3 mlrd. kuna viška likvidnosti, za milijardu kuna više nego u prethodnoj godini. Pritom su se gotovo svakodnevno koristile mogućnošću prekonoćnog depozita kod HNB-a, koji je prosječno iznosio čak 5,0 mlrd. kuna. U skladu s takvim uvjetima prekonoćna međubankovna kamatna stopa ostala je vrlo niskom.

U uvjetima povoljne likvidnosti nije bilo potrebe za korištenjem redovitih repo operacija niti potražnje banaka za lombardnim kreditima. HNB je iznimno krajem godine, neposredno nakon oduzimanja dozvole za rad Credo banci d.d., Split, pojedinim manjim poslovnim bankama koje su imale teškoća u upravljanju likvidnošću plasirao sredstva na temelju kratkoročnoga kredita za likvidnost. Dodatno, u istom je razdoblju pod posebnim uvjetima pojedinim bankama omogućeno korištenje izdvojene obvezne pričuve. Ukupna sredstva plasirana ovim instrumentima kretala su se u iznosu do 361,8 mil. kuna.

Obvezna pričuva i nadalje je bila glavnim instrumentom sterilizacije likvidnosti. Nakon dva uzastopna spuštanja stope obvezne pričuve u 2008. i 2010. godini za ukupno četiri postotna boda, u listopadu 2011. uslijedilo je njezino povećanje s 13% na 14%. No i nakon toga razina kunskih viškova u sustavu ostala je primjerena i nije ugrožavala oporavak kredita. Kako je u 2011. ostvaren i autonoman rast osnovice za obračun (primljenih depozita i kredita banaka), povećanje obvezne pričuve na godišnjoj razini bilo je izrazitije te je iznosilo 13,7%. Na kraju godine ukupno obračunata obvezna pričuva dosegnula je 44,4 mlrd. kuna. Pritom se njezin najveći dio u iznosu od 36,9 mlrd. kuna odnosio na kunsku obveznu pričuvu, na što zamjetljiv utjecaj ima činjenica da se 75% devizne obvezne pričuve obračunava u kunama. Devizna obvezna pričuva banaka na kraju godine iznosila je 7,5 mlrd. kuna.

Na kraju godine poslovne su banke raspolagale s 5,7 mlrd. EUR likvidnih deviznih potraživanja (19,5% ukupnih deviznih obveza), što je dodatni činitelj osiguranja devizne likvidnosti i važan instrument monetarne politike. Ovaj instrument imao je važnu ulogu u očuvanju narušene devizne likvidnosti u doba prelijevanja financijske krize na domaća kretanja, početkom 2009. godine, kada je stopa minimalne devizne likvidnosti bila spuštena s 28,5% na 20,0%, te početkom 2011., kada je smanjena na 17%, koliko iznosi i sada.

Primarni novac i međunarodne pričuve

U 2011. godini ostvaren je snažan rast primarnog novca (M0). Povećanje monetarnog agregata M0 u najvećoj je mjeri bilo rezultat kreiranja kunske likvidnosti otkupom deviza od države. Tako je, za razliku od 2010. godine, kada je M0 ostao gotovo nepromijenjen, godišnja stopa rasta primarnog novca u 2011. godini iznosila 10,9%, a M0 je dosegnuo 62,4 mlrd. kuna. Unatoč snažnom rastu ovoga najužega monetarnog agregata, razina međunarodnih pričuva i nadalje znatno premašuje vrijednost primarnog novca (Slika 1.27.).

U strukturi primarnog novca najsnažnije su porasli depoziti poslovnih banaka kod HNB-a. Tako se izdvojena kunska obvezna pričuva povećala za 3,0 mlrd. kuna, a stanje na računima za namiru za 2,5 mlrd. kuna, dok su se prekonoćni depoziti smanjili za 1,0 mlrd. kuna. Povećanje od 1,4 mlrd. kuna zabilježeno

1.26. Tokovi formiranja primarnog novca (M0)

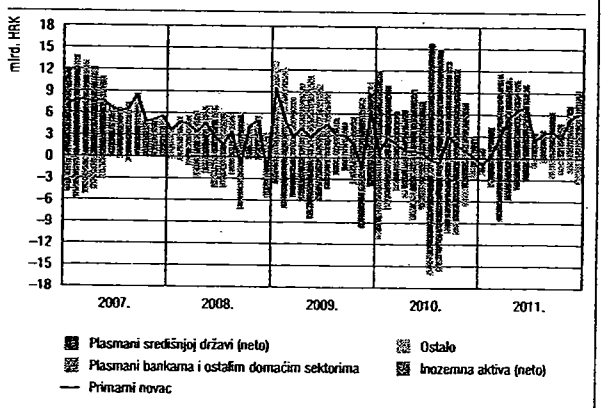

Napomena: Prikazane vrijednosti apsolutne su godišnje promjene.
Izvor: HNB

je i kod gotovog novca, a u skladu s većom potražnjom za gotovinom umjereno je poraslo i stanje u blagajni poslovnih banaka.

Na kretanje primarnog novca tijekom godine znatno su utjecali kunski depoziti države kod središnje banke, koji su prosječno iznosili čak 2,9 mlrd. kuna. Naime, država je većinu sredstava za financiranje tekućeg manjka, koje je prikupila u travnju i srpnju, deponirala kod HNB-a te prema potrebi postupno trošila. Smanjenjem tih depozita povećavala se likvidnost bankovnog sustava. Osim toga, država je na računu depozita kod HNB-a obično prikupljala sredstva neposredno prije isplate mirovina i plaća, što je rezultiralo oscilacijama likvidnosti na računima banaka unutar mjeseca.

Devizni depoziti države kod HNB-a tijekom 2011. također su bili kolebljivi. Njihovo kretanje bilo je posljedica priljeva sredstava od zaduživanja, odnosno plaćanja dospjelih deviznih obveza. Iznos deviznih depozita države kretao se do 9,7 mlrd. kuna, a do kraja godine smanjen je na 0,6 mlrd. kuna.

U 2011. središnja je banka povećala bruto međunarodne pričuve. Povećanje je iznosilo 535 mil. EUR ili 5,0%, pa su bruto pričuve na kraju godine dosegnule 11,2 mlrd. EUR. Njihov rast bio je rezultat otkupa deviza i porasta izdvojene devizne obvezne pričuve poslovnih banaka. Prirastu pričuva pridonijele su i pozitivne tečajne razlike (jačanje američkog dolara u odnosu na euro) i ostvareni prinos od njihova ulaganja. Jedina stavka koja je djelovala u suprotnom smjeru bio je odljev deviznih depozita države s računa kod središnje banke. Neto raspoložive pričuve u 2011. godini također su nastavile rasti. Na kraju godine njihovo stanje iznosilo je 10,0 mlrd. EUR, a godišnja stopa promjene 7,9%.

Kretanje monetarnih i kreditnih agregata

Kretanje monetarnih i kreditnih agregata u 2011. godini odražavalo je slab oporavak u realnom sektoru gospodarstva te nadalje otežane i nepovoljne uvjete financiranja. Neto domaća aktiva (NDA) monetarnog sustava ubrzano je rasla u odnosu na prethodnu godinu, no samo zbog snažnijeg financiranja države, dok se kreditiranje privatnog sektora nastavilo umjerenim intenzitetom. Nominalno povećanje plasmana banaka nebankarskom sektoru iznosilo je 13,5 mlrd. kuna, odnosno 5,5%, ali kada se isključi utjecaj deprecijacije kune prema euru i švicarskom franku, rast plasmana privatnom sektoru bio je sporiji i iznosio je 3,8%. S druge strane, neto plasmani banaka državi u 2011. godini povećali su se za 13,0 mlrd. kuna ili 51,9%. Pritom su ukupna potraživanja poslovnih banaka od središnje države porasla za 7,8 mlrd. kuna ili 15,5%, dok su se depoziti države kod banaka i HNB-a smanjili za ukupno 5,2 mlrd. kuna, što se odnosilo na trošenje sredstava prikupljenih na domaćem i inozemnom financijskom tržištu.

Neto inozemna aktiva sustava (NIA) snažno se smanjila zbog smanjenja neto inozemne aktive poslovnih banaka. Inozemna pasiva banaka povećala se u 2011. godini za 8,3 mlrd. kuna, dok se njihova inozemna aktiva smanjila za 7,8 mlrd. kuna, što je rezultiralo ukupnim priljevom kapitala od 16,1 mlrd. kuna. Zaduživanje u inozemstvu odnosilo se isključivo na povećanje primljenih depozita i kredita od banaka majki, čime se

1.27. Međunarodne pričuve HNB-a

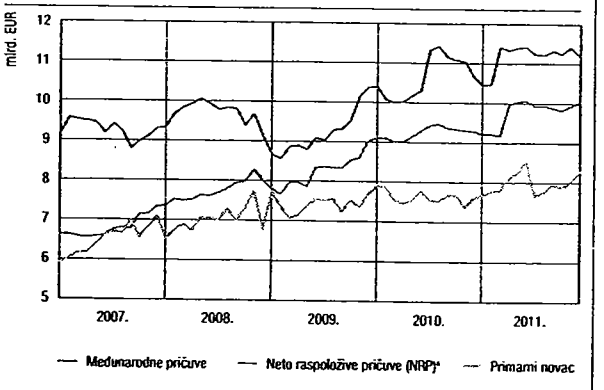

* NRP = međunarodne pričuve – inozemna pasiva – devizni dio obvezne pričuve – devizni depoziti države – opća i posebna alokacija SDR-a
Izvor: HNB

1.28. Tokovi formiranja ukupnih likvidnih sredstava (M4)

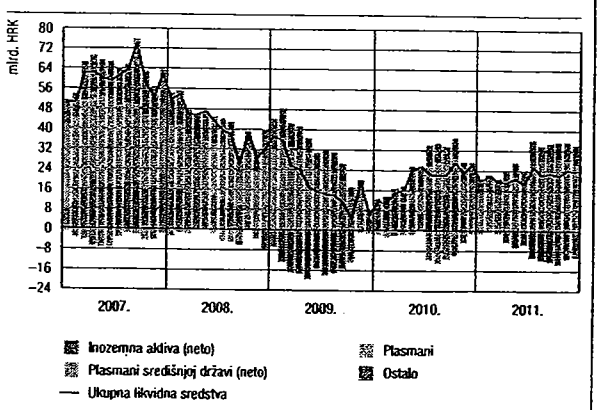

Napomena: Prikazane vrijedosti apsolutne su godišnje promjene.
Izvor: HNB

1.29. Monetarni agregati
godišnje stope promjene

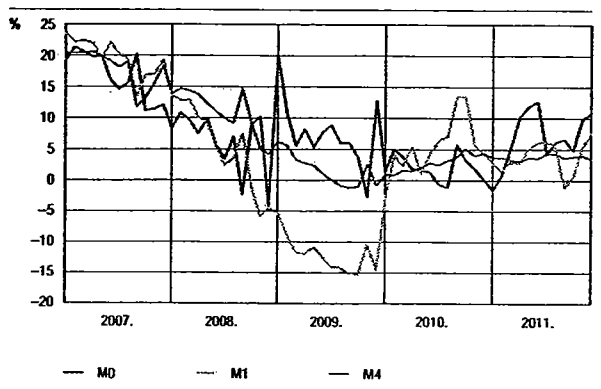

Izvor: HNB

1.30. Novčana masa

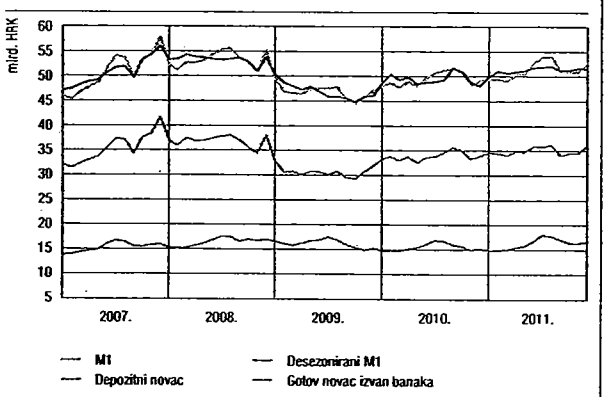

Izvor: HNB

1.31. Kunski i devizni depoziti

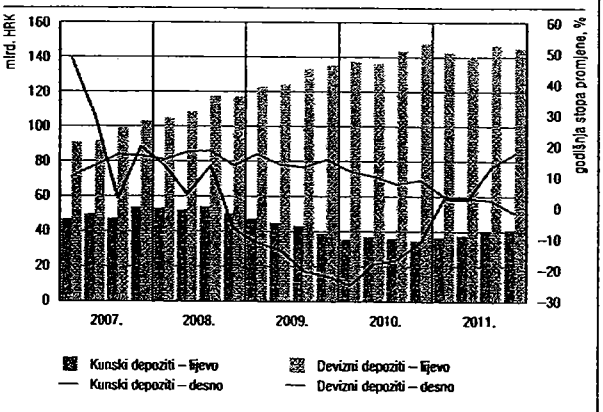

Izvor: HNB

udio njihovih sredstava u inozemnoj pasivi banaka povećao sa 70,9%, koliko je iznosio na kraju 2010., na 76,1% na kraju 2011. godine. Smanjenje inozemne aktive omogućila je središnja banka spuštanjem stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja s 20% na 17%. Neto inozemna aktiva poslovnih banaka smanjila se ukupno za 16,1 mlrd. kuna ili 46,5%, te je na kraju godine bila negativna i iznosila 50,8 mlrd. kuna.

Kao rezultat ostvarenih kretanja neto inozemne i neto domaće aktive, ukupna likvidna sredstva (M4) povećala su se u 2011. za 8,2 mlrd. kuna ili 3,5%, što je sporije nego prethodne godine, kada je stopa rasta iznosila 4,4%. Ostvareni rast ovoga najšireg monetarnog agregata djelomice je bio posljedica tečajnih promjena jer se zbog deprecijacije tečaja domaće valute povećao kunski iznos njegova deviznog dijela. Stoga je, isključi li se utjecaj tečajnih promjena, ostvareni rast M4 u 2011. bio sporiji te je iznosio 2,1%.

U strukturi monetarnog agregata M4 najsnažniji rast zabilježen je kod novčane mase (M1). Na godišnjoj razini M1 se povećao za 3,7 mlrd. kuna ili 7,5%, što je za 3,4 postotna boda više nego u 2010. godini. No, ubrzanje rasta M1 nije bilo odraz intenziviranja gospodarske aktivnosti nego samo djelomični oporavak ovoga monetarnog agregata nakon prije zabilježenih nepovoljnih kretanja, posebice u 2009. godini. Također, porast novčane mase djelomično se može pripisati i učinku povećane sklonosti domaćih sektora držanju likvidnije financijske imovine.

Tijekom 2011. gotov se novac znatno oporavio. Njegova godišnja stopa rasta iznosila je 9,3%, za razliku od 2010., kada je bila ostvarena stagnacija. Tijekom godine gotov novac izvan banaka kretao se sezonski uobičajeno, a najviše razine dosegnuo je u ljetnim mjesecima i u doba blagdana u prosincu. I druga komponenta novčane mase, depozitni novac, porasla je na godišnjoj razini (6,7%). Povećanje depozitnog novca, odnosno kunskih sredstava na tekućim računima i žiroračunima, ostvareno je kod svih domaćih sektora.

Za razliku od novčane mase, rast se kvazinovca usporio u 2011. godini. Ukupni štedni i oročeni depoziti nominalno su se povećali za 3,7 mlrd. kuna ili 2,0%, no ako se isključi utjecaj deprecijacije tečaja, njihov je prirast iznosio znatno manje, 0,5 mlrd. kuna. Za usporedbu, povećanje štednih i oročenih depozita u 2010. godini iznosilo je 5,2 mlrd. kuna, dok je u godinama prije krize bilo i višestruko snažnije.

Usporavanju rasta depozita najviše je pridonio sektor poduzeća. Postupno razduživanje poduzeća prema inozemstvu i slaba gospodarska aktivnost rezultirali su trošenjem njihove financijske imovine. Na godišnjoj razini štedni i oročeni depoziti poduzeća smanjili su se za 2,9 mlrd. kuna (nakon isključenja utjecaja tečaja). Osim toga, rast depozita stanovništva bio je znatno sporiji nego prethodnih godina. Kao glavni činitelj takvih kretanja ističu se nepovoljni uvjeti na tržištu rada. Štedni i oročeni depoziti stanovništva povećali su se za 4,2 mlrd. kuna ako se isključe tečajne promjene, što je gotovo upola manje nego u 2010. godini.

Promatrano prema valutnoj strukturi, 2011. godinu obilježio je pad deviznih te rast kunskih depozita. Pad deviznih depozita na godišnjoj razini od 3,8% (ako se isključi utjecaj tečaja)

ponajviše je bio rezultat otežanih gospodarskih uvjeta, a posebice se istaknulo trošenje deviznih depozita poduzeća, koji su se smanjili za 25,4%. S druge strane, godišnji rast kunskih depozita od 17,5% odnosio se u znatnoj mjeri na depozite nekoliko većih poduzeća te depozite ostalih bankarskih i nebankarskih financijskih institucija, čija su kretanja obično kolebljivoga karaktera.

Euroiziranost bankovnog sustava, mjerena udjelom deviznih depozita u ukupnim štednim i oročenim depozitima, i nadalje je visoka te je na kraju 2011. iznosila 78%. Dokaz da se sklonost domaćih sektora stranoj valuti nije smanjila jest i činjenica da je stanovništvo potkraj godine zbog previranja na svjetskom financijskom tržištu i neizvjesnosti oko dužničke krize u eurozoni konvertiralo približno 2,0 mlrd. kuna depozita iz eura u druge devize, ponajviše u švicarski franak i američki dolar.

Unatoč tome što je monetarna politika podržavala visoku likvidnost domaćega financijskog sustava, kreditna aktivnost banaka nije se znatno ubrzala i samo je blago premašila ostvarenje iz prethodne godine. Glavnina kreditnog rasta privatnom sektoru u 2011. odnosila se na sektor poduzeća. Plasmani poduzećima u 2011. povećali su se za 12,1 mlrd. kuna, što na godišnjoj razini čini rast od 10,6% (9,1% nakon isključenja utjecaja tečaja). U usporedbi s 2010. godinom kreditiranje se poduzeća intenziviralo, ali učinci snažnijega kreditiranja nisu se prelili na realnu gospodarsku aktivnost. Naime, sredstva pribavljena zaduživanjem kod banaka poduzeća su u najvećoj mjeri iskoristila za financiranje redovitog poslovanja, a znatno manje za investicije.

Dio ostvarenog rasta kredita poduzećima (1,9 mlrd. kuna ili 17,8%) treba pripisati i kreditiranju u sklopu Programa gospodarskog oporavka Vlade RH, provođenog preko HBOR-a i u suradnji s poslovnim bankama (tzv. model A i A+). U 2011. godini HBOR je putem aukcija poslovnim bankama plasirao sve preostale kreditne kvote koje su bile namijenjene ovom programu, ukupno 1,1 mlrd. kuna od 2,0 mlrd. kuna inicijalno osiguranih još u ožujku 2010. godine. Ti su krediti bili plasirani po povoljnijim uvjetima od onih na tržištu i gotovo su u potpunosti bili namijenjeni financiranju obrtnoga kapitala.

Nešto snažnija potražnja poduzeća za kreditima domaćih banaka djelomično je bila posljedica nepovoljnih uvjeta zaduživanja kod ostalih financijskih institucija i izravno u inozemstvu. Naime, financiranje poduzeća kod domaćega nebankarskog sektora znatno se smanjilo, a u odnosima s inozemnim bankama zabilježeno je postupno razduživanje. U skladu s takvim kretanjima ukupno financiranje poduzeća u 2011. usporilo se u odnosu na godinu prije.

Za razliku od poduzeća, krediti banaka stanovništvu smanjili su se u 2011. godini. Razlozi su još uvijek odgođenog oporavka kreditiranja stanovništva slaba potražnja zbog nepovoljnih uvjeta u gospodarstvu, posebice na tržištu rada, visoka cijena zaduživanja te neizvjesnost glede budućih kretanja. Krediti stanovništvu u nominalnom su iznosu porasli za 1,2 mlrd. kuna ili 0,9%, ali nakon isključenja tečajnih promjena ostvaren je pad od 1,1%. Najviše su se smanjili krediti za kupnju automobila i krediti po kreditnim karticama. Stambeni krediti, koji čine najveći dio ukupno odobrenih kredita stanovništvu, ostali su gotovo nepromijenjeni. Njihova stagnacija na godišnjoj razini ostvarena

1.32. Plasmani banaka nebankarskom sektoru

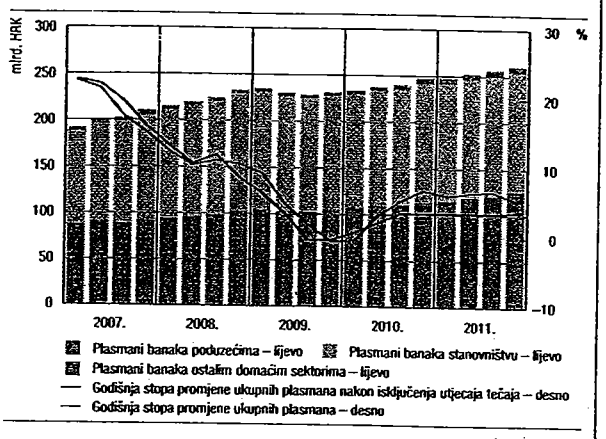

Izvor: HNB

1.33. Plasmani poslovnih banaka

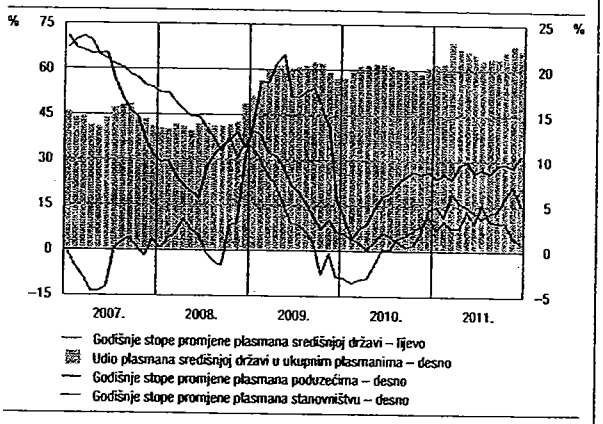

Izvor: HNB

1.34. Financiranje poduzeća prema izvorima

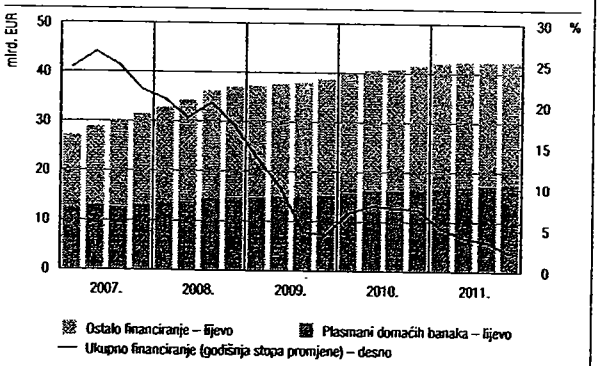

Napomena: Ostalo financiranje uključuje zaduživanje poduzeća kod domaćih društava za leasing i izravno zaduživanje kod HBOR-a te zaduživanje kod inozemnih banaka i vlasnički povezanih poduzeća u inozemstvu.
Izvori: HNB; Hanfa; izračun HNB-a

1.35. Krediti stanovništvu prema namjeni

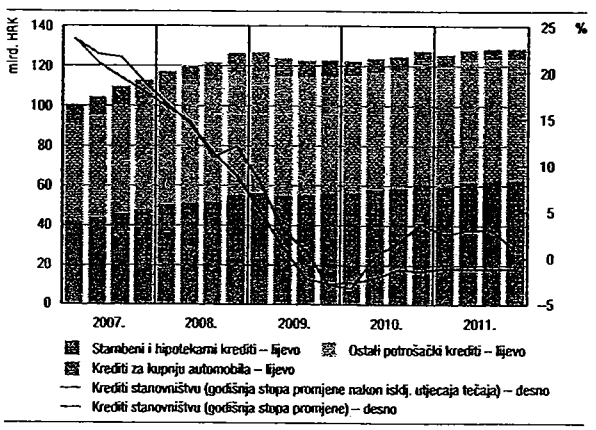

Izvor: HNB

je unatoč Vladinu programu poticanja stambenoga kreditiranja, koji je bio uspješan, ali je slabo utjecao na obujam ukupnoga kreditiranja stanovništva.

1.2.6. Tržište novca i kamatne stope

Rast eurskih kamatnih stopa i povećanje globalne premije za rizik obilježili su veći dio 2011. godine. Percepcija rizičnosti Hrvatske u takvim se okolnostima pogoršala, prateći kretanja za zemlje iz regije, čak i uz određeno relativno pogoršanje, a pogoršali su se i uvjeti financiranja banaka majki najvećih domaćih poslovnih banaka.

Istodobno je iznimno dobra likvidnost domaćega financijskog sustava, s manjim oscilacijama, obilježila domaća financijska tržišta. U skladu s tim banke su potrebu za financiranjem primarne likvidnosti na tržištu novca uspijevale zadovoljiti relativno skromnim volumenima trgovanja, pa se ukupni promet na novčanom tržištu blago povećao u odnosu na 2010., dok su kamatne stope uglavnom bile manje od 1%.

Kamatne stope na trezorske zapise MF-a smanjile su se u prvom polugodištu zbog velikog zanimanja ulagača. Međutim, pogoršanje međunarodnih uvjeta financiranja i porast globalne premije za rizik u drugom polugodištu snažno su povećali ove stope kod svih rokova dospijeća krajem 2011., na najvišu razinu u posljednje dvije godine. Istodobno su znatno porasle i kamatne stope na državne obveznice izdane na domaćem i međunarodnom tržištu.

Dugotrajno razdoblje dobre likvidnosti financijskog sustava, s uglavnom relativno niskim kamatnim stopama na novčanom tržištu, potpomoglo je nastavak smanjivanja kamatnih stopa banaka na odobrene kredite. Nešto veći intenzitet smanjenja aktivnih od pasivnih kamatnih stopa utjecao je pritom na smanjenje ukupne kamatne razlike u promatranoj godini.

Međunarodne kamatne stope

Eurske referentne kamatne stope na međunarodnome financijskom tržištu povećavale su se tijekom većeg dijela 2011. godine, što je negativno utjecalo na cijenu i dostupnost inozemnog financiranja. Također se globalno povećavala premija za rizik kao posljedica eskalacije problema na tržištu državnog duga pojedinih zemalja eurozone, neizvjesnosti oko američkih javnih financija, sve većeg broja zemalja kojima je snižen kreditni rejting te jačanja bojazni ulagača za otpornost oporavka svjetskoga gospodarstva, osobito od sredine godine. Rast premije za rizik u drugoj polovini godine bio je izrazitiji kod perifernih zemalja eurozone, s čim je povezano širenje krize na Italiju i njezine banke koje su vlasnički povezane s domaćim bankama. K tome, percepcija rizičnosti Hrvatske tijekom 2011. relativno se snažnije povećala nego za zemlje regije. Premda su se referentne kamatne stope u eurozoni krajem godine počele smanjivati, daljnji porast globalne premije za rizik rezultirao je nastavkom pogoršavanja uvjeta inozemnog financiranja. To je, zajedno s pogoršanjem uvjeta financiranja ostalih banaka majki najvećih domaćih banaka, domaćim sektorima dodatno otežalo pristup inozemnom kapitalu tijekom 2011.

ESB je zbog sve izraženijih inflatornih pritisaka koji su obilježili prvo polugodište 2011. u travnju povećao svoju ključnu kamatnu stopu s 1,00% na 1,25%, a u srpnju je uslijedilo još jedno povećanje na 1,50%. No, slabljenje gospodarske aktivnosti eurozone u drugom tromjesečju 2011. i prelijevanje problema s financijskih tržišta na realni sektor povećali su zabrinutost ESB-a oko nastavka gospodarskog oporavka, pa je u studenome i prosincu 2011. snizio ključnu kamatnu stopu za 25 baznih bodova, tako da je ona na kraju godine opet iznosila 1,00%. Šestomjesečni EURIBOR uglavnom je pratio promjene referentne kamatne stope te se tijekom 2011. kretao u rasponu između 1,22% i 1,83%, a na kraju prosinca iznosio je 1,64%. Nestandardne mjere monetarne politike kojima je ESB osigurao izdašnu likvidnost financijskog sustava zadržale su prekonoćnu kamatnu stopu EONIA ispod referentne stope tijekom većeg dijela 2011., pri čemu je zabilježena njezina visoka kolebljivost. U promatranoj godini EONIA se kretala između 0,35% i 1,72%, a krajem promatranog razdoblja iznosila je 0,63%.

1.36. Kamatne stope na euro i prosječna razlika prinosa na obveznice europskih zemalja s rastućim tržištima

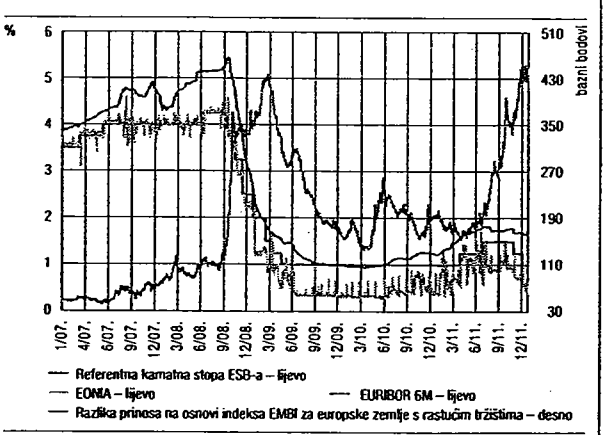

Izvori: ESB; Bloomberg; J. P. Morgan

Jačanje nesklonosti ulagača riziku tijekom 2011. rezultiralo je daljnjim rastom potražnje za sigurnijim obveznicama poput njemačkih i posljedičnim porastom njihovih cijena. Zajedno s istodobno snažnim skokom prinosa na euroobveznice europskih rastućih tržišta, to je dovelo do znatnog porasta razlike prinosa na osnovi indeksa EMBI za te zemlje. Ta je razlika u promatranom jednogodišnjem razdoblju porasla za oko 255 baznih bodova te je krajem 2011. iznosila 450 baznih bodova. Sličnu dinamiku imala je i premija osiguranja od kreditnog rizika za promatrane zemlje, pri čemu je od kraja 2010. do kraja 2011. njezin najsnažniji porast zabilježen za Hrvatsku (za oko 289 baznih bodova), a pratile su je Italija i Madžarska s povećanjima od 265 i 239 baznih bodova. Navedene zemlje ujedno su zabilježile i najviše razine te premije među promatranim zemljama na kraju prosinca 2011., pri čemu je prednjačila Madžarska s premijom osiguranja od kreditnog rizika od 623 bazna boda, a slijedile su je Hrvatska (547) i Italija (503).

Uvjeti financiranja na međunarodnom tržištu istodobno su se pogoršali i za banke majke domaćih poslovnih banaka. Prosječna razlika prinosa na premiju osiguranja od kreditnog rizika za obveznice banaka majki pet najvećih domaćih banaka tijekom 2011. povećala se za 230 baznih bodova. Pritom su se talijanske banke isticale porastom višim od 325 baznih bodova te su na kraju prosinca 2011. ujedno imale i najvišu razinu premije za rizik.

1.37. Razlika prinosa na premiju osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za petogodišnje državne obveznice odabranih zemalja

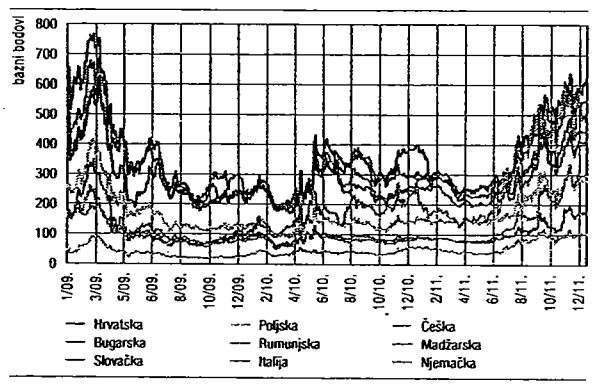

Napomena: Razlika prinosa na premiju osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavačem nekog instrumenta.
Izvor: Bloomberg

1.38. Razlika prinosa na premiju osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za odabrane banke majke domaćih banaka

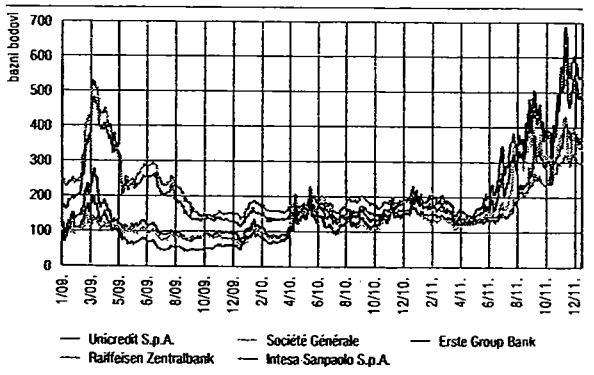

Napomena: Razlika prinosa na premiju osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavačem nekog instrumenta.
Izvor: Bloomberg

Kamatne stope na tržištu novca

Iznimno dobra likvidnost financijskog sustav umanjivala je tijekom 2011. potrebe banaka za financiranjem na novčanom tržištu, posebno tijekom prvog polugodišta, pa su prosječni obujam trgovanja i kamatne stope u međubankovnim transakcijama, slično kao i prethodne godine, zadržani na relativno niskoj razini. Banke su u 2011. svoju primarnu likvidnost financirale sekundarnim izvorima s novčanog tržišta u prosječnom dnevnom iznosu od 1,4 mlrd. kuna (ukupno 352,9 mlrd. kuna na godišnjoj razini), što je porast od 9,7% u odnosu na prethodnu godinu. Blagi porast obujma prometa na novčanom tržištu bio je praćen nastavkom smanjenja kamatnih stopa na dosad najniže zabilježene razine, pa je kamatna stopa na prekonoćne međubankovne kredite bila uglavnom manja od 1%. Iznimno, kamatne stope na tržištu novca privremeno su porasle krajem rujna i u prvoj polovini četvrtog tromjesečja zbog smanjenja likvidnosti uzrokovanog rastom depozita države kod HNB-a nakon izdavanja državnih obveznica na domaćem tržištu i povećanja obvezne rezerve. No, do kraja 2011. te su se stope vratile na razine na kojima su bile veći dio godine.

Trgovina depozitnim novcem bila je primarni izvor financiranja banaka na novčanom tržištu i u 2011. godini. Obujam trgovanja tim kreditima (307,9 mlrd. kuna) blago je porastao u odnosu na prethodnu godinu, pa se njihovo sudjelovanje u strukturi financiranja gotovo vratilo na razinu iz 2009. godine (87,2%). Istodobno je blago smanjeno financiranje banaka repo ugovorima, koji su u 2011. činili oko 12% ukupnih izvora financiranja. Preostali dio sredstava (oko 0,6%) banke su pribavile trgovinom vrijednosnim papirima.

Porast trgovine depozitnim novcem u prvom je polugodištu

1.39. Promet na novčanom tržištu

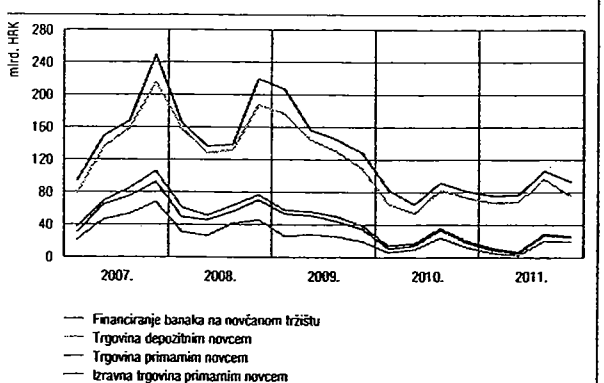

Izvor: HNB

2011. proizašao iz snažnije kreditne aktivnosti banaka s ostalim pravnim osobama, dok je utjecaj intenziviranja kreditiranja među bankama i putem nebankarskih financijskih institucija bio snažniji u drugom polugodištu 2011. Sredinom 2011. krediti u trgovini depozitnim novcem s ostalim pravnim osobama činili su gotovo 65% ukupne trgovine depozitnim novcem, što je njihova dosad najviša zabilježena razina, a do kraja godine njihov se udio prepolovio (30,0%) te se gotovo izjednačio s udjelom trgovine među bankama (35,4%) i s nebankarskim financijskim institucijama (34,6%).

Volumen trgovanja depozitnim novcem između banaka tijekom 2011. bio je za 13,7 mlrd. kuna, odnosno 15,4% manji nego u 2010., a to je smanjenje gotovo u cijelosti ostvareno tijekom prvog polugodišta 2011. Trgovanje depozitnim novcem u drugom je polugodištu 2011. ostalo nepromijenjeno u odnosu na razinu iz istog razdoblja prethodne godine (56,3 mlrd. kuna, što je trostruko više nego u prvom polugodištu). Banke su potražnju za primarnim novcem i tijekom 2011. nastavile dominantno zadovoljavati izravnom trgovinom depozitnim novcem. Istodobno se trgovanje između banaka uz posredovanje Tržišta novca Zagreb (TNZ) nastavilo smanjivati, prosječno približno za 264,6 mil. kuna u svakom tromjesečju, odnosno za 38,0% na razini cijele 2011. godine.

Prekonoćni su krediti u 2011. i nadalje bili najlikvidniji i dominantan oblik kreditiranja u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem. Iznimno dobra likvidnost financijskog sustava, koja je uz manje oscilacije obilježila cijelu 2011., utjecala je na smanjenje volumena prekonoćnih kredita za 4,3 mlrd. kuna, odnosno za 8,1 % na godišnjoj razini. Pad kreditiranja na dulje rokove bio je mnogo snažniji, pa se smanjio i njihov udio u međubankovnoj trgovini primarnim novcem. Kamatna stopa na prekonoćne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini stagnirala je na razini nižoj od 1% sve do kraja rujna 2011., kada je počela rasti zbog smanjenja likvidnosti uzrokovanog rastom depozita države kod HNB-a nakon izdavanja državnih obveznica na domaćem tržištu i povećanja obvezne rezerve. Nakon što je u listopadu dosegnula najvišu razinu u posljednje dvije

1.40. Kamatne stope u izravnoj trgovini među bankama i višak likvidnosti banaka

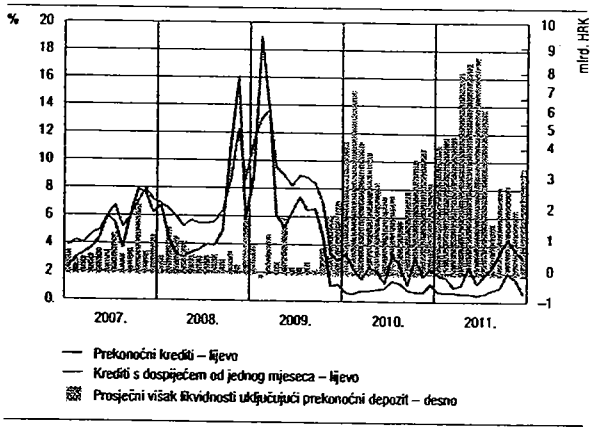

Izvor: HNB

1.41. Izravna međubankovna trgovina prekonoćnim kreditima mjesečni prosjeci

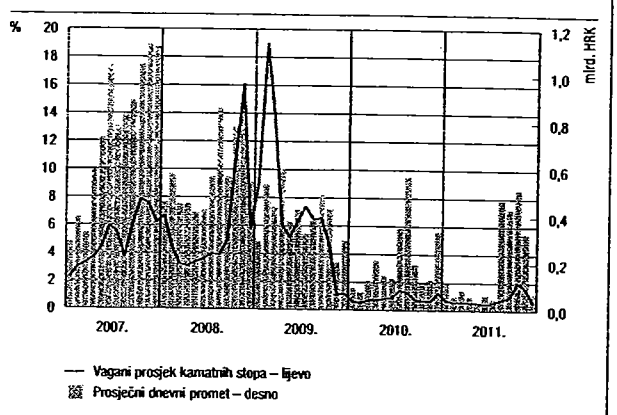

Izvor: HNB

godine (2,05%), do kraja 2011. ta je kamatna stopa ponovo pala ispod 1%.

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

Država je i u 2011. godini kod domaćih banaka uglavnom refinancirala kratkoročni dug, pa je stanje ukupno upisanih trezorskih zapisa ostalo gotovo nepromijenjeno u odnosu na 2010. Izdavanje dviju novih obveznica na domaćem tržištu sredinom godine smanjilo je potrebu države za pribavljanjem dodatne likvidnosti putem redovitih aukcija trezorskih zapisa, pa iznosi njihovih izdanja najčešće nisu prelazili iznose koji su dospijevali.

Tijekom 2011. godine Ministarstvo financija održalo je ukupno 32 aukcije trezorskih zapisa, na kojima je prikupljeno ukupno 24,5 mlrd. kuna, što je za samo 2 mil. kuna više nego prethodne godine. Uz plasirane kunske zapise, kojima je prikupljeno 18,8 mlrd. kuna, na održanim su aukcijama redovito plasirani i eurski zapisi, kojima je prikupljeno još 5,7 mlrd. kuna. Od rujna 2011. MF je osim jednogodišnjih eurskih trezorskih zapisa redovito počeo izdavati i eurske trezorske zapise na rok od 91 dana. Unatoč tome udio eurskih zapisa u ukupnom iznosu sredstava prikupljenih izdavanjem trezorskih zapisa smanjio se u odnosu na prethodnu godinu.

Potražnja ulagača za trezorskim zapisima u uvjetima visoke likvidnosti financijskog sustava višestruko je nadmašivala planirane iznose njihova izdanja u prvom polugodištu 2011., pri čemu je taj nerazmjer bio izrazitiji kod kunskih izdanja. Zahtijevani prinosi na kunske trezorske zapise svih rokova dospijeća stoga su do kraja lipnja smanjeni prosječno za više od jednoga postotnog boda, dok je smanjenje kamatne stope na jednogodišnje eurske trezorske zapise bilo upola slabije. Međutim, snažan porast premije za rizik zemlje i pogoršanje uvjeta inozemnog financiranja gospodarstva u cjelini odrazili su se na snažan porast prinosa na kunske i eurske trezorske zapise svih rokova dospijeća u drugom polugodištu 2011. Tako su vagane kamatne stopa na kunske trezorske zapise s rokovima dospijeća od 91, 182 i 364 dana na kraju 2011. godine iznosile 4,59%,

1.42. Kamatne stope na trezorske zapise MF-a i u izravnoj trgovini među bankama

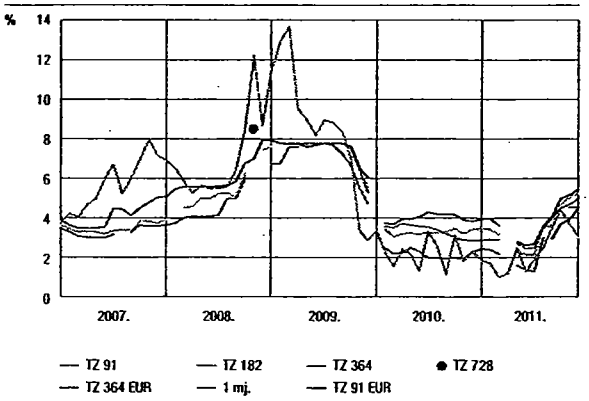

Izvori: MF; HNB

1.43. Stanje upisanih trezorskih zapisa po rokovima dospijeća

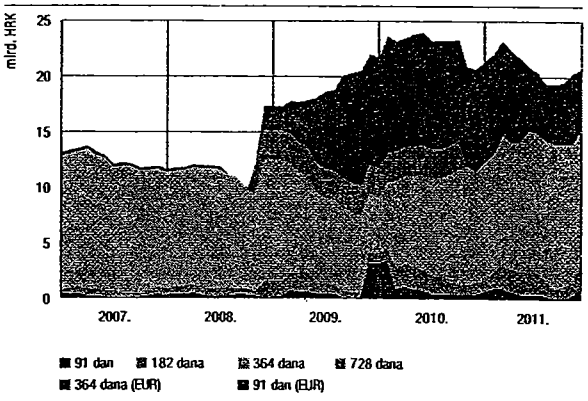

Izvori: MF; HNB

5,27% i 5,47%, najviše u posljednje dvije godine. Porast prinosa na jednogodišnji eurski trezorski zapis bio je nešto slabiji (u prosincu je iznosio 4,98%). Uz uobičajene rokove dospijeća, u drugom su polugodištu 2011. prvi put plasirani i eurski zapisi s rokom dospijeća od 91 dana, čiji je prinos na kraju 2011. iznosio 4,50%. Razlike u prinosima na trezorske zapise s najkraćim i najdužim rokovima dospijeća tako su se u 2011. smanjile nakon njihova znatnog povećanja u prethodnoj godini.

Stanje ukupno upisanih trezorskih zapisa MF-a na kraju prosinca 2011. ostalo je gotovo nepromijenjeno u odnosu na prosinac 2010. te je iznosilo približno 20,7 mlrd. kuna. Pritom se može uočiti nastavak supstitucije eurskih zapisa (smanjenja stanja za 3,8 mlrd. kuna) kunskima (porast stanja za približno 3,9 mlrd. kuna). Najveće povećanje zaduženosti zabilježeno je kod kunskih zapisa s duljim rokovima dospijeća (od 182 i 364 dana). Posljedično, jednogodišnji kunski trezorski zapisi preuzeli su vodstvo u strukturi ukupno upisanih trezorskih zapisa (s oko 59,3%), a krajem prošle godine bili su još približno jednako zastupljeni kao i eurski zapisi jednakog roka dospijeća. Udio kunskih trezorskih zapisa s rokovima dospijeća od 91 i 182 dana u stanju ukupno upisanih zapisa krajem prosinca 2011. iznosio je 4,6% i 10,3%, dok su eurski zapisi s rokom dospijeća od 91 dana u nekoliko mjeseci dosegnuli udio od 9,7%.

Kamatne stope na obveznice Republike Hrvatske

Sredinom srpnja 2011. MF je na domaćem tržištu izdao dvije nove državne obveznice kako bi pribavio nova financijska sredstva: petogodišnju kunsku obveznicu nominalnog iznosa 1,5 mlrd. kuna s prinosom do dospijeća pri izdanju od 5,95% te jedanaestogodišnju eursku obveznicu nominalnog iznosa od 600 mil. EUR, koja je izdana s prinosom od 6,88%. Kako tijekom 2011. nije dospjela nijedna domaća državna obveznica, državnih je obveznica na domaćem tržištu bilo 12, odnosno dvije obveznice više nego na kraju prethodne godine.

Tablica 1.4. Obveznice uvrštene na domaće tržište

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena*	Tekući prinos 31. 12. 2011.
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	100,80	6,820%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	100,25	5,486%
RHMF-O-198A	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	500.000.000	5,375%	90,30	5,952%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	15.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	95,00	4,474%
RHMF-O-155CA	Republika Hrvatska	14.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	95,50	5,497%
RHMF-O-137A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2013.	HRK	4.000.000.000	4,500%	96,50	4,663%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	90,50	5,249%
RHMF-O-203A	Republika Hrvatska	5.3.2010.	5.3.2020.	HRK	5.000.000.000	6,750%	102,85	6,563%
RHMF-O-203E	Republika Hrvatska	5.3.2010.	5.3.2020.	EUR	1.000.000.000	6,500%	96,50	6,736%
RHMF-O-178A	Republika Hrvatska	25.11.2010.	25.11.2017.	HRK	4.000.000.000	6,250%	95,75	6,527%
RHMF-O-167A	Republika Hrvatska	22.7.2011.	22.7.2016.	HRK	1.500.000.000	5,750%	–	–
RHMF-O-227E	Republika Hrvatska	22.7.2011.	22.7.2022.	EUR	600.000.000	6,500%	95,10	6,835%

* U redovitom prometu

Izvor: Zagrebačka burza, mjesečno izvješće za prosinac 2011.

1.44. Kretanje prinosa do dospijeća državnih obveznica na domaćem tržištu

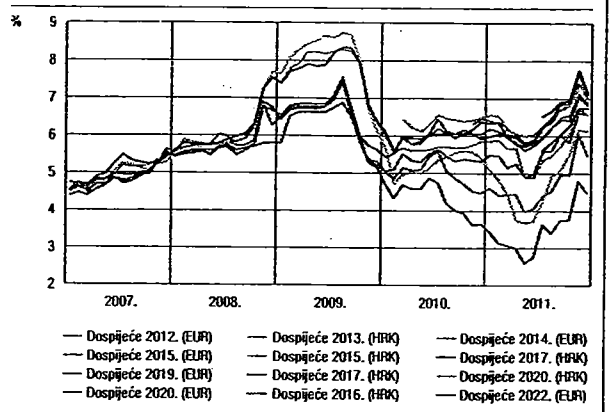

Izvor: Bloomberg

1.45. Kretanje prinosa do dospijeća državnih obveznica na međunarodnom tržištu

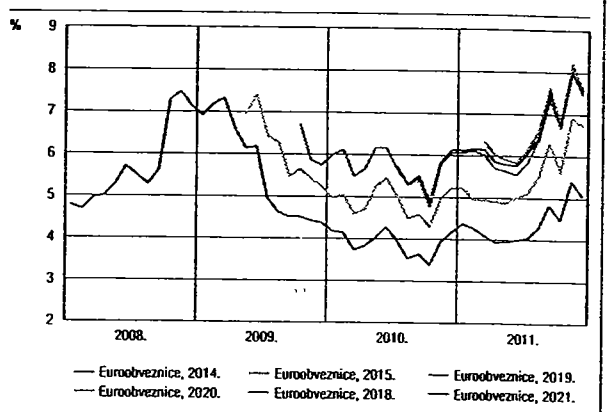

Izvor: Bloomberg

Rast cijena obveznica Republike Hrvatske kojima se trgovalo na Zagrebačkoj burzi odrazio se na smanjenje prinosa do dospijeća tih obveznica tijekom prvog polugodišta 2011. u usporedbi s njihovim prinosima na kraju prethodne godine. Prinosi na obveznice s relativno kraćim preostalim rokovima do dospijeća (kraćim od pet godina) tako su krajem lipnja 2011. pali na svoje najniže zabilježene razine još od sredine 2007. godine, dok su se prinosi na obveznice s duljim rokovima dospijeća kretali oko 6% te su se vratili na razine s početka 2010. godine. Međutim, u drugom su polugodištu zahtijevani prinosi na sve državne obveznice znatno porasli, što je više nego nadoknadilo njihovo smanjenje u prvom polugodištu 2011. Najviše su porasli relativno kolebljiviji prinosi na obveznice kraćih preostalih rokova dospijeća.

Sredinom ožujka 2011. dospjela je državna međunarodna obveznica nominalnog iznosa 750 mil. EUR izdana 2001. godine, koja je refinancirana izdavanjem nove desetogodišnje međunarodne obveznice nominalnog iznosa 1,5 mlrd. USD te uz godišnju kamatnu stopu od 6,38%. Republika Hrvatska je krajem lipnja 2011. na inozemnim tržištima kapitala izdala još jednu novu sedmogodišnju međunarodnu obveznicu u eurima, ukupne nominalne vrijednosti 750 mlrd. EUR te uz godišnju kamatnu stopu od 5,88%. Tako je krajem 2011. godine na inozemnim tržištima kapitala kotiralo ukupno šest izdanja hrvatskih državnih obveznica, odnosno jedna više nego krajem 2010. godine. Tri od tih šest međunarodnih obveznica RH bile su nominirane u eurima, a tri u američkim dolarima. Ukupna nominalna vrijednost svih šest izdanja hrvatskih obveznica na inozemnim tržištima na kraju 2011. iznosila je 39,8 mlrd. kuna (odnosno 5,3 mlrd. EUR) i bila je za 9,7 mlrd. kuna (1,2 mlrd. EUR) veća u odnosu na stanje s kraja prethodne godine.

Tijekom 2011. godine zahtijevani prinosi na hrvatske međunarodne obveznice uglavnom su pratili kretanja prinosa na usporedive euroobveznice zemalja s tržištima u nastajanju odražavajući time promjene sklonosti globalnih ulagača riziku. Tijekom prvog polugodišta zahtijevani su prinosi na hrvatske euroobveznice blago pali u odnosu na kraj 2010. Međutim, neizvjesnost oko krize državnog duga perifernih zemalja eurozone i otpornosti oporavaka svjetskoga gospodarstva te smanjenje kreditnog rejtinga većem broju zemalja u drugom su polugodištu povećali percepciju rizičnosti Hrvatske, pa su do kraja 2011. porasli zahtijevani prinosi na sve hrvatske međunarodne obveznice. Tako su zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice relativno kraćih rokova dospijeća u studenome 2011. dosegnuli svoje najviše razine u posljednje dvije i pol godine (6,9% za euroobveznicu s rokom dospijeća 2014. i 5,4% za euroobveznicu s

Tablica 1.5. Izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju 2011.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%
Euroobveznice, 2015.	27.5.2009.	EUR	750.000.000	6,500%	6,57%
Euroobveznice, 2019.	5.11.2009.	USD	1.500.000.000	6,750%	7,01%
Euroobveznice, 2020.	14.7.2010.	USD	1.250.000.000	6,625%	6,75%
Euroobveznice, 2018.	30.6.2011.	EUR	750.000.000	5,875%	6,12%
Euroobveznice, 2021.	16.3.2011.	USD	1.500.000.000	6,375%	6,62%

Izvor: Bloomberg

rokom dospijeća 2015.), dok su prinosi na dulje rokove dospijeća ostvarili najviše vrijednosti dotad (prosječno 8,1%).

Kamatne stope poslovnih banaka

Dugotrajno razdoblje dobre likvidnosti financijskog sustava u stabilnom monetarnom okružju praćeno relativno niskim kamatnim stopama na novčanom tržištu potpomoglo je nastavak smanjivanja kamatnih stopa banaka tijekom 2011. Nastavak tendencije smanjivanja aktivnih kamatnih stopa potpomoglo je i smanjenje regulatornih troškova u ožujku i lipnju 2011. (u smislu smanjenja minimalno potrebnih deviznih potraživanja i smanjenja eskontne stope HNB-a). Tempo smanjivanja kamatnih stopa banaka započet još krajem 2009. ipak je u 2011. bio znatno umjereniji u odnosu na godinu prije. Zaoštravanje dužničke krize u inozemstvu i pojačana neizvjesnost na međunarodnim financijskim tržištima krajem 2011. nepovoljno su djelovali na dostupnost inozemnih izvora financiranja. To je zaustavilo i donekle preokrenulo tendenciju smanjivanja aktivnih i pasivnih kamatnih stopa, pa su neke početkom jeseni blago porasle, ponajprije kamatne stope na kratkoročna kunska sredstva.

U skladu s općim tendencijama, u kreditiranju poduzeća sredinom 2011. godine zaustavljena je tendencija smanjivanja kamatnih stopa te su neke kamatne stope porasle potkraj godine. Nominalne kamatne stope banaka na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule odobrene poduzećima i tijekom 2011. bile su najkolebljiviji segment kamatnih stopa. Nakon stagnacije na razini od oko 7,0% početkom te godine, u razdoblju od travnja do srpnja malo su se spustile, nastavljajući višegodišnji trend. U drugoj polovini 2011. taj se trend preokrenuo te su ove stope naglo porasle i dosegnule u prosincu 2011. razinu od 7,48%, odnosno pola postotnog boda više u odnosu na kraj 2010. godine, što je ujedno najviša razina u posljednjih godinu i pol. Opisana kretanja odražavaju ponajprije snažnu kolebljivost kamatnih stopa na kratkoročne kredite trgovačkim društvima na rok od 3 do 12 mjeseci i njihov porast krajem godine na relativno visoku razinu. Tako se do kraja 2011. zaustavila tendencija smanjivanja kamatnih stopa na kratkoročne kredite poduzećima, koja je bila primjetljiva krajem 2009. i u većem dijelu 2010. godine, kada su one konvergirale kamatnim stopama na dugoročne kredite s valutnom klauzulom, te su se navedene stope prvi put od kraja 2009. godine gotovo izjednačile s kamatnim stopama na okvirne kredite. Kamatne stope na dugoročne kredite s valutnom klauzulom relativno su blisko pratile dinamiku kamatnih stopa na kratkoročne kunske kredite u prvoj polovini 2011., a tijekom drugog polugodišta 2011. njihovo se opadanje zaustavilo te su stagnirale oscilirajući u relativno uskom rasponu. Krajem godine navedene su se kamatne stope zadržale na razini od 6,37%, što je manje nego na kraju 2010. godine.

Kod kamatnih stopa na kredite stanovništvu do kraja 2011. uglavnom je zaustavljena tendencija pada. Tendencija smanjivanja kamatnih stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom obilježila je gotovo cijelu 2011. godinu, a tek je u posljednjem tromjesečju došlo do njihova umjerenog rasta. Krajem 2011. navedene su kamatne stope iznosile 7,53% (0,63 postotna boda niže u odnosu na kraj 2010.). Opisana dinamika tih kamatnih stopa uvelike odražava pokušaj banaka da atraktivnijim uvjetima potaknu stambeno kreditiranje, a donekle se može povezati i s posebnim akcijama na nenamjenske hipotekarne kredite banaka u drugom polugodištu, kao i s promjenama u strukturi portfelja zbog pada udjela kredita za kupnju automobila i ostalih dugoročnih kredita u uvjetima potisnute potražnje i potrošačkog pesimizma. Kamatne stope na kratkoročne kunske kredite stanovništvu bez valutne klauzule do sredine 2011. iskazivale su iznimnu stabilnost koja je bila primjetljiva i tijekom protekle dvije godine. Te su se stope u cijelom razdoblju kretale na razini od oko 12,6%, a u srpnju 2011. naglo su pale (na 11,2%), pod utjecajem smanjenja najviše dopuštene stope zakonskih i ugovorenih zateznih kamata vezane uz smanjenje eskontne stope HNB-a. Kamatne stope na kratkoročne kunske kredite stanovništvu bez valutne klauzule u tom su razdoblju još manje oscilirale nego u prethodnom razdoblju pod utjecajem stabilnosti kamatnih stopa na najskuplje i najviše zastupljene kunske okvirne kredite stanovništvu.

Pasivne kamatne stope slijedile su kretanje aktivnih kamatnih stopa. Višegodišnje smanjivanje kratkoročnih kamatnih

1.46. Procjena prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka vaganih iznosima stanja ukupno odobrenih kredita

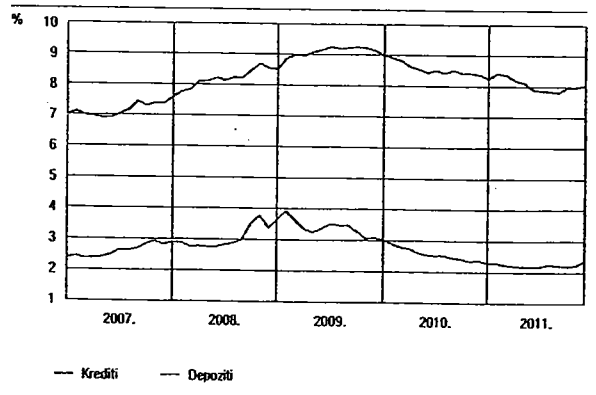

Izvor: HNB

1.47. Prosječne kamatne stope poslovnih banaka na kunske kredite

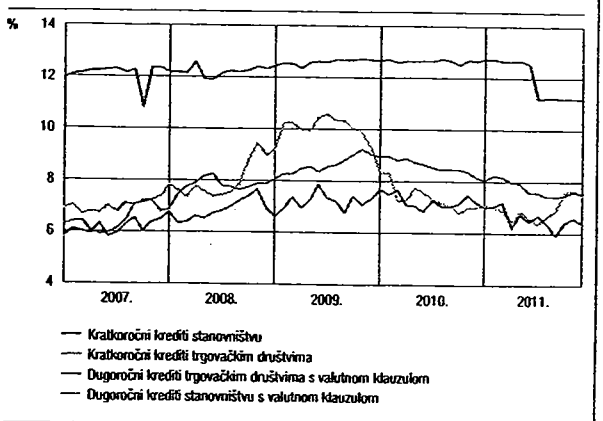

Izvor: HNB

stopa na oročene depozite stanovništva bez valutne klauzule (od 1 do 3 mjeseca) usporeno je u prvoj polovini 2011. Slična kretanja zabilježena su i kod kamatnih stopa na ostale depozite stanovništva (s valutnom klauzulom) usporedive ročnosti, koje su općenito malo kolebljivije od kamatnih stopa na oročene depozite bez valutne klauzule. Te su kamatne stope blago porasle tijekom drugog polugodišta 2011. te su do kraja prosinca iznosile 2,30% na devizne depozite, odnosno 2,99% na kunske depozite, ali svejedno se nisu povratile na razine s kraja 2010. godine. Kratkoročne kamatne stope na oročene depozite poduzeća bile su relativno stabilne do posljednjeg tromjesečja 2011., kada su počele izrazitije rasti. Pritom su snažnije rasle kamatne stope na depozite poduzeća bez valutne klauzule, oročene na razdoblje od 1 do 3 mjeseca, te su do kraja 2011. dosegnule svoju najvišu razinu u posljednje gotovo dvije godine (3,78%), dok su kamatne stope na devizne depozite poduzeća iste ročnosti ostale na još uvijek relativno niskim razinama (približno 3,0%).

1.48. Prosječne kamatne stope poslovnih banaka na oročene depozite od 1 do 3 mjeseca

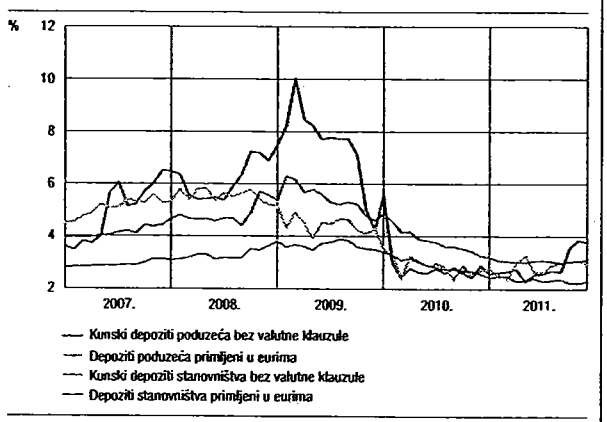

Izvor: HNB

1.49. Razlike između prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kredite i na depozite

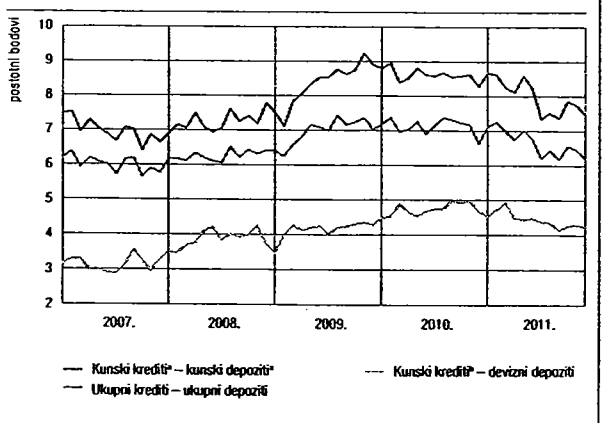

* Bez valutne klauzule; * S valutnom klauzulom
Izvor: HNB

Opisana kretanja aktivnih i pasivnih kamatnih stopa utjecala su na smanjenje ukupne kamatne razlike tijekom 2011. godine, ponajprije zbog kontrakcije kamatne razlike na čiste kunske kredite i depozite tijekom ljetnih mjeseci. U ostalom dijelu godine ta je razlika bila relativno stabilna te se uz uobičajenu kratkoročnu kolebljivost zadržavala na pretkriznoj razini. Tako je opća kamatna razlika na kraju prosinca 2011. iznosila 6,22 postotna boda, što je gotovo za pola postotnog boda niže u odnosu na prosinac godinu prije.

1.2.7. Financijski sektor

Tendencija rasta imovine financijskih posrednika nastavila se u 2011. godini, pa su imovina pojedinih posrednika i ukupna nekonsolidirana financijska imovina rasle po stopama sličnim kao i u protekloj godini (3,8%). U skladu s tim nastavile su se tendencije koje lagano mijenjaju udjele pojedinih posrednika, što se ponajprije odnosi na rast udjela obveznih mirovinskih fondova i osiguranja, a pad udjela društava za leasing. Među ostalim nebankarskim financijskim posrednicima povećao se udio stambenih štedionica, a udjeli otvorenih i zatvorenih investicijskih fondova te fonda hrvatskih branitelja smanjili su se. Relativni udjeli ostalih posrednika nisu se znatno promijenili.

Imovina bankarskog sektora u 2011. godini nominalno je porasla za 4,2%, uvelike zbog slabljenja tečaja kune prema euru i švicarskom franku, dok je godišnja stopa rasta imovine po stalnome tečaju iznosila 2,6%. Time su banke učvrstile svoju poziciju najvažnijih financijskih posrednika blago povećavši svoj udio u ukupnoj imovini financijskog sektora na 75,6%.

Imovina obveznih mirovinskih fondova nastavila je svoj relativni i apsolutni rast, čime su oni učvrstili poziciju najvažnijih nebankarskih financijskih posrednika. Ukupna imovina tih posrednika porasla je za 13,8%, na 41,1 mlrd. kuna, a njihov relativni udio na 7,6%. Rast ukupne imovine nešto je niži nego proteklih godina (2009. i 2010.), ponajprije zbog niskih povrata od ulaganja. Ukupan rast imovine od 4,7 mlrd. kuna generiran je najvećim dijelom uplatama članova fonda, dok je MIREX, indeks kretanja vrijednosti imovine prosječnoga obveznoga mirovinskog fonda, porastao za samo 0,5% u 2011. godini. Najveći dio ukupne imovine obveznih mirovinskih fondova uložen je na domaćem tržištu (88,5%), a u strukturi prevladavaju obveznice sa 69,7%, od čega 65,9% otpada na obveznice Republike Hrvatske. U 2011. godini CROBIS, indeks kretanja cijena obveznica, pao je za 4,5%, a s uključenim stečenim kamatama (što je mjereno novim indeksom CROBISTr) prinos od ulaganja u obveznice na hrvatskom tržištu bio je 1,0%. Domaći dionički indeksi kretali su se u skladu s regionalnim i svjetskim indeksima te su na kraju 2011. godine bili u minusu. CROBEX je pao za 17,6%, a CROBEX10 za 15,4%. Dobrovoljni mirovinski fondovi povećali su svoju imovinu za 11,9%, odnosno 208,7 mil. kuna, većinom zbog novih uplata i povećanja broja članova. Budući da su prinosi većine fondova bili negativni, njihov je udio u ukupnoj imovini financijskih posrednika ostao relativno nizak.

Prema podacima za kraj rujna 2011. ukupna imovina društava za osiguranje povećala se za 3,0 mlrd. kuna ili 9,6% u

Tablica 1.6. Imovina i relativni udjeli financijskih posrednika
u milijunima kuna i postocima

	XII. 2007.			XII. 2008.			XII. 2009.			XII. 2010.			XII. 2011.		
	Iznos	Udio	Broj	Iznos	Udio	Broj	Iznos	Udio	Broj	Iznos	Udio	Broj	Iznos	Udio	Broj
1. Banke[a]	345.081,39	74,2	33	369.955,05	76,8	33	378.726,48	75,5	32	391.060,46	75,3	32	407.372,56	75,6	31
2. Otvoreni investicijski fondovi	30.056,25	6,5	100	9.890,23	2,1	126	12.034,94	2,4	130	13.674,35	2,6	131	11.928,90	2,2	128
3. Fond hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji[b]	...	...	...	2.400,42	0,5	1	2.223,35	0,4	1	2.005,08	0,4	1	1.445,53	0,3	1
4. Zatvoreni investicijski fondovi[c]	3.682,36	0,8	9	1.895,58	0,4	11	1.840,76	0,4	10	1.920,60	0,4	8	1.678,35	0,3	7
5. Društva za osiguranje[a]	23.245,87	5,0	25	25.690,09	5,3	29	27.919,63	5,6	30	30.114,67	5,8	27	33.071,55	6,1	27
6. Društva za faktoring[a]	4.219	0,9	12	6.342,89	1,3	13	7.006,83	1,4	15	5.748,13	1,1	19	5.769,64	1,1	17
7. Stambene štedionice[a]	6.544,81	1,4	5	6.965,46	1,4	5	6.738,46	1,3	5	6.880,62	1,3	5	7.838,77	1,5	5
8. Obavezni mirovinski fondovi	21.001,89	4,5	4	22.590,93	4,7	4	29.264,64	5,8	4	36.328,05	7,0	4	41.067,10	7,6	4
9. Dobrovoljni mirovinski fondovi	811,89	0,2	18	948,04	0,2	21	1.363,15	0,3	21	1.760,01	0,3	21	1.968,73	0,4	21
10. Društva za leasing[a]	30.303,87	6,5	25	35.067,93	7,3	26	33.665,81	6,7	26	28.987,99	5,6	26	26.742,72	4,9	25
11. Štedne banke	...	...	...	137,95	0,0	1	154,71	0,0	2	10,73	0,0	1	34,82	0,0	1
12. Kreditne unije	...	...	...	...	...	...	515,00	0,1	33	530,00	0,1	23	569,17	0,1	22
Ukupno	464.948	100,0	0	481.885	100,0	0	501.454	100,0	0	519.021	100,0	0	538.988	100,0	0

[a] Nadzorni podaci (brojke se mogu razlikovati od monetarne statistike zbog konsolidacije)
[b] Od 14. travnja 2008. članovi ovog fonda mogu prodavati udjele. Do tog datuma fond je bio zatvoren za isplate.
[c] Podaci za zatvorene investicijske fondove s javnom ponudom za ulaganje u nekretnine odnose se na kraj studenoga 2011.
[d] Podaci za kraj rujna 2011.
Izvori: HNB; Hanfa

odnosu na kraj 2010. godine. Taj je rast veći nego rast ostvaren u cijeloj 2010. godini, a najvećim djelom je rezultat rasta vrijednosti ulaganja u bilanci osiguravatelja. Na strani pasive bitno je zamijetiti povećanje kapitala za 567,9 mil. kuna, koje je djelomično posljedica usklađivanja s regulatornim zahtjevima. Prodaja osiguranja i nadalje stagnira, pa je tako zaračunata bruto premija u prvih devet mjeseci 2011. pala za 1,2% u odnosu na isto razdoblje 2010. godine.

Ukupna imovina društava za leasing pala je za 2,7 mlrd. kuna ili 9,5% u odnosu na kraj 2010. godine. Time je nastavljen negativan trend pada imovine društava za leasing koji traje još od 2009. godine, pod utjecajem smanjene gospodarske aktivnosti i slabog interesa za kupnju novih vozila i strojeva kao i znatnog rasta kreditnog rizika i pogoršanja kvalitete imovine s negativnim utjecajem na poslovne rezultate.

Slika 1.50. Kretanje dioničkih i obveznićkih indeksa na Zagrebačkoj burzi u 2011.

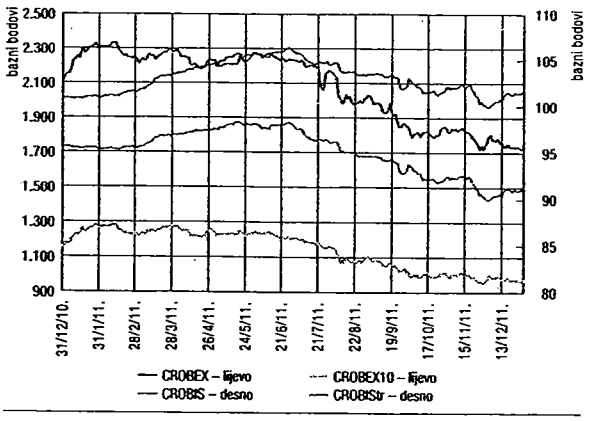

Izvor: Zagrebačka burza

Nakon oporavka u 2009. i 2010. imovina otvorenih investicijskih fondova znatno se smanjila u 2011. godini. Ukupna imovina tih posrednika smanjila se za 1,7 mlrd. kuna ili 12,8%. Pad imovine posljedica je i povlačenja udjela i pada vrijednosti ulaganja, što je posebice bilo vidljivo u kolovozu, kada je zabilježen znatan pad vrijednosti domaće i strane financijske imovine. U 2011. najviše je pala imovina obveznićkih fondova (38,7%), mješoviti i dionički fondovi su izgubili po 30,0% odnosno 28,3%, a imovina novčanih fondova povećala se za 5,5%.

Imovina fonda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji u 2011. godini pala je za čak 27,9%, odnosno 559,6 mil. kuna. Pad imovine ponajprije je uzrokovan negativnim prinosima (vrijednost udjela pala je za 19,7%), dok se ostatak pada vrijednosti imovine može pripisati prodaji udjela.

Stambene štedionice povećale su svoju imovinu za čak 13,9%, odnosno 208,7 mil. kuna. Povećanje imovine ponajprije je uzrokovano dodatnim ulaganjima vlasnika radi zadovoljavanja novih propisa koji od tih posrednika traži usklađivanje kamatnog rizika, odnosno ročnosti imovina i obveza.

Ukupna imovina društava za faktoring ostala je gotovo nepromijenjena (povećana je za 0,4%). Nakon velikog rasta imovine tih posrednika u 2009. te znatnog pada tijekom 2010. godine, njihova se ukupna imovina stabilizirala. Krajem 2011. godine navedena je imovina u najvećoj mjeri bila uložena u eskontirane mjenice.

Štedne banke i kreditne unije i nadalje su financijski posrednici s marginalnim udjelima u imovini financijskih posrednika. Jedinu štednu banku ove je godine preuzeo te dokapitalizirao

novi vlasnik, što je povećalo njezinu ukupnu imovinu za 24,1 mil. kuna, odnosno 224,5%. Imovina kreditnih unija porasla je za 39,2 mil. kuna, odnosno 7,4%, a krajem godine postojale su 22 kreditne unije.

1.2.8. Platna bilanca

Na računu tekućih transakcija u 2011. ostvaren je, prema privremenim podacima, negativan saldo od 0,4 mlrd. EUR (relativni pokazatelj iznosio je 1,0% BDP-a). Blago smanjenje manjka u odnosu na 2010. rezultat je rasta neto prihoda od usluga, dok se saldo robne razmjene pogoršao. Višak u međunarodnoj razmjeni usluga prvi je put premašio robni manjak, i to za 0,1 mlrd. EUR. Manjak na računu faktorskih dohodaka dodatno se povećao, dok je na računu tekućih transfera saldo bio malo povoljniji nego u 2010.

Na kapitalnom i financijskom računu u 2011. vidljiv je blagi oporavak neto kapitalnih priljeva, premda su ostvarenja i nadalje mnogo niža u odnosu na pretkrizne vrijednosti. Iako je većina pristiglih sredstava imala karakter izravnih vlasničkih ulaganja, gotovo u cijelosti riječ je bila o pretvaranju duga u vlasnički udio u nekoliko domaćih poduzeća, dok su stvarna ulaganja u nove kapacitete bila izrazito skromna. Pretvaranje duga u vlasnički udio imalo je i presudan utjecaj na kretanje bruto inozemnog duga RH, koji se tijekom godine smanjio za 0,7 mlrd. EUR, na razinu od 45,7 mlrd. EUR (99,3% BDP-a).

Račun tekućih transakcija

Negativan saldo na računu tekućih transakcija najvećim je dijelom rezultat kretanja na računu robe. Kako je robni uvoz u apsolutnim iznosima porastao više od izvoza, ostvaren je godišnji rast manjka u robnoj razmjeni od 6,1%. Relativno snažan rast robnog uvoza u 2011. uvelike se može pripisati energentima, na čiju su vrijednost utjecale visoke cijene. Osim toga, donekle se oporavio i uvoz različitih gotovih proizvoda i hrane, dok uvoz kapitalnih dobara nastavlja padati. Povoljna kretanja na strani izvoza zabilježena su u većini odsjeka SMTK.

Tablica 1.7. Struktura salda tekućeg računa platne bilance u postocima BDP-a

	2007.	2008.	2009.	2010.[a]	2011.[b]
Saldo tekućih transakcija	-7,3	-8,9	-5,0	-1,0	-1,0
Roba	-21,8	-22,7	-16,2	-13,0	-13,9
od čega: nafta i naftni derivati	-3,2	-3,9	-2,5	-2,9	-3,8
ostala transportna oprema	0,9	0,5	0,6	1,7	2,0
ostala roba	-20,4	-20,2	-15,0	-12,4	-12,8
prilagodbe	0,8	0,8	0,6	0,5	0,7
Usluge	14,7	14,8	12,9	13,0	14,0
od čega: prihodi od turizma	15,6	15,6	14,0	13,6	14,4
Dohodak	-2,5	-3,2	-3,9	-3,4	-3,5
Tekući transferi	2,4	2,2	2,3	2,4	2,4

[a] Revidirani podaci
[b] Preliminarni podaci
Izvor: HNB

Pozitivan saldo u razmjeni usluga u 2011. porastao je za 7,0% u odnosu na godinu prije, ponajviše zahvaljujući dobrim rezultatima turističke sezone. Osim toga, smanjeni su i neto rashodi za razne poslovne usluge. Slaba gospodarska aktivnost, posebice u djelatnosti građevinarstva, rezultirala je manjim rashodima za arhitektonske, inženjerske i ostale tehničke usluge. Primjetljivo su se smanjili rashodi i prihodi od računovodstvenih i pravnih usluga. Blagi negativan utjecaj na račun usluga imao je pad neto prihoda od usluga prijevoza. Pritom je izražen pad prihoda vidljiv posebice kod pomorskoga teretnog prijevoza, dok su se, zahvaljujući dobroj turističkoj sezoni, prihodi od zračnog prijevoza putnika povećali.

Prihodi od turizma porasli su za 5,9% u 2011., i to ponajprije kao rezultat rasta fizičkih pokazatelja. Prema podacima DZS-a, koji obuhvaćaju samo komercijalne smještajne kapacitete, ostvaren je rast dolazaka i noćenja stranih gostiju od 9,0% odnosno 7,4%. Dobra ostvarenja u turističkoj sezoni donekle

1.51. Tekući račun platne bilance

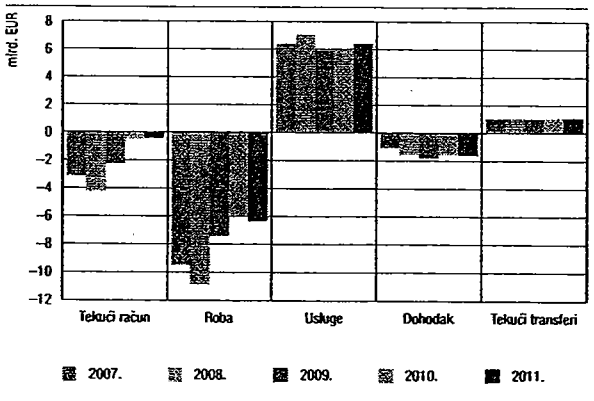

Izvor: HNB

1.52. Noćenja gostiju iz odabranih zemalja u komercijalnim smještajnim kapacitetima

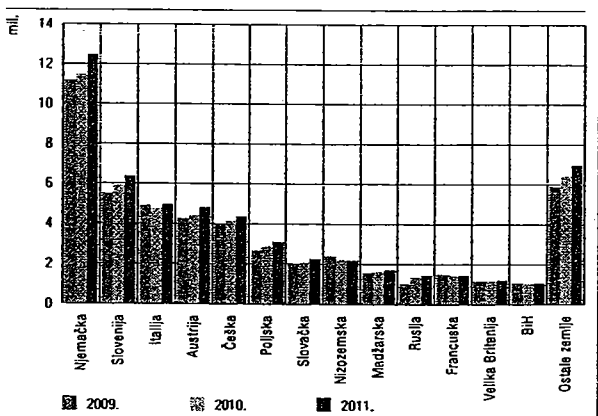

Izvor: DZS

se mogu pripisati i vanjskim činiteljima, odnosno političkoj nestabilnosti u konkurentskim zemljama na sjeveru Afrike te iznimno lijepom vremenu u predsezoni i posezoni. U strukturi gostiju prema zemlji prebivališta rastom broja noćenja posebno se ističu gosti iz Njemačke, Slovenije i Austrije, koji ni tijekom krize nisu smanjivali broj noćenja. Osim toga, u 2011. mogao se primijetiti i znatan oporavak noćenja gostiju iz Italije, pri čemu je uz godišnju stopu rasta od 5,6% zaustavljen petogodišnji negativan trend.

Rast manjka na računu faktorskih dohodaka od 3,7% u 2011. rezultat je povećanih plaćanja kamata na akumulirani dug, i to kod svih sektora, dok su rashodi od inozemnih vlasničkih ulaganja smanjeni, što upućuje na pad profitabilnosti domaćih trgovačkih društava u stranom vlasništvu. Pritom malo izrazitiji pad zadržane dobiti upućuje na povećanu sklonost poduzeća isplati dividendi. Među pojedinim djelatnostima najsnažnijim smanjenjem dobiti, pa čak i ostvarenim gubicima, ističu se poduzeća u kemijskoj i metalnoj industriji, dok su u proizvodnji naftnih derivata ostvareni znatno bolji rezultati nego u 2010. Također, i domaći su vlasnici poduzeća u inozemstvu imali manje prihode s osnove vlasničkih ulaganja zbog lošijeg poslovanja nego godinu prije. Na strani prihoda na računu faktorskih dohodaka u 2011. ističe se oporavak kamatnih prihoda HNB-a ostvaren na osnovi ulaganja međunarodnih pričuva. Tijekom 2011. ostvaren je stabilan rast prihoda od naknada za zaposlene.

Na računu tekućih transfera i u 2011. ostvarenja su bila pozitivna. Tako je povećanje pozitivnog salda od 2,7% na godišnjoj razini posljedica smanjenja rashoda, dok su prihodi stagnirali. Prema sektorskoj strukturi pozicija središnje države zamjetljivo se pogoršala, i to zbog pada prihoda. Međutim, u privatnom sektoru zabilježeno je poboljšanje kao posljedica porasta prihoda s osnove radničkih doznaka te darova i donacija.

Robna razmjena

Ostvarenje robne razmjene za 2011. pokazuje prestanak dvogodišnjeg trenda kontrakcije manjka u vanjskotrgovinskoj bilanci. Tako je, prema podacima DZS-a, manjak u robnoj razmjeni tijekom 2011. povećan za 7,3%, i to na razinu od 6,7 mlrd. EUR. Među pojedinim segmentima robne razmjene valja istaknuti neto izvoz brodova, koji je, nakon iznimno visoke vrijednosti u 2010., u 2011. ostvario novu rekordnu razinu od 0,9 mlrd. EUR, što je znatno više od prosjeka, koji nije prelazio 0,4 mlrd. EUR. Dok je neto izvoz brodova uvelike ublažavao manjak na računu robe, razmjena nafte i naftnih derivata, zbog porasta cijena na svjetskom tržištu, istodobno je pridonosila njegovu pogoršanju. Povećan je i negativan saldo u razmjeni razne druge robe, primjerice automobila te sirovina za industrijsku proizvodnju.

Oporavak izvoza, koji je trajao cijelu 2010., nastavljen je i tijekom 2011., što je posebno bilo vidljivo tijekom drugoga i trećeg tromjesečja. Prema podacima DZS-a ukupni robni izvoz u 2011. povećao se na godišnjoj razini za 7,7% te je iznosio 9,6 mlrd. EUR. Premda se izvoz ostalih prijevoznih sredstava (većinom brodova) blago smanjio, njegova je ostvarena vrijednost i nadalje gotovo za trećinu veća od dotadašnjeg prosjeka.

1.53. Saldo robne razmjene s inozemstvom prema odabranim odsjecima SMTK

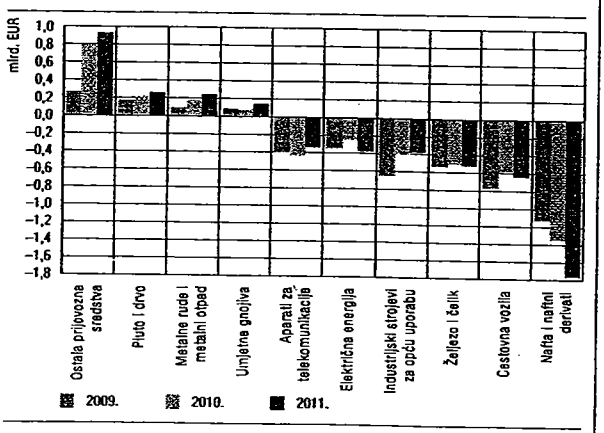

Izvor: DZS

Izvoz nafte i naftnih derivata nastavio je rasti i u 2011., premda znatno sporije nego prethodne godine. Isključe li se iz ukupnog izvoza, zbog izrazite kolebljivosti, brodovi te nafta i naftni derivati, kod većine ostale robe kretanja su pozitivna (zabilježen je godišnji rast izvoza koji isključuje brodove i naftu od 9,2%). Promatrano prema pojedinim odsjecima SMTK, najveći doprinos rastu zabilježen je kod izvoza pojedinih kapitalnih proizvoda, primjerice industrijskih i specijalnih strojeva, proizvoda od metala te željeza i čelika, metalnih ruda i metalnih otpada, umjetnih gnojiva te medicinskih i farmaceutskih proizvoda. Negativna kretanja primjetljiva su kod izvoza električnih te pogonskih strojeva i uređaja, plastičnih tvari te zemnoga i industrijskog plina.

Unatoč nastavku pozitivnih kretanja tijekom 2011., valja naglasiti da hrvatski robni izvoz još zaostaje za usporedivim zemljama Srednje i Istočne Europe. Njihov je izvoz, s gotovo dvostruko višim stopama rasta od hrvatskih, već u 2010. dosegnuo pretkriznu razinu, što je Hrvatskoj uspjelo tek godinu

1.54. Robni izvoz
sezonski prilagođeni podaci

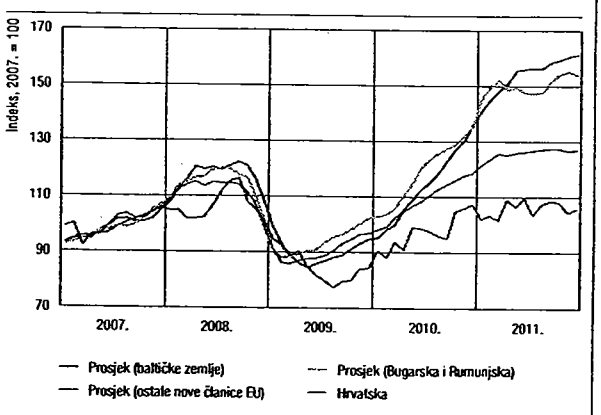

Izvori: Eurostat; DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

dana kasnije. Posljedica je takvih kretanja i daljnje smanjivanje udjela Hrvatske na tržištima Europske unije.

Dvogodišnji trend pada ukupnog robnog uvoza u 2011. je zaustavljen. Na godišnjoj se razini ukupni robni uvoz tako povećao za 7,5% te je iznosio 16,3 mlrd. EUR. Premda se gotovo polovina njegova rasta može pripisati visokim cijenama energenata, i kod niza druge robe primjetljiv je oporavak uvoza, a ponajviše kod hrane, proizvoda kemijske i farmaceutske industrije te sirovina za metalnu industriju. Uočljiv je i rast uvoza cestovnih vozila nakon pada u prethodne tri godine. Negativni pomaci na strani uvoza zabilježeni su samo u manjem broju odsjeka, i to većinom kod ostale transportne opreme (uglavnom brodova) te kapitalnih proizvoda (posebice aparata za telekomunikacije te pogonskih strojeva i uređaja).

U geografskoj strukturi hrvatskoga robnog izvoza u 2011. vidljivo je blago smanjenje udjela zemalja članica EU, što je uglavnom posljedica pada udjela Italije i Njemačke, naših najvažnijih trgovinskih partnera. Premda je pad izvoza u Italiju od čak 9,0% većinom povezan sa slabijim izvozom brodova te zemnoga i industrijskog plina, i u određenom broju ostalih odsjeka SMTK kretanja su bila nepovoljna. Blagi pad udjela Njemačke rezultat je nešto sporijeg rasta izvoza pojedinih kapitalnih proizvoda. S druge strane, rast izvoza u Francusku bio je natprosječan, čemu je uvelike pridonijela isporuka putničkog broda tijekom prosinca. Povećanje udjela zemalja Efte u hrvatskom robnom izvozu najviše je posljedica rasta izvoza u Norvešku, što se također može pripisati jednokratnoj isporuci broda, dok je porast udjela članica Cefte ponajviše povezan s pojačanim izvozom nafte i naftnih derivata u Bosnu i Hercegovinu. Kao i kod izvoza, i kod uvoza je došlo do promjene trendova iz prethodnih godina, pri čemu je primjetljiv oporavak udjela zemalja EU. Tome je najviše pridonio rast uvoza iz Italije, uglavnom zemnoga i industrijskog plina. Istodobno se povećao i uvoz iz zemalja Cefte, ponajprije kao posljedica rasta uvoza obojenih metala i električne energije iz Srbije te aluminija iz Bosne i Hercegovine.

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Nakon snažnog smanjivanja u prethodne dvije godine, u 2011. neto priljev kapitala oporavio se. Isključe li se promjene međunarodnih pričuva, koje su povećane za 0,4 mlrd. EUR, neto priljev kapitala iznosio je 1,7 mlrd. EUR ili 27,5% više nego godinu prije. Visoka razina izravnih vlasničkih ulaganja od čak 1,9 mlrd. EUR najvećim je dijelom povezana s pretvaranjem dijela dužničkih potraživanja inozemnih vlasnika u kapital domaćih poduzeća, što se očituje i u smanjenju inozemnog duga tih poduzeća.

Nakon smanjenja od 0,3 mlrd. EUR u 2010., inozemna se imovina domaćih sektora tijekom 2011. dodatno smanjila za 1,3 mlrd. EUR. Navedena su kretanja uglavnom povezana s odlukom HNB-a iz ožujka 2011. o smanjenju stope minimalno potrebnih deviznih potraživanja. Kod privatnih je poduzeća prvi put nakon 2008. zabilježen odljev depozita u inozemstvo u iznosu od 0,2 mlrd. EUR. Novih projekata domaćih poduzeća u inozemstvu gotovo da i nije bilo, pa se najveći dio od 0,2 mlrd. EUR odnosio na ulaganja u već postojeće projekte. Nepovoljan učinak na stanje izravnih ulaganja u inozemstvu imao je i iskazani gubitak stranih poduzeća u većinskom domaćem vlasništvu. Domaći su investicijski fondovi u 2011. uložili još 0,2 mlrd. EUR u inozemne vrijednosne papire, što je triput manje nego u 2010. godini.

Rast ukupnih inozemnih obveza domaćih sektora bio je najmanji u posljednjih deset godina. Slabljenje gospodarske aktivnosti praćeno smanjivanjem manjka na tekućem računu umanjilo je potrebe za priljevom kapitala, pa su ukupne inozemne obveze povećane samo za 0,4 mlrd. EUR. Pritom se najveći dio odnosio na obveze povezane s vlasničkim ulaganjima.

Tablica 1.8. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja
udjeli u postocima

Ekonomske grupacije	Izvoz			Uvoz		
	2009.	2010.	2011.*	2009.	2010.	2011.*
EU-27	60,6	61,1	59,8	62,7	60,2	61,8
Austrija	5,4	5,3	5,7	5,0	4,8	4,5
Italija	19,0	18,6	15,8	15,4	15,2	16,3
Njemačka	11,0	10,4	10,1	13,5	12,5	12,6
Slovenija	7,4	7,8	8,3	5,7	5,9	6,2
Efta	1,7	1,1	2,4	2,6	2,0	2,0
Cefta	21,3	18,7	19,3	5,1	5,4	5,9
Bosna i Hercegovina	12,8	11,6	12,2	2,7	3,1	3,3
Srbija	5,3	3,9	3,9	1,3	1,5	1,8
Crna Gora	1,6	0,9	0,9	0,2	0,0	0,0
Ostalo	16,5	19,1	18,5	29,6	32,4	30,2
Rusija	1,5	2,0	2,4	9,5	9,0	7,3
SAD	2,2	2,5	2,7	2,5	2,2	2,3
Japan	0,6	0,4	0,6	1,4	1,2	1,0
Kina	0,4	0,3	0,4	6,8	7,2	7,1

*Privremeni podaci
Izvor: DZS

1.55. Financijske transakcije s inozemstvom

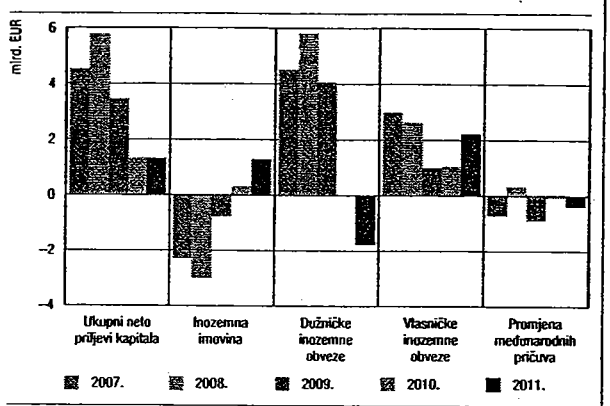

Napomena: Negativna promjena inozemne imovine i međunarodnih pričuva znači njihov rast.
Izvor: HNB

1.56. Struktura inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku

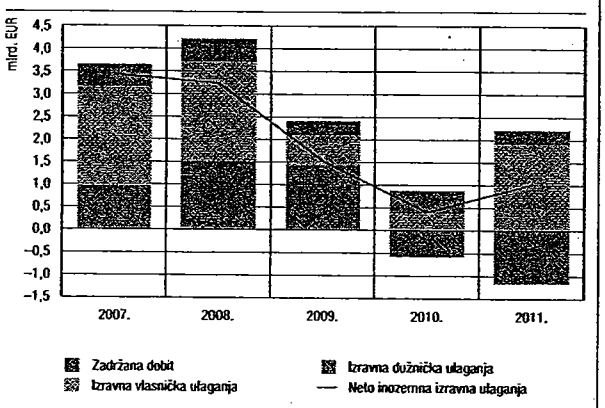

Izvor: HNB

1.57. Struktura izravnih vlasničkih ulaganja i zadržane dobiti po djelatnostima NKD-a

kumulativni podaci

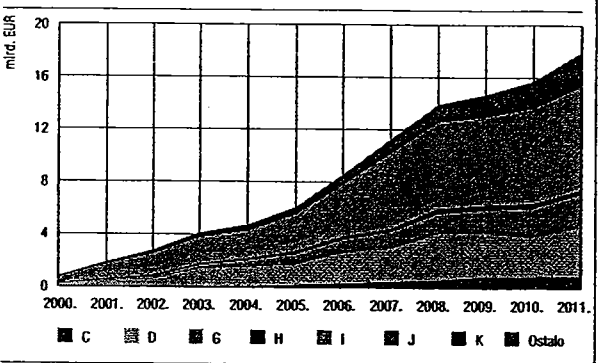

Napomena: NKD (2002.): C – Rudarstvo i vađenje; D – Prerađivačka industrija; G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo; H – Hoteli i restorani; I – Prijevoz, skladištenje i veze; J – Financijsko posredovanje; K – Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge
Izvor: HNB

Isključivanjem transakcija povezanih s pretvaranjem duga u kapital (1,5 mlrd. EUR), inozemna izravna vlasnička ulaganja iznosila su 0,7 mlrd. EUR, što je za trećinu manje nego prethodne godine. Pritom se samo 0,4 mlrd. EUR odnosilo na nova ulaganja, dok je ostatak činila zadržana dobit. Istodobno, dužničkih je obveza bilo manje.

Promatrano prema djelatnostima, najveći dio izravnih vlasničkih ulaganja u 2011. ostvaren je u kemijskoj i metalnoj industriji, u trgovini te u djelatnosti telekomunikacija, gdje je zabilježeno i najviše slučajeva pretvaranja duga u kapital. I kod vlasničkih ulaganja u nekretnine te u poslovanju s nekretninama zabilježeni su relativno visoki iznosi. Slično kao i prethodnih godina, najviše zadržane dobiti bilo je u sektorima financijskog posredovanja te u proizvodnji koksa i naftnih derivata, ali je istodobno ukupno ostvarena zadržana dobit svih poduzeća bila gotovo upola manja nego prethodne godine.

Inozemni dug

U 2011. godini bruto inozemni se dug RH prvi put u novijoj povijesti smanjio na godišnjoj razini, i to za 0,7 mlrd. EUR, te je na kraju prosinca iznosio 45,7 mlrd. EUR. Njegov je pad u najvećoj mjeri posljedica pretvaranja dijela duga nekoliko domaćih privatnih poduzeća prema inozemnim vlasnicima u iznosu od 1,5 mlrd. EUR u vlasnički udio. Isključe li se takve transakcije, kao i utjecaj međuvalutnih promjena, bruto inozemni dug porastao je tijekom 2011. za 0,7 mlrd. EUR. Pritom su svoje inozemne obveze najviše povećale poslovne banke i središnja država, dok su se privatna poduzeća dodatno zaduživala jedino u prvom tromjesečju 2011. Nebankarske financijske institucije nastavile su se razduživati, a isti je trend, nakon dužeg razdoblja snažnog zaduživanja, zabilježen i kod javnih poduzeća.

Rast inozemnog duga sektora države, prisutan od početka krize, nastavio se i tijekom 2011., iako nešto slabijim intenzitetom. Uz godišnji prirast od 0,4 mlrd. EUR (isključujući utjecaj promjene tečaja), dug središnje države na kraju 2011. dosegnuo je 7,0 mlrd. EUR. Glavnina akumuliranog dugovanja realizirana je u prvom tromjesečju, kada je središnja država na američkom

1.58. Doprinosi neto transakcija domaćih sektora i promjena tečaja godišnjem prirastu ukupnoga inozemnog duga

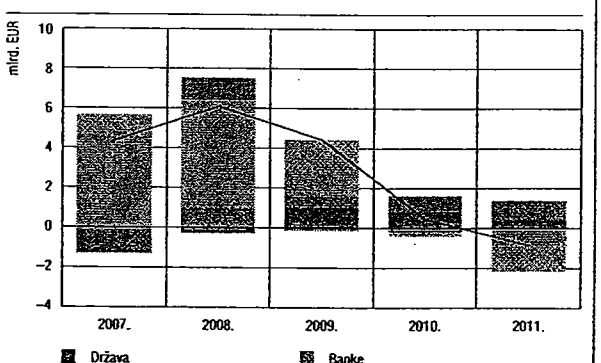

Izvor: HNB

Tablica 1.9. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima
na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	U % BDP-a				
						2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
1. Država*	6.065	4.762	5.739	6.602	6.996	18,0	11,7	12,7	14,2	15,3
2. Središnja banka (HNB)	2	2	1	1	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	8.893	10.089	10.689	10.753	11.628	26,4	24,9	23,6	23,1	25,4
4. Ostali domaći sektori	14.828	19.901	20.994	20.929	20.182	44,0	49,0	46,4	45,0	44,1
5. Izravna ulaganja	3.933	5.836	7.821	8.198	6.928	0,7	14,4	17,3	17,6	15,1
od čega: hibridni i podređeni instrumenti	56	56	56	56	56	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Ukupno (1+2+3+4+5)	33.721	40.590	45.244	46.483	45.733	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Država ne uključuje HBOR, a od početka 2008. ni HAC, čiji je dug tada iznosio 1,2 mlrd. EUR. Oboje je reklasificirano u ostale domaće sektore.
Izvor: HNB

tržištu izdala obveznicu vrijednu 1,5 mlrd. USD, uz realizaciju međuvalutnog ugovora o razmjeni (engl. *swap*), čime je ugovorena njezina otplata po dospijeću u eurima. Istodobno je otplaćena i dospjela obveznica izdana 2001. u vrijednosti od 0,8 mlrd. EUR, i to zaduživanjem na domaćem tržištu. U nastavku godine izdana je i druga obveznica u iznosu od 0,8 mlrd. EUR, od čega su oko dvije trećine upisali inozemni ulagači, a ostatak domaći fondovi i banke. U tom su razdoblju prirast duga države uvelike ublažile otplate dospjelih dugovanja na osnovi instrumenata tržišta novca koje su od domaćih upisnika ranije otkupili nerezidenti. Za razliku od središnje države, tijekom 2011. javna su se poduzeća počela razduživati, pa se tako njihov dug, i prema bankama, i prema vlasnički povezanim poduzećima, smanjio za 0,6 mlrd. EUR (bez međuvalutnih promjena). Kada se tome doda i smanjenje duga HBOR-a za 0,2 mlrd. EUR, dug cjelokupnog javnog sektora tijekom 2011., nakon ubrzanog rasta u prethodne dvije godine, smanjio se za 0,3 mlrd. EUR.

Znatan dio sredstava potrebnih za financiranje domaćih potreba tijekom 2011. izravno su iz inozemstva pribavile poslovne banke. S dodatnim zaduživanjem od 0,9 mlrd. EUR (bez utjecaja međuvalutnih promjena) stanje inozemnog duga poslovnih banaka na kraju 2011. dosegnulo je 11,6 mlrd. EUR. Uobičajeno sezonsko razduživanje banaka tijekom trećeg tromjesečja, zbog pojačanog priljeva deviza od turizma, samo je djelomično ublažilo snažnu akumulaciju duga tijekom prve polovine 2011. U posljednjem su tromjesečju banke dodatno povećale obveze, što je na razini godine rezultiralo izrazitim godišnjim prirastom njihova inozemnog duga. Glavnina generiranog duga, prema podacima monetarne statistike, bila je namijenjena kreditiranju središnje države. Inozemni dug poslovnih banka na osnovi hibridnih i podređenih instrumenata, koji ulazi u stanje izravnih ulaganja, neznatno se povećao tijekom 2011. i iznosi 0,4 mlrd. EUR.

Ostali domaći sektori, koji su s početkom gospodarske krize znatno usporili intenzitet zaduživanja, u 2011. su se počeli razduživati prema inozemnim bankama. Njihove otplate glavnice i plaćanja kamata nadmašili su nova korištenja duga za 0,9 mlrd. EUR (bez međuvalutnih promjena). Negativnim neto transakcijama najviše su pridonijele nebankarske financijske institucije, premda je trend njihova razduživanja, koji traje još od druge polovine 2009., znatno usporen. Sredinom 2011. razduživati su se počela i javna poduzeća, nakon što su u prethodne dvije godine akumulirala znatan iznos duga prema inozemstvu. Privatna nefinancijska poduzeća na razini su cijele godine ostvarila neznatan prirast duga, pri čemu je glavnina toga prirasta ostvarena tijekom prvog tromjesečja 2011., nakon čega su se u ostatku godine nastavila razduživati.

Obveze domaćih sektora prema vlasnički povezanim društvima u inozemstvu, isključujući banke, smanjene su tijekom 2011. za čak 1,3 mlrd. EUR. Glavnina tog smanjenja rezultat je zamjene dijela dužničkih potraživanja pojedinih stranih ulagača vlasničkim udjelom u domaćim poduzećima. Izuzmu li se takve transakcije, ostvareno je blago smanjenje obveza javnih poduzeća i nebankarskih financijskih institucija, dok su privatna poduzeća čak povećala dug prema inozemnim vlasnicima, i to za 0,6 mlrd. EUR.

U valutnoj strukturi inozemnog duga i nadalje prevladavaju obveze nominirane u eurima. Udio eura na kraju 2011. iznosio je 77,5% ili za 5,7 postotnih bodova više nego na kraju prethodne godine. U podjednakom je iznosu smanjen udio duga nominiranog u američkim dolarima, i to na razinu od 6,5%. Promjeni valutne strukture u korist eura najviše je pridonijelo zaduživanje poslovnih banaka i središnje države, koja je u srpnju

1.59. Valutna struktura inozemnog duga RH
31. prosinca 2011.

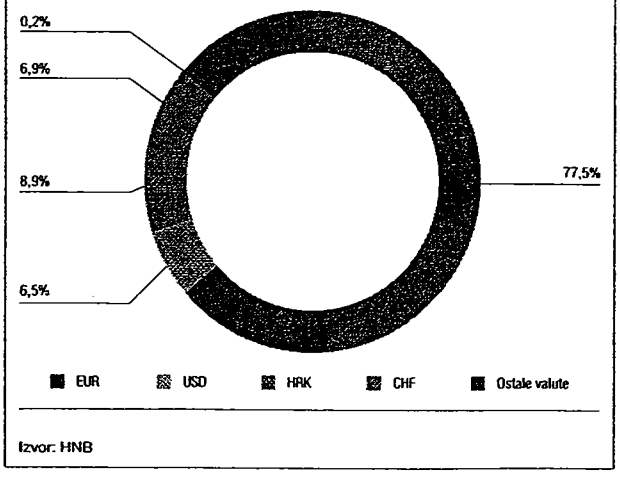

Izvor: HNB

izdala obveznicu nominiranu u eurima. Osim toga, i obveznica države iz ožujka, premda je nominirana u američkim dolarima, također je pridonijela povećanju udjela eura jer je ugovorena uz transakciju međuvalutnog ugovora o razmjeni, što podrazumijeva njezinu otplatu u eurima. Nadalje, u srpnju je transakcija međuvalutnog ugovora o razmjeni naknadno ugovorena i za obveznicu izdanu 2010., pa je obveza i na toj osnovi povećala udio eura u ukupnoj valutnoj strukturi. Znatan dio inozemnog duga koji je pretvoren u kapital tijekom 2011. bio je vezan uz američki dolar, što je dodatno pridonijelo smanjenju udjela te valute.

Ročna struktura inozemnog duga u 2011. upućuje na porast kratkoročnog duga. Prema originalnom dospijeću udio kratkoročnog duga na kraju godine iznosio je 14,3%, što je najviša razina još od kraja 2008. Nastavku povećavanja udjela u odnosu na prethodnu godinu najviše su pridonijele poslovne banke, i to porastom kratkoročnih obveza prema bankama majkama. Središnja država i poduzeća poboljšali su strukturu svojih inozemnih obveza u korist dugoročnog duga.

Relativni pokazatelji inozemne zaduženosti poboljšali su se u 2011. i odražavali su smanjenje apsolutnog iznosa bruto inozemnog duga. Poboljšanje relativnog pokazatelja inozemne zaduženosti rezultat je i blagog rasta nominalnog bruto domaćeg proizvoda, pa se tako bruto inozemni dug, iskazan kao udio u BDP-u, smanjio s 101,2% u 2010. na 99,6% u 2011. Isto tako, smanjio se i udio inozemnog duga u izvozu robe i usluga za 19,2 postotna boda u odnosu na prethodnu godinu, na 243,3%. Relativni pokazatelji neto inozemne zaduženosti (bruto dug umanjen za potraživanja od inozemstva, uglavnom imovinu banaka i devizne pričuve) također su poboljšani, iako u malo manjoj mjeri jer su domaći sektori tijekom 2011. smanjili svoju inozemnu imovinu. Na kraju 2011. neto inozemni dug iznosio je 57,3% BDP-a, odnosno 140,0% izvoza robe i usluga.

Pokazatelj tereta otplate inozemnog duga (omjer otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemni dug te izvoza robe i usluga) smanjen je s 41,9%, koliko je iznosio u 2010., na 36,9% u 2011. Isključi li se već spomenuto pretvaranje dijela duga s osnove izravnih ulaganja u kapital, smanjenje tereta otplate

1.60. Pokazatelji inozemne zaduženosti RH

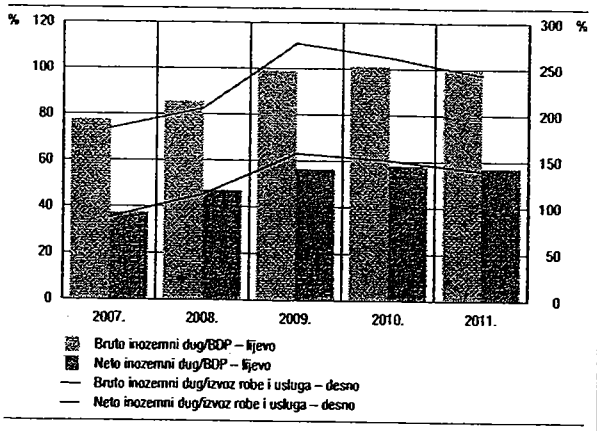

Izvor: HNB

1.61. Relativni pokazatelji tereta inozemnog duga i dostatnosti međunarodnih pričuva

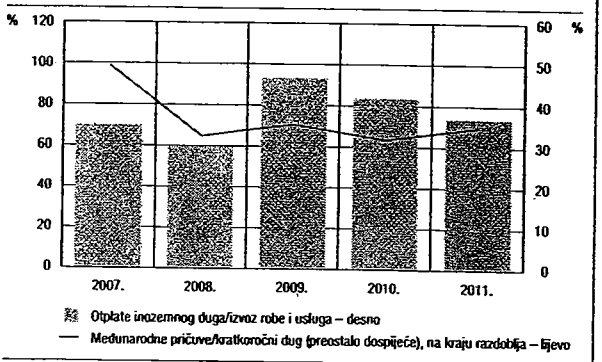

Napomena: Otplate inozemnog duga uključuju otplate glavnice na osnovi obveznica, dugoročnih trgovinskih kredita i dugoročnih kredita (isključujući obveze prema povezanim poduzećima) te ukupnu otplatu kamata, bez otplate kamata s osnove izravnih ulaganja.

Izvor: HNB

dugoročnog duga najizrazitije je kod poslovnih banaka. Dostatnost međunarodnih pričuva, mjerena pokrićem kratkoročnoga inozemnog duga prema preostalom dospijeću[14] povećana je u 2011. Poboljšanje navedenog pokazatelja istodobno odražava rast međunarodnih pričuva, kao i smanjenje kratkoročnog duga prema preostalom dospijeću, točnije dijela dugoročnog duga koji dospijeva na naplatu u 2012.

1.2.9. Državne financije[15]

Obilježja fiskalne politike u 2011.

Nepovoljna kretanja u javnim financijama nastavila su se već treću godinu zaredom. U skladu s kretanjima ukupnih prihoda i rashoda neto zaduživanje konsolidirane opće države prema metodologiji GFS 2001 iznosilo je 14,8 mlrd. kuna ili 4,3% BDP-a, što je povećanje od 0,3 mlrd. kuna u odnosu na 2010.

Porast ukupnoga fiskalnog manjka bio je nešto izraženiji, uglavnom zbog većih plaćanja na osnovi protestiranih jamstava. Tako je ukupni fiskalni saldo opće države povećan za 0,5 mlrd. kuna u odnosu na 2010. te je iznosio 18,1 mlrd. kuna, odnosno 5,3% BDP-a.

Država je sredstva potrebna za financiranje manjka gotovo u cijelosti osigurala novim zaduživanjem, a dio sredstava prenesen je i u 2012. za potrebe financiranja obveza državnog proračuna tijekom razdoblja privremenog financiranja. Stoga se u 2011. nastavio snažan rast duga opće države, koji je na kraju prosinca prošle godine dosegnuo 156,0 mlrd. kuna (45,7% BDP-a), što je povećanje od 18,0 mlrd. kuna, odnosno 4,5 postotnih bodova BDP-a u odnosu na kraj 2010.

Tijekom 2011. nije bilo rebalansa državnog proračuna. Tome je pogodovalo kretanje ukupnih prihoda u skladu s očekivanjima MF-a, no nastale su znatne razlike kod pojedinih kategorija

14 Kratkoročni dug prema preostalom dospijeću uključuje kratkoročni dug prema originalnom dospijeću i dio dugoročnog duga (prema originalnom dospijeću) koji dospijeva na naplatu u sljedećoj godini.

15 Analiza javnih financija za 2011. izrađena je na temelju privremenih podataka MF-a.

prihoda. Tako su prihodi od PDV-a i socijalnih doprinosa znatno podbacili u odnosu na plan proračuna za 2011., što je nadoknađeno neočekivano snažnim rastom prihoda od poreza na dobit. Ukupni rashodi državnog proračuna bili su za 0,9 mlrd. kuna manji od predviđenih, pretežno zato što je manje sredstava utrošeno na nabavu nefinancijske imovine. U skladu s navedenim neto zaduživanje državnog proračuna prema metodologiji GFS 2001 bilo je manje od plana za 0,9 mlrd. kuna, dok razlike na ukupnom fiskalnom saldu gotovo i nije bilo uglavnom jer su plaćanja na osnovi protestiranih jamstava bila veća od planiranih.

Prihodi, rashodi i neto nabava nefinancijske imovine konsolidirane opće države

Prema preliminarnim podacima MF-a prihodi konsolidirane opće države smanjili su se u 2011. za 0,6% u odnosu na 2010. te su iznosili 123,0 mlrd. kuna. Pad prihoda i istodoban rast nominalnog BDP-a rezultirali su smanjenjem njihova udjela u BDP-u na 36,1%.

Pad prihoda u najvećoj je mjeri rezultat ukidanja posebnog poreza na plaće, mirovine i druge primitke[16], na osnovi kojeg je država u 2010. prikupila 1,9 mlrd. kuna. Također, snažan nepovoljni učinak baznoga razdoblja bio je prisutan i kod prihoda od trošarina na naftne derivate, s obzirom na to da je početkom 2010. naplaćen znatan porezni dug od Ine iz prethodnih godina. Osim toga, na pad tih poreznih prihoda utjecalo je i smanjenje visine trošarina na motorne benzine i plinsko ulje početkom ožujka prošle godine.[17] Nepovoljna kretanja prihoda od trošarina donekle su ublažili prihodi od trošarina na duhanske prerađevine, djelomično zbog povećanja visine trošarine na cigarete od listopada 2010. godine[18], te prihodi od trošarina na automobile. Prihodi od PDV-a bili su na razini iz 2010. godine, pri čemu se takva kretanja mogu povezati s blagim rastom nominalnog prometa od trgovine na malo. Prihode od socijalnih doprinosa i prihode od poreza na dohodak obilježila je u 2011. stagnacija, što je u skladu s godišnjom promjenom mase bruto plaća. S druge strane, prihodi od poreza na dobit snažno su se povećali, a to je proizašlo iz boljeg poslovanja gospodarskih subjekata u 2010. u usporedbi s 2009. Vidljivo je bilo i povećanje tzv. ostalih prihoda, djelomično zbog Vladine odluke o uplati dijela dobiti trgovačkih društava u kojima Republika Hrvatska ima vlasnički udio u državni proračun.

Rashodi konsolidirane opće države prema preliminarnim su podacima MF-a u 2011. iznosili 132,9 mlrd. kuna te su bili za 0,6% manji u odnosu na 2010. Stoga se njihov udio u BDP-u smanjio na 38,9%.

Socijalne naknade, koje imaju najveći udio u ukupnim rashodima, blago su se smanjile, i to unatoč daljnjem rastu broja umirovljenika, čiji je broj na kraju prosinca prošle godine iznosio 1,2 milijuna. Smanjenje rashoda za socijalne naknade bilo je omogućeno umanjenjem pojedinih mirovina ostvarenih na temelju posebnih propisa o mirovinskom osiguranju od srpnja 2010. godine[19], a čini se i uštedama u zdravstvu te odgodom indeksacije mirovina.

Rashodi za zaposlene blago su se povećali, što se može objasniti rastom plaća zaposlenika u javnim i državnim službama na osnovi minulog rada, povećanjem plaća zaposlenika u obrazovanju i znanosti prema sporazumu sklopljenom s predstavnicima sindikata još 2006. godine te povećanjem broja zaposlenih u javnim i državnim službama.

Najviše su porasli rashodi za kamate, što je posljedica intenzivnijeg zaduživanja opće države i poskupljenja izvora financiranja. S druge strane, u apsolutnom iznosu najviše su smanjeni tzv. ostali rashodi, donekle zbog smanjenih transfera Hrvatskim željeznicama i HAC-u na osnovi naknada za ceste. Rashodi za subvencije također su se smanjili, djelomice zbog manjih izdataka za održavanje željezničke infrastrukture.

Na nabavu nefinancijske imovine konsolidirane opće države utrošeno je nešto više nego 2010. godine, što je u cijelosti posljedica povećanih investicijskih ulaganja izvanproračunskih fondova, i to poglavito Hrvatskih voda. Iako su i planovi državnog proračuna i lokalne države za 2011. uključivali međugodišnje povećanje kapitalnih ulaganja, čini se da se od toga odustalo ponajprije zbog nedostatka financijskih sredstava.

1.62. Kretanje prihoda i rashoda konsolidirane opće države
pomični prosjeci na bazi četiriju tromjesečja

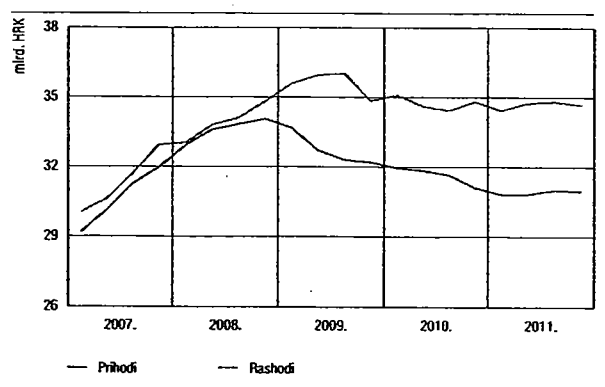

Napomena: Uključeni su i prihodi od prodaje te rashodi za nabavu nefinancijske imovine. Od 2008. konsolidirana opća država ne uključuje HAC.
Izvori: MF; izračun HNB-a

Saldo konsolidirane opće države

Preliminarni podaci MF-a pokazuju da je neto zaduživanje konsolidirane opće države u 2011. iznosilo 14,8 mlrd. kuna, što uključuje i smanjenje dospjelih neplaćenih obveza u iznosu od 0,1 mlrd. kuna. Manjak je povećan za 0,3 mlrd. kuna u odnosu na 2010. godinu, što je posljedica povećanja neto zaduživanja na razini izvanproračunskih fondova.

Ukupan fiskalni manjak konsolidirane opće države, pri čijem se izračunu ne uzimaju u obzir prihodi od prodaje nefinancijske imovine, dok se na rashodnoj strani uključuju i izdaci za dionice, neto dani zajmovi te godišnja obveza duga prema umirovljenicima, iznosio je u 2011. godini 18,1 mlrd. kuna (za 0,5 mlrd. kuna više nego godinu prije). Na rast ukupnoga fiskalnog

16 Zakon o izmjenama Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke, NN, br. 56/2010.
17 Uredba o visinama trošarina na motorne benzine i plinsko ulje, NN, br. 28/2011.
18 Uredba o visini trošarine na cigarete, NN, br. 102/2010.
19 Zakon o smanjenju mirovina određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, NN, br. 71/2010.

1.63. Neto zaduživanje i ukupni fiskalni saldo konsolidirane opće države (prema metodologiji GFS 2001)

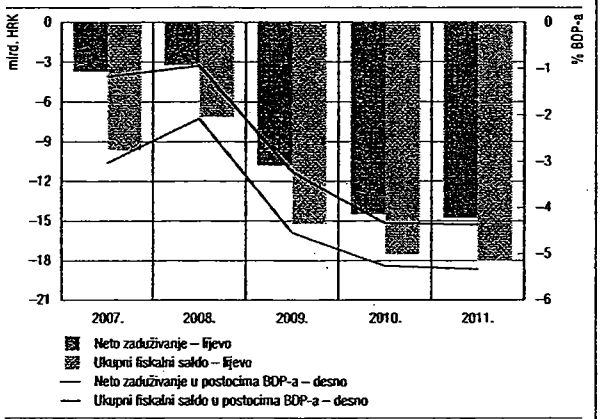

Napomena: Od 2008. konsolidirana opća država ne uključuje HAC.
Izvori: MF; izračun HNB-a

1.64. Dug opće države na kraju razdoblja

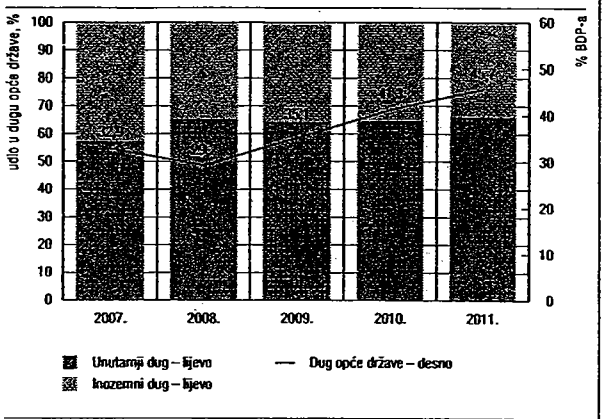

Napomena: Od 2008. dug opće države ne uključuje dug HAC-a.
Izvor: HNB

salda, osim spomenutih kretanja prihoda i rashoda, utjecao je i porast izdataka za neto dane zajmove. Takva su kretanja uzrokovali veći izdaci za protestirana jamstva, ponajviše izdana brodogradilištima, s obzirom na to da država izdatke na osnovi glavnice i kamata po jamstvima pozvanim na naplatu bilježi u sklopu izdanih zajmova, odnosno financijske imovine. S druge strane, izdaci za dionice bili su primjetno manji nego 2010. jer je te godine provedena dokapitalizacija Hrvatske poštanske banke d.d.

Državni dug

Povećanje duga opće države u 2011. godini i dalje je bilo snažno, no ipak se usporilo i iznosilo 13,0% (za usporedbu, 17,2% u 2010.). Tako je dug od siječnja do prosinca povećan za 18,0 mlrd. kuna pa je na kraju 2011. dosegnuo 156,0 mlrd. kuna, odnosno 45,7% BDP-a. Kako je više od dvije trećine duga opće države iskazano u eurima i američkim dolarima, na statističko povećanje duga značajno je utjecala i deprecijacija kune u odnosu na te valute. Potencijalni dug države u obliku izdanih državnih jamstava također se nastavio povećavati i na kraju prosinca iznosio je 59,8 mlrd. kuna. Međutim, povećanje izdanih jamstava nije bilo znatno, pa se njihov udio u BDP-u blago smanjio: sa 17,7% na 17,5% BDP-a.

Unutarnji dug opće države povećao se u promatranom razdoblju za 14,0 mlrd. kuna, a njegov udio u ukupnom dugu za 1,6 postotnih bodova, na 66,2%. Povećanje unutarnjeg duga opće države uglavnom je prouzročilo zaduživanje na razini državnog proračuna, dok se unutarnji dug izvanproračunskih fondova povećao za 1,2 mlrd. kuna, a lokalne države ostao gotovo nepromijenjen. Struktura unutarnjeg duga pokazuje da je rast pretežno posljedica izdanja obveznica. Tako su prošle godine bila dva izdanja obveznica na domaćem tržištu u iznosu od 1,5 mlrd. kuna i 600 mil. EUR s valutnom klauzulom. Pritom je kunska obveznica izdana na pet godina, a obveznica vezana uz eure dospijeva u srpnju 2022. godine. Znatna sredstva osigurana su i kreditnim zaduživanjima, a povećan je i kratkoročni dug na osnovi trezorskih zapisa. Od domaćih obveza, između ostaloga, na naplatu su dospjele i tzv. Velike obveznice I, u iznosu od 2,2 mlrd. kuna.

Inozemni dug opće države povećan je za 3,9 mlrd. kuna, pri čemu je povećanje gotovo u cijelosti rezultat porasta duga na razini državnog proračuna. Na inozemnom tržištu država je također potrebna sredstva većinom pribavila izdavanjem obveznica. Tako je početkom prošle godine na američkom tržištu plasirala obveznicu u iznosu od 1,5 mlrd. USD na rok od deset godina, a u nastavku godine izdana je još jedna inozemna obveznica, nominalne vrijednosti 750 mil. EUR s dospijećem u srpnju 2018. Porast duga na osnovi plasmana obveznica ublažen je otplatom 750 mil. EUR vrijedne inozemne obveznice izdane još 2001. godine. Inozemne kreditne obveze države blago su porasle uglavnom zbog kredita Svjetske banke u iznosu od 150 mil. EUR. S druge strane, inozemni dug države na osnovi instrumenata tržišta novca osjetno je smanjen, što se može povezati s otplatom dospjelih trezorskih zapisa koje su držali nerezidenti.

HNB

Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama

HNB

2.1. Instrumenti monetarne politike u 2011.

Likvidnost domaćega bankovnog sustava bila je izrazito povoljna u 2011., stoga nije bilo potrebe za provođenjem obratnih repo operacija ni za potražnjom lombardnih kredita. S druge strane, poslovne su se banke gotovo svakodnevno koristile mogućnošću prekonoćnog deponiranja viška likvidnosti kod HNB-a. Politikom održavanja visoke kunske likvidnosti HNB je nastojao poboljšati uvjete financiranja na domaćem tržištu i povećati kreditni potencijal banaka.

Krajem prvog tromjesečja, osim visoke kunske likvidnosti, povećala se i devizna likvidnost bankovnog sustava. Smanjivanjem stope minimalne pokrivenosti ukupnih deviznih obveza deviznim potraživanjima s 20% na 17% u ožujku se poslovnim bankama povećao kreditni potencijal i stvoreni su povoljniji uvjeti financiranja za poduzeća i stanovništvo.

Iznimno povoljna likvidnost bankovnog sustava nažalost nije značajnije utjecala na porast plasmana, što je djelomice posljedica i smanjene potražnje za kreditima, te su se u posljednjem tromjesečju 2011. pojavili deprecijacijski pritisci na tečaj kune. Podizanjem stope obvezne pričuve s 13% na 14% u listopadu i deviznim intervencijama u trećem tromjesečju 2011. HNB je povukao dio viška kunske likvidnosti iz monetarnog sustava i time ublažio deprecijacijske pritiske na domaću valutu.

Prisilna likvidacija Credo banke d.d., Split, u studenome 2011. izazvala je veću potražnju manjih banaka za likvidnošću zbog odljeva depozita i ukidanja pojedinih međubankovnih linija. Hrvatska narodna banka zadovoljila je tu potražnju odobravanjem kratkoročnih kredita za likvidnost te omogućavanjem korištenja sredstava izdvojene obvezne pričuve pod posebnim uvjetima.

U uvjetima povoljne likvidnosti zabilježen je opadajući trend kamatnih stopa na novčanom tržištu. U skladu s tim HNB je smanjio lombardnu stopu i stopu na novčani depozit te je ukinuo naknadu za izdvojeni kunski dio obvezne pričuve. U tom smislu sužen je koridor kamatnih stopa utvrđen stalno raspoloživim mogućnostima. Eskontna (diskontna) stopa koja se primjenjuje pri izračunu zatezne kamatne stope, što je polazna veličina za određivanje najviše dopuštene ugovorne kamatne stope, također se smanjila.

2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu

Operacije na otvorenom tržištu u 2011. nisu korištene zbog visoke likvidnosti u domaćem bankovnom sustavu. Naime, prosječni iznos autonomne ponude likvidnosti bio je veći od prosječnog iznosa potražnje za likvidnošću, pa je instrumentima monetarne politike u prosjeku tijekom 2011. sterilizirana likvidnost u neto iznosu od 4,8 mlrd. kuna.

Ponuda novčanih sredstava, određena autonomnim činiteljima, prosječno je tijekom 2011. iznosila 39,3 mlrd. kuna, što je za 8,8% više nego tijekom 2010. i posljedica je povećanja prosječne razine neto inozemne aktive od 7,1%. Povećanje autonomne ponude likvidnosti ublaženo je povećanjem prosječne razine kunskih depozita države od 17,7%, povećanjem prosječne razine gotovog novca izvan banaka od 4,4% i povećanjem prosječne razine stanja u blagajni banaka od 7,0%.

Potražnja za novčanim sredstvima prosječno je tijekom 2011. iznosila 34,5 mlrd. kuna, od čega na kunski dio obvezne pričuve u prosjeku otpada približno 34,1 mlrd. kuna, a prosječni višak likvidnosti bio je oko 0,4 mlrd. kuna. Tako je prosječno stanje ukupne potražnje za likvidnošću tijekom 2011. bilo za 6,5% veće nego tijekom 2010., što je proizašlo iz povećanja kunskog dijela obvezne pričuve.

Izjednačavanje ponude i potražnje radi minimiziranja kolebljivosti kamatnih stopa na novčanom tržištu postiže se instrumentima monetarne politike, za što se u 2011. uglavnom upotrebljavao instrument polaganja novčanog depozita. Povećana ponuda utjecala je na to da je prekonoćna kamatna stopa

2.1. Ponuda i potražnja za likvidnošću
prosječno stanje u razdobljima održavanja obvezne pričuve

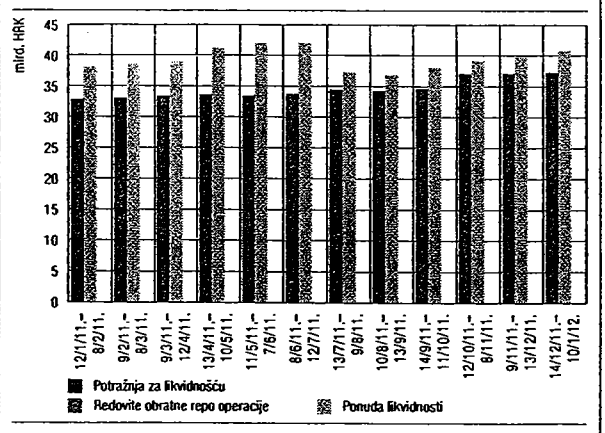

Izvor: HNB

2.2. Prosječni višak likvidnosti u razdoblju održavanja obvezne pričuve
po razdobljima održavanja

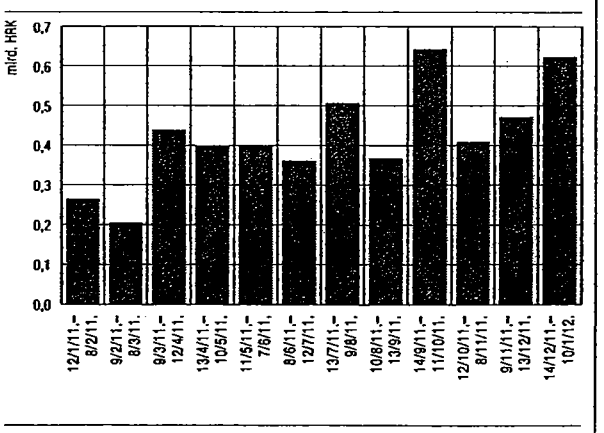

Izvor: HNB

tijekom prvih devet mjeseci 2011. imala nižu prosječnu razinu i nižu kolebljivost u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine (koeficijent varijacije od 33,9% u odnosu na 42,4%). Međutim, nakon što su u posljednjem tromjesečju 2011. ojačali deprecijacijski pritisci ponuda novca se zbog deviznih intervencija smanjila, a povećanjem stope obvezne pričuve povećala se potražnja za novčanim sredstvima. To je pak utjecalo na veću razinu i kolebljivost prekonoćne kamatne stope, pa su prosječna razina i kolebljivost prekonoćne kamatne stope tijekom 2011. bile veće nego u 2010. Prekonoćna kamatna stopa kretala se tijekom 2011. u rasponu od 0,34% do 3,62%, za razliku od 2010., kada se kretala u rasponu od 0,39% do 2,86%. Stoga je koeficijent varijacije iznosio 79,77%, a 2010. godine 41,93%.

Iako u 2011. nije bilo potrebe za provođenjem operacija na otvorenom tržištu, Hrvatska narodna banka ima na raspolaganju redovite operacije, operacije fine prilagodbe i strukturne operacije.

Redovite operacije u bankarskom sektoru provode se obratnim repo operacijama na aukcijama s rokom dospijeća od jednog tjedna. Za razliku od redovitih operacija, kojima se isključivo povećava likvidnost u sustavu, operacije fine prilagodbe i strukturne operacije koriste se za povećanje ili smanjenje likvidnosti u sustavu, a moguće ih je provoditi repo i obratnim repo operacijama te izravnim prodajama i kupnjama vrijednosnih papira. Strukturne operacije izvršavaju se pomoću standardnih ponuda na aukcijama, a kod operacija fine prilagodbe učestalost i dospijeće nisu standardizirani zbog potencijalne potrebe za brzim djelovanjem u slučaju iznenadnih tržišnih fluktuacija. Prihvatljiv kolateral kod redovitih operacija i operacija fine prilagodbe čine trezorski zapisi MF-a, a kod strukturnih operacija kolateral obuhvaća sve vrste državnih vrijednosnih papira.

2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti

Višak likvidnosti u bankovnom sustavu utjecao je na gotovo svakodnevno korištenje novčanog depozita u 2011. Korištenje novčanog depozita je prekonoćno, s rokom povrata bankama na početku sljedećega radnog dana. Sredstva koja banka položi u obliku novčanog depozita kod HNB-a ne uključuju se u održavanje obvezne pričuve, a središnja banka ima i diskrecijsko pravo privremenog ili trajnog uskraćivanja mogućnosti polaganja novčanog depozita. Kamatnom stopom koju HNB obračunava na sredstva novčanog depozita utvrđuje se donja granica kamatnog raspona na novčanom tržištu, koja je iznosila 0,5% do ožujka 2011. kada je smanjena na 0,25% godišnje.

Novčani depozit tijekom 2011. prosječno je dnevno iznosio 5,0 mlrd. kuna. Najveći dnevni iznos prekonoćnoga novčanog depozita od 14,0 mlrd. kuna zabilježen je u srpnju 2011., a u lipnju je ostvaren maksimalni prosječni mjesečni iznos za dane korištenja od 8,5 mlrd. kuna. Minimalni prosječni mjesečni iznos za dane korištenja od 1,3 mlrd. kuna zabilježen je u kolovozu 2011. Novčani depozit u 2011. nije korišten samo šest radnih dana. Unutar razdoblja održavanja obvezne pričuve prekonoćni se depozit uobičajeno više koristio u drugoj polovini

2.3. Prekonoćna kamatna stopa

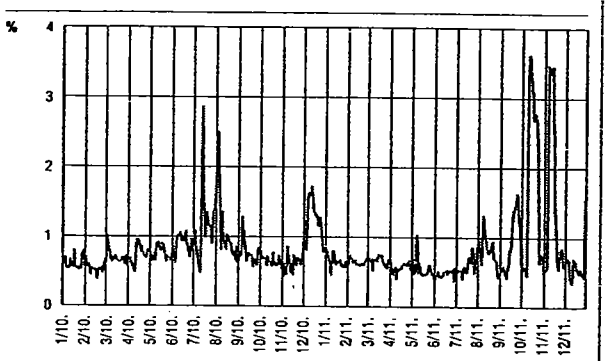

Izvor: HNB

2.4. Prosječno stanje prekonoćnoga novčanog depozita u razdoblju održavanja obvezne pričuve

prosječna dnevna stanja

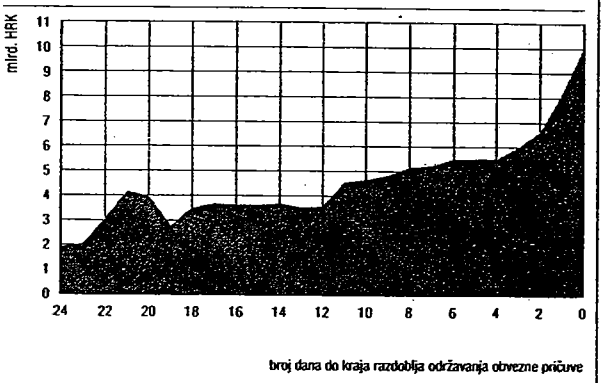

Izvor: HNB

2.5. Pregled prekonoćnih novčanih depozita

dnevna stanja

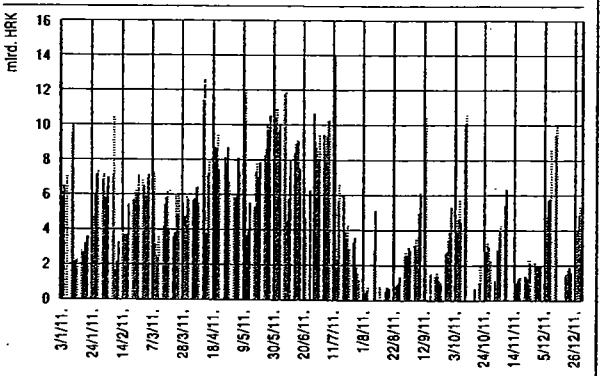

Izvor: HNB

2.6. Pregled ukupnoga kunskog dijela obvezne pričuve
stanje u razdoblju održavanja

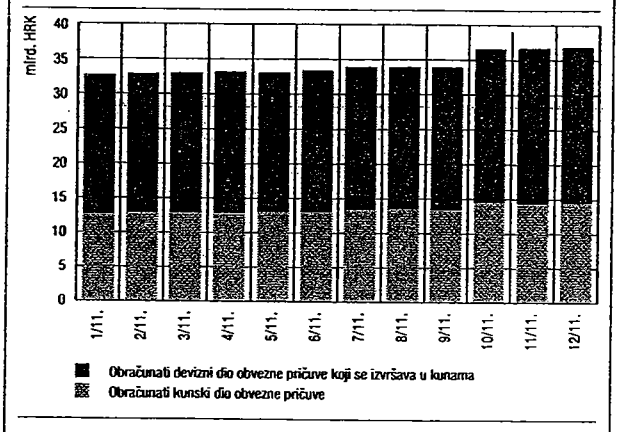

Izvor: HNB

2.7. Pregled ukupnoga deviznog dijela obvezne pričuve
stanje u razdoblju održavanja

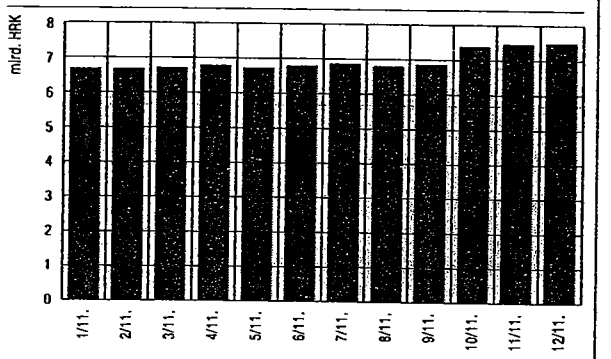

Izvor: HNB

tog razdoblja, kada za pojedinu banku obično postaje izvjesno da će održati obveznu pričuvu. Prekonoćni depoziti najčešće su se povećavali neposredno prije novog ciklusa održavanja obvezne pričuve.

Potražnje za lombardnim kreditima u 2011. nije bilo. Uobičajeno se lombardni kredit koristi na zahtjev banke ili automatskim odobrenjem u slučaju nevraćanja unutardnevnoga kredita na kraju radnog dana. Banke su obvezne lombardni kredit vratiti sljedećega radnog dana. HNB ima diskrecijsko pravo privremenog ili trajnog uskraćivanja mogućnosti korištenja lombardnim kreditom.

Kamatnom stopom na lombardni kredit utvrđuje se gornja granica kamatnog raspona na novčanom tržištu, koja je iznosila 9,0% sve do kraja studenoga 2011. kada je smanjena na 6,25% godišnje. Kredit se odobrava uz zalog i u 2011. mogao se koristiti svakodnevno do iznosa od 50% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a, s izvornim rokom dospijeća do godine dana.

2.1.3. Obvezna pričuva

Spuštanjem stope obvezne pričuve s 14% na 13% u 2010. Hrvatska narodna banka nastojala je dati svoj doprinos oživljavanju kreditne aktivnosti banaka te je bila spremna na daljnje snižavanje stope ako bi se na taj način oslobođena sredstva koristila u skladu s proklamiranim ciljevima. Međutim, zbog pojave deprecijacijskih pritisaka u posljednjem tromjesečju 2011. HNB je ponovno povećao stopu obvezne pričuve s 13% na 14% počevši s obračunom od 12. listopada 2011., što je dovelo do povlačenja dijela kunske likvidnosti iz bankovnog sustava i ublažavanja deprecijacijskih pritisaka na domaću valutu.

Osnovica za obračun obvezne pričuve sastoji se od kunskog i deviznog dijela. Od obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve 75% se izdvaja i izvršava u kunama. Jedan dio obvezne pričuve izdvaja se na poseban račun kod HNB-a, a drugi se može održavati prosječnim dnevnim stanjima računa likvidnih potraživanja.

Kunski i devizni dio obvezne pričuve

Kunski dio osnovice obvezne pričuve, koji se većinom sastoji od primljenih depozita u kunama i kunama s valutnom klauzulom, imao je trend rasta u većem dijelu 2011., s padovima u ožujku, kolovozu i listopadu. Najviša je razina zabilježena u srpnju i dosegnula je 103,8 mlrd. kuna, a najniža razina, od 98,7 mlrd. kuna, u ožujku. Od siječnja do prosinca kunski se dio osnovice povećao za 4,2%.

Devizni dio osnovice obvezne pričuve, koji se većinom sastoji od primljenih depozita u devizama, u siječnju je iznosio 205,8 mlrd. kuna, što je ujedno bila i najniža razina u 2011. Tijekom godine nastavio se rast deviznog dijela osnovice, s iznimkom smanjenja u travnju i srpnju, pa je u prosincu taj dio osnovice dosegnuo najvišu razinu u 2011., u iznosu od 215,8 mlrd. kuna. Time je ostvaren porast deviznog dijela osnovice na godišnjoj razini od 4,8%.

Najviša razina kunskog dijela obvezne pričuve, od 36,9 mlrd. kuna, ostvarena je u prosincu, a najniža razina, od 32,7 mlrd. kuna, u siječnju. Od siječnja do prosinca kunski dio obvezne pričuve povećao se za 13,0%, ponajviše zbog utjecaja povećanja stope obvezne pričuve banaka u listopadu 2011.

Devizni dio obvezne pričuve porastao je tijekom 2011. sa 6,7 mlrd. kuna u siječnju na 7,5 mlrd. kuna u prosincu, u skladu s kretanjem deviznog dijela osnovice. Zbog povećanja stope obvezne pričuve banaka u listopadu povećao se i devizni dio obvezne pričuve, za 12,3% na godišnjoj razini.

Stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve iznosila je 0,75% do 6. siječnja 2011. kada je smanjena na 0,25% godišnje. Međutim, od ožujka 2011. HNB na sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve ne plaća naknadu.

2.1.4. Ostali instrumenti

Minimalno potrebna devizna potraživanja

Minimalno potrebna devizna potraživanja instrument su održavanja devizne likvidnosti banaka i iznosila su 17% deviznih obveza u većem dijelu 2011. Naime, početkom ožujka

2.8. Minimalna devizna likvidnost
na kraju mjeseca

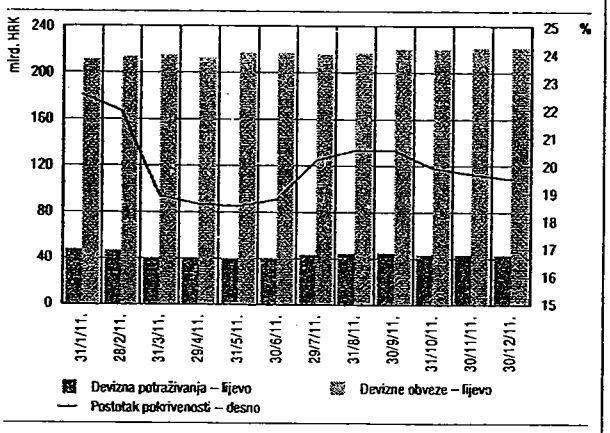

Izvor: HNB

minimalno potreban postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima smanjio se s 20% na 17%, čime je oslobođen iznos deviznih potraživanja od 850 mil. EUR.

Obveza je održavanja propisanog postotka dnevna, a likvidnim se deviznim potraživanjima smatraju devizna potraživanja (osim potraživanja po kreditima) s preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca.

Postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima u 2011. kretao se između 22,54% na dan 31. siječnja i 18,55% na dan 31. svibnja. Postotak pokrivenosti na kraju godine iznosio je 19,54%.

Unutardnevni kredit

Tijekom cijele 2011. unutardnevni kredit koristio se samo tri dana u listopadu u prosječnom iznosu od 183,3 mil. kuna.

Unutardnevni kredit je instrument platnog prometa koji služi boljoj protočnosti platnih transakcija tijekom radnog dana. Banke se unutardnevnim kreditom mogu koristiti svakodnevno u obliku limita na računu za namiru, pri čemu je limit visina dopuštenoga negativnog stanja na računu za namiru. Kredit je kolateraliziran i u 2011. se godini mogao koristiti u visini do 50% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a s izvornim rokom dospijeća do godine dana.

Nevraćeni unutardnevni kredit na kraju radnog dana automatski se smatra zahtjevom za odobrenje lombardnoga kredita, i to u iznosu negativnog stanja na računu za namiru. Uskraćivanje mogućnosti korištenja, odnosno ograničenje iznosa lombardnoga kredita automatski podrazumijeva identična ograničenja u mogućnosti korištenja unutardnevnoga kredita. Na sredstva korištenoga unutardnevnoga kredita HNB ne zaračunava kamate.

2.1.5. Korištenje posljednjeg utočišta likvidnosti

Unatoč povoljnoj razini slobodnih novčanih sredstava i niskim kamatnim stopama na međubankovnom novčanom tržištu pojedine manje banke imale su teškoća s likvidnošću zbog odljeva depozita i ukidanja međubankovnih linija neposredno nakon prisilne likvidacije Credo banke d.d., Split. U takvim je uvjetima potkraj studenoga i tijekom prosinca zabilježeno korištenje kratkoročnih kredita za likvidnost, a HNB je kao krajnju mjeru omogućio i smanjenje obveze izdvajanja i održavanja obvezne pričuve.

Tijekom 2011. kratkoročni krediti za likvidnost odobreni su u ukupnom iznosu od 191,8 mil. kuna, a korišteni su u studenome i prosincu ukupno 25 dana u prosječnom iznosu od 91,4 mil. kuna.

Kratkoročni kredit za likvidnost odobrava se uz financijsko osiguranje u obliku repo transakcije (repo kredita) ili kredita uz zalog. Kredit se može koristiti najviše dvanaest mjeseci. Kamatna stopa za korištenje kratkoročnim kreditom za likvidnost jednaka je stopi koja se naplaćuje na lombardni kredit uvećanoj za 0,5 postotnih bodova za razdoblje korištenja kreditom do tri mjeseca, odnosno uvećanoj za jedan postotni bod za razdoblje korištenja kreditom dulje od tri mjeseca.

Od studenoga 2011. HNB može, na temelju pisanog zahtjeva banke za koju se ocijeni da ima likvidnosnih poteškoća, posebnim rješenjem guvernera HNB-a banci odobriti smanjenje obveze održavanja i/ili izdvajanja ukupne obvezne pričuve, pri čemu je kamatna stopa jednaka:

- kamatnoj stopi koja se naplaćuje za korištenje lombardnoga kredita uvećanoj za 1 postotni bod za razdoblje trajanja posebnih uvjeta do tri mjeseca odnosno
- kamatnoj stopi koja se naplaćuje za korištenje lombardnoga kredita uvećanoj za 2 postotna boda za razdoblje trajanja posebnih uvjeta dulje od tri mjeseca.

Od studenoga 2011. do kraja godine odobreno je smanjenje obveze izdvajanja obvezne pričuve u maksimalnom ukupnom iznosu od 230 mil. kuna, dok je prosječno dnevno smanjenje obveze održavanja obvezne pričuve u istom razdoblju iznosilo 8,0 mil. kuna.

2.1.6. Kamatne stope i naknade Hrvatske narodne banke

Kamatne stope na stalno raspoložive mogućnosti tvore

2.9. Kamatni raspon i prekonoćna kamatna stopa

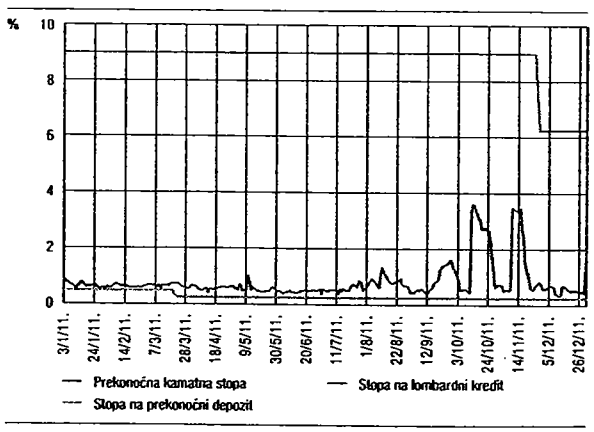

Izvor: HNB

kamatni raspon koji bi trebao ograničavati raspon kretanja prekonoćne kamatne stope na novčanom tržištu. Gornju granicu kamatnog raspona čini kamatna stopa na lombardni kredit, koja je iznosila 9,0% do kraja studenoga 2011. kada je smanjena na 6,25% godišnje. Donju granicu čini kamatna stopa na prekonoćni novčani depozit kod HNB-a, koja je iznosila 0,5% do ožujka 2011. kada je smanjena na 0,25% godišnje.

Stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve iznosila je 0,75% do 6. siječnja 2011. kada je smanjena na 0,25% godišnje. Međutim, od ožujka 2011. godine HNB za sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve ne plaća naknadu.

Diskontna (eskontna) stopa HNB-a smanjila se u lipnju 2011. s 9,0% na 7%. Prema Zakonu o obveznim odnosima eskontna stopa služi za izračun zakonskih zateznih kamata, koje se određuju za svako polugodište iznova, a stopa zakonskih zateznih kamata polazna je veličina za određivanje najviše dopuštene ugovorne kamatne stope.

2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske, koje su, na temelju Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, dio bilance središnje banke. Način upravljanja pričuvama prilagođen je utvrđenoj monetarnoj i deviznoj politici, pri čemu se u upravljanju međunarodnim pričuvama središnja banka rukovodi prije svega načelima likvidnosti i sigurnosti. Međunarodne pričuve RH čine sva potraživanja i novčanice u konvertibilnoj stranoj valuti te sredstva u posebnim pravima vučenja.

2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama

Institucionalni i organizacijski okvir upravljanja međunarodnim pričuvama

Savjet HNB-a određuje strategiju i politiku upravljanja međunarodnim pričuvama te odobrava okvir upravljanja rizicima. Komisija za upravljanje međunarodnim pričuvama razvija strategije ulaganja međunarodnih pričuva u skladu s ciljevima i kriterijima koje je postavio Savjet HNB-a te donosi taktičke odluke u upravljanju međunarodnim pričuvama, vodeći računa prije svega o tržišnim uvjetima.

Načela upravljanja međunarodnim pričuvama i rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama

Središnja banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja (članak 19. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci). Pritom održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te, uz dana ograničenja, nastoji ostvariti povoljne stope povrata svojih ulaganja.

Rizici prisutni u upravljanju međunarodnim pričuvama ponajprije su financijski rizici, dakle kreditni, kamatni i valutni rizik, no pozornost se pridaje i likvidnosnom i operativnom riziku. HNB ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem u obveznice država visokog rejtinga, u kolateralizirane depozite i u nekolateralizirane depozite koji se plasiraju samo u financijske institucije najvišega kredibiliteta. Kamatni rizik, odnosno rizik pada vrijednosti portfelja međunarodnih pričuva zbog mogućeg porasta kamatnih stopa kontrolira se primjenom tzv. referentnih portfelja (engl. *benchmark portfolios*) i ulaganjem dijela međunarodnih pričuva u portfelj koji se drži do dospijeća. Valutni rizik proizlazi iz fluktuacije međuvalutnih odnosa između kune i eura te između kune i američkog dolara. Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem pričuva u lakoutržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospijećem. Operativni rizik kontrolira se strogim razdjeljivanjem funkcija i odgovornosti, točno propisanim metodologijama i procedurama te redovitim unutarnjim i vanjskim revizijama.

Način upravljanja međunarodnim pričuvama

Prema Odluci o upravljanju međunarodnim pričuvama HNB upravlja međunarodnim pričuvama na dva načina, u skladu s vlastitim odrednicama i u skladu s preuzetim obvezama, ovisno o načinu formiranja međunarodnih pričuva.

Dijelom međunarodnih pričuva koji je formiran definitivnim otkupom deviza od banaka i Ministarstva financija, na osnovi članstva u MMF-u, iz prihoda od ulaganja međunarodnih pričuva i druge imovine koja pripada HNB-u, HNB upravlja u skladu s vlastitim odrednicama. Drugim dijelom pričuva, formiranim izdvajanjem deviznog dijela obvezne pričuve, depozita MF-a, repo ugovora s bankama, *swap* intervencija na domaćem deviznom tržištu, na osnovi članstva u MMF-u i druge imovine koja je vlasništvo drugih pravnih osoba, HNB upravlja u skladu s preuzetim obvezama, a radi zaštite od valutnog i kamatnog rizika.

Dio međunarodnih pričuva kojim HNB upravlja u skladu s vlastitim odrednicama može se držati u portfeljima za trgovanje i u portfeljima koji se drže do dospijeća (engl. *held-to-maturity*). Portfelji za trgovanje sadržavaju financijske instrumente namijenjene trgovanju i važni su za održavanje dnevne likvidnosti međunarodnih pričuva. Minimalna dnevna likvidnost i instrumenti ulaganja portfelja za trgovanje namijenjeni održavanju dnevne likvidnosti određeni su odlukom guvernera. Portfelji za trgovanje vrednuju se po tržišnoj (fer) vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Portfelji koji se drže do dospijeća obuhvaćaju vrijednosnice s fiksnim isplatama i fiksnim dospijećem koje HNB namjerava i može držati do dospijeća, a vrednuju se po amortiziranom trošku.

U terminologiji izvješćivanja o međunarodnim pričuvama HNB-a upotrebljavaju se još pojmovi bruto i neto pričuve. Pod pojmom bruto pričuva podrazumijevaju se ukupne međunarodne

pričuve. Neto pričuve obuhvaćaju dio pričuva kojima HNB upravlja prema vlastitim odrednicama i efektivni strani novac.

2.2.2. Međunarodne pričuve HNB-a u 2011.

Upravljanje međunarodnim pričuvama HNB-a u 2011. obilježilo je produbljivanje dužničke krize u Europi. Krivulje prinosa njemačkih i američkih državnih obveznica u 2011. pale su na najniže razine dosad, a cijene obveznica porasle su.

Ukupne međunarodne pričuve HNB-a na dan 31. prosinca 2011. iznosile su 11,2 mlrd. EUR, što je za 0,5 mlrd. EUR ili za 5% više u usporedbi s njihovim stanjem na posljednji dan 2010., kada su iznosile 10,7 mlrd. EUR. Neto međunarodne pričuve, u koje nisu uključeni devizna obvezna pričuva, SDR-i kod MMF-a ni sredstva MF-a Republike Hrvatske, porasle su tijekom 2011. za 0,7 mlrd. EUR, odnosno za 7,9%, s razine od 9,3 mlrd. EUR na 10,0 mlrd. EUR. Osnovni činitelji promjena međunarodnih pričuva u 2011. bili su otkup od MF-a Republike Hrvatske i prodaja deviza bankama putem intervencija.

Tablica 2.1. Mjesečno kretanje ukupnih i neto međunarodnih pričuva HNB-a

na kraju razdoblja, u milijunima eura

Mjesec	Ukupne pričuve	Neto pričuve
Prosinac 2010.	10.660,12	9.287,77
Siječanj 2011.	10.455,14	9.215,40
Veljača 2011.	10.463,47	9.214,09
Ožujak 2011.	11.423,86	9.177,96
Travanj 2011.	11.339,60	9.946,51
Svibanj 2011.	11.394,35	10.032,64
Lipanj 2011.	11.421,81	10.031,61
Srpanj 2011.	11.232,98	9.929,61
Kolovoz 2011.	11.217,44	9.938,91
Rujan 2011.	11.323,80	9.879,08
Listopad 2011.	11.220,33	9.827,93
Studeni 2011.	11.420,65	9.944,28
Prosinac 2011.	11.194,67	10.022,13
Razlika XII 2011 - XII 2010.	534,55	734,36

Izvor: HNB

Ukupan promet HNB-a na deviznom tržištu u 2011.

Hrvatska narodna banka je tijekom 2011. intervenirala na domaćem deviznom tržištu kupnjom i prodajom deviza Ministarstvu financija i bankama u Republici Hrvatskoj te otkupom kovanica hrvatskih kuna od stranih pravnih osoba ovlaštenih za te poslove.

Intervencijama na domaćem deviznom tržištu u srpnju i rujnu 2011. Hrvatska narodna banka prodala je bankama ukupno 419,4 mil. EUR, zbog čega se smanjila kunska likvidnost za iznos od 3,1 mlrd. kuna. U 2010. prodaja deviza bankama iznosila je 350,1 mil. EUR.

Hrvatska narodna banka u 2011. nije intervenirala otkupom deviza od banaka, a u 2010. je otkup od banaka iznosio 363,7 mil. EUR. HNB je od MF-a otkupio 968,2 mil. EUR, dok je u istom razdoblju MF-u prodano 1,68 mil. EUR. Time je u optjecaj pušteno 7,1 mlrd. kuna.

Rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama i struktura ulaganja međunarodnih pričuva u 2011.

Kreditni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kreditni rizik jest rizik nepodmirenja obveza, odnosno opasnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti te da se neće vraćati planiranom dinamikom.

HNB ima ove razine zaštite od kreditnog rizika:

- HNB ulaže sredstva kod financijskih institucija i država najvišega kreditnog rejtinga, a ocjena kreditne sposobnosti temelji se na rejtinzima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i FitchRatings) te
- ulaganja kod pojedinih financijskih institucija i zemalja ograničena su, čime se kreditni rizik diversificira.

Tablica 2.3. Struktura ulaganja međunarodnih pričuva prema kreditnom riziku na dan 31. prosinca 2011.

u postocima

Ulaganja	31. 12. 2011.		31. 12. 2010.	
	Neto pričuve	Ukupne pričuve	Neto pričuve	Ukupne pričuve
1. Države				
Državne obveznice	73,34	65,65	75,43	65,72
Obratni repo ugovori	1,40	1,25	12,66	14,16
Središnje banke	15,56	21,19	5,74	9,71
Osigurane obveznice	2,06	1,85	–	–
2. Međunarodne financijske institucije	6,42	8,97	4,90	8,64
3. Banke	1,22	1,09	1,27	1,78
Ukupno	100,00	100,00	100,00	100,00

Izvor: HNB

Tablica 2.2. Ukupni promet HNB-a na deviznom tržištu od 1. siječnja do 31. prosinca 2011.

prema tečaju na dan valute, u milijunima

	Kupnje (1)		Prodaje (2)		Razlika (1 - 2)	
	EUR	HRK	EUR	HRK	EUR	HRK
Domaće banke	0,00	0,00	419,40	3.136,99	-419,40	-3.136,99
Ministarstvo financija	968,23	7.144,91	1,68	12,51	966,54	7.132,40
Strane pravne osobe	0,00	0,00	0,03	0,22	-0,03	-0,22
Ukupno	968,23	7.144,91	421,11	3.149,71	547,12	3.995,20

Izvor: HNB

Prema stupnju izloženosti kreditnom riziku ukupne međunarodne pričuve podijeljene su na sredstva izložena riziku država, međunarodnih financijskih institucija i banaka.

Najveći dio deviznih portfelja HNB-a ulaže se u sigurne instrumente poput državnih vrijednosnih papira i instrumenata međunarodnih financijskih institucija, kao što je Banka za međunarodne namire (BIS), te u instrumente središnjih banaka.

Velika se pozornost posvećuje izloženosti kreditnom riziku po zemljama, izdavateljima duga, u čije vrijednosnice i ostale instrumente HNB može ulagati devizne pričuve. Zbog dužničke krize u eurozoni odluke o privremenom ograničenju, smanjenju limita ulaganja ili zabrani ulaganja u određene države, donesene tijekom 2010., ostale su na snazi i tijekom iduće godine.

Kamatni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kamatni rizik je rizik pada cijena obveznica, odnosno vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva HNB-a zbog porasta kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva HNB-a kontrolira se primjenom precizno definiranih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja samih pričuva. U sadašnjem okružju niskih kamatnih stopa posebna pozornost u upravljanju međunarodnim pričuvama pridaje se upravo kamatnom riziku.

Valutna struktura međunarodnih pričuva

Na dan 31. prosinca 2011. udio eura u ukupnim međunarodnim pričuvama iznosio je 75,93%, odnosno povećao se u usporedbi s krajem 2010. kada je bio 73,66%. Udio američkog dolara, koji je na kraju 2010. u ukupnim međunarodnim pričuvama iznosio 22,99%, u istom se razdoblju smanjio, pa je na posljednji dan prosinca 2011. iznosio 20,84%. Udio SDR-a također je snižen, i to s 3,35% na 3,22% ukupnih međunarodnih pričuva, ponajprije zbog više razine ukupnih pričuva.

Dijelom pričuva koji je prikupljen na osnovi izdvojene devizne obvezne pričuve, deviznih sredstava MF-a i repo poslova s inozemnim bankama HNB se ne izlaže valutnom riziku, nego ta sredstva ulaže u istoj valuti u kojoj su i pristigla na račune HNB-a, odnosno u valuti u kojoj je stvorena obveza.

Tečajne razlike deviznih portfelja HNB-a u 2011.

Financijski rezultat središnjih banaka, pa tako i HNB-a, određen je veličinom i strukturom imovine i obveza. HNB se ubraja u skupinu banaka s visokim udjelom međunarodnih pričuva u svojoj imovini (aktivi). Na dan 31. prosinca 2011. udio ukupnih međunarodnih pričuva u aktivi HNB-a iznosio je čak 99,5%, a najveći je dio pasive nominiran u kunama. Posljedica je takve valutne strukture aktive i pasive, između ostalog, velika izloženost HNB-a valutnom riziku, tj. riziku promjene cijena valuta u kojima su nominirana ulaganja u odnosu na izvještajnu valutu kunu. Tečajne razlike zbog fluktuacija tečajeva EUR/HRK i USD/HRK izravno utječu na računovodstveni obračun prihoda i rashoda iskazan u kunskom Izvještaju o dobiti HNB-a. Tečaj EUR/HRK porastao je u 2011. s razine od 7,385 na 7,530 (1,97%) te su tako na osnovi eurskog portfelja HNB-a zabilježene pozitivne tečajne razlike u ukupnom iznosu od 1,2 mlrd. kuna. Američki je dolar u 2011. porastao za 4,52%, odnosno s 5,568 na 5,820. Tako je na osnovi dolarskog portfelja u 2011. tečajna razlika bila pozitivna i iznosila je 771,0 mil. kuna.

Ukupno je u 2011. godini na osnovi promjene tečajeva (eura i američkog dolara prema kuni te tečajeva ostalih valuta) zabilježena neto pozitivna tečajna razlika od 2,0 mlrd. kuna koja se u cijelosti raspoređuje u opće pričuve Bilance HNB-a te, među ostalim, služi za pokrivanje eventualnih budućih negativnih tečajnih razlika.

Rezultati i analiza upravljanja deviznim portfeljima HNB-a u 2011.

Američka središnja banka tijekom 2011. nije mijenjala svoju ključnu kamatnu stopu, koja se i dalje kretala u rasponu od 0% do 0,25%, koliko je iznosila još krajem 2008. Prognoze upućuju na to da bi Fedova stopa mogla ostati na istoj razini i

2.10. Valutna struktura ukupnih međunarodnih pričuva
31. prosinca 2011.

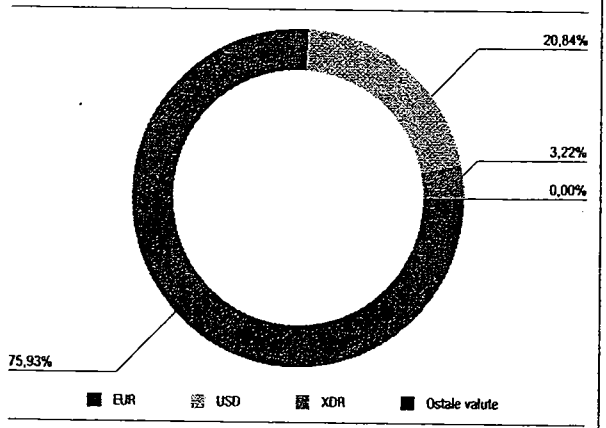

Izvor: HNB

2.11. Kretanje Fedove i ESB-ove ključne kamatne stope

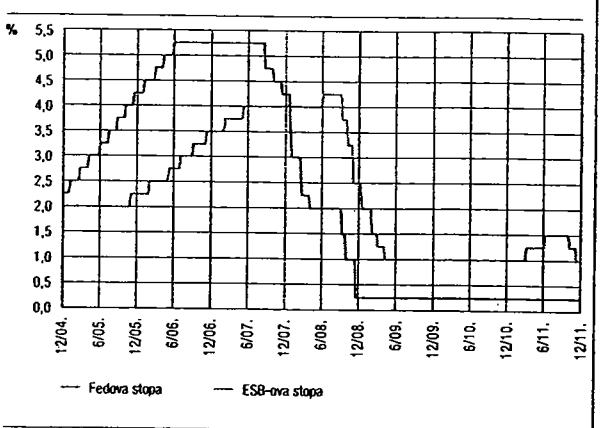

Izvor: HNB

tijekom cijele 2012., a vrlo vjerojatno i dulje. ESB je pak u 2011. godini, prvi put od svibnja 2009., podizao svoju referentnu jednotjednu repo stopu, i to u dva navrata, u travnju i srpnju, oba puta po 25 baznih bodova (0,25%). Time je ESB-ova stopa s razine od 1,00% porasla na 1,50%. No, zbog jačanja dužničke krize i pogoršavanja izgleda gospodarskog rasta u eurozoni te smanjenja rizika više od očekivane inflacije, kreatori europske monetarne politike odlučili su sniziti ključnu kamatnu stopu u studenome i prosincu za četvrtinu postotnog boda. Tako je krajem 2011. godine ESB-ova stopa ponovno iznosila 1,00%.

Izvještajnu 2011. godinu obilježilo je daljnje pogoršavanje makroekonomskog okružja u obliku intenziviranja dužničke krize u eurozoni. Američka i njemačka krivulja prinosa do kraja 2011. pale su na dosad najniže razine, dok su cijene obveznica porasle. Zbog iznimno niskih razina krivulja prinosa na njemačke i američke obveznice očekivane stope povrata deviznih portfelja HNB-a za trgovanje sve su niže, a kamatni je rizik dosegnuo rekordno visoke razine.

Dio neto međunarodnih pričuva kojima HNB upravlja u skladu s vlastitim odrednicama drži se u portfeljima za trgovanje, a dio u portfelju koji se drži do dospijeća (engl. *held to maturity*). Na razini cijele 2011. stopa povrata eurskog portfelja HNB-a za trgovanje iznosila je 1,36%, a stopa povrata dolarskog portfelja HNB-a za trgovanje 0,56%. Eurski portfelj koji se drži do dospijeća u 2011. ostvario je povrat od 2,31%.

Neto eurskim portfeljima ostvaren je ukupan prihod od 111,7 mil. EUR, dok je neto dolarskim portfeljem u istom razdoblju ostvaren prihod od 14,2 mil. USD.

2.12. Krivulja prinosa američkih državnih obveznica i drugih odabranih instrumenata

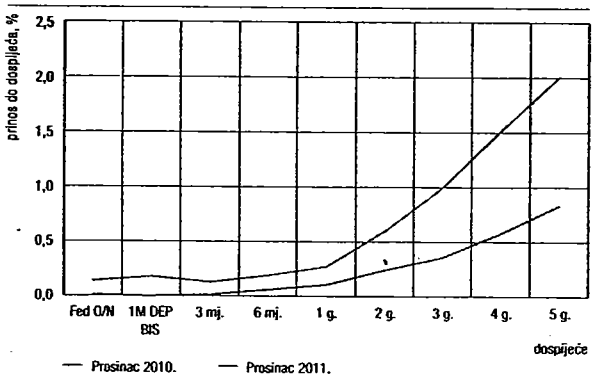

Napomena: Fed O/N – Fedova prekonoćna kamatna stopa; 1M DEP BIS – jednomjesečni depozit kod BIS-a
Izvor: Bloomberg

Tablica 2.4. Ostvareni prihod i stope povrata deviznih portfelja HNB-a

u milijunima originalne valute i postocima

Portfelj	Ostvareni prihod	Godišnje stope povrata						
	2011.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Eurski za trgovanje	57,78	2,19	2,41	3,94	5,68	1,73	1,09	1,36
Dolarski za trgovanje	14,15	2,78	4,67	6,23	4,57	0,50	0,67	0,56
Eurski do dospijeća	53,92	–	–	–	–	–	–	2,31

Izvor: HNB

2.13. Krivulja prinosa njemačkih državnih obveznica i drugih odabranih instrumenata

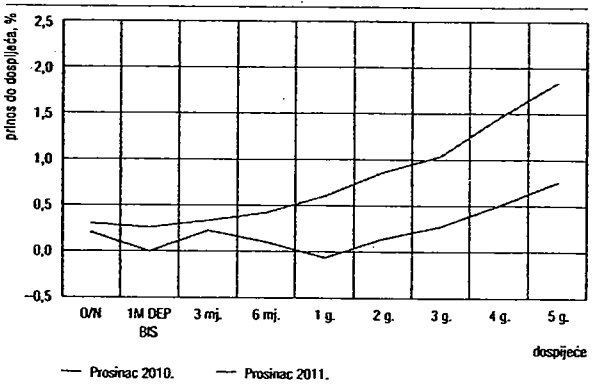

Napomena: O/N – prekonoćna kamatna stopa; 1M DEP BIS – jednomjesečni depozit kod BIS-a
Izvor: Bloomberg

2.14. Godišnje stope povrata eurskog i dolarskog portfelja HNB-a za trgovanje

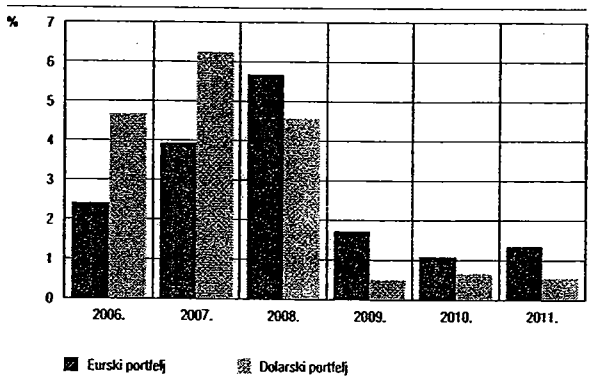

Izvor: HNB

Poslovanje kreditnih institucija

HNB

Blago jačanje kreditne aktivnosti dinamiziralo je rast imovine i povoljno utjecalo na poslovne rezultate banaka u 2011. U odnosu na pretkrizna razdoblja stopa rasta imovine bila je relativno niska, jednako kao i pokazatelji profitabilnosti, što je odraz nesigurnog okružja i daljnjeg rasta gubitaka u kreditnim portfeljima. Imovina banaka realno je, kada se isključe učinci tečajnih promjena, porasla za 2,6%, a zahvaljujući porastu izvora od većinskih stranih vlasnika, najizrazitije je porasla imovina velikih banaka. Među domaćim izvorima povećali su se jedino depoziti stanovništva, čiji se rast osjetno usporio u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje kredita trgovačkim društvima imalo je ključni utjecaj na rast ukupnih kredita, a najveći dio novoodobrenih kredita bio je iskorišten za financiranje obrtnih sredstava i refinanciranje postojećih obveza. U sektoru stanovništva i nadalje je bio prisutan pojačan oprez prema potrošnji i zaduživanju, pa su krediti tome sektoru smanjeni treću godinu zaredom. Razina nove kreditne aktivnosti nije bila dovoljna da zaustavi pogoršavanje kvalitete kredita – udio djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita porastao je na 12,4%, a oprez banaka pri preuzimanju rizika ostao je povišen. U potrazi za sigurnijim klijentima banke su osjetno povećale kredite državnim jedinicama i javnim trgovačkim društvima, kao i ostalim velikim klijentima. Jača kreditna aktivnost donijela je stabilizaciju neto kamatnog prihoda i rast dobiti banaka. Dodatni utjecaj na rast dobiti imao je niži iznos troškova rezerviranja za gubitke, ostvaren smanjenjem tih troškova u malim bankama. Niži trošak rizika bio je osnovni pokretač rasta profitabilnosti. Profitabilnost imovine porasla je na 1,2%, a profitabilnost kapitala na 7,1%. Sposobnost kapitala za pokrivanje potencijalno povećanih rizika poslovanja dodatno je ojačala u odnosu na prethodnu godinu. Stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala porasla je na 19,2%, kao rezultat znatnog smanjenja prosječnog pondera kreditnog rizika, a time i nižega kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik. Prosječni ponder kreditnog rizika smanjen je zbog rasta udjela niskorizičnih izloženosti prema središnjoj državi i središnjim bankama, a znatan dio toga povećanja bio je rezultat većeg korištenja tehnika smanjenja kreditnog rizika, posebice korištenja državnih jamstava.

3.1. Poslovanje banaka

Tijekom 2011. godine broj kreditnih institucija koje su poslovale u Republici Hrvatskoj smanjio se za jedan. Uzrok tome bilo je oduzimanje odobrenja za rad i pokretanje postupka prisilne likvidacije u posljednjem tromjesečju Credo banci d.d., Split. Tako je krajem godine poslovalo 37 kreditnih institucija – 31 banka, jedna štedna banka i pet stambenih štedionica.

Imovina banaka (uključujući štednu banku) porasla je u 2011. godini za 4,2% te je krajem godine iznosila 407,4 mlrd. kuna.[1] Ta je imovina činila 98,1% ukupne imovine svih kreditnih institucija, što je malo manje nego krajem 2010. godine. Imovina stambenih štedionica, koja je rasla znatno brže (13,9%), dosegnula je visinu od 7,8 mlrd. kuna te je povećala svoj udio u ukupnoj imovini kreditnih institucija na 1,9%.

U posljednjih pet godina broj se banaka koje su poslovale smanjio za jednu, a njihov se udio u ukupnoj imovini svih kreditnih institucija povećao za 0,2 postotna boda. Istodobno je broj stambenih štedionica ostao neizmijenjen, a neznatno je bilo i smanjenje njihova udjela u ukupnoj imovini sektora.

Grupa velikih[2] banaka, jednako kao i proteklih godina, visinom svoje imovine uvjerljivo je prevladavala. Imovina tih šest banaka u protekloj je godini rasla najbrže od svih grupa banaka i brže od svih banaka ukupno, odnosno za 4,8%, te je njezin udio u ukupnoj imovini banaka dosegnuo 82,6%. To je najviši udio u ukupnoj imovini koji je ta grupa banaka dotad imala (osim kraja 2009. godine, kad je udio iznosio 82,7%). Imovina grupe

Tablica 3.1. Broj kreditnih institucija na kraju razdoblja

	2009.	2010.	2011.
Banke			
Broj banaka na početku godine	33	32	32
Banke pripojene drugim bankama		1	
Banke koje su dobile odobrenje za rad		2	
Banke kojima je oduzeto odobrenje za rad		2	1
Broj banaka na kraju godine	32	32	31
Štedne banke			
Broj štednih banaka na početku godine	1	2	1
Broj štednih banaka koje su dobile odobrenje za rad	1		
Broj štednih banaka kojima je oduzeto odobrenje za rad		1	
Broj štednih banaka na kraju godine	2	1	1
Stambene štedionice			
Broj stambenih štedionica na početku godine	5	5	5
Stambene štedionice koje su dobile odobrenje za rad			
Stambene štedionice kojima je oduzeto odobrenje za rad			
Broj stambenih štedionica na kraju godine	5	5	5

Napomena: A štedna banka malog poduzeništva d.d., Zagreb, odobrenje za rad dobila je u 2008., a s poslovanjem je započela u 2009. godini.
Izvor: HNB

1 Podaci za 2011. zasnivaju se na privremenim nerevidiranim izvješćima kreditnih institucija.

2 Banke (uključujući štedne banke) podijeljene su u tri grupe usporedivih značajki, ovisno o veličini udjela imovine banke u ukupnoj imovini svih banaka na kraju izvještajnog razdoblja: velike, srednje i male banke. Velike banke su one banke čija je imovina veća od 5% ukupne imovine svih banaka, srednje banke su one banke čija je imovina veća od 1% i manja od 5% ukupne imovine svih banaka, a male banke su one banke čija je imovina manja od 1% ukupne imovine svih banaka. Stambene štedionice zbog specifičnosti poslovanja čine zasebnu grupu.

3.1. Broj banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva
na kraju razdoblja

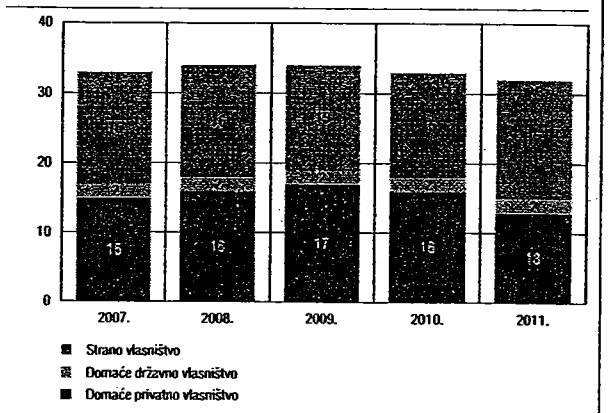

Izvor: HNB

3.2. Imovina banaka prema domicilu dioničara
na kraju razdoblja

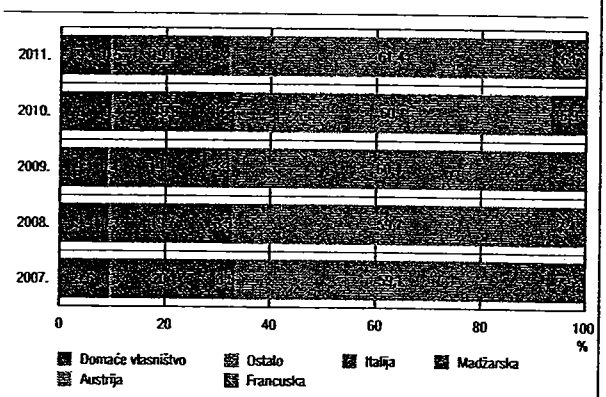

Napomena: Pod domicilom dioničara u ovom se prikazu podrazumijeva sjedište dioničkog društva ili prebivalište vlasnika (fizičke osobe).
Izvor: HNB

srednjih banaka porasla je neznatno manje od imovine svih banaka zajedno, odnosno za 4,1%, zadržavajući nepromijenjen udio. Malim se bankama imovina smanjila za 1,0%, pri čemu im se udio u ukupnoj imovini sustava smanjio za pola postotnog boda. Na to je utjecaja imao izlazak iz sustava Credo banke d.d., Split, čija je imovina krajem 2010. godine činila 5,0% imovine te skupine banaka.

Broj se banaka u domaćem vlasništvu u proteklih godinu dana smanjio za tri, a banaka u većinskom vlasništvu stranih osoba povećao za dvije. To je bilo posljedica promjene vlasnika dviju malih domaćih banaka u privatnom vlasništvu te oduzimanja odobrenja za rad i pokretanja postupka prisilne likvidacije treće male banke u domaćem vlasništvu. Na taj se način ponešto povećao udio imovine banaka u većinskom vlasništvu stranih dioničara u ukupnoj imovini svih banaka (za 0,3 postotna boda). Banke u domaćem državnom vlasništvu nastavile su i protekle godine s višim godišnjim porastom imovine od stranih banaka (9,9%) i pritom su ponešto, za 0,2 postotna boda, povećale svoj udio u ukupnoj imovini banaka.

Najveći udio u ukupnoj imovini svih banaka, u visini od 61,4%, u svojem posjedu imali su dioničari iz Austrije. Udio imovine šest banaka u većinskom vlasništvu dioničara iz te zemlje povećao se za više od jednoga postotnog boda. To je istodobno činilo više od dvije trećine odnosno 67,7% ukupne imovine svih banaka u većinskom stranom vlasništvu. Dioničari iz još sedam zemalja bili su vlasnici ostalih banaka u većinskom stranom vlasništvu. Po visini udjela imovine slijedilo je pet banaka u većinskom vlasništvu talijanskih dioničara, čiji se udio smanjio za 0,7 postotnih bodova, na 19,1%, a dioničari iz Francuske, Madžarske, San Marina, Turske, Švicarske i Srbije bili su većinski vlasnici ostalih stranih banaka. Raspon njihovih udjela u ukupnoj imovini banaka kretao se od 6,6% do samo 1%.

Tablica 3.2. Grupe banaka usporedivih značajki i udio njihove imovine u imovini svih banaka
na kraju razdoblja

	Broj banaka			Udio		
	2009.	2010.	2011.	2009.	2010.	2011.
Velike banke	6	6	6	82,7	82,1	82,6
Srednje banke	3	3	3	9,1	9,0	9,0
Male banke	25	24	23	8,2	8,9	8,4
Ukupno	34	33	32	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

Tablica 3.3. Imovina banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva
u postocima

Banke prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva	Udio imovine pojedine grupe banaka u ukupnoj imovini banaka		
	2009.	2010.	2011.
Banke u većinskom vlasništvu domaćih dioničara	4,9	5,4	4,9
Banke u većinskom vlasništvu države	4,2	4,3	4,5
Banke u većinskom vlasništvu stranih dioničara	90,9	90,3	90,6
Ukupno	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

3.1.1. Bilanca i izvanbilančne stavke

Imovina

Na kraju 2011. ukupna imovina banaka iznosila je 407,4 mlrd. kuna, što je u odnosu na kraj 2010. godine povećanje od 16,3 mlrd. kuna ili 4,2%. Godišnja stopa povećanja imovine ponešto je ubrzana, iako je visina stope djelomice bila posljedica promjene tečaja kune te povećanja kunske protuvrijednosti devizne imovine, odnosno imovine u stranim valutama i imovine u kunama s valutnom klauzulom. Tijekom 2011. godine tečaj kune deprecirao je prema euru (2,0%) te jednako prema švicarskom franku i američkom dolaru (4,5%), koji zajedno s eurom čine gotovo cjelokupnu deviznu imovinu. Isključi li se utjecaj promjene tečaja kune prema te tri valute, može se zaključiti da je na kraju 2011. godine devizna imovina realno bila neznatno veća nego na kraju 2010. godine te je zahvaljujući istodobnom

Tablica 3.4. Struktura imovine banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Gotovina i depoziti kod HNB-a	47.673,1	12,6	47.373,5	12,1	-0,6	53.058,7	13,0	12,0
Gotovina	5.430,9	1,4	5.675,4	1,5	4,5	6.198,2	1,5	9,2
Depoziti	42.242,2	11,2	41.698,2	10,7	-1,3	46.860,5	11,5	12,4
Depoziti kod bankarskih institucija	32.741,9	8,7	30.160,0	7,7	-7,9	26.957,3	6,6	-10,6
Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	9.366,8	2,5	10.030,3	2,6	7,1	11.580,9	2,8	15,5
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	5.522,4	1,5	5.501,3	1,4	-0,4	2.511,5	0,6	-54,3
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	14.000,5	3,7	14.872,5	3,8	6,2	14.289,3	3,5	-3,9
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeća	4.012,2	1,1	3.692,3	0,9	-8,0	3.664,7	0,9	-0,7
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	1.644,9	0,4	1.090,0	0,3	-33,7	1.829,5	0,4	67,8
Derivatna financijska imovina	212,4	0,1	154,6	0,0	-27,2	674,0	0,2	336,0
Krediti financijskim institucijama	6.065,1	1,6	6.389,5	1,6	5,3	6.162,3	1,5	-3,6
Krediti ostalim komitentima	246.363,2	65,1	260.690,5	66,7	5,8	273.174,8	67,1	4,8
Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	1.980,9	0,5	2.195,6	0,6	10,8	3.288,7	0,8	49,8
Preuzeta imovina	604,9	0,2	757,5	0,2	25,2	877,2	0,2	15,8
Materijalna imovina (minus amortizacija)	4.372,3	1,2	4.319,6	1,1	-1,2	4.416,2	1,1	2,2
Kamate, naknade i ostala imovina	6.889,5	1,8	6.853,3	1,8	-0,5	7.994,3	2,0	16,6
Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	3.079,5	0,8	3.009,3	0,8	-2,3	3.071,2	0,8	2,1
Ukupno imovina	378.370,6	100,0	391.671,2	103,5	3,5	402.407,4	100,0	2,7

Izvor: HNB

povećanju kunskog dijela imovine ukupna imovina banaka u odnosu na kraj 2010. godine realno porasla za 2,6%.

Povećanje imovine u odnosu na kraj 2010. godine zabilježeno je kod sve tri grupe banaka, a najveća je stopa rasta u promatranom razdoblju ostvarena kod velikih banaka (4,8% ili 15,2 mlrd. kuna). Imovina srednjih banaka porasla je za 1,4 mlrd. kuna (4,1%). Imovina malih banaka nominalno je smanjena, a ta promjena posljedica je smanjenja broja malih banaka. Ako se isključi taj utjecaj, na kraju 2011. godine imovina malih banaka bila je veća za 1,4 mlrd. kuna (4,2%). Kod većeg broja banaka iznos imovine na kraju 2011. bio je viši, a osam banaka smanjilo je imovinu u odnosu na kraj 2010. godine.

Porast imovine banaka uglavnom se zasnivao na sredstvima inozemnih većinskih vlasnika banaka, a u manjoj je mjeri na rast imovine utjecalo povećanje depozita stanovništva te blagi rast kapitala banaka. Naraslim izvorima banke su osigurale potencijal za rast plasmana, prije svega za vrlo blagi oporavak kreditne aktivnosti u odnosu na godinu prije. Međutim, intenzitet kretanja i nadalje upućuje na oprez banaka i njihovih klijenata pri preuzimanju rizika: ukupni su neto krediti u odnosu na kraj 2010. godine porasli za 12,3 mlrd. kuna ili 4,6%. Dio tog povećanja odnosio se na tečajne promjene, a ako se isključi utjecaj tečaja, rast neto kredita bio je niži i iznosio je oko 2,8%. Sektorska struktura pokazuje da se rast kredita većinom odnosio na trgovačka društva i državne jedinice, a oslabjela potražnja stanovništva za posljedicu je imala realni pad neto kredita tom sektoru. Valutna struktura pokazuje da se povećanje kredita isključivo odnosilo na kredite nominirane u eurima ili indeksirane uz tu valutu, dok su krediti u kunama te posebice u švicarskim francima bili niži nego na kraju 2010. U uvjetima slabog prirasta novih kredita pogoršava se kvaliteta kreditnog portfelja, pa rast ispravaka vrijednosti dodatno utječe na nisku stopu rasta neto kredita.

Sve grupe banaka iskazale su povećanje neto kredita. U odnosu na kraj 2010. godine najveća stopa rasta zabilježena je kod velikih banaka (5,3%). Kod malih je banaka ta stopa iznosila 4,8%, a kod srednjih banaka 3,2%.

Znatnija kretanja u imovini banaka zabilježena su u strukturi plasmana u depozite, a odnosila su se na smanjenje depozita kod ostalih bankarskih institucija i povećanje depozita kod HNB-a. Ta su kretanja bila pod utjecajem regulatornih promjena, odnosno smanjenja propisanog postotka održavanja deviznih obveza likvidnim deviznim potraživanjima s 20% na 17%[3], a potom podizanja stope obvezne pričuve s 13% na 14%[4].

3 Odluka o izmjeni Odluke o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima (NN, br. 30/2011.)
4 Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj pričuvi (NN, br. 109/2011.)

3.3. Stope promjene imovine grupa banaka usporedivih značajki

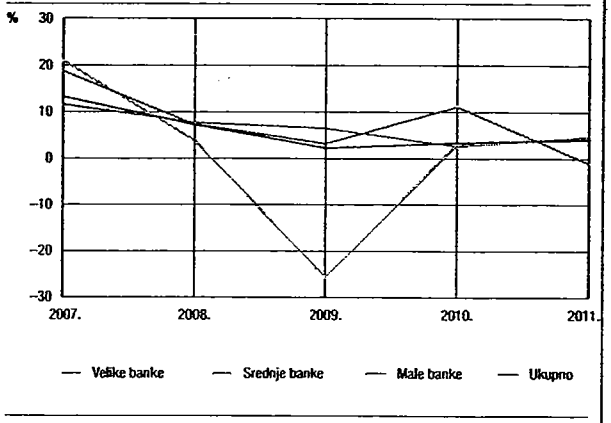

Izvor: HNB

3.4. Struktura imovine grupa banaka usporedivih značajki
31. prosinca 2011.

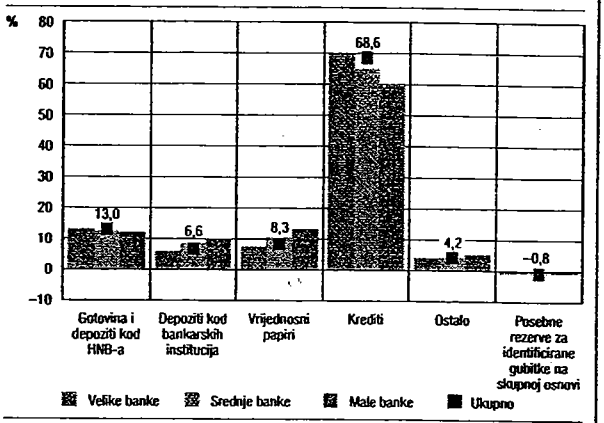

Izvor: HNB

Tako je iznos depozita plasiranih inozemnim bankama osjetno smanjen (3,5 mlrd. kuna ili 12,3%), a smanjenje se isključivo odnosilo na oročene depozite. Istodobno su, iznosom manji, depoziti kod domaćih banaka vrlo malo porasli u odnosu na kraj 2010. godine. Na kraju 2011. banke su povećale depozite kod HNB-a za 5,2 mlrd. kuna (12,4%), od čega se veći dio odnosio na sredstva obvezne pričuve. Osjetno veće bilo je i stanje računa za namiru (2,5 mlrd. kuna ili 24,0%), a stanje prekonoćnih depozita bilo je manje za 1,0 mlrd. kuna ili 25,4% i iznosilo je 3,0 mlrd. kuna. Unatoč ukupnom smanjenju depozita kod inozemnih banaka, depoziti kod banaka koje su većinski vlasnici banaka u RH porasli su za čak 2,8 mlrd. kuna (44,9%) te se na kraju 2011. na te depozite odnosilo više od trećine ukupnog iznosa plasiranih depozita kod drugih banaka. U odnosu na kraj 2010. godine to je povećanje za više od 13 postotnih bodova.

Ulaganja banaka u vrijednosne papire iznosila su 33,9 mlrd. kuna, a to je za 3,7% manji iznos nego na kraju 2010. Smanjenje se ponajprije odnosilo na ulaganja u vrijednosne papire stranih država, i to na obveznice stranih država i instrumente tržišta novca. Ulaganja u vrijednosne papire domaćih sektora u cjelini su porasla, zahvaljujući znatno većim ulaganjima u obveznice RH te trezorske zapise MF-a. Banke su smanjile i vlasnička ulaganja u sve sektore osim inozemnih trgovačkih društava za ukupno 8,9%. Veći dio vrijednosnih papira banke su i nadalje raspoređivale u portfelj instrumenata raspoloživih za prodaju (65,5%), a u odnosu na kraj 2010. visina je tog portfelja porasla. Usklađivanje vrijednosnih papira u portfelju raspoloživom za prodaju s tržišnim cijenama rezultiralo je na kraju 2011. nerealiziranim gubitkom u iznosu od 283,3 mil. kuna, što je nepovoljno utjecalo na ukupni kapital banaka. Iznos vrijednosnih papira raspoređenih u portfelj namijenjen trgovanju smanjen je znatno, za 55,8%, te je s 18,2% na kraju 2010. sveden na samo 8,4% ukupnih vrijednosnih papira. Rezultat trgovanja banaka vrijednosnim papirima bio je gubitak u iznosu od 104,6 mil. kuna.

Smanjenje ulaganja u vrijednosne papire zbog pada ulaganja u strane vrijednosne papire bilo je posljedica takvih kretanja kod velikih banaka, zbog čega su ukupna ulaganja velikih banaka u vrijednosne papire bila manja za 7,3%. Sve su grupe banaka povećale ulaganja u trezorske zapise MF i obveznice RH, a to je za posljedicu imalo rast ulaganja u ukupne vrijednosne papire kod srednjih i malih banaka za 3,6% odnosno 14,3%.

U odnosu na kraj 2010. zamjetljiv je bio rast ulaganja banaka u podređena društva, koji je iznosio 1,1 mlrd. kuna (49,8%). Taj je porast gotovo isključivo posljedica povećanja vlasničkih udjela u financijske institucije kod jedne velike banke, ali je unatoč osjetnoj promjeni na razini svih banaka udio tih ulaganja ostao manjim od 1,0% ukupne imovine. Mjerena u odnosu na jamstveni kapital na kraju 2011. godine ta ulaganja također nisu imala veći značaj, pa su ukupna ulaganja banaka u financijske institucije iznosila 5,3% jamstvenoga kapitala, a ulaganja u kapital nefinancijskih institucija samo 1,6% jamstvenoga kapitala.

U strukturi imovine banaka, kretanja i promjene pojedinih oblika imovine imala su znatniji utjecaj jedino na udio depozita. Smanjenje depozita kod drugih banaka utjecalo je na smanjenje njihova udjela u imovini banaka, i to sa 7,7% na kraju 2010. na 6,6% na kraju 2011. godine. Udio depozita kod HNB-a u ukupnoj imovini banaka iznosio je 11,5%, što je za 0,8 postotnih bodova više nego na kraju 2010. Rast neto kredita po stopi neznatno većoj od stope rasta imovine odrazio se na vrlo mali porast udjela neto kredita u imovini banaka te je taj udio na kraju 2011. iznosio 68,6%. Slična kretanja kao u strukturi imovine svih banaka zabilježena su u imovini velikih banaka. Velike banke obično imaju najviši udio neto kredita u imovini od svih grupa banaka, a taj je udio dodatno porastao u odnosu na kraj 2010. godine te je iznosio 69,9%. Niska stopa rasta neto kredita kod srednjih banaka odrazila se na smanjenje udjela neto kredita u njihovoj imovini, s 65,6% na kraju 2010. na 65,0% na kraju 2011. godine, što je bila najveća promjena u strukturi imovine srednjih banaka. Jedino je kod grupe malih banaka udio vrijednosnih papira u imovini porastao, s 11,5% na 13,3%. U odnosu na kraj 2010. isto toliko, odnosno za 1,8 postotnih bodova, smanjio se udio depozita malih banaka kod drugih

banaka. Udio neto kredita u imovini malih banaka neznatno se smanjio i iznosio je 59,7%.

Obveze i kapital

Povećanje obveza banaka ostvareno u 2011. ponajprije je posljedica rasta depozita, a mali je bio utjecaj povećanja izdanih podređenih i hibridnih instrumenata. Zahvaljujući tome te unatoč smanjenju obveza na osnovi primljenih kredita, ukupni izvori financiranja banaka porasli su u odnosu na kraj 2010. godine za 11,6 mlrd. kuna ili 3,6% (2,1% efektivno). Glavnina tog povećanja odnosila se na sredstva većinskih inozemnih vlasnika banaka, a okretanje banaka prema izvorima većinskih vlasnika dodatno je potaknuto smanjenjem izvora domaćih sektora. Jedini porast u dijelu domaćih izvora ostvaren je kod stanovništva, pretežito zahvaljujući sezonskom povećanju depozita u trećem tromjesečju ove godine, čime je nadomješten pad ostalih domaćih izvora u odnosu na kraj 2010.

Godišnja stopa rasta depozita stanovništva iznosila je 4,5%, a ukupno povećanje tih depozita iznosilo je 6,8 mlrd. kuna. Porasli su i depoziti neprofitnih institucija, a depoziti svih ostalih domaćih sektora smanjili su se u odnosu na kraj 2010. godine za ukupno 2,6 mlrd. kuna ili 4,0%. Skromno povećanje domaćih izvora i smanjeno financiranje sredstvima ostalih nerezidenata (različitih od većinskih stranih vlasnika) rezultiralo je povećanim korištenjem depozita i kredita od većinskih inozemnih vlasnika, za ukupno 9,8 mlrd. kuna (16,6%). Udio je tih izvora u ukupnim primljenim depozitima i kreditima na kraju 2011. porastao na 20,8%, odnosno za 2,3 postotna boda u odnosu na kraj 2010. godine. To se posebice odnosilo na velike i male banke koje su osjetno povećale korištenje sredstava većinskih vlasnika; velike banke za 17,7%, a male banke za 41,0%. Izvori većinskih vlasnika u srednjim su bankama istodobno smanjeni za 25,8%.

Iznos izdanih podređenih i hibridnih instrumenata na kraju 2011. godine bio je veći za ukupno 1,1 mlrd. kuna nego na kraju 2010. Osim što je povećalo izvore financiranja, nekoliko je banaka koje su tijekom 2011. godine poslovale s niskom

Tablica 3.5. Struktura obveza i kapitala banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Krediti od financijskih institucija	21.180,5	5,6	18.178,8	4,6	-14,2	17.316,6	4,3	-4,7
Kratkoročni	10.167,9	2,7	7.407,9	1,9	-27,1	6.026,7	1,5	-18,6
Dugoročni	11.012,6	2,9	10.770,9	2,8	-2,2	11.289,8	2,8	4,8
Depoziti	256.810,0	67,9	269.182,6	68,8	4,8	281.390,5	69,1	4,5
Na žiroračunima i tekućim računima	34.526,9	9,1	37.258,1	9,5	7,9	39.628,4	9,7	6,4
Štedni	24.531,3	6,5	26.705,5	6,8	8,9	26.376,2	6,5	-1,2
Oročeni	197.751,7	52,3	205.219,0	52,5	3,8	215.386,0	52,9	5,0
Ostali krediti	31.787,5	8,4	31.594,3	8,1	-0,6	31.856,5	7,8	0,8
Kratkoročni	6.133,5	1,6	6.977,0	1,8	13,8	3.357,8	0,8	-51,9
Dugoročni	25.654,0	6,8	24.617,3	6,3	-4,0	28.498,7	7,0	15,8
Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	418,9	0,1	1.475,2	0,4	252,1	1.383,7	0,3	-6,2
Izdani dužnički vrijednosni papiri	119,3	0,0	124,3	0,0	4,2	0,0	0,0	-100,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	119,3	0,0	124,3	0,0	4,2	0,0	0,0	-100,0
Izdani podređeni instrumenti	396,6	0,1	468,4	0,1	18,1	1.366,2	0,3	191,7
Izdani hibridni instrumenti	3.016,4	0,8	3.431,2	0,9	13,7	3.601,1	0,9	5,0
Kamate, naknade i ostale obveze	12.067,3	3,2	12.288,2	3,1	1,8	14.624,6	3,6	19,0
Ukupne obveze	325.796,6	86,1	336.743,0	86,1	3,4	351.639,4	86,3	4,4
Dionički kapital	28.781,8	7,6	29.468,2	7,5	2,4	33.805,6	8,3	14,7
Dobit/gubitak tekuće godine	3.277,7	0,9	3.450,8	0,9	5,3	3.909,5	1,0	13,3
Zadržana dobit/gubitak	7.764,9	2,0	8.927,9	2,3	15,0	10.018,4	2,5	12,2
Zakonske rezerve	1.084,1	0,3	1.097,9	0,3	1,3	1.058,6	0,3	-3,6
Statutarne i ostale kapitalne rezerve	11.789,2	3,1	11.382,4	2,9	-3,5	7.421,8	1,8	-34,8
Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	-27,7	0,0	20,0	0,0	-	-283,3	-0,1	-
Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dobit/gubitak prethodne godine	-96,0	0,0	-19,0	0,0	-80,2	-62,6	0,0	-229,3
Ukupno kapital	52.574,0	13,9	54.328,2	13,9	3,3	56.868,0	13,7	4,7
Ukupno obveze i kapital	378.370,6	100,0	391.071,2	100,0	3,4	407.497,4	100,0	4,2

Izvor: HNB

razinom adekvatnosti kapitala zahvaljujući tim instrumentima povećalo dopunski kapital. Posebice se to odnosilo na male banke, kod kojih je povećanje podređenih instrumenata u odnosu na kraj 2010. iznosilo 323,7%, a hibridnih instrumenata 53,4%. U izvorima financiranja svih banaka uloga tih instrumenata i nadalje je bila mala, jer su činili samo 1,5% ukupnih izvora.

U strukturi pasive banaka nije bilo znatnijih promjena. Najveća promjena odnosila se na smanjenje udjela primljenih kredita u ukupnim obvezama i kapitalu s 12,7% na kraju 2010. na 12,1% na kraju 2011. godine. Udio depozita blago je porastao te je iznosio 69,1% ukupnih obveza i kapitala banaka.

Rast se bilančnoga kapitala usporava već četvrtu godinu zaredom te je povećanje u odnosu na kraj 2010. godine iznosilo 1,5 mlrd. kuna ili 2,8%. Povećanje bilančnoga kapitala u 2011. godini ponajviše se temeljilo na zadržavanju većeg dijela dobiti ostvarene u 2010. godini, dok su malo više od četvrtine iznosa dobiti banke tijekom 2011. godine isplatile u obliku dividendi. Dionički kapital banaka znatno je porastao, za 4,3 mlrd. kuna (14,7%), ali se glavnina toga povećanja odnosila na restrukturiranje kapitala, odnosno dokapitalizaciju provedenu iz sredstava dobiti prijašnjih godina akumulirane u rezervama jedne velike banke. Dokapitalizacije su tijekom 2011. godine provedene još u pet malih banaka u ukupnom iznosu od 179,5 mil. kuna, što se pozitivno odrazilo samo na visinu dioničkoga kapitala malih banaka. Na visinu dioničkoga te ukupnoga kapitala banaka veći negativan utjecaj imalo je smanjenje dioničkoga kapitala jedne velike banke u iznosu od 751,1 mil. kuna te izlazak jedne male banke iz bankovnog sustava s dioničkim kapitalom u iznosu od 120,0 mil. kuna. Spomenuto smanjenje dioničkoga kapitala u velikoj banci realizirano povlačenjem redovnih dionica zasad se nije odrazilo na bilančnu svotu, jer isplata dioničaru iznosa dobivenog smanjenjem kapitala još nije provedena. Za razliku od 2010. godine, kada su banke iskazale nerealiziranu dobit od vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju, nerealizirani gubitak na kraju 2011. godine ostvaren na toj osnovi dodatno je negativno utjecao na visinu ukupnoga kapitala banaka.

Usporena godišnja stopa rasta ukupnoga kapitala za posljedicu je imala blago smanjenje udjela kapitala u pasivi te je na kraju 2011. godine on iznosio 13,7%. Udio kapitala smanjio se u pasivi svih grupa banaka, a veći od prosječnog i nadalje je bio samo kod velikih banaka i iznosio je 14,2%. U odnosu na kraj 2010. kapital velikih banaka jedini je porastao (3,8%), pretežito zahvaljujući zadržavanju dijela dobiti prethodne godine i dobiti ostvarenoj u 2011. godini. Smanjenje kapitala srednjih banaka za 2,8% rezultat je smanjenja rezervi zbog isplate dividendi te nerealiziranoga gubitka ostvarenog vrijednosnim usklađivanjem imovine raspoložive za prodaju. U pasivi srednjih banaka udio kapitala time je smanjen na 11,5%. Unatoč dokapitalizaciji malih banaka i blagom porastu dioničkoga kapitala, ukupni se kapital malih banaka smanjio za 2,0%. Kapital malih banaka i nadalje je opterećen prenesenim gubicima iz proteklih godina, a dodatni negativan utjecaj na visinu kapitala malih banaka imalo je osjetno povećanje nerealiziranoga gubitka od vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju. Udio kapitala u pasivi malih banaka na kraju 2011. godine neznatno se smanjio i iznosio je 11,5%.

Promjene u valutnoj strukturi bilance banaka na kraju 2011. godine odnosile su se na blagi porast kunskog dijela u odnosu na kraj 2010. Kunska imovina porasla je za 9,1 mlrd. kuna (6,8%) najviše zbog utjecaja povećanja depozita kod HNB-a, a potom povećanja ulaganja u domaće vrijednosne papire te podređena društva. U dijelu devizne imovine glavnina povećanja bila je potaknuta rastom njezine kunske protuvrijednosti zbog tečajnih promjena, a samo u manjoj mjeri njezinim realnim rastom, koji je iznosio oko 1,1 mlrd. kuna (0,42%). Stoga je u valutnoj strukturi imovine banaka na kraju 2011. smanjen udio stavki u stranim valutama i u kunama s valutnom klauzulom za ukupno 0,9 postotnih bodova, u korist porasta kunskih stavki na 35,1% ukupne imovine. Rast primljenih kunskih depozita nadmašio je promjene svih ostalih stavki u obvezama banaka, a zahvaljujući tome kunska je pasiva banaka porasla u odnosu na kraj 2010. godine gotovo za 9,0 mlrd. kuna (8,6%). Udio kunskih stavki u pasivi banaka porastao je na kraju 2011. za jedan postotni bod i iznosio je 41,6% ukupnih obveza i kapitala banaka.

3.5. Struktura obveza i kapitala grupa banaka usporedivih značajki
31. prosinca 2011.

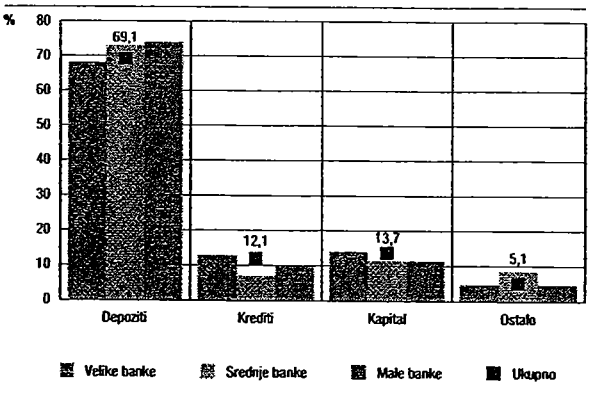

Izvor: HNB

Klasične izvanbilančne stavke

Nespremnost banaka da putem izvanbilančnih obveza povećavaju izloženost kreditnom riziku bila je vidljiva u smanjenju iznosa klasičnih izvanbilančnih stavki u prethodne dvije godine. Veće odstupanje od toga trenda nije zabilježeno ni u 2011. godini, jer je u odnosu na kraj 2010. godine došlo do vrlo malog porasta iznosa klasičnih izvanbilančnih stavki od samo 0,9%. Zbog malo intenzivnijeg rasta imovine omjer klasičnih izvanbilančnih stavki i imovine banaka smanjio se s 15,1% na kraju 2010. na 14,7% na kraju 2011. godine.

Pretežiti utjecaj na povećanje ukupnog iznosa klasičnih izvanbilančnih stavki imali su okvirni krediti i druge obveze financiranja, čiji je iznos porastao u odnosu na 2010. godinu za 3,6 mlrd. kuna (16,2%). Iznosi ostalih značajnih instrumenata u strukturi klasičnih izvanbilančnih stavki na kraju 2011. bili su manji, a posebice se to odnosilo na revolving kredite, iznos kojih je smanjen za 22,3%. Na okvirne kredite i druge obveze financiranja i nadalje se odnosio najveći dio ukupnih klasičnih

3.6. Struktura klasičnih izvanbilančnih stavki banaka
31. prosinca 2011.

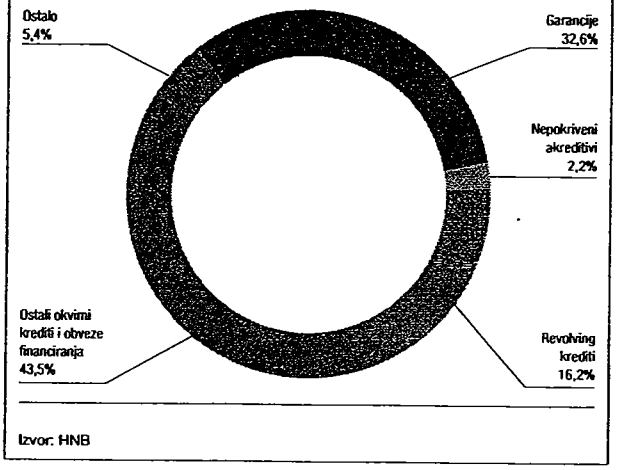

Izvor: HNB

3.7. Struktura derivatnih financijskih instrumenata banaka (ugovorena vrijednost)
31. prosinca 2011.

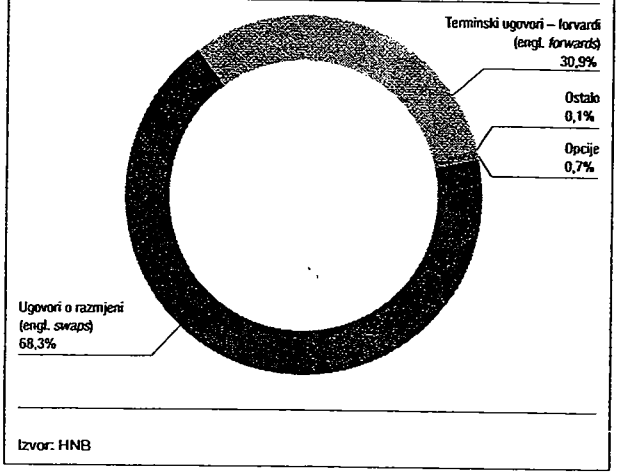

Izvor: HNB

izvanbilančnih stavki (43,5%), a drugi instrument po visini udjela bile su izdane garancije (32,6%).

Na kraju 2011. ukupna izloženost banaka obvezama financiranja i potencijalnim obvezama po kojima može uslijediti plaćanje, prikazana omjerom ukupnog iznosa klasičnih izvanbilančnih stavki i imovine, i nadalje je bila relativno najviša kod velikih banaka (15,9%). Nešto niži omjer zabilježen je kod srednjih banaka (9,9%), dok je kod malih banaka taj omjer uobičajeno najniži (7,4%). Iznos klasičnih izvanbilančnih stavki u odnosu na kraj 2010. godine porastao je jedino kod velikih banaka (1,5%), što je najviše posljedica većeg iznosa okvirnih kredita i drugih obveza financiranja. Srednje su banke smanjile iznos klasičnih izvanbilančnih stavki za 1,5%, a male banke za 8,0%. Kod obje grupe banaka osnovni je razlog bilo smanjenje iznosa izdanih garancija.

Derivatni financijski instrumenti

Za razliku od kretanja u prethodne dvije godine, u 2011. ukupno se ugovorena vrijednost derivatnih financijskih instrumenata povećala za 33,6 mlrd. kuna ili 32,7%. Zbog navedenog porasta povećao se i omjer ugovorene vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata i imovine banaka, s 26,3% na 33,5%. Glavnina ukupnog porasta derivatnih financijskih instrumenata odnosila se na povećanje ugovorenog iznosa instrumenata kojima je odnosna varijabla kamatna stopa te je njihov ugovoreni iznos bio gotovo udvostručen u odnosu na kraj 2010., odnosno porastao je za 97,0%. U mnogo manjoj mjeri porastao je i iznos instrumenata kojima je odnosna varijabla tečaj (8,5%), dok su iznosi manje važnih instrumenata s ostalim odnosnim varijablama ponešto smanjeni. Opisana su kretanja za posljedicu imala promjene u strukturi derivatnih financijskih instrumenata, u korist povećanja udjela instrumenata kojima je odnosna varijabla kamatna stopa, s 27,6% na kraju 2010. na 41,0% na kraju 2011. Unatoč smanjenju ugovorene vrijednosti instrumenata kojima je odnosna varijabla tečaj te smanjenju njihova udjela u strukturi, na njih se i nadalje odnosila većina, odnosno 58,7% ukupno ugovorenog iznosa derivatnih financijskih instrumenata.

Glavninu derivatnih financijskih instrumenata u visini od 68,3% činili su ugovori o razmjeni (engl. *swaps*). Rezultat poslovanja banaka tim instrumentima imao je utjecaj na rast dobiti banaka, jer je činio jedan od osnovnih izvora rasta kamatnih prihoda u 2011. godini.

Više od 96% ukupne ugovorene vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata odnosilo se na velike banke, kod kojih je omjer tih instrumenata i imovine iznosio 39,1%. Porast tog omjera od gotovo deset postotnih bodova u odnosu na kraj 2010. godine ponajviše je rezultat kretanja u jednoj velikoj banci, koji se potom odrazio i na povećanje omjera na razini svih banaka. U srednjim je bankama taj omjer iznosio 11,9%, a u malima samo 1,5%. Osam malih banaka nije iskazivalo derivatne financijske instrumente.

Derivatne financijske instrumente banke su na kraju 2011. gotovo u cijelosti namijenile trgovanju (99,3%). Dio tih instrumenata banke rabe kao instrument zaštite od rizika, premda ih ne iskazuju na taj način, a to se može povezati sa složenošću pravila računovodstva zaštite koja se u tome slučaju moraju primjenjivati. Stoga su kao instrumente zaštite banke iskazale samo 0,1% ukupnih derivatnih financijskih instrumenata, a ostatak od 0,6% odnosio se na ugrađene derivate. U odnosu na kraj 2010. godine ti se omjeri nisu znatnije promijenili.

Glavnina iznosa derivatnih financijskih instrumenata bila je sklopljena s nerezidentima, pretežito s većinskim stranim vlasnicima ili tvrtkama u okviru međunarodnih bankovnih grupacija kojima pripadaju domaće banke.

3.1.2. Zarada

Račun dobiti i gubitka

Dobit banaka prije oporezivanja, prema privremenim nerevidiranim podacima, iznosila je na kraju 2011. godine 4,7 mlrd. kuna, što je porast za 419,7 mil. kuna ili 9,8% u odnosu na kraj 2010. godine. Rast dobiti temeljio se na rastu kamatnih prihoda, iako je na visinu ostvarene dobiti znatan utjecaj imala ušteda na troškovima rezerviranja za gubitke, posebice u pojedinim malim bankama.

Dobit prije oporezivanja ostvarile su 24 banke, dok je s gubitkom poslovalo osam malih banaka. Ukupan iznos ostvarenoga gubitka (107,7 mil. kuna) kao i njegov udio u imovini svih banaka (1,6%) osjetno su niži u usporedbi sa stanjem na kraju 2010. godine. Gotovo sve ove banke (osim jedne) s gubitkom su poslovale i na kraju 2010., ali su iznosi tih gubitaka manji. Niži iznosi gubitaka u svim tim bankama, kao i u dvjema koje su sa znatnim gubicima poslovale na kraju 2010., a sada iskazuju dobit, temeljili su se na osjetno nižim troškovima rezerviranja.

Sve grupe banaka ostvarile su rast dobiti prije oporezivanja u odnosu na kraj 2010. godine, a najveći utjecaj na navedeni porast imala je grupa malih banaka. Nekolicina banaka iz te grupe na kraju 2011. iskazala je osjetno niže troškove rezerviranja za identificirane gubitke, pa je ova grupa banka na kraju godine iskazala dobit u iznosu od 78,7 mil. kuna, za razliku od kraja 2010., kada je ostvaren znatan gubitak u iznosu od 198,1 mil. kuna. Glavninu ukupne dobiti svih banaka (93,8%) iznova su ostvarile velike banke. Njihova je dobit prije oporezivanja iznosila 4,4 mlrd. kuna i bila je za 127,3 mil. kuna ili 3,0% viša nego godinu dana prije, što je posljedica porasta dobiti u tri banke iz te grupe. Osnovni izvor povećanja dobiti velikih banaka bili su veći kamatni prihodi, premda je jedna velika banka ostvarila zamjetljiv porast dobiti ponajprije uštedama na kamatnom trošku i troškovima rezerviranja na skupnoj osnovi. Grupi srednjih banaka ostvarena se dobit povećala za 7,9% pod utjecajem smanjenja kamatnih troškova te rasta ostalih nekamatnih prihoda.

Neto prihodi iz poslovanja, a prije rezerviranja za gubitke, porasli su za 319,6 mil. kuna ili 4,0% kao posljedica istodobnog rasta kamatnih prihoda (563,7 mil. kuna ili 2,7%) te blagog smanjenja kamatnih troškova (68,5 mil. kuna ili 0,7%). Promjene preostalih stavki, neto ostaloga nekamatnog prihoda te općih administrativnih troškova i amortizacije, iako blage, negativno su se odrazile na visinu ostvarene neto operativne dobiti banaka.

Gotovo podjednak utjecaj na navedeni rast kamatnih prihoda banaka ostvarili su prihodi od odobrenih kredita i prihodi po ugovorima o kamatnim ugovorima o razmjeni, što je bio odraz njihova rasta u velikim bankama. Stoga je ovoj grupi banaka porast ukupnih kamatnih prihoda bio viši nego kod svih banaka ukupno, odnosno 589,2 mil. kuna ili 3,5%. Nasuprot tome kamatni su prihodi srednjih banaka stagnirali (rast od samo 0,2%), dok su male banke ostvarile pad kamatnih prihoda (za 30,0 mil. kuna ili 1,4%).

Kamatni su prihodi od odobrenih kredita bili pod utjecajem zamjetljivog rasta prihoda od kredita državnim jedinicama (461,6 mil. kuna ili 28,4%) te u manjoj mjeri od kredita financijskim institucijama te stranim trgovačkim društvima i pojedincima. Manji dio navedenog porasta kamatnih prihoda od kredita državnim jedinicama (oko jedne petine) bio je posljedica promjene sektorizacije za dva državna trgovačka društva u jednoj velikoj banci. Posljedično, ta je promjena umanjila ukupne prihode od kredita trgovačkim društvima, koji su ukupno bili manji nego na kraju 2010. (za 44,4 mil. kuna ili 0,6%). Bez utjecaja promjene sektorizacije prihodi od kredita trgovačkim društvima upućuju na skroman porast. Niži prihod od kreditiranja zabilježen je i u sektoru stanovništva (za 235,6 mil. kuna ili 2,3%) drugu godinu zaredom. To je i nadalje, te u još većoj mjeri nego

3.8. Dobit banaka (prije oporezivanja)

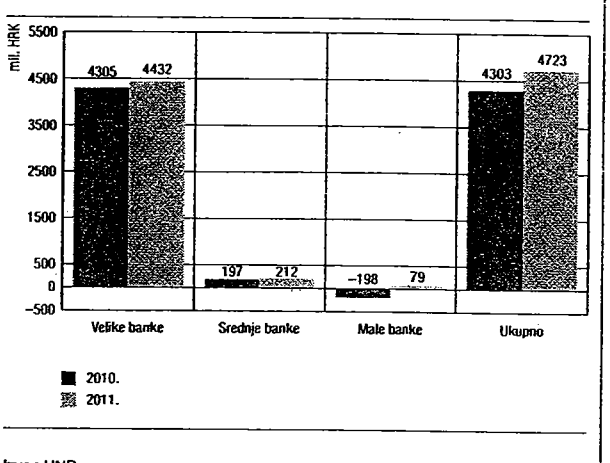

Izvor: HNB

na kraju 2010., odraz smanjenja prihoda od kredita za kupnju automobila, a potom i kredita po kreditnim karticama.

Osjetan porast prihoda po ugovorima o kamatnim ugovorima o razmjeni (239,0 mil. kuna ili 99,6%) posljedica je povećanoga korištenja derivatnih financijskih instrumenata kojima je odnosna varijabla kamatna stopa. Samo se pet velikih banaka koristi navedenim derivatnim financijskim instrumentima i sve su te banke u promatranom razdoblju imale porast prihoda, ali njegova se glavnina odnosila na jednu veliku banku. Valja napomenuti da su istodobno osjetno povećani i kamatni troškovi tih instrumenata (216,5 mil. kuna ili 115,3%), ali je neto utjecaj u računu dobiti i gubitka i nadalje bio pozitivan.

Kamatni troškovi banaka na kraju 2011. bili su na samo malo nižoj razini u usporedbi s krajem 2010. godine (manji za 68,5 mil. kuna ili 0,7%), što je bilo odraz porasta tih troškova u velikim bankama (za 1,3%). Kamatni troškovi u srednjim i malim bankama znatnije su sniženi (za 10,1% i 6,6%). Banke su tijekom cijele godine održavale nižu razinu kamatnih troškova, ali se zbog rasta troškova financiranja na inozemnom tržištu, posebice u drugom dijelu godine, ta ušteda gotovo istopila. To se osobito očitovalo u osjetno višim troškovima depozita i kredita stranih financijskih institucija (za 357,9 mil. kuna ili 41,9% te za 177,8 mil. kuna ili 28,3%) kao i već navedenim povećanim troškovima s osnove ugovora o kamatnim ugovorima o razmjeni. Banke su nastojale ograničiti taj utjecaj smanjivanjem ponajprije troškova stanovništva, osobito oročenih depozita (za 664,5 mil. kuna ili 12,2%), iako je štednja stanovništva na godišnjoj razini porasla za 4,5%.

Ukupni neto nekamatni prihod bio je za 207,8 mil. kuna ili 4,4% manji nego na kraju 2010. zbog smanjenja prihoda od provizija i naknada, ponajprije od naknada za ostale bankovne usluge. Ostali nekamatni prihodi banaka bili su malo viši, a zamjetljiv porast na godišnjoj razini imali su jedino prihodi od ulaganja u podređena društva. Sve navedeno odrazilo se na blagu promjenu strukture neto prihoda banaka, povećavanjem udjela neto kamatnih prihoda za 2,1 postotni bod, odnosno na 72,1%, dok su udjeli neto prihoda od provizija i naknada

Tablica 3.6. Račun dobiti i gubitka banaka
u milijunima kuna

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	I.–XII. 2010.	I.–XII. 2011.	I.–XII. 2010.	I.–XII. 2011.	I.–XII. 2010.	I.–XII. 2011.	I.–XII. 2010.	I.–XII. 2011.
Ukupno kamatni prihodi	17.097,3	17.686,4	1.973,0	1977,5	2.145,2	2.115,3	21.215,5	21.779,2
Ukupno kamatni troškovi	8.081,8	8.189,4	1.010,5	908,2	1.158,8	1.085,1	10.251,1	10.182,7
Neto kamatni prihod	9.015,4	9.497,1	962,4	1069,3	986,5	1.030,2	10.964,3	11.596,6
Ukupno prihodi od provizija i naknada	3.363,8	3.257,7	764,1	753,8	306,1	284,8	4.434,1	4.296,3
Ukupno troškovi provizija i naknada	709,5	774,1	428,5	437,4	87,0	77,1	1.225,0	1.288,6
Neto prihod od provizija i naknada	2.654,3	2.483,6	335,6	316,4	219,1	207,6	3.209,0	3.007,7
Ostali nekamatni prihodi	1.668,7	1.633,5	194,7	283,1	243,0	197,8	2.106,4	2.114,3
Ostali nekamatni troškovi	444,8	467,0	90,0	107,5	92,5	67,2	627,3	641,7
Neto ostali nekamatni prihod	1.224,0	1.166,5	104,6	175,6	150,5	130,5	1.479,1	1.472,6
Neto nekamatni prihod	3.878,3	3.650,1	440,3	492,0	369,6	338,2	4.688,1	4.480,3
Opći administrativni troškovi i amortizacija	5.629,8	5.721,8	866,5	920,9	1.086,9	1.045,2	7.583,2	7.688,0
Neto prihod od poslovanja prije rezerviranja za gubitke	7.263,9	7.425,3	536,2	640,4	269,2	323,1	8.069,3	8.388,9
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	2.999,8	2.950,1	351,9	420,6	461,1	242,1	3.812,8	3.612,8
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	-41,0	42,9	12,3	7,7	6,2	2,4	-47,1	53,0
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	2.958,8	2.992,9	339,6	428,4	467,4	244,4	3.765,8	3.665,8
Dobit/gubitak prije oporezivanja	4.305,1	4.432,4	196,5	212,0	-198,1	78,7	4.303,5	4.723,1
Porez na dobit	788,4	761,7	36,2	18,7	28,1	33,2	852,7	813,6
Dobit/gubitak tekuće godine	3.516,7	3.670,7	160,3	193,4	-226,2	-45,5	3.450,8	3.909,5
Bilješka:								
Dobit (gubitak) od aktivnosti trgovanja	-2.109,0	198,1	-225,3	44,7	121,1	110,4	-2.213,2	353,2
Dobit (gubitak) od trgovanja vrijednosnim papirima	97,1	-87,5	8,5	-18,6	1,9	1,5	107,6	-104,6
Dobit (gubitak) od trgovanja devizama	773,1	557,1	122,8	0,5	119,1	107,8	1.015,1	665,4
Dobit (gubitak) od trgovanja kunskom gotovinom	2,6	3,4	0,1	0,1	-0,5	-0,9	2,1	2,6
Dobit (gubitak) od trgovanja derivatima	-2.981,8	-274,9	-356,7	62,7	0,6	1,9	-3.337,9	-210,3
Dobit (gubitak) od obračunatih tečajnih razlika	3.160,6	749,5	342,3	64,3	11,0	6,9	3.513,9	820,7
Broj banaka koje su poslovale s gubitkom	0	0	0	0	9	8	9	8

Izvor: HNB

te neto ostaloga nekamatnog prihoda relativno smanjeni, na 18,7% i 9,2%.

Troškovi rezerviranja za gubitke smanjili su se za 100,1 mil. kuna ili 2,7%, zbog smanjenja troškova za gubitke identificirane na pojedinačnoj osnovi (za plasmane rizičnih skupina B i C) (za 200,1 mil. kuna ili 5,3%), dok su se troškovi rezerviranja za gubitke na skupnoj osnovi povećali. Jedino su srednje banke povećale troškove rezerviranja za skupine B i C (za 68,7 mil. kuna ili 19,5%), dok su preostale dvije grupe smanjile te troškove, velike za 49,8 mil. kuna ili 1,7%, a male banke osjetno, za 219,0 mil. kuna ili 47,7%. Viši troškovi na skupnoj osnovi u odnosu na prethodnu godinu posljedica su regulatornih promjena na početku 2010., odnosno isključivanja portfelja vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju iz obuhvata plasmana koji se klasificiraju u rizične skupine. Zbog toga su banke na kraju 2010. iskazivale prihode nastale ukidanjem troškova tog portfelja, a na kraju 2011. ukupni trošak rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi iznosio je 53,0 mil. kuna. Nekolicina banaka

3.9. Struktura neto prihoda banaka
31. prosinca 2011.

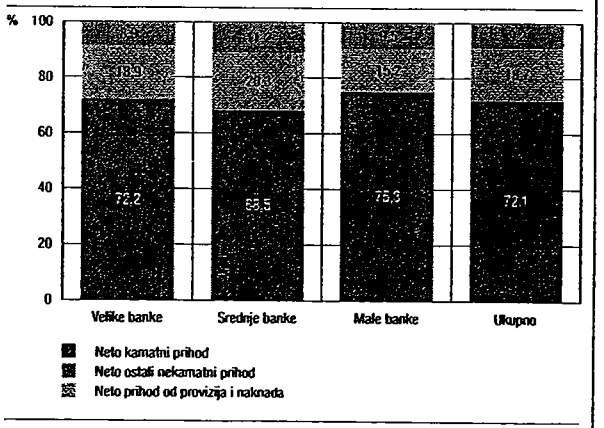

Izvor: HNB

smanjila je ove troškove u 2011., što se, zbog rasta ukupnih plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza, odrazilo na blago snižavanje pokrivenosti rizične skupine A u tim bankama. Među njima znatnijim uštedama istaknule su se dvije velike banke.

Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti imovine i kapitala nastavili su se blago oporavljati nakon osjetnog smanjenja na kraju 2009. godine. Tako je profitabilnost prosječne imovine (engl. ROAA, *Return on Average Assets*) iznosila na kraju 2011. godine 1,2%, a profitabilnost prosječnoga kapitala (engl. ROAE, *Return on Average Equity*) 7,1%. Rast profitabilnosti banaka ostvaren je prije svega zbog rasta kamatnih prihoda, ali i ušteda na rezerviranjima i na kamatnim troškovima.

Osim ROAA za velike banke, koji je minimalno snižen (za 0,01 postotni bod), vrijednosti su svih ostalih pokazatelja po grupama banaka povećane, a ponajviše za male banke. Unatoč tome ta je grupa banaka i nadalje zadržala najniže vrijednosti ovih pokazatelja, 0,2% i 1,2%. U srednjim bankama ROAA i ROAE su iznosili 0,6% i 4,5%, dok su velike banke zadržale najpovoljnije vrijednosti tih pokazatelja, 1,4% i 7,8%. Uzevši u obzir preporučene vrijednosti tih dvaju pokazatelja, na kraju godine samo je šest banaka (tri velike i tri male banke) imalo profitabilnost imovine veću od 1%, a samo tri banke (dvije velike i jedna mala banka) profitabilnost kapitala veću od 10%.

Kamatna razlika, tj. razlika između kamatnih prihoda po prosječnoj kamatnoj imovini i kamatnih troškova po prosječnim kamatnim obvezama iznosila je 2,7%, što je samo malo više nego na kraju 2010., kada je iznosila 2,6%, iako je tijekom godine bila viša. Zamjetljivo smanjenje kamatne razlike u posljednjem tromjesečju 2011. posljedica je pojačane dinamike rasta kamatnih troškova, osobito kod velikih banaka koje se u nešto većoj mjeri financiraju na inozemnom tržištu.

Sve su grupe banaka u godinu dana povećale kamatnu razliku, a ponajviše srednje banke. Ta je grupa banaka zbog pada troškova depozita stanovništva i trgovačkih društava imala najveće relativno smanjenje kamatnih troškova među svim grupama banaka, što je, zajedno sa stagnacijom kamatnih prihoda, rezultiralo kamatnom razlikom od 2,8%. Kamatna razlika kod malih banaka i nadalje je bila najviša i iznosila je 2,9%, dok je kod velikih banaka iznosila 2,7%.

Troškovi financiranja sektora stanovništva i trgovačkih društava nastavili su se postupno poboljšavati tijekom 2011. godine. Na kretanje mjesečnih vaganih prosječnih kamatnih stopa banaka u proteklom je razdoblju znatno utjecala (posebice u prvoj polovini godine) dobra likvidnosna pozicija banaka kao i smanjenje regulatornog troška. Tako je sredinom 2011. zamjetljiv pad vaganih prosječnih kamatnih stopa na kratkoročne kunske kredite u sektoru stanovništva bio pod utjecajem smanjenja najviše dopuštene stope zakonskih i ugovorenih zateznih kamata povezano sa smanjenjem eskontne stope HNB-a. Nadalje, smanjenje kamatnih stopa na dugoročne kredite stanovništvu povezano je s nastojanjima banaka da se povoljnijim uvjetima potakne slaba potražnja ovog sektora. Nastavljen je pad kratkoročnih kamatnih stopa poduzeća, ali je došlo i do pada kamatnih stopa na dugoročne kredite s valutnom klauzulom.

3.10. Profitabilnost prosječne imovine banaka (ROAA)
na kraju razdoblja

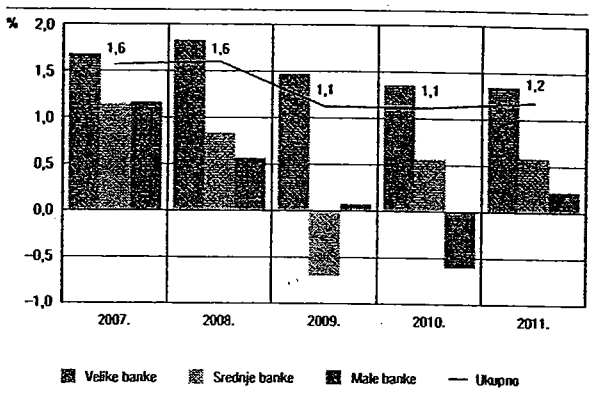

Izvor: HNB

3.11. Profitabilnost prosječnoga kapitala banaka (ROAE)
na kraju razdoblja

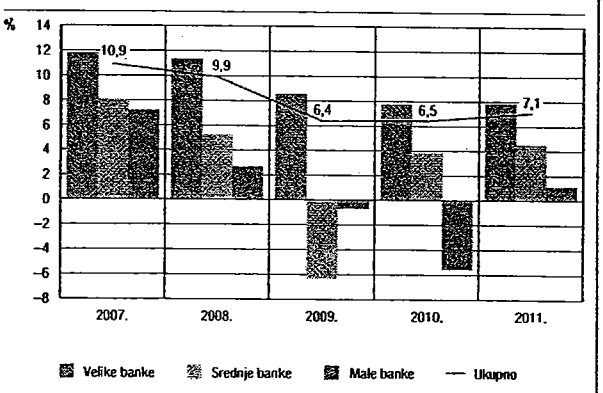

Izvor: HNB

3.12. Prihod od kamatne imovine i trošak kamatnih obveza banaka
na kraju razdoblja

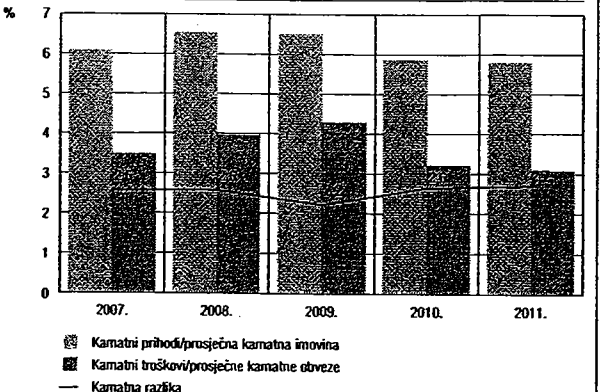

Izvor: HNB

3.13. Mjesečne vagane prosječne kamatne stope banaka
na godišnjoj razini

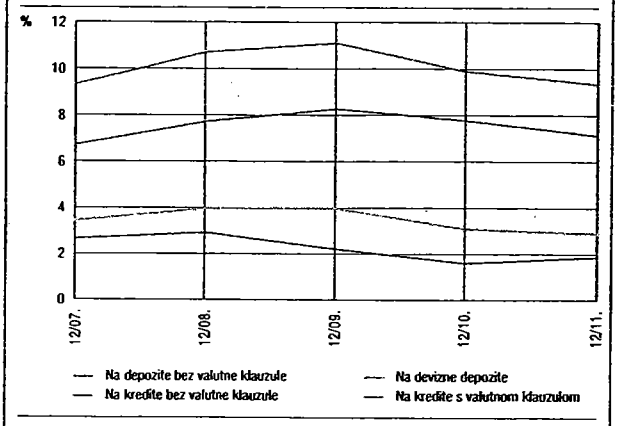

Izvor: HNB

3.14. Imovina banaka po zaposleniku
na kraju razdoblja

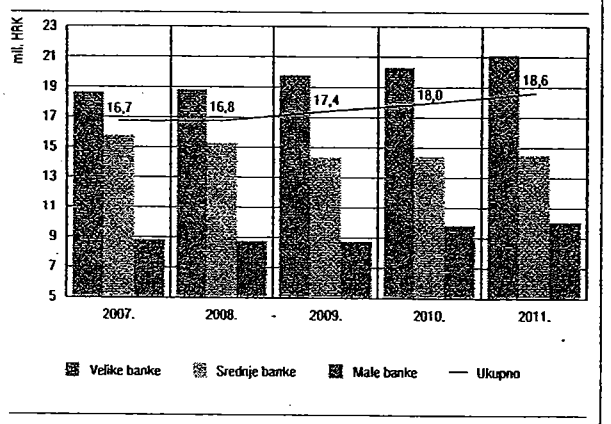

Izvor: HNB

3.15. Operativni troškovi banaka
na kraju razdoblja

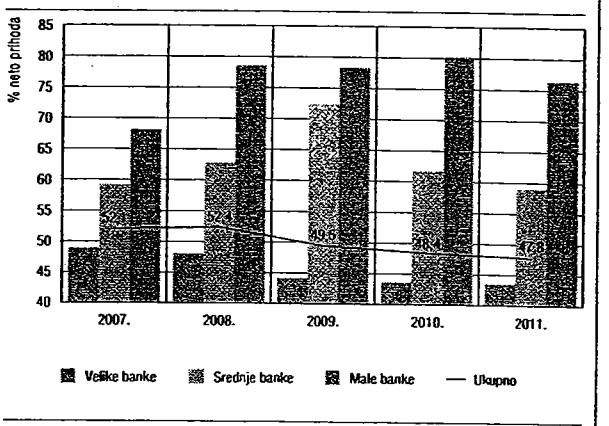

Izvor: HNB

Blago smanjenje kamatnih stopa na devizne depozite pod istodobnim je utjecajem ograničavanja kamatnih troškova banaka po oročenim depozitima stanovništva i porasta troškova financiranja u inozemstvu. Jedino su kunski depoziti blago porasli pod utjecajem rasta kamatnih stopa na kratkoročne i dugoročne depozite trgovačkih društava.

Skroman porast broja zaposlenika u bankama (za 95 ili 0,4%), odnosno na 21.865, odrazio se na nastavak višegodišnjeg porasta prosječnog iznosa imovine po zaposleniku na razini svih banaka s 18,0 mil. kuna na 18,6 mil. kuna. Taj se pokazatelj povećao u svim grupama banaka, a uobičajeno je i dalje najviši bio u velikim bankama (21,1 mil. kuna). Srednje banke i u 2011. nastavljaju najbrže povećavati broj zaposlenika, pa im se iznos imovine po zaposleniku zadržao na 14,5 mil. kuna. Broj zaposlenika malih banaka smanjio se (za 115 ili 3,3%) u odnosu na kraj 2010. zbog izlaska jedne banke iz sustava. Iako se imovina malih banaka na godišnjoj razini također smanjila, prosječni iznos imovine po zaposleniku u toj grupi banaka blago se povećao (na 10,1 mil. kuna).

Troškovna efikasnost banaka (engl. *cost to income ratio*) na kraju 2011. iznosila je 47,8%, što je za 0,6 postotnih bodova manje nego na kraju 2010. godine. Iako su u tom razdoblju blago porasli opći administrativni troškovi i amortizacija (za 104,8 mil. kuna ili 1,4%), efikasnost banaka nastavila se povećavati treću godinu zaredom. Sve su grupe banaka povećale troškovnu efikasnost, a ponajviše male banke, koje su i nadalje zadržale najnepovoljniji omjer (76,4%). Najbolju troškovnu efikasnost imale su velike banke (43,5%), dok su srednje banke iskoristile 59,0% neto prihoda za pokriće troškova poslovanja.

3.1.3. Kreditni rizik

Plasmani i preuzete izvanbilančne obveze

U 2011. rast izloženosti kreditnome riziku blago se ubrzao, no zbog daljnjeg pogoršavanja njezine kvalitete oprez u preuzimanju rizika ostao je na povišenoj razini. Ukupni plasmani i preuzete izvanbilančne obveze, koji su izloženi kreditnom riziku te u skladu s propisima o klasifikaciji podliježu raspoređivanju u rizične skupine, porasli su tijekom 2011. godine za 18,8 mlrd. kuna ili 4,5% te su dosegnuli iznos od 438,2 mlrd. kuna. U odnosu na prethodnu godinu[5] rast se ukupne izloženosti kreditnome riziku[6] blago ubrzao, na što je ključni utjecaj imao rast najrizičnije komponente, tj. danih kredita. I preostale su se sastavnice ukupne izloženosti povećale, ali slabijim intenzitetom, zbog čega je u njezinoj strukturi osjetnije porastao samo udio kredita. Oni su činili

5 Kada se isključi utjecaj metodoloških promjena (isključivanje portfelja financijske imovine raspoložive za prodaju iz opsega stavki koje se klasificiraju u rizične skupine), ukupna izloženost kreditnome riziku porasla je u 2010. za 3,1%.

6 Ukupna izloženost kreditnome riziku sastoji se od plasmana (bilančne stavke) i preuzetih izvanbilančnih obveza. Plasmani su podijeljeni u portfelj kredita i potraživanja i u portfelj financijske imovine koja se drži do dospijeća, pri čemu su potraživanja po kamatama i naknadama izdvojena u zasebnu stavku (potraživanja na osnovi prihoda). Unutar spomenutih portfelja financijske imovine razlikuju se različiti instrumenti, primjerice krediti, depoziti, obveznice, trezorski zapisi, a unutar preuzetih izvanbilančnih obveza garancije, okvirni krediti i drugo.

malo više od dvije trećine ukupne kreditne izloženosti, a slijedili su dani depoziti, čiji je rast tijekom 2011. bio blag. U njihovoj je strukturi došlo do osjetnijih promjena, ponajviše pod utjecajem dviju regulatornih izmjena. Zbog povećanja postotka izdvajanja porastao je iznos izdvojene obvezne pričuve na računu kod HNB-a, a razina se depozita kod stranih banaka smanjila, zbog smanjenja postotka održavanja deviznih obveza likvidnim deviznim potraživanjima. Na kraju 2011. taj se postotak zadržao na visini zamjetljivo višoj od minimalno propisane, što zajedno s razinom gotovine te znatno naraslog iznosa na računima za namiru upućuje na to da je pojačani oprez u preuzimanju rizika i dalje prisutan. On je motiviran nepovoljnim kretanjima u gospodarstvu i nastavkom pogoršavanja kvalitete kreditne izloženosti.

Najvišu stopu rasta izloženosti kreditnome riziku imale su velike banke, povećavši sve sastavnice izloženosti kreditnome riziku, uključujući i preuzete izvanbilančne obveze. Zbog snažno naraslih plaćanja po izdanim garancijama, a vjerojatno i zbog slabljenja potražnje, izdane su garancije tijekom 2009. i 2010. smanjivane, što je imalo najveći utjecaj na smanjenje ukupnih izvanbilančnih obveza tijekom spomenutih godina. Slična su se kretanja nastavila i u 2011. Snažno se pogoršala kvaliteta izdanih garancija, a njihov je ukupan iznos blago smanjen. No, ukupne izvanbilančne obveze blago su porasle jer je istodobno zamjetljivo narastao iznos okvirnih kredita i drugih obveza financiranja. Do porasta izvanbilančnih obveza došlo je isključivo u grupi velikih banaka, zbog rasta okvirnih kredita javnim trgovačkim društvima te dopuštenih prekoračenja po transakcijskim računima stanovništva. Kako je u toj grupi istodobno ostvarena najviša stopa rasta danih kredita, kao odraz pojačanoga kreditiranja najvećih klijenata i javnog sektora, i ukupni su plasmani i preuzete izvanbilančne obveze najsnažnije porasli u grupi velikih banaka.

U 2011. nastavljen je rast potraživanja koja neće moći biti naplaćena u cijelosti, ali sporijim tempom. Od ukupnog iznosa plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza, na najkvalitetniju rizičnu skupinu, skupinu A, odnosilo se 91,0%. U tu se rizičnu skupinu klasificiraju plasmani za koje nisu identificirani objektivni dokazi o umanjenju njihove vrijednosti i izvanbilančne obveze za koje se ne očekuje odljev sredstava kreditne institucije, a ako odljeva i bude, očekuje se da će on u cijelosti

3.16. Struktura plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza banaka

31. prosinca 2011.

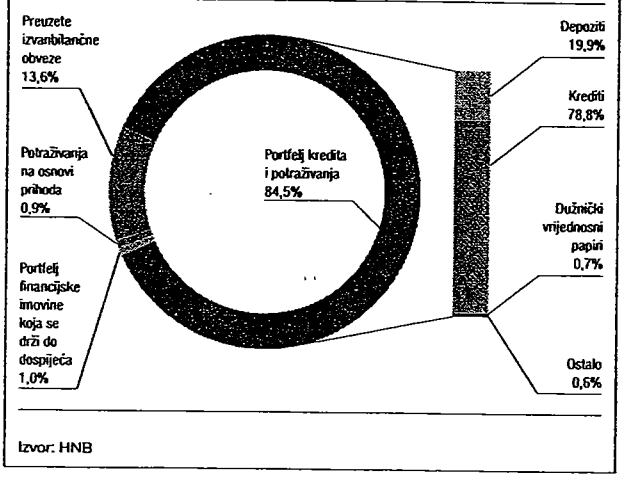

Izvor: HNB

biti nadoknađen. Preostalih 9,0% odnosilo se na djelomično nadoknadive plasmane i preuzete izvanbilančne obveze (rizične skupine B-1, B-2 i B-3) te potpuno nenadoknadive plasmane i preuzete izvanbilančne obveze (rizična skupina C). Godinu dana prije taj je pokazatelj bio osjetno niži i iznosio je 7,9%. Međutim, drugu godinu zaredom udio rizičnih skupina B[7] i C u ukupnoj kreditnoj izloženosti rastao je usporeno, a u 2011. tome je pridonio osjetno sporiji rast rizičnih skupina B i C (18,3% naprama 31,7% u 2010.) kao i blago oporavljanje kreditne aktivnosti i rast izloženosti rizične skupine A.

Razina nove kreditne aktivnosti nije bila dovoljna da zaustavi pogoršavanje kvalitete izloženosti. Gubici u kreditnom portfelju nastavili su rasti, a njihov udio u ukupnoj izloženosti kreditnom riziku (omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezerviranja te ukupnih plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza) porastao je treću godinu zaredom, na 4,7%. Ispravci vrijednosti i rezerviranja za skupine B i C porasli su za 23,6%, što je samo malo slabije nego u 2010. Naime, starenje dijela portfelja raspoređenog u skupine B i C rezultira sve većim iznosom nepodmirenih obveza i rastom gubitaka. Tako je unutar skupina B i C najznatniji bio

Tablica 3.7. Klasifikacija plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza banaka po rizičnim skupinama na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Rizična skupina	2009.			2010.			2011.		
	Plasmani i preuzete izvanbilančne obveze	Ispravci vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti	Plasmani i preuzete izvanbilančne obveze	Ispravci vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti	Plasmani i preuzete izvanbilančne obveze	Ispravci vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti
A	403.906,5	3.613,0	0,9	386.077,1	3.564,8	0,9	396.846,8	3.600,8	0,9
B-1	10.764,0	1.416,9	13,2	16.233,9	2.151,0	13,2	16.702,9	2.320,3	13,9
B-2	5.303,4	2.225,6	42,0	9.327,2	4.147,6	44,5	13.916,8	6.163,0	44,3
B-3	1.283,3	931,8	72,6	1.895,2	1.518,0	80,1	1.843,9	1.478,2	80,2
C	5.366,6	5.281,8	98,4	5.784,8	5.784,4	100,0	6.847,0	6.847,3	100,0
Ukupno	426.623,8	13.469,1	3,2	419.318,2	17.165,8	4,1	438.157,3	20.409,6	4,7

Napomena: Od 2010. portfelj financijske imovine raspoložive za prodaju isključen je iz obuhvata plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza koji se klasificiraju u rizične skupine.
Izvor: HNB

7 Zbroj iznosa plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza klasificiranih u rizične skupine B-1, B-2 i B-3.

iznos rasta podskupine B-2 (gubitak u visini od 30% do 70% iznosa potraživanja), a zamjetljiv je, i znatno izrazitiji nego prethodne godine, bio porast potraživanja koje banke u cijelosti ocjenjuju nenaplativima (skupina C s gubicima u visini od 100% iznosa potraživanja). Stoga je nakon višegodišnjega padajućeg trenda u 2011. porastao prosječni gubitak po izloženostima raspoređenima u skupine B i C, odnosno porasla je pokrivenost tih izloženosti ispravcima vrijednosti i rezerviranjima. Tome je mogao pridonijeti i pad vrijednosti instrumenata osiguranja naplate koji se uzimaju u obzir pri izračunu novčanih tokova i visine gubitka, a posebice nekretnina. Ispravci vrijednosti i rezerviranja na skupnoj osnovi vrlo su blago porasli, pa je pokrivenost skupine A ostala jednaka kao i prošle godine (0,9%).[8]

Smanjena mogućnost otplate obveza prema bankama, posebice kod trgovačkih društava, intenzivirala je aktivnosti produljivanja rokova otplate i restrukturiranja plasmana. To je utjecalo na iznos dospjelih nenaplaćenih potraživanja kao i iznos plasmana skupina B i C. Plasmani skupine A kod kojih postoji kašnjenje u naplati dulje od 90 dana[9] tijekom 2011. godine vrlo su blago smanjeni, a smanjen je i njihov udio u ukupnim plasmanima, s 1,0% na 0,9%. Zahvaljujući nižem iznosu dospjelih nenaplaćenih potraživanja po plasmanima skupine A rast ukupnih dospjelih nenaplaćenih potraživanja bio je u 2011. znatno slabije izražen. Istodobno su aktivnosti obnavljanja i restrukturiranja plasmana uvelike dinamizirane. Podaci o iznosima plasmana koji su obnovljeni i restrukturirani tijekom pojedinih mjeseci 2011. upućuju na snažan rast intenziteta takvih aktivnosti, s kulminacijom u prosincu, kada je obnovljeno i restrukturirano 5,7 mlrd. kuna plasmana. Pritom valja posebno napomenuti da, u skladu s propisima, restrukturiranje plasmana koje je uzrokovano financijskim teškoćama dužnika zahtijeva reklasifikaciju u lošije rizične skupine, pa primjena ovoga pravila ima znatan utjecaj na iskazani iznos plasmana rizičnih skupina B i C.

U velikim bankama plasmani i izvanbilančne obveze skupina B i C imali su najvišu stopu rasta, što znači da se nastavio trend prethodnih dviju godina. Unatoč tome, kvaliteta plasmana i izvanbilančnih obveza i dalje je bila najbolja u velikim bankama, a djelomično je na to utjecala i struktura kreditnog portfelja. U distribuciji kredita velikih banaka osjetno veći udio pripada manje rizičnim sektorima stanovništva i državnih jedinica, kao i podsektoru javnih trgovačkih društava. Kod svih grupa banaka rast plasmana i izvanbilančnih obveza skupina B i C usporio se gotovo u jednakoj mjeri. Ipak, udio tih skupina, koji je na kraju 2010. u srednjim i malim bankama bio izjednačen, bio je na kraju 2011. u srednjim bankama malo viši nego u malima, i to zbog zamjetljivog porasta kredita skupina B i C u jednoj srednjoj banci.

Krediti

U 2011. blagim je tempom nastavljen oporavak kreditne aktivnosti banaka. Dani krediti (razvrstani u portfelj kredita i potraživanja, u bruto iznosu) iznosili su na kraju 2011. godine

3.17. Stope promjene kredita banaka

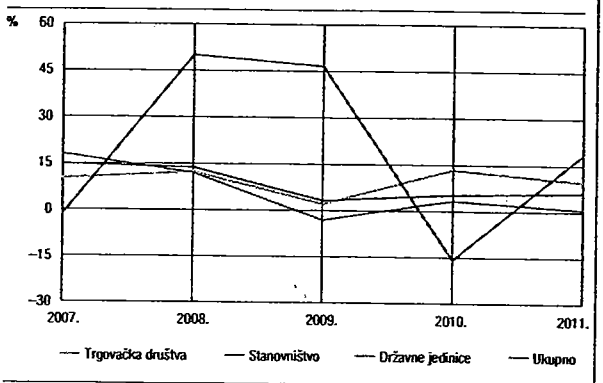

Napomena: Od 2010. krediti obuhvaćaju kredite raspoređene u portfelj kredita i potraživanja, sektorizacija se obavlja u skladu s ESA 95, a krediti stanovništvu obuhvaćaju kredite neprofitnim ustanovama koje služe stanovništvu.
Izvor: HNB

291,7 mlrd. kuna, što u odnosu na kraj prethodne godine čini porast od 16,8 mlrd. kuna ili 6,1%. Na iskazani rast osjetno su utjecale tečajne promjene, pa je, kada se isključi njihov učinak, efektivna stopa rasta kredita iznosila 4,3%. U odnosu na 2010., kada su krediti efektivno porasli za 3,5%, rast je blago dinamiziran, ponajprije zahvaljujući jačanju kreditne aktivnosti prema trgovačkim društvima. Krediti tome sektoru porasli su za 9,6% (8,1% efektivno), pri čemu je posebno bila izražena stopa rasta kredita javnim trgovačkim društvima. U sektoru stanovništva trend razduživanja nastavljen je treću godinu zaredom. Kada se isključe učinci kretanja tečaja, smanjenje kredita stanovništvu iznosilo je 1,3%.

U svjetlu nepovoljnih gospodarskih kretanja kvaliteta kredita nastavila se pogoršavati, no sporijim tempom. Osim jačanja kreditne aktivnosti tome je pridonio i sporiji rasta kredita rizičnih skupina B i C, posebice izražen u posljednjem tromjesečju godine. Udio kredita skupina B i C porastao je s 11,2%, koliko je iznosio na kraju 2010., na 12,4% na kraju 2011. U skladu s dosadašnjim kretanjima i tradicionalno većom rizičnošću kredita trgovačkih društava, rast kredita skupina B i C tome sektoru imao je najveći utjecaj na rast ukupnih kredita raspoređenih u te rizične skupine. U sektoru trgovačkih društava udio kredita skupina B i C premašio je 20% (20,1%), pa je relativno dobra kvaliteta kredita stanovništvu, koji i dalje čine najveći dio kreditnoga portfelja banaka, ograničavala razinu pokazatelja kvalitete ukupnih kredita. No, kod sektora stanovništva rast udjela kredita skupina B i C bio je samo malo slabije izražen nego kod trgovačkih društava. Udio se kredita skupina B i C povećao na 8,6% ukupnih kredita stanovništvu.

U potrazi za sigurnijim klijentima banke su u 2011. osjetno povećale kredite državnim jedinicama i javnim trgovačkim društvima, kao i ostalim velikim klijentima. Rast kredita trgovačkim društvima imao je ključan utjecaj na rast ukupnih kredita,

8 Kreditne institucije dužne su održavati razinu umanjenja vrijednosti plasmana i rezerviranja za izvanbilančne obveze klasificirane u rizičnu skupinu A u iznosu koji nije manji od 0,85% ni veći od 1,20% ukupnog stanja plasmana i izvanbilančnih obveza rizične skupine A.

9 U skladu s važećim propisima plasmani kod kojih postoji kašnjenje u naplati dulje od 90 dana mogu se voditi u rizičnoj skupini A ako su pokrenute pravne radnje za naplatu potraživanja aktiviranjem instrumenata osiguranja i ako od dana pokretanja pravnih radnji za naplatu nije prošlo više od dvije godine.

dok su najvišu stopu rasta imali krediti državnim jedinicama (18,6%). Glavnina rasta kredita državnim jedinicama ostvarena je tijekom prvoga tromjesečja godine, što je omogućeno izmjenama propisa o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima i oslobađanju znatnog iznosa dotad imobiliziranih deviznih sredstava. Kod trgovačkih društava nešto više od trećine prirasta kredita odnosilo se na javni podsektor, gdje se ionako dobra kvaliteta kredita dodatno poboljšala. Udio kredita rizičnih skupina B i C kod javnih trgovačkih društava iznosio je samo 2,4%, a kod ostalih 25,3%. Krediti javnim trgovačkim društvima porasli su za 15,3%, a najvećim su dijelom odražavali rast kredita djelatnostima građevinarstva (trgovačkim društvima koja se bave gradnjom i upravljanjem autocestama i državnim cestama), opskrbe električnom energijom te prijevoza i skladištenja.

Stopa rasta kredita ostalim trgovačkim društvima bila je osjetno niža (8,1%). Međutim, ona je bila viša nego prethodne godine, a pritom je zaustavljen trend dominacije građevinske djelatnosti u novoodobrenim kreditima. Najveći dio prirasta kredita bio je usmjeren prerađivačkoj industriji, posebice prehrambenoj, a potom poljoprivredi te poslovanju nekretninama. Krediti prerađivačkoj industriji imali su na kraju 2011. najveći udio u kreditima ostalih trgovačkih društava, a u promatranome su razdoblju povećani za 9,4%. Krediti poljoprivredi i poslovanju nekretninama ostvarili su zamjetljive stope rasta (28,0% i 15,0%), pa su im udjeli u distribuciji kredita znatnije porasli. Njihove su se vrijednosti pritom zadržale na još uvijek relativno niskim razinama, a glavninu kreditnog portfelja ostalih trgovačkih društava i nadalje su činili prerađivačka industrija, trgovina i građevinarstvo.

Tablica 3.6. Dani krediti banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.			2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Krediti									
Državne jedinice	31.547,7	12,1	46,7	26.559,3	9,7	-15,8	31.500,2	10,8	18,6
Trgovačka društva	98.924,4	37,9	2,2	112.139,4	40,8	13,4	122.936,1	42,1	9,6
Stanovništvo	122.195,0	46,8	-3,0	127.139,1	46,2	4,0	128.068,2	43,9	0,7
Stambeni krediti	52.959,6	20,3	1,2	57.981,0	21,1	9,5	59.642,3	20,4	2,9
Hipotekarni krediti	3.084,2	1,2	-1,5	3.513,3	1,3	13,9	3.261,3	1,1	-7,2
Krediti za kupnju automobila	7.810,5	3,0	-19,0	6.236,8	2,3	-20,1	4.539,5	1,6	-27,2
Krediti po kreditnim karticama	5.022,3	1,9	-9,2	4.386,8	1,6	-12,7	4.109,3	1,4	-6,3
Ostali krediti stanovništvu	53.318,4	20,4	-3,6	55.021,2	20,0	3,2	56.515,8	19,4	2,7
Ostali sektori	8.472,0	3,2	0,6	9.111,8	3,3	7,6	9.220,0	3,2	1,2
Ukupno	261.139,0	100,0	3,3	274.949,6	100,0	5,3	291.724,5	100,0	6,1
Djelomično nadoknadivi i potpuno nenadoknadivi krediti									
Državne jedinice	62,1	0,3	-7,4	75,5	0,2	21,7	93,3	0,3	23,5
Trgovačka društva	12.736,0	62,6	76,0	20.257,0	65,6	59,1	24.712,1	68,2	22,0
Stanovništvo	7.081,3	34,8	41,7	9.930,1	32,2	40,2	11.022,3	30,4	11,0
Stambeni krediti	1.446,6	7,1	62,2	2.584,7	8,4	78,7	3.110,5	8,6	20,3
Hipotekarni krediti	368,0	1,8	21,1	788,6	2,6	114,3	695,6	1,9	-11,8
Krediti za kupnju automobila	330,3	1,6	19,0	257,6	0,8	-22,0	181,5	0,5	-29,5
Krediti po kreditnim karticama	152,6	0,7	48,4	174,6	0,6	14,4	164,3	0,5	-5,9
Ostali krediti stanovništvu	4.783,8	23,5	39,8	6.124,6	19,8	28,0	6.870,3	19,0	12,2
Ostali sektori	481,7	2,4	170,5	616,1	2,0	27,9	412,0	1,1	-33,1
Ukupno	20.361,1	100,0	63,2	30.878,6	100,0	51,7	36.239,6	100,0	17,4
Izbrisi/vrijednost djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita									
Državne jedinice	5,5	0,1	-61,9	6,0	0,1	8,8	19,4	0,1	221,4
Trgovačka društva	4.232,1	48,6	45,7	6.481,5	54,1	53,1	8.659,1	57,8	33,6
Stanovništvo	4.309,5	49,5	27,1	5.269,9	44,0	22,3	6.042,4	40,3	14,7
Stambeni krediti	516,7	5,9	34,4	749,8	6,3	45,1	1.039,7	6,9	38,7
Hipotekarni krediti	116,6	1,3	-1,7	226,9	1,9	94,5	185,0	1,2	-18,5
Krediti za kupnju automobila	206,4	2,4	0,8	141,5	1,2	-31,4	138,9	0,9	-1,9
Krediti po kreditnim karticama	125,6	1,4	41,2	149,9	1,3	19,4	147,9	1,0	-1,3
Ostali krediti stanovništvu	3.344,2	38,4	28,9	4.001,7	33,4	19,7	4.531,0	30,2	13,2
Ostali sektori	163,5	1,9	37,5	230,0	1,9	40,7	263,1	1,8	14,4
Ukupno	8.710,6	100,0	35,5	11.987,3	100,0	37,6	14.984,0	100,0	25,0

Napomena: Od 2010. krediti obuhvaćaju kredite raspoređene u portfelj kredita i potraživanja, sektorizacija se obavlja u skladu s ESA 95, a krediti stanovništvu obuhvaćaju kredite neprofitnim ustanovama koje služe stanovništvu.
Izvor: HNB

Zbog znatnog udjela koji u kreditnim portfeljima ima financiranje gradnje i prodaje stanova i drugih objekata, banke su nastavile pružati izravnu i neizravnu podršku djelatnosti građevinarstva. Krediti toj djelatnosti (isključujući pritom kredite trgovačkim društvima koja se bave gradnjom i upravljanjem autocestama i državnim cestama) u 2011. blago su porasli, a u posljednjem su tromjesečju godine oni i smanjeni. Time je prekinut trend njihova snažnog rasta iz prethodnih godina. Međutim, kvarenje kvalitete tih kredita dalo je i u 2011. najveći doprinos pogoršanju kvalitete ukupnih kredita banaka. Udio kredita skupina B i C dosegnuo je 33,5%, a pokrivenost tih skupina ispravcima vrijednosti i rezerviranjima bila je i nadalje niska (29,7%). Kreditiranje se novih projekata usporilo, a tijekom godine banke su obnovile i restrukturirale znatne iznose kredita te nastavile s pružanjem različitih oblika neposredne podrške kako bi potaknule aktivnosti na tržištu nekretnina i izbjegle veće gubitke. Znatno su porasli krediti trgovačkim društvima iz djelatnosti poslovanja nekretninama, od kojih dio zasigurno pripada istim poslovnim grupacijama te upravlja neprodanim objektima. Osim toga, zamjetljiv je bio rast u pojedinim segmentima stambenoga kreditiranja, čemu su djelomice pridonijeli i državni poticaji uvedeni u ožujku 2011., povezani sa subvencioniranjem i državnim jamstvom stambenih kredita[10]. U 2011. osjetno su porasli eurski stambeni krediti (uključuje kunske kredite s valutnom klauzulom u toj valuti), a u drugom dijelu godine bio je vidljiv relativno snažan, premda iznosom malen, porast kunskih stambenih kredita (bez valutne klauzule). Izražena problematika tečaja švicarskog franka i otežana otplata stambenih kredita vezanih uz tu valutu potaknula je pojedine banke na snažnije oglašavanje kunskih stambenih kredita. Kako bi se olakšao položaj dužnika sa stambenim kreditima vezanima uz švicarski franak u lipnju 2011. sklopljen je između Vlade RH i vodećih banaka Memorandum o mjerama za ublažavanje položaja korisnika stambenih kredita, a u kolovozu te godine i I. dodatak tome Memorandumu, kojim je omogućeno fiksiranje tečaja kune prema švicarskom franku na 5,80 te prenošenje razlike u iznosu anuiteta izračunatog po fiksiranom i stvarnom tečaju u tzv. odgođeno potraživanje. Na kraju 2011. samo je sedam korisnika stambenih kredita u švicarskim francima iskoristilo mogućnost odgode potraživanja.

U 2011. usmjerenost se banaka na postojeće i najveće dužnike povećala. Za razliku od prethodne godine, izostao je znatniji rast kredita novim klijentima iz niskorizičnih i relativno slabo zastupljenih djelatnosti poput umjetnosti, zabave i ostalih uslužnih djelatnosti te djelatnosti vezanih uz očuvanje okoliša i obnovljive izvore energije. S druge strane rasli su krediti velikim klijentima, posebice iz djelatnosti građevinarstva, brodogradnje, trgovine i prijevoza. Upravo kod tih djelatnosti pojačano se obnavljaju i restrukturiraju krediti, pa dio rasta izloženosti prema velikim klijentima, koji su zbog toga obično stabilniji i manje rizični, nije samo odraz težnje za sigurnijim plasmanima već dijelom zasigurno ima i elemente tzv. prisilnoga kreditiranja. Time se odgađa priznavanje gubitaka, pa ispravci vrijednosti, premda narasli, još uvijek relativno slabo pokrivaju nenaplativa

3.18. Struktura kredita banaka po djelatnostima
31. prosinca 2011.

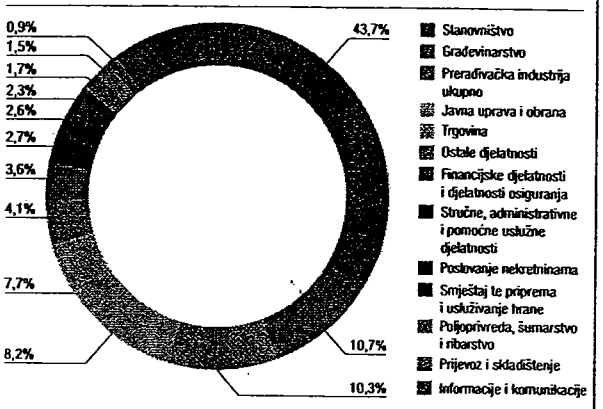

Izvor: HNB

3.19. Struktura djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita banaka po djelatnostima
31. prosinca 2011.

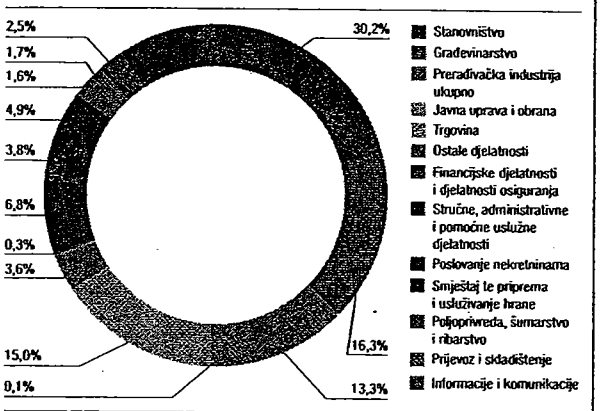

Izvor: HNB

potraživanja. Kod trgovačkih društava pokrivenost kredita rizičnih skupina B i C iznosila je 35,0%, na što je osjetan utjecaj imao pokazatelj kod djelatnosti građevinarstva. Niska pokrivenost kod te djelatnosti mogla bi biti posljedica dobre kolateraliziranosti kredita, odnosno korištenja nekretnina kao instrumenta osiguranja naplate, a također i obnavljanja i restrukturiranja kredita. Pritom je važno realno procijeniti vrijednost nekretnina, a u slučaju pogoršanja financijskog položaja klijenta ispravno primijeniti pravilo o reklasifikaciji restrukturiranih kredita u lošije rizične skupine.

U 2011. porastao je udio kredita izloženih valutno induciranom kreditnom riziku, kao i udio kredita nezaštićenih od njegova djelovanja. Gotovo cjelokupan iznos rasta kredita u 2011. odnosio se na eurske kredite i kredite u kunama s valutnom klauzulom u toj valuti, pa je njihov udio dosegnuo 63,7% ukupnih kredita banaka. Kod kredita u švicarskim francima

10 Zakon o subvencioniranju i državnom jamstvu stambenih kredita (NN, br. 31/2011.)

3.20. Udio djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita banaka
31. prosinca 2010.

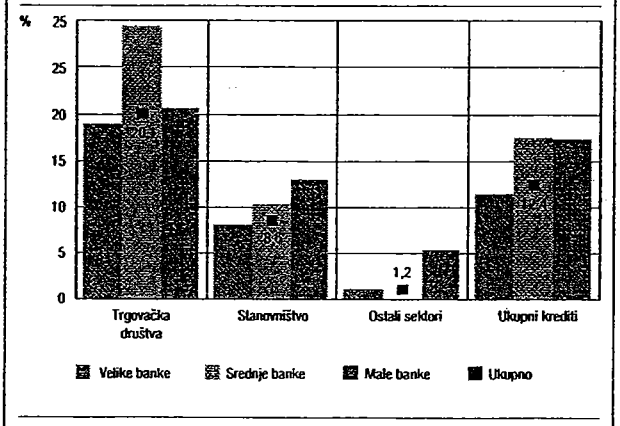

Izvor: HNB

(uključuje kunske kredite s valutnom klauzulom u toj valuti), koji su zbog smanjene atraktivnosti povučeni iz ponude, nastavljen je padajući trend, a vrlo blago smanjeni su i kunski krediti (bez valutne klauzule). Vrlo mali utjecaj na rast ukupnih kredita imali su krediti u preostalim stranim valutama. Njihov znatan relativni rast posljedica je valutnog usklađivanja imovine i obveza odnosno naraslih depozita u ostalim, slabo zastupljenim stranim valutama, a čije je povećanje rezultat nesigurnosti u eurozoni. U porastu kredita trgovačkih društava i državnih jedinica dominirala je eurska komponenta, pa je kod tih sektora kao i na razini ukupnih danih kredita osjetno porasla izloženost valutno induciranom kreditnom riziku. Više od tri četvrtine ukupnih kredita banaka (neto) bilo je izloženo valutno induciranom kreditnom riziku, a malo više od 90% toga iznosa nije bilo zaštićeno od njegova djelovanja, odnosno bilo je plasirano klijentima koji nemaju usklađenu deviznu poziciju. Materijalizacija toga rizika jedan je od uzročnika osjetno više razine potraživanja skupina B i C kod kredita u švicarskim francima. Na kraju 2011. prvi je put kvaliteta kredita u švicarskim francima bila lošija od kvalitete eurskih kredita. Glavnina kredita u švicarskim francima bila je odobrena sektoru stanovništva, pretežito u obliku stambenih kredita. Njihova je kvaliteta bila osjetno lošija od kvalitete eurskih stambenih kredita, a uz povećane otplatne obroke, nastale zbog kretanja tečaja i kamatnih stopa, tome je pridonio i snažan rast tog dijela portfelja u razdobljima ublaženih kreditnih uvjeta. Najlošiju kvalitetu imali su kunski krediti, kao rezultat dominacije višerizičnog sektora trgovačkih društava u ukupno odobrenim kunskim kreditima, a posebice loše kvalitete kredita za izvršena plaćanja po garancijama i investicijskih kredita.

Primjenom administrativnih kamatnih stopa[11] i prebacivanjem rizika na klijente banke umanjuju izravnu izloženost kamatnom riziku. Mogućnosti upravljanja tim rizikom ograničene su kompetitivnom pozicijom te sposobnostima klijenata da u potencijalno promijenjenim okolnostima uredno podmiruju svoje kreditne obveze. Od ukupnog iznosa kredita (neto), polovina je ugovorena uz administrativnu kamatnu stopu, 40% uz promjenjivu kamatnu stopu, a preostali dio uz fiksnu kamatnu stopu. Dakle, glavnina kredita bila je podložna kamatno induciranom kreditnom riziku. Posebice je to bilo izraženo u sektoru stanovništva, gdje je malo više od 90% ukupnog iznosa kredita imalo administrativne kamatne stope. U 2011. kod tog je sektora vrlo blago smanjen udio kredita s administrativnim, a porastao udio onih s promjenjivim kamatnim stopama. Na razini ukupnih kredita kretanja su bila jednaka, ali znatno snažnijeg intenziteta. Krediti ugovoreni s promjenjivim kamatnim stopama porasli su za 19,4%, zbog čega im se udio u ukupnim kreditima povećao gotovo za pet postotnih bodova. Tome je, u podjednakim iznosima, pridonio rast kredita trgovačkih društava i državnih jedinica.

Kao i u 2010., najveći broj klijenata iskoristio je bankarske kredite za financiranje obrtnih sredstava i refinanciranje postojećih obveza. U sektoru trgovačkih društava najviše je porastao iznos kredita za obrtna sredstva, pa su oni sačuvali vodeći udio u distribuciji kredita tome sektoru (37,3%). Rast kredita velikim klijentima, posebice onima iz javnog sektora, zrcalio se u rastu sindiciranih kredita, a blagi rast ostvarili su i investicijski krediti. Slijedila su prekoračenja po transakcijskim računima, faktoring i krediti za izvršena plaćanja po garancijama, odnosno krediti koji su i u 2010. imali visoke stope rasta i osjetno povećanje udjela. Kod stanovništva porast su ostvarili nenamjenski krediti, odnosno vrste kredita pogodne za zatvaranje drugih obveza prema bankama i ostalim vjerovnicima. Ovi podaci, zajedno s rastućim trendom produljivanja rokova naplate i restrukturiranja kredita, govore o daljnjem pogoršavanju financijskog položaja dužnika.

U sektoru stanovništva i dalje je prisutan pojačani oprez prema potrošnji i zaduživanju. U 2011. krediti stanovništvu realno su blago smanjeni, na što je utjecao pad kredita za kupnju automobila, kao i smanjenje većine ostalih vrsta kredita stanovništvu. Pad kredita za kupnju automobila nastavljen je ubrzanim tempom. Oni su efektivno bili niži za 30,0%, a u trogodišnjem razdoblju kontinuiranog pada njihov je ukupan iznos gotovo prepolovljen. Povećanje iznosa bilo je vidljivo jedino kod gotovinskih nenamjenskih kredita i prekoračenja po transakcijskim računima. Gotovinski nenamjenski krediti porasli su za 6,3%, dok je kod prekoračenja po transakcijskim računima rast bio blag (1,6%).

Razina stambenih kredita stanovništvu bila je jednaka onoj s kraja 2010., a pogoršanje njihove kvalitete, posebice stambenih kredita vezanih uz švicarski franak, imalo je najveći učinak na pogoršanje kvalitete ukupnih kredita stanovništvu. Unatoč zamjetljivom porastu eurske komponente (uključujući indeksirane kredite) od 7,6%, ukupan iznos stambenih kredita stanovništvu realno je, kada se isključe učinci tečajnih promjena, ostao nepromijenjen. Razlog je tome daljnji pad kredita u švicarskim francima (uključujući indeksirane). Ubrzano starenje stambenih kredita u švicarskim francima pridonosi daljnjem pogoršavanju njihove kvalitete, a zbog znatnog udjela u

11 Podložne promjenama na osnovi odluke uprave banke

ukupnim stambenim kreditima stanovništvu (41,3%), osjetno utječe i na pogoršanje kvalitete ukupnih stambenih kredita. Kod stambenih kredita u švicarskim francima udio potraživanja u skupinama B i C iznosio je 7,3%, a kod onih u eurima 3,3%, što je na razini ukupnih stambenih kredita rezultiralo udjelom od 5,2%. Bolju kvalitetu imali su krediti za kupnju automobila kao i oni po kreditnim karticama. Kod obje je vrste udio kredita skupina B i C iznosio 4,0%. Relativno dobra kvaliteta kredita za kupnju automobila djelomice je posljedica praksi banaka da te kredite osiguravaju kod društava za osiguranje, a na pokazatelj kvalitete kredita po kreditnim karticama osjetno utječe jedna banka kod koje za otplatu kredita jamči kartičarska kuća.

3.1.4. Likvidnosni rizik

Izvori financiranja

U 2011. godini izvori financiranja banaka[12] porasli su za 3,6%. To je bilo nešto veće povećanje od onoga u 2010. godini (3,1%), a iznosilo je 11,6 mlrd. kuna, pa su ukupni izvori iznosili 330,6 mlrd. kuna. Navedeni je porast bio ostvaren isključivo na osnovi porasta primljenih depozita od 12,2 mlrd. kuna, što je iznosilo 4,5%. S druge strane, primljeni krediti banaka smanjili su se za 0,6 mlrd. kuna ili za 1,2%. Iako su se u prošloj godini utrostručili (porast od 191,7%), izdani podređeni kao i hibridni instrumenti zadržali su vrlo nizak udio u visini ukupnih izvora banaka, samo malo veći od jedan posto.

Navedeno je povećanje isključivo posljedica povećanja kunskih izvora (za 7,3 mlrd. kuna), s obzirom na to da su se, ako se u izračun porasta uključi kretanje tečaja domaće valute prema tri najzastupljenije valute u izvorima banaka (euru, s najvećim udjelom, te američkom dolaru i švicarskom franku), devizni izvori u 2011. godini realno smanjili za 0,7 mlrd. kuna, zbog čega je realna promjena izvora financiranja banaka svedena na 2,1%.

Porast izvora financiranja ostvaren je i kod velikih i srednjih banaka. Izvori prvih porasli su za 4,2%, a kod banaka iz skupine srednjih banaka, za 3,8%. Nasuprot tome, izvori financiranja malih banaka smanjili su se u proteklih godinu dana za 1,7%. To smanjenje je iznosilo 0,5 mlrd. kuna i u odlučujućoj ga je mjeri odredilo uklanjanje jedne male banke iz bankovnog sustava, čiji su izvori financiranja krajem 2010. godine iznosili 1,5 mlrd. kuna.

Više od dvije trećine porasta financijskih izvora (69,0%) banke su ostvarile zahvaljujući povećanju stranih izvora u visini od 8,0 mlrd. kuna (što je činilo porast od 10,1%), dok su domaći izvori porasli za samo 1,5%, u visini od 3,6 mlrd. kuna. Takvo je kretanje ponajprije odredilo zbivanje u velikim bankama jer su srednje banke uspjele povećati domaće izvore za 5,8% istodobno smanjivši strana sredstva za 15,5%. Male su banke, osim što su povećale inozemne izvore za 3,8%, smanjile domaće izvore za 2,2%. Strani su izvori mnogo veći kod grupe velikih banaka u usporedbi s preostalim dvjema grupama banaka te su nakon ovog povećanja činili gotovo trećinu njihovih ukupnih izvora (30,2%). Kod preostalih dviju grupa banaka njihov se udio u ukupnim izvorima financiranja dodatno smanjio te je i nadalje činio manje od deset posto (7,9% odnosno 8,3%).

Domaći su financijski izvori porasli isključivo zbog porasta primljenih sredstava od stanovništva (koji imaju najveći, dvotrećinski udio u domaćim izvorima) od 4,5% ili za 6,8 mlrd. kuna, s obzirom na to da su se svi ostali tuzemni izvori smanjili (osim neprofitnih institucija, sa zanemarivim udjelom). Strani su izvori rasli samo zahvaljujući porastu izvora od većinskih stranih vlasnika u visini od 16,6% (za 9,8 mlrd. kuna), dok su izvori ostalih nerezidenata bili manji za 9,0%. Tako je udio vlasničkih izvora u ukupnim financijskim izvorima banaka u proteklih godinu dana porastao s 18,5% na 20,8%.

Osim povećanja depozita od stanovništva (koji čine više od polovine ukupno primljenih depozita banaka, odnosno 56,7%) od 6,8 mlrd. kuna porastu je depozita još i u većoj mjeri pridonijelo povećanje depozita nerezidenata od 7,7 mlrd. kuna, odnosno za 16,3%. Time je nastavio rasti i njihov udio u ukupnim depozitima, dosegnuvši 19,6%. Riječ je bila gotovo u potpunosti o depozitima većinskih stranih vlasnika (porast od 21,5%). Treći po veličini, depoziti trgovačkih društava (udio od 15,8%), kao i depoziti svih ostalih sektora, smanjili su se za 3,0%.

Depozite stanovništva uspjele su povećati sve grupe banaka. Kod svih skupina banaka ti depoziti čine više od polovine ukupnih depozita, najviše kod malih banaka, 70,8%, a najmanje kod velikih banaka, 53,9%. Kod srednjih su banaka ti izvori financiranja porasli najviše, za 7,6%, kod velikih za 4,2%, a kod

Tablica 3.9. Struktura izvora financiranja banaka
na kraju razdoblja, u postocima

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	2010.	2011.	2010.	2011.	2010.	2011.	2010.	2011.
Depoziti	82,2	83,0	89,3	89,2	87,4	86,3	83,3	83,9
Krediti	16,7	15,6	8,2	8,6	11,3	11,5	15,4	14,7
Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,2	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Izdani podređeni i hibridni instrumenti	0,9	1,3	2,3	2,1	1,3	2,2	1,2	1,5
Ukupni izvori financiranja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Depoziti i krediti većinskoga stranog vlasnika	21,3	24,0	6,3	4,5	2,9	4,1	18,2	20,5

Izvor: HNB

12 Izvori financiranja sastoje se od primljenih depozita, primljenih kredita, izdanih dužničkih vrijednosnih papira te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata.

Tablica 3.10. Sektorska struktura primljenih kredita banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Krediti od državnih jedinica	62,2	0,1	15,2	0,0	-75,5	8,5	0,0	-44,3
Krediti od financijskih institucija	21.180,5	40,0	18.178,8	36,5	-14,2	17.316,5	35,2	-4,7
Krediti od trgovačkih društava	4,6	0,0	1,7	0,0	-62,7	1,6	0,0	-5,0
Krediti od stranih financijskih institucija	31.712,7	59,9	31.571,0	63,4	-0,4	31.841,5	64,8	0,9
Krediti od ostalih nerezidenata	8,0	0,0	6,4	0,0	-20,3	4,9	0,0	-23,0
Ukupno primljeni krediti	52.968,0	100,0	49.773,1	100,0	-6,0	49.173,0	100,0	-1,2
Krediti od većinskoga stranog vlasnika	23.641,7	44,6	23.033,5	46,3	-2,6	25.128,2	51,1	9,1

Izvor: HNB

malih za 3,4%. Depoziti nerezidenata jedino su se smanjili kod grupe srednjih banaka, dok su smanjenje depozita trgovačkih društava ostvarile sve grupe banaka.

Primljeni su se krediti banaka u 2011. godini smanjili za malo više od pola milijarde kuna, odnosno za 600,2 mil. kuna te su iznosili 49,2 mlrd. kuna. Njihovo smanjenje od 1,2% bilo je uzrokovano smanjenjem primljenih kredita grupe velikih banaka (za 0,9 mlrd. kuna ili 1,9%), dok su u preostalim dvjema grupama banaka porasli. U grupi srednjih banaka ostvareno je povećanje primljenih kredita za 8,4%, a male su ih banke povećale za 1,6%.

Do pada visine primljenih kredita došlo je ponajprije zbog smanjenja visine primljenih kredita od domaćih financijskih institucija. Oni su se u proteklih godinu dana smanjili za 4,7% (za 0,9 mlrd. kuna), i to ponajviše zbog smanjenja kredita od HBOR-a za 7,9% (za 1,3 mlrd. kuna). Banke su djelomično nadoknadile to smanjenje uzimanjem kredita kod drugih domaćih financijskih institucija te nerezidenata. Pritom je, zbog smanjenja primljenih sredstava od stranih financijskih institucija, znatno povećanje kredita od većinskih stranih vlasnika od 2,1 mlrd. kuna (9,1%) rezultiralo skromnim porastom primljenih kredita od nerezidenata, manjim od jedan posto, odnosno 0,9%.

Kako su porasli nešto više od depozita u cjelini, odnosno za 5,0%, oročeni su depoziti povećali svoj, ionako najveći, udio u primljenim depozitima banaka te su krajem prošle godine premašili tri četvrtine čineći 76,5% ukupnih depozita. Još je viši bio porast depozita žiroračuna i tekućih računa, koji su porasli za 6,4%. Oni su činili 14,1% svih depozita, dok se ostatak od malo manje od deset posto odnosio na štedne depozite koji su se u promatranom razdoblju jedini smanjili, za 1,2%.

Za razliku od 2010. godine, kada se porast depozita zasnivao na rastu depozita u stranim valutama, dok su kunski depoziti stagnirali, u 2011. godini tri četvrtine porasta depozita bilo je rezultat porasta kunskih depozita, koji su bili veći za 9,9% (za 9,0 mlrd. kuna). Porast deviznih depozita zajedno s indeksiranim depozitima, tj. onima s valutnom klauzulom, bio je znatno skromniji te je iznosio 1,7% odnosno 3,2 mlrd. kuna. Najveći dio tih depozita i nadalje su činili eurski depoziti (85,4%), a preostali dio depoziti u švicarskim francima (u visini od 6,7%) te depoziti u američkim dolarima (6,6%). Međutim, kada se kretanje deviznih depozita korigira za kretanje tečaja kune prema tri najzastupljenije valute, devizni su depoziti realno manji za 0,5%. Tako je realni rast ukupnih depozita iznosio 3,0%.

Odnos se danih kredita prema primljenim depozitima neznatno povećao. Za to su zaslužne male banke, kod kojih se taj omjer jedino povećao, za nešto manje od jednoga postotnog boda. Unatoč tome ta je grupa banaka zadržala najnižu razinu navedenog omjera od 80,8%. Najviši je ostao kod velikih banaka

3.21. Sektorska struktura primljenih depozita banaka
31. prosinca 2011.

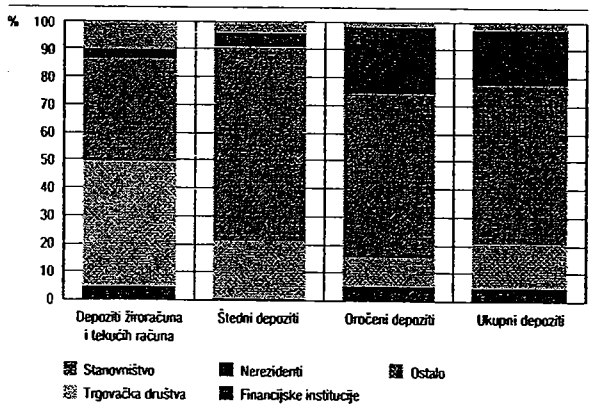

Izvor: HNB

3.22. Dani krediti/primljeni depoziti banaka
na kraju razdoblja

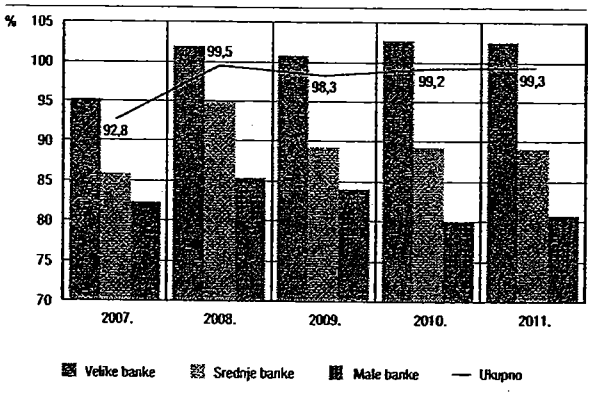

Izvor: HNB

(102,5%), ali se u toj grupi kao i kod srednjih banaka u proteklој godini ponešto smanjio.

Ročna usklađenost imovine i obveza banaka

Neusklađenost kratkoročne imovine i kratkoročnih obveza banaka nastavila se povećavati i u 2011. godini. Kratkoročni se kumulativni jaz[13] do jedne godine povećao za 3,0 mlrd. kuna te je iznosio 67,4 mlrd. kuna. Uzrokovao ga je brži porast kratkoročnih obveza od porasta kratkoročne imovine. Ukupne obveze s preostalim rokom dospijeća do jedne godine u promatranom su razdoblju porasle za 8,3 mlrd. kuna (3,2%), dok je kratkoročna imovina bila veća za 5,4 mlrd. kuna, odnosno 2,7%. Na taj se način udio kratkoročne imovine u kratkoročnim obvezama banaka smanjio, sa 75,46% na 75,11%.

U istom se razdoblju tzv. koeficijent likvidnosti, koji promatra odnos ukupne imovine s rokom do jednog mjeseca i ukupne obveze s istim rokom dospijeća, ponovo povećao, s 0,79 na 0,84, zbog znatnog porasta imovine te ročnosti od 6,7% u navedenog povećanja bilo je povećanje očekivanih priljeva te istodobno smanjenje ili stagniranje ukupno očekivanih odljeva, za oba razdoblja u slučaju kuna te za razdoblje do tjedan dana u slučaju konvertibilnih valuta. Što se tiče promatranja razdoblja do mjesec dana, za konvertibilne valute, očekivano smanjenje priljeva bilo je manje od smanjenja očekivanih odljeva.

Prošla je godina bila druga godina primjene obveze izračunavanja minimalnoga koeficijenta likvidnosti (MKL), koji se utvrđuje na osnovi odnosa očekivanih priljeva i odljeva u dva zadana razdoblja posebno za kune, a posebno za sve konvertibilne valute zajedno (te za nekonvertibilne valute samo ako su znatnijeg obujma). Priljevi i odljevi, odnosno imovina i obveze, prikazuju se prema procijenjenom odnosno preostalom ugovorenom dospijeću i ne čine stvaran novčani tok već novčani tok u akutnom kratkoročnom stres-scenariju koji je odredio HNB, kako bi se utvrdilo raspolaže li kreditna institucija dovoljnom količinom likvidnih sredstava da zadovolji svoje potrebe za likvidnošću unutar zadanog razdoblja. MKL, kao pokazatelj

3.23. Imovina i obveze banaka prema preostalom roku do dospijeća
31. prosinca 2011.

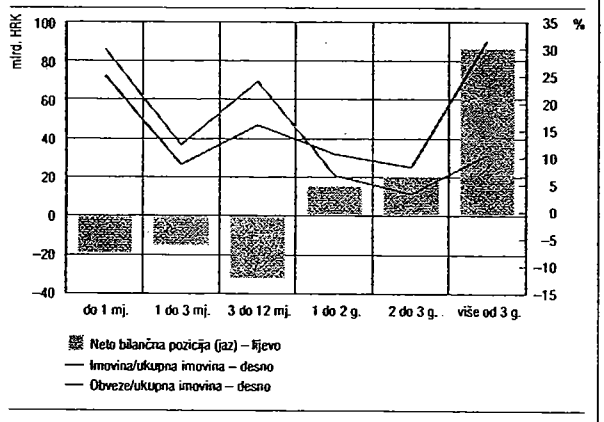

Izvor: HNB

3.24. Minimalni koeficijent likvidnosti

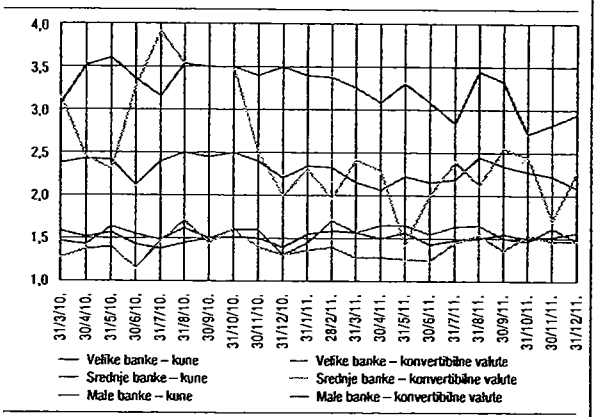

Izvor: HNB

2011. godini. Taj se pokazatelj poboljšava već treću godinu zaredom. Jaz se za tu kategoriju ročnosti smanjio za 6,2 mlrd. kuna.

Najviše se povećala neusklađenost u kategoriji dospijeća od jednog do tri mjeseca, za čak 7,0 mlrd. kuna, dok se najveći jaz, onaj za razdoblje dospijeća od tri mjeseca do jedne godine, koji je iznosio 32,5 mlrd. kuna, povećao za još 2,2 mlrd. kuna (zbog povećanja oročenih depozita te ročnosti i istodobnog smanjenja imovine, ponajprije vrijednosnih papira).

Minimalni koeficijent likvidnosti

Krajem 2011. godine banke su održavale minimalne koeficijente likvidnosti (MKL) u kunama kao i konvertibilnim valutama, za oba zadana razdoblja, odnosno za tjedan dana i mjesec dana, iznad propisanog minimuma. Njihova se razina u usporedbi s krajem 2010. godine ponešto povećala. Uzrok ostvarivanja na taj način definiranih uvjeta potrebne likvidnosti, u oba zadana razdoblja i po svim zahtijevanim valutama mora biti veći ili jednak jedan.

Tako je kunski MKL banaka u razdoblju do tjedan dana iznosio 1,92, a u razdoblju do mjesec dana 1,58. Isti koeficijent za konvertibilne valute u razdoblju do tjedan dana iznosio je 2,25, a u razdoblju do mjesec dana 1,56.

Najviše koeficijente, za oba zadana razdoblja, i kunske i konvertibilnih valuta, jednako kao i krajem 2010. godine prikazivale su banke iz grupe malih banaka. Međutim, koeficijenti te grupe banaka u proteklom su razdoblju bili u padu, dok su koeficijenti ostalih dviju grupa banaka porasli.

Samo je jedna banka krajem 2011. godine iskazala vrijednost MKL-a za oba razdoblja, i kunski i onaj za konvertibilne valute, manju od jedan, a još je šest banaka imalo visinu tih pokazatelja u razdoblju do tjedan dana između 1 i 1,50. Za

13 Jaz se izračunava kao razlika između neto iznosa imovine i obveza s istim preostalim rokom do dospijeća.

razdoblje do mjesec dana dvanaest je banaka imalo pokazatelje MKL-a u tom rasponu.

Trenutačno utrživa imovina[14] (TUI) banaka iznosila je krajem 2011. godine 59,3 mlrd. kuna. U godinu dana porasla je za 2,3 mlrd. kuna odnosno 4,1% te je krajem prosinca činila 14,6% ukupne imovine banaka. S obzirom na to da je imovina banaka rasla po gotovo identičnoj stopi, udio TUI-ja u njoj ostao je neizmijenjen. Njezino je povećanje ponajviše bilo rezultat povećanja depozita kod HNB-a te depozita odnosno kredita kod kreditnih institucija.

U strukturi trenutačno utržive imovine nije došlo do značajnije promjene te su depoziti/krediti kod kreditnih institucija ostali najveća stavka te imovine čineći nešto više od njezine trećine (34,84%), a sljedeći su po udjelu depoziti kod HNB-a u visini od 26,74% udjela u TUI-ju.

3.1.5. Valutna usklađenost imovine i obveza

Na kraju 2011. godine stavke u stranim valutama i kunama s valutnom klauzulom činile su 64,9% ukupne imovine i 67,7% obveza (bez kapitala) banaka. Vrlo visok udio tih stavki izlaže banke znatnom riziku promjene kretanja tečaja kune, pa ga nastoje ograničiti uravnoteženjem svojih ukupnih deviznih pozicija. Osobito osjetljive banke su i nadalje bile prema tri valute koje čine 98,9% ukupne devizne imovine: euru, švicarskom franku i američkom dolaru.

Tijekom 2011. godine tečaj kune oslabio je prema sve tri navedene valute, prema euru za oko 2,0%, a prema švicarskom franku i prema američkom dolaru za 4,5%. Isključi li se utjecaj tih promjena, gotovo cjelokupan rast imovine i obveza bio je kunski, dok su devizna imovina i obveze porasle samo za 0,4% odnosno 0,2%. Višestruko više stope porasta kunske komponente odrazile su se na porast udjela kuna u imovini (na 35,1%) i obvezama (na 32,3%), prvi put od kraja 2007.

Godišnji porast kunske imovine (za 9,1 mlrd. kuna ili 6,8%) zasnivao se na povećanju depozita kod HNB-a, trezorskih zapisa MF-a te ulaganja u podružnice i pridružena društva, dok se porast kunskih obveza (za 9,0 mlrd. kuna ili za 8,6%) odnosio na povećanje kunskih depozita stanovništva i trgovačkih društava.

Devizna se imovina nominalno povećala za 7,2 mlrd. kuna ili 2,8%, pod utjecajem porasta imovine u svim stranim valutama osim u švicarskim francima, a ponajviše zbog rasta eura. Slično kao i na kraju prethodne godine depoziti dani u eurima znatnije su smanjeni, dok se cjelokupni godišnji porast devizne imovine zasnivao na povećanju kredita nominiranih u toj valuti (za 16,9 mlrd. kuna ili 10,6%). Naposljetku, povećanje imovine u eurima iznosilo je 8,8 mlrd. kuna ili 4,2%, a rastom od gotovo 1,0 mlrd. kuna ili 9,3% slijedila je imovina u američkim dolarima. Nasuprot tome, imovina u švicarskim francima osjetnije se smanjila (za 3,1 mlrd. kuna ili 8,7%) zbog smanjenja danih kredita u toj valuti.

Kada se isključi utjecaj promjene tečaja, rast ukupne imovine banaka u 2011. godini bio je gotovo dvostruko niži od

3.25. Duga devizna pozicija banaka
tromjesečni prosjeci

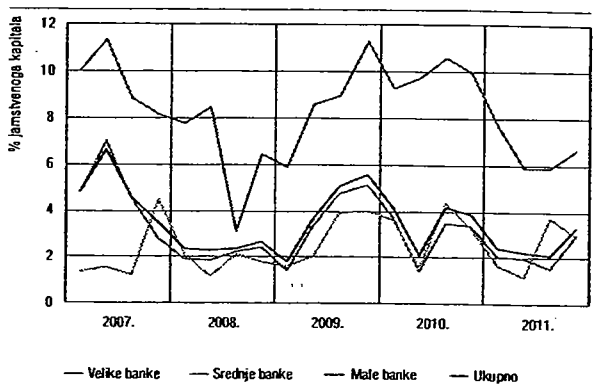

Izvor: HNB

3.26. Kratka devizna pozicija banaka
tromjesečni prosjeci

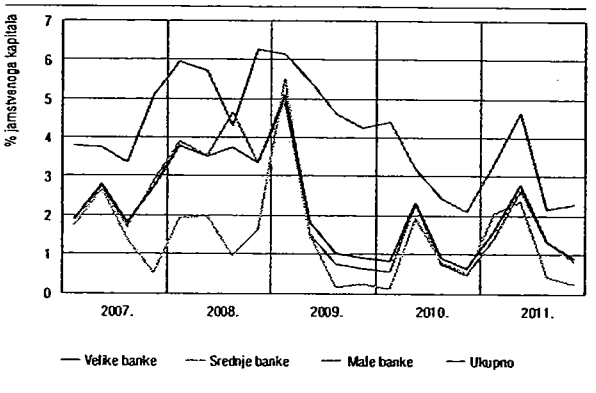

Izvor: HNB

nominalnog (4,2%) i iznosio je 2,6%. Devizni dio imovine banaka stagnira, a promjene u tri najzastupljenije valute gotovo su istovjetne onima iz prethodne godine, pa su tako imovina u eurima kao i imovina u američkim dolarima bez utjecaja tečaja povećane za 2,3% odnosno 4,6%, dok je imovina u švicarskim francima bila manja za 12,6%.

Devizne su se obveze nominalno povećale za 5,8 mlrd. kuna ili 2,5% i slično kao i kod imovine odraz su promjene tečaja kune. Promatrane bez tog utjecaja devizne obveze stagniraju (rast od samo 0,2%). Godišnje promjene tih obveza obilježene su blagom valutnom supstitucijom eura švicarskim francima, američkim dolarima te nekim manje važnim valutama koje redom imaju dvoznamenkaste stope rasta zbog niske osnovice. To se prije svega odnosi na devizne depozite stanovništva, a kao odraz problema pojedinih zemalja članica eurozone. Tako su obveze u švicarskim francima i američkim dolarima realno

14 Ona likvidna imovina koja je kreditnoj instituciji na raspolaganju i koja se može brzo (unutar četiri radna dana) i lako (bez znatnih gubitaka) unovčiti

povećane za 3,2 mlrd. kuna ili 18,1% odnosno za 1,4 mlrd. kuna ili 11,6%, dok su istodobno obveze u eurima realno smanjene za 4,8 mlrd. kuna ili 2,4%. Promatrana nominalno povećanja obveza u švicarskim francima i američkim dolarima bila su nešto izraženija (22,6% i 16,1%), dok je smanjenje eurskih obveza iznosilo samo 0,8 mlrd. kuna ili 0,3%.

Najveći dio imovine u stranim valutama i u kunama s valutnom klauzulom na kraju 2011. godine i nadalje se odnosio na euro (82,5%), prema visini udjela slijedili su švicarski franak (12,1%) te američki dolar (4,3%), a na sve ostale strane valute odnosilo se samo 1,1% devizne imovine banaka. U odnosu na kraj 2010. zamjetljiv je trend nastavka smanjivanja udjela imovine u švicarskim francima, dok su udjeli preostalih dviju valuta povećani. U strukturi deviznih obveza, unatoč osjetnijem padu, udio eura i nadalje je malo viši nego u imovini (83,8%), kao i udio američkog dolara (5,8%), dok je udio švicarskog franka i dalje niži (9,2%) od onog u imovini.

Međusobno suprotna kretanja eura i švicarskog franka u imovini i obvezama banaka pojačala su potrebu za izvanbilančnim instrumentima u tim valutama (osobito u euru), a izloženost banaka valutnom riziku mjerena otvorenom deviznom pozicijom zadržana je na niskoj razini u odnosu na jamstveni kapital, pa je na kraju godine iznosila 1,8%. Nešto višu razinu izloženosti valutnom riziku i nadalje su imale male banke, koje u pravilu ne posluju s derivatnim financijskim instrumentima te valutnim rizikom upravljaju putem bilančnih stavki.

Tijekom cijele 2011. prosječna duga devizna pozicija bila je viša od kratke, osim drugog tromjesečja, kada je pod utjecajem znatnog rasta kratke pozicije u euru u jednoj velikoj banci ukupna prosječna otvorena pozicija banaka bila kratka. U drugoj polovini godine[15] prosječna otvorena devizna pozicija banaka iznosila je 3,5% jamstvenoga kapitala. Sve grupe banaka prosječno su veći broj radnih dana (88 od 127) održavale dugu otvorenu poziciju, a najveću prosječnu izloženost valutnom riziku i dalje su iskazivale male banke, 7,8% njihova jamstvenoga kapitala. Velike i srednje banke nastavljaju ostvarivati dvostruko nižu prosječnu otvorenu poziciju, 3,0% odnosno 3,6% prosječnoga jamstvenoga kapitala tih grupa banaka.

3.1.6. Kamatni rizik u knjizi banke

Kamatni rizik u knjizi banke proizlazi iz osnovnih poslovnih aktivnosti banaka, a vremenska neusklađenost dospijeća i ponovnog vrednovanja kamatnih stopa pozicija knjige banke osnovni je izvor toga rizika. Za potrebe mjerenja utjecaja kamatnog rizika u knjizi banke banke su obvezne primijeniti standardni kamatni šok, koji pretpostavlja istodobni paralelni pozitivan ili negativan pomak svih kamatonosnih pozicija knjige banke (bez obzira na vrstu kamatne stope i valutu) na referentnoj krivulji prinosa za 200 baznih bodova. Sve kamatno osjetljive stavke knjige banke razvrstane su u 13 vremenskih zona, kojima su pridruženi odgovarajući ponderi izračunati kao umnožak procijenjenoga modificiranog trajanja te zone i pretpostavljenoga kamatnog šoka. Rezultat je procjena promjene ekonomske vrijednosti knjige banke, odnosno procjena sadašnje vrijednosti svih očekivanih neto novčanih tokova mjerena neto ponderiranom pozicijom, a koja ne smije biti veća od 20% jamstvenoga kapitala.

Izloženost banaka nagloj promjeni kamatnih stopa koja bi mogla dovesti do pogoršanja financijskog položaja banaka bila je na kraju 2011. godine i nadalje niska te osjetno manja od propisanog maksimuma, a to je posljedica dobre usklađenosti kamatno osjetljive imovine i obveza po vremenskim zonama. Glavninu kamatno osjetljive imovine i obveza banke raspoređuju u vremenske zone do jedne godine te jedino u tim zonama postoje neusklađenosti znatnijih iznosa. Međutim, zbog niskih pondera pridruženih zonama kratkoga roka te neusklađenosti imaju mali utjecaj na ekonomsku vrijednost. Promjena ekonomske vrijednosti knjige banke svih banaka na kraju 2011. iznosila je 991,8 mil. kuna, a to je, mjereno u odnosu prema ukupnom jamstvenom kapitalu, iznosilo 1,9%. Na kraju 2010. godine taj je omjer iznosio 1,5%, iz čega se vidi da je došlo do malog povećanja razine izloženosti. Porast omjera u 2011. godini bio je posljedica istodobnog smanjenja jamstvenoga kapitala banaka i povećanja iznosa promjene ekonomske vrijednosti knjige banke. Ekonomska vrijednost knjige banke porasla je za 189,8 mil. kuna ili 23,7%, a na to je najviše utjecalo povećanje neto ponderirane pozicije stavki s fiksnom kamatnom stopom.

Tablica 3.11. Kamatni rizik u knjizi banke
31. prosinca 2011., u milijunima kuna i postocima

Valuta	Vrsta kamatne stope	Neto pozicija (prije ponderiranja)	Neto ponderirana pozicija
Kuna	Administrativna	-16.854,3	-281,8
	Promjenjiva	31.373,0	395,9
	Fiksna	10.292,4	-574,5
Euro	Administrativna	-3.189,1	390,2
	Promjenjiva	57.192,1	110,4
	Fiksna	-40.021,9	40,4
Švicarski franak	Administrativna	24.321,2	223,9
	Promjenjiva	-9.869,3	-39,3
	Fiksna	-4.141,8	-339,7
Američki dolar	Administrativna	-905,9	-13,1
	Promjenjiva	1.304,4	1,0
	Fiksna	1.248,8	-6,4
Ostalo	Administrativna	-7.098,4	-44,2
	Promjenjiva	3.502,2	0,2
	Fiksna	1.615,8	-20,3
Promjena ekonomske vrijednosti knjige banke			991,8
Jamstveni kapital			53.593,6
Promjena ekonomske vrijednosti knjige banke kao postotak jamstvenoga kapitala			1,9

Izvor: HNB

15 Od 1. srpnja 2011. za potrebe izračuna agregatnih podataka ponešto je izmijenjen sustav prikupljanja i analiziranja dnevnih otvorenih deviznih pozicija koje kreditne institucije dostavljaju na dnevnoj osnovi.

Na kraju 2011. banke su imale 93,7% imovine te 95,4% obveza osjetljivih na promjenu kamatnih stopa. U strukturi kamatno osjetljive imovine najveći se dio odnosio na stavke s promjenjivom kamatnom stopom (39,8%). Visinom udjela slijedile su stavke s administrativnom kamatnom stopom (35,5%), a najniži je bio udio stavki s fiksnom kamatnom stopom (24,7%). U dijelu kamatno osjetljivih obveza najviše su bile zastupljene stavke s administrativnom kamatnom stopom (41,5%), potom su slijedile stavke s fiksnom kamatnom stopom (38,1%), a najmanji je bio udio stavki s promjenjivom kamatnom stopom (20,4%).

U odnosu na kraj 2010. godine pozicije imovine s fiksnom kamatnom stopom porasle su za 5,9%, a pozicije obveza s fiksnom kamatnom stopom za 9,2%. Dok se povećanje obveza odnosilo na kratkoročne pozicije s preostalim rokom do dospijeća do jedne godine, osim povećanja kratkoročnih stavki u dijelu imovine porasle su i stavke s preostalim dugim rokovima do dospijeća. Povećanje dugoročne imovine, prije svega vrijednosnih papira, te istodobno smanjenje dugoročnih obveza, pretežito depozita trgovačkih društava i primljenih kredita, u najvećoj je mjeri utjecalo na porast ukupne neto ponderirane pozicije banaka u 2011. godini. Naime, porast pozitivnog jaza, odnosno viška kamatno osjetljive imovine nad obvezama ostvaren je u vremenskim zonama dugoga roka, čiji viši ponderi odražavaju veću osjetljivost na promjenu kamatnih stopa te u većoj mjeri utječu na promjenu ekonomske vrijednosti knjige banke. Na relativno znatan porast imovine i obveza s promjenjivom kamatnom stopom (20,8% i 26,4%) najviše je utjecalo povećanje kredita i izdvojene obvezne pričuve u imovini te oročenih depozita u obvezama. Međutim, navedena povećanja pretežito su se odnosila na stavke kod kojih je promjena kamatne stope moguća u kratkom roku, stoga se nisu u većoj mjeri odrazila na promjenu ekonomske vrijednosti knjige banke. Stavke imovine i obveza s administrativnom kamatnom stopom jedine su se smanjile u odnosu na kraj 2010., za 5,6% i 7,8%.

Iznos neto ponderirane pozicije imao je najvišu vrijednost za stavke s promjenjivom kamatnom stopom, a na to je pretežito utjecao višak imovine nad obvezama koji proizlazi iz depozita s osnove obvezne pričuve. Promatrano po valutama najveću osjetljivost na promjenu kamatnih stopa banke su imale za pozicije u kunama. Zbog viška imovine nad obvezama ukupna neto ponderirana pozicija u kunama bila je pozitivna i iznosila je 688,6 mil. kuna. Ukupnu pozitivnu neto ponderiranu poziciju banke su imale i u eurima (541,0 mil. kuna), a u svim ostalim valutama pozicija je bila negativna.

Omjer promjene ekonomske vrijednosti i jamstvenoga kapitala bio je gotovo ujednačen u svim grupama banaka. Jednaku je visinu na kraju 2011. imao kod srednjih i malih banaka (2,0%), a blago niži bio je kod velikih banaka (1,8%), kod kojih je potencijalna promjena neto sadašnje vrijednosti knjige banke stoga bila najmanja. Medijan distribucije omjera promjene ekonomske vrijednosti i jamstvenoga kapitala po bankama iznosio je 2,7%.

3.1.7. Adekvatnost kapitala

Druga godina primjene standarda Basel II[16] u izvješćivanju o stopi adekvatnosti jamstvenoga kapitala donijela je, u skladu s očekivanjima, nastavak porasta te stope s 18,78%, koliko je iznosila na kraju 2010., na 19,15% na kraju 2011. Blagi porast stope adekvatnosti jamstvenoga kapitala rezultat je smanjenja kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik, iako je na godišnjoj razini zabilježen i pad razine jamstvenoga kapitala banaka.

Male su banke ostvarile najizrazitije povećanje stope adekvatnosti jamstvenoga kapitala, za 1,0 postotni bod, odnosno na 16,54% zbog povećanja jamstvenoga kapitala te istodobnog smanjenja kapitalnih zahtjeva. U srednjim bankama kretanja su bila suprotna, što se odrazilo na znatnije smanjenje stope adekvatnosti jamstvenoga kapitala, za 1,7 postotnih bodova, odnosno na 17,13%. Velike su banke zbog rasta za još 0,5 postotnih bodova zadržale najvišu stopu adekvatnosti jamstvenoga kapitala od 19,67%. Sve banke iz ove grupe banaka imale su stopu adekvatnosti veću od 15%, što se odrazio na porast udjela imovine banaka (na 89,4%) kojima je iskazana stopa veća od 15%. Na kraju godine niti jedna banka nije imala stopu adekvatnosti jamstvenoga kapitala manju od zakonski propisanog minimuma.

Na kraju 2011. godine jamstveni kapital banaka iznosio je 53,6 mlrd. kuna i u odnosu na stanje na kraju 2010. bio je niži za 788,4 mil. kuna ili 1,5%, zbog smanjenja svoje najveće sastavnice, osnovnoga kapitala (za 1,8 mlrd. kuna ili 3,5%). U sve tri grupe banaka zabilježeno je smanjenje osnovnoga kapitala, a najvišu stopu smanjenja imale su srednje banke (3,8%). To smanjenje rezultat je isplate dividendi iz rezervi i zadržane dobiti u dvjema bankama iz te grupe, ali i povećanja nerealiziranoga gubitka od imovine raspoložive za prodaju. Pad osnovnoga kapitala kod velikih banaka (za 3,6%) pod utjecajem je znatnog porasta ulaganja u druge financijske institucije u jednoj velikoj banci u prvoj polovini godine. To je dovelo do iznimnog porasta odbitnih stavki od osnovnoga kapitala u toj banci, ali se odrazilo

3.27. Stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala
na kraju razdoblja

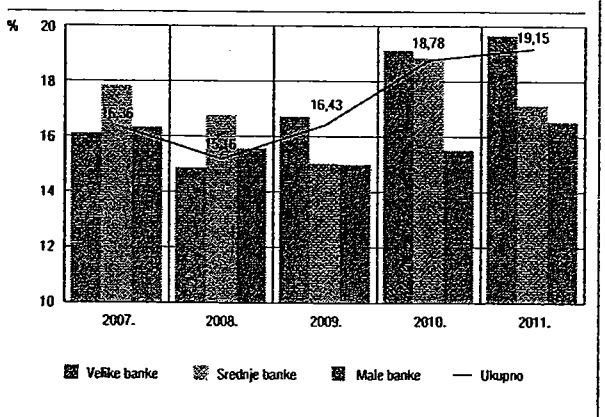

Izvor: HNB

16 Sporazum Basel II (*International Convergence od Capital Measurement and Capital Standards*, Banka za međunarodne namire (BIS)) objavljen je u lipnju 2004. Europska komisija 2006. godine implementirala ga je u Direktive 2006/48/EC i 2006/49/EC, a RH uključila u Zakon o kreditnim institucijama i niz podzakonskih propisa. Dio kojim se implementira Basel II i povezani podzakonski akti stupili su na snagu 31. ožujka 2010.

Tablica 3.12. Jamstveni kapital, kapitalni zahtjevi i stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala banaka

31. prosinca 2011., u milijunima kuna i postocima

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
Jamstveni kapital	44.967,2	100,0	4.193,2	100,0	4.333,3	100,0	53.493,6	100,0
Osnovni kapital	43.772,9	97,3	3.943,7	91,9	3.722,5	85,9	51.439,1	96,0
Uplaćeni kapital (osim kumulativnih povlaštenih dionica) minus vlastite dionice	26.445,5	58,8	3.714,2	86,5	3.600,5	83,1	33.760,2	63,0
Rezerve i zadržana dobit	17.589,1	39,1	356,1	8,3	249,8	5,8	18.195,1	34,0
Ostalo	-261,7	0,6	-126,6	2,9	-127,8	3,0	516,1	1,0
Dopunski kapital I	3.692,0	8,2	417,0	9,7	624,5	14,4	4.733,5	8,8
Uplaćeni kapital ostvaren izdavanjem kumulativnih povlaštenih dionica	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hibridni i podređeni instrumenti	3.692,0	8,2	417,0	9,7	646,3	14,9	4.755,3	8,9
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	-21,8	0,5	-21,8	0,0
Odbitne stavke od osnovnoga i dopunskoga kapitala I	-2.497,7	5,6	-67,6	1,6	-13,7	0,3	-2.579,0	4,8
Dopunski kapital II (za pokriće tržišnog rizika)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapitalni zahtjevi	27.480,3	100,0	3.007,7	100,0	3.472,9	100,0	33.960,9	100,0
Kreditni rizik, rizik druge ugovorne strane, razrjeđivački rizik i rizik slobodne isporuke	24.509,8	89,4	2.622,9	87,2	2.807,8	80,9	29.940,5	88,2
Standardizirani pristup	21.049,1	76,7	2.622,9	87,2	2.807,8	80,9	26.479,8	78,0
Trgovačka društva	9.097,3	33,1	1.118,1	37,2	1.094,8	31,5	11.300,3	33,3
od toga: osigurano nekretninom	28,7	0,1	0,2	0,0	48,9	1,4	77,8	0,2
Stanovništvo	10.080,8	36,8	1.272,2	42,3	1.380,2	39,8	12.733,2	37,5
od toga: osigurano nekretninom	327,6	1,2	7,9	0,3	37,8	1,1	373,3	1,1
Ostalo	1.880,9	6,9	232,6	7,7	332,7	9,6	2.446,3	7,2
Pristup temeljen na internim rejting-sustavima (IRB pristup)	3.460,7	12,6	–	–	–	–	3.460,7	10,2
Trgovačka društva	2.256,4	8,2	–	–	–	–	2.256,4	6,6
Stanovništvo	817,7	3,0	–	–	–	–	817,7	2,4
Rizik namire/isporuke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pozicijski, valutni i robni rizici	400,4	1,5	55,8	1,9	39,9	1,1	496,1	1,5
od toga: interni modeli	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pozicijski rizik dužničkih instrumenata	301,7	1,1	17,5	0,6	6,5	0,2	325,8	1,0
Valutni rizik	85,1	0,3	14,7	0,5	30,7	1,0	130,5	0,4
Ostali rizici	13,6	0,0	23,5	0,8	2,7	0,1	39,8	0,1
Rizik prekoračenja dopuštenih izloženosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Operativni rizik	2.520,0	9,2	329,0	10,9	295,3	9,4	3.144,3	9,4
Jednostavni pristup	0,0	0,0	126,1	4,2	267,5	8,5	393,6	1,2
Standardizirani pristup	1.329,1	4,8	203,0	6,7	27,7	0,9	1.559,8	4,6
Napredni pristup	1.190,9	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1.190,9	3,5
Višak/manjak jamstvenoga kapitala	17.537,0		1.285,4		1.190,3		20.012,7	
Stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala	19,67		17,13		16,54		19,15	

izvor: HNB

i na sve banke ukupno. Na smanjenje osnovnoga kapitala velikih banaka u znatnoj mjeri utjecalo je provođenje najavljenog smanjenja temeljnoga kapitala (za 12,3%) povlačenjem redovnih dionica u jednoj banci iz te grupe. Unatoč tom smanjenju na kraju 2011. banka je zadržala visoku stopu adekvatnosti svoga jamstvenoga kapitala. Jedna velika banka provela je u drugom polugodištu značajnu dokapitalizaciju korištenjem dobiti prijašnjih godina akumulirane u rezervama. Iako se to nije odrazilo na visinu osnovnoga kapitala, utjecalo je na osjetno povećanje kvalitete toga kapitala u toj banci. U grupi malih banaka pad osnovnoga kapitala pod snažnim je utjecajem gubitaka iz 2010. godine, koji su zajedno s gubicima prethodnih godina iznosili pola milijarde kuna. Taj negativan utjecaj djelomično je ublažen dokapitalizacijom provedenom u pet banaka iz te grupe, pa je osnovni kapital naposljetku bio samo za 1,7% niži nego prethodne godine.

Za razliku od osnovnoga kapitala, banke su tijekom 2011. godine osjetno povećavale dopunski kapital I (za gotovo 1,0 mlrd. kuna ili 26,6%). Taj je porast rezultat izdavanja novih instrumenata, podređenih te u manjoj mjeri hibridnih obveznica, u

3.28. Jamstveni kapital banaka
na kraju razdoblja

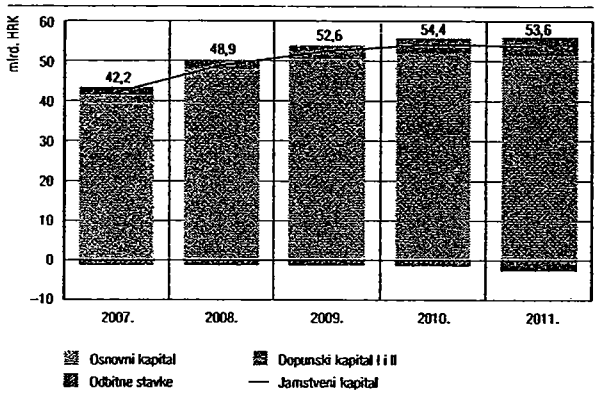

Izvor: HNB

jednoj velikoj i dvjema malim bankama. Nekolicina malih banka povećala je dopunski kapital I izdavanjem standardnih hibridnih instrumenata s obilježjima depozita. Kao posljedicu toga, velike i male banke imaju znatne stope rasta dopunskoga kapitala I. (33,0% i 81,9%), dok su srednje banke smanjile taj kapital (za 34,9%) zbog obveznog isključivanja hibridnih instrumenata iz izračuna jamstvenoga kapitala u posljednjoj godini do dospijeća u jednoj banci iz te grupe. Jače oslanjanje banaka na dopunski kapital I u pojedinim je (malim) bankama rezultiralo iznimno visokim stopama udjela toga kapitala u njihovu jamstvenom kapitalu, ali je prosječni udio na razini svih banaka i nadalje nizak, 8,8% (prema 6,8% na kraju 2010.).

Zbog svega navedenog, porast jamstvenoga kapitala imale su jedino male banke (5,2%) jer je povećanje dopunskoga kapitala I nadmašilo pad osnovnoga kapitala. Velike banke rastom dopunskoga kapitala I nisu uspjele nadoknaditi smanjenje osnovnoga kapitala, pa se njihov jamstveni kapital blago smanjio (za 1,4%). Srednje su banke ostvarile najveće smanjenje jamstvenoga kapitala (za 7,7%) zbog pada obiju njegovih sastavnica.

Kapitalni zahtjev za kreditni rizik snižavao se tijekom cijele godine, iako se osnovica za izračun tog zahtjeva, izloženost umanjena za očekivane gubitke i rezerviranja, istodobno povećavala. Tako je neto iznos bilančne i izvanbilančne izloženosti koja podliježe ponderiranju povećan u odnosu na kraj prošle godine za 16,3 mlrd. kuna ili 3,6%, dok je kapitalni zahtjev za kreditni rizik bio niži za 1,2 mlrd. kuna ili 3,8%. Takva suprotna kretanja osobito su pod utjecajem nastavka porasta korištenja tehnika smanjenja kreditnog rizika, restrukturiranja izloženosti u korist niskorizičnih kategorija, osjetnog povećanja korištenja tzv. povlaštenih pondera za izloženosti osigurane stambenom nekretninom te, naposljetku, unaprjeđenja metodologija uvođenjem naprednog modela za procjenu kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik.

U skladu s odredbama Zakona o kreditnim institucijama za izračun iznosa izloženosti ponderiranih kreditnim rizikom kreditna institucija može primjenjivati pristup zasnivan na internim rejting-sustavima (tzv. IRB pristup)[17] pod uvjetom da je za to dobila odobrenje HNB-a. Počevši od 30. rujna 2011. jedna velika banka dobila je odobrenje za primjenu IRB pristupa pri izračunu iznosa izloženosti ponderiranih kreditnim rizikom.

Sve se banke koriste nekom od tehnika smanjenja kreditnog rizika, a ukupan iznos priznate kreditne zaštite[18] povećan je u protekloj godini s 38,6 mlrd. kuna na 55,1 mlrd. kuna ili za čak 42,8%. Podjednaki dio te zaštite odnosio se na materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu. Veći dio ukupnoga godišnjeg povećanja odnosio se na porast instrumenata nematerijalne kreditne zaštite (8,6 mlrd. kuna), dok se preostali dio odnosio na rast priznatih instrumenata materijalne kreditne zaštite. Među svim oblicima nematerijalne kreditne zaštite koji se mogu priznavati banke se i nadalje koriste jedino garancijama/jamstvima, a one su i nadalje najznačajniji pojedinačni instrument kreditne zaštite. Te su garancije/ jamstva na kraju 2011. iznosile ukupno 27,5 mlrd. kuna, što je u odnosu na kraj prethodne godine povećanje za 45,6%. Visinom su slijedili priznati financijski kolaterali[19], na koje se na kraju godine odnosilo 20,7 mlrd. kuna, što je godišnji rast od 6,1%. Pretežiti dio ovih instrumenata materijalne kreditne zaštite priznat je složenom metodom financijskoga kolaterala, koja omogućuje izravno smanjivanje neto izloženosti (16,6 mlrd. kuna). Tom se metodom i nadalje uglavnom koriste velike banke te u manjoj mjeri srednje banke i dvije male banke, a ukupna razina ove kreditne zaštite blago je smanjena u odnosu na prethodnu godinu (5,7%). Preostali iznos materijalne kreditne zaštite odnosio se na ostale priznate kolaterale u iznosu od 6,8 mlrd. kuna.

Nastavno na priznate tehnike smanjenja kreditnog rizika banke se njima i dalje ponajviše koriste kako bi zamijenile pondere dužnika. Pregled donosa i odnosa po kategorijama izloženosti (bez obzira na pristup primijenjen u procjeni kreditnog rizika) pokazuje da banke i dalje najviše umanjuju izloženosti u kategorijama javna državna tijela i trgovačka društva, dok se ponajviše iznosa izloženosti donosi na kategoriju središnje države i središnjih banaka. Dodatni utjecaj na snižavanje ponderirane izloženosti imalo je povećanje originalnih izloženosti ove kategorije, čiji je prosječni ponder rizika samo 3,5%. Nadalje, unaprjeđenje metodologije procjene kreditnog rizika utjecalo je na smanjenje prosječnog pondera rizika u kategoriji stanovništvo, za 2,4 postotna boda (na 89,1%). U dijelu izloženosti ove kategorije na koji se primjenjuje standardizirani pristup na

17 Opseg primjene IRB pristupa obuhvaća FIRB pristup (osnovni IRB pristup), AIRB pristup (napredni IRB pristup) i trajna izuzeća. Kreditna institucija može u skladu s danim odobrenjem postupno uvoditi IRB pristup, ali u trenutku uvođenja njime mora pokriti minimalno 60% iznosa izloženosti ponderiranih kreditnim rizikom na pojedinačnoj osnovi, odnosno na razini grupe ako je riječ o grupi kreditnih institucija.

18 Vrste kreditne zaštite kojima se kreditna institucija može koristiti dijele se na materijalnu i nematerijalnu kreditnu zaštitu. Materijalna kreditna zaštita priznaje se u obliku: kolaterala, bilančnog netiranja, standardiziranog sporazuma o netiranju te kao ostala materijalna kreditna zaštita. Nematerijalna kreditna zaštita može se pojaviti u obliku garancija/jamstava, kontragarancija i kreditnih izvedenica.

19 Kao financijski kolateral priznaju se gotovinski polog, dužnički vrijednosni papiri središnjih država ili središnjih banaka, institucija, ostalih pravih osoba s odgovarajućim stupnjem kreditne kvalitete, potom dionice ili konvertibilne obveznice uključene u glavni burzovni indeks i zlato.

Tablica 3.13. Struktura neto izloženosti banaka koja se ponderira ponderima kreditnog rizika
na dan 31. prosinca 2011., u milijunima kuna

	Stanovništvo	Trgovačka društva	Središnja država i središnje banke	Institucije	Javna državna tijela	Lokalna i područna (regionalna) samouprava	Udjeli u investicijskim fondovima	Ostalo	Vlasnička ulaganja	Ukupno
Standardizirani pristup										
Ukupna izloženost	119.069,0	91.749,3	135.538,8	26.569,8	5.902,5	3.392,5	374,3	18.218,2	–	370.814,3
Bilančne stavke	113.418,0	77.693,0	103.724,7	23.793,3	4.885,7	3.330,1	374,3	17.735,7	–	344.954,8
Izvanbilančne stavke	5.650,7	13.321,6	1.614,1	513,5	717,5	62,3	0,0	236,0	–	22.115,6
Transakcije povezane s vrijednosnim papirima i transakcije s dugim rokom namire	0,0	330,8	0,6	1.080,3	299,3	0,0	0,0	246,5	–	1.957,5
Izvedeni financijski instrumenti	0,3	403,9	199,4	1.182,8	0,0	0,0	0,0	0,0	–	1.786,4
Ugovori o obnovi i drugi ugovori o netiranju	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	–	0,0
Raspored ukupne izloženosti po ponderima rizika										
Ponder 0%	0,0	0,0	102.326,3	911,0	3.816,2	0,0	0,0	9.212,6	–	116.266,1
Ponder 10%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	–	0,2
Ponder 20%	0,0	14,7	17,1	20.198,6	13,1	0,0	0,0	524,3	–	20.767,8
Ponder 35% (stambena nekretnina)	8.572,1	271,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	–	8.846,1
Ponder 50%	222,0	1.123,0	3.138,8	4.893,4	2.071,3	3.319,7	0,0	0,0	–	14.768,2
od toga: poslovna nekretnina	222,0	1.107,1	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	–	1.329,5
Ponder 75%	35.099,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	–	35.099,3
Ponder 100%	72.177,9	83.775,9	39,8	562,7	0,3	34,0	309,3	8.360,6	–	165.260,4
od toga: dospjela nenaplaćena potraživanja	2.697,3	5.727,4	0,0	1,1	0,0	3,0	0,1	77,9	–	8.506,8
Ponder 150%	2.997,7	6.423,4	16,8	4,1	1,6	38,7	64,9	17,5	–	9.564,9
od toga: dospjela nenaplaćena potraživanja	2.565,1	4.116,4	16,3	3,4	1,6	38,7	0,0	7,5	–	6.749,1
Ostali ponderi rizika	0,0	141,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	–	241,2
Tehnike smanjenja kreditnog rizika – učinci zamjene										
Ukupni odnos	–1.292,1	–11.311,6	0,0	–209,4	–15.365,2	–35,0	0,0	–435,3	–	–28.648,7
Ukupni donos	19,1	173,2	24.354,2	374,5	40,0	728,8	0,0	1.688,1	–	27.377,8
Pristup temeljen na internim rejting sustavima (IRB pristup)										
Ukupna izloženost	18.267,0	18.976,3	13.437,9	1.512,7	–	–	–	–	114,6	52.308,7
Bilančne stavke	17.737,3	16.856,9	13.307,0	1.354,8	–	–	–	–	114,6	49.370,8
Izvanbilančne stavke	529,7	2.100,7	130,9	15,7	–	–	–	–	–	2.777,0
Transakcije povezane s vrijednosnim papirima i transakcije s dugim rokom namire	0,0	0,0	0,0	26,0	–	–	–	–	–	26,0
Izvedeni financijski instrumenti	0,0	18,7	0,0	116,2	–	–	–	–	–	134,9
Ugovori o obnovi i drugi ugovori o netiranju	0,0	0,0	0,0	0,0	–	–	–	–	–	0,0
Tehnike smanjenja kreditnog rizika – učinci prilagodbe PD-a										
Ukupni odnos	0,0	–711,5	0,0	0,0	–	–	–	–	0,0	–711,5
Ukupni donos	0,0	0,0	1.967,8	14,5	–	–	–	–	0,0	1.982,3

Izvor: HNB

smanjenje rizičnosti ponajviše je utjecalo povećanje korištenja povlaštenog pondera 35% za izloženosti osigurane stambenom nekretninom (s 1,2 na 8,6 mlrd. kuna, što je 603,9%). Ovaj izniman porast odnosio se gotovo u cijelosti na dvije velike banke i nema uporište u rastu izvorne izloženosti u kategoriji stanovništvo, već proizlazi iz stvaranja uvjeta za praćenje strogih kriterija primjene povlaštenog pondera. U dijelu izloženosti ove kategorije na koje se primjenjuje napredni pristup iskazani prosječni ponder rizika na kraju godine iznosio je 37,3% i osjetno je niži od prosječnog pondera izloženosti kategorije stanovništvo primjenom standardiziranog pristupa. Naposljetku, ponderirana izloženost bila je za 9,8 mlrd. kuna ili 3,8% niža u odnosu na stanje na kraju 2010. godine, dok je prosječni ponder za kreditni rizik pao za još 4,7 postotnih bodova, odnosno na 59,0%.

Slika 3.29. Neiskorišteni jamstveni kapital banaka na kraju razdoblja

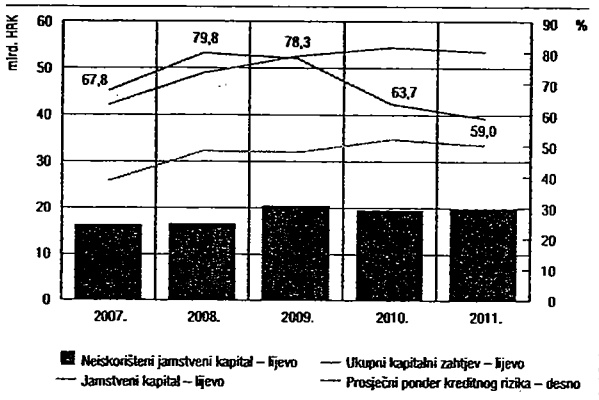

Izvor: HNB

3.30. Struktura ukupnoga kapitalnog zahtjeva banaka 31. prosinca 2011.

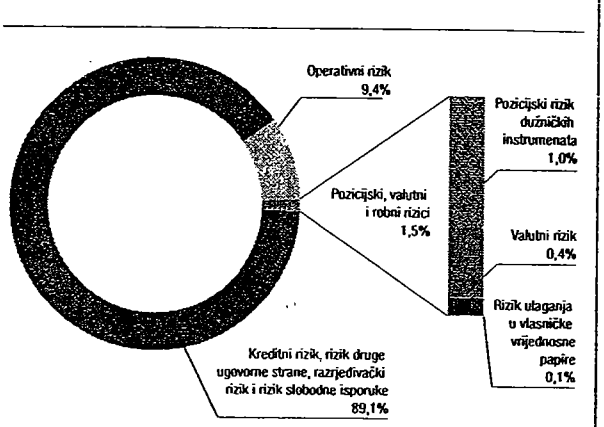

Izvor: HNB

Razmjerno smanjenju ponderiranog iznosa izloženosti snižen je i kapitalni zahtjev za kreditni rizik, na 29,9 mlrd. kuna, odnosno za 1,2 mlrd. kuna. Kako svi preostali kapitalni zahtjevi nisu znatnije promijenjeni, pod utjecajem navedenog smanjenja kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik, ukupni kapitalni zahtjev banaka niži je za 1,2 mlrd. kuna ili 3,4%, pa iznosi 33,6 mlrd. kuna. Unatoč smanjenju kapitalni zahtjev za kreditni rizik i nadalje je najvažnija sastavnica ukupnoga kapitalnog zahtjeva (89,1%), a slijedio je kapitalni zahtjev za operativni rizik s udjelom od 9,4%. Ostatak od 1,5% odnosio se na kapitalni zahtjev za tržišne rizike, koji je pod utjecajem suprotnih promjena svojih sastavnica (smanjenja kapitalnog zahtjeva za valutni rizik i porasta kapitalnog zahtjeva za pozicijske rizike) gotovo nepromijenjen.

Kapitalni zahtjev za operativni rizik s udjelom od 9,4% u ukupnom kapitalnom zahtjevu iznosio je na kraju godine 3,1 mlrd. kuna. Pretežiti dio tog iznosa (80,1%) izdvojile su velike banke, 2,5 mlrd. kuna, što je činilo 9,2% njihova ukupnoga kapitalnog zahtjeva. Srednje su banke iskazale kapitalni zahtjev za operativni rizik u visini od 329,0 mil. kuna ili 10,9% svojega ukupnoga kapitalnog zahtjeva, a kod malih banaka na taj se kapitalni zahtjev odnosilo 295,3 mil. kuna ili 12,6%.

U procjeni kapitalnog zahtjeva za operativni rizik[20] na početku 2011. povećan je broj banaka koje primjenjuju napredni pristup za jednu veliku banku. Ta je banka, opredijelivši se za napredni pristup, smanjila svoj kapitalni zahtjev za operativni rizik za 6,5%. Četiri velike, dvije srednje i jedna mala banka opredijelile su se za standardizirani pristup, a preostale banke (njih 23) za primjenu jednostavnog pristupa. Raspoređivanje aktivnosti u poslovne linije za potrebe izračuna kapitalnog zahtjeva za operativni rizik uz pomoć standardiziranog pristupa i nadalje pokazuje da su najviše vrijednosti relevantnog pokazatelja bile u poslovnim linijama bankarstva sa stanovništvom i poslovnog bankarstva, a ostale su poslovne linije procijenjene kao manje važne.

Neiskorišteni jamstveni kapital banaka u odnosu na 2010.

Tablica 3.14. Distribucija stope adekvatnosti jamstvenoga kapitala banaka na kraju razdoblja, u postocima

	2009.		2010.		2011.	
	Broj banaka	Udio u imovini banaka	Broj banaka	Udio u imovini banaka	Broj banaka	Udio u imovini banaka
Stopa manja od 10%	0	0,0	3	1,0	0	0,0
Stopa od 10% do 12%	6	5,8	0	0,0	0	0,0
Stopa od 12% do 15%	11	25,9	9	13,2	10	10,6
Stopa od 15% do 20%	9	55,3	11	55,2	13	34,0
Stopa veća od 20%	8	13,0	10	30,6	9	55,4

Napomena: Od 31. ožujka 2010. minimalna stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala iznosi 12% (prije je iznosila 10%).
Izvor: HNB

20 Za mjerenje izloženosti operativnom riziku bankama su na raspolaganju tri pristupa: jednostavni, standardizirani i napredni. Regulatorni kapitalni zahtjev u jednostavnom pristupu postavljen je na oko 15% prosječne vrijednosti posljednja tri godišnja izračuna tzv. relevantnog pokazatelja, koji se zasniva na neto prihodu od svih aktivnosti banke. Standardizirani pristup podrazumijeva raspored poslovnih aktivnosti u zadane poslovne linije, pri čemu se za svaku poslovnu aktivnost izračunava relevantni pokazatelj koji se ponderira zadanom stopom inicijalnoga kapitalnog zahtjeva, koja varira od 12% do 18%. Napredni pristup u cijelosti je interni model za mjerenje operativnog rizika i najbolje odražava specifičnu izloženost banke, a podrazumijeva zadovoljavanje niza uvjeta kako bi se dobilo prethodno odobrenje za njegovo korištenje.

blago je povećan, s 19,6 mlrd. kuna na 20,0 mlrd. kuna, odnosno na 37,3% ukupnoga jamstvenoga kapitala banaka. Sve su grupe banaka imale neiskorišteni dio jamstvenoga kapitala, ali su glavninu zadržale velike banke koje su taj iznos u odnosu na prošlu godinu još povećale (na 17,5 mlrd. kuna ili prosječno 2,9 mlrd. kuna po banci). Iznos neiskorištenoga kapitala snižen je kod srednjih banaka pod utjecajem pada njihova jamstvenoga kapitala (na 1,3 mlrd. kuna ili 0,4 mlrd. kuna po banci). Najmanje neiskorištenoga kapitala i nadalje su imale male banke (1,2 mlrd. kuna ili 51,8 mil. kuna po banci).

3.2. Poslovanje stambenih štedionica

Udio se imovine stambenih štedionica, zahvaljujući porastu (13,9%) znatno bržem od porasta imovine banaka, u 2011. godini ponešto povećao čineći 1,9% ukupne imovine bankarskog sustava u Republici Hrvatskoj. Krajem 2010. godine taj je udio u ukupnoj imovini kreditnih institucija iznosio 1,7%. Broj stambenih štedionica nije se promijenio od polovine 2006. godine te ih je i nadalje poslovalo pet.

U većinskom (izravnom ili neizravnom) vlasništvu stranih dioničara i nadalje su bile četiri stambene štedionice. Tri su bile u vlasništvu dioničara iz Austrije i činile su gotovo tri četvrtine ukupne imovine svih stambenih štedionica (73,5%), dok je jedna bila u talijanskom vlasništvu, s udjelom od 23,0% imovine. Jedina štedionica u većinskome domaćem vlasništvu nastavila je povećavati svoj udio u ukupnoj imovini svih stambenih štedionica te je njezin udio dosegnuo 3,5% imovine stambenih štedionica.

3.2.1. Bilanca

Promjene u bilančnoj sumi stambenih štedionica u 2011. godini, odnosno njezino povećanje od 958,2 mil. kuna ili za 13,9%, u najvećoj su mjeri bile uzrokovane povećanjem primljenih depozita stanovništva te manjim dijelom povećanjem primljenih kredita. Porast imovine ostvarile su četiri stambene štedionice (od 14,0 do 24,3%), a preostala je štedionica iskazala neznatno smanjenje imovine.

Više od 90% porasta bilančne sume (958,2 mil. kuna) stambene su štedionice usmjerile u depozite kod financijskih institucija (484,7 mil. kuna) i u ulaganja u vrijednosne papire (384,6 mil. kuna). Te su sastavnice imovine u prošloj godini znatno porasle – portfelj vrijednosnih papira povećao se za četvrtinu odnosno za 23,9% (pri čemu je osobito porastao portfelj vrijednosnica i drugih financijskih instrumenata koji se drže

Tablica 3.15. Struktura imovine stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Gotovina i depoziti kod HNB-a	0,0	0,0	0,0	0,0	-28,6	0,0	0,0	60,0
Gotovina	0,0	0,0	0,0	0,0	-28,6	0,0	0,0	60,0
Depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Depoziti kod bankarskih institucija	177,8	2,6	185,0	2,7	4,1	669,7	8,5	262,1
Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	295,4	4,4	570,6	8,3	93,2	668,1	8,5	17,1
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	275,1	3,5	0,0
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	74,5	1,1	137,4	2,0	92,3	129,3	1,6	-5,9
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeća	794,5	11,8	798,6	11,6	0,5	820,4	10,5	2,7
Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	99,7	1,5	101,6	1,5	1,9	99,9	1,3	-1,6
Derivatna financijska imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti financijskim institucijama	117,0	1,7	73,6	1,1	-37,1	90,9	1,2	23,5
Krediti ostalim komitentima	4.847,8	71,9	4.689,1	68,1	-3,3	4.756,1	60,7	1,4
Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Preuzeta imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Materijalna imovina (minus amortizacija)	7,5	0,1	7,2	0,1	-3,5	6,2	0,1	-14,1
Kamate, naknade i ostala imovina	383,2	5,7	368,3	5,4	-3,9	379,1	4,8	2,9
Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	55,9	0,8	50,8	0,7	-9,0	56,1	0,7	10,4
Ukupno imovina	6.738,5	100,0	6.880,6	100,0	2,1	7838,8	100,0	13,9

Izvor: HNB

3.31. Imovina, depoziti i stambeni krediti stambenih štedionica
na kraju razdoblja

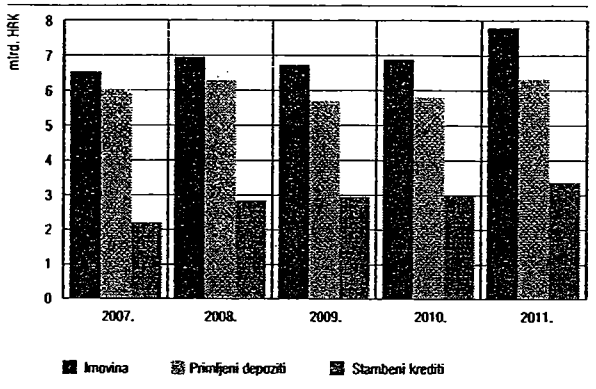

Izvor: HNB

radi trgovanja, za 275,1 mil. kuna), a depoziti kod bankarskih institucija za čak više od tri i pol puta. Ta su ulaganja stambenih štedionica bila povezana sa zadovoljavanjem odredbi Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi banke, koja se počela primjenjivati 31. ožujka 2011., a u vezi s najvišom dopuštenom izloženošću kamatnom riziku u knjizi banke. Na osnovi toga stambene su štedionice povećale dugoročne izvore financiranja od matičnih banaka te ih plasirale u kratkoročne depozite i vrijednosne papire. Na taj su način ulaganja u bankarske depozite povećala svoj udio u imovini, na 8,5%, kao i ulaganja u vrijednosnice, koja su iznosila više od četvrtine imovine stambenih štedionica, odnosno 25,4%.

Najveća stavka imovine, odobreni neto krediti, stagnirali su odnosno višestruko sporije rasli od cjelokupne imovine (samo 1,8%), pa im se i udio u ukupnoj imovini stambenih štedionica smanjio sa 69,2% na 61,8%. Pritom su krediti stanovništvu porasli samo malo sporije od imovine u cjelini, za 13,4% a veliko je smanjenje (za 19,5%) zabilježeno kod kredita danih državnim

Tablica 3.16. Struktura obveza i kapitala stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Krediti od financijskih institucija	134,6	2,0	183,1	2,7	36,0	458,9	5,9	150,7
Kratkoročni	134,5	2,0	183,0	2,7	36,0	172,7	2,2	-5,6
Dugoročni	0,1	0,0	0,1	0,0	-31,9	286,2	3,7	371.598,7
Depoziti	5.713,3	84,8	5.791,5	84,2	1,4	6.345,2	80,9	9,6
Na žiroračunima i tekućim računima	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Štedni	0,0	0,0	172,8	2,5	-	154,1	2,0	-10,8
Oročeni	5.713,3	84,8	5.618,7	81,7	-1,7	6.191,0	79,0	10,2
Ostali krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,1	1,2	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,1	1,2	0,0
Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izdani podređeni instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izdani hibridni instrumenti	96,1	1,4	96,7	1,4	0,6	97,7	1,2	1,0
Kamate, naknade i ostale obveze	375,1	5,6	344,6	5,0	-8,1	361,8	4,6	5,0
Ukupno obveze	6.319,2	93,8	6.415,9	93,2	1,5	7.357,6	93,9	14,7
Dionički kapital	487,9	7,2	487,9	7,1	0,0	487,9	6,2	0,0
Dobit/gubitak tekuće godine	49,4	0,7	17,1	0,2	-65,4	6,9	0,1	-59,6
Zadržana dobit/gubitak	-50,0	-0,7	-1,3	0,0	-97,4	15,0	0,2	-
Zakonske rezerve	4,8	0,1	5,5	0,1	13,7	6,2	0,1	14,0
Statutarne i ostale kapitalne rezerve	0,1	0,0	10,9	0,2	7.879,6	8,5	0,1	-21,9
Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	-72,9	-1,1	-55,3	-0,8	-24,1	-43,4	-0,6	-21,5
Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dobit/gubitak prethodne godine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno kapital	419,3	6,2	464,8	6,8	10,8	481,2	6,1	3,5
Ukupno obveze i kapital	6.738,5	100,0	6.880,6	100,0	2,1	7.838,8	100,0	13,9

Izvor: HNB

jedinicama[21], osobito kredita republičkim fondovima (smanjili su se na manje od polovine u odnosu na iznos u 2010. godini).

Primljeni su depoziti, glavni izvor financiranja stambenih štedionica (81,0% ukupnih obveza i kapitala), u 2011. godini porasli za nešto više od pola milijarde kuna (za 9,6%). Njihovo je povećanje iznosilo 553,6 mil. kuna. Drugi najvažniji financijski izvor, primljeni krediti, iznimno su porasli te su bili više nego trostruko veći u usporedbi s 2010. godinom (porast u visini od 202,1%). Iako je njihov udio u ukupnoj bilančnoj sumi stambenih štedionica znatno manji od depozita, odnosno 7,1%, tako visoka stopa porasta rezultirala je visokim apsolutnim rastom primljenih kredita u iznosu od 370,0 mil. kuna. Uzrok njihova povećanja bilo je već spomenuto udovoljavanje odredbama Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi banke.

Solidan porast primljenih depozita, znatno viši od porasta odobrenih kredita, prouzročio je smanjenje omjera danih kredita i primljenih depozita te je on iznosio 76,4% u usporedbi s 82,2% s kraja 2010. godine.

Bilančni kapital stambenih štedionica u odnosu na kraj 2010. porastao je za 3,5% (za 16,4 mil. kuna). Cjelokupno se povećanje odnosi na porast zadržane dobiti nastao raspoređivanjem dijela dobiti iz 2010. godine, a tijekom cijele 2011. godine stambene štedionice nisu povećavale dionički kapital. Znatno sporiji porast kapitala od stope rasta imovine doveo je do smanjenja njegova udjela u ukupnoj pasivi stambenih štedionica, sa 6,8% na 6,1%.

3.2.2. Račun dobiti i gubitka

Dobit (prije oporezivanja) stambenih štedionica drugu godinu zaredom prepolovila se te je na kraju 2011. iznosila 12,8 mil. kuna. Njezino je smanjenje bilo samo malo manje nego krajem 2010. godine, odnosno iznosilo je 50,3% (naspram 52,2%). Samo su dvije stambene štedionice ostvarile dobit (u visini od 30,9 mil. kuna), dok su preostale tri imale gubitak koji se kretao u rasponu od 4,6 do 8,1 mil. kuna.

Ostvarenje tek polovične dobiti u usporedbi s godinom prije ponajprije je bila posljedica velike promjene u troškovima za potencijalne gubitke. Naime, krajem 2010. godine stambene su štedionice ocijenile da se kvaliteta njihovih plasmana tijekom te godine popravila te su smanjile dotadašnja izdvajanja za potencijalne gubitke za 7,3 mlrd. kuna. Na osnovi toga stvoren je dodatni prihod koji je uvećao ostvareni neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke te je rezultirao ostvarenjem dobiti prije oporezivanja od 25,7 mil. kuna.

U 2011. godini stambene su štedionice ostvarile višu razinu neto prihoda iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke za čak 8,72%. Tome je najviše pridonio porast neto kamatnog prihoda od 5,9 mil. kuna (za 5,25%), dok je neto nekamatni prihod pridonio rastu neto prihoda prije rezerviranja za gubitke povećanjem od samo pola milijuna kuna. Niti povećano izdvajanje za opće administrativne troškove i amortizaciju za 4,8 mlrd. kuna (3,68%) nije spriječilo da neto prihod iz poslovanja prije

Tablica 3.17. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica
u milijunima kuna i postocima

	I.–XII.2010.	I.–XII.2011.	
	Iznos	Iznos	Promjena
Ukupno kamatni prihodi	304,6	344,1	13,0
Ukupno kamatni troškovi	192,5	226,1	17,4
Neto kamatni prihod	112,1	118,0	5,3
Ukupno prihodi od provizija i naknada	70,1	70,4	0,5
Ukupno troškovi provizija i naknada	8,4	8,7	3,2
Neto prihod od provizija i naknada	61,7	61,8	0,1
Ostali nekamatni prihodi	10,4	–9,0	–186,0
Ostali nekamatni troškovi	36,1	16,3	–55,0
Neto ostali nekamatni prihod	–25,7	–25,3	–1,7
Neto nekamatni prihod	36,0	36,5	1,4
Opći administrativni troškovi i amortizacija	129,7	134,4	3,7
Neto prihod od poslovanja prije rezerviranja za gubitke	18,5	20,1	8,7
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	–2,1	1,9	–
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	–5,1	5,4	–
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	–7,3	7,3	–
Dobit/gubitak prije oporezivanja	25,7	12,8	–50,3
Porez na dobit	8,7	5,9	–31,8
Dobit/gubitak tekuće godine	17,1	6,9	–59,6

Izvor: HNB

21 To uključuje i kredite svim subjektima koji se financiraju posebnim izvanproračunskim porezima, primjerice Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim autocestama, Hrvatskim cestama i dr.

rezerviranja za gubitke bude viši za 1,6 mlrd. kuna odnosno navedenih 8,72% u usporedbi s 2010. godinom.

Međutim, umanjenjem za troškove rezerviranja za gubitke (po visini identičnom smanjenju krajem 2010. godine), koji su iznosili 7,3 mil. kuna, dobitak stambenih štedionica sveo se na spomenutih 12,8 mil. kuna.

U protekloj se godini, uzrokovano navedenim znatnim padom dobiti, nastavilo daljnje pogoršavanje profitabilnosti stambenih štedionica, pa se i vrijednost pokazatelja profitabilnosti osjetno smanjila. Tako se profitabilnost prosječne imovine stambenih štedionica (ROAA) prepolovila te se smanjila s 0,4% na 0,2%, dok je profitabilnost prosječnoga kapitala (ROAE) u istom razdoblju pala s 4,0% na 1,5%.

3.2.3. Kreditni rizik

Na kraju 2011. godine ukupni su se plasmani i izvanbilančne obveze stambenih štedionica povećali za 7,8% (465,8 mil. kuna) te su iznosili 6,4 mlrd. kuna. Rizična skupina plasmana A i nadalje je činila izrazitu većinu ukupnih plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza. Njezin je porast (za 468,8 mil. kuna) bio gotovo jednak odnosno neznatno viši od rasta plasmana u cjelini te joj je i udio ostao nepromijenjen, na razini od 99,5%. Djelomično nadoknadivi ili potpuno nenadoknadivi plasmani bili su niži za 9,1%, zahvaljujući smanjenju plasmana rizične skupine B (djelomično nadoknadivih) od 11,7%, dok su se potpuno nenadoknadivi plasmani (skupina C) povećali gotovo za polovinu odnosno za 49,7%.

Glavninu ukupnih ispravaka vrijednosti i rezerviranja i nadalje su činila rezerviranja za gubitke na skupnoj osnovi koja su porasla za 10,6%, s 51,0 mil. kuna na 56,4 mil. kuna. S obzirom na to da su, nasuprot tome, ispravci vrijednosti i rezerviranja za djelomično nadoknadive i nenadoknadive plasmane bili manji za oko pola posto, sveukupni su ispravci vrijednosti i rezerviranja rasli po manjoj godišnjoj stopi (8,7% odnosno 5 mil. kuna).

Kao i krajem 2010. godine samo je jedna stambena štedionica sve svoje plasmane i preuzete izvanbilančne obveze procijenila potpuno nadoknadivima, svrstavajući ih u cijelosti u rizičnu skupinu A. Samo vrlo mali dio svojih plasmana preostale su četiri stambene štedionice ocijenile djelomično nadoknadivima ili potpuno nenadoknadivima svrstavajući ih u rasponu od 0,1% do 1,1% u rizične skupine B i C.

Portfelj kredita i potraživanja i nadalje je prevladavao u strukturi ukupnih plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza povećavajući svoj udio (s 85,3% na 85,9%). Taj su portfelj ponajviše činili krediti (više od dvije trećine odnosno 68,3%, što je ipak postupno smanjenje u protekloj godini) te u manjoj mjeri dužnički vrijednosni papiri (19,3%) te depoziti, čiji se udio najviše povećao, s 3,6% na 12,1%. Većina se kredita raspoređenih u portfelj kredita i potraživanja (89,5%) odnosila na stambene kredite.

Plasmani i preuzete izvanbilančne obveze rizičnih skupina B i C gotovo se u cijelosti odnose na stambene kredite stanovništvu, a udio se rizičnih skupina B i C u stambenim kreditima smanjio s 1,1% na 0,9%. Istodobno je porasla pokrivenost B i C stambenih kredita s 18,0% na 18,9%.

3.2.4. Adekvatnost kapitala

Krajem 2011. godine stopa adekvatnosti jamstvenoga kapitala stambenih štedionica iznosila je 19,4%, što je u usporedbi s 2010. godinom, kada je iznosila 20,3%, smanjenje od 0,9% postotnih bodova. Uzrok je navedenom smanjenju bilo brže povećanje ukupnih kapitalnih zahtjeva, koji su u proteklih godinu dana porasli za 8,0%, u odnosu na porast jamstvenoga kapitala, koji je bio viši za 3,2%.

Povećanje jamstvenoga kapitala stambenih štedionica

Tablica 3.18. Klasifikacija plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza stambenih štedionica po rizičnim skupinama
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.		2010.			2011.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
A	6.385,1	99,6	5.945,1	99,5	-6,9	6.416,5	99,5	7,9
B-1, B-2 i B-3	18,8	0,3	31,5	0,5	67,9	27,8	0,4	-11,6
C	4,2	0,1	1,4	0,0	-67,6	2,0	0,0	49,6
Ukupno	6.408,1	100,0	5.978,0	100,0	-6,7	6.446,4	100,0	7,8

Izvor: HNB

Tablica 3.19. Pokrivenost ukupnih plasmana i preuzetih izvanbilančnih obveza stambenih štedionica ispravcima vrijednosti i rezerviranjima
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2009.	2010.	2011.
Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezerviranja za preuzete izvanbilančne obveze	64,2	57,3	62,3
Ispravci vrijednosti i rezerviranja	8,1	6,2	5,9
Ispravci vrijednosti i rezerviranja za gubitke na skupnoj osnovi	56,2	51,0	56,4
Ukupni plasmani i preuzete izvanbilančne obveze	6.408,1	5.978,0	6.446,4
Stopa pokrivenosti	1,0	1,0	1,0

Izvor: HNB

iznosilo je 16,7 mil. kuna te je on iznosio 547,0 mil. kuna. Navedeni porast jamstvenoga kapitala gotovo je u cijelosti bilo posljedica povećanja osnovnoga kapitala (za 15,7 mil. kuna odnosno za 3,6%), dok je dopunski kapital porastao samo za 1,1 mil. kuna, odnosno za nešto više od jedan posto. Osnovni je kapital porastao ponajviše zbog porasta zadržane dobiti, za 32,6 mil. kuna, odnosno za 37,7%, dok je porast dopunskoga kapitala rezultat upisa hibridnih instrumenata.

Porast ukupnih kapitalnih zahtjeva (za 25,1 mil. kuna) bio je rezultat istodobnog povećanja kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik, za 10,8 mil. kuna (4,0%), i znatnog povećanja kapitalnog zahtjeva za pozicijske, valutne i robne rizike, za 15,2 mil. kuna. Taj je kapitalni zahtjev bio veći čak za šest puta u odnosu na 2010. godinu kao rezultat rasta zahtjeva za opći pozicijski rizik dužničkih instrumenata. To je bilo uvjetovano transakcijama u dvije stambene štedionice zbog potrebe usklađivanja s odredbama Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi banke, odnosno u vezi s najvišom dopuštenom izloženošću kamatnom riziku u knjizi banke, koja se počela primjenjivati 31. ožujka 2011. Kapitalni zahtjev za operativni rizik, uveden u 2010. godini, u 2011. malo se smanjio (za oko dva posto).

U strukturi ukupnih kapitalnih zahtjeva na kapitalne se zahtjeve za kreditni rizik i nadalje odnosio izrazit udio od 82,0% ukupnih kapitalnih zahtjeva (ipak, to je smanjenje s 85,1% krajem 2010., odnosno s gotovo 99% godinu prije toga), na kapitalni zahtjev za operativni rizik 12,6%, a na kapitalni zahtjev za tržišne rizike 5,4%.

3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava

Među zadacima HNB-a uređenima Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci[22] nalazi se obavljanje poslova supervizije i nadzora nad kreditnim institucijama i kreditnim unijama u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama[23] i Zakonom o kreditnim unijama[24], kao temeljnim zakonima kojima se uređuju uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak rada tih institucija te nadzor nad njihovim poslovanjem. Osnovni su ciljevi supervizije koju obavlja HNB održavanje povjerenja u hrvatski bankovni sustav te promicanje i očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Supervizija kreditnih institucija obuhvaća niz koordiniranih aktivnosti usmjerenih na provjeru usklađenosti poslovanja kreditnih institucija (banaka, štednih banaka i stambenih štedionica) s pravilima o upravljanju rizicima, odredbama Zakona o kreditnim institucijama i propisima donesenima na osnovi tog Zakona te drugim relevantnim zakonima i propisima kojima se uređuje obavljanje financijskih djelatnosti, kao i vlastitim pravilima, standardima i pravilima struke. Osim supervizije, HNB obavlja i nadzor nad primjenom Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, propisa donesenih na temelju tog Zakona te drugih zakona i propisa na osnovi kojih je ovlaštena za obavljanje nadzora.

Superviziju kreditnih institucija HNB obavlja:

- prikupljanjem i analizom propisanih izvješća te drugih izvješća i informacija,
- kontinuiranim praćenjem zakonitosti poslovanja kreditnih institucija, obavljanjem izravnog nadzora nad poslovanjem kreditnih institucija i
- nalaganjem supervizorskih mjera s ciljem poduzimanja pravodobnih aktivnosti za poboljšanje sigurnosti i stabilnosti poslovanja kreditnih institucija te otklanjanje utvrđenih nezakonitosti.

Na sličan način HNB obavlja i nadzor poslovanja kreditnih unija.

3.3.1. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija

Krajem 2010. godine Europski parlament i Vijeće Europske unije donijeli su dvije direktive (2010/76/EU i 2010/78/EU) kojima je znatno izmijenjena Direktiva o kapitalnim zahtjevima – CRD[25]. Prema Direktivi 2010/76/EU[26] CRD se mijenja i dopunjuje u dijelu kapitalnih zahtjeva za knjigu trgovanja i sekuritizacijski okvir te nadzora nad politikom primitaka radnika (engl. *remuneration*). Direktivom 2010/78/EU[27] mijenjaju se dijelovi CRD-a s obzirom na ovlasti novog tijela – Europskog tijela za bankarstvo (*European Banking Authority* – Eba). Eba je, kao nasljednica CEBS-a (*Committee of European Banking Supervisors*), osnovana Uredbom 1093/2010[28], a počela je s radom 1. siječnja 2011. Njezina je zadaća osiguravanje stabilnosti financijskog sustava, transparentnosti tržišta i financijskih proizvoda te zaštita štediša i investitora.

Eba ima sljedeće ovlasti:

- u regulatornom smislu Eba predlaže tehničke standarde (regulatorni i implementirajući) koji imaju obvezujuću primjenu, a donosi ih Europska komisija, čime se izbjegava dugotrajna parlamentarna procedura,

22 NN, br. 75/2008.
23 NN, br. 117/2008., 74/2009. i 153/2009.
24 NN, br. 141/2006., 25/2009. i 90/2011.
25 Direktiva o kapitalnim zahtjevima zajednički je naziv za Direktivu 2006/48/EZ, koja uređuje osnivanje i poslovanje kreditnih institucija, i Direktivu 2006/49/EZ, koja uređuje adekvatnost kapitala investicijskih društava i kreditnih institucija.
26 Direktiva 2010/76/EU (tzv. *CRD III*) od 24. studenoga 2010.
27 Direktiva 2010/78/EU od 24. studenoga 2010.
28 Uredba br. 1093/2010 od 24. studenoga 2010. o osnivanju Europskog tijela za bankarstvo, kojom se izmjenjuje i dopunjuje Odluka br. 716/2009/EZ te ukida Odluka Komisije 2009/78/EZ.

- u supervizorskom smislu Eba nadzire ispravnu implementaciju propisa EU od strane nacionalnih supervizora, provodi postupke mirenja nacionalnih supervizora, koordinira aktivnosti i odlučuje u kriznim situacijama.

Bitno je naglasiti da za Hrvatsku Ebine ovlasti u potpunosti stupaju na snagu ulaskom u EU. Nakon potpisivanja pristupnog ugovora s EU djelatnici HNB-a iz sektora supervizije aktivno su se uključili u rad Ebe kao promatrači.

Tijekom 2011. godine HNB je izmjenom pojedinih podzakonskih akata implementirao odredbe CRD III u domaći pravni okvir koji se odnosi na poslovanje kreditnih institucija. U "Narodnim novinama" br. 118/2011. objavljene su izmjene i dopune sljedećih odluka:

- Odluka o adekvatnosti jamstvenoga kapitala kreditnih institucija,
- Odluka o jamstvenom kapitalu kreditnih institucija i
- Odluka o javnoj objavi bonitetnih zahtjeva kreditnih institucija.

Izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti jamstvenoga kapitala kreditnih institucija (OAJKKI) implementirane su odredbe CRD III koje se odnose na sekuritizacijski okvir te na izračun inicijalnih kapitalnih zahtjeva (KZ) za tržišne rizike primjenom internih modela. Izmjene OAJKKI trebaju stupiti na snagu 30. lipnja 2012., osim u dijelu koji se odnosi na proširenje obuhvata KZ-a za rizik namire te u dijelu koji se odnosi na izračun inicijalnoga KZ za valutni rizik, čija je primjena počela 1. siječnja 2012.

Izmjene i dopune Odluke o jamstvenom kapitalu kreditnih institucija (OJKKI) kojima su implementirane odredbe CRD III odnose se na proširenje obuhvata sekuritizacijskih pozicija koje se tretiraju kao odbitne stavke pri izračunu jamstvenoga kapitala. Radi usklađivanja s izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti jamstvenoga kapitala kreditnih institucija, izmjene odredbi OJKKI o sekuritizacijskim pozicijama kao odbitnoj stavci stupaju na snagu 30. lipnja 2012., odredba o promjeni definicije nematerijalne imovine stupa na snagu 31. prosinca 2012., a sve ostale izmjene i dopune OJKKI stupile su na snagu 1. siječnja 2012.

Izmjenama i dopunama Odluke o javnoj objavi bonitetnih zahtjeva kreditnih institucija (OJOBZKI) uvedena je obveza za kreditnu instituciju da javno objavi dodatne potrebne informacije ako procijeni da informacije propisane Odlukom nisu dovoljne da bi sudionicima na tržištu prikazale cjelovit profil rizičnosti kreditne institucije. Izmjenama i dopunama OJOBZKI znatno se proširuju obveze kreditne institucije da javno objavljuje informacije vezane uz primjenu internih modela za izračun kapitalnih zahtjeva za tržišne rizike i sekuritizaciju.

Primjena odredbi izmjena i dopuna OJOBZKI stupaju na snagu 30. lipnja 2012. te bi kreditne institucije propisane informacije u skladu s izmjenama i dopunama Odluke prvi put javno objavile sa stanjem na dan 30. lipnja 2012.

Osim izmjena podzakonskih akata radi usklađivanja s regulativom EU tijekom 2011. izmijenjene su i dopunjene Odluka o postupku procjenjivanja adekvatnosti internoga kapitala kreditne institucije, Odluka o ograničavanju izloženosti kreditnih institucija valutnom riziku i Odluka o upravljanju likvidnosnim rizikom. Njihovim se izmjenama unaprjeđuje primjena postojećih odluka.

HNB je sve prijedloge nacrta izmjena i dopuna odluka objavio na svojim internetskim stranicama i o njima proveo javnu raspravu. Održane su prezentacije za kreditne institucije, a konačni prijedlozi odluka usklađeni su s primjedbama i prijedlozima prikupljenima tijekom rasprave.

Tijekom 2011. nastavljena je praksa objavljivanja neslužbenih pročišćenih verzija podzakonskih akata i prevođenje na engleski jezik radi njihove lakše i jednostavnije primjene u kreditnim institucijama i široj javnosti.

Potaknuta financijskom krizom Europska komisija je tijekom 2011. u zakonodavnu proceduru uputila zakonski paket nazvan CRD IV (engl. *Capital Requirements Directive IV*) koji se sastoji od uredbe[29] i direktive[30]. Tim se paketom zamjenjuje postojeća Direktiva o kapitalnim zahtjevima (CRD).

U posljednjem tromjesečju 2011. godine HNB je poduzeo odgovarajuće aktivnosti te osnovao radne skupine za implementaciju odnosno primjenu CRD IV. Direktiva će se implementirati u hrvatske propise, a Uredba će se izravno primjenjivati na bankovni sustav Hrvatske od trenutka ulaska RH u punopravno članstvo u EU.

Znakovito je da se u Europskoj uniji teži većoj harmonizaciji i jedinstvenom skupu propisa (engl. *single rule book*). Područja koja neće biti detaljno propisana u CRD IV i nadalje ostaju u nadležnosti EU jer se detaljnije reguliranje prepušta Ebi putem tehničkih regulatornih standarda (engl. *regulatory technical standards*) i tehničkih implementirajućih standarda (engl. *implementing technical standards)* koji će biti obvezujući za sve članice EU. Osim toga, veliko značenje za reguliranje takvih otvorenih pitanja imat će i kolegiji supervizora formirani za pojedine grupe kreditnih institucija na razini EU.

U protekloj je godini HNB nastavio s praksom davanja mišljenja i odgovora na upite koji su najvećim dijelom objavljeni na internetskoj stranici HNB-a radi što veće transparentnosti i jedinstvenog postupanja svih kreditnih institucija. Tijekom 2011. zaprimljena su ukupno 244 upita kreditnih institucija, a do kraja 2011. odgovoreno je na njih 236.

29 Uredba (engl. *Regulation*) je propis Europske unije koji je izravno primjenjiv i obvezujući u svim svojim dijelovima za sve države članice te ga nije potrebno posebnim mjerama uključiti u nacionalno zakonodavstvo. Uredba je obvezujuća za sve države članice od datuma navedenog u njezinu tekstu, a to je najčešće 20 dana od dana objavljivanja u Službenom listu (*Official Journal*). U referenciji je navedena odgovorna institucija (Vijeće EU, Komisija, Parlament itd.) te broj akta i godina.

30 Direktiva (engl. *Directive*) je propis Europske unije koji obvezuje države članice na provedbu postavljenog cilja, a državi članici ostavlja slobodu izbora načina i sredstva koje će upotrijebiti kako bi postigla zadani cilj. U praksi su direktive vrlo precizne, pa državi članici ostavljaju vrlo malo manevarskoga prostora. Tekst direktive sadržava i datum do kojeg akt mora biti uključen u nacionalno zakonodavstvo. Referencija direktive, za razliku od referencije uredbe, najprije navodi godinu, a potom redni broj direktive. Nadležna tijela država članica implementiraju direktive u vlastito zakonodavstvo. Konstitutivni karakter za primjenu ima upravo ta implementacija, postoje opcije i diskrecije.

3.3.2. Supervizija kreditnih institucija

3.3.2.1. Izravni nadzor poslovanja kreditnih institucija

HNB provodi izravni nadzor u skladu s prihvaćenom metodologijom nadzora, a na osnovi plana izravnih nadzora koji se donosi krajem godine za sljedeću godinu. U 2011. godini ostvareni su svi planirani zadaci koji proizlaze iz strateških smjernica rada HNB-a za područje izravnog nadzora. Naglasak je bio na temeljnim zadacima koji obuhvaćaju izravni nadzor kreditnih institucija.

Tijekom 2011. obavljen je nadzor 22 kreditne institucije, čija imovina iznosi 65,57% ukupnog sustava kreditnih institucija te jedne kreditne institucije nad kojom je u prosincu 2011. pokrenut postupak likvidacije te koja više ne ulazi u sustav kreditnih institucija (prema nerevidiranim podacima na dan 31. prosinca 2011.).

U tim kreditnim institucijama obavljen je ukupno 31 izravni nadzor, čime su obuhvaćena 54 područja poslovanja u trajanju od 3237 supervizorskih dana. U jednoj kreditnoj instituciji proveden je izravni nadzor s ciljem validacije internih rejting--sustava za kreditni rizik (IRB) te izravni nadzor procjene okvira za primjenu naprednog pristupa za izračun kapitalnog zahtjeva za operativni rizik.

Plan izravnih nadzora u 2011. godini temeljio se na uspostavljenom ciklusu obavljanja redovitih izravnih nadzora kreditnih institucija. Obavljeni su različiti specijalistički nadzori nad 68,99% ukupne imovine grupe velikih banaka. Obavljenim izravnim nadzorom poslovanja grupe srednjih banaka obuhvaćeno je 55,30% ukupne imovine grupe, a kod malih banaka obuhvaćeno je 51,92% imovine grupe. Udio pregledane imovine stambenih štedionica čini 26,51% ukupne imovine grupe stambenih štedionica.

Tijekom 2011. godine provedeno je 12 izravnih nadzora upravljanja rizicima u 12 kreditnih institucija, kojima je obuhvaćeno 56,45% imovine bankovnog sustava sa stanjem bilance na dan 31. prosinca 2011. Uz navedeno, obavljen je i nadzor Credo banke d.d., nad kojom je u prosincu 2011. pokrenut postupak likvidacije te više ne ulazi u sustav kreditnih institucija, no kad bismo je uključili, sudjelovala bi s udjelom od 0,29% ukupne imovine.

U 2011. godini djelatnici HNB-a sudjelovali su u izravnom nadzoru dijela poslovanja jedne banke, koju je obavilo nadležno tijelo za superviziju nadređene kreditne institucije sa sjedištem u drugoj državi i ovlašteni revizor. Područja obuhvaćena nadzorom odnosila su se na uvid u kreditni rizik portfelja te banke kao i proceduru preuzimanja i upravljanja rizikom te visinu utvrđenih ispravaka vrijednosti.

Tijekom 2011. godine prioritet su bili izravni nadzori kreditnih institucija, pri čemu je najvećim dijelom bila obuhvaćena kontrola kvalitete imovine, s posebnim naglaskom na upravljanju kreditnim rizikom i izdvajanjem adekvatnih ispravaka vrijednosti i rezervacija za loše plasmane (deset kreditnih institucija), dok je cjelokupni nadzor proveden u dvije kreditne institucije koje su rangirane u skupinu malih kreditnih institucija.

Analiza kvalitete imovine i upravljanja kreditnim rizikom prioritetno je obuhvaćala sljedeća područja:

- izloženost kreditnom riziku prema djelatnosti trgovine i graditeljstva,
- analiza adekvatnosti upravljanja kreditnim rizikom u području projektnog financiranja i plasmana s jednokratnim dospijećem glavnice,
- analiza izloženosti kreditnom riziku prema matici, od strane domaćih kreditnih institucija članica međunarodnih bankarskih grupa,
- upravljanje kreditnim rizikom u slučajevima prolongata i reprograma te ocjenu adekvatnosti izdvajanja ispravaka vrijednosti i rezerviranja,
- izravni nadzor metodologije i procesa izdvajanja ispravaka vrijednosti i rezervacija prema pravnim osobama.

Osim navedenog, izravnim nadzorima u 2011. naglasak je stavljen i na proces odobravanja plasmana uključujući i procjenu metodologije analize boniteta klijenata, kao i interne *scoring/rating* sustave koji se primjenjuju u procesu odobravanja. Nadalje, posebna pozornost posvećena je i procesu naknadnog praćenja plasmana s posebnim naglaskom na indikatorima ranog upozorenja povećanoga kreditnog rizika te njihovoj integraciji u okviru procesa raspoređivanja plasmana.

Kao rezultat svih navedenih aktivnosti izravnim nadzorom su utvrđeni znatni dodatni ispravci vrijednosti u kreditnom

Tablica 3.20. Obavljeni izravni nadzori u 2011.
u tisućama kuna i postocima

	Područje nadzora														Imovina obuhvaćena izravnim nadzorom na dan 31.12.2011.[a]	Udio imovine obuhvaćene izravnim nadzorom u ukupnoj imovini grupe[b]
	SUK	NIS	MMiDP	Kreditni rizik	Cjelokupni izravni nadzor (CAMELS)	Kapital	Aktiva	Zarada	Likvidnost	Tržišni rizik	Validacija IRB modela	Procjena AMA okvira				
Velike banke	1	2	1				3	1	2	2	1	1			232.084.096	69,0%
Srednje banke	1						2								20.356.747	55,3%
Male banke	4	3	5		2	2	5	2		1					17.763.536	51,9%
Ukupno sve banke	6	5	6		2	2	10	3	2	3	1	1			270.204.379	66,3%
Stambene štedionice	2			2											2.077.892	26,5%
Ukupno bankovni sustav	8	5	6	2	2	2	10	3	2	3	1	1			272.282.271	66,5%

[a] Nerevidirani podaci

[b] Ovaj je postotak ukupan iznos imovine kreditnih institucija koje su bile obuhvaćene izravnim nadzorom, a ta je imovina pregledana na osnovi reprezentativnog uzorka izabranog u skladu s najboljom svjetskom supervizorskom praksom.

SUK – Sustav unutarnjih kontrola; NIS – Nadzor informacijskih sustava; MMiDP – Nadzor mjera monetarne i devizne politike

Izvor: HNB

portfelju gotovo kod svih kreditnih institucija koje su bile predmetom izravnog nadzora. Ukupan iznos utvrđenih dodatnih ispravaka vrijednosti i rezervacija na temelju izravnih nadzora u 2011. godini iznosi 600.747 tisuća kuna, što čini 16,63% ukupnih troškova rezerviranja za identificirane gubitke sustava kreditnih institucija u 2011. godini. Osim navedenog, kreditne su institucije samostalno tijekom izravnog nadzora provele još 167.791 tisuću kuna ispravaka vrijednosti i rezervacija za klijente obuhvaćene uzorkom, pa se udio dodatnih ispravaka vrijednosti provedenih na osnovi izravnih nadzora povećao na 21,27% ukupnih troškova rezerviranja sustava kreditnih institucija u 2011. godini. Navedeni dodatni ispravci čine 4,57% u ukupnim ispravcima vrijednosti i rezerviranjima za identificirane gubitke sustava kreditnih institucija.

Tijekom 2011. godine obavljena su i četiri izravna nadzora kreditnih unija, koja veličinom imovine na dan 31. prosinca 2011. sudjeluju u ukupnom sustavu kreditnih unija s 11,89%. Za navedene nadzore utrošeno je 50 supervizorskih dana.

Prema vrsti i opsegu izravnog nadzora u 2011. također je obavljeno:

- osam nadzora procjene sustava unutarnjih kontrola u poslovnim procesima kreditnih institucija,
- šest nadzora provedbe mjera monetarne i devizne politike,
- pet nadzora informacijskih sustava kreditnih institucija i
- dva nadzora organizacije funkcije kreditnog rizika.

U sklopu provedenih izravnih nadzora poslovanja kreditnih institucija u 2011. obavljen je i nadzor provedbe zakonskih odredaba u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u devet kreditnih institucija.

Na osnovi obavljenih izravnih nadzora te utvrđenih nezakonitosti, nepravilnosti i slabosti u poslovanju koje su konstatirane u izdanim zapisnicima, HNB je dao preporuke za poboljšanje poslovnih procesa i informacijskih sustava te naložio mjere za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju kao i mjere za poboljšanje stanja. Na osnovi izdanih zapisnika izdano je osam rješenja s ukupno 63 nadzorne mjere, među kojima se 41,27% mjera odnosilo na informacijski sustav, 20,63% na organizaciju i upravljanje rizicima, po 14,29% na kreditni rizik i sustav unutarnjih kontrola, 7,94% na adekvatnost kapitala te 1,59% na rizik likvidnosti. Osim mjera naloženih rješenjima, dvije su banke u postupku donošenja plana restrukturiranja kreditnog portfelja, odnosno portfelja vrijednosnih papira, a u skladu s nalazima izravnog nadzora. Također je izdano jedno rješenje kojim se odobrava primjena pristupa zasnovanog na internim rejting-sustavima (IRB pristup) za izračun iznosa izloženosti ponderiranog kreditnim rizikom). U tijeku je izrada dvaju rješenja za kreditne institucije na osnovi izravnih nadzora obavljenih u 2011. godini.

Osim već opisanih osnovnih djelatnosti, djelatnici su tijekom 2011. godine obavljali sljedeće poslove:

- unaprjeđenje postojeće metodologije obavljanja izravnog nadzora sustava unutarnjih kontrola te metodologije procjene operativnog rizika,
- kontinuiran angažman na davanju pojašnjenja i odgovora u područjima koja se odnose na pitanja vezana uz eksternalizaciju i IRB, sudjelovanje na sjednicama Vijeća korisnika HROK-a u svojstvu promatrača,
- sudjelovanje na kolegiju supervizora uglavnom vezano uz pitanje IRB-a i koordinaciju aktivnosti za banke koje se namjeravaju služiti IRB-om,
- sudjelovanje na sastancima sa supervizorima iz drugih zemalja pod okriljem Ebe ili u sklopu kolegija supervizora za pojedine grupe kreditnih institucija vezano za operativni rizik,
- sudjelovanje u radu Stalne koordinacijske skupine za praćenje provedbe međunarodnih mjera ograničenja,
- definiranje smjernica, razmjena informacija i koordinacija nadzornih aktivnosti primjene Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma na Forumu nadzornih tijela koji je organiziran u okviru projekta tehničke pomoći MMF-a za jačanje sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH,
- sudjelovanje u radu uže radne skupine Međuinstitucionalne radne skupine za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma,
- tijekom 2011. godine u više navrata održani su seminari povezano sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma za banke, stambene štedionice i kreditne unije,
- pružanje tehničke pomoći bosanskohercegovačkom tijelu nadležnom za superviziju u području donošenja podzakonskih akata povezanih s upravljanjem informacijskim sustavom i eksternalizacijom,
- održani radni sastanci s predstavnicima crnogorskog tijela nadležnog za superviziju povezano s primjenom zakonske regulative o stambenoj štednji i državnim poticajima stambene štednje.

Izvanredne aktivnosti u 2011.

Od listopada 2010. do siječnja 2012. jedan djelatnik HNB-a obnašao je dužnost privremenog upravitelja/likvidatora jedne kreditne institucije u likvidaciji. Od prosinca 2010. do kraja prosinca 2011. proveden je kontinuirani izravni nadzor jedne kreditne institucije.

3.3.2.2. Nadzor bonitetnom analizom

Supervizorski ciklus procjenjivanja kreditnih institucija kontinuirano je procjenjivanje profila rizičnosti kreditne institucije po svim rizicima kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena u svojem poslovanju, procjenjivanje adekvatnosti procesa procjenjivanja i održavanja internoga kapitala kreditne institucije, kontinuirana suradnja zasnovana na dijalogu između supervizora i kreditne institucije te izdavanje i praćenje izvršenja supervizorskih mjera, ako za to postoji potreba. Nadzor bonitetnom analizom jedan je od segmenata supervizije poslovanja kreditnih institucija koji se provodi u okviru HNB-a, a podrazumijeva nadzor kreditnih institucija prikupljanjem i analizom izvješća i obavijesti, kontinuiranu komunikaciju s kreditnim institucijama te analizu dodatnih informacija koje kreditne institucije dostavljaju na zahtjev HNB-a. Cilj nadzora bonitetnom analizom jest utvrđivanje rizičnog

profila kreditne institucije te donošenje pravodobnih mjera za osiguranje i očuvanje stabilnosti svake kreditne institucije, kao i sustava u cjelini.

U 2011. godini ponešto je promijenjena metodologija procesa supervizije HNB-a kako bi on u najvećoj mogućoj mjeri bio kompatibilan načinu provedbe nadzora u skladu s europskim smjernicama. Tako je u 2011. dotad korištenu CAMELS metodologiju zamijenila nova *Metodologija procjene rizičnosti kreditnih institucija*. Prema toj metodologiji svakoj kreditnoj instituciji dodjeljuje se ocjena profila rizičnosti (tzv. RAS) koja se zasniva na procjeni sljedećih komponenti poslovanja kreditne institucije: kreditnog rizika, tržišnog rizika, operativnog rizika, likvidnosnog rizika, kamatnog rizika u knjizi banke, zarade, kapitala, kretanja bilance i preuzimanja rizika te strategije i korporativnog upravljanja. Osnovna dodana vrijednost nove metodologije (osim procjene rizika koji su uvedeni novim podzakonskim aktima – ponajprije operativnog rizika i kamatnog rizika u knjizi banke) ogleda se u podjeli procjene na kvantitativnu i kvalitativnu komponentu za svaki pojedini segment koji je obuhvaćen ovom metodologijom, odnosno specificiranje utjecaja razine izloženosti pojedinom riziku s jedne strane i kvalitete upravljanja predmetnim rizikom s druge strane na ukupnu ocjenu rizičnosti.

U 2011. godini u okviru nadzora bonitetnom analizom sastavljeno je 100 pisanih bonitetnih analiza poslovanja kreditnih institucija, od čega se 95 analiza odnosilo na pojedinačne kreditne institucije, a preostalih pet na grupe kreditnih institucija. Prema potrebi dodatno su izrađene i detaljne specijalizirane analize posebnih dijelova poslovanja kreditne institucije. Procjena rizičnosti poslovanja u bonitetnim analizama zasnovana je na ocjenjivanju rizičnosti kreditne institucije u skladu s *Metodologijom procjene rizičnosti kreditnih institucija*. Bonitetne analize i dalje obuhvaćaju pokazatelje uspješnosti poslovanja kreditne institucije, pregled i analizu osnovnih financijskih i nadzornih izvješća, pregled izvršenja supervizorskih mjera (ako su izdane kreditnoj instituciji) te poštivanje zakonskih ograničenja. Osim navedenog, pisana bonitetna analiza pruža opće podatke o kreditnoj instituciji i glavne smjernice poslovanja, podatke o tržišnom udjelu kreditne institucije u sustavu, kao i o tržišnom udjelu po glavnim vrstama proizvoda, preporuke za izravni nadzor te bitne odluke glavne skupštine kreditne institucije i druge relevantne informacije.

Osim bonitetne analize pojedinačnih kreditnih institucija, u okviru nadzora bonitetnom analizom izrađuju se i analize konsolidiranih izvješća za grupu kreditnih institucija. U 2011. HNB je pratio poslovanje sedam grupa kreditnih institucija. I u 2011. prisutan je prevladavajući udio kreditne institucije u imovini i ukupnim prihodima grupe kreditnih institucija, čime pokazatelji poslovanja same kreditne institucije imaju presudan utjecaj na pokazatelje poslovanja grupe te su i zaključci analiza konsolidiranih izvješća pratili zaključke analiza pojedinačnih kreditnih institucija unutar grupe kreditnih institucija.

U skladu sa supervizorskim ciklusom procjenjivanja kreditnih institucija u 2011. provedene su i analize 33 izvještaja o postupku procjenjivanja adekvatnosti internoga kapitala (tzv. ICAAP izvještaji) koje su kreditne institucije prvi put dostavile na temelju podzakonske regulative[31]. ICAAP izvještaji čine sveobuhvatan pregled organizacije procesa procjenjivanja internoga kapitala, identificiranih rizika i način utvrđivanja njihove značajnosti, pristupa kojima se kreditna institucija koristi pri preuzimanju, upravljanju i kontroli rizika (pojedinačno po svakom identificiranom značajnom riziku), načina utvrđivanja potrebnoga internoga kapitala i njegova iznosa, kao i usporedbe internih s regulatornim kapitalnim zahtjevima i načine osiguranja dodatnoga kapitala ako postupak procjenjivanja adekvatnosti internoga kapitala rezultira potrebom za tim. Analiza dostavljenih internih izvješća i samoprocjene kreditnih institucija omogućuje supervizoru procjenu primjerenosti postupaka koje je kreditna institucija propisala i implementirala radi pravodobne identifikacije, mjerenja, kontrole i upravljanja rizicima te adekvatnosti utvrđenoga internoga potrebnoga kapitala, a sve navedeno, zajedno s ocjenom profila rizičnosti, osnova je za planiranje sljedećega supervizorskog ciklusa za pojedinu kreditnu instituciju.

Kontinuirano praćenje izloženosti kreditnom riziku

HNB je tijekom 2011. nastavio aktivnosti na analizi podataka o dospjelim nenaplaćenim potraživanjima i kvaliteti kreditnog rizika. U 2011. analizirani su mjesečni podaci o dospjelim nenaplaćenim potraživanjima kreditnih institucija, kao i podaci o obnovljenim i restrukturiranim plasmanima. Prikupljeni podaci i kreirani predlošci za analizu osigurali su informacije i usporedbu serije podataka, i to po sektorima (država, financijske institucije, državna trgovačka društva, ostala trgovačka društva, neprofitne institucije, stanovništvo, nerezidenti) kao i ročnosti dospijeća.

Ovisno o utvrđenim kretanjima u pokazateljima kvalitete kreditnog portfelja, HNB je tijekom 2011. u pojedinoj kreditnoj instituciji provodio detaljne analize kreditnog portfelja na individualnoj osnovi raspoređenog u rizičnu skupinu A, a kod kojih je nastupilo kašnjenje u naplati dulje od 90 dana (A90) i rizičnu skupinu B, kao i reprogramiranih te novoodobrenih plasmana. Na toj osnovi detaljnom analizom obuhvaćeno je 14 kreditnih institucija (34,00% ukupne imovine bankovnog sustava), a s obzirom na vrstu i opseg prikupljenih informacija, navedene se analize mogu poistovjetiti s ciljanim izravnim nadzorima pojedinih segmenata upravljanja kreditnim rizikom. Za kreditne institucije kod kojih je utvrđeno da klasifikacija nije provedena u skladu sa zakonskim propisima ili upravljanje kreditnim rizikom nije adekvatno, poduzete su supervizorske mjere.

Zapisnici, rješenja i pisane opomene

Na osnovi bonitetne analize kreditnih institucija HNB je tijekom 2011. godine izdao 16 zapisnika o obavljenom nadzoru, 17 rješenja o nalaganju supervizorskih mjera te pisane opomene članovima uprava kreditnih institucija zbog neizvršavanja supervizorskih mjera na način i u rokovima utvrđenima rješenjem HNB-a.

31 Izvještaje nisu dužne dostavljati kreditne institucije koje su članice grupe kreditnih institucija u RH.

Suradnja sa stranim supervizorima

Smjernicama i uputama Europskog tijela za bankarstvo još se više inzistira na jačanju uloge kolegija supervizora na europskoj razini, što je intenziviralo suradnju HNB-a sa stranim supervizorima, osobito u dijelu donošenja zajedničkih ocjena rizičnosti poslovanja bankovnih grupa i adekvatnosti alociranih iznosa kapitala za članice pojedine grupe.

U 2011. potpisan je sporazum o razumijevanju na području supervizije nad grupom kreditnih institucija s turskim tijelom nadležnim za superviziju, dok su s austrijskim nadzornim tijelima potpisani sporazumi o razumijevanju u području nadzora stambenih štedionica za koje su započete i aktivnosti kolegija supervizora. Na temelju važećih sporazuma o razumijevanju, a radi unaprjeđivanja suradnje sa stranim supervizorima, tijekom 2011. predstavnici HNB-a sudjelovali su na četrnaest radionica i/ili kolegija supervizora vezanih uz nadzor bankovnih grupacija kojima pripadaju domaće kreditne institucije. I u 2011. za sve su navedene kolegije u HNB-u pripremljene prezentacije o profilu rizičnosti kreditne institucije te utjecaju financijske krize na poslovanje kreditne institucije kao i poduzetim mjerama za smanjenje izloženosti riziku i/ili poboljšanje upravljanja rizicima te aspektima budućeg poslovanja, osobito sa stajališta adekvatnosti raspoloživoga internoga kapitala.

HNB je u 2011. konsolidirajućim supervizorima dostavio glavne nalaze te zaključke i preporuke izravnih nadzora domaćih kreditnih institucija koje su članice bankovnih grupacija. U sklopu suradnje sa stranim supervizorima HNB je zadužen za izradu supervizorskog izvještaja (engl. *Supervisory Risk Report*), odnosno godišnje procjene rizičnosti domaće kreditne institucije koja služi kao element za donošenje konačne ocjene rizičnosti bankovne grupe (engl. *Joint Risk Assessment Decision*) te za donošenje zajedničke odluke o potrebnoj visini kapitala bankovne grupe. U 2011. godini izrađeno je deset supervizorskih izvještaja za 2010., koji su ažurirani podacima za prvu polovinu 2011.

U 2011. nastavljena je razmjena tromjesečnih biltena s austrijskim supervizorom (engl. *Supervisory Newsletter*) o poslovanju domaćih banaka u većinskom vlasništvu austrijskih banaka te je izrađeno 12 takvih biltena.

Ostale redovite aktivnosti

Tijekom 2011. održavani su, prema potrebi, sastanci s upravama kreditnih institucija radi razmjene informacija o strategiji i planovima poslovanja, poslovnim politikama, eventualnim problemima u poslovanju, očekivanim teškoćama te načinima rješavanja utvrđenih problema.

Tijekom 2011. godine nastavljene su aktivnosti na suradnji s eksternim revizorima u obliku redovitih godišnjih sastanaka. Osim navedenog tijekom 2011. godine posebna je pozornost posvećena analizi godišnjih revizorskih izvješća za 2010. godinu za potrebe HNB-a, s obzirom na to da su to bila prva izvješća u skladu s "novom" Odlukom o sadržaju revizije u kreditnim institucijama, kojom se uvodi obveza revizora da daje ocjenu adekvatnosti upravljanja rizicima, informacijskim sustavom, kontrolnim funkcijama te ocjenu točnosti izvješća za potrebe HNB-a. Za revizore su pripremljene i održane dvije prezentacije o rezultatima analize izvješća te očekivanjima HNB-a u smislu sadržaja navedenih izvješća u budućim razdobljima. Osim toga, s pojedinim su revizorima održani i sastanci, na kojima su detaljnije prezentirani utvrđeni nedostaci izvješća i zatražene njihove nadopune.

HNB je i tijekom 2011. nastavio suradnju s Hanfom preko zajedničkoga Operativnog odbora za suradnju, a nastavljena je i suradnja s ostalim državnim tijelima (Ministarstvo financija, sudovi, državna/županijska odvjetništva i sl.).

Kako je navedeno u prethodnim izvješćima, tijekom nekoliko proteklih godina HNB je provodio prilagodbu sustava bonitetnog izvješćivanja za potrebe nadzora, koja je obuhvatila financijsko izvješćivanje kreditnih institucija (engl. FINREP, *Consolidated Financial Reporting Framework*) i izvješćivanje kreditnih institucija o adekvatnosti kapitala (engl. COREP, *Common Reporting Framework*). Usklađivanje sustava izvješćivanja HNB-a o poslovanju kreditnih institucija s direktivama i smjernicama EU nastavljeno je i u 2011., u smanjenom obujmu, s obzirom na to da je velik posao oko usklađivanja obavljen u 2010. Novi način izvješćivanja uglavnom je zaživio tijekom 2010. te su u 2011. provedene dorade sustava u dijelu uvođenja izvješćivanja o valutnom riziku na dnevnoj osnovi te informatičkog razvoja i testiranja izvještajnih slogova, čija se implementacija očekuje u 2012. (račun dobiti i gubitka) uz pripreme za dostavu slogova na konsolidiranoj osnovi.

U 2011. intenzivirao se broj pritužbi klijenata na postupanja kreditnih institucija te je znatan dio resursa angažiran na rješavanju zaprimljenih pritužbi, i to praćeno detaljnom analizom pritužbi i korespondencijom s kreditnim institucijama (zahtjevi za očitovanjima i dodatnom dokumentacijom). Navedeno ne uključuje prigovore potrošača, čije je rješavanje u nadležnosti zasebne organizacijske jedinice HNB-a.

3.3.2.3. Analiza bankovnog sustava

HNB u sklopu svojih redovitih aktivnosti objavljuje godišnje, polugodišnje i tromjesečne publikacije i podatke kako bi se tržišni sudionici i šira javnost informirali o stanju i trendovima u bankovnom sustavu kao i osnovnim pokazateljima poslovanja pojedinih kreditnih institucija. Osim toga, posebno se pripremaju podaci za sastanke s agencijama za dodjelu kreditnog rejtinga, različitim domaćim i stranim institucijama te se popunjavaju upitnici i pripremaju odgovori na upite različitih zainteresiranih strana, posebice novinara. Osim javno objavljenih publikacija izrađuju se i interne analize, redovite i *ad hoc*, za potrebe rukovodstva supervizije, kao i rukovodstva HNB-a.

U 2011. godini od redovitih publikacija izrađen je Bilten o bankama, br. 22. i 23. Također, redovito su nakon isteka svakoga tromjesečja izrađivani Tromjesečno izvješće o bankovnom sustavu (za potrebe rukovodstva HNB-a i Savjeta HNB-a), izvješća o dužnicima čiji je dug veći od 5 mil. kuna (podaci koji se šalju kreditnim institucijama) te Pokazatelji poslovanja i Standardni prezentacijski format – dio o bankovnom sustavu (podaci o poslovanju kreditnih institucija za internetsku stranicu HNB-a). Kao i prethodnih godina, izrađen je prilog za BSCEE (engl. *Banking Supervisors from Central and Eastern Europe*), koji se sastoji od kvantitativnih podataka te pisane informacije o stanju u hrvatskom bankovnom sustavu i poslovima supervizije HNB-a.

3.3.3. Supervizija poslovanja kreditnih unija

U skladu sa Zakonom o kreditnim unijama (ZOKU)[32] HNB daje odobrenje za rad kreditne unije, obavlja nadzor poslovanja kreditnih unija analizom propisanih nadzornih i financijskih izvještaja i izravnim uvidom u izvornu dokumentaciju u kreditnoj uniji. U 2011. godini donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim unijama. Na temelju tih izmjena i dopuna ZOKU-a dopušta se kreditnim unijama obavljanje platnog prometa za svoje članove pod uvjetom da ispune uvjete propisane Zakonom o platnom prometu[33] i dobiju odobrenje HNB-a. Nadalje, dopušta se kreditnim unijama primanje novčanih depozita od sindikata i obrtničkih komora te mogućnost primanja nepovratnih sredstava od međunarodnih institucija. Zakon je stupio na snagu 10. kolovoza 2011.

Sa stanjem na dan 31. prosinca 2011. u registar Trgovačkog suda u Republici Hrvatskoj bile su upisane 22 kreditne unije, a njihova je imovina iznosila 569,2 mil. kuna. U odnosu na kraj 2010. godine broj se kreditnih unija smanjio za jednu. U 2011. godini pokrenut je postupak redovite likvidacije jedne kreditne unije na temelju odluke donesene na Skupštini, a Trgovački sud je 20. prosinca 2011. upisao nastanak razloga za prestanak kreditne unije i promjenu tvrtke. U postupku likvidacije nalazi se deset kreditnih unija, a nad jednom se kreditnom unijom provodi stečajni postupak.

U prosincu 2011. godine HNB je izdao dva odobrenja za rad kreditnih unija. Dosad nijedna od ovih kreditnih unija nije upisana u sudski registar.

HNB je nastavio i tijekom 2011. obavljati nadzor poslovanja kreditnih unija praćenjem, prikupljanjem i analizom podataka iskazanih u financijskim i nadzornim izvještajima. Također su obavljene i analize dodatnih informacija koje su kreditne unije dostavile na zahtjev HNB-a. U 2011. godini obavljen je i izravni nadzor poslovanja četiriju kreditnih unija.

Tijekom 2011. godine provedene su redovite analize dostavljenih tromjesečnih financijskih i nadzornih izvještaja i analize dostavljenih mjesečnih izvještaja o likvidnosti svih kreditnih unija. Na temelju navedenih izvještaja, a nakon provedene analize, utvrđene su nezakonitosti zbog prekoračenja iznosa i odnosa propisanih veličina te su izdana dva Zapisnika o utvrđenim nezakonitostima. Radi otklanjanja utvrđenih nezakonitosti izdana su tri rješenja. Za potrebe Savjeta HNB-a tijekom 2011. sastavljeno je Izvješće o poslovanju i nadzoru sustava kreditnih unija.

HNB je i u 2011. godini odgovarao na postavljene pojedinačne upite kreditnih unija. Isto tako je odgovarao i na upite, odnosno zahtjeve za dostavu podataka drugih nadležnih tijela, a u vezi s poslovanjem kreditnih unija.

3.3.4. Izdavanje odobrenja i suglasnosti kreditnim institucijama i kreditnim unijama

Na temelju ovlaštenja iz Zakona o HNB-u te u skladu s odredbama Zakona o kreditnim institucijama, Zakona o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje i Zakona o kreditnim unijama HNB u okviru svojih supervizorskih ovlasti također izdaje različita odobrenja i suglasnosti potrebne za osnivanje, rad i poslovanje kreditnih institucija i kreditnih unija.

Uz pomoć sustava odobrenja i suglasnosti HNB ima nadzor nad nekim odlukama i pravnim poslovima kreditne institucije i prije nego što oni budu sklopljeni ili prije nego što se realiziraju, pa se tako licenciranje kao supervizorsko sredstvo može koristiti dvojako:

- kako bi se unaprijed detektirale i spriječile odluke i poslovi koji bi mogli nepovoljno utjecati na buduće poslovanje kreditne institucije i
- kako bi se utjecalo na kreditnu instituciju da provodi naložene supervizorske mjere.

Tako Zakon o kreditnim institucijama propisuje izdavanje sljedećih odobrenja i suglasnosti:

- odobrenje za rad kreditnih institucija,
- odobrenje za pružanje bankovnih i financijskih usluga,
- odobrenje za spajanje/pripajanje kreditne institucije, odnosno prijenos dijela imovine i obveza kreditne institucije na drugu pravnu osobu,
- odobrenje za osnivanje podružnice kreditne institucije u inozemstvu,
- odobrenje za osnivanje podružnice i predstavništva strane kreditne institucije u RH,
- prethodna suglasnost za stjecanje kvalificiranog udjela u temeljnom kapitalu kreditne institucije,
- suglasnost za imenovanje predsjednika i članova uprave kreditne institucije,
- suglasnost kreditnoj instituciji za stjecanje 20% udjela u drugom društvu koji je veći od 10% jamstvenoga kapitala kreditne institucije,
- suglasnost kreditnoj instituciji za stjecanje većinskog udjela ili većinskog prava odlučivanja u drugoj pravnoj osobi,
- suglasnost za povjeravanje poslova unutarnje revizije kreditne institucije osobi koja nije u radnom odnosu s kreditnom institucijom.

Osim navedenih odobrenja i suglasnosti, u skladu sa Zakonom o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje HNB daje i odobrenje za opće uvjete poslovanja stambenih štedionica.

U skladu sa Zakonom o kreditnim unijama HNB također izdaje odobrenja za rad kreditnih unija i za imenovanje članova uprave kreditnih unija.

S obzirom na to da Zakon o kreditnim institucijama predviđa mogućnost oduzimanja odobrenja za rad kreditnoj instituciji i suglasnosti za obavljanje funkcije člana uprave, u nadležnosti HNB-a je i oduzimanje navedenog odobrenja odnosno suglasnosti. Isto takvo ovlaštenje proizlazi i iz odredaba Zakona o kreditnim unijama.

U 2011. izdano je ukupno 77 rješenja o izdavanju, odnosno

32 NN, br. 141/2006., 25/2009. i 90/2011.
33 NN, br. 133/2009.

oduzimanju odobrenja i suglasnosti bankama, stambenim štedionicama, štednim bankama i kreditnim unijama. Najveći broj rješenja odnosi se na suglasnosti za imenovanje predsjednika i članova uprava kreditnih institucija (45) i na izdavanje suglasnosti za stjecanje kvalificiranog udjela (odnosno više od 10% udjela u temeljnom kapitalu kreditnih institucija). U 2011. godini oduzeto je odobrenje za rad jednoj banci za koju je također donesena odluka o pokretanju prisilne likvidacije, a zbog prestanka pružanja investicijskih usluga jednoj je banci na njezin zahtjev oduzeto odobrenje za pružanje tih usluga.

3.3.5. Tržišno natjecanje

Zakonom o kreditnim institucijama propisano je da je HNB nadležan za zaštitu tržišnog natjecanja na tržištu bankovnih usluga i financijskih usluga kad ih obavljaju kreditne institucije do dana ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj uniji. U sklopu svojih aktivnosti iz područja zaštite tržišnog natjecanja HNB je tijekom 2011. imao tri ocjene dopuštenosti koncentracija banaka na 1. razini postupka (nesporne koncentracije).

Također je objavljena analiza ispitivanja mobilnosti građana na tržištu tekućih računa kod banaka, koje je započeto u prethodnoj godini. Tijekom 2011. godine HNB je počeo s ispitivanjem ponašanja banaka na tržištu određenih vrsta naknada koje se naplaćuju u depozitno-kreditnom poslovanju s potrošačima.

Nadalje, a u kontekstu odredaba članka 374. Zakona o kreditnim institucijama, koji određuje da se ova ovlast HNB-a s danom stupanja Hrvatske u punopravno članstvo u Europskoj uniji prenosi na Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja, nastavljeni su poslovi oko nacrta Memoranduma o razumijevanju.

Predstavnici HNB-a također su sudjelovali u radu upravljačkog odbora *twinning* projekta koji se provodi u Agenciji u suradnji s talijanskom agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja.

Kao i prethodnih godina, tako i tijekom 2011. kontinuirano se izrađivala mapa dominantnih položaja, pratili su se osnovni pokazatelji koncentriranosti sektora i nastavljeno je s kontinuiranim praćenjem komparativne prakse, regulative i ekonomske teorije.

U skladu s dosadašnjom praksom HNB je i tijekom 2011. godine na zahtjeve fizičkih i pravnih osoba dostavljao tumačenja i mišljenja povezana s provedbom politike zaštite tržišnog natjecanja i konkretnom praksom HNB-a.

3.3.6. Zaštita potrošača

Tijekom 2011. godine intenzivirale su se aktivnosti HNB-a u području politike zaštite potrošača. U internom smislu, osnovana je Direkcija za zaštitu potrošača i tržišnog natjecanja, organizacijski pozicionirana unutar Sektora bonitetne regulative i nadzora banaka.

Osim internih aktivnosti koje su vezane uz organizacijski ustroj i ekipiranje, posebno velik angažman bio je prisutan u dijelu postupanja po prigovorima potrošača – korisnika bankovnih i financijskih usluga. Također su nastavljeni odnosi i komunikacija s raznim medijima, koji su se često obraćali HNB-u s konkretnim temama i pitanjima vezanima uz politiku zaštite potrošača i ulogu koju u tome ima HNB. Održani su sastanci i s predstavnicima saveza za zaštitu potrošača kako bi se u izravnoj komunikaciji predstavile aktivnosti i zakonski okvir djelovanja HNB-a u ovom području.

Nadalje, krajem 2011. okončan je projekt razrade i/ili dokumentiranja metodologije promjene kamatne stope i metodologije promjene naknada u depozitno-kreditnom poslovanju s potrošačima. Ovi su projekti (od kojih je prvi, usmjeren na promjenjivu kamatnu stopu, započeo još u prosincu 2009.) obuhvatili sve banke i stambene štedionice (potonje u dijelu promjenjivosti naknada). U okviru toga održan je veći broj sastanaka s predstavnicima banaka. Spomenutim projektima nastojalo se udovoljiti odredbama Zakona o potrošačkom kreditiranju, Zakona o obveznim odnosima i Zakona o kreditnim institucijama; povećati transparentnost i usporedivost koje konačnim korisnicima olakšavaju donošenje odluka te indirektno omogućiti potrošačima da bolje upoznaju određenu banku/stambenu štedionicu.

U ožujku 2011. kreditnim je institucijama na popunjavanje upućen Upitnik o zaštiti potrošača, koji je trebao pobliže upoznati HNB s načinom na koji su pojedine kreditne institucije uredile obavljanje poslova iz ove domene. Naglasak je stavljen na proceduralno uređenje i statistiku prigovora potrošača. Na osnovi analize odgovora zaprimljenih od kreditnih institucija s pojedinima su održani sastanci, a svima je upućeno očitovanje HNB-a u kojemu je dan pregled planiranih aktivnosti u idućem (kratkoročnom) razdoblju. Nastavno na provedenu analizu odgovora kreiran je obrazac na temelju kojega će se polugodišnje prikupljati podaci o vrstama i količini prigovora potrošača. Krajem godine svim je kreditnim institucijama na popunjavanje upućen i upitnik vezan uz postupanje prema jamcima. Ovim aktivnostima HNB nastoji prikupiti dovoljno informacija koje će se uz informacije iz pojedinih prigovora potrošača iskoristiti u radu na izmjenama i dopunama postojeće i izradi nove regulative s obzirom na uključenost HNB-a u aktivnosti povezane s implementacijom regulative Europske unije.

Predstavnici HNB-a redovito su sudjelovali u radu Nacionalnog vijeća za zaštitu potrošača. Također je tijekom godine na internetskoj stranici HNB-a pripremljeno i objavljeno nekoliko materijala povezanih s područjem zaštite potrošača i tržišnog natjecanja.

Platni promet

HNB

4.1. Usklađivanje nacionalne regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije

Zakon o platnom prometu (NN, br. 133/2009.) i Zakon o elektroničkom novcu (NN, br. 139/2010.), izuzevši dio odredaba koje će se početi primjenjivati s danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, stupili su na snagu 1. siječnja 2011.

Zakonom o platnom prometu nacionalna regulativa usklađena je s odredbama Direktive 2007/64/EZ o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu. Tim se Zakonom uređuje platni promet, i to platne usluge, pružatelji platnih usluga, obveze informiranja korisnika platnih usluga o uvjetima za pružanje usluga i pruženim platnim uslugama te druga prava i obveze u vezi s pružanjem i korištenjem platnih usluga, transakcijski računi i izvršenje platnih transakcija između kreditnih institucija, osnivanje, rad i nadzor nad institucijama za platni promet te osnivanje, rad i nadzor nad platnim sustavima.

Zakonom o elektroničkom novcu provedeno je usklađivanje s Direktivom 2009/110/EZ o započinjanju, obavljanju i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac. Tim propisom uređuje se elektronički novac, izdavatelji elektroničkog novca, izdavanje i iskup elektroničkog novca, uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak rada institucija za elektronički novac sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, uključujući institucije za elektronički novac pod izuzećem i nadzor nad njihovim poslovanjem, te uvjeti pod kojima institucije za elektronički novac sa sjedištem izvan Republike Hrvatske mogu poslovati u Republici Hrvatskoj.

Donošenjem navedenih propisa platne usluge, elektronički novac i izdavatelji elektroničkog novca uređeni su istovjetno kao u drugim državama članicama Europske unije. Stoga građani Republike Hrvatske imaju pravo korištenja platnih usluga i elektroničkog novca pod istim uvjetima kao i građani država članica Europske unije.

4.2. Podzakonski propisi

Tijekom 2011., na temelju Zakona o platnom prometu i Zakona o elektroničkom novcu, doneseni su i provedbeni podzakonski propisi.

Hrvatska narodna banka većinu je podzakonskih akata izradila i objavila na internetskim stranicama već u prvoj polovini 2010. te su stupili na snagu neposredno nakon početka primjene novih zakona (NN, br. 3/2011.).

Podzakonski propisi doneseni na temelju Zakona o platnom prometu koji su stupili na snagu početkom 2011. jesu:

- Odluka o načinu otvaranja transakcijskih računa (NN, br. 3/2011., 35/2011., 50/2011., 89/2011., 101/2011. i 135/2011.),
- Odluka o nalozima za plaćanje (NN, br. 3/2011.),
- Odluka o jamstvenom kapitalu institucija za platni promet (NN, br. 3/2011.) i
- Odluka o zaštiti novčanih sredstava korisnika platnih usluga (NN, br. 3/2011.).

Podzakonski propisi koji su stupili na snagu 1. lipnja 2011. jesu:

- Odluka o pravilima rada Hrvatskog sustava velikih plaćanja (NN, br. 55/2011.) i
- Odluka o pravilima rada Nacionalnoga klirinškog sustava (NN, br. 55/2011.).

Podzakonski propisi doneseni na temelju Zakona o elektroničkom novcu koji su stupili na snagu početkom 2011. jesu:

- Odluka o jamstvenom kapitalu institucija za elektronički novac (NN, br. 3/2011.) i
- Odluka o zaštiti novčanih sredstava imatelja elektroničkog novca (NN, br. 3/2011.).

Podzakonski propis donesen na temelju Zakona o platnom prometu i Zakona o elektroničkom novcu jest:

Odluka o registru institucija za platni promet i registrima institucija za elektronički novac (NN, br. 15/2011.).

4.3. Izdavanje odobrenja za pružanje platnih usluga i odobrenja za izdavanje elektroničkog novca (licenciranje)

Novi propisi EU, kojima se uređuju platne usluge i izdavanje elektroničkog novca, uvode na tržište nove pružatelje platnih usluga i nove izdavatelje elektroničkog novca radi povećanja konkurentnosti na tržištu, pa se može očekivati kvalitetnija i viša razina usluga za korisnike.

U Zakonu o platnom prometu kao novi pružatelji platnih usluga definiraju se institucije za platni promet i institucije za elektronički novac. Zakonom o elektroničkom novcu uređuje se elektronički novac i definiraju izdavatelji elektroničkog novca. U zakonima se propisuju način i uvjeti pod kojima pravne osobe koje žele pružati platne usluge odnosno izdavati elektronički novac, trebaju podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja Hrvatskoj narodnoj banci. Ujedno su u navedenim propisima definirani rokovi prema kojima su sve pravne osobe, koje se na dan stupanja na snagu tih zakona bave pružanjem platnih usluga/izdavanjem elektroničkog novca, bile obvezne do 31. ožujka

2011. podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja Hrvatskoj narodnoj banci.

U navedenom roku zaprimljeni su zahtjevi za odobrenje za izdavanje elektroničkog novca i pružanje platnih usluga od tri mobilna operatera i dvije kartične kuće.

Hrvatska narodna banka je tijekom 2011. zaprimila i zahtjeve za izdavanje odobrenja za pružanje platnih usluga od dvije pravne osobe, koje do podnošenja zahtjeva nisu pružale platne usluge, te zahtjev za izdavanje odobrenja za izdavanje elektroničkog novca za jednu pravnu osobu u osnivanju.

Tijekom 2011., u skladu s odredbama navedenih propisa, odobrenje Hrvatske narodne banke dobile su ove institucije za elektronički novac:

- Hrvatski telekom d.d., Zagreb,
- VIPnet d.o.o. za usluge javnih telekomunikacija, Zagreb,
- PBZ CARD d.o.o. za poslovanje kreditnim karticama, putnička agencija, Zagreb i
- Erste Card Club d.d. za financijsko posredovanje i usluge, Zagreb.

Hrvatska narodna banka također je donijela rješenje o izdavanju odobrenja za izdavanje elektroničkog novca (i pružanje platnih usluga povezanih s izdavanjem elektroničkog novca) instituciji za elektronički novac pod izuzećem – paysafecard.com d.o.o., Zagreb[1].

Na temelju izdanih odobrenja i u skladu s donesenim propisima Hrvatska narodna banka započela je s vođenjem registra institucija za elektronički novac, koji je javan i dostupan na internetskim stranicama Hrvatske narodne banke.

Registar institucija sadržava popis institucija za elektronički novac kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za izdavanje elektroničkog novca (i pružanje platnih usluga povezanih s izdavanjem elektroničkog novca) te datum izdavanja odobrenja i popis platnih usluga za koje je odobrenje izdano.

4.4. Međuinstitucionalna/međubankovna suradnja u području platnog prometa

Nacionalni odbor za platni promet (NOP) održao je u 2011. jednu sjednicu, na kojoj su članovi NOP-a (predstavnici Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija, Udruge banaka pri Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatske udruge banaka) izviješteni o tijeku primjene Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (NN, br. 91/2010.), te su ujedno razmotrena pitanja povezana s tijekom pripremnih radnja koje se odnose na početak uvođenja IBAN konstrukcije[2] transakcijskih računa u nacionalni platni promet.

Na sjednici NOP-a zaključeno je da korisnici platnih usluga (klijenti banaka) nisu dovoljno upoznati s promjenama koje u njihovo poslovanje unosi primjena IBAN konstrukcije te je dogovorena odgoda početka primjene IBAN konstrukcije do 1. lipnja 2012. i odgoda roka za usklađenje konstrukcije transakcijskih računa za nerezidente prema IBAN konstrukciji do 31. svibnja 2013. Sve članice NOP-a prihvatile su krajnje termine na osnovi kojih će od 1. lipnja 2013. svi transakcijski računi korisnika platnih usluga u Republici Hrvatskoj biti otvoreni u skladu s IBAN konstrukcijom. Prema prihvaćenim zaključcima Hrvatska narodna banka izradila je Nacrt prijedloga Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o načinu otvaranja transakcijskih računa. Prijedlog Odluke nalazi se na internetskim stranicama Hrvatske narodne banke, a nakon provedene dodatne javne rasprave izrađen je i konačni tekst Odluke, koji je objavljen u Narodnim novinama (NN, br. 135/2011.).

Prednosti uvođenja IBAN konstrukcije transakcijskih računa u nacionalni platni promet višestruke su: povećat će se sigurnost plaćanja (primjena IBAN-a osigurava kontrolu nad cjelovitom konstrukcijom transakcijskih računa i time eliminira mogućnost pogreške, osigurava neponovljivost konstrukcije računa u bankovnom sustavu), pojednostavljuje se platni promet korisnicima platnih usluga (mogućnost korištenja iste konstrukcije transakcijskog računa za nacionalne platne transakcije i za platne transakcije s inozemstvom) te se pruža mogućnost automatizacije plaćanja i knjiženja platnih transakcija u platnim transakcijama s inozemstvom (STP – engl. *Straight Through Processing*). Uvođenje IBAN konstrukcije omogućit će prilagodbu platnog prometa Republike Hrvatske SEPA standardima (SEPA – engl. *Single Euro Payments Area*, jedinstveno područje plaćanja u eurima).

Vijeće sudionika NKS-a (u čijem radu sudjeluju predstavnici Hrvatske narodne banke, banaka i Financijske agencije) održalo je tri sjednice u 2011. Na sjednicama je postignut dogovor sudionika o novom Cjeniku NKS-a i daljnjem funkcionalnom i cjenovnom prilagođavanju kako bi se zadržali sudionici u postojećem klirinškom sustavu. Najavljeno je uvođenje dodatnoga obračunskog ciklusa te primjena novoga terminskog plana.

Započete su aktivnosti u vezi s novim uslugama (uvođenje izravnog terećenja) te pripreme za primjenu SEPA standarda i interoperabilnosti. Formirana je radna skupina za primjenu SEPA te su održane radionice o izravnom terećenju.

Na sjednicama su predstavljene aktualnosti i plan aktivnosti za sudjelovanje u Europskom udruženju klirinških kuća (EACHA), odnosno iskustva i problemi pri uvođenju platnih SEPA instrumenata te uspostavljanja interoperabilnosti.

1 Institucija za elektronički novac pod izuzećem jest institucija za elektronički novac definirana Glavom V. Zakona o elektroničkom novcu koja je dobila odobrenje za izdavanje elektroničkog novca na području Republike Hrvatske i za pružanje samo onih platnih usluga koje su povezane s izdavanjem elektroničkog novca. To odobrenje ulaskom RH u EU ne vrijedi u drugim državama članicama EU (ne vrijedi načelo "single passport"). Zakonom propisan temeljni kapital za te institucije niži je i iznosi 260.000 kuna. Maksimalni iznos e-novca pohranjen na računu (ili na platnom instrumentu) ne smije iznositi više od 1.125,00 kuna, a prosječni neiskorišteni e-novac ne smije premašiti 3.700.000,00 kuna.

2 IBAN (engl. *International Bank Account Number*) jest međunarodni broj transakcijskog računa korisnika platnih usluga u kreditnoj instituciji ustrojen radi bržeg i jednostavnijeg izvršenja platnih transakcija s inozemstvom.

4.5. Pritužbe korisnika platnih usluga i imatelja elektroničkog novca

Stupanjem na snagu Zakona o platnom prometu i Zakona o elektroničkom novcu počela je i primjena odredaba kojima je cilj zaštita prava korisnika platnih usluga i imatelja elektroničkog novca.

Na temelju članka 56. Zakona o platnom prometu korisnici platnih usluga i druge osobe s pravnim interesom, uključujući udruge potrošača, mogu Hrvatskoj narodnoj banci uputiti pritužbu protiv pružatelja platnih usluga ako smatraju da je postupio protivno odredbama Glave II. i Glave III. Zakona. Isto tako, prema članku 9. Zakona o elektroničkom novcu imatelj elektroničkog novca i druge osobe s pravnim interesom, uključujući udruge potrošača, mogu Hrvatskoj narodnoj banci uputiti pritužbu protiv izdavatelja elektroničkog novca ako smatraju da je postupio protivno odredbama Glave II. Zakona.

Nakon zaprimanja pritužbe Hrvatska narodna banka poziva pružatelja platnih usluga/izdavatelja elektroničkog novca na kojeg se pritužba odnosi da dostavi svoje očitovanje. Ako se utvrdi da je pružatelj platnih usluga počinio prekršaj, podnosi se prijedlog za pokretanje prekršajnog postupka.

Informacije o pravima korisnika platnih usluga i pravima imatelja elektroničkog novca te naputak za podnošenje pritužbe objavljeni su na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke.

4.6. Međubankovni platni sustavi

U radu međubankovnih platnih sustava tijekom 2011. nisu zabilježena znatnija vremenska odstupanja od termina propisanih terminskim planom. Također nisu zabilježene značajnije situacije koje bi na bilo koji način utjecale na sigurnost rada međubankovnih platnih sustava kao temeljne infrastrukture platnog prometa u zemlji.

Dostupnost HSVP-a sudionicima u platnom sustavu iznosila je čak 99,99%. HSVP je u 2011. bio nedostupan ukupno 55 minuta, a odstupanje od terminskog plana iznosilo je 57 minuta.

Dostupnost NKS-a za sudionike u platnom sustavu iznosila je 99,97%. NKS je u 2011. bio nedostupan ukupno 85 minuta, a odstupanje od terminskog plana iznosilo je 365 minuta.

Poteškoće u korištenju pojedinih servisa platnih sustava, kojih je bilo iznimno malo, uvjetovali su tehničko-tehnološki razlozi.

U odnosu na 2010. uočljiv je trend smanjenja broja platnih transakcija te povećanja vrijednosti platnih transakcija namirenih u HSVP-u, dok je kod NKS-a uočljiv trend povećanja broja i vrijednosti platnih transakcija obračunatih u NKS-u.

U nastavku se navode osnovni podaci o namirenim platnim transakcijama preko HSVP-a u 2011. i usporedba nekih podataka s prethodnom kalendarskom godinom.

Broj platnih transakcija namirenih u HSVP-u smanjio se za 3,2% u odnosu na 2010. U 2011. u HSVP-u ukupno je namireno 270.767 platnih transakcija, dok su prosječno dnevno namirene 1074 platne transakcije.

Ukupna vrijednost platnih transakcija namirenih u HSVP-u povećala se za 14,2% u odnosu na 2010. Na povećanje navedene vrijednosti u usporedbi s 2010. pretežno je utjecalo povećanje pologa prekonoćnih depozita, i to za 27,2%. Ukupna vrijednost platnih transakcija namirenih u 2011. u HSVP-u iznosila je 4.653.352,31 mil. kuna. Prosječna vrijednost jedne platne transakcije iznosila je 17.185.817,72 kuna, a prosječna dnevna vrijednost 18.465,68 mil. kuna.

Najveća vrijednost platnih transakcija namirenih u HSVP-u evidentirana je u lipnju u ukupnom iznosu od 529.763 mil. kuna. Najveći je pak broj platnih transakcija evidentiran u rujnu, i to 24.772 platne transakcije.

Tablica 4.1. Platne transakcije u HSVP-u u 2011.

Mjesec	HSVP	
	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)
Siječanj	20.237	357.690
Veljača	19.723	369.884
Ožujak	23.350	428.354
Travanj	20.005	453.265
Svibanj	22.392	509.639
Lipanj	22.807	529.763
Srpanj	23.962	469.473
Kolovoz	23.418	262.715
Rujan	24.772	360.084
Listopad	23.277	324.277
Studeni	22.925	271.582
Prosinac	23.899	316.726
Ukupno	270.767	4.653.352

Izvor: HNB

Tablica 4.2. Pregled namirenih platnih transakcija u HSVP-u

	2010.	2011.
Broj platnih transakcija	279.730	270.767
Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)	4.073.154	4.653.352
Prosječna vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)	14,6	17,2

Izvor: HNB

Tablica 4.3. Indeks koncentracije u HSVP-u u 2011.

	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)
Pet banaka*	173.558	2.272.903
Postotni udio	64,1	48,8
Ukupno	270.767	4.653.352

* Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti platnih transakcija

Izvor: HNB

U ukupnom broju platnih transakcija namirenih u HSVP-u u 2011. pet najvećih banaka sudjelovalo je sa 64,1%, a u ukupnoj je vrijednosti platnih transakcija pet najvećih banaka sudjelovalo s 48,8%.

Analiza strukture razmijenjenih platnih poruka pokazuje da se čak 61,6% poruka odnosi na platne poruke (MT103) kojima se banke koriste za provođenje plaćanja klijenata. Platne poruke kojima se banke koriste za izvršenje svojih plaćanja (MT202) čine 31,3%, a direktni transferi 7,1% ukupno razmijenjenih platnih poruka. Direktni su transferi platne poruke kojima se koristi središnja banka radi provođenja zakonskih obveza i za upravljanje platnim sustavima te, između ostaloga, i za izvršavanje plaćanja po nalogu sudionika u uvjetima kad sudionici imaju tehničke i komunikacijske probleme.

4.6.1. Nacionalni klirinški sustav

U nastavku se navode osnovni podaci o obračunatim platnim transakcijama u NKS-u u 2011. i usporedba nekih podataka s prethodnom kalendarskom godinom.

Broj platnih transakcija obračunatih u NKS-u povećao se za 1,9% u odnosu na 2010. U 2011. u NKS-u ukupno su obračunate 134.055.704 platne transakcije, dok je prosječno dnevno obračunato 531.967 platnih transakcija.

Ukupna vrijednost platnih transakcija obračunatih u NKS-u povećala se za 4,3% u odnosu na 2010. Ukupna vrijednost platnih transakcija obračunatih u 2011. u NKS-u iznosila je 678.438,81 mil. kuna. Prosječna vrijednost jedne platne transakcije iznosila je 5.060,87 kuna, dok je prosječna dnevna vrijednost obračunatih platnih transakcija u NKS-u iznosila 2.692,22 mil. kuna.

Tablica 4.4. Platne transakcije u NKS-u u 2011.

Mjesec	NKS	
	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)
Siječanj	9.884.116	48.125
Veljača	10.048.161	47.361
Ožujak	11.546.691	56.246
Travanj	10.734.926	54.018
Svibanj	11.769.978	57.927
Lipanj	11.504.660	57.976
Srpanj	11.703.290	60.317
Kolovoz	11.155.001	59.548
Rujan	11.483.311	60.104
Listopad	11.419.481	56.310
Studeni	11.162.007	56.169
Prosinac	11.644.082	64.337
Ukupno	134.055.704	678.439

Izvor: Fina

Tablica 4.5. Pregled obračunatih platnih transakcija u NKS-u

	2010.	2011.
Broj platnih transakcija (mil.)	132	134
Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)	650.196	678.439
Prosječna vrijednost platnih transakcija (u kunama)	4.944	5.061

Izvor: Fina

Tablica 4.6. Ukupan broj i vrijednost platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2011.

	I. ciklus	II. ciklus	III. ciklus	Ukupno
Broj platnih transakcija	59.354.939	40.776.312	33.924.453	134.055.704
Postotni udio	44,3	30,4	25,3	100,0
Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)	191.113	257.079	230.247	678.439
Postotni udio	28,2	37,9	33,9	100,0

Napomena:
I. obračunski ciklus – od 18.30 T_{-1} do 10.00 T_0 • II. obračunski ciklus – od 11.00 T_0 do 13.00 T_0
III. obračunski ciklus – od 14.00 T_0 do 18.30 T_0
Izvor: Fina

4.1. Udio broja platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2011.

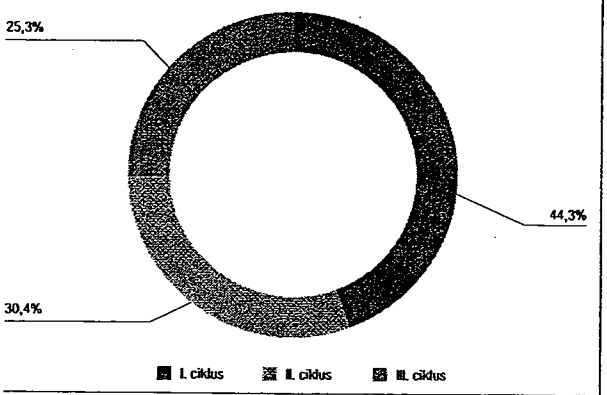

Izvor: Fina

4.2. Udio vrijednosti platnih transakcija po ciklusima NKS-a u 2011.

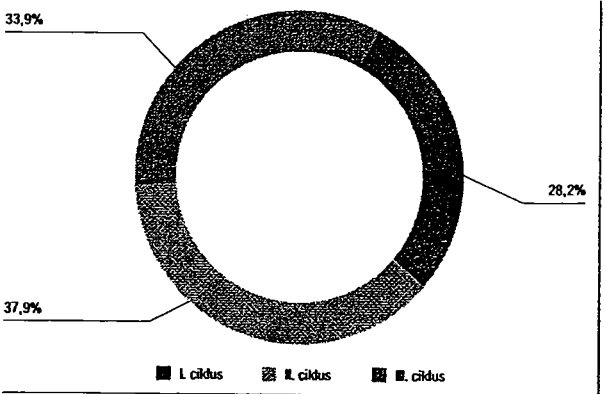

Izvor: Fina

Najveća vrijednost platnih transakcija obračunatih u NKS-u evidentirana je u prosincu u iznosu od 64.336,54 mil. kuna, a najveći je broj platnih transakcija evidentiran u svibnju, i to 11.769.978 platnih transakcija.

Najveća je vrijednost platnih transakcija (37,9%) obračunata u II. ciklusu. Najveći broj platnih transakcija obračunat je u I. ciklusu, i to 44,3% od ukupno obračunatih platnih transakcija u NKS-u. U 2010. najveći je broj platnih transakcija bio obračunat u II. ciklusu, i to 35,1%, a u I. ciklusu bilo je obračunato 29,8% platnih transakcija. Promjena u odnosu na 2010. rezultat je izmjene Terminskog plana NKS-a, kojim je produženo trajanje I. ciklusa do 10.00 sati, a prema Terminskom planu koji je prestao vrijediti I. ciklus završavao je u 6.00 sati.

Tablica 4.7. Indeks koncentracije u NKS-u u 2011.

	Broj platnih transakcija	Vrijednost platnih transakcija (mil. kuna)
Pet banaka*	96.449.410	424.732
Postotni udio	71,9	62,6
Ukupno	134.055.704	678.439

* Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti platnih transakcija
Izvor: Fina

U ukupnom broju platnih transakcija obračunatih u NKS-u u 2011. pet najvećih banaka sudjelovalo je sa 71,9%, a u ukupnoj je vrijednosti platnih transakcija pet najvećih banaka sudjelovalo sa 62,6%.

4.7. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa

U skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa (NN, br. 189/2004. i 127/2009.) HNB je od obveznika dostave podataka (banke, štedne banke i kartične kuće) u propisanim rokovima zaprimio, obradio i učinio javno dostupnima statističke podatke iz platnog prometa.

U nastavku se daje pregled pojedinih statističkih podataka zaprimljenih od obveznika dostave.

Poslovni subjekti i građani u bankama imaju ukupno otvorena 5.884.104 računa. Građani imaju u bankama otvorena 5.413.462 računa, što čini 92% svih otvorenih računa u bankama. Tekući računi u odnosu na ukupan broj računa građana zastupljeni su sa 74,4%, žiroračuni s 21,3%, a 4,3% čine "ostali računi građana".

Tablica 4.8. Podaci o broju transakcijskih računa
31. prosinca 2011.

Računi poslovnih subjekata	470.642
Računi za redovno poslovanje poslovnih subjekata	419.246
Podračuni poslovnih subjekata	51.396
Računi građana	5.413.462
Žiroračuni	1.153.529
Tekući računi	4.025.710
Ostali računi građana*	234.223
Ukupno	5.884.104

* Računi građana za posebne namjene i računi nerezidenata – fizičkih osoba s prebivalištem u inozemstvu
Izvor: HNB

Tablica 4.9. Broj poslovnih jedinica banaka, bankomata i POS (EFTPOS) uređaja
31. prosinca 2011.

	Ukupno
Poslovne jedinice	1.268
Bankomati ukupno	3.975
Bankomati u vlasništvu banaka	3.381
Bankomati u vlasništvu druge pravne osobe	594
POS (EFTPOS) uređaji ukupno	100.012
POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu banaka	62.483
POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu druge pravne osobe	37.529

Izvor: HNB

Tablica 4.10. Izdane platne kartice i izvršena kartična plaćanja prema vrstama kartica

Vrsta kartice	Opće i poslovne validne platne kartice			
	Broj platnih kartica u optjecaju*	Postotni udio	Ukupne transakcije	
			Broj	Vrijednost
Kreditne kartice	160.303	1,7	2.274.083	703.042.793
Revolving kartice[b]	748.103	8,1	28.704.577	7.320.254.852
Kartice s odgođenom naplatom[c]	511.243	5,6	28.881.859	10.145.050.574
Charge kartice[d]	563.539	6,1	34.163.681	9.620.771.713
Debitne kartice	7.062.580	76,7	187.870.562	79.822.978.116
Prepaid kartice	156.846	1,7	296.655	56.761.317
Ostalo	4.783	0,1	53.358	17.465.719
Ukupno	9.207.397	100,0	282.244.775	107.686.325.084

* Stanje 31. prosinca 2011.
[b] Revolving kartice – korisnik ukupne troškove može platiti u cijelosti ili postupno, u ratama, prema ugovorenom modelu naplate.
[c] Kartice s odgođenom naplatom – iznos ukupnih troškova naplaćuje se neposrednim terećenjem transakcijskog računa korisnika u banci, na temelju naloga za plaćanje podnesenog na teret tog računa od izdavatelja kartice s odgođenom naplatom.
[d] Charge kartice – korisnik ukupne troškove podmiruje u cijelosti naknadno, do dana dospijeća plaćanja za učinjene ukupne troškove.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja računa poslovnih subjekata otvorenih u bankama čak 89,1% računa čine računi za redovno poslovanje, a samo se 10,9% računa odnosi na podračune poslovnih subjekata.

Banke u Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2011. poslovale su u više od 1268 poslovnih jedinica. Od ukupno 3975 bankomata u zemlji 85,1% nalazi se u vlasništvu banaka, a preostalih 14,9% u vlasništvu je drugih pravnih osoba.

Od ukupno 100.012 POS (EFTPOS) uređaja 62,5% je u vlasništvu banaka, a ostalo je u vlasništvu drugih pravnih osoba.

U Republici Hrvatskoj na dan 31. prosinca 2011. bilo je evidentirano ukupno 9.207.397 platnih kartica u optjecaju, pri čemu 95% kartica čine opće platne kartice (izdane na ime građana), a 5% poslovne platne kartice (izdane na ime poslovnih subjekata). U odnosu na vrste platnih kartica najzastupljenije su debitne kartice i čine 76,7% od ukupnog broja kartica.

Glede funkcije kartica, od ukupnog broja kartica čak 80,6% ima čip (platne kartice koje sadržavaju jedan ili više računalnih čipova za pohranu podataka, identifikaciju ili za obrade posebnih namjena).

Poslovanje trezora

HNB

5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka

Na dan 31. prosinca 2011. stanje gotovog novca izvan banaka iznosilo je 16,7 mlrd. kuna i bilo je za 9,3% veće nego na kraju 2010.

Izvan HNB-a i gotovinskih centara (GC) na dan 31. prosinca 2011. bilo je 154,5 mil. kom. novčanica u vrijednosti od 20,0 mlrd. kuna. U usporedbi sa stanjem na kraju 2010. tijekom 2011. količina novčanica izvan HNB-a i GC-a povećana je za 6,4%, a ukupna je vrijednost svih novčanica izvan HNB-a i GC-a povećana za 8,6%.

Ukupna količina novčanica izvan HNB-a i GC-a povećana je u 2011. za 9,3 mil. kom., što uključuje povećanje svih važećih apoena izuzevši apoen od 50 kuna, čija je količina smanjena za 0,6 mil. kom., te apoena od 5 kuna, čija je količina smanjena za 0,02 mil. kom. Potrebe za apoenima niže nominalne vrijednosti od 100 kuna iskazane su porastom potreba za novčanicama od 20 i 10 kuna u količini od 3,8 mil. kom. ili 41,1% ukupnog porasta količine novčanica izvan HNB-a i GC-a u 2011. Pojedinačno je najveći porast registriran kod novčanica od 200 kuna i iznosi 3,5 mil. kom., što je 37,0% ukupnog porasta novčanica izvan HNB-a i GC-a u 2011.

Izvan HNB-a i GC-a u 2011. količinski su najviše bile zastupljene novčanice u apoenima od 200 kuna (udio od 29%) i od 10 kuna (udio od 21%), čija je ukupna vrijednost iznosila 9,3 mlrd. kuna ili 46,6% ukupne vrijednosti novčanica te godine. Apoenom od 200 kuna banke se najviše koriste pri isplati preko bankomata, što je i rezultiralo velikom zastupljenošću tog apoena u strukturi novčanica izvan HNB-a i GC-a.

Količina kovanog novca izvan HNB-a i GC-a na dan 31. prosinca 2011. iznosila je 1,72 mlrd. kom., a njihova ukupna vrijednost 0,96 mlrd. kuna. U odnosu na stanje na kraju 2010.

5.1. Gotov novac izvan banaka
na kraju razdoblja

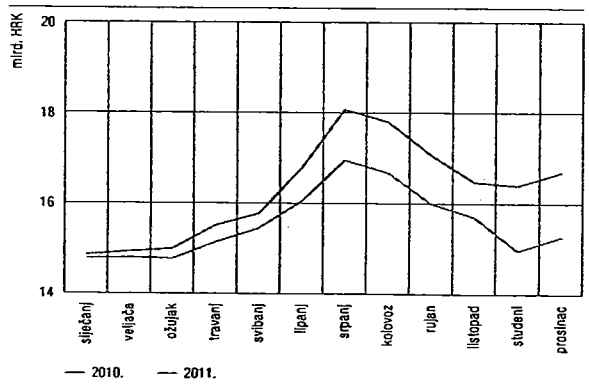

Izvor: HNB

5.3. Struktura ukupne količine novčanica izvan HNB-a i GC-a po apoenima
na kraju 2011.

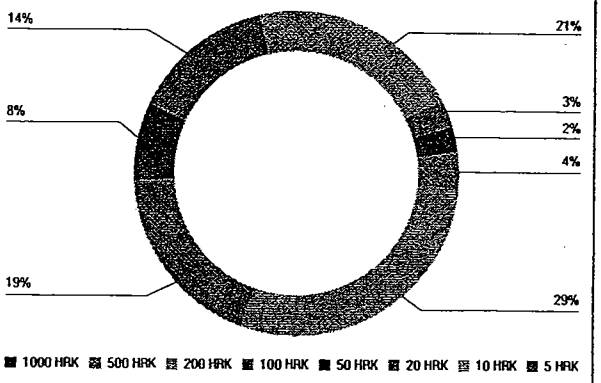

Izvor: HNB

5.2. Promjena broja komada novčanica izvan HNB-a i GC-a u 2011., u usporedbi s 2010.

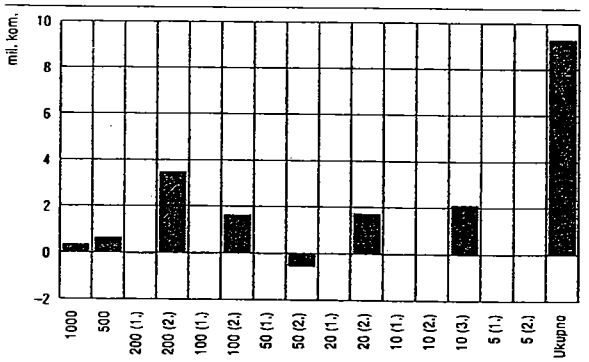

Napomena: Redni brojevi u zagradama uz apoene označuju seriju izdanja.
Izvor: HNB

5.4. Promjena broja komada kovanog novca izvan HNB-a i GC-a u 2011. u usporedbi s 2010.

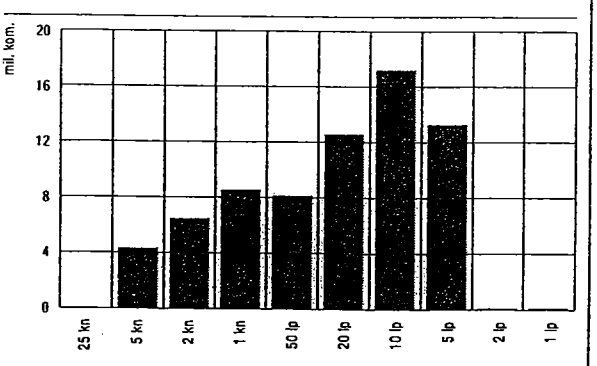

Izvor: HNB

5.5. Struktura ukupne količine kovanog novca izvan HNB-a i GC-a po apoenima
na kraju 2011.

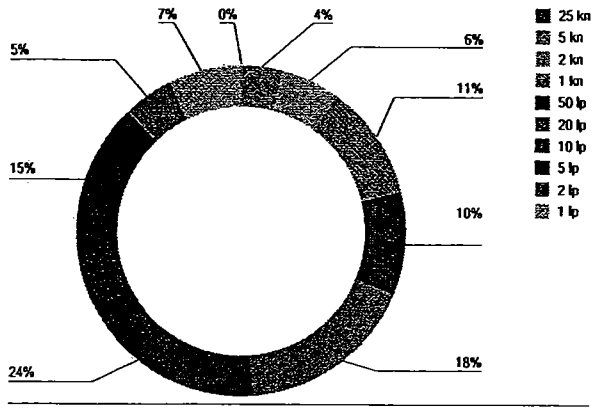

Izvor: HNB

5.6. Novčanice izdane gotovinskim centrima u 2011.

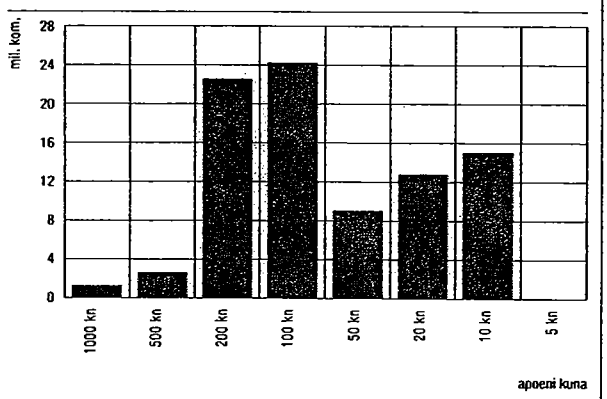

Izvor: HNB

5.7. Kovani novac izdan gotovinskim centrima u 2011.

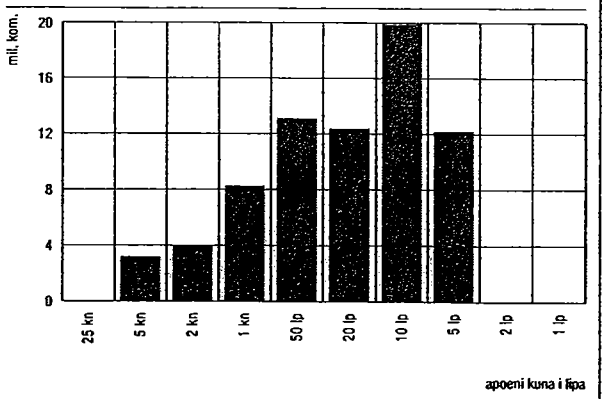

Izvor: HNB

količina kovanog novca izvan HNB-a i GC-a bila je na kraju 2011. veća za 4,3%, a njihova ukupna vrijednost za 5,7%. Količina kovanog novca izvan HNB-a i GC-a tijekom 2011. ukupno se povećala za 70,6 mil. kom.

Među kovanicama količinski je u 2011. izvan HNB-a i GC-a bio najviše zastupljen apoen od 10 lipa (409,9 mil. kom., što čini 23,8% ukupne količine kovanog novca izvan HNB-a i GC-a), dok je vrijednosno najviše bio zastupljen apoen od 5 kuna (u iznosu od 338,4 mil. kuna, što čini 35,1% ukupne vrijednosti kovanog novca izvan HNB-a i GC-a).

5.2. Opskrba gotovim novcem

Za podmirivanje potreba banaka za gotovim novcem na osnovi njihovih narudžaba i održavanje primjerene zalihe u gotovinskim centrima iz trezora HNB-a gotovinskim je centrima tijekom 2011. izdano ukupno 10,5 mlrd. kuna u novčanicama (88,0 mil. kom.) i 44,1 mil. kuna kovanog novca (73,2 mil. kom.). Ukupna vrijednost izdanih novčanica bila je za 3,3 mlrd. kuna ili 45,6% veća u odnosu na 2010., dok je broj izdanih novčanica povećan za 28,1 mil. kom. ili 46,8%. Ukupna vrijednost izdanoga kovanog novca manja je za 16,0%, a broj komada izdanoga kovanog novca manji je za 19,3%.

5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica

U 2011. Direkcija trezora preuzela je od gotovinskih centara ukupno 70,1 mil. kom. novčanica u ukupnoj vrijednosti od 7,9 mlrd. kuna. Na sustavu za obradu novčanica ukupno je obrađeno 53,5 mil. kom. novčanica, od čega je 98,4% ili 52,6 mil. kom. (u vrijednosti od 6,4 mlrd. kuna) automatski izrezano jer novčanice svojom kakvoćom nisu zadovoljile utvrđene

5.8. Obrađene i izrezane novčanice po apoenima

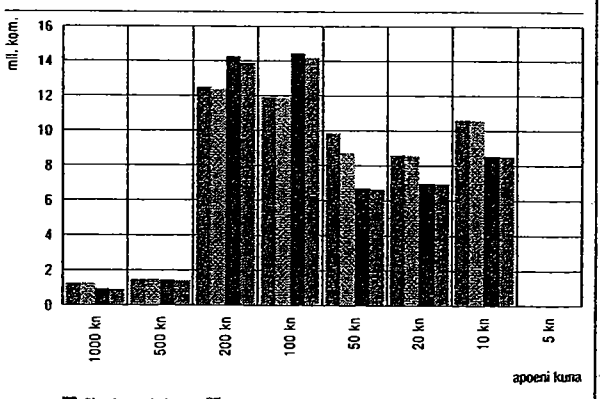

Izvor: HNB

kriterije za daljnje podmirivanje optjecaja.

Prema iskazanim podacima obnova novčanica izvan HNB-a i GC-a u 2011. iznosila je približno 35% (uništene novčanice/novčanice izvan HNB-a i GC-a x 100), s obzirom na to da je količina novčanica izvan HNB-a i GC-a na dan 31. prosinca 2011. iznosila 154,5 mil. kom., a uništeno je 52,6 mil. kom.

5.4. Vještačenje novčanica

Tijekom 2011. Nacionalni centar za analizu novčanica u postupku vještačenja sumnjivih primjeraka novčanica kuna registrirao je 444 komada krivotvorenih novčanica u ukupnoj vrijednosti od 232.430 kuna (u 2010. od 681 registrirane krivotvorine 364 komada registrirano je u optjecaju, a 317 komada registrirano je prije stavljanja u optjecaj). U odnosu na 2010. broj registriranih krivotvorina kuna u optjecaju povećan je za 22%. Na osnovi navedenih pokazatelja može se ustvrditi da su tijekom 2011. na milijun komada novčanica kuna u optjecaju registrirana tri komada krivotvorenih novčanica.

Tijekom 2011. u postupku vještačenja sumnjivih primjeraka stranih novčanica registrirana su ukupno 932 komada krivotvorina. U ukupnoj količini registriranih krivotvorina stranih novčanica najveći je broj od 664 komada krivotvorenih novčanica eura, slijede krivotvorene novčanice američkog dolara s 246 primjeraka, a ostatak od 22 komada čine krivotvorene novčanice sljedećih valuta: konvertibilne marke, kanadskog dolara, švicarskog franka, njemačke marke, funte sterlinga, talijanske lire i srpskog dinara.

U odnosu na 2010. tijekom 2011. evidentiran je pad registriranih krivotvorenih novčanica eura za 48%, dok je kod registriranih krivotvorenih novčanica američkog dolara evidentiran porast od 89%.

U istom razdoblju 2011. Nacionalni centar za analizu kovanog novca u postupku vještačenja sumnjivih primjeraka kovanog novca registrirao je 24 primjerka krivotvorenoga kovanog novca od 5 kuna te 568 primjeraka krivotvorenoga kovanog novca eura.

5.9. Odnos povučenih novčanica i novčanica izvan HNB-a i GC-a u 2011.

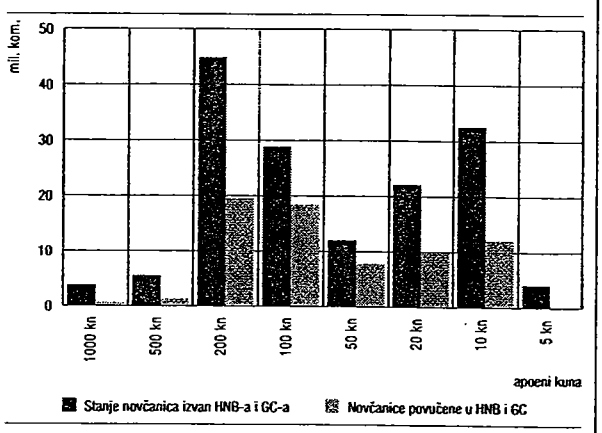

Izvor: HNB

Od ukupne količine registriranih krivotvorina kovanog novca eura na apoen od 2 eura otpada 392 kom. ili 69%, na apoen od 1 eura 158 kom. ili 28% te na apoen od 0,50 eura 18 kom. ili 3%. Tijekom 2011. registrirano je 4% manje krivotvorenoga kovanog novca u odnosu na 2010.

Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja održao je tijekom 2011., u sklopu Nacionalnog programa za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca, 20 specijalističkih cjelodnevnih tečajeva za zaposlenike banaka i institucija specijaliziranih za poslovanje s gotovim novcem. Educirana su ukupno 274 zaposlenika banaka i financijskih institucija.

Tablica 5.1. Registrirane krivotvorine novčanica kuna u 2011.

	1000	500	200	100	50	20	10	5	Ukupno
Komadi	150	116	106	17	18	26	11	0	444
Postotni udio	33,8	26,1	23,9	3,8	4,1	5,9	2,5	0,0	100,0

Izvor: HNB

5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca

Tijekom 2011. HNB je izdao numizmatički komplet optjecajnoga kovanog novca kuna i lipa s godinom izdanja "2011." u količini od 1000 kompleta.

Hrvatska narodna banka izdala je i numizmatički komplet prigodnoga optjecajnoga kovanog novca od 25 kuna u količini od 1000 kompleta. Pojedinačno komplet sadržava tri izdanja prigodnoga optjecajnoga kovanog novca od 25 kn, a to su:

- "10. obljetnica međunarodnog priznanja Republike Hrvatske 15. 1. 1992. – 15. 1. 2002.",
- "Republika Hrvatska kandidat za članstvo u Europskoj uniji 18. VI. 2004." i
- "Godišnja skupština Europske banke za obnovu i razvoj, Zagreb 2010."

U suradnji s Hrvatskim novčarskim zavodom d.o.o., kojem je ugovorno povjerena izrada i prodaja, HNB je u 2011. izdao sljedeći prigodni zlatni i srebrni kovani novac:

- zlatni kovani novac od 10 kuna "Čipkarstvo u Hrvatskoj" u količini od 5000 komada i
- srebrni kovani novac od 200 kuna "300. obljetnica rođenja Ruđera Josipa Boškovića" u količini od 5000 komada.

HNB

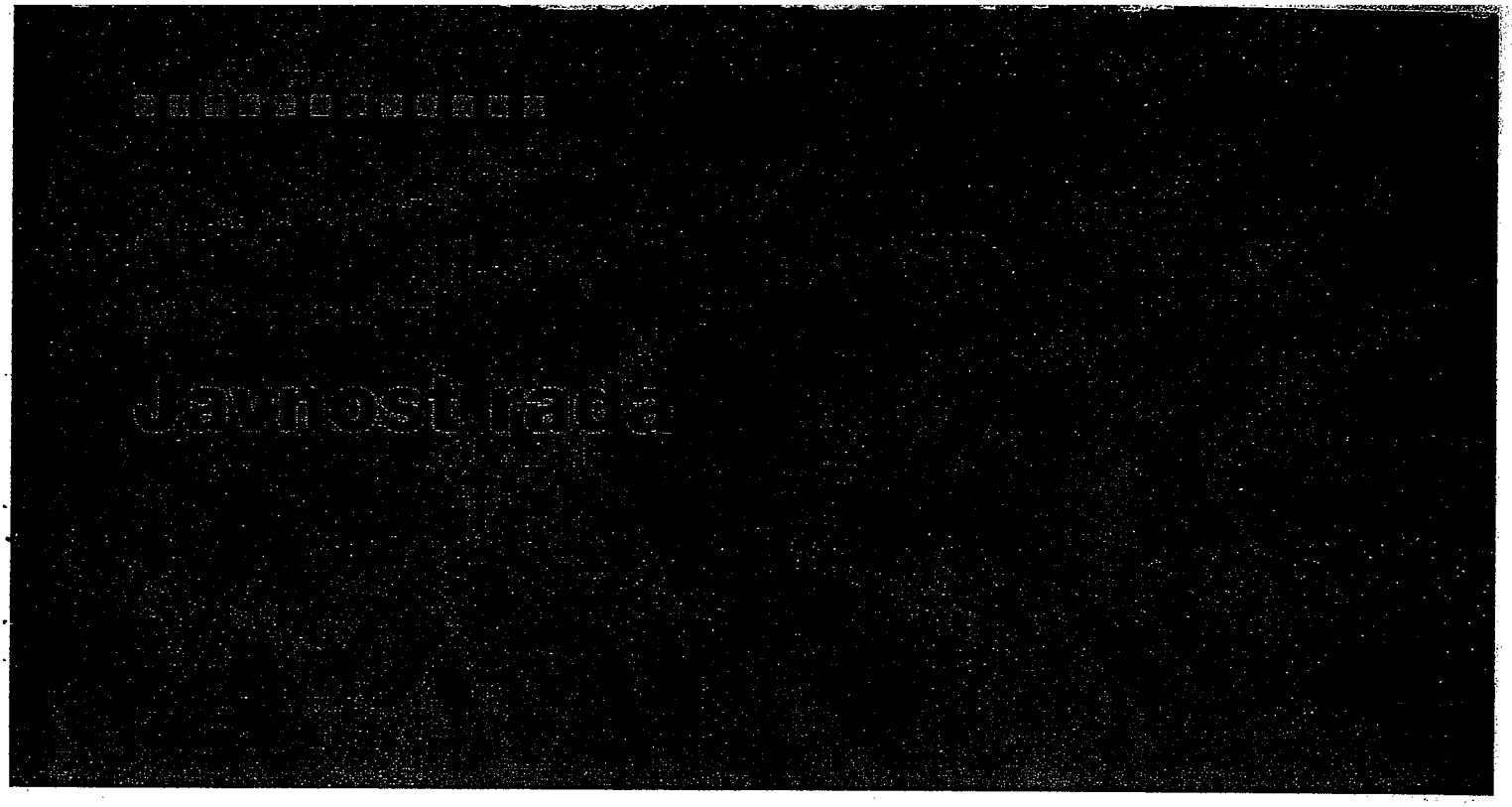

Zanimanje javnosti za odluke, stajališta, predviđanja i druge informacije iz djelokruga HNB-a i dalje je intenzivno. Tome se nastoji udovoljiti u što većoj mjeri i u što kraćem roku. U takvom nastojanju vrlo je korisna internetska stranica središnje banke, www.hnb.hr, na kojoj se objavljuju relevantni zakonski i podzakonski propisi, dokumenti, smjernice, priopćenja za javnost, odgovori na karakteristične upite o provedbi određene regulative i sl. Također se mogu naći brojne redovite i povremene publikacije HNB-a koje služe informiranju i educiranju stručne, ali i šire javnosti.

Vrlo je intenzivna i pojedinačna komunikacija s različitim strukturama zainteresirane javnosti. U Uredu za odnose s javnošću u 2011. evidentirana su 1554 upita pristigla elektroničkom poštom te još oko tisuću telefonskih molba za različite informacije ili podatke od građana, poduzeća, drugih državnih institucija, veleposlanstava, a, naravno, i predstavnika javnih medija. Tako je, uz promptne telefonske informacije, pripremljeno i oko 500 pisanih odgovora na pristigle upite.

Velik doprinos obavještavanju javnosti o aktualnim zbivanjima, predviđanjima daljnjih kretanja i potrebnim mjerama za očuvanje makroekonomske stabilnosti te pokretanje gospodarskog oporavka jesu i javna istupanja najviših dužnosnika središnje banke na pojedinim domaćim ili međunarodnim stručnim skupovima, te njihovi intervjui i izjave za javne medije. Osim toga, dužnosnici i drugi stručnjaci iz HNB-a odazivaju se na pozive za predavanja u određenim visokoškolskim institucijama, za službenike veleposlanstava i sl.

Tijekom 2011. nastavljeno je i s praksom posjeta organiziranih skupina učenika, studenata i ostalih HNB-u, kako bi se pomoću predavanja odgovarajućih zaposlenika središnje banke zainteresirani pobliže upoznali s njezinim ciljevima i zadacima te mjerama i instrumentima za njihovo ostvarivanje. U 2011. sjedište HNB-a posjetilo je devet takvih skupina iz raznih područja Hrvatske te dvije skupine inozemnih posjetitelja.

Središnja banka bila je i u 2011. domaćin prezentacije regionalnih analiza i godišnjih izvješća pojedinih međunarodnih institucija (UNCTAD) te, zajedno s irskom središnjom bankom, organizator stručnog skupa "Ante Čičin-Šain" posvećenog prvom guverneru HNB-a i prvom veleposlaniku Republike Hrvatske u spomenutoj otočnoj državi.

Međunarodna Dubrovačka ekonomska konferencija u organizaciji HNB-a upriličena je 17. godinu zaredom te je i ovog puta okupila reprezentativan sastav uglednih znanstvenika i kreatora gospodarske i novčane politike u raspravi o aktualnim ekonomskim i financijskim zbivanjima u svijetu, regiji i Hrvatskoj. S konferencije su izvještavali domaći, ali i neki inozemni mediji.

Poboljšanju komunikacije s potrošačima usluga u financijskim institucijama koje su pod nadzorom HNB-a značajno će pridonositi i novoosnovana Direkcija za zaštitu potrošača i tržišnog natjecanja, koja je počela s radom 2011. Već je u prvoj godini ta organizacijska jedinica zaprimila i obradila 425 prigovora potrošača koji su smatrali da ih je neka od banaka, stambenih štedionica, štednih banaka ili kreditnih unija oštetila svojim postupanjem oprečnim aktualnoj zakonskoj regulativi.

HNB

Međunarodna suradnja

HNB

7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom

Pregovori Republike Hrvatske o članstvu u Europskoj uniji zaključeni su 30. lipnja 2011., a Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske EU potpisan je 9. prosinca 2011. Dinamika zatvaranja poglavlja u kojima je HNB bio nositelj ili sunositelj bila je sljedeća: u prosincu 2008. zatvoreno je poglavlje Ekonomska i monetarna politika, u studenome 2009. poglavlje Financijske usluge, u srpnju 2010. poglavlje Financijski nadzor te u studenome 2010. poglavlje Sloboda kretanja kapitala. Pritom se jedino preostalo ograničenje, u trenutku zatvaranja poglavlja Sloboda kretanja kapitala, odnosilo na depozitne poslove rezidenata čija je liberalizacija stupila na snagu 1. siječnja 2011. Iako su pregovori završeni, HNB nastavlja redovito pratiti promjene u pravnoj stečevini EU i prilagođavati propise iz svojeg djelokruga te također redovito organizira seminare i radionice o pravnoj stečevini za vanjske subjekte i svoje zaposlenike.

Predstavnici HNB-a započeli su sa sudjelovanjem u radu institucija i drugih tijela EU u statusu promatrača od dana potpisivanja Ugovora o pristupanju. Tijekom posljednjeg tromjesečja 2011. u HNB-u je održan niz internih predavanja radi boljeg upoznavanja zaposlenika s organizacijom i radom institucija i tijela EU te ulogom koju će zaposlenici HNB-a imati u njihovu radu.

Stručne službe HNB-a tijekom 2011. nastavile su sudjelovati u izradi dokumenata vezanih uz proces pristupanja Hrvatske EU. Zaposlenici središnje banke sudjelovali su u izradi osmog po redu Pretpristupnoga ekonomskog programa za razdoblje od 2012. do 2014. godine te godišnjeg Programa Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije za 2012. HNB je tijekom 2011. ispunio sve provedbene mjere iz svoje nadležnosti predviđene Planom aktivnosti za preuzimanje pravne stečevine EU za 2011. godinu. Predstavnici HNB-a također su sudjelovali u radu i pripremi materijala za Pododbor za ekonomska i financijska pitanja i statistiku te Pododbor za unutrašnje tržište i tržišno natjecanje, dva od ukupno pet tijela osnovanih na temelju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Pripremljeni su i materijali za sastanke Odbora za stabilizaciju i pridruživanje te Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje.

Redovito godišnje Izvješće Europske komisije o napretku Hrvatske za 2011. godinu potvrđuje napredak u procesu pristupanja EU. Stajalište makroekonomske politike bilo je u velikoj mjeri primjereno za rješavanje makroekonomskih izazova uz postojeća ograničenja. Monetarna politika očuvala je tečajnu i financijsku stabilnost, istodobno zadržavajući odgovarajuću prilagodljivost u uvjetima oslabjele gospodarske aktivnosti. Visoka razina inozemnog duga te relativno velika izloženost sektora neutrživih dobara i usluga tečajnim rizicima i dalje su ključna vanjska osjetljivost hrvatskoga gospodarstva. Što se tiče poglavlja koja su u djelokrugu HNB-a, u Izvješću za poglavlje Sloboda kretanja kapitala navodi se kako je postignut daljnji napredak u području usluga platnog prometa, liberalizacije kretanja kapitala i borbe protiv pranja novca. Iako je zakonodavno usklađivanje u tom području gotovo završeno, naglašeno je da su potrebni trajni napori za postizanje potpune liberalizacije kretanja kapitala i konsolidacije zakonodavstva u području borbe protiv pranja novca. U poglavlju Financijske usluge ocijenjeno je da je usklađenost na visokoj razini. Ostvaren je dobar napredak u usklađivanju zakonodavstva, ali i u jačanju administrativnih kapaciteta. Glede poglavlja Ekonomska i monetarna politika, iz Izvješća je vidljivo da je usklađivanje s pravnom stečevinom na tom području dovršeno, ali je potrebno dodatno poboljšati koordinaciju politika. Naposljetku, u poglavlju Financijski nadzor u Izvješću se ističe da je postignut određeni napredak na području zaštite eura od krivotvorenja, ali su potrebni daljnji napori kako bi se poboljšala suradnja između HNB-a i Ministarstva unutarnjih poslova.

Predstavnici HNB-a tijekom 2011. nastavili su ostvarivati kontakte s predstavnicima središnjih banaka država članica EU, ESB-a te drugih institucija i tijela EU. Izdvojiti se može redovni godišnji pretpristupni dijalog s predstavnicima Izvršnog odbora ESB-a i šesti godišnji dijalog s predstavnicima Austrijske narodne banke.

Tijekom 2011. u HNB-u su provedena dva programa koja su se financirala sredstvima Instrumenta za pretpristupnu pomoć EU (IPA). Cilj prvog programa bilo je jačanje makrobonitetnog i mikrobonitetnog nadzora u državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU. Program je započeo početkom 2010. i dio je šireg programa pod nazivom Program odgovora na krizu. Sastoji se od tri komponente. Prva komponenta provedena je 2010. (regionalne radionice), druga u prvoj polovini 2011. (rad s *twinning* partnerima, što je u slučaju HNB-a bila Austrijska središnja banka), a treća u drugoj polovini 2011. (simulacije prekogranične suradnje). Projekt je zaključen u siječnju 2012. Drugi program odnosio se na razvoj djelotvornog sustava za borbu protiv krivotvorenja novčanica i kovanica. Projekt je proveden u suradnji sa Središnjom bankom Savezne Republike Njemačke i Češkom narodnom bankom. Započeo je u travnju, a završen je krajem 2011. godine.

Intenziviranje fiskalne krize u eurozoni i napori da se riješi obilježili su 2011. godinu u EU. Ministri zemalja eurozone u srpnju 2011. dogovorili su povećanje kreditnog potencijala Europskog fonda za financijsku stabilnost i širenje njegovih ovlasti na intervencije na tržištu duga, dokapitalizaciju banaka i odobravanje preventivnih kreditnih linija zemljama u financijskim poteškoćama. U prosincu 2011. dogovoreno je da Europski mehanizam za stabilnost, koji će zamijeniti Europski mehanizam za financijsku stabilizaciju i Europski fond za financijsku stabilnost, započne s radom sredinom 2012. Mehanizam je prvotno trebao postati operativan sredinom 2013., ali je zbog pogoršane situacije na tržištu i pojačanih pritisaka na Italiju i Španjolsku taj rok pomaknut za jednu godinu ranije. Početkom 2011. s radom su započeli Europski odbor za sustavni rizik i tri nova nadzorna tijela EU (za banke, osiguranje i mirovinsko osiguranje te tržišta kapitala). Europsko tijelo za nadzor banaka u lipnju 2011. objavilo je rezultate trećeg po redu testiranja otpornosti bankovnog sustava na šokove na razini EU.

Budući da testovi nisu uzeli u obzir scenarij koji bi uključio i mogući bankrot Grčke, tijekom godine pokazalo se da će iznosi potrebni za dokapitalizaciju banaka biti veći od predviđenih. U listopadu 2011. prihvaćeni su prijedlozi za reformu sustava nadgledanja javnih financija i makroekonomskih neravnoteža (tzv. *six pack*). Cilj koji se želi postići navedenim mjerama jest jačanje koordinacije ekonomskih politika i gospodarskog upravljanja unutar EU.

7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF)

Apsolutni iznos kvote Republike Hrvatske pri MMF-u ostao je u 2011. nepromijenjen (365,1 mil. SDR-a). No njezin relativni udio u ukupnoj kvoti MMF-a smanjio se na 0,153% (s 0,171%) u ožujku 2011., kada je na snagu stupila šesta Izmjena i dopuna Statuta MMF-a o povećanju broja glasova i zastupljenosti u MMF-u. Tom Izmjenom i dopunom Statuta MMF-a smanjena je i glasačka snaga Republike Hrvatske na 0,174% s prethodnih 0,179% ukupne glasačke snage. Republika Hrvatska je u MMF-u predstavljena posredovanjem Konstitutivne skupine u čijem je sastavu, uz Republiku Hrvatsku, još dvanaest zemalja (Armenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Izrael, Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska i Ukrajina). Glasačka snaga Konstitutivne skupine nakon stupanja na snagu spomenute šeste Izmjene i dopune Statuta iznosi 4,5% cjelokupne glasačke snage, a njome je kao izvršni direktor, do listopada 2011., rukovodio nizozemski predstavnik Age F. P. Bakker, a nakon toga Menno Snel.

Redovite godišnje konzultacije s Republikom Hrvatskom u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a zaključene su 24. lipnja 2011. Odbor izvršnih direktora MMF-a na održanoj je raspravi izrazio slaganje s glavninom nalaza iznesenih u Izvješću misije MMF-a. Iako su direktori pohvalili hrvatski napredak na putu prema Europskoj uniji, primijećen je i određeni broj ključnih problema. Domaća potražnja u 2010. nastavila se smanjivati, zaposlenost je pala, ulaganja su bila otežana zbog nedostatnog povjerenja. Oporavak izvoza, zbog uske izvozne baze, nije bio dovoljan za izlazak zemlje iz recesije. Sve navedeno rezultiralo je smanjenjem realnog BDP-a za 1,2%, dok se u 2011. očekivao rast od oko 1%. Da bi se poboljšali srednjoročni izgledi za rast gospodarstva, ocijenjeno je nužnim riješiti strukturne rigidnosti i slabu konkurentnost te poduzeti mjere za smanjenje osjetljivosti koje proizlaze iz velikoga inozemnog duga i pogoršanog stanja javnih financija. Izvršni direktori smatrali su da je potrebno provesti internu devalvaciju koja bi uključivala spuštanje cijena i plaća na konkurentnije razine, uz provođenje mjera koje potiču produktivnost. Iako je postignut napredak u nekim područjima Vladina Programa gospodarskog oporavka, i dalje je važno raditi na reformi tržišta rada, smanjenju javne uprave, privatizaciji javnih poduzeća te poboljšanju poslovne klime. Izvršni su direktori također smatrali nužnim provođenje značajne fiskalne konsolidacije, posebice daljnjim smanjenjima potrošnje, a radi očuvanja povjerenja tržišta i kontrole kamatnih stopa. S fiskalnom konsolidacijom utemeljenom na smanjenju rashoda potrebno je nastaviti i u srednjoročnom razdoblju, kao što je predviđeno Zakonom o fiskalnoj odgovornosti, dok se ne postigne ukupan ciklički prilagođeni uravnoteženi proračun, što bi osiguralo dovoljno fiskalnog prostora i održivost duga. Monetarna politika ocijenjena je odgovarajućom. Iako je određeni broj direktora smatrao da su međunarodne pričuve adekvatne, većina je pokrivenost pričuvama ocijenila relativno niskom. Naglašena je i potreba za primjerenim rezervama likvidnosti s obzirom na visok stupanj euroizacije financijskog sektora. U tom smislu direktori su se složili da u sljedećem razdoblju treba povećavati međunarodne pričuve kako bi se povećala otpornost Hrvatske na vanjske osjetljivosti. Financijski sektor pokazao se stabilnim zahvaljujući znatnim kapitalnim i likvidnosnim rezervama. Ipak, ocijenjeno je i da valja voditi računa o izazovima koji proizlaze iz slabih izgleda za rast, rastućih loših kredita i likvidnosnih rizika povezanih s oslanjanjem na matične banke radi financiranja te u tom smislu nastaviti s provođenjem snažnih regulatornih i nadzornih mjera i suradnjom s nadzornim tijelima zemalja u kojima su locirane matične banke.

Svoje očitovanje na Izvješće misije MMF-a, odnosno zaključke Odbora izvršnih direktora dali su Hrvatska narodna banka i Ministarstvo financija RH.

Iako se Hrvatska narodna banka složila s većinom preporuka misije MMF-a, različita viđenja adekvatnosti visine međunarodnih pričuva i predloženih izmjena u provođenju deviznih intervencija potaknuli su je na objavu osvrta. HNB smatra da je metodološki pristup analizi primjerenosti međunarodnih pričuva u slučaju Hrvatske neadekvatan i da ne obuhvaća niz specifičnih činitelja (npr. veliki udio stranih banaka na hrvatskom tržištu). Ako bi se u obzir uzele sve specifičnosti, bilo bi neupitno da su međunarodne pričuve po svim vrijedećim kriterijima više nego dostatne. HNB i većina izvršnih direktora ne slažu se ni s ocjenom o potrebi izmjene tehnike provođenja deviznih intervencija, koja proizlazi iz stajališta misije MMF-a o niskim međunarodnim pričuvama i smanjenju prudencijalnih deviznih rezervi likvidnosti koje ograničavaju interventni prostor HNB-a na deviznom tržištu. Postojeći sustav deviznih intervencija pokazao se učinkovitim te su predložene izmjene tehnike provođenja deviznih intervencija nepotrebne. Naime, predložena tehnika mogla bi nepovoljno utjecati na tečajna očekivanja i povjerenje tržišta te dovesti do neželjenih rezultata, odnosno do gubitka međunarodnih pričuva umjesto njihova povećanja, te do mogućega naglog skoka kamatnih stopa i nižega kreditnog rasta, s negativnim posljedicama na krhki oporavak gospodarstva. U osvrtu je istaknuto i neslaganje sa stajalištem misije MMF-a prema kojem je politika stabilnog tečaja pridonijela akumuliranju osjetljivosti prouzročenih pretjeranim zaduživanjem u inozemnoj valuti, tj. euroizacijom. Euroizacija je u Hrvatskoj posljedica duge povijesti tečajnih

nestabilnosti i činjenice da stanovništvo štedi u stranoj valuti, a banke stoga odobravaju kredite s valutnom klauzulom kako bi ujednačile tečajne izloženosti u svojim bilancama. Konačno, u osvrtu HNB-a naglašava se da promjena tečajnog režima nije zamjena za nužne strukturne i fiskalne reforme te da je politika stabilnog tečaja u hrvatskim okolnostima jedini pravi izbor.

U svom priopćenju vezanom uz isto Izvješće misije MMF-a u Ministarstvu financija složili su se da je pitanje konkurentnosti važno pitanje dinamike rasta u Hrvatskoj, ali ne u potpunosti i s preporukama o postizanju veće konkurentnosti snižavanjem plaća i cijena. Naglasili su da budućnost hrvatskoga gospodarstva nije u konkuriranju pomoću jeftine radne snage, nego put prema povećanju konkurentnosti vide u smanjivanju različitih zapreka s kojima se suočavaju investitori, u povećanju učinkovitosti javne uprave, posebno na lokalnoj razini, te u ograničavanju državne potrošnje striktnom provedbom Zakona o fiskalnoj odgovornosti i ukupnom poboljšanju poduzetničke i investicijske klime u Hrvatskoj, za što je, prema riječima Ministarstva, Vlada RH već poduzela niz mjera.

Predstavnici MMF-ovih stručnih službi zaduženih za Republiku Hrvatsku ponovno su posjetili Zagreb krajem siječnja i početkom veljače 2012. kako bi ažurirali svoje projekcije. U zaključnoj izjavi danoj nakon posjeta ustvrdili su da je rast u Hrvatskoj u 2011. stagnirao te da su, zajedno s nepromijenjenim politikama, gospodarski izgledi u 2012. i u srednjoročnom razdoblju slabi. Tome pridonosi i visoka osjetljivost Hrvatske na krizu u europodručju. Stoga su ponovili većinu preporuka danih tijekom provođenja Konzultacija u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a te su s tim u vezi podržali namjeru hrvatskih vlasti da započnu fiskalnu konsolidaciju u 2012. i ohrabrili ih da brzo provedu zakonske i institucionalne promjene nužne za potpunu provedbu predviđenog smanjenja potrošnje.

Suradnja i razmjena mišljenja sa stručnjacima MMF-a ostvarena je u 2011. tijekom posjeta delegacija HNB-a i Ministarstva financija RH Washingtonu u povodu održavanja proljetnog i jesenskog zasjedanja Međunarodnoga monetarnog i financijskog odbora te Godišnje skupštine Odbora guvernera. Sastanci u Washingtonu, a osobito sastanci Konstitutivne skupine, bili su prilika za pobliže upoznavanje s aktualnim aktivnostima MMF-a značajnim za njegovo cjelokupno članstvo. MMF je tako, u nastojanju da unaprijedi svoju ulogu globalnoga ekonomskog analitičara, prognostičara i savjetnika, u 2011. prvi put objavio posebna izvješća za sistemski važna gospodarstva s učinkom prelijevanja (engl. *spillover reports*), i to za SAD, Japan, Kinu, europodručje i Veliku Britaniju. Ta su izvješća, zajedno s ostalim multilateralnim izvješćima koja MMF uobičajeno izrađuje i objavljuje, spojena u Konsolidirano izvješće o multilateralnom nadzoru (engl. *Consolidated Multilateral Surveillance Report*).

Kriza javnih financija u pojedinim zemljama europodručja koja je uslijedila nakon krhkog razdoblja globalnog oporavka od krize iz 2008., osim što je intenzivirala aktivnosti MMF-a u pružanju pomoći članicama i prilagođavanju financijskih olakšica njihovim potrebama, ponovno je potaknula pitanje dostatnosti njegovih sredstava. U tom smislu članice su prije svega pozvane na što skoriju primjenu Rezolucije o 14. općoj reviziji kvota i reformi Odbora izvršnih direktora MMF-a koju je Odbor guvernera prihvatio u prosincu 2010., a kojom se, između ostaloga, zemljama članicama predlaže udvostručenje ukupne kvote MMF-a na 476,8 mlrd. SDR-a. Naime, nakon prihvaćanja te Rezolucije zemlje članice pozvane su izjasniti se o prihvaćanju predloženog povećanja svoje kvote do kraja 2011., ali je rok naknadno produljen.

Republika Hrvatska prihvatila je predloženo povećanje svoje kvote sa sadašnjih 365,1 mil. SDR-a na 717,4 mil. SDR-a Uredbom Vlade o prihvaćanju povećanja kvote RH u MMF-u, objavljenom u Narodnim novinama br. 142 od 9. prosinca 2011. Navedeno povećanje za Republiku Hrvatsku znači zadržavanje glasačke snage i udjela u ukupnoj kvoti MMF-a na približno istoj razini (smanjenje sadašnje glasačke snage s 0,174% na 0,172% i smanjenje udjela u ukupnoj kvoti sa sadašnjih 0,153% na 0,150%). Povećanje kvote za Republiku Hrvatsku stupit će na snagu nakon što dođe do stupanja na snagu predloženog povećanja ukupne kvote MMF-a te nakon što uplati iznos za koji joj se povećava kvota.

Početkom 2011. zemlje članice pozvane su i na prihvaćanje prijedloga izmjena i dopuna Statuta MMF-a o reformi Odbora izvršnih direktora MMF-a, kao drugoga bitnog dijela spomenute Rezolucije. Tim se izmjenama i dopunama Statuta MMF-a ukida kategorija imenovanih izvršnih direktora te uvodi pravilo izbornosti za sve izvršne direktore. Republika Hrvatska je prihvatila predložene izmjene i dopune Statuta MMF-a odgovarajućom Uredbom Vlade objavljenom u Narodnim novinama (Međunarodni ugovori, br. 16, od 9. prosinca 2011.). U skladu s odredbama Statuta MMF-a te će izmjene i dopune stupiti na snagu kada ih prihvate barem tri petine zemalja članica s najmanje 85% ukupne glasačke snage. Prema Rezoluciji prihvaćanje tih izmjena i dopuna uvjet je i za stupanje na snagu povećanja ukupne kvote MMF-a, a od zemalja članica očekuje se da oboje prihvate najkasnije do Godišnje skupštine 2012.

U sklopu proširenja svojih aktivnosti MMF je prije nekoliko godina započeo s izradom ekonomskih analiza i prognoza za pojedine regije te njihovim predstavljanjem u dotičnim zemljama. Posljednje je takvo predstavljanje u Republici Hrvatskoj održano u prostorijama HNB-a u svibnju 2011., a aktualna tema bile su publikacije o ekonomskom oporavku u Europi.

Republika Hrvatska je i u 2011. nastavila s korištenjem tehničke pomoći Međunarodnoga monetarnog fonda. Ističemo daljnju tehničku pomoć pruženu stručnjacima HNB-a na području makroekonomskog modeliranja i prognoziranja te tehničku pomoć pruženu RH na području sprječavanja pranja novca i borbe protiv financiranja terorizma.

Hrvatska narodna banka slijedom svoje uloge fiskalnog agenta Republike Hrvatske i depozitara MMF-a vodi depozitne račune MMF-a te u ime i za račun Republike Hrvatske uredno podmiruje obveze koje proizlaze iz obveza po alokaciji posebnih prava vučenja.

7.3. Banka za međunarodne namire (BIS)

Na redovnoj Godišnjoj općoj skupštini BIS-a održanoj 26. lipnja 2011. prihvaćeno je Godišnje izvješće BIS-a.

Redovni sastanci guvernera središnjih banaka BIS-a, na kojima se raspravlja o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnog bankarstva i financija, i dalje su znatan poticaj suradnji središnjih banaka na tim područjima. U razvoju te suradnje važno mjesto zauzima i rad niza odbora i stručnih tijela koji djeluju pod okriljem BIS-a, a u čijem radu sudjeluju i predstavnici Hrvatske narodne banke.

Zaseban i ujedno značajan oblik suradnje HNB i BIS ostvaruju na području upravljanja međunarodnim pričuvama.

7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama

Glavnina suradnje Hrvatske narodne banke s ostalim međunarodnim financijskim institucijama odnosi se na suradnju s razvojnim bankama u kojima je Republika Hrvatska članica: skupinom Svjetske banke, Europskom bankom za obnovu i razvoj i Interameričkom bankom za razvoj. Članstvo Republike Hrvatske u tim je bankama regulirano posebnim zakonima, čijim je odredbama Ministarstvo financija Republike Hrvatske određeno kao nadležno tijelo za suradnju sa Skupinom Svjetske banke, Europskom bankom za obnovu i razvoj, Interameričkom bankom za razvoj, te je ovlašteno u ime Republike Hrvatske obavljati sve poslove i transakcije koje su dopuštene prema sporazumima o osnivanju tih institucija. HNB obavlja funkciju depozitara, tj. vođenja depozitnih računa u vlasništvu navedenih međunarodnih financijskih organizacija, a u ime i za račun tih financijskih institucija, te obavlja financijske transakcije s tim organizacijama kao platni agent države, odnosno Republike Hrvatske. Preko HNB-a također se obavlja korištenje i otplata sredstava na osnovi strukturnih zajmova koje je Međunarodna banka za obnovu i razvoj odobrila Republici Hrvatskoj.

Osim što su obavili zakonski propisane zadatke, predstavnici HNB-a na sastancima s predstavnicima Svjetske banke i Europske banke za obnovu i razvoj i u 2011. su razmjenjivali informacije o makroekonomskoj situaciji u Republici Hrvatskoj te o planiranoj strategiji tih razvojnih banaka u RH.

7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske

Pravni temelj deviznog sustava Republike Hrvatske jest Zakon o deviznom poslovanju[1], kojim je propisana dopustivost sklapanja i izvršavanja tekućih i kapitalnih poslova između rezidenata i nerezidenata. Podzakonskim propisima koje donosi HNB na osnovi Zakona o deviznom poslovanju utvrđene su mjere za provođenje devizne politike. Mjerama devizne politike određuju se uvjeti i način korištenja stranih sredstava plaćanja između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata u Republici Hrvatskoj, kao i iznos strane gotovine koju rezidenti pravne osobe mogu držati u svojim blagajnama.

7.5.1. Sloboda kretanja kapitala

HNB u granicama svoje nadležnosti aktivno sudjeluje u provođenju mjera i aktivnosti iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. veljače 2005., Republika Hrvatska obvezala se osigurati punu slobodu sklapanja i izvršavanja tekućih poslova te postupno ukinuti ograničenja na osnovi kapitalnih poslova.

Ukidanje ograničenja na osnovi kapitalnih poslova započelo je krajem 2006., kada je dokinuto ograničavanje poslova s vrijednosnim papirima i udjelima u investicijskim fondovima. Početkom siječnja 2010. ukinuta su ograničenja koja se odnose na slanje novčanih poklona i pomoći u inozemstvo, plaćanje i naplatu između rezidenata i nerezidenata u stranoj gotovini i čekovima, unošenje i iznošenje gotovine, čekova i materijaliziranih vrijednosnih papira preko granice te sudjelovanje rezidenata na deviznom tržištu u inozemstvu. Dana 1. srpnja 2010. povučena je i odredba na temelju koje rezidenti nisu smjeli nerezidentima odobravati kratkoročne kredite s rokom povrata kraćim od tri mjeseca, a 1. siječnja 2011. ukinuto je posljednje ograničenje na osnovi kapitalnih poslova, koje je rezidente obvezivalo da za otvaranje i držanje sredstava na računu u inozemstvu pribave odobrenje HNB-a.

7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima

Na temelju Zakona o deviznom poslovanju HNB izdaje pravnim osobama i obrtima (ovlašteni mjenjači) odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova. Tijekom 2011. izdano je 59 odobrenja, a šest je odobrenja oduzeto, tako da je broj važećih odobrenja krajem 2011. iznosio 1391.

Prema pravnom su obliku 64% ovlaštenih mjenjača društva s ograničenom odgovornošću, 26% obrti, 8% dionička društva, a 2% su ostale pravne osobe.

1 NN, br. 96/2003., 140/2005., 132/2006., 150/2008., 92/2009., 153/2009. i 145/2010.

Ovlašteni mjenjači obvezni su koristiti se zaštićenim računalnim programom za koji je HNB izdao certifikat. Upotreba certificiranih programa uvedena je radi jačanja fiskalne i financijske discipline i u izravnoj je vezi s provođenjem politike sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Tijekom 2011. izdano je pet certifikata za računalne programe.

Prema podacima o prometu ovlaštenih mjenjača, koje prima i obrađuje HNB, ovlašteni su mjenjači u 2011. ostvarili promet s fizičkim osobama u iznosu od 29,5 mlrd. kuna. Od tog iznosa na otkup strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu odnosi se 21,5 mlrd. kuna, a na prodaju 8 mlrd. kuna. Najveći dio prometa (90%) ovlaštenih mjenjača ostvaren je u eurima. U odnosu na 2010. promet u toj valuti povećan je za 2,4%.

7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma

U skladu s obvezama koje je HNB preuzeo u sklopu Akcijskog plana za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, u ožujku 2007. osnovan je Odbor HNB-a za sprječavanje pranja novca i sprječavanje financiranja terorizma.

Zadatak je Odbora, koji djeluje kao interno savjetodavno tijelo, da određuje i koordinira postupke i aktivnosti HNB-a pri obavljanju zakonskih nadležnosti središnje banke u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te surađuje s drugim nadležnim državnim tijelima radi praćenja i primjene pravne stečevine EU u ovom području.

Tijekom 2011. Odbor je pripremao, za područje nadležnosti HNB-a, odgovore na Upitnik MONEYVAL-a za izradu Drugoga pismenog izvješća o napretku Republike Hrvatske u odnosu na treći krug evaluacije, koje je prihvaćeno na 35. plenarnoj sjednici MONEYVAL-a, održanoj u travnju u Strasbourgu.

Nastavljena je suradnja s Uredom za sprječavanje pranja novca glede davanja mišljenja kreditnim institucijama u vezi s tumačenjem Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i Smjernica HNB-a te izrada izvješća o poduzetim mjerama i aktivnostima u provedbi Akcijskog plana u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma za Vladu Republike Hrvatske.

Na poziv sekretarijata MMF-a upućenog Republici Hrvatskoj u srpnju 2011. Odbor je pripremio Notifikaciju o restrikcijama u tekućim i kapitalnim transakcijama s inozemstvom, koje se provode u skladu s odlukama Vlade Republike Hrvatske, a isključivo radi očuvanja nacionalne i međunarodne sigurnosti.

Tijekom 2011. na seminarima i preko posebne rubrike na internetskoj stranici HNB-a provodila se edukacija obveznika koje nadzire HNB, što je rezultiralo napretkom u provođenju mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u financijskom sektoru.

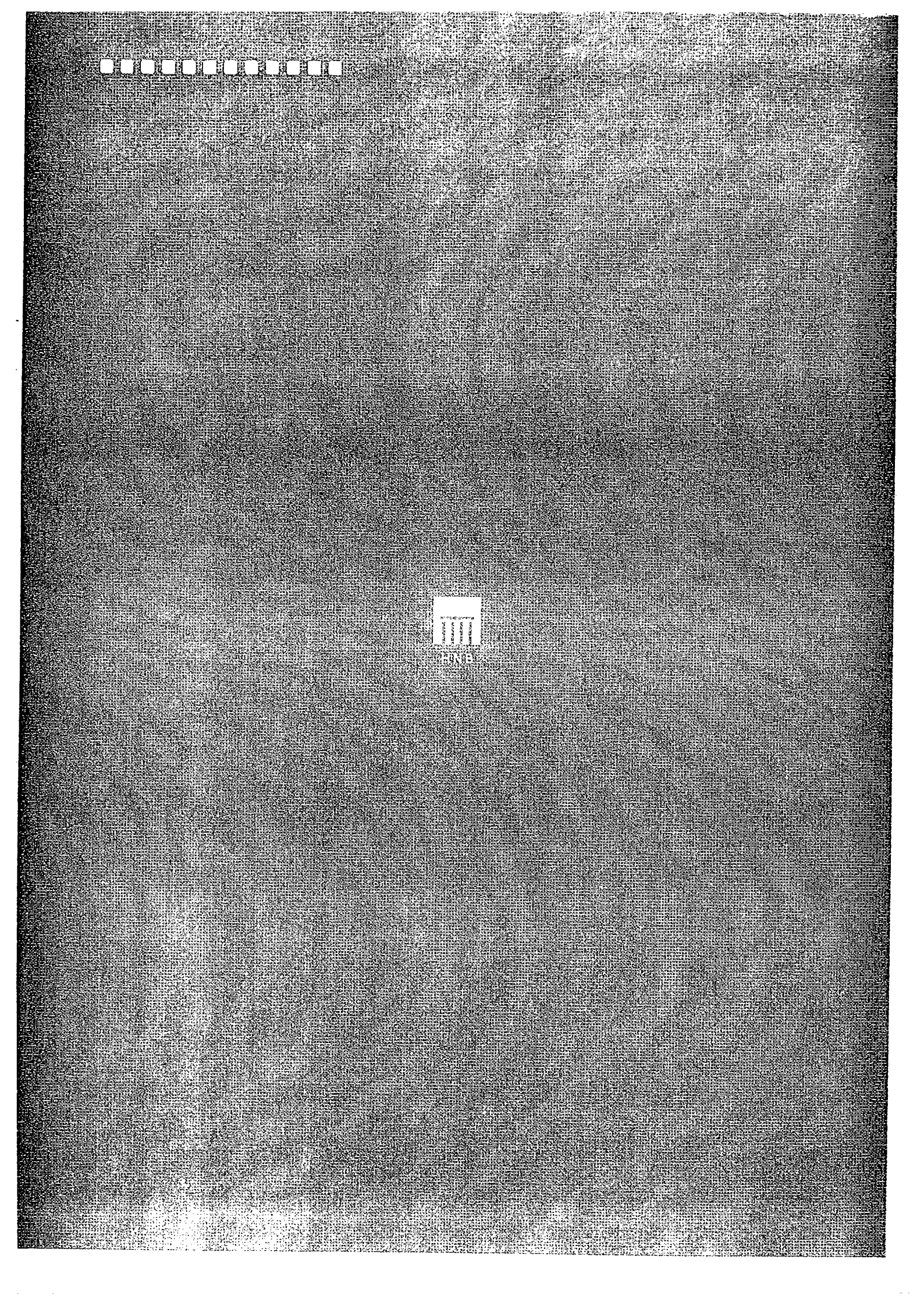

Statistika

Hrvatska narodna banka obavlja poslove službene statistike u skladu s odredbama Zakona o službenoj statistici (NN, br. 103/2003. i 75/2009.), članka 66. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci te posebnih zakona. Posljednjih nekoliko godina Direkcija za statistiku Hrvatske narodne banke ulaže znatne napore u svrhu prilagodbe postojećih statistika izvještajnim zahtjevima Europske komisije (odnosno njezina statističkog ureda, Eurostata) i Europske središnje banke (ESB), koji će postati obvezujući od dana stupanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije. Predstavnici Hrvatske narodne banke tijekom 2011. sudjelovali su kao promatrači u radu dvaju odbora i triju radnih skupina pri Eurostatu, a od početka 2012. sudjelovat će kao promatrači u radu Statističkog odbora i sedam statističkih radnih skupina pri ESB-u. Osim toga, bili su aktivni sudionici i na stručnim sastancima radnih skupina Banke za međunarodne namire (BIS), Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) te Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF). Radi ispunjavanja preuzetih obveza usklađivanja s pravnom stečevinom EU u pregovaračkom poglavlju 18. Statistika Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija i Hrvatska narodna banka potpisali su "Sporazum o suradnji na području nacionalnih računa opće države i s njom povezanih statistika", čime se Hrvatska narodna banka uključila u razvoj fiskalne statistike u skladu s odredbama Sporazuma. Predstavnici Hrvatske narodne banke aktivno su krajem godine bili uključeni u pilot-projekt razvoja globalnog sustava Razmjene statističkih podataka i metapodataka (tzv. *SDMX Sandbox*) pri Banci za međunarodne namire. U tom pilot-projektu sudjeluje šesnaest od šezdeset i šest središnjih banaka članica BIS-a.

Rezultati statističkih istraživanja Hrvatske narodne banke objavljuju se u publikacijama Hrvatske narodne banke (u mjesečnim biltenima i godišnjim izvješćima HNB-a) te u publikacijama Državnog zavoda za statistiku (Statističkom ljetopisu, Statističkim informacijama i Mjesečnom statističkom izvješću). Svi ti podaci dostupni su i na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke te u publikacijama i na internetskim stranicama međunarodnih financijskih i statističkih institucija.

8.1. Monetarna i financijska statistika

Tijekom 2011. značajno se unaprijedila metodologija monetarne i financijske statistike, povezana ponajprije s izvještajnim zahtjevima Europske središnje banke.

HNB je započeo s procesom prilagodbe monetarne statistike u skladu sa zahtjevima ESB-a još početkom 2006. Novi izvještajni sustav omogućuje sastavljanje makroekonomskih agregata i izvješća, sektorizaciju i klasifikaciju financijskih instrumenata prema zahtjevima ESB-a, kompilaciju stanja financijskih pozicija na kraju razdoblja i transakcija tijekom razdoblja, detaljnu strukturu glede dospijeća financijskih instrumenata te utvrđivanje protusektora, izvještajne valute i obuhvata. Tijekom 2011. provodile su se aktivnosti kojima se nastojala poboljšati kvaliteta prikupljenih podataka u novom sustavu te se radilo na razvoju i unapređivanju izlaznih izvješća.

Statistika kamatnih stopa monetarnih financijskih institucija također se prilagođavala zahtjevima Europske središnje banke, pri čemu novi izvještajni sustav omogućuje izradu podataka o kamatnim stopama ne samo na nove plasmane i obveze, nego i na cijeli portfelj. Kreirana su nova testna izvješća i provodilo se testiranje prikupljenih podataka glede točnosti rezultata i strukture izvješća.

U suradnji s Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga (Hanfa) tijekom 2011. razvijan je izvještajni sustav za potrebe statistike investicijskih fondova. S tim u vezi razvijena je većina programske podrške u Hanfi i HNB-u za prihvat i obradu podataka od društava za upravljanje investicijskim fondovima. Krajem 2011. izvještajne jedinice dostavile su statističke podatke za tri izvještajna razdoblja. Budući da je riječ o prikupljanju složenog skupa statističkih podataka, potpuni završetak rada na programskoj podršci i povezivanje s drugim aplikacijama predviđaju se do kraja 2012.

Hrvatska narodna banka sastavlja i objavljuje godišnju statistiku financijskih računa. Metodološki rad na unapređivanju te statistike također je bio povezan sa zahtjevima Europske središnje banke, a uključuje sastavljanje i objavljivanje tromjesečne statistike financijskih računa.

8.2. Statistika platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja

Razvojne aktivnosti statistike platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja bile su u 2011. godini usmjerene na unapređivanje metodologije radi što potpunijeg usklađivanja s izvještajnim zahtjevima Eurostata (prema zahtjevima istaknutima u *BOP Vademecuumu*), Međunarodnoga monetarnog fonda (*BPM 6*) te Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (*BD4*).

Budući da se ukinuo dosadašnji sustav evidencije platnog prometa s inozemstvom početkom 2011. godine, platna bilanca ostala je bez izvora podataka za veliki broj pozicija na računu usluga. Zbog toga je 2010. pokusno uvedena posebna anketa za praćenje razmjene usluga s inozemstvom, a od početka 2011. rezultati dobiveni primjenom novoga anketnog istraživanja postali su službeni izvor podataka za sastavljanje većeg broja pozicija na računu usluga u platnoj bilanci.

Nakon što se ukinuo sustav evidencije platnog prometa s inozemstvom početkom 2011. platna bilanca ostala je bez izvora podataka za sastavljanje računa tekućih transfera. Zbog toga

je 2010. kreiran model radi zamjene evidencije platnog prometa s inozemstvom kao izvora podataka za tekuće transfere fizičkih osoba te model za procjenu tekućih transfera ostalih sektora na temelju agregiranih podataka banaka o platnim transakcijama s inozemstvom. Rezultati dobiveni primjenom tih modela od početka 2011. godine postali su službeni izvor podataka za najveći dio pozicija tekućih transfera ostalih sektora u platnoj bilanci.

Uspostavljen je izvještajni kanal za dostavu podataka Ministarstva financija u vezi s procjenom tekućih transfera sektora države, kao zamjena za nekadašnje podatke platnog prometa s inozemstvom.

Zbog usklađenja s OECD-ovim Priručnikom (*Benchmark Definition 4*) kod statistike inozemnih izravnih ulaganja provedena su metodološka unapređenja postojećih obrazaca i uvedeni su novi izvještajni obrasci, čime je postignut kvalitetniji obuhvat transakcija na osnovi inozemnih izravnih ulaganja na kapitalnom i financijskom računu te s njima povezanih dohodaka koji se bilježe na tekućem računu platne bilance.

8.3. Statistika inozemnog duga

Kod statistike inozemnog duga tijekom 2011. napravljene su dvije značajnije metodološke izmjene. Obuhvat statistike proširen je uključivanjem podataka o ulaganjima nerezidenata u dužničke vrijednosne papire rezidentnih izdavatelja koji kotiraju na domaćim tržištima (mjesečna serija podataka revidirana je od prosinca 2005. nadalje). Uveden je i novi izvor podataka u sklopu korekcija za učinke sekundarnog tržišta obveznica rezidentnih izdavatelja koje kotiraju na inozemnim tržištima, uvrštenjem podataka o ulaganjima domaćih društava za osiguranje u navedene obveznice (mjesečna serija podataka revidirana je od ožujka 2010. nadalje).

Obveza izvješćivanja, u uvjetima liberalizacije ekonomskih odnosa s inozemstvom, proširena je na otvaranje računa u inozemstvu, plasiranje inozemnih kredita preko računa u inozemstvu i prekogranično obračunsko vođenje računa (engl. *cash pooling*).

8.4. Ostale statistike

U sklopu statistike vrijednosnih papira razvija se sustavno prikupljanje i obrada podataka o izdavanju vrijednosnih papira rezidenata RH na financijskim tržištima u RH i inozemstvu, ulagateljima u vrijednosne papire izdane u RH i ulaganjima rezidenata u vrijednosne papire izdane u inozemstvu. Tako je 2011., kao inicijalni korak razvoja sustava, uspostavljena suradnja sa Središnjim klirinškim depozitarnim društvom i Zagrebačkom burzom. Navedenom je suradnjom osigurana mjesečna dinamika prikupljanja podataka o vrijednosnim papirima izdanima u RH, stanju ulaganja u vrijednosnice izdane u RH (prikupljaju se pojedinačno po ISIN oznaci izdavatelja i potom agregiraju na razini institucionalnog sektora, države, djelatnosti te vrste financijske institucije ulagatelja, ali i vlasničke povezanosti između ulagatelja i izdavatelja vrijednosnice), provedbi korporativnih akcija te cijenama trgovanja (najviša, najniža, posljednja, prosječna mjesečna cijena trgovanja) te tržišnoj kapitalizaciji vrijednosnica koje kotiraju.

U skladu s odredbama "Sporazuma o suradnji na području nacionalnih računa opće države i s njom povezanih statistika" zaposlenici Hrvatske narodne banke intenzivno su tijekom 2011. radili na razvoju metodologije fiskalnih i sličnih statistika za čiji su metodološki razvoj odgovorni (Financijski računi i tromjesečni financijski računi sektora države).

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke

Deloitte.

Deloitte d.o.o.
Zagreb Tower
Radnička cesta 80
10 000 Zagreb
Hrvatska
OIB: 11686457780

Tel: +385 (0) 1 2351 900
Fax: +385 (0) 1 2351 999
www.deloitte.com/hr

Izvješće neovisnog revizora

Guverneru i savjetu Hrvatske narodne banke

Obavili smo reviziju financijskih izvješća Hrvatske narodne banke ("Banka") koji se sastoje od izvještaja o financijskom položaju na dan 31. prosinca 2011. godine, izvještaja o dobiti, izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaja o promjenama kapitala i izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja je tada završila, te sažetog prikaza značajnih računovodstvenih politika i bilješki uz financijske izvještaje.

Odgovornost za financijska izvješća

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i objektivan prikaz financijskih izvješća u skladu sa zakonskom računovodstvenom regulativom u Republici Hrvatskoj i Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Odgovornost rukovodstva uključuje: utvrđivanje, vođenje i primjenu te održavanje internih kontrola relevantnih za sastavljanje i objektivan prikaz financijskih izvješća bez materijalno značajnih grešaka koje mogu nastati kao posljedica prijevare ili pogreške; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika; i definiranje računovodstvenih procjena primjerenih postojećim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti neovisno mišljenje o financijskim izvješćima na temelju naše revizije. Reviziju smo obavili u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Navedeni standardi nalažu da postupamo u skladu s etičkim pravilima, te da reviziju planiramo i obavimo kako bismo se u razumnoj mjeri uvjerili da financijska izvješća ne sadrže materijalno značajne pogreške u prikazu.

Revizija uključuje primjenu postupaka kojima se prikupljaju revizijski dokazi o iznosima i drugim podacima objavljenim u financijskim izvješćima. Odabir postupaka zavisi od prosudbe revizora, uključujući i procjenu rizika materijalno značajnog pogrešnog prikaza financijskih izvješća bilo kao posljedica prijevare ili pogreške. U procjenjivanju rizika, revizor procjenjuje interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje te objektivno prezentiranje financijskih izvješća kako bi odredio revizijske postupke primjerene danim okolnostima, a ne kako bi izrazio mišljenje o učinkovitosti internih kontrola u Banci. Revizija također uključuje i ocjenjivanje primjerenosti računovodstvenih politika koje su primijenjene, te značajnih procjena Uprave, kao i prikaza financijskih izvješća u cjelini.

Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dostatni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Društvo upisano u sudski registar Trgovačkog suda u Zagrebu; MBS 030022053; uplaćen temeljni kapital: 44.900,00 kuna; članovi uprave: Branislav Vrtačnik i Paul Trinder; poslovna banka: Zagrebačka banka d.d., Paromlinska 2, 10 000 Zagreb, ž. račun/bank account no: 2360000-1101896313; devizni račun: 2100312441; SWIFT Code: ZABAHR2X IBAN: HR27 2360 0001 1018 9631 3; Privredna banka Zagreb d.d., Račkoga 6, 10 000 Zagreb, ž. račun/bank account no: 2340009-1110098294; devizni račun: 70010-519758 SWIFT Code: PBZGHR2X IBAN: HR38 2340 0091 1100 9829 4; Raiffeisenbank Austria d.d., Petrinjska 59, 10 000 Zagreb, ž. račun/bank account no: 2484008-1100240905; devizni račun: 2100002537 SWIFT Code: RZBHHR2X IBAN: HR48 2484 0082 1000 0253 7

Deloitte se odnosi na Deloitte Touche Tohmatsu Limited, pravnu osobu osnovanu sukladno pravu Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske (izvorno : UK private company limited by guarantee), i mrežu njegovih članova, od kojih je svaki zasebni i samostalan pravni subjekt. Molimo posjetite www.deloitte.com/hr/o-nama za detaljni opis pravne strukture Deloitte Touche Tohmatsu Limited i njegovih tvrtki članica.

Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Mišljenje

Po našem mišljenju, financijska izvješća prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim odrednicama, financijski položaj Banke na dan 31. prosinca 2011. godine, te rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je tada završila u skladu sa računovodstvenim zakonskim propisima u Republici Hrvatskoj i Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.

Deloitte d.o.o.

Hrvoje Vrtačnik
Ovlašteni revizor i Član Uprave
Deloitte d.o.o.
Radnička cesta 80
Zagreb, Republika Hrvatska
24. veljače 2012.

Deloitte Audit s.r.o.
Nile House
Karolinská 654/2
Prag, Češka Republika
24. veljače 2012.

Izvještaj o dobiti

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Bilješka	2011.	2010.
Kamatni i srodni prihodi	3	777.723	1.147.913
Kamatni i srodni rashodi	4	(69.361)	(218.569)
Neto kamatni prihod/(rashod)		708.362	929.344
Prihodi od naknada i provizija		9.150	9.455
Troškovi naknada i provizija		(5.612)	(5.595)
Neto prihod/(rashod) od naknada i provizija		(962)	(3.860)
Prihodi od dividendi		7.087	14.243
Neto rezultat od ulaganja - metoda udjela		396	403
Neto rezultat ulaganja u vrijednosnim papirima	5	104.294	225.906
Neto rezultat revalorizacije ulaganja u nekretnine	5	151	2.548
		104.445	228.454
Neto tečajne razlike	6	2.000.640	1.161.975
Ostali prihodi	7	8.404	10.288
Prihod od poslovanja		2.907.770	2.341.662
Troškovi poslovanja	8	(290.526)	(241.963)
Umanjenje/(povećanje) rezervacija	9	(1.378)	(1.431)
Neto dobit		2.615.866	2.011.568
Raspoređeno vlasnicima društva		(2.433.769)	(2.011.568)
Raspoređeno društvu		(182.097)	

Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Bilješka	2011.	2010.
1. Neto dobit		2.615.866	2.011.568
2. Ostala sveobuhvatna dobit			
2.1. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne imovine (MRS 16)			30.470
2.2. Dobici ili gubici proizašli iz ponovnog mjerenja financijske imovine raspoložive za prodaju (MRS 39)		1.434	1.464
Neto ostala sveobuhvatna dobit		1.434	31.934
3. Ukupna sveobuhvatna dobit (1 + 2)		2.615.200	2.043.502

Izvještaj o financijskom položaju

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Bilješka	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Imovina			
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	10	1.888.745	1.484.142
Depoziti kod drugih banaka	11	18.685.511	22.709.257
Vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja	12	31.080.475	51.996.705
Krediti	13	126.859	90
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	14	30.191.208	
Sredstva kod Međunarodnog monetarnog fonda	15	5.991.465	5.660.346
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	16	63.670	61.940
Obračunate kamate i ostala imovina	17	227.520	1.200.426
Materijalna i nematerijalna imovina	18	603.436	616.011
UKUPNO IMOVINA		89.860.949	82.746.242
Obveze			
Novčanice i kovanice u optjecaju	19	20.943.013	21.115.402
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	20	46.992.193	41.736.741
Obveze prema državi i državnim institucijama	21	4.671.441	4.554.225
Obveze prema Međunarodnom monetarnom fondu	22	5.974.824	5.769.994
Obračunate kamate i ostale obveze	23	768.360	1.328.850
Ukupno obveze		79.349.831	75.505.212
Kapital			
Temeljni kapital	24	2.500.000	2.500.000
Pričuve	24	10.027.118	7.891.095
Ukupno kapital		12.527.118	10.391.095
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE		91.876.949	85.896.307

Financijske izvještaje prikazane na stranicama od 120 do 147 odobrili su dana 24. veljače 2012.:

Direktor Direkcije računovodstva:

Ivan Branimir Jurković

Guverner:

dr. sc. Željko Rohatinski

Izvještaj o promjenama kapitala

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Temeljni kapital	Opće pričuve	Revalorizacijske pričuve	Nerealizirana dobit/(gubitak)	Višak/(manjak) prihoda nad rashodima	Ukupno kapital
Stanje 31. prosinca 2010. i 1. siječnja 2011.	2.500.000	4.707.762	4.784.400	294		11.992.456
Neto dobit	–	–	–	–	2.011.568	2.011.568
Raspodjela dobiti u opće pričuve	–	2.011.568	–	–	(2.011.568)	–
Promjene u tečajnim razlikama s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju	–	–	–	3.464	–	3.464
Promjene s osnove revalorizacije dugotrajne materijalne imovine	–	–	30.470	–	–	30.470
Promjene s osnove amortizacije revalorizirane dugotrajne materijalne imovine	–	5.002	(5.002)	–	–	–
Stanje 31. prosinca 2010. i 1. siječnja 2011.	2.500.000	6.724.332	4.809.868	3.758	–	14.037.958
Neto dobit	–	–	–	–	2.613.866	2.613.866
Raspodjela dobiti u opće pričuve	–	2.133.789	–	–	(2.133.789)	–
Raspodjela dobiti u državni proračun	–	–	–	–	(480.077)	(480.077)
Promjene u tečajnim razlikama s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju	–	–	–	1.334	–	1.334
Promjene s osnove amortizacije revalorizirane dugotrajne materijalne imovine	–	7.032	(7.032)	–	–	–
Stanje 31. prosinca 2011.	2.500.000	8.865.153	4.802.836	5.092	–	16.173.081

Izvještaj o novčanim tokovima

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Novčani tok od poslovnih aktivnosti		
Primljene kamate	542.072	557.535
Plaćene kamate	(97.589)	(220.833)
Primljene naknade i provizije	5.329	5.379
Plaćene naknade i provizije	(5.235)	(5.635)
Primljene dividende	5.887	14.263
Ostali primici	29.308	23.760
Plaćeni troškovi	(262.161)	(271.985)
	217.611	102.504
Promjene u poslovnim sredstvima i obvezama		
Smanjenje/(povećanje) depozita kod drugih banaka	5.240.631	(4.231.914)
Smanjenje/(povećanje) kredita	(126.764)	8
Smanjenje/(povećanje) vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	22.018.632	3.889.292
Smanjenje/(povećanje) vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća	(29.508.902)	–
Smanjenje/(povećanje) ostalih sredstava	(19.325)	(51.419)
Povećanje/(smanjenje) ostalih obveza	3.765	148
Povećanje/(smanjenje) obveza prema MMF-u	(37)	(23)
Povećanje/(smanjenje) gotovog novca u optjecaju	1.631.551	369.739
Povećanje/(smanjenje) obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama	4.489.376	(1.252.156)
Povećanje/(smanjenje) obveza prema državi	(3.518.944)	1.254.412
	209.983	(21.913)
Neto novac od poslovnih aktivnosti	427.594	80.591
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti		
Kupnja nekretnina i opreme	(27.694)	(34.617)
Neto novac od ulagačkih aktivnosti	(27.694)	(34.617)
Novčani tok od financijskih aktivnosti		
Uplate u proračun Republike Hrvatske	–	(318.755)
Neto novac od financijskih aktivnosti	–	(318.755)
Učinak promjene tečaja – pozitivne/(negativne) tečajne razlike	86.509	204.054
Neto povećanje/(smanjenje) novca	486.409	(68.727)
Novac na početku godine	4.118.616	4.187.343
Novac na kraju godine (bilješka br. 25)	4.605.025	4.118.616

Bilješke koje slijede sastavni su dio ovih financijskih izvještaja.

Bilješke uz financijske izvještaje za godinu koja je završila 31. prosinca 2011.

Bilješka br. 1 – Opći podaci i računovodstveni standardi

1.1. Opći podaci

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, na Trgu hrvatskih velikana 3. Njezin je status utvrđen Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, koja jamči za njezine obveze, a u ostvarivanju svojeg cilja i u izvršavanju svojih zadataka samostalna je i neovisna.

Osnovni cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena. Hrvatska narodna banka podupire gospodarsku politiku Republike Hrvatske i, ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svojeg cilja, pritom djeluje u skladu s načelima otvorenoga tržišnoga gospodarstva i slobodne konkurencije.

Hrvatska narodna banka obavještava Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike, a zastupa je guverner Hrvatske narodne banke.

Zadaci koje Hrvatska narodna banka obavlja u okviru Ustava i Zakona jesu:

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike
- držanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske i upravljanje njima
- izdavanje novčanica i kovanog novca
- izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- obavljanje poslova supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija
- vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita kreditnim institucijama i primanje u depozit sredstava kreditnih institucija
- uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz njezine nadležnosti i
- obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

Tijela su Hrvatske narodne banke Savjet Hrvatske narodne banke i guverner Hrvatske narodne banke.

Savjet Hrvatske narodne banke čine guverner, zamjenik guvernera i viceguverneri Hrvatske narodne banke po svom položaju te osam vanjskih članova.

Savjet Hrvatske narodne banke nadležan je i odgovoran za ostvarivanje cilja i izvršavanje zadataka Hrvatske narodne banke. Savjet Hrvatske narodne banke utvrđuje politike koje su vezane uz djelovanje Hrvatske narodne banke.

Savjet Hrvatske narodne banke čine:

- dr. sc. Željko Rohatinski, guverner
- prof. dr. Boris Vujčić, zamjenik guvernera
- Davor Holjevac, viceguverner
- Relja Martić, viceguverner
- mr. sc. Tomislav Presečan, viceguverner
- mr. sc. Adolf Matejka, viceguverner
- prof. dr. Boris Cota
- prof. dr. Vlado Leko
- dr. sc. Branimir Lokin
- dr. sc. Željko Lovrinčević
- prof. dr. Silvije Orsag
- prof. dr. Jure Šimović
- dr. sc. Sandra Švaljek
- prof. dr. Mladen Vedriš.

1.2. Računovodstveni standardi

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke pripremljeni su u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci, Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja, koji obuhvaćaju Međunarodne računovodstvene standarde (MRS), njihove dopune i povezana tumačenja i Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI), njihove dopune i povezana tumačenja, a koje utvrđuje Odbor za standarde financijskog izvještavanja i objavljuje u "Narodnim novinama".

1.2.1. Računovodstvene politike Hrvatske narodne banke koje se primjenjuju na izvještajna razdoblja od 1. siječnja 2011. razlikuju se od računovodstvenih politika koje su se primjenjivale u izradi posljednjih godišnjih financijskih izvještaja Hrvatske narodne banke u sljedećem:

- Izmijenjena je odredba o reklasifikaciji financijske imovine po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i glasi:
  "Vrijednosni papiri mogu se reklasificirati iz kategorije po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak ako se više ne drže radi prodaje ili reotkupa u bližoj budućnosti. Reklasifikacija je moguća samo u rijetkim okolnostima i ako postoji namjera i sposobnost zadržati vrijednosne papire u predvidivoj budućnosti ili do dospijeća."

- U sklopu odredbi o općim administrativnim troškovima i amortizaciji mijenjana je odredba o donošenju odluke o amortizaciji i glasi:
  "Odluku o amortizaciji donosi guverner Hrvatske narodne banke."

1.2.2. U 2011. godini hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja donio je:

1. Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ("Narodne novine", br. 58 od 27. svibnja 2011.), prema kojoj dolazi do izmjena i dopuna sljedećih standarda:
   - Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja
   - Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 3 – Poslovna spajanja
   - Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 1 – Prezentiranje financijskih izvještaja
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 21 – Učinci promjena tečajeva stranih valuta
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 28 – Ulaganja u pridružene subjekte
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 31 – Udjeli u zajedničkim pothvatima
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 32 – Financijski instrumenti: prezentiranje
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 34 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine
   - Međunarodnoga računovodstvenog standarda 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje.

   Navedenom Odlukom mijenja se i Tumačenje 13 – Programi nagrađivanja lojalnosti kupaca.

2. Ispravak Odluke o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ("Narodne novine", br. 140 od 6. prosinca 2011.) prema kojem dolazi do izmjene u sljedećem standardu:
   - Međunarodni standard financijskog izvještavanja 5 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja

   Odluka i Ispravak Odluke primjenjuju se od 1. siječnja 2011. i nemaju značajnog utjecaja na računovodstvene politike i financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

1.2.3. Osim odluka navedenih pod 1.2.2. na sastavljanje i prezentiranje godišnjih financijskih izvještaja tekućeg razdoblja odnose se i odluke koje je hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja donio u 2010.:

1. Odluka o objavljivanju tumačenja Odbora za tumačenje međunarodnog financijskog izvještavanja 19 ("Narodne novine", br. 120 od 27. listopada 2010.)
   Objavljeno je Tumačenje 19 IFRIC-a – Zatvaranje financijskih obveza glavničkim instrumentima.

2. Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ("Narodne novine", br. 120 od 27. listopada 2010.)
   U navedenim izmjenama i dopunama Odbor za standarde financijskog izvještavanja objavio je:
   - izmjene Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja
   - izmjene Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje
   - revidirani Međunarodni računovodstveni standard 24 – Objavljivanje povezanih osoba
   - izmjene Međunarodnog standarda financijskog izvještavanja 8 – Poslovni segmenti
   - izmjene Tumačenja 14 IFRIC-a – Međunarodni računovodstveni standard 19 – limiti povezani s imovinom planova definiranih primanja, minimalna potrebna financijska sredstva i njihova interakcija.

Objave navedene pod 1.2.3. nemaju značajnog utjecaja na računovodstvene politike i financijske izvještaje Hrvatske narodne banke.

Financijski izvještaji sastavljeni su primjenom obračunske metode i načela povijesnog troška, osim kod određene financijske imovine i obveza te nabavne vrijednosti određene materijalne imovine, koji su iskazani u revaloriziranim iznosima.

Financijski izvještaji izraženi su u tisućama kuna.

Izrada financijskih izvještaja prema općeprihvaćenim računovodstvenim načelima zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavka koje utječu na iznose sredstava i obveza na dan financijskih izvještaja te na iznose prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje. Te se procjene temelje na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, a stvarni se rezultati na kraju mogu razlikovati od tih procjena.

Bilješka br. 2 – Sažetak značajnih računovodstvenih politika

2.1. Kamatni prihodi i rashodi

Kamatni prihodi i rashodi priznaju se u Izvještaju o dobiti na obračunskoj osnovi.

U kamatne prihode uključuju se i prihodi od kupona financijskih instrumenata s fiksnim prinosom te obračunati diskont na kupljene vrijednosne papire.

Prihodi od kamata za financijske instrumente koji se mjere po amortiziranom trošku priznaju se u Izvještaju o dobiti primjenom metode efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa je kamatna stopa koja točno diskontira procijenjena buduća novčana plaćanja ili primitke kroz očekivani vijek trajanja financijskog instrumenta ili, gdje je to moguće, kraćeg razdoblja, do neto knjigovodstvene vrijednosti financijske imovine ili financijske obveze.

2.2. Prihodi od naknada i provizija i troškovi naknada i provizija

Prihodi od naknada i provizija zarađeni pružanjem usluga Hrvatske narodne banke priznaju se u trenutku pružanja usluge.

Troškovi naknada i provizija iskazuju se u Izvještaju o dobiti u razdoblju u kojem su usluge primljene.

2.3. Prihodi od dividenda

Prihodi od dividenda na vlasničke vrijednosne papire priznaju se u Izvještaju o dobiti u trenutku nastanka prava na primitak dividende.

2.4. Prihodi i rashodi na osnovi tečajnih razlika

Transakcije u stranim valutama preračunavaju se u kune prema tečaju važećem na dan transakcije. Monetarna imovina i obveze iskazani u stranim valutama ponovo se preračunavaju na datum izvještaja o financijskom položaju primjenom tečaja važećeg na taj datum. Dobici i gubici nastali preračunavanjem iskazuju se u izvještaju o dobiti za razdoblje u kojem su nastali. Preračunavanje se obavlja prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke, osim posebnih prava vučenja (SDR), koja se preračunavaju u kune prema tečaju Međunarodnoga monetarnog fonda.

Tečajne razlike nastale zbog promjene valutnih tečajeva iskazuju se u Izvještaju o dobiti kao nerealizirani dobici ili gubici u razdoblju kada se pojave. Tečajne razlike za vlasničke vrijednosne papire klasificirane u portfelj raspoloživ za prodaju priznaju se direktno u kapitalu. Prihodi i rashodi nastali pri kupoprodaji deviza uključuju se u realizirane prihode i rashode razdoblja u kojem su nastali.

Tečajevi najznačajnijih valuta na dan 31. prosinca 2011. iznosili su:

- 1 USD = 5,819940 HRK (2010.: 5,568252 HRK)
- 1 EUR = 7,530420 HRK (2010.: 7,385173 HRK)
- 1 XDR = 8,943310 HRK (2010.: 8,675295 HRK).

2.5. Prihodi i rashodi rezerviranja

Rashodi nastali na osnovi ispravka vrijednosti za identificirane gubitke priznaju se u Izvještaju o dobiti na kraju obračunskog razdoblja na koje se odnose. Ako se potraživanje naplati, iznos rezervacija se smanjuje i iskazuje u korist prihoda izvještajnog razdoblja kada su naplaćeni. Za financijsku imovinu koja se iskazuje prema fer vrijednosti ne obavljaju se rezerviranja.

Hrvatska narodna banka priznaje rezervaciju ako ima sadašnju pravnu ili izvedenu obvezu koja je nastala na temelju prošlih događaja, ako postoji vjerojatnost da će za podmirenje obveze biti potreban odljev resursa te ako je moguće pouzdano procijeniti iznos obveze. Ako sva tri navedena uvjeta nisu ispunjena, rezervacija se ne priznaje.

2.6. Financijski instrumenti

2.6.1. Klasifikacija

Financijska imovina Hrvatske narodne banke razvrstava se u sljedeće kategorije:

a) Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak
Ova kategorija obuhvaća utržive dužničke vrijednosne papire u koje Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva kojima upravlja, radi stjecanja dobiti od kamatnih prihoda ili promjene fer vrijednosti financijskog instrumenta.

b) Ulaganja koja se drže do dospijeća
Ova kategorija obuhvaća ulaganja u dužničke vrijednosne papire koje Hrvatska narodna banka namjerava držati do dospijeća radi ostvarivanja prihoda od kamata.

c) Zajmovi i potraživanja
Ova kategorija obuhvaća kredite koje je Hrvatska narodna banka odobrila bez namjere kratkoročnog ostvarivanja dobiti.

d) Financijska imovina raspoloživa za prodaju
Ova kategorija financijske imovine obuhvaća ulaganja Hrvatske narodne banke u vlasničke vrijednosne papire.

2.6.2. Priznavanje i prestanak priznavanja

Hrvatska narodna banka priznaje i prestaje priznavati financijske instrumente na datum namire. Svi dobici i gubici nastali zbog promjene fer vrijednosti financijskih instrumenata priznaju se posljednjeg dana izvještajnog razdoblja.

2.6.3. Reklasifikacija

Vrijednosni papiri mogu se reklasificirati iz kategorije po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak ako se više ne drže radi prodaje ili reotkupa u bližoj budućnosti. Reklasifikacija je moguća samo u rijetkim okolnostima i ako postoji namjera i sposobnost da se vrijednosni papiri zadrže u predvidivoj budućnosti ili do dospijeća. Hrvatska narodna banka u izvještajnom je razdoblju reklasificirala određene dužničke vrijednosne papire iz kategorije po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak u kategoriju ulaganja koja se drže do dospijeća kao što je navedeno u bilješki br. 14.

2.6.4. Utvrđivanje vrijednosti

Vrijednost financijskih instrumenata početno se priznaje prema njihovoj fer vrijednosti uvećanoj, u slučaju financijske imovine ili financijske obveze koja se ne vodi po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, za transakcijske troškove. Poslije početnog priznavanja vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja naknadno se mjere prema fer vrijednosti, koja odgovara kotiranoj tržišnoj cijeni na aktivnom financijskom tržištu. Dobici i gubici od promjene fer vrijednosti vrijednosnih papira koji se drže radi trgovanja priznaju se u Izvještaju o dobiti i prikazani su na poziciji pod nazivom "neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima". Tečajne razlike prikazane su na poziciji pod nazivom "neto tečajne razlike". Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća obuhvaćaju dužničke vrijednosne papire s fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim dospijećem. Mjere se prema amortiziranom trošku s pomoću metode efektivne kamatne stope i podložni su umanjenju vrijednosti. Financijski instrumenti koji nemaju fiksno dospijeće i kotirane tržišne cijene i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, mjere se prema trošku ulaganja umanjenom za umanjenje vrijednosti (ako postoji).

2.7. Umanjenje vrijednosti financijske imovine

Financijska imovina procjenjuje se na datum izvještaja o financijskom položaju kako bi se utvrdilo postoji li objektivan dokaz umanjenja vrijednosti financijske imovine. Ako postoji takav dokaz, procjenjuje se nadoknadivi iznos te imovine i priznaje gubitak od umanjenja vrijednosti imovine. Kriterij za procjenu umanjenja vrijednosti financijske imovine jest vremenska dospjelost potraživanja.

2.8. Repo ugovori i obratni repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni. Vrijednosni papiri koji su kupljeni s obvezom ponovne prodaje u budućnosti, ne priznaju se u Izvještaju o financijskom položaju.

Izdaci koji se temelje na tim ugovorima priznaju se kao depoziti dani bankama ili drugim financijskim institucijama, a osigurani su odgovarajućim vrijednosnim papirima iz ugovora o reotkupu. Vrijednosni papiri prodani na temelju ugovora o reotkupu ne isknjižuju se, već se i dalje iskazuju u Izvještaju o financijskom položaju u skladu s računovodstvenom politikom za tu financijsku imovinu. Primici od prodaje vrijednosnih papira priznaju se kao obveze prema bankama ili financijskim institucijama. Razlika između cijene kod prodaje i cijene kod ponovne kupnje raspodjeljuje se tijekom razdoblja transakcije i uključuje u kamatne prihode ili kamatne rashode.

2.9. Depoziti kod drugih banaka

Depoziti kod domaćih i stranih banaka jesu iznosi na računima koji nemaju karakter transakcijskog novca i priznaju se u nominalnoj vrijednosti.

2.10. Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirana su u posebnim pravima vučenja (SDR).

2.11. Zlato i drugi plemeniti metali

Zlato i drugi plemeniti metali koji kotiraju na svjetskom tržištu priznaju se prema tržišnoj vrijednosti. Dobici i gubici nastali zbog promjene fer vrijednosti priznaju se u Izvještaju o dobiti izvještajnog razdoblja u kojem su nastali.

2.12. Gotovina u optjecaju

Zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj jest kuna. Novčanice i kovani novac u optjecaju iskazuju se u nominalnoj vrijednosti.

2.13. Novac i novčani ekvivalenti

U Izvještaju o novčanim tokovima pod novcem su iskazani gotovina i sredstva na tekućim računima kod stranih banaka i Međunarodnoga monetarnog fonda.

2.14. Oporezivanje

U skladu sa zakonskim odredbama Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

2.15. Materijalna i nematerijalna imovina

Materijalna i nematerijalna imovina priznaju se u Izvještaju o financijskom položaju prema trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju, osim zgrada, koje su iskazane prema revaloriziranim vrijednostima umanjenim za akumuliranu amortizaciju. Pri obračunu amortizacije upotrebljava se linearna metoda.

Revalorizacijski dobitak iskazan je kao posebna stavka u kapitalu. Gubici iz revalorizacije terete revalorizacijske rezerve do visine prije priznatih revalorizacijskih viškova, a gubici iznad prije priznatih viškova terete Izvještaj o dobiti izvještajnog razdoblja.

Preispitivanjem korisnog vijeka upotrebe materijalne i nematerijalne imovine, a kao rezultat većeg iskustva i novih informacija, u 2011. godini došlo je do promjene računovodstvene procjene korisnog vijeka trajanja pojedinih grupa materijalne i nematerijalne imovine kao što je i prikazano u tablici koja slijedi:

Naziv amortizacijske skupine	Stope amortizacije primijenjene za 2011. (u postocima)	Stope amortizacije primijenjene za 2010. (u postocima)
Poslovne zgrade	2,0	2,0
Stanovi	5,0	5,0
Garaže	2,0	2,5
Mobilni telefon	25,0	50,0
Telefonska centrala i aparati	20,0	25,0
Uredska oprema	20,0	25,0
Oprema restorana	20,0	25,0
Strojevi i ostala oprema	15,0	20,0
Namještaj	15,0	20,0

Naziv amortizacijske skupine	Stope amortizacije primijenjene za 2011. (u postocima)	Stope amortizacije primijenjene za 2010. (u postocima)
Sigurnosni sefovi (kase)	5,0	10,0
Vozila	25,0	25,0
Osobna računala	20,0	33,33
Poslužitelji i ostala računalna oprema	20,0	25,0
Programska podrška	10,0	33,33
Nematerijalna imovina	10,0	25,0

2.16. Raspoređivanje

Višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u skladu s člankom 57. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Bilješka br. 3 – Kamatni i srodni prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Depoziti	104.332	561.445
Vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja	207.007	973.145
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	401.463	
Međunarodni monetarni fond		1
Krediti domaćim bankama	814	
Kolaterizirane obvezne pričuve	1.407	
Ostalo		2
	714.023	1.534.593

U skladu s Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o obveznoj pričuvi ("Narodne novine", br. 136/2011.) Hrvatska narodna banka može banci koja ima likvidnosnih poteškoća odobriti smanjenje obveze održavanja i/ili izdvajanja ukupne obvezne pričuve, a za iznos navedenog smanjenja Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate.

Bilješka br. 4 – Kamatni i srodni rashodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Obvezna pričuva u kunama	114.472	167.858
Repo transakcije	40.085	13.611
Depoziti gospodarskog razvoja	669	10.147
Kunski prekonoćni depoziti banaka	14.849	18.748
Ostalo	10.330	5.205
	180.405	215.569

Bilješka br. 5 – Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima i revalorizacije plemenitih metala

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Neto rezultat kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	104.294	225.096
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	151	3.536
	104.445	228.632

Bilješka br. 6 – Neto tečajne razlike

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Neto tečajne razlike	2.000.638	1.861.995

Bilješka br. 7 – Ostali prihodi

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Prihodi od prodaje numizmatičkih zbirki	356	389
Ostali prihodi	6.148	6.396
	6.504	6.785

Bilješka br. 8 – Troškovi poslovanja

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Troškovi zaposlenika (bilješka br. 8.1)	173.352	171.976
Materijalni i administrativni troškovi usluga	77.317	92.700
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna	13.664	40.654
Troškovi amortizacije	25.953	36.449
	290.286	341.779

U troškovima poslovanja kratkoročne naknade zaposlenicima iznose 173.352 tisuće kuna (2010.: 171.976 tisuća kuna), od čega se 5.333 tisuće kuna odnose na rukovodstvo Hrvatske narodne banke (2010.: 5.456 tisuća kuna). Unutar materijalnih i administrativnih troškova i usluga evidentirani su troškovi naknada članovima Savjeta Hrvatske narodne banke u iznosu od 3.355 tisuća kuna (2010.: 3.272 tisuće kuna).

Promjena procjene: Na temelju praćenja vijeka trajanja novčanica kuna i kovanog novca kuna i lipa, kao i iskustva u dosadašnjoj praksi, a radi realnijeg iskazivanja troškova poslovanja, obavljena je nova procjena trajanja novčanica i kovanica, koja pokazuje broj razdoblja na koja se razgraničavaju troškovi tiskanja novčanica i kovanja kovanog novca.

Naziv	Obračunska razdoblja 2011.	Obračunska razdoblja 2010.
Novčanice	10 godina	7 godine
Kovani novac	12 godina	7 godina

Zbog primjene nove procjene trošak izrade novčanica i kovanog novca u izvještajnom razdoblju bio je manji za 34.186 tisuća kuna u odnosu na trošak koji bi bio priznat da su bila primijenjena stara razdoblja upotrebe novčanica i kovanog novca.

Rezultat primjene nove procjene godišnjih stopa amortizacije dugotrajne materijalne imovine (vidi bilješku br. 2.15) jest taj da je trošak amortizacije dugotrajne materijalne imovine u izvještajnom razdoblju bio manji za 10.241 tisuću kuna od troška koji bi bio priznat na osnovi primjene starih stopa amortizacije.

Bilješka br. 8.1 – Troškovi za zaposlenike

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Neto plaće	72.451	71.850
Doprinosi iz plaća i na plaće	42.772	42.370
Porezi i prirezi	19.364	19.785
Ostali troškovi za zaposlenike	38.765	37.971
	173.352	171.976

Prosječan broj zaposlenika u 2011. godini bio je 635 (2010.: 630).

Bilješka br. 9 – (Smanjenje)/povećanje rezervacija

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
a) Obračunate kamate i pozitivne tečajne razlike		
Naplaćeni iznosi	(8)	
b) Rezervacije za rizike i troškove		
Nove rezervacije	6.966	8.230
Ukinute rezervacije	(7.582)	(6.799)
	(624)	1.431

Bilješka br. 10 – Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Novac u blagajni HNB-a	1.519	1.173
Devizna efektiva u trezoru HNB-a	1.506.526	1.477.762
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	381.700	5.207
	1.889.745	1.484.142

Bilješka br. 11 – Depoziti kod drugih banaka

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Depoziti kod stranih središnjih banaka	15.978.459	6.161.705
Depoziti kod stranih poslovnih banaka	2.694.998	16.535.483
Depoziti kod domaćih poslovnih banaka	12.054	12.569
	18.685.511	22.709.757

Zemljopisna koncentracija depozita kod drugih banaka:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Hrvatska	12.054	12.569
Europa	18.352.196	22.462.208
SAD	321.261	234.980
	18.685.511	22.709.757

Najveća individualna izloženost kreditnom riziku na dan 31. prosinca 2011. bila je prema središnjoj banci rejtinga Aaa i iznosila je 14.831.423 tisuće kuna (31. 12. 2010.: 5.927.610 tisuća kuna).

Bilješka br. 12 – Vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Vrijednosni papiri nominirani u EUR	17.696.134	40.855.890
Vrijednosni papiri nominirani u USD	13.184.341	11.050.615
	31.000.476	51.906.505

Bilješka br. 13 – Krediti

Krediti prema namjeni

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Krediti domaćim bankama:		
- krediti za likvidnost	126.722	
Ostali krediti	768	776
Bruto iznos kredita	127.490	776
Ispravci za umanjenje vrijednosti kredita	(661)	(681)
	126.829	95

Hrvatska narodna banka na izvještajni datum nije imala dospjelih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje. Umanjenje vrijednosti izvršeno je u prethodnim razdobljima za potraživanja od banaka u stečaju i likvidaciji.

Bilješka br. 14 – Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća

a) Tijekom 2011. godine Hrvatska narodna banka počela je ulagati u devizne dužničke vrijednosne papire koji su klasificirani kao ulaganja koja se drže do dospijeća. To su ulaganja u vrijednosne papire s fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim dospijećem koje Hrvatska narodna banka ima namjeru i mogućnost držati do dospijeća. Ova sredstva početno se priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcijske troškove, a naknadno se mjere po amortiziranom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope. Prihod od kamata obračunat pomoću metode efektivne kamatne stope priznaje se u Izvještaju o dobiti.

Struktura ulaganja u devizne vrijednosne papire koji se drže do dospijeća jest sljedeća:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Dužnički vrijednosni papiri	29.550.396	
Amortizacija premije/diskonta i obračunate kamate	389.814	
	29.940.210	

b) Hrvatska narodna banka u 2011. je godini, osim u devizne vrijednosne papire koji se drže do dospijeća, ulagala i u trezorske zapise nominirane u kunama čiji je izdavatelj Ministarstvo financija Republike Hrvatske.

Struktura je ulaganja u trezorske zapise Ministarstva financija Republike Hrvatske sljedeća:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Trezorski zapisi	250.000	
Amortizacija diskonta	998	

Reklasificirana financijska imovina

Na temelju Odluke guvernera, a u skladu s točkom 50. Međunarodnoga računovodstvenog standarda 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje, s datumom 31. svibnja 2011. Hrvatska narodna banka provela je reklasifikaciju financijske imovine po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak (imovina namijenjena trgovanju) u financijsku imovinu koja se drži do dospijeća po fer vrijednosti u iznosu od 2.639.527 tisuća kuna (kunska protuvrijednost 355.162.001,65 EUR prema tečaju na dan 31. svibnja 2011.), pri čemu je kao osnova za početno mjerenje uzeta fer vrijednost na datum reklasifikacije.

Hrvatska narodna banka provela je reklasifikaciju radi smanjenja osjetljivosti Izvještaja o dobiti na promjene fer vrijednosti dužničkih vrijednosnih papira, a koje se događaju zbog povećanoga kamatnog rizika kao posljedica financijske krize. Time se postiže povećana stabilnost i predvidivost utjecaja svih ulaganja na Izvještaj o dobiti, a zadržava se visok stupanj likvidnosti pričuva, stoga je politika upravljanja međunarodnim pričuvama i nadalje usklađena s odredbama Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Sljedeća tablica prikazuje knjigovodstvenu i fer vrijednost reklasificirane imovine (uključujući i obračunate nedospjele kamate):

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 5. 2011.		31. 12. 2011.	
	knjigovodstvena vrijednost	fer vrijednost	knjigovodstvena vrijednost	fer vrijednost
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobitak ili gubitak reklasificirana u financijsku imovinu koja se drži do dospijeća	2.639.527	2.639.527	2.665.550	2.761.025

Na datum reklasifikacije 31. svibnja 2011. efektivna kamatna stopa za reklasificiranu imovinu kretala se u rasponu od 1,43% do 2,25%, s očekivanim nadoknadivim novčanim tokovima od 2.817.525 tisuća kuna (kunska protuvrijednost 374.152.397,25 EUR prema tečaju na dan 31. prosinca 2011.).

Da reklasifikacija nije bila provedena, financijski rezultat u Izvještaju o dobiti za izvještajno bi razdoblje uključio nerealizirani dobitak po fer vrijednosti reklasificirane imovine (fer vrijednost bez obračunatih nedospjelih kamata) u iznosu od 79.337 tisuća kuna.

Nakon reklasifikacije pozitivan učinak reklasificirane imovine na financijski rezultat priznat u Izvještaju o dobiti za izvještajno razdoblje iznosi 27.959 tisuća kuna.

Prije reklasifikacije reklasificirana imovina utjecala je na Izvještaj o dobiti s 45.981 tisućom kuna gubitka od promjene fer vrijednosti za tekuće izvještajno razdoblje te s 15.003 tisuće kuna dobiti od promjene fer vrijednosti za prethodno izvještajno razdoblje. Fer vrijednost ne obuhvaća obračunate nedospjele kamate.

Bilješka br. 15 – Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Članska kvota	3.265.185	3.130.942
Sredstva upotrebljiva pravnim osobama (SDR) depozit	2.716.280	2.634.484

Bilješka br. 16 – Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama	44.530	43.197
Ulaganja u domaća trgovačka društva	19.140	18.241

Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama odnose se na dionice Banke za međunarodne namire u Baselu i dionice SWIFT-a (međunarodnoga međubankovnoga telekomunikacijskog servisa). Ulaganja u domaća trgovačka društva čine udio od 42,6% Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatskoga novčarskog zavoda.

Bilješka br. 17 – Obračunate kamate i ostala imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Obračunate kamate	11.576	12.956
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja	157.761	132.985
Numizmatika	9.864	9.921
Zlato i drugi plemeniti metali	8.447	8.264
Ostala imovina	99.620	95.195
	286.414	259.328
Ispravak vrijednosti	(58.903)	(58.902)

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Promjene u ispravcima vrijednosti		
Stanje 1. siječnja	(58.902)	(58.901)
Naplaćeni iznosi	0	0
Neto otpis i isknjiženja	(1)	(1)
Stanje 31. prosinca	(58.903)	(58.902)

U plaćenim troškovima budućeg razdoblja najveći udio imaju unaprijed plaćeni troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna, koji iznose 170.685 tisuća kuna (2010.: 126.595 tisuća kuna).

Bilješka br. 18 – Materijalna i nematerijalna imovina

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2010.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	410.906	91.313	83.854	10.225	4.432	99.774	56.533	756.537
Akumulirana amortizacija	(312.567)	(68.433)	(42.778)	(7.989)			(55.256)	(487.023)
Neto knjigovodstvena vrijednost za godinu koja je završila 31. prosinca 2010.	393.339	22.880	41.076	2.236	4.432	99.774	23.077	269.514
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	393.339	22.880	41.076	2.236	4.432	99.774	23.077	590.514
Nove nabavke					161	33.920		34.081
Prijenos u upotrebu	66.899	4.919	2.548			(74.924)	558	0
Revalorizacija	30.470							30.470
Prijenos	28.687		(28.687)					0
Neto otpisi i likvidacije		(1)	(1.000)					(1.001)
Amortizacija tekućeg razdoblja	(6.999)	(10.761)	(4.765)	(1.570)			(5.027)	(29.122)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	512.365	20.579	13.172	666	4.593	58.770	18.608	646.753
Stanje 31. prosinca 2010.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	514.962	91.003	57.715	10.225	4.593	58.770	57.091	794.359
Akumulirana amortizacija	(2.623)	(70.424)	(44.543)	(9.559)			(38.483)	(165.632)
Neto knjigovodstvena vrijednost	512.339	20.579	13.172	666	4.593	58.770	18.608	628.727

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 1. siječnja 2011.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	514.962	91.003	57.715	10.225	4.593	58.770	57.091	794.359
Akumulirana amortizacija	(2.623)	(70.424)	(44.543)	(9.559)			(38.483)	(165.632)
Neto knjigovodstvena vrijednost za godinu koja je završila 31. prosinca 2011.	512.339	20.579	13.172	666	4.593	58.770	18.608	628.727
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	512.339	20.579	13.172	666	4.593	58.770	18.608	628.727
Nove nabavke					36	33.920		33.956
Prijenos u upotrebu	2.423	1.996	644			(72.291)	67.228	0
Prijenos u drugi skupinu	2.237		(2.237)					0
Neto otpisi i likvidacije		(1)						(1)
Amortizacija tekućeg razdoblja	(7.065)	(12.495)	(5.206)	(444)			(6.268)	(31.478)
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	514.160	10.079	6.373	222	4.629	20.399	79.568	635.430
Stanje 31. prosinca 2011.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	525.497	93.316	39.853	10.225	4.629	20.399	124.319	818.238
Akumulirana amortizacija	(11.337)	(83.237)	(33.480)	(10.003)			(44.751)	(182.808)
Neto knjigovodstvena vrijednost	514.160	10.079	6.373	222	4.629	20.399	79.568	635.430

Posljednju revalorizaciju imovine (zemljišta i zgrada) proveli su 2010. godine neovisni stručnjaci. Fer vrijednost je određena na temelju tržišnih podataka. Kad bi se zemljište i zgrade vodili prema trošku nabave umanjenom za amortizaciju, neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31. prosinca 2011. bila bi 137.126 tisuća kuna. Dugotrajna materijalna imovina Hrvatske narodne banke nije opterećena ni hipotekarnim ni fiducijarnim teretom.

Bilješka br. 19 – Novčanice i kovani novac u optjecaju

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2011.	2010.
Gotov novac stavljen u optjecaj – početno stanje 1. siječnja	19.311.462	18.911.723
Povećanje/(smanjenje) gotovog novca u optjecaju tijekom godine	1.661.550	399.739
Gotov novac stavljen u optjecaj – ukupno stanje 31. prosinca	20.973.012	19.311.462

Kune	Nominalna vrijednost	31. 12. 2011.		31. 12. 2010.	
		Kom.	Vrijednost u tis. kuna	Kom.	Vrijednost u tis. kuna
Kovani novac	0,01	125.706.925	1.257	125.097.068	1.251
Kovani novac	0,02	83.943.443	1.679	83.946.564	1.679
Kovani novac	0,05	261.909.941	13.095	249.638.364	12.482
Kovani novac	0,10	409.893.125	40.989	392.681.979	39.268
Kovani novac	0,20	301.996.450	60.399	289.410.855	57.882
Kovani novac	0,50	174.621.240	87.311	166.626.578	83.313
Kovani novac	1	192.426.914	192.427	183.776.918	183.777
Kovani novac	2	100.157.465	200.315	93.874.249	187.748
Kovani novac	5	67.643.928	338.220	66.613.097	333.065
Kovani novac	25	1.121.018	28.025	1.016.418	25.410
Novčanice	5	4.168.993	20.845	4.102.001	20.510
Novčanice	10	32.653.160	326.532	30.516.262	305.163
Novčanice	20	22.980.309	459.606	20.465.580	409.312
Novčanice	50	12.145.470	607.274	12.709.168	635.458
Novčanice	100	26.887.916	2.688.792	27.267.901	2.726.790
Novčanice	200	44.678.624	8.935.725	41.429.153	8.285.831
Novčanice	500	5.688.985	2.844.492	5.025.291	2.512.646
Novčanice	1.000	3.873.590	3.873.590	3.593.532	3.593.532
Ukupno			20.943.013		19.311.462

Bilješka br. 20 – Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Obvezna pričuva u kunama	5.781.960	4.705.139
Obvezna pričuva u stranoj valuti	5.586.241	4.773.326
Ostali primljeni depoziti domaćih banaka	15.681.182	14.245.061
Primljeni depoziti stranih banaka i drugih financijskih institucija	423	5.084
Sredstva izdvojena po nalogu suda	391	3.111
Ukupno	27.050.197	23.731.721

Bilješka br. 21 – Obveze prema državi i državnim institucijama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Kunski depoziti	1.083.988	1.529.024
Devizni depoziti	589.456	1.726.395
Ukupno	1.673.444	3.255.419

Bilješka br. 22 – Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Mjenice nominirane u kunama	3.255.600	3.123.651
Obveze za neto kumulativnu alokaciju	2.711.047	2.629.807
Ostali računi Međunarodnoga monetarnog fonda	8.174	7.846
	5.974.821	5.761.304

Kunske mjenice odnose se na članstvo Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu.

Bilješka br. 23 – Obračunate kamate i ostale obveze

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Obračunate kamate	31.767	17.059
Obveze prema zaposlenicima	6.184	6.974
Porezi i doprinosi	6.811	6.926
Obveze prema Ministarstvu financija	486.160	5.746
Obveze prema dobavljačima	10.057	9.366
Ostale obveze	257.881	1.742.759
	798.860	1.789.830

Unutar stavke ostale obveze evidentirana su sredstva na transakcijskom računu otvorenom slijedom ugovornog odnosa između Hrvatske narodne banke i Hrvatske banke za obnovu i razvitak, a vezano uz realizaciju Mjera za gospodarski oporavak i razvitak – modeli financiranja koje je donijela Vlada Republike Hrvatske. Navedena sredstva na računu za gospodarski oporavak i razvitak imaju najveći udio u ostalim obvezama i iznose 153.480 tisuća kuna (2010.: 1.144.572 tisuće kuna). U ostalim su obvezama i dugoročne rezervacije za troškove i rizike, od kojih se na rezervacije za sudske sporove odnosi 41.580 tisuća kuna (2010.: 41.780 tisuća kuna), a na rezervacije za primanja zaposlenika 20.498 tisuća kuna (2010.: 18.911 tisuća kuna).

Bilješka br. 24 – Kapital

Kapital Hrvatske narodne banke sastoji se od temeljnoga kapitala i pričuva.

Temeljni kapital u iznosu od 2.500.000 tisuća kuna drži isključivo Republika Hrvatska, nije prenosiv i ne može biti predmetom zaduživanja.

Pričuve se sastoje od općih i posebnih pričuva. Opće pričuve formiraju se radi pokrića općih rizika poslovanja Hrvatske narodne banke i njihova visina nije ograničena, a formiraju se u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Posebne pričuve formiraju se radi pokrića identificiranih gubitaka u skladu s odlukom koju donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Bilješka br. 25 – Potencijalne i preuzete obveze i sustav trezorskih zaliha

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2011. u tijeku je bilo nekoliko pravnih sporova. Prema mišljenju rukovodstva i internih pravnih savjetnika Hrvatske narodne banke postoji mogućnost da Hrvatska narodna banka izgubi neke sporove, stoga su rezervirana sredstva za potencijalne gubitke u tim sporovima u iznosu od 41.580 tisuća kuna (vidi bilješku br. 23).

Preuzete obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2011. Hrvatska narodna banka imala

je preuzetih obveza za kapitalna ulaganja u iznosu od 3.544 tisuće kuna (2010.: 13.559 tisuća kuna).

Sustav trezorskih zaliha:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Novčanice i kovani novac koji nisu u optjecaju	79.562.868	79.116.486
Zalihe državnih biljega i obrazaca mjenica	317.579	318.722
	79.880.447	79.435.208

Bilješka br. 26 – Novac

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Novac u blagajni HNB-a	1.319	1.179
Devizna efektiva u trezoru HNB-a	1.095.826	1.477.752
Sredstva na elektronskim računima kod stranih banaka	381.700	5.207
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDV) i depozit kod MMF-a	716.280	634.484
	2.195.125	2.118.622

Bilješka br. 27 – Raspoređivanje

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Višak prihoda nad rashodima	2.013.866	2.011.568
Raspoređeno u opće pričuve	(2.113.789)	(2.011.568)
Raspoređeno u državni proračun	(480.077)	

Bilješka br. 28 – Fer vrijednost financijske aktive i pasive

Fer vrijednosti financijske imovine i obveza Hrvatske narodne banke približno su jednake računovodstvenim vrijednostima zbog kratkoročnosti instrumenata, osim financijskih instrumenata klasificiranih za trgovanje, koji su prikazani po kotiranoj vrijednosti, stoga njihova knjigovodstvena vrijednost odgovara fer vrijednosti i dužničkih vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća za koje se usporedba knjigovodstvenih i fer vrijednosti može prikazati kako slijedi:

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Dužnički vrijednosni papiri	29.940.210	30.933.121

Bilješka br. 29 – Upravljanje rizicima

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja, što znači da održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te uz dana ograničenja nastoji ostvariti povoljne stope povrata na svoja ulaganja.

Rizici prisutni pri upravljanju međunarodnim pričuvama ponajprije su financijski rizici, a to su kreditni, kamatni i valutni rizik, ali velika se pozornost posvećuje i likvidnosnom i operativnom riziku.

Bilješka br. 29.1 – Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik nepodmirenja obveza odnosno opasnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti ili da se neće vraćati planiranom dinamikom.

Hrvatska narodna banka ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem međunarodnih pričuva u visoko kvalitetne instrumente s najmanjim stupnjem rizičnosti poput državnih obveznica, obveznica za koje jamči država, bankovnih obveznica s državnim jamstvom i osiguranih obveznica, u instrumente međunarodnih financijskih institucija visokoga kreditnog rejtinga te u kolateralizirane i nekolateralizirane depozite, koji se također ulažu samo u banke visokoga kredibiliteta. Kolateralizirani depoziti osigurani su državnim obveznicama iste vrijednosti ili vrijednosti veće od one samog depozita.

Ocjena kreditne sposobnosti financijskih institucija temelji se na rejtinzima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i Fitch).

Ulaganja sredstava međunarodnih pričuva limitirana su po financijskim institucijama i po zemljama, čime se kreditni rizik diversificira.

Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva u obveznice država i obveznice za koje jamči država rejtinga od Aaa do Aa3 (po agenciji Moody's), u osigurane obveznice rejtinga od Aaa do Aa1, u obratne repo ugovore kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do A3, u depozite kod središnjih banaka rejtinga od Aaa do Aa3 i depozite kod međunarodnih financijskih institucija, kao i u depozite koji se plasiraju u komercijalne banke rejtinga od Aaa do A1.

Hrvatska narodna banka može ulagati međunarodne pričuve kod komercijalnih banaka čije su kratkoročne obveze najmanje dvije agencije ocijenile jednom od dviju najviših ocjena.

29.1.1. Koncentracija kreditnog rizika po vrsti imovine

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31.12.2011.	31.12.2010.
Državni vrijednosni papiri	30.648.563	51.799.464
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	231.912	106.044
Ukupno devizni vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja	31.080.475	51.905.508
Državni vrijednosni papiri	24.495.834	
Osigurane obveznice (s kolateralom javnog sektora)	1.557.470	
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	3.886.906	
Ukupno devizni vrijednosni papiri koje se drže do dospijeća	29.940.210	
Obratni repo ugovori	1.375.533	11.879.736
Depoziti	16.956.746	7.427.010
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	3.442.081	6.035.499
Ukupno devizni depoziti	21.774.360	25.342.553
Ukupno	82.794.045	77.248.061
Krediti (bankama u RH)	127.328	
Kunski vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća (trezorski zapisi Ministarstva financija RH)	250.999	
Ukupno	378.327	
Sveukupno	83.172.372	77.248.061

29.1.2. Kreditni rizik prema kreditnom rejtingu partnera

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Rejting (Moody's)		
	Državni vrijednosni papiri	Državni vrijednosni papiri
Aa1	48.978.795	48.470.242
Aa2		1.241.080
Aa3		2.028.139
A1	4.675.807	
A2	164.332	
A3	1.525.463	
Ukupno	55.344.397	51.739.461
	Osigurane obveznice	Osigurane obveznice
Aaa	1.557.870	
Ukupno	1.557.870	
	Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija
Aaa	4.118.418	167.044
Ukupno	4.118.418	167.044
Ukupno dužnički vrijednosni papiri	61.020.685	51.906.505
	Obratni repo ugovori	Obratni repo ugovori
Aa1	421.266	34.961
Aa2	1.054.167	1.782.161
Aa3		9.962.614
Ukupno	1.475.433	11.779.736
	Depoziti	Depoziti
Aaa	16.037.784	6.412.240
Aa2	294	210.729
Aa3	917.931	794.296
A1	83	
A2	441	
Bez rejtinga	213	53
Ukupno	16.956.746	7.427.318
	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija
Bez rejtinga	3.442.081	6.635.499
Ukupno	3.442.081	6.635.499
Ukupno dužnički vrijednosni papiri	1.775.580	1.442.564
Ukupno	82.670.525	73.191.766

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2011.	31. 12. 2010.
Rejting (Moody's)		
	Krediti bankama u RH	Krediti bankama u RH
Bez rejtinga	127.329	
Ukupno krediti	127.329	
	Kunski vrijednosni papiri Ministarstva financija RH	Kunski vrijednosni papiri Ministarstva financija RH
Baa3	250.998	
Ukupno kunski vrijednosni papiri	250.998	
Ukupno	378.327	
Sveukupno	183.170.137	177.249.153

* Ulaganje ima odgovarajući rejting agencija Standard & Poor's i Fitch.
** Ulaganje ima odgovarajući rejting agencije Standard & Poor's.
*** Depoziti po viđenju kod banaka kod kojih su otvoreni računi za potrebe obavljanja deviznoga platnog prometa.

29.1.3. Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Instrumenti	Eurozona	Ostalo	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2011.			
Državni vrijednosni papiri	45.715.111	9.629.286	55.344.397
Osigurane obveznice	1.557.870		1.557.870
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	4.118.418		4.118.418
Ukupno devizni vrijednosni papiri	51.391.399	9.629.286	61.020.685
Obratni repo ugovori	1.054.272	321.261	1.375.533
Depoziti	16.952.974	3.772	16.956.746
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija		3.442.081	3.442.081
Ukupno devizni depoziti	18.007.246	3.767.114	21.774.360
UKUPNO	69.398.645	13.396.400	82.795.045
Kunski krediti			1.774.318
Ostala imovina			2.270.048
UKUPNO			86.839.411
Stanje 31. prosinca 2010.			
Državni vrijednosni papiri	43.572.297	8.167.164	51.739.461
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	167.044		167.044
Ukupno vrijednosni papiri	43.739.341	8.167.164	51.906.505
Obratni repo ugovori	6.574.765	4.804.971	11.379.736
Depoziti	6.671.828	652.490	7.324.318
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija		6.635.499	6.635.499
Ukupno depoziti	13.246.593	12.095.960	25.342.553
Svi ukupno 31. prosinca 2010.	56.985.934	20.263.124	77.249.058

29.1.3. Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Instrumenti	Eurozona	Ostalo	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2010.			
Državni vrijednosni papiri	43.572.297	8.167.164	51.739.461
Vrijednosni papiri međunarodnih financijskih institucija	167.044		167.044
Ukupno vrijednosni papiri	43.739.341	8.167.164	51.906.505
Obratni repo ugovori	6.574.765	4.804.971	11.379.736
Depoziti	6.671.828	652.490	7.324.318
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija		6.635.499	6.635.499
Ukupno depoziti	13.246.593	12.095.960	25.342.553
Svi ukupno 31. prosinca 2010.	56.985.934	20.263.124	77.249.058

Bilješka br. 29.2 – Valutni rizik

Hrvatska narodna banka većinu svoje imovine drži u stranoj valuti, zbog čega je izložena valutnom riziku, odnosno fluktuaciji međuvalutnih odnosa između kune i eura te između kune i američkog dolara. Te međuvalutne promjene utječu na Izvještaj o dobiti, a preko toga i na konačni financijski rezultat.

Hrvatska narodna banka izložena je valutnom riziku samo za neto međunarodne pričuve, a to su sredstva međunarodnih pričuva formirana na temelju otkupa deviza od banaka putem deviznih intervencija i otkupa deviza od Ministarstva financija RH.

Dijelom pričuva prikupljenih s osnove sredstava izdvojene devizne obvezne pričuve, sredstava Ministarstva financija, repo poslova te sredstava u posebnim pravima vučenja (SDR) središnja banka upravlja pasivno, u skladu s valutnom strukturom ugovorenih deviznih obveza, te nije izložena valutnom riziku.

29.2.1. Analiza osjetljivosti – utjecaj promjena valutnih tečajeva za određeni postotak na Izvještaj o dobiti

Analiza osjetljivosti za 2011.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2011.	USD	EUR
	±5%	±1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Izvještaja o dobiti	726.000/(726.000)	609.400/(609.400)

Tablica pokazuje osjetljivost rezultata Izvještaja o dobiti Hrvatske narodne banke u slučaju porasta/pada tečaja EUR/HRK za ±1% i u slučaju porasta/pada tečaja USD/HRK za ±5%. Prema podacima za prethodna razdoblja godišnja kolebljivost tečaja USD/HRK veća je oko pet puta od kolebljivosti tečaja EUR/HRK.

Pozitivan broj znači povećanje rezultata Izvještaja o dobiti ako tečaj kune padne u odnosu na relevantnu valutu za odabrani postotak, dok negativan broj znači smanjenje rezultata Izvještaja o dobiti ako se zabilježi porast tečaja kune.

U slučaju tečaja EUR/HRK nižeg za 1% na datum 31. prosinca 2011. rezultat Izvještaja o dobiti Hrvatske narodne banke bio bi manji približno za 609.400 tisuća kuna, dok bi u slučaju tečaja USD/HRK nižeg za 5% rezultat Izvještaja o dobiti bio manji približno za 726.000 tisuća kuna.

Metodologija izračuna

Iznos neto eurskih i neto dolarskih međunarodnih pričuva sa stanjem na dan bilance pomnožen je s razlikom između tečaja EUR/HRK odnosno USD/HRK koji je vrijedio na datum bilance i istih tečajeva koji su uvećani/umanjeni za odabrani postotak.

Analiza osjetljivosti za 2010.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2010.	USD	EUR
	±5%	±1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Izvještaja o dobiti	655.400/(655.400)	594.800/(594.800)

29.2.2. Izloženost HNB-a valutnom riziku – analiza imovine i obveza po pojedinim valutama

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

31. prosinca 2011.	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	1.883.472	2.151	–	2.787	335	1.888.745
Depoziti kod drugih banaka	14.290.809	4.382.648	–	–	12.054	18.685.511
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	17.896.134	13.184.341	–	–	–	31.080.475
Krediti	–	–	–	–	126.859	126.859
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	29.940.210	–	–	–	250.998	30.191.208
Sredstva kod MMF-a	–	–	5.981.465	–	–	5.981.465
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	79	–	44.451	–	19.140	63.670
Obračunate kamate i ostala imovina	2.816	119	–	–	224.585	227.520
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	623.496	623.496
Ukupno imovina	64.013.520	17.569.259	6.025.916	2.787	1.257.467	88.868.949

	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	–	–	–	–	20.943.013	20.943.013
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	2.960.976	2.577.302	–	–	41.443.915	46.982.193
Obveze prema državi i državnim institucijama	119.364	469.394		699	1.083.987	1.673.444
Obveze prema MMF-u	–	–	5.974.821	–	–	5.974.821
Obračunate kamate i ostale obveze	590	10	–	9	767.751	768.360
Ukupne obveze	3.080.930	3.046.706	5.974.821	708	64.238.666	76.341.831
Neto pozicija	54.906.524	11.054.980	-166.376	3.549	-63.394.424	2.404.253
Stanje 31. prosinca 2010.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim (žiro) računima kod drugih banaka	1.477.945	1.748		4.257	102	1.484.052
Depoziti kod drugih banaka	15.648.628	7.048.560			12.579	22.709.767
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	40.855.890	11.050.615				51.906.505
Krediti					95	95
Sredstva kod MMF-a			5.765.326			5.765.326
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	78	–	43.119	–	18.743	61.940
Obračunate kamate i ostala imovina	4.913	763	–	–	194.750	200.426
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	618.061	618.061
Ukupno imovina	57.987.454	18.101.686	5.808.445	4.257	844.400	82.746.242
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	–	–	–	–	19.311.462	19.311.462
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	2.463.804	2.309.421			36.961.989	41.735.214
Obveze prema državi i državnim institucijama	42.397	2.683.415		586	1.529.024	4.255.422
Obveze prema MMF-u	–	–	5.759.299	–	–	5.759.299
Obračunate kamate i ostale obveze	535	75	–	1	1.292.239	1.292.850
Ukupno obveze	2.506.736	4.992.911	5.759.299	587	59.094.714	72.354.247
Neto pozicija	55.480.718	13.108.775	49.146	3.670	[illegible]	10.391.995

Bilješka br. 29.3 – Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik pada vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke zbog neželjenih promjena kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke kontrolira se primjenom precizno definiranih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja pričuva.

Hrvatska narodna banka ima otvorenu kamatnu izloženost samo s eurskim i dolarskim portfeljima za trgovanje, dok eurski portfelj koji se drži do dospijeća gotovo da i nema kamatni rizik, a HNB svom ostalom deviznom imovinom upravlja u skladu s ročnošću preuzetih obveza.

Kamatni rizik portfelja za trgovanje Hrvatska narodna banka ograničava strateškim modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (strateški modificirani *duration*) kraćim od godine dana.

29.3.1. Analiza osjetljivosti zbog izloženosti neto međunarodnih pričuva HNB-a promjenama kamatnih stopa

Analiza osjetljivosti za 2011.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2011.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	+50 b. b.	+50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Izvještaj o dobiti	(36.300)/36.300	(86.000)/86.000

Kad bi na datum 31. prosinca 2011. cijela dolarska krivulja prinosa bila na razini višoj za 50 baznih bodova (0,5%), rezultat Izvještaja o dobiti Hrvatske narodne banke bio bi manji približno za 36.300 tisuća kuna, dok bi u slučaju više razine eurske krivulje prinosa za 50 baznih bodova konačni rezultat Izvještaja o dobiti bio manji približno za 86.000 tisuća kuna.

U slučaju niže razine krivulja prinosa za 50 baznih bodova rezultat Izvještaja o dobiti bio bi veći za približno iste iznose.

Metodologija izračuna

Iznos dolarskog, tj. eurskog portfelja za trgovanje s datumom 31. prosinca 2011. pomnožen je s modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (modificirani *duration*) i s 50 baznih bodova u postotnom obliku (0,5%). Modificirano prosječno vrijeme vezivanja označuje za koliko će stotih dijelova postotka pasti vrijednost portfelja ako krivulja prinosa poraste za jedan postotni bod.

Analiza osjetljivosti za 2010.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2010.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	+50 b. b.	+50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Izvještaj o dobiti	(32.800)/32.800	(180.000)/180.000

Niža izloženost neto međunarodnih pričuva Hrvatske narodne banke kamatnom riziku na dan 31. prosinca 2011. u usporedbi s 31. prosinca 2010. posljedica je formiranja eurskog portfelja koji se drži do dospijeća i smanjenja prosječnog vremena vezivanja eurskog portfelja HNB-a koji se drži radi trgovanja.

29.3.2. Analiza kamatnog rizika

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
31. prosinca 2011.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka					1.888.745	1.888.745
Depoziti kod drugih banaka	16.386.899	2.286.558			12.054	18.685.511
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	31.080.475					31.080.475
Krediti	41.859	85.000				126.859
Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća		198.825	878.553	28.606.572	507.258	30.191.208
Sredstva kod MMF-a	2.711.636				3.269.829	5.981.465
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire					63.670	63.670
Obračunate kamate i ostala imovina					227.520	227.520

	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
Materijalna i nematerijalna imovina					623.496	623.496
Ukupno imovina	50.220.869	2.570.383	878.553	28.606.572	6.592.572	88.868.949
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju					20.943.013	20.943.013
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	8.514.279				38.467.914	46.982.193
Obveze prema državi i državnim institucijama	777.126				896.316	1.673.444
Obveze prema MMF-u	2.711.048				3.263.773	5.974.821
Obračunate kamate i ostale obveze					768.360	768.360
Ukupno obveze	12.002.455				64.339.376	76.341.831
Neto pozicija	38.218.414	2.570.383	878.553	28.606.572	-57.746.804	12.527.118
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka					1.481.132	1.481.132
Depoziti kod drugih banaka	18.330.943	4.358.255			12.560	22.701.757
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	51.906.505					51.906.505
Krediti	95					95
Sredstva kod MMF-a	2.629.980				3.135.346	5.765.326
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire					61.940	61.940
Obračunate kamate i ostala imovina					200.426	200.426
Materijalna i nematerijalna imovina					618.061	618.061
Ukupno imovina	72.875.513	4.358.255			5.512.474	82.746.242
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju					19.311.462	19.311.462
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	31.464.757				10.270.457	41.735.214
Obveze prema državi i državnim institucijama	1.278.162				2.977.260	4.255.422
Obveze prema MMF-u	2.629.802				3.129.497	5.759.299
Obračunate kamate i ostale obveze	1.144.572				148.278	1.292.850
Ukupno obveze	36.517.293				35.836.954	72.354.247
Neto pozicija	36.358.220	4.358.255			-30.324.480	10.391.995

Bilješka br. 29.4 – Likvidnosni rizik

Likvidnosni rizik proizlazi iz nemogućnosti podmirenja dospjelih obveza ili ostalih obveza iz poslovanja Hrvatske narodne banke u ugovorenom roku. Zbog toga Hrvatska narodna banka svojom strategijom upravljanja deviznom likvidnošću mora dnevno osigurati dostatnu raspoloživost sredstava za namiru svih dospjelih i ugovorenih obveza.

Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem međunarodnih pričuva u lakoutržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospijećem.

Likvidna sredstva obuhvaćaju svu imovinu koju je moguće unovčiti u roku od jednog do tri dana. Hrvatska narodna banka ulaže ukupne međunarodne pričuve u depozite ročnosti do najviše jednog

mjeseca i u vrijednosne papire dospijeća do pet godina s tim da se vrijednosni papiri portfelja za trgovanje mogu unovčiti u svakom trenutku.

Na dan 31. prosinca 2011. likvidno je bilo oko 42% neto međunarodnih pričuva, a tijekom 2010. u prosjeku je dnevno bilo likvidno oko 84% neto međunarodnih pričuva. Niži postotak likvidnih sredstava u odnosu na prethodnu godinu posljedica je izdvajanja dijela neto međunarodnih pričuva u portfelj koji se drži do dospijeća, a čiji instrumenti do svog dospijeća nisu raspoloživi za prodaju.

Sljedeće tablice prikazuju financijske obveze Hrvatske narodne banke razvrstane prema vremenu preostalom od datuma bilance do ugovornog roka dospijeća. Analiza je izvedena iz nediskontiranih novčanih tokova financijskih obveza baziranih na najranijem očekivanom datumu dospijeća, a uključuje novčane tokove kamata i glavnica.

(svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Dulje od 5 godina	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2011.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u opticaju	20.943.013					20.943.013
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	45.983.770				1.230.423	47.214.193
Obveze prema državi i državnim institucijama	1.673.441					1.673.441
Obveze prema MMF-u					5.974.624	5.974.624
Obračunate kamate i ostale obveze	184.414	481.960	62.027	38.126	1.805	768.332
Ukupno obveze	69.782.641	481.960	62.027	38.126	7.206.852	77.571.606
Stanje 31. prosinca 2010.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u opticaju	19.311.462					19.311.462
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	41.726.529				8.685	41.735.214
Obveze prema državi i državnim institucijama	1.255.422					1.255.422
Obveze prema MMF-u					5.769.299	5.769.299
Obračunate kamate i ostale obveze	1.319.666	1.784	60.691	38.126	2.096	1.422.363
Ukupno obveze	63.613.079	1.784	60.691	38.126	5.780.080	69.493.760

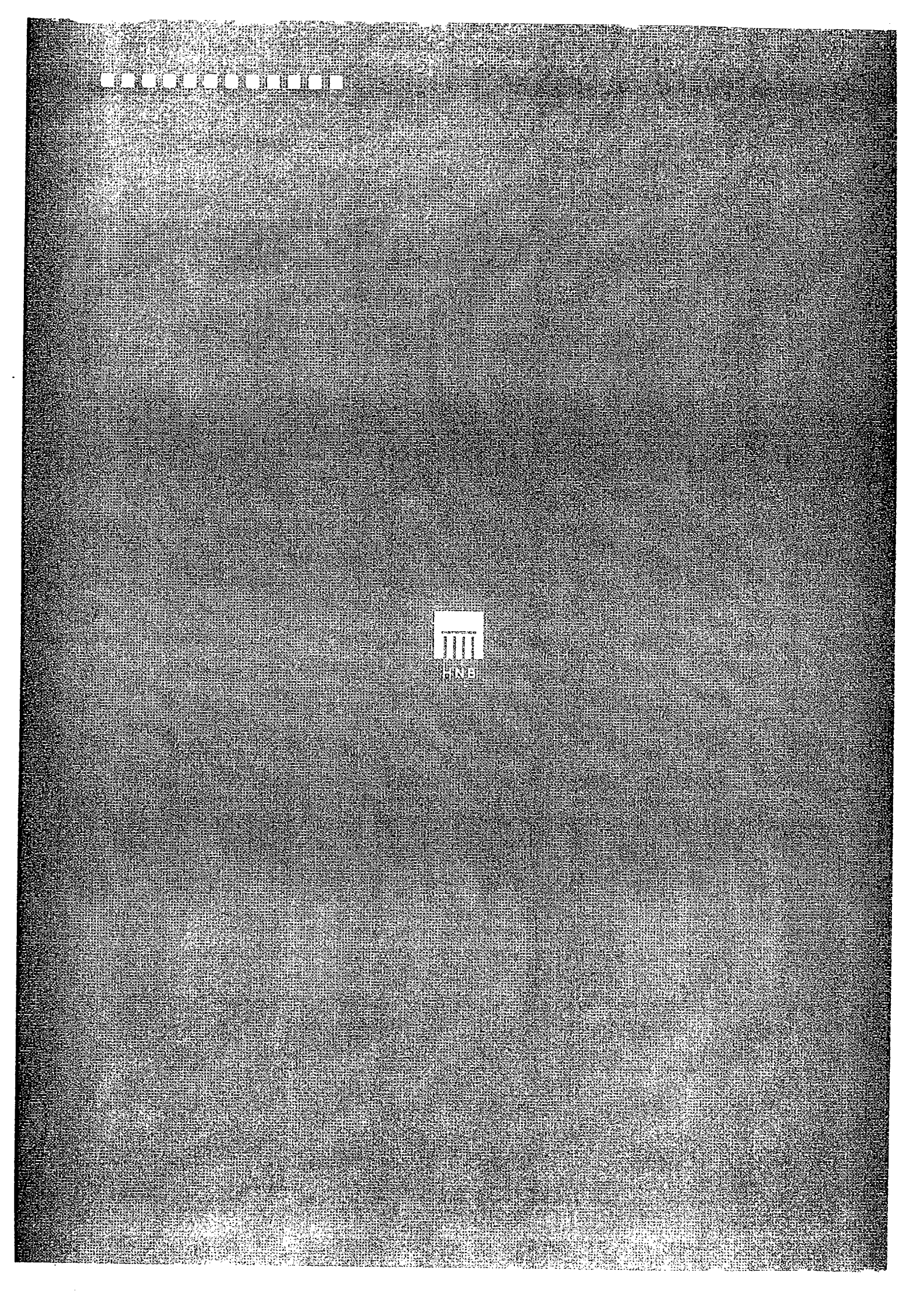

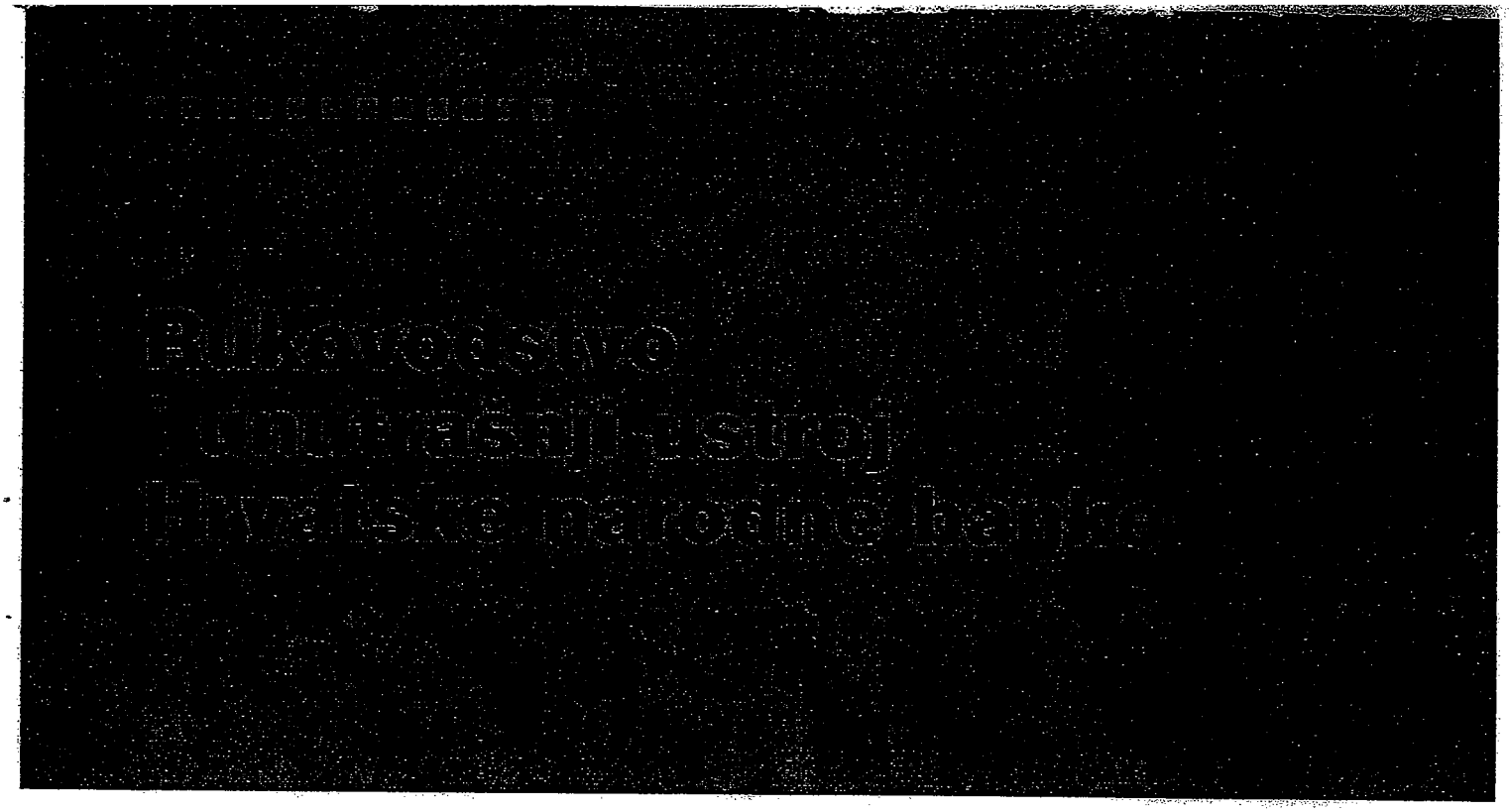

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	dr. sc. Željko Rohatinski
Članovi Savjeta	prof. dr. Boris Cota
	Davor Holjevac
	prof. dr. Vlado Leko
	dr. sc. Branimir Lokin
	dr. sc. Željko Lovrinčević
	Relja Martić
	mr. sc. Adolf Matejka
	prof. dr. Silvije Orsag
	mr. sc. Tomislav Presečan
	prof. dr. Jure Šimović
	dr. sc. Sandra Švaljek
	prof. dr. Mladen Vedriš
	prof. dr. Boris Vujčić

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	dr. sc. Željko Rohatinski
Zamjenik guvernera	prof. dr. Boris Vujčić
Viceguverner	Davor Holjevac
Viceguverner	Relja Martić
Viceguverner	mr. sc. Adolf Matejka
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije	mr. sc. Irena Kovačec
Sektor za devizne poslove	
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka	Željko Jakuš
Sektor za planiranje, kontroling i računovodstvo	dr. sc. Diana Jakelić
Sektor platnog prometa	Neven Barbaroša
Sektor za informatičke tehnologije	dr. sc. Mario Žgela
Sektor podrške poslovanju	Boris Ninić
Sektor za međunarodnu suradnju	mr. sc. Michael Faulend

Unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke

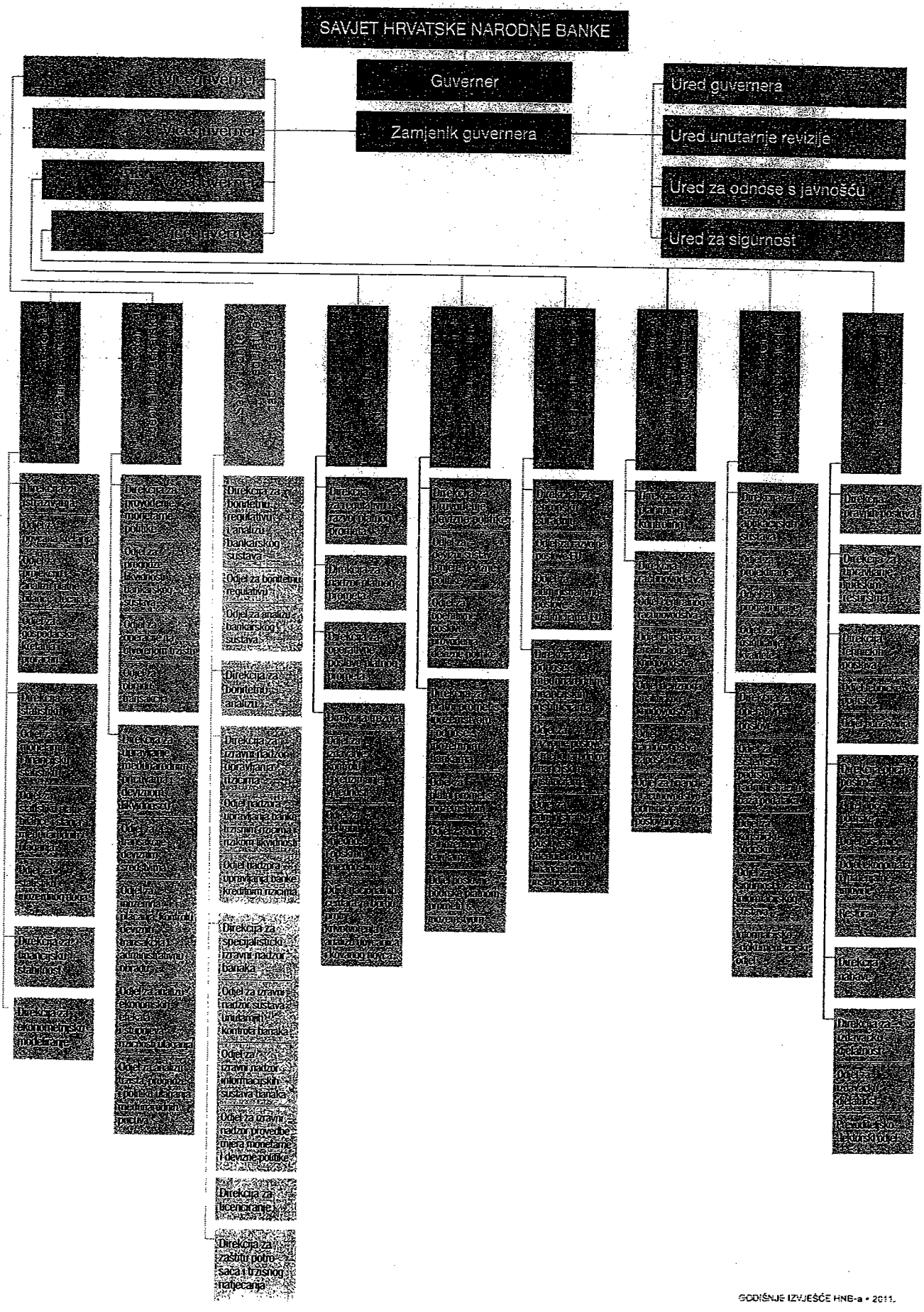

Popis banaka i stambenih štedionica 31. prosinca 2011.

HNB

Popis banaka

BANCO POPOLARE CROATIA d.d.
Petrovaradinska 1
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4653-400
Telefaks: + 385 1/4653-799
SWIFT: BPCRHR22

BANKA BROD d.d.
I. pl. Zajca 21
35000 Slavonski Brod
Tel.: + 385 35/445-711
Telefaks: + 385 35/445-755
SWIFT: BBRDHR22

BANKA KOVANICA d.d.
P. Preradovića 29
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/403-403
Telefaks: + 385 42/212-148
SWIFT: SKOVHR22

BANKA SPLITSKO-DALMATINSKA d.d.
114. brigade 9
21000 Split
Tel.: + 385 21/540-280
Telefaks: + 385 21/540-290
SWIFT: DALMHR22

BKS BANK d.d.
Mljekarski trg 3
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/353-555
Telefaks: + 385 51/353-566
SWIFT: BFKKHR22

CENTAR BANKA d.d.
Amruševa 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4803-444
Telefaks: + 385 1/4803-441
SWIFT: CBZGHR2X

CROATIA BANKA d.d.
Kvaternikov trg 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/2391-111
Telefaks: + 385 1/2332-470
SWIFT: CROAHR2X

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.
Jadranski trg 3a
51000 Rijeka
Tel.: + 385 62/375-000
Telefaks: + 385 62/376-000
SWIFT: ESBCHR22

HRVATSKA POŠTANSKA BANKA d.d.
Jurišićeva 4
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4804-574
Telefaks: + 385 1/4810-791
SWIFT: HPBZHR2X

HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d.
Slavonska avenija 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6030-000
Telefaks: + 385 1/6035-100
SWIFT: HAABHR22

IMEX BANKA d.d.
Tolstojeva 6
21000 Split
Tel.: + 385 21/406-100
Telefaks: + 385 21/406-138
SWIFT: IMXXHR22

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG d.d.
E. Miloša 1
52470 Umag
Tel.: + 385 52/702-300
Telefaks: + 385 52/702-388
SWIFT: ISKBHR2X

JADRANSKA BANKA d.d.
A. Starčevića 4
22000 Šibenik
Tel.:+ 385 22/242-242
Telefaks: + 385 22/335-881
SWIFT: JADRHR2X

KARLOVAČKA BANKA d.d.
I. G. Kovačića 1
47000 Karlovac
Tel.: + 385 47/417-500
Telefaks: + 385 47/614-206
SWIFT: KALCHR2X

KREDITNA BANKA ZAGREB d.d.
Ul. grada Vukovara 74
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6167-333
Telefaks: + 385 1/6116-466
SWIFT: KREZHR2X

MEĐIMURSKA BANKA d.d.
V. Morandinija 37
40000 Čakovec
Tel.: + 385 40/340-000
Telefaks: + 385 40/340-010
SWIFT: MBCKHR2X

NAVA BANKA d.d.
Tratinska 27
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/3656-777
Telefaks: + 385 1/3656-700
SWIFT: NAVBHR22

OTP BANKA HRVATSKA d.d.
Domovinskog rata 3
23000 Zadar
Tel.: +385 62/201-555
Telefax: +385 62/201-950
SWIFT: OTPVHR2X

PARTNER BANKA d.d.
Vončinina 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4602-222
Telefaks: + 385 1/4602-289
SWIFT: PAZGHR2X

PODRAVSKA BANKA d.d.
Opatička 1a
48300 Koprivnica
Tel.: + 385 62/655-000
Telefaks: + 385 62/655-239
SWIFT: PDKCHR2X

PRIMORSKA BANKA d.d.
Scarpina 7
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/355-777
Telefaks: +385 51/332-762
SWIFT: SPRMHR22

PRIVREDNA BANKA ZAGREB d.d.
F. Račkoga 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1 /6360-000
Telefaks: + 385 1/6360-063
SWIFT: PBZGHR2X

RAIFFEISENBANK AUSTRIA d.d.
Petrinjska 59
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4566-466
Telefaks: + 385 1/4811-624
SWIFT: RZBHHR2X

SAMOBORSKA BANKA d.d.
Trg kralja Tomislava 8
10430 Samobor
Tel.: + 385 1/3362-530
Telefaks: + 385 1/3361-523
SWIFT: SMBRHR22

SLATINSKA BANKA d.d.
V. Nazora 2
33520 Slatina
Tel.: + 385 33/840-400
Telefaks: + 358 33/551-566
SWIFT: SBSLHR2X

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE – SPLITSKA BANKA d.d.
R. Boškovića 16
21000 Split
Tel.: + 385 21/304-304
Telefaks: + 385 21/304-034
SWIFT: SOGEHR22

ŠTEDBANKA d.d.
Slavonska avenija 3
10000 Zagreb
Tel.: 385 1/6306-666
Telefaks: 385 1/6187-015
SWIFT: STEDHR22

VABA d.d. BANKA VARAŽDIN
Aleja kralja Zvonimira 1
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/659-400
Telefaks: + 385 42/659-401
SWIFT: VBVZHR22

VENETO BANKA d.d.
Draškovićeva 58
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4802-666
Telefaks: + 385 1/4802-571
SWIFT: CCBZHR2X

VOLKSBANK d.d.
Varšavska 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4801-300
Telefaks: + 385 1/4801-365
SWIFT: VBCRHR22

ZAGREBAČKA BANKA d.d.
Paromlinska 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6104-000
Telefaks: + 385 1/6110-533
SWIFT: ZABAHR2X

Popis štednih banaka

TESLA ŠTEDNA BANKA d.d.
Koturaška cesta 51
10000 Zagreb
Tel.: +385 1/2226-522
Telefaks: +385 1/2226-523
SWIFT: ASBZHR22

Popis predstavništava inozemnih banaka

BKS BANK AG, Zagreb
COMMERZBANK AKTIENGESELLSCHAFT, Zagreb
DEUTSCHE BANK AG, Zagreb
LHB INTERNATIONALE HANDELSBANK AG, Zagreb

Popis stambenih štedionica

HPB – STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Savska cesta 58
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/5553-903
Telefaks: + 385 1/5553-905

PBZ STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Radnička cesta 44
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6363-730
Telefaks: + 385 1/6363-731

PRVA STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Savska 60
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6065-111
Telefaks: + 385 1/6065-120

RAIFFEISEN STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Radnička cesta 47
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6006-100
Telefaks: +385 1/6006-199

WÜSTENROT STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Heinzelova 33a
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4803-777
Telefaks: + 385 1/4803-798

Statistički pregled

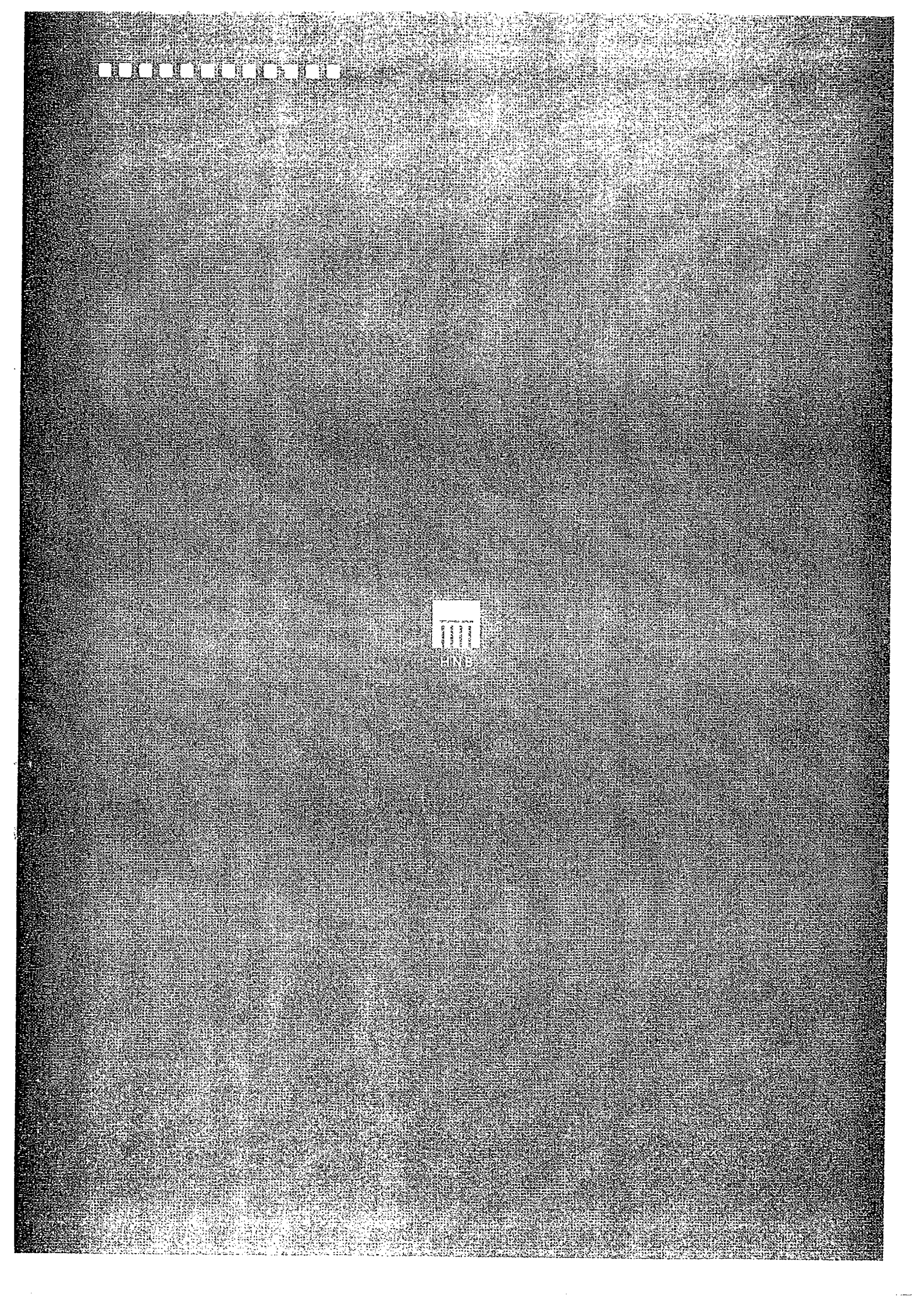

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo. Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnju banku, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalnu državu, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva, koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva - M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani
2002.	prosinac	20 479,3	30 659,8	31 106,3	116 010,6	83 521,6	92 463,7	0,22	0,11	0,14	0,65	2,65	2,15
2003.	prosinac	20 486,2	31 000,1	31 610,1	126 000,9	95 141,7	110 614,4	0,03	1,11	1,60	0,44	0,13	0,66
2004.	prosinac	21 824,8	33 284,3	34 080,5	139 447,7	109 263,1	127 400,6	0,09	0,68	0,66	0,23	2,15	1,99
2005.	prosinac	23 000,1	34 015,1	35 555,7	153 720,5	131 142,2	141 163,3	0,08	0,41	0,72	0,02	1,84	1,94
2006.	prosinac	24 631,2	36 210,6	38 174,0	166 536,6	154 440,1	160 792,5	0,17	0,73	0,82	0,07	0,38	0,99
2007.	prosinac	27 923,1	39 070,5	39 661,4	181 220,1	166 375,4	180 000,1	0,73	0,71	0,57	0,80	0,64	2,65
2008.	prosinac	29 403,0	37 222,7	38 044,1	225 886,1	178 704,1	232 862,1	0,00	0,04	0,00	0,47	0,68	0,96
2009.	prosinac	28 141,2	37 705,2	38 770,5	228 009,6	178 004,3	240 611,0	0,25	0,53	0,52	0,23	0,01	0,10
2010.	prosinac	29 201,1	37 747,2	39 748,1	236 936,6	168 150,1	247 502,2	0,10	0,07	0,10	0,14	0,24	0,52
2011.	prosinac	30 007,0	38 000,0	40 000,0	241 000,0	150 000,0	249 000,0	0,06	0,14	0,06	0,06	0,06	0,53

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati • U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija, Tablica B1).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

B. Monetarne institucije

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

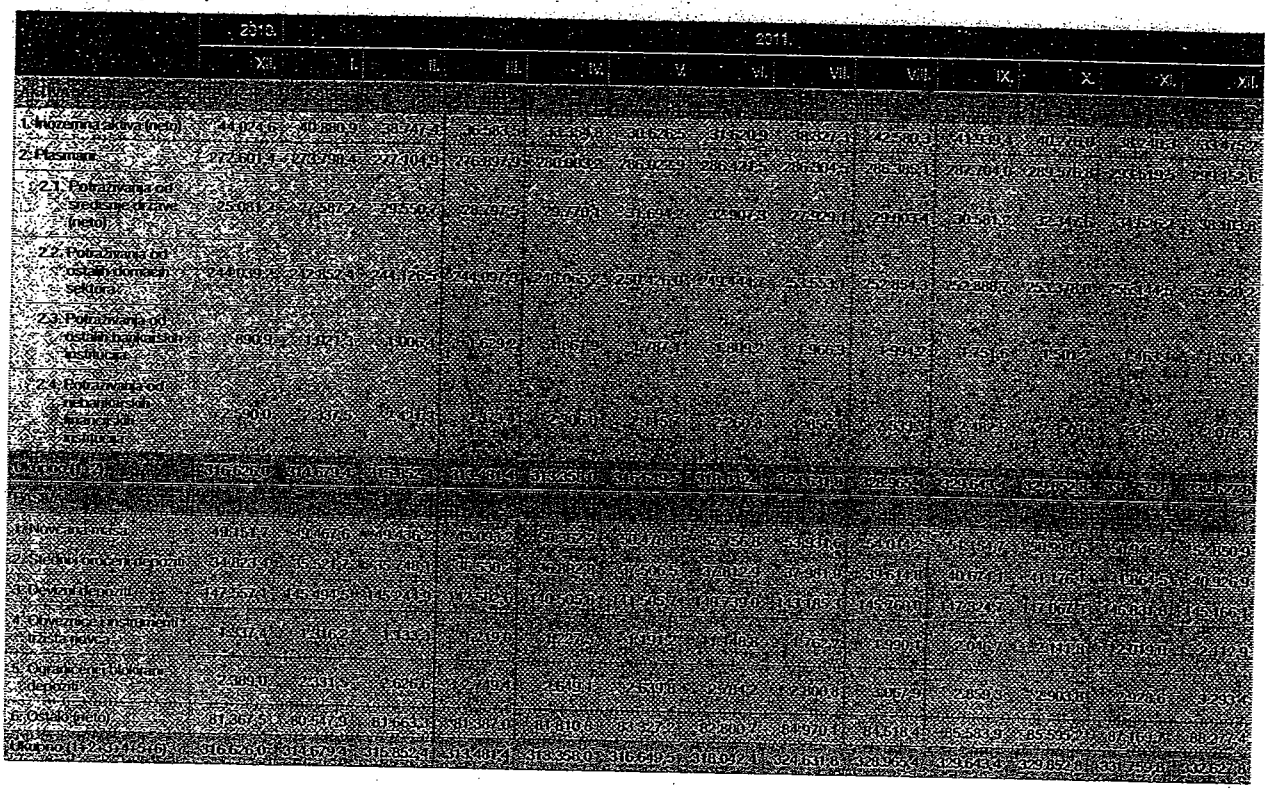

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija • Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive						Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn		Manje od 10 mil. kn	Od 10 do manje od 100 mil. kn	100 i više mil. kn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	9	4	10	0	5	5
2003.	prosinac	42	2	13	8	8	7	4	6	0	3	3
2004.	prosinac	39	1	12	9	6	7	4	5	0	3	2
2005.	prosinac	36	1	10	6	8	7	4	3	0	2	1
2006.	prosinac	35	2	6	5	10	7	5	2	0	1	1
2007.	prosinac	35	2	5	2	11	8	7	2	0	1	1
2008.	prosinac	36	2	7	1	11	8	7	2	0	1	1
2009.	prosinac	36	3	5	3	10	8	7	2	0	1	1
2010.	prosinac	36	3	5	2	9	9	8	2	0	1	1
2011.	siječanj	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	veljača	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	ožujak	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	travanj	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	svibanj	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	lipanj	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	srpanj	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	kolovoz	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	rujan	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	listopad	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	studeni	36	3	5	2	10	9	7	2	0	1	1
	prosinac	36	3	5	1	10	9	7	2	0	1	1

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive • U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji, a do veljače 2005. godine i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva	78.728,2	77.451,0	77.588,7	84.340,0	83.371,0	84.682,2	84.227,2	83.708,1	83.802,5	84.838,5	83.989,1	85.636,8	84.302,0
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Posebna prava vučenja	2.634,5	2.558,5	2.568,6	2.525,0	2.438,3	2.529,8	2.492,3	2.524,1	2.534,1	2.606,1	2.549,8	2.633,7	2.716,3
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,4	1,4
1.4. Efektiva i depoziti po viđenju u stranim bankama	1.483,0	1.487,0	1.486,5	1.699,5	1.767,8	1.780,4	1.707,4	1.705,1	1.791,5	1.801,6	1.799,6	1.773,3	1.887,2
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	22.702,9	21.780,2	19.805,0	28.266,3	27.704,4	20.457,8	19.553,5	21.799,4	21.036,4	21.406,4	19.406,8	20.142,0	18.676,4
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	51.906,5	51.623,9	53.727,3	51.847,9	51.459,2	59.912,9	60.472,6	57.678,1	58.439,1	59.023,0	60.236,6	61.086,5	61.020,7
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od Središnje države	0,1	–	2,4	2,4	2,0	5,1	–	–	–	–	–	250,0	251,0
2.1. Potraživanja u kunama	0,1	–	2,4	2,4	2,0	5,1	–	–	–	–	–	250,0	251,0
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	3,8	3,8	3,8	3,7	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,5	3,5
4. Potraživanja od banaka	12,9	12,9	12,9	12,8	12,7	12,8	12,6	12,5	12,5	12,6	12,4	114,1	139,2
4.1. Krediti bankama	12,9	12,9	12,9	12,8	12,7	12,8	12,6	12,5	12,5	12,6	12,4	114,1	139,2
Lombardni krediti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Kratkoročni krediti za likvidnost	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	101,8	126,8
Ostali krediti	12,9	12,9	12,9	12,8	12,7	12,8	12,6	12,5	12,5	12,6	12,4	12,3	12,4
Obratne repo transakcije	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	78.745,2	77.467,6	77.607,7	84.358,8	83.389,3	84.703,7	84.243,4	83.724,1	83.818,6	84.855,1	84.005,1	86.004,3	84.596,5
PASIVA													
1. Primarni novac	56.249,1	56.847,0	57.627,2	57.569,9	59.632,7	61.010,3	62.981,2	57.131,7	58.080,2	59.603,2	58.962,5	60.091,7	62.378,5
1.1. Gotov novac izvan banaka	15.262,7	14.963,2	14.929,8	14.998,2	15.511,4	15.776,0	16.781,3	18.072,3	17.804,0	17.074,3	16.471,1	16.390,1	16.689,1
1.2. Blagajne banaka	1.048,7	1.831,4	3.823,3	3.603,9	3.991,3	3.908,8	4.609,5	4.389,1	4.704,3	4.270,4	4.261,6	948,8	1.251,9
1.3. Depoziti banaka	36.937,6	38.152,4	38.873,6	38.967,8	40.129,9	41.324,6	41.588,7	34.670,3	35.571,5	38.277,9	38.230,3	39.742,7	41.436,0
Računi za namiru banaka	10.246,1	8.427,9	8.958,9	9.833,6	10.194,1	8.036,6	10.193,3	9.744,8	9.229,9	9.161,6	11.400,7	12.118,6	12.705,0
Izdvojena obvezna pričuva	22.705,1	22.863,4	23.037,1	23.121,2	23.268,6	23.187,6	23.375,4	23.770,4	23.775,6	23.815,1	25.679,6	25.660,9	25.755,0
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Prekonoćni depoziti	3.986,4	6.861,1	6.877,7	6.013,0	6.667,0	10.400,4	8.020,0	1.185,1	2.566,0	5.226,0	1.150,0	1.965,0	2.976,0
1.4. Depoziti ostalih bankarskih institucija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,6	1,6	–	0,5	0,7	–	1,2	0,6
2. Ograničeni i blokirani depoziti	4.833,9	4.718,2	4.831,4	4.851,6	4.899,3	5.007,9	5.046,0	5.090,0	5.009,1	5.033,0	5.288,1	5.561,4	5.600,2
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	4.773,2	4.660,0	4.777,3	4.787,1	4.850,8	4.954,1	4.975,4	5.009,8	4.965,2	4.980,3	5.229,2	5.496,1	5.538,3
2.2. Ograničena depozita	60,7	58,3	54,1	64,4	48,5	53,8	70,5	80,1	43,9	52,7	58,9	65,2	61,9
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	8,7	8,4	8,4	2,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	26,9	0,4
3.1. Krediti MMF-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	8,7	8,4	8,4	2,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
3.3. Obveze prema stranim bankama	–	–	–	0,0	–	–	–	–	–	–	0,0	26,5	0,0
4. Depoziti središnje države	5.356,3	4.052,0	3.262,1	10.705,0	8.630,1	6.658,2	5.150,5	9.371,3	8.382,7	6.728,3	6.850,8	6.374,2	1.773,1
4.1. Depozitni novac	2.629,9	2.084,2	1.341,7	1.436,8	5.681,2	4.023,4	2.365,5	7.193,8	6.331,1	3.468,9	4.160,8	3.401,3	1.183,6
Depozitni novac Republike Hrvatske	1.379,8	866,1	131,6	95,2	4.353,3	2.523,0	1.188,6	6.230,8	5.564,7	3.001,0	3.676,8	2.963,1	849,7

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Depozitni novac republičke razine	1.250,1	1.218,1	1.210,1	1.341,6	1.327,9	1.500,4	1.177,0	963,0	766,5	467,9	483,9	438,2	333,9
4.2. Devizni depozit Republike Hrvatske	2.726,4	1.967,9	1.920,4	9.268,2	2.948,9	2.634,8	2.785,0	2.127,4	2.051,6	3.250,4	2.690,1	2.972,9	589,5
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Kapitalni računi	13.090,1	12.641,5	12.678,5	12.032,9	11.047,6	12.544,0	11.894,8	12.962,3	13.181,5	14.328,1	13.741,5	14.786,0	15.787,9
7. Ostalo (neto)	-792,9	-799,6	-799,9	-803,1	-820,8	-817,1	-829,5	-831,5	-835,5	-838,4	-838,2	-835,8	-844,6
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	78.745,2	77.467,6	77.607,1	84.156,8	84.389,3	84.703,7	80.724,4	83.724,1	84.618,6	84.854,6	84.005,1	86.004,5	84.696,5

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke • U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvne pozicije kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročene depozite kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države jesu krediti, dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske i ulaganja u kratkoročne vrijednosne papire Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se u okviru te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa, te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama. Do travnja 2001. godine u kunske kredite državnom proračunu bili su svrstavani kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između pritjecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uredaba Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna, dok je stavka Devizni kredit državnom proračunu bila protustavka obvezi prema Međunarodnome monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama su lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti banaka kod HNB-a. Od travnja 2005. godine obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenim od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od ostalih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namiru banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekonoćni depoziti banaka. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2003. godine novčana sredstva na računima za namiru stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune HNB-a, a od kolovoza 2004. do listopada 2008. godine i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim

financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka, Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

D. Banke

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

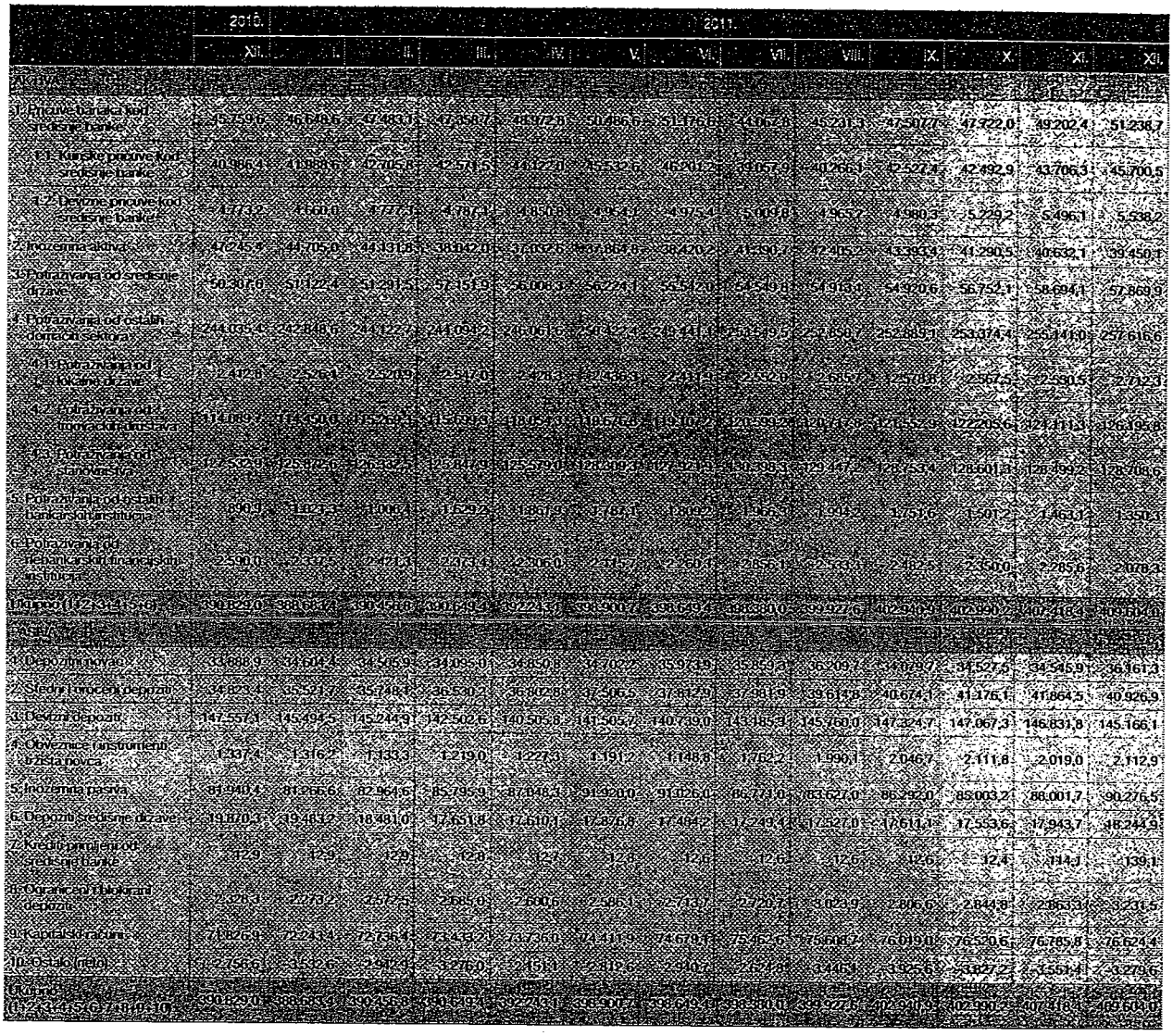

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka • U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po viđenju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po viđenju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Krediti primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost izvedenih financijskih instrumenata.

Tablice D2 – D12 • Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	32.069,1	30.463,2	30.716,8	24.866,3	23.345,4	23.368,7	23.998,3	26.966,7	30.585,8	31.727,9	29.133,9	29.666,2	29.199,4
Efektivni strani novac	1.628,4	1.443,6	1.455,7	1.558,7	1.756,6	1.663,8	2.105,1	2.376,0	1.640,0	1.691,0	1.623,1	2.188,7	2.244,8
Tekući računi	1.584,7	1.357,7	1.476,5	1.317,2	1.553,9	1.812,2	1.928,4	2.004,6	1.651,8	2.165,2	1.769,1	2.096,6	2.486,3
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	26.628,4	25.532,7	25.661,9	19.814,1	18.027,6	17.863,5	17.993,1	21.484,3	25.749,5	26.441,0	25.511,6	24.538,1	24.077,7
Vrijednosni papiri	1.895,1	1.975,7	1.971,9	2.028,4	1.874,0	1.884,1	1.823,7	2.975,5	819,3	3.068,2	27,1	2.812,9	2.144,4
Krediti	170,1	92,4	91,0	87,6	23,6	81,6	89,4	71,1	72,4	72,0	52,0	50,1	50,4
Depozite stranih banaka	61,3	60,8	61,0	60,4	59,4	58,5	58,0	54,0	54,0	54,0	52,1	50,1	56,4
2. Potraživanja od stranaca	14.851,2	13.960,0	13.717,2	12.976,1	13.384,1	14.196,0	14.118,0	12.106,7	11.400,7	10.695,5	10.464,0	9.480,0	9.466,8
Potraživanja od stranih država	13.047,3	12.196,9	11.996,7	10.900,6	11.400,7	11.825,8	11.650,9	9.855,9	9.454,5	8.948,6	8.740,0	7.790,6	7.749,3
Potraživanja od stranih osoba	1.785,9	1.763,1	1.720,5	1.932,0	1.983,4	2.370,2	2.471,1	2.250,7	1.946,2	1.746,9	1.724,0	1.689,4	1.717,5
Vrijednosni papiri	131,0	93,7	74,9	80,9	79,3	77,6	65,3	58,5	47,0	46,7	53,1	51,7	62,6
Krediti	1.654,9	1.669,4	1.645,6	1.851,0	1.904,0	2.292,5	2.366,2	2.192,2	1.899,2	1.700,2	1.670,9	1.637,7	1.654,9
Depozite stranih osoba	17,0	17,7	14,4	43,3	43,5	45,2	46,7	47,3	49,6	51,0	53,0	56,0	60,0
3. Ostala inozemna aktiva	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6	1.758,6
3.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	72,4	133,4	53,7	59,6	62,7	54,4	64,0	114,6	570,2	222,7	308,4	383,4	322,0
3.2. Potraživanja od stranaca	252,6	240,5	242,0	240,0	240,3	245,6	239,1	244,3	249,0	247,3	244,3	243,1	163,0
U tome: Krediti	252,5	240,2	241,7	239,7	240,0	245,4	238,8	244,0	248,7	247,0	244,0	242,7	162,7
Ukupno	47.827,7	44.705,8	44.474,5	38.624,9	37.103,0	37.926,6	37.856,9	39.725,3	42.344,4	42.486,1	39.892,5	39.424,8	39.466,2

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka • U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

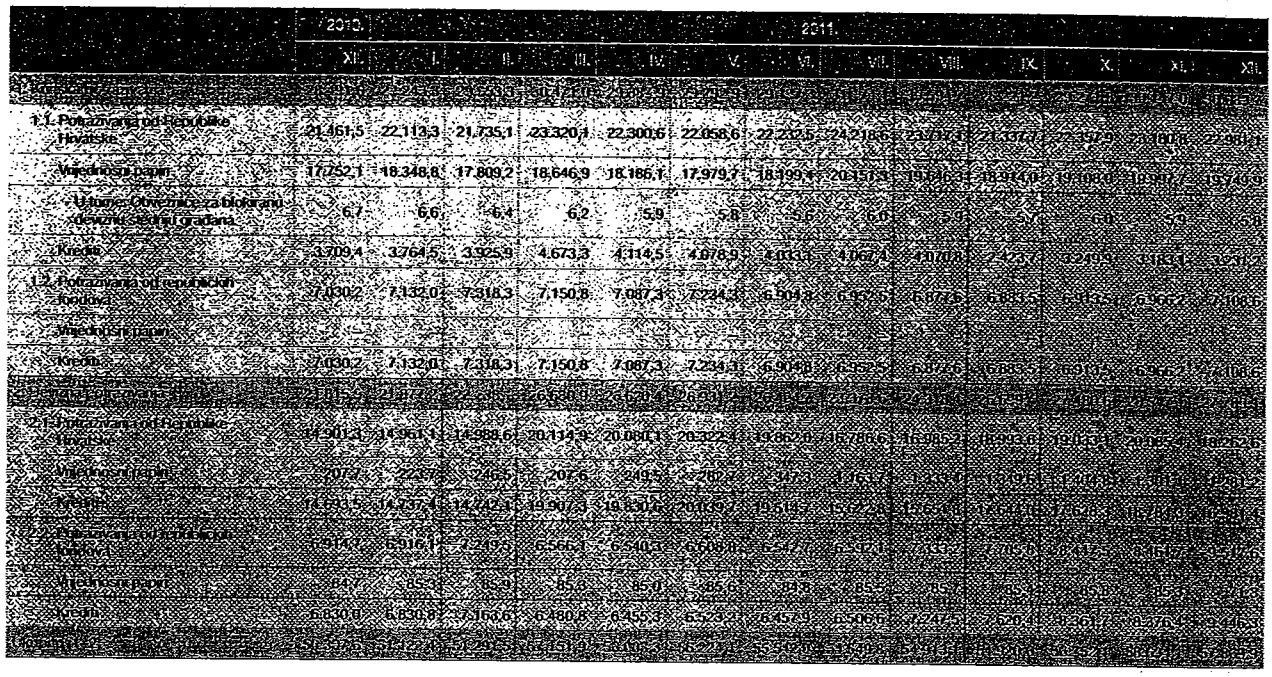

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	21.461,5	22.113,3	21.735,1	23.320,1	22.300,6	22.058,6	22.202,5	24.218,6	23.737,1	23.337,7	23.157,9	23.180,6	22.961,1
Vrijednosni papiri	17.752,1	18.348,8	17.809,2	18.646,9	18.186,1	17.979,7	18.199,4	20.151,3	19.746,3	19.314,0	19.101,0	19.181,7	19.749,9
U tome: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	6,7	6,6	6,4	6,2	5,9	5,8	5,6	6,0	5,9	5,7	6,0	5,9	5,8
Krediti	3.709,4	3.764,5	3.925,9	4.673,3	4.114,5	4.078,9	4.003,1	4.067,4	4.000,8	4.023,7	4.056,9	3.998,9	3.211,2
1.2. Potraživanja od republičkih fondova	7.030,2	7.132,0	7.316,3	7.150,8	7.087,3	7.234,3	6.903,8	6.937,5	6.877,6	6.813,5	6.903,2	6.906,2	7.106,6
Vrijednosni papiri													
Krediti	7.030,2	7.132,0	7.316,3	7.150,8	7.087,3	7.234,3	6.903,8	6.937,5	6.877,6	6.813,5	6.903,2	6.906,2	7.106,6
2.1. Potraživanja od Republike Hrvatske	14.901,3	14.961,1	14.988,6	20.114,9	20.080,1	20.322,4	19.982,8	16.780,6	16.990,2	16.993,6	19.003,1	20.106,2	19.282,6
Vrijednosni papiri	207,7	223,7	246,1	207,6	240,1	260,2	347,3	146,7	144,1	139,4	140,4	141,1	142,2
Krediti	14.693,5	14.737,4	14.742,5	19.907,3	19.839,9	20.062,2	19.635,5	16.633,9	16.846,1	16.854,2	18.862,7	19.965,1	19.140,4
2.2. Potraživanja od fondova	914,7	5.016,1	2.219,5	6.566,1	6.400,3	6.256,0	6.255,7	6.104,1	6.033,1	7.105,0	6.612,5	6.667,2	6.706,0
Vrijednosni papiri	84,7	85,3	78,9	85,4	85,0	85,0	84,8	85,1	85,1	85,1	85,1	85,1	85,1
Krediti	830,0	4.930,8	2.140,6	6.480,8	6.315,3	6.171,0	6.170,9	6.019,0	5.948,0	7.019,9	6.527,4	6.582,1	6.620,9

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države. U kunskim potraživanjima od Republike Hrvatske stavka Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

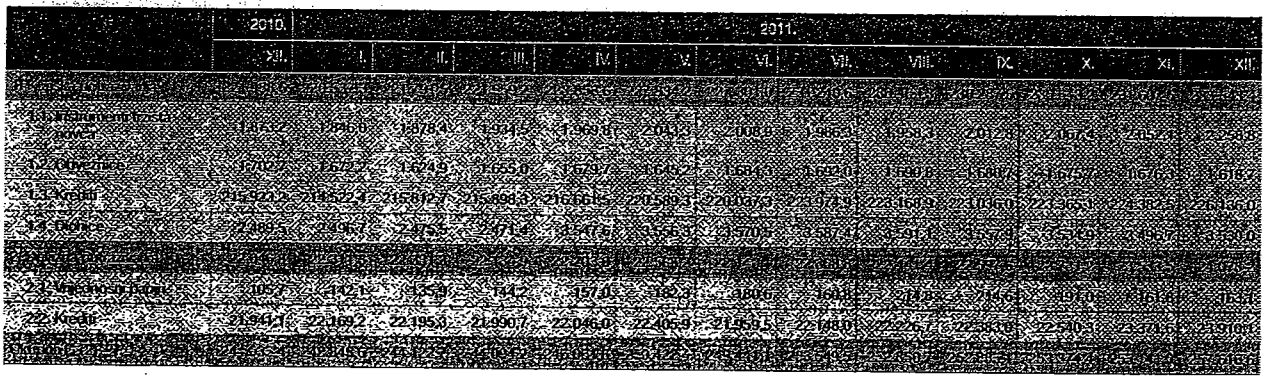

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1.1. Vrijednosni papiri	1.152,7	1.296,0	1.278,4	1.434,5	1.369,0	1.403,3	1.408,8	1.466,3	1.463,3	2.012,9	2.067,4	2.057,5	2.056,5
1.2. Obveznice	1.107,7	1.247,7	1.249,1	1.253,0	1.179,7	1.145,2	1.514,1	1.522,0	1.521,8	1.516,8	1.516,7	1.516,7	1.516,7
1.3. Krediti	215.922,2	215.522,4	215.612,7	215.894,3	216.266,5	216.589,1	220.067,3	221.074,9	223.160,9	224.006,0	224.196,8	224.823,4	226.136,0
1.4. Ostalo	2.488,1	2.496,1	2.495,2	2.471,3	2.474,8	2.475,3	2.477,0	2.487,4	2.491,1	2.495,0	2.496,7	2.499,0	2.503,0
2.1. Vrijednosni papiri	305,7	142,2	135,9	144,2	157,0	162,4	160,6	160,6	174,3	214,6	210,6	210,6	210,6
2.2. Krediti	21.941,1	22.069,2	22.195,1	21.990,7	22.046,0	22.405,9	21.905,5	21.988,0	22.266,6	22.360,0	22.390,3	22.391,0	22.410,0

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. KREDITI (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5+1.6)													
1. Krediti središnjoj državi	10.739,6	10.896,5	11.244,2	11.024,1	11.201,8	11.313,2	10.937,9	11.019,9	10.948,4	9.307,2	10.163,5	10.149,2	10.339,8
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	3.709,4	3.764,5	3.925,9	4.673,3	4.114,5	4.078,9	4.033,1	4.067,4	4.070,8	2.423,7	3.249,9	3.183,1	3.231,2
1.2. Krediti republičkim fondovima	7.030,2	7.132,0	7.318,3	7.350,8	7.087,3	7.234,3	6.904,8	6.952,5	6.877,6	6.883,5	6.913,5	6.966,2	7.108,6
2. Krediti lokalnoj državi	2.168,1	2.288,7	2.296,6	2.305,4	2.159,9	2.166,3	2.145,6	2.288,4	2.421,6	2.383,9	2.376,4	2.340,0	2.287,7
3. Krediti trgovačkim društvima	86.564,6	86.684,9	87.507,9	88.097,7	89.272,7	90.471,2	90.321,6	91.640,0	91.643,0	92.231,6	92.717,7	93.098,3	93.265,9
4. Krediti stanovništvu	127.190,5	125.580,8	126.004,0	125.455,0	127.228,9	127.951,8	127.570,1	130.046,4	129.104,3	128.420,5	128.270,9	128.141,3	128.382,9
U tome: Stambeni krediti	57.984,0	57.021,2	57.375,5	56.863,1	56.808,4	56.824,7	56.853,7	60.653,2	60.009,5	59.405,9	59.310,1	59.236,7	59.610,9
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	230,2	246,1	216,1	735,2	860,7	235,7	556,4	707,6	781,3	630,3	612,2	549,6	522,0
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	2.063,0	1.884,2	1.966,3	1.938,4	1.814,0	1.663,2	1.577,0	2.270,0	2.071,1	1.914,3	1.749,2	1.655,9	1.480,0
II. UKUPNO (1.2+1.3+1.4+1.5+1.6)	229.018,9	227.400,0	229.253,5	230.356,6	232.599,2	234.037,4	233.107,0	238.972,2	236.969,7	234.896,3	235.501,6	234.884,3	235.387,0
III. UZ UMANJENJE (2.1+2.2+2.3+2.4+2.5+2.6)													
1. Krediti središnjoj državi	21.533,6	21.568,2	21.905,8	21.681,1	21.885,4	21.962,9	21.497,6	21.784,1	21.689,2	20.054,5	20.990,0	21.160,6	21.422,7
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	14.693,5	14.737,4	14.774,1	15.507,3	15.830,6	15.809,7	15.742,1	15.622,8	15.651,8	12.644,0	13.629,1	13.760,5	13.987,4
1.2. Krediti republičkim fondovima	6.840,0	6.830,8	7.130,6	6.173,8	6.054,8	6.153,2	5.755,6	6.162,6	6.037,5	7.410,5	7.360,9	7.400,1	7.435,3
2. Krediti lokalnoj državi	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
3. Krediti trgovačkim društvima	21.598,3	21.815,0	21.870,5	21.637,9	21.785,5	20.480,0	21.107,2	21.795,8	20.983,5	22.019,7	22.709,6	23.015,4	21.584,1
4. Krediti stanovništvu	342,4	323,8	324,5	352,4	350,1	357,5	351,6	351,9	342,8	332,9	330,4	355,9	355,7
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	0,6	54,2	48,7	83,2	44,6	49,0	62,6	28,7	10,1	29,8	72,9	56,6	60,1
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	341,3	260,0	259,2	242,2	229,7	264,6	297,1	299,6	274,7	283,8	426,1	453,9	452,6
IV. UKUPNO (1.2+1.3+1.4+1.5+1.6)	43.806,5	44.051,6	44.509,0	44.704,2	44.656,1	43.287,4	43.291,6	44.065,0	43.410,7	43.071,1	44.929,3	45.043,0	44.850,5
V. NETO (II-IV)	185.212,4	183.348,4	184.744,5	185.652,4	187.943,1	190.749,9	189.815,4	194.907,2	193.559,0	191.825,2	190.572,3	189.841,3	190.536,5

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima • U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski najam (leasing), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstava i kupljena potraživanja.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	1.303,9	1.119,7	1.034,6	1.206,2	1.176,8	1.262,5	1.151,0	1.209,7	1.392,9	1.425,8	1.489,1	1.527,7	1.616,9
2. Trgovačka društva	15.860,4	16.800,2	16.239,8	15.959,6	16.735,7	15.495,0	16.129,8	16.780,5	16.839,2	15.445,3	15.779,6	15.534,8	17.127,7
3. Stanovništvo	15.581,9	15.320,9	15.311,8	15.220,4	15.237,7	15.470,8	16.004,6	16.354,2	16.648,6	16.343,1	16.305,2	16.063,3	16.156,0
4. Ostale bankarske institucije	347,5	591,2	812,4	633,0	639,6	1.190,8	1.439,1	548,6	224,6	168,8	244,4	363,5	397,9
5. Nebankarske financijske institucije	796,0	773,1	807,2	1.075,8	911,2	1.283,3	1.249,6	966,3	1.099,5	678,8	709,3	1.056,8	862,9
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	33.889,5	34.605,0	34.205,6	34.094,9	34.700,8	34.702,3	35.973,9	35.859,3	36.204,3	34.061,7	34.527,5	34.545,9	36.161,3

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka • U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjen za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	0,1	7,6	7,2	5,9	5,6	5,8	5,7	5,7	2,0	1,5	1,2	7,7	21,2
2. Trgovačka društva	318,9	330,4	332,2	299,6	284,5	388,8	351,1	424,8	459,9	423,0	365,4	370,7	440,5
3. Stanovništvo	2.167,4	2.164,4	2.134,5	2.101,6	2.106,1	2.071,4	2.083,2	2.088,0	2.091,2	2.062,1	2.066,1	2.017,4	2.016,9
4. Ostale bankarske institucije	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4,3
5. Nebankarske financijske institucije	16,9	11,6	14,5	11,3	16,6	34,4	19,0	16,7	15,0	23,3	16,2	36,7	23,4
Ukupno (1+2+3+4+5)	2.503,3	2.514,0	2.488,5	2.418,4	2.412,8	2.500,3	2.459,0	2.535,2	2.568,0	2.509,9	2.448,8	2.432,5	2.506,4
1. Lokalna država	355,2	604,9	677,8	691,5	679,1	687,9	686,8	681,4	704,1	753,3	812,9	792,8	314,6
2. Trgovačka društva	8.933,3	9.111,8	8.787,6	9.153,9	9.131,8	9.471,1	9.117,2	9.779,9	10.746,3	11.560,1	11.954,3	12.090,9	11.249,5
3. Stanovništvo	17.188,1	17.537,9	17.730,1	17.840,3	17.752,8	17.908,0	17.810,6	17.987,1	17.967,1	18.191,8	18.371,9	18.639,7	19.129,1
4. Ostale bankarske institucije	2.448,8	2.607,5	2.730,8	3.166,0	3.722,8	3.761,1	4.433,4	4.213,7	4.615,2	4.384,7	4.213,8	4.133,5	4.041,8
5. Nebankarske financijske institucije	3.394,8	3.145,6	3.333,4	3.260,1	3.103,4	3.178,0	3.305,9	2.784,7	3.014,1	3.274,2	3.314,9	3.275,2	3.685,5
Ukupno (1+2+3+4+5)	32.320,2	33.007,7	33.259,8	34.111,8	34.389,9	35.006,2	35.353,9	35.446,8	36.046,8	38.164,1	38.667,8	39.032,1	38.420,6

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	15,6	14,8	13,6	16,3	14,6	14,9	15,5	17,1	16,6	16,7	17,3	17,6	8,9
2. Trgovačka društva	5.738,5	5.442,5	5.719,1	5.445,5	5.283,7	5.458,1	6.419,9	5.590,1	6.015,4	5.687,4	5.873,4	5.767,1	5.552,0
3. Stanovništvo	16.313,0	16.152,3	16.021,4	15.712,9	15.706,9	15.905,8	16.008,6	16.579,2	17.165,2	17.145,6	16.907,8	16.964,6	16.821,4
4. Ostale bankarske institucije	268,5	182,5	149,3	196,7	189,8	146,4	229,1	188,2	140,4	134,2	65,8	189,7	66,6
5. Nebankarske financijske institucije	570,2	527,5	570,7	218,5	248,3	225,8	435,0	651,0	567,0	476,6	437,4	544,0	385,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	22.905,8	22.319,6	22.474,0	21.590,0	21.443,3	21.751,0	23.108,1	23.026,1	23.905,6	23.460,5	23.301,7	23.483,0	22.833,9
1. Lokalna država	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1	2,2	2,0	2,2	2,2	2,1	2,0	11,0	11,2
2. Trgovačka društva	15.097,8	12.750,5	12.479,5	11.854,3	11.512,2	10.790,1	9.683,9	10.759,8	11.439,9	11.706,4	11.188,9	11.277,0	10.377,5
3. Stanovništvo	104.621,4	105.360,5	105.710,3	105.146,9	104.291,4	105.685,4	105.083,1	106.671,3	107.479,2	108.344,1	108.759,5	109.538,9	109.384,8
4. Ostale bankarske institucije	384,1	1.337,9	1.131,8	952,6	940,6	958,9	809,2	781,4	864,9	911,6	1.005,0	721,0	682,5
5. Nebankarske financijske institucije	3.545,4	3.723,9	3.447,1	2.956,7	2.316,2	2.118,2	2.151,8	1.914,6	2.077,8	2.396,1	2.782,1	2.758,0	3.961,2
Ukupno (1+2+3+4+5)	123.651,0	123.175,0	122.770,9	120.912,7	119.062,4	119.554,8	117.729,0	120.128,3	121.864,0	123.360,3	123.737,5	124.305,9	124.417,2

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Obveznice (neto)	1.016,7	1.027,0	911,8	921,8	920,6	922,5	959,8	1.601,4	1.678,1	1.705,6	1.701,9	1.689,4	1.769,1
3. Primljeni krediti	320,7	289,2	221,5	297,1	306,7	268,8	189,0	160,8	312,1	341,0	410,0	329,6	343,8
3.1. Lokalna država	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Trgovačka društva	2,4	2,4	1,9	1,8	1,7	1,7	1,5	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6
3.3. Ostale bankarske institucije	318,1	286,7	219,4	295,3	305,0	267,1	187,5	159,0	310,3	339,3	408,3	327,9	205,1
3.4. Nebankarske financijske institucije	0,1	0,1	0,1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	137,0
Ukupno (1+2+3)	1.337,4	1.316,2	1.133,3	1.219,0	1.227,3	1.191,2	1.148,8	1.762,2	1.990,1	2.046,7	2.111,8	2.019,0	2.112,9

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca • U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

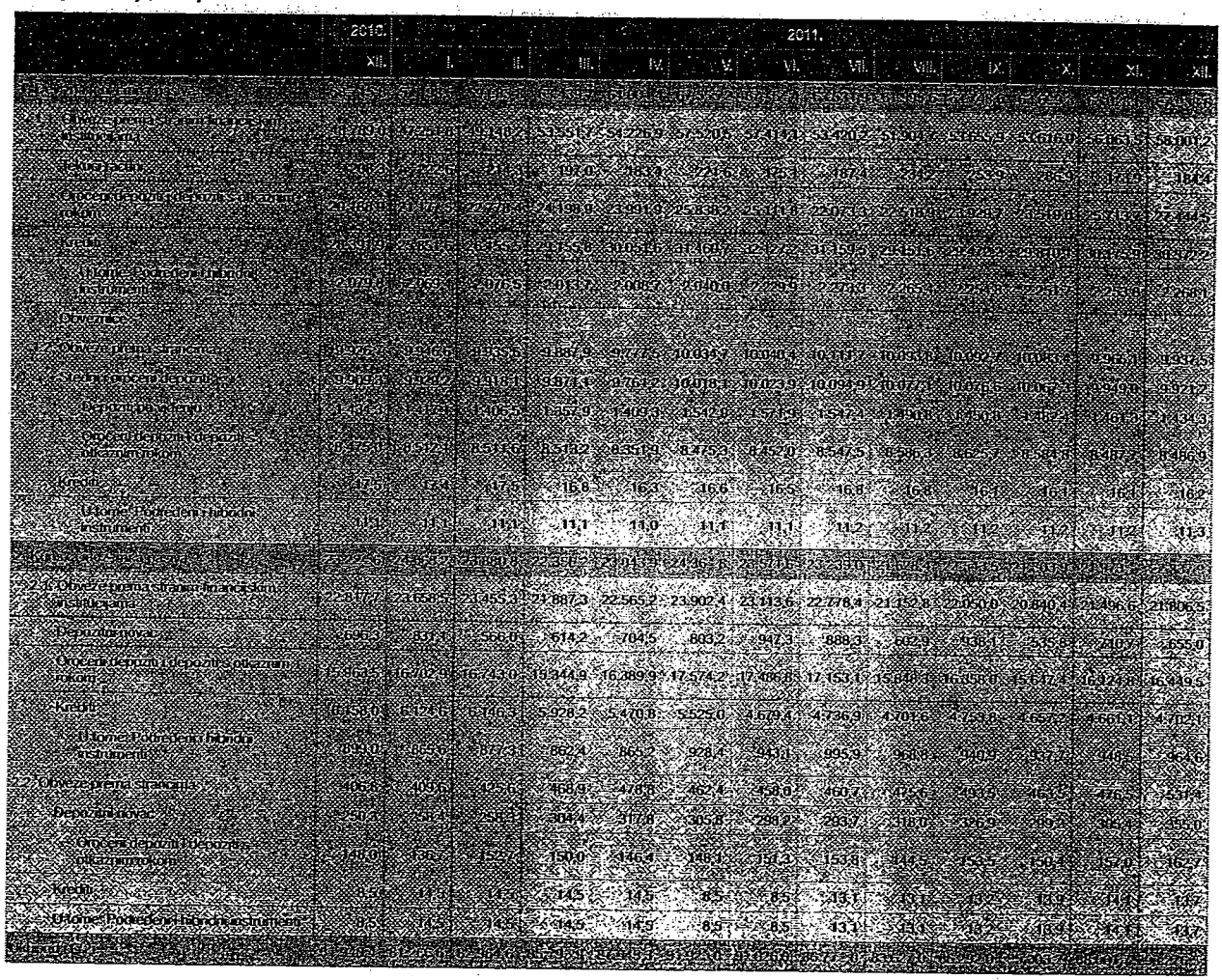

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka • U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

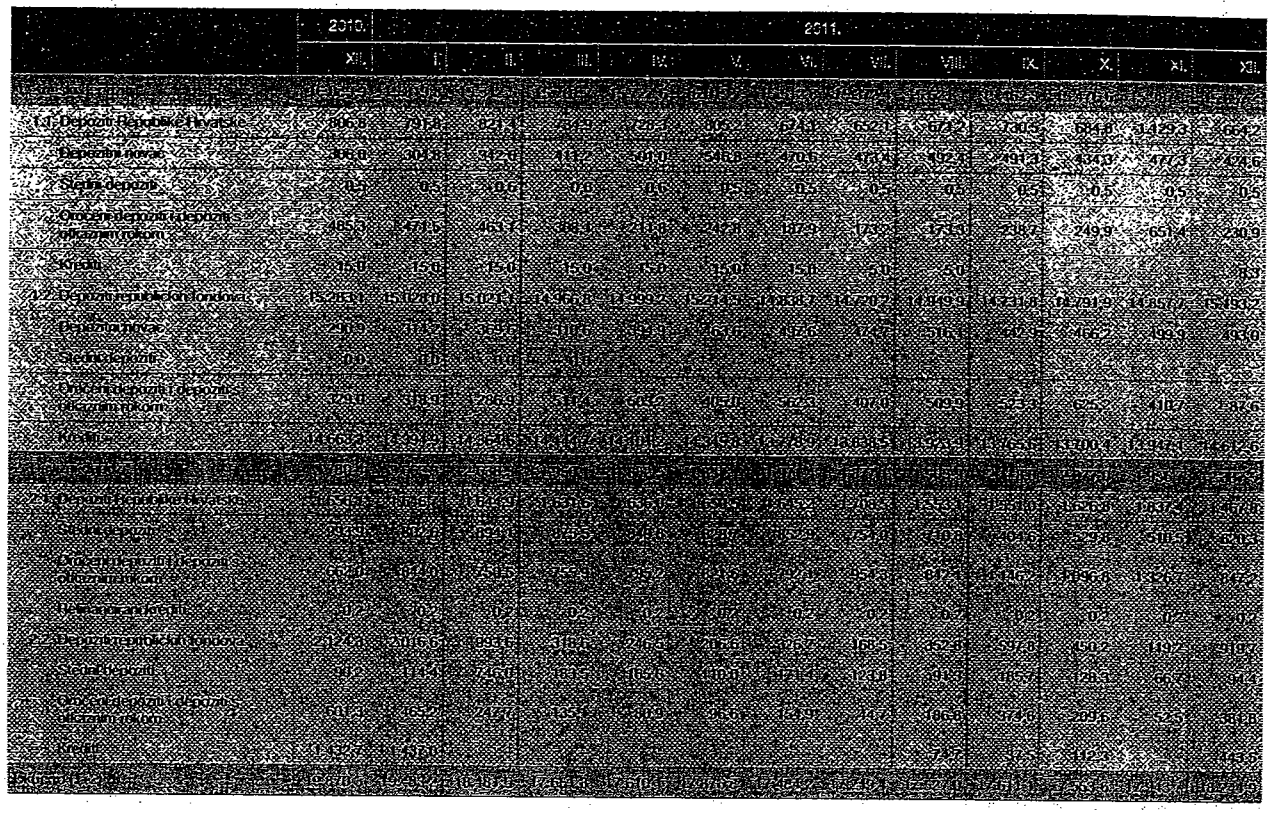

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka • U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

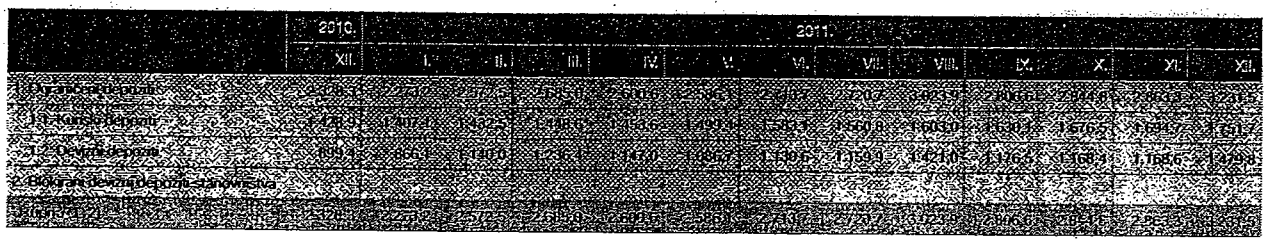

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka • U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti stanovništva.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

E. Stambene štedionice

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

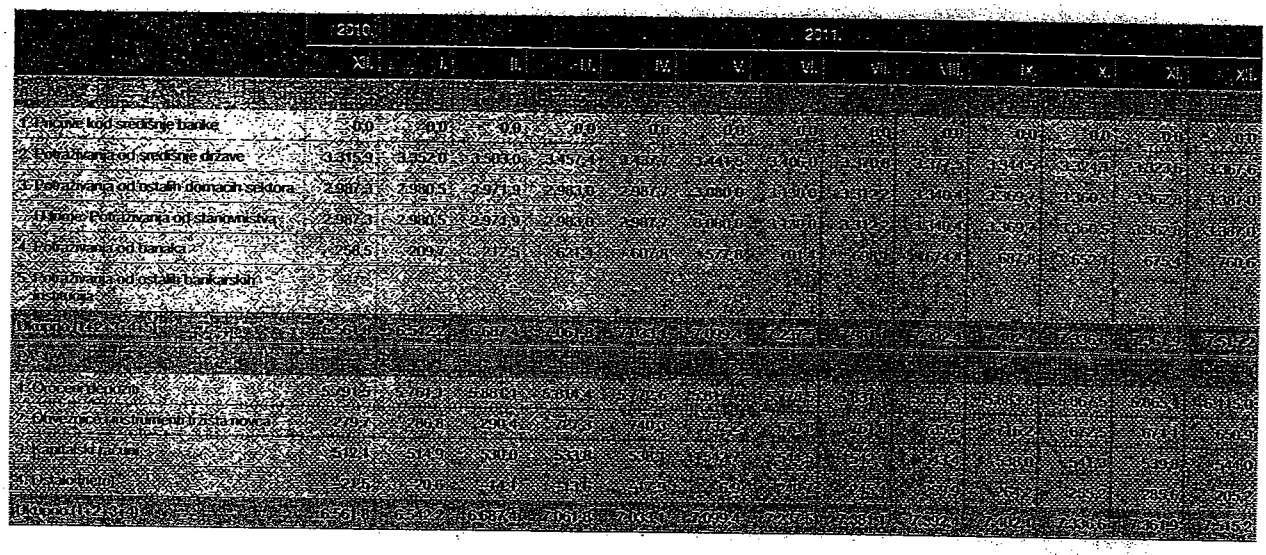

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica • U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su novčana sredstva stambenih štedionica u blagajnama.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke
u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a[a]	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2002	prosinac	4,50		9,50			10,50	15,00	15,00
2003	prosinac	4,50		9,50			10,50	15,00	15,00
2004	prosinac	4,50		9,50			10,50	15,00	15,00
2005	prosinac	4,50	4,50	7,50[b]			8,50	15,00	15,00
2006	prosinac	4,50	4,50	7,50			8,50	15,00	15,00
2007	prosinac	4,50	4,50	7,50[c]			8,50	15,00	15,00
2008	prosinac	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
2009	prosinac	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
2010	prosinac	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
2011	siječanj	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	veljača	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	ožujak	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	travanj	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	svibanj	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	lipanj	5,00	5,00[d]	9,00			10,00	15,00	15,00
	srpanj	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	kolovoz	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	rujan	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	listopad	5,00	5,00	9,00			10,00	15,00	15,00
	studeni	5,00	4,75[e]	8,75[e]			9,75[e]	15,00	15,00
	prosinac	5,00	4,75	8,75			9,75	15,00	15,00

[a] Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu. [b] Od 14. prosinca 2005. [c] Od 31. prosinca 2007. [d] Od 23. lipnja 2011. [e] Od 28. studenoga 2011.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke • U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini.

Vremenske serije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se na kamatne na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca, koje se određuju kao kamatne stope na lombardne kredite uvećane za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke
u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve	Kamatne stope na upisane obvezne blagajničke zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijeća				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospijeća					Kamatne stope na prekonoćne depozite kod HNB-a
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2002.	prosinac	5.0	1.75		2.08			2.80	2.69				
2003.	prosinac	6.5	0.50					1.75	1.48				
2004.	prosinac	1.25											
2005.	prosinac	0.75											0.50
2006.	prosinac	0.75											0.50
2007.	prosinac	0.75	0.75										0.50
2008.	prosinac	0.25	0.25										0.50
2009.	prosinac	0.25	0.25										0.50
2010.	prosinac	0.75											0.50
2011.	siječanj	0.75a											0.50
	veljača	0.75											0.50
	ožujak												0.50
	travanj												0.25
	svibanj												0.25
	lipanj												0.25
	srpanj												0.25
	kolovoz												0.25
	rujan												0.25
	listopad												0.25
	studeni												0.25
	prosinac												0.25

a Od 6. siječnja 2011. b Od 19. ožujka 2011.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke • U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke.

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima. Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonoćni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunate obvezne pričuve			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.445,1	14.539,9		8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.809,9	18.023,8	13.786,1	4.109,1	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	4.301,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,36
2005.	prosinac	18,00	37.429,5	24.997,9	12.426,5	5.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	29.966,1	10.770,4	7.332,9	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.965,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	prosinac	14,67	41.077,4	29.179,7	11.897,7	467,9	20.478,6	6.807,0	0,52	0,81
2009.	prosinac	14,00	40.423,5	33.693,7	6.729,8	30,9	23.585,6	4.898,0	0,52	
2010.	prosinac	13,00	38.090,6	32.474,8	5.615,8		22.662,4	4.736,7	0,52	
2011.	siječanj	13,00	39.248,3	32.661,0	6.587,3		22.862,2	3.776,8	0,23	
	veljača	13,00	39.128,1	32.839,2	6.288,7		22.987,4	3.798,1	0,17	
	ožujak	13,00	39.709,3	32.999,0	6.710,0		23.099,5	4.819,4	0,10	
	travanj	13,00	39.424,9	33.156,8	6.268,1		23.209,8	4.887,7		
	svibanj	13,00	39.020,5	33.316,8	5.703,6		23.321,9	4.910,2		
	lipanj	13,00	40.123,9	33.330,5	6.793,4		23.331,6	4.956,0		
	srpanj	13,00	40.302,1	33.490,1	6.812,0		23.443,5	5.010,0		
	kolovoz	13,00	40.697,7	33.650,0	7.047,7		23.555,1	4.991,0		
	rujan	13,00	40.841,7	33.997,1	6.844,6		23.798,0	4.979,0		
	listopad	14,00	42.957,1	35.740,0	7.217,1		25.018,0	5.217,5		
	studeni	14,00	44.220,4	36.769,1	7.451,3		25.738,3	5.302,1		
	prosinac	14,00	44.443,2	36.936,6	7.506,7		25.854,6	5.457,9		

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka • U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeća do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. do veljače 2009. posebnu obveznu pričuvu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. do listopada 2008.).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve je fiksan i iznosi 70%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne

pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostaloga deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunskih imobiliziranih sredstava, koja uključuje obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a. Od ožujka 2011. godine na sredstva obvezne pričuve Hrvatska narodna banka ne plaća naknadu.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. do listopada 2008.). Od studenoga 2009. Hrvatska narodna banka na sredstva izdvojenoga deviznog dijela obvezne pričuve ne plaća naknadu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka
prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2002.	prosinac	1.250	10.599	0,1	0,0	0,0	1.733,9	4.279,5
2003.	prosinac	1.450	12.056	0,1	0,0	0,0	1.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.855	14.812	0,1	0,0	0,0	0,0	4.581,7
2005.	prosinac	1.662	20.443	0,1	0,0	0,0	0,0	4.163,3
2006.	prosinac	1.401	20.299	0,1	0,0	0,0	0,0	5.993,7
2007.	prosinac	2.018	30.112	0,1	0,0	350,0	0,0	7.449,4
2008.	prosinac	1.663	29.101	0,1	0,0	250,0	0,0	6.171,2
2009.	prosinac	1.000,0	27.855,6	0,1	0,0	0,0	0,0	4.726,6
2010.	prosinac	1.071	30.519,9	0,1	0,0	0,0	0,0	5.705,9
2011.	siječanj	1.118	31.164,6	0,1	0,0	0,0	0,0	5.797,1
	veljača	1.167	31.015,4	0,1	0,0	0,0	0,0	6.567,5
	ožujak	974,9	31.977,0	0,1	0,0	0,0	0,0	7.940,8
	travanj	1.211,1	32.231,5	0,1	0,0	0,0	0,0	7.649,0
	svibanj	1.274,1	31.501,1	0,1	0,0	0,0	0,0	7.266,7
	lipanj	1.253,1	31.553,1	0,1	0,0	0,0	0,0	7.798,3
	srpanj	1.418,6	31.949,6	0,1	0,0	0,0	0,0	7.701,8
	kolovoz	1.405,1	32.503,3	0,1	0,0	0,0	0,0	7.497,8
	rujan	1.212,1	32.902,5	0,1	0,0	0,0	0,0	7.160,3
	listopad	1.095,1	33.104,3	0,1	0,0	0,0	0,0	7.099,3
	studeni	1.301,5	32.780,9	0,1	0,0	10,4	0,0	7.132,9
	prosinac	1.333,0	33.513,4	0,1	0,0	97,3	0,0	8.157,7

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka • U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazuju se slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru i u blagajni (do listopada 2008.), a od studenoga 2008. kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru u razdoblju održavanja kunskog dijela obvezne pričuve i minimalno potrebnog prosjeka na računu za namiru prema obračunu kunskog dijela obvezne pričuve.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospjele obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjen za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

G. Financijska tržišta

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope u trgovanju depozitnim novcem među bankama		Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule								
				Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite					Na dugoročne kredite		
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu
		Na prekonoćne kredite	Na ostale kredite				Ukupni prosjek	Okvirni	Ostali			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2002.	prosinac	3,03	1,50	10,11	11,21	7,44	15,16	15,28	9,84	9,24	5,46	9,66
2003.	prosinac	0,54	0,50	11,45	11,80	6,62	14,69	15,01	12,38	9,53	6,14	10,04
2004.	prosinac	1,47	1,74	11,41	11,71	6,43	14,19	14,72	12,29	9,11	6,60	11,16
2005.	prosinac	1,06	1,01	9,91	9,99	7,21	11,26	13,00	9,68	9,75	6,10	10,56
2006.	prosinac	3,14	2,32	9,07	9,16	6,80	11,04	11,27	9,67	9,31	5,66	9,49
2007.	prosinac	0,23	2,00	8,74	8,89	6,50	10,34	10,70	9,95	8,90	6,66	8,01
2008.	prosinac	0,77	0,77	10,70	10,89	6,91	12,60	12,90	9,96	9,05	6,10	10,35
2009.	prosinac	0,20	1,50	10,93	11,27	6,79	12,68	13,74	10,34	9,75	6,73	11,33
2010.	prosinac	0,23	0,10	9,87	10,01	6,36	11,54	12,17	9,68	9,68	6,45	11,29
2011.	siječanj	0,69	1,14	10,21	10,39	7,08	12,73	13,47	9,95	9,70	6,58	11,59
	veljača	0,66	0,83	10,21	10,40	7,01	12,77	13,47	9,96	9,68	6,60	11,51
	ožujak	0,63	0,63	10,00	10,21	6,88	12,56	13,06	9,84	9,59	6,50	10,94
	travanj	0,59	0,59	9,72	9,92	6,49	12,69	13,01	9,59	9,45	6,40	11,10
	svibanj	0,57	0,74	10,23	10,43	6,65	12,58	13,15	9,72	9,67	6,52	11,21
	lipanj	0,97	0,77	10,02	10,23	6,60	12,56	13,03	9,90	9,61	6,51	10,14
	srpanj	0,60	0,95	9,80	9,99	6,47	11,20	11,62	9,49	9,50	6,52	9,92
	kolovoz	0,83	1,10	9,77	9,97	6,62	11,21	11,52	9,76	9,72	6,61	10,07
	rujan	1,02	0,91	9,47	9,66	6,89	10,98	11,61	9,69	9,38	6,72	9,51
	listopad	2,05	2,56	9,77	9,97	7,00	11,22	11,61	9,91	9,61	6,45	9,53
	studeni	0,61	2,71	9,68	9,82	7,07	11,22	11,59	9,91	9,53	6,47	9,39
	prosinac	0,61	1,73	9,30	9,49	7,48	11,18	11,56	9,83	9,51	6,76	9,24
Relativna važnost*		0,33		61,71		20,24	33,47		31,67	8,60	6,62	2,96	3,76

* Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u stupcima 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, među ostalim, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novoodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazivale su se kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine do kolovoza 2002. godine iskazivale su se kamatne stope na novčanom tržištu izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonoćnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonoćnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a.

U Biltenu HNB-a broj 157 izvršena je revizija podataka iz stupaca 3 i 4 za razdoblje od rujna 2002. nadalje. Od rujna 2002. iskazuju se kamatne stope na prekonoćne kredite i na ostale kredite izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih izravnim trgovanjem depozitnim novcem među bankama.

U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijećem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunati na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom								Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite						
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanovništvu		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite
								Ukupni prosjek	Stambeni	Ostali			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2007	prosinac	8,25	9,34	8,72	11,47	7,98	8,17	8,50	7,42	10,41	5,01	6,10	5,77
2008	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,03	5,67	6,04	5,62	9,70	5,64	6,22	5,98
2009	prosinac	6,84	7,25	7,09	8,47	6,67	5,63	5,78	5,61	9,70	5,44	6,12	5,93
2010	prosinac	6,68	6,52	6,34	7,91	6,97	6,08	6,30	4,95	9,10	5,20	6,20	5,90
2011	prosinac	6,60	6,56	6,29	8,33	6,82	6,21	6,22	4,75	9,07	5,15	6,19	5,93
2012	prosinac	6,73	6,86	6,66	6,81	6,66	6,30	6,30	5,13	8,74	5,29	7,50	6,10
2013	prosinac	7,75	8,20	8,18	8,65	7,43	6,92	7,01	6,09	10,07	7,08	6,74	6,83
2014	prosinac	8,26	8,49	8,41	10,24	8,11	6,81	6,96	6,45	9,44	6,98	7,35	7,19
2015	prosinac	7,76	7,95	7,91	8,06	7,67	7,15	7,16	6,92	8,94	6,94	7,12	7,05
2016	siječanj	7,50	7,41	7,29	9,17	7,64	7,06	7,06	6,92	8,88	6,83	6,91	6,90
	veljača	7,70	7,61	7,52	9,13	7,76	7,04	7,03	6,91	8,91	6,91	6,91	6,91
	ožujak	7,84	7,95	7,89	8,36	7,79	7,08	7,08	6,93	8,96	6,93	6,93	6,93
	travanj	7,87	7,84	7,79	8,09	7,91	7,22	7,22	6,93	9,03	6,93	6,93	6,93
	svibanj	7,90	8,01	7,95	8,03	7,87	7,24	7,24	6,90	9,02	6,92	6,92	6,92
	lipanj	7,91	7,92	7,92	7,96	7,95	7,40	7,40	6,94	9,03	6,93	6,93	6,93
	srpanj	7,96	7,99	7,99	8,01	7,98	7,58	7,59	6,99	9,04	6,93	6,93	6,93
	kolovoz	7,95	7,80	7,79	8,05	8,07	7,59	7,63	7,10	9,03	6,93	6,93	6,93
	rujan	7,94	8,17	8,20	7,84	8,01	7,59	7,62	7,15	9,03	6,93	6,93	6,93
	listopad	7,13	7,70	7,69	7,96	6,91	6,41	7,47	5,15	8,61	6,07	6,71	6,52
	studeni	7,16	7,20	7,17	7,84	7,13	6,59	7,62	5,32	8,54	6,10	6,61	6,76
	prosinac	7,15	7,60	7,56	6,49	6,82	6,47	7,53	5,26	8,48	6,49	6,27	6,07
Relativna važnost*		26,05	11,00	10,63	0,38	15,05	0,12	3,93	1,75	9,18	5,01	6,04	5,97

* Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospijećem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima prikazane u stupcima 12, 13 i 14 odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Na oročene depozite						
				Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2002.	prosinac	1,55	0,34	3,54	3,53	4,30	2,96	5,05	7,24	4,91
2003.	prosinac	1,66	0,35	3,49	3,46	3,62	3,09	4,58	4,98	3,13
2004.	prosinac	1,83	0,41	4,01	4,11	2,93	4,13	4,10	4,65	3,50
2005.	prosinac	1,58	0,61	3,36	3,34	2,89	3,23	4,12	5,04	4,59
2006.	prosinac	1,91	0,56	2,98	2,94	4,10	2,69	4,32	4,98	4,01
2007.	prosinac	2,67	0,49	3,42	3,34	4,37	3,48	6,28	5,45	6,45
2008.	prosinac	2,92	0,33	3,65	3,60	5,34	3,64	6,58	5,98	6,85
2009.	prosinac	2,27	0,43	2,52	2,49	2,89	2,61	2,76	6,12	2,07
2010.	prosinac	1,61	0,31	1,99	1,85	3,05	1,47	4,26	4,76	3,03
2011.	siječanj	1,61	0,30	1,98	1,83	3,04	1,44	4,14	4,65	3,02
	veljača	1,62	0,31	1,97	1,82	3,03	1,43	4,13	4,64	3,02
	ožujak	1,60	0,31	1,96	1,80	3,01	1,40	4,10	4,61	3,00
	travanj	1,61	0,31	1,97	1,81	3,02	1,41	4,11	4,62	3,01
	svibanj	1,60	0,31	1,96	1,80	3,01	1,40	4,10	4,61	3,00
	lipanj	1,59	0,30	1,95	1,79	3,00	1,39	4,09	4,60	2,99
	srpanj	1,58	0,30	1,94	1,78	2,99	1,38	4,08	4,59	2,98
	kolovoz	1,58	0,30	1,94	1,78	2,99	1,38	4,08	4,59	2,98
	rujan	1,60	0,30	1,96	1,80	3,01	1,40	4,10	4,61	3,00
	listopad	1,61	0,30	1,97	1,81	3,02	1,41	4,11	4,62	3,01
	studeni	1,61	0,30	1,97	1,81	3,02	1,41	4,11	4,62	3,01
	prosinac	1,60	0,30	1,96	1,80	3,01	1,40	4,10	4,61	3,00
Relativna važnost*		100,00	5,00	95,00	15,02	79,98	10,03	69,95	0,14	69,81

* Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite
mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom			Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po viđenju				
						Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
							EUR	USD	EUR	USD
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2002	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,62	0,41	0,22	0,38
2003	prosinac	3,48	3,74	5,55	2,22	0,31	0,35	0,23	0,23	0,15
2004	prosinac	4,17	3,61	5,19	2,65	0,31	0,34	0,22	0,22	0,21
2005	prosinac	3,99	3,63	4,77	2,61	0,27	0,27	0,17	0,27	0,76
2006	prosinac	3,67	3,30	4,07	2,94	0,25	0,23	0,17	0,32	0,44
2007	prosinac	3,98	3,76	4,35	3,41	0,25	0,22	0,15	0,36	0,43
2008	prosinac	4,09	4,05	4,42	3,97	0,21	0,20	0,15	0,26	0,13
2009	prosinac	3,01	3,12	3,31	3,08	0,16	0,22	0,16	0,10	0,07
2010	prosinac	2,91	2,75	3,46	3,09	0,19	0,21	0,14	0,08	0,07
2011	siječanj	2,95	2,51	3,21	3,07	0,19	0,21	0,14	0,15	0,06
	veljača	2,91	2,84	3,25	2,97	0,18	0,21	0,14	0,12	0,09
	ožujak	3,03	2,86	3,33	2,90	0,18	0,21	0,14	0,13	0,07
	travanj	2,91	2,61	3,04	2,90	0,19	0,21	0,15	0,16	0,07
	svibanj	3,01	3,00	3,17	2,90	0,19	0,21	0,15	0,16	0,06
	lipanj	2,91	3,08	3,23	2,86	0,20	0,22	0,15	0,16	0,06
	srpanj	3,00	2,67	2,99	2,88	0,19	0,21	0,14	0,16	0,05
	kolovoz	2,85	2,81	3,19	2,89	0,19	0,21	0,14	0,15	0,06
	rujan	3,20	3,25	3,27	2,90	0,19	0,21	0,14	0,14	0,06
	listopad	3,06	2,52	5,59	2,86	0,19	0,21	0,14	0,15	0,07
	studeni	3,10	2,76	3,07	2,86	0,19	0,21	0,14	0,15	0,06
	prosinac	2,86	2,75	3,62	2,90	0,19	0,21	0,14	0,13	0,08
Relativna važnost*		0,39	0,17	0,22	46,90	0,21	0,69	0,09	14,63	0,52

* Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 44,22 posto odnosi se na trgovačka društva. ° Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite • U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnosile su se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3) od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite prikazana u stupcu 6 odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene devizne depozite, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) jesu stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite											
		Na oročene depozite											
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite					Na dugoročne depozite					
			Ukupni prosjek	Stanovništvo		Trgovačkih društava		Ukupni prosjek	Stanovništvo		Trgovačkih društava		
				EUR	USD	EUR	USD		EUR	USD	EUR	USD	
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
2002	prosinac	3,01	2,96	3,02	2,91	2,89	1,43	4,50	4,50	5,44	4,46	5,50	
2003	prosinac	2,64	2,66	2,83	1,65	2,29	1,06	4,03	4,03	5,01	2,85	5,04	
2004	prosinac	2,75	2,66	2,81	1,69	2,46	2,28	4,20	4,05	5,43	3,85	5,50	
2005	prosinac	3,07	3,01	3,09	1,76	2,03	4,34	3,99	4,25	0,40	4,33		
2006	prosinac	3,92	3,76	3,82	2,05	4,24	5,84	4,22	4,47	4,20	4,74	5,61	
2007	prosinac	4,05	4,25	4,31	2,00	5,10	5,33	5,60	4,83	4,68	5,13	5,19	
2008	prosinac	4,15	4,11	4,23	2,28	4,14	1,84	3,51	4,54	4,50	5,27	5,38	
2009	prosinac	3,50	3,50	3,55	2,23	2,61	1,27	4,13	5,43	3,00	2,85	0,13	
2010	prosinac	2,96	2,96	3,01	2,45	1,63	0,76	5,46	4,28	3,00	6,00	5,00	
2011	siječanj	2,92	2,90	2,96	2,43	1,70	0,90	4,24	4,00	3,00	6,00	5,00	
	veljača	2,89	2,89	2,94	2,39	1,66	0,81	4,21	4,00	3,00	6,00	5,00	
	ožujak	2,90	2,90	2,95	2,37	1,66	0,78	4,01	4,00	3,00	6,00	5,00	
	travanj	2,91	2,91	2,96	2,38	1,64	0,83	4,03	4,02	3,00	6,00	5,00	
	svibanj	2,90	2,90	2,96	2,39	1,90	0,71	3,99	3,99	3,00	6,00	5,00	
	lipanj	2,76	2,74	2,80	2,39	1,91	0,79	4,04	4,03	3,00	6,00	5,00	
	srpanj	2,81	2,77	2,83	2,45	1,88	0,85	4,00	3,95	3,00	6,00	5,00	
	kolovoz	2,81	2,77	2,87	2,38	1,88	0,77	4,00	4,00	3,00	6,00	5,00	
	rujan	2,80	2,76	2,86	2,40	1,84	0,84	3,97	4,00	3,00	6,00	5,00	
	listopad	2,84	2,80	2,87	2,35	1,78	1,27	4,03	3,89	3,00	6,00	5,00	
	studeni	2,80	2,80	2,89	2,36	2,06	0,85	3,87	3,92	3,00	6,00	5,00	
	prosinac	2,76	2,76	2,87	2,45	2,37	0,86	3,84	3,90	3,00	6,00	5,00	
Relativna važnost*		21,40	21,20	11,40	0,33	7,74	1,02	0,78	0,78	0,01	0,01	0,00	

* Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) jesu iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja
u milijunima eura, tekući tečaj

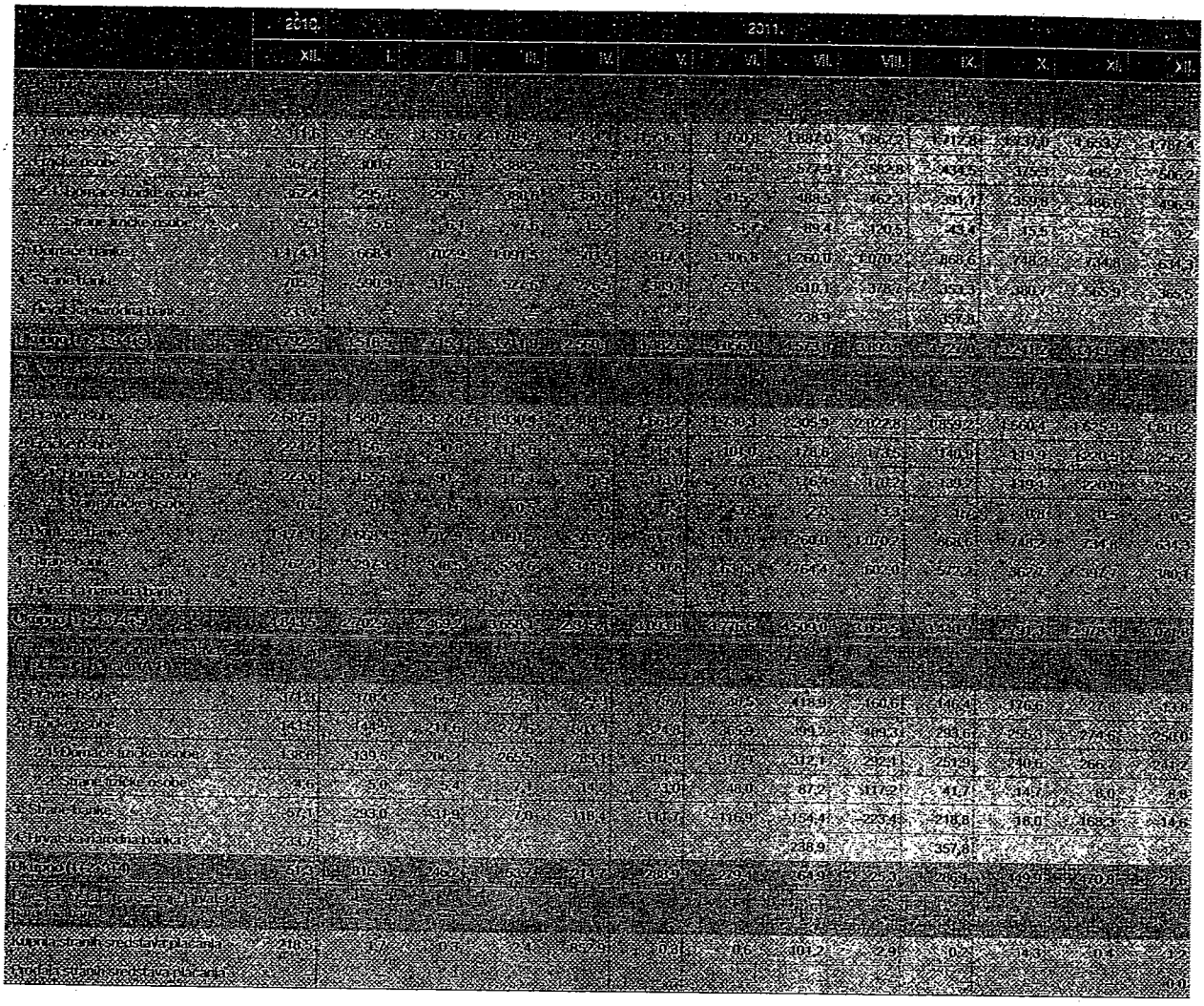

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja • Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor su podataka izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja uključujući i podatke o kupnji i prodaji stranih sredstava plaćanja od fizičkih osoba preko ovlaštenih mjenjača.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica[a,b]

u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.[c]
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-7.193,6	-6.326,5	-3.228,8	-1.560,1	-1.553,5	-187,7	-519,5	-220,7	-1.225,6
1.1. Prihodi	19.614,5	21.237,2	17.311,1	18.618,5	19.751,4	5.195,5	5.055,7	4.662,6	4.837,6
1.2. Rashodi	-23.808,0	-26.563,7	-20.539,9	-20.178,5	-21.304,9	-5.383,2	-5.690,5	-5.454,0	-5.795,2
2. Roba i usluge (3+4)	-3.104,5	-3.780,6	-1.599,9	-4,0	-50,2	1.370,0	-78,6	-556,1	-1.057,4
2.1. Prihodi	18.274,3	19.643,3	16.314,7	17.713,0	18.800,8	5.000,5	4.794,9	4.406,7	4.598,6
2.2. Rashodi	-21.374,6	-23.423,8	-17.914,6	-17.717,0	-18.750,6	-3.630,5	-4.873,5	-4.962,7	-5.656,0
3. Roba	-9.469,9	-10.355,2	-7.845,5	-5.390,7	-5.363,5	-1.355,6	-1.674,0	-1.445,9	-1.031,1
3.1. Prihodi	9.156,6	9.757,4	7.674,5	9.063,6	9.784,2	2.236,7	2.573,7	2.527,6	2.446,2
3.2. Rashodi	-18.626,5	-20.007,6	-15.520,1	-15.054,1	-15.147,8	-3.592,3	-4.247,7	-3.973,5	-3.477,3
4. Usluge	6.365,4	6.574,6	6.245,6	5.386,7	6.408,7	1.465,6	1.595,4	1.201,9	1.145,8
4.1. Prihodi	9.117,7	10.090,6	9.640,2	9.649,4	10.016,6	2.763,8	2.481,8	2.139,2	2.631,8
4.2. Rashodi	-2.752,3	-3.516,0	-3.394,6	-4.262,7	-3.607,9	-1.298,2	-886,4	-937,3	-1.485,9
5. Dohodak	-1.240,7	-1.546,9	-1.629,3	-1.556,1	-1.540,2	-308,2	-441,1	-220,7	-570,2
5.1. Prihodi	1.340,7	1.389,2	1.296,4	905,5	950,7	195,0	201,7	226,0	328,0
5.2. Rashodi	-2.581,4	-2.936,1	-2.925,8	-2.461,5	-2.490,9	-503,2	-642,8	-446,7	-898,2
6. Tekući transferi	1.043,0	1.000,0	1.030,0	1.084,0	1.117,1	325,7	276,1	316,3	199,0
6.1. Prihodi	1.576,1	1.644,3	1.607,01	1.664,6	1.679,5	474,6	405,9	410,9	468,3
6.2. Rashodi	-533,1	-644,3	-577,0	-580,6	-562,4	-148,9	-129,8	-94,6	-169,3
B. KAPITALNI I FINANCIJSKI RAČUN									
B1. Kapitalne transakcije	-28,5	-14,9	-43,1	-31,5	-8,3	-1,6	-4,1	-1,8	-0,4
B2. Financijske transakcije, isključujući međ. pričuve	5.130,8	5.429,6	4.319,3	1.368,7	1.744,7	2.277,4	220,0	1.291,6	-5.382,2
1. Izravna ulaganja	3.435,2	3.218,4	1.526,6	408,2	1.022,6	45,7	253,8	544,4	178,7
1.1. U inozemstvo	-216,1	-970,2	-868,2	-112,0	-25,8	-295,5	-7,1	-209,4	-4,6
1.2. U Hrvatsku	3.651,3	4.218,6	2.414,8	295,3	1.048,4	341,2	228,0	296,0	183,3
2. Portfeljna ulaganja	335,9	-810,1	420,9	47,0	645,7	413,8	584,2	626,4	-1.692,7
2.1. Sredstva	-421,6	-380,0	-558,1	-368,3	-509,6	79,9	-151,1	-345,8	-236,0
2.2. Obveze	757,5	-429,2	979,1	415,4	1.171,1	333,9	431,1	280,6	-1.456,3
3. Financijski derivati	0,0	0,0	0,0	-252,7	-59,7	-6,9	-45,8	0,4	-17,4
4. Ostala ulaganja	1.359,7	2.991,2	2.371,7	736,2	136,1	1.824,9	597,0	-2.378,0	923,3
4.1. Sredstva	-1.653,3	-1.621,6	-1.748,0	657,7	296,9	698,1	92,4	923,3	-429,8
4.2. Obveze	3.012,9	4.612,8	4.119,8	78,5	-160,8	1.126,8	504,6	-1.454,7	353,5
B3. Međunarodne pričuve HNB-a	-721,6	-330,4	-896,4	-83,8	-400,6	-868,8	-31,7	-24,1	-265,7
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	1.787,3	1.271,8	1.448,0	277,0	218,7	600,0	335,3	-53,6	-662,9

[a] HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). [c] Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca • Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1993.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u euru (EUR), u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama, pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.*	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.
1. Roba	-9.156,6	-9.252,7	-7.624,5	-9.063,6	-9.784,2	-2.238,7	-2.573,7	-2.527,6	-2.444,2
1.1. Izvoz fob (u carinskoj statistici)	9.001,6	9.585,1	7.529,4	8.905,2	9.589,7	2.193,9	2.529,9	2.477,4	2.388,5
1.2. Prilagodbe za obuhvat	155,0	167,5	195,1	158,3	194,6	44,9	43,8	50,2	55,7
2. Usluge	18.628,5	20.607,8	15.090,1	15.054,3	16.142,8	3.774,3	4.247,7	4.173,5	3.947,3
2.1. Izvoz (u platnoj bilanci prema statistici)	18.626,6	20.817,1	15.220,1	15.137,0	16.275,9	3.811,5	4.285,4	4.211,4	3.967,6
2.2. Prilagodbe za obuhvat	370,4	427,4	341,1	376,0	360,0	78,3	92,2	89,7	99,9
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	370,4	636,8	471,2	458,7	493,2	115,5	129,8	127,6	120,2
3. Dohodak	641,3	629,3	482,9	512,3	481,0	82,8	128,1	166,7	103,5
3.1. Primici	1.165,4	1.209,4	918,2	973,0	962,4	192,2	258,9	292,1	219,2
3.2. Rashodi	524,0	580,1	435,3	460,7	481,5	109,3	130,8	125,3	115,6
4. Tekući transferi	6.013,2	6.904,8	5.153,8	5.600,8	5.970,2	143,3	1.457,0	3.991,0	378,9
4.1. Primici	6.757,6	7.743,4	6.010,7	6.250,0	6.596,6	274,5	1.611,0	4.160,6	550,5
4.1.1. Državna uprava	289,2	306,4	257,4	236,1	209,7	29,7	70,1	4,0	105,9
4.1.2. Ostali sektori	6.468,4	7.437,0	5.753,3	6.013,9	6.386,8	244,8	1.540,9	4.156,6	444,6
4.2. Rashodi	744,3	838,7	856,9	649,2	626,4	131,3	153,9	169,6	171,6
4.2.1. Državna uprava	56,3	261,1	240,0	180,6	184,3	45,9	42,2	41,9	54,3
4.2.2. Ostali sektori	430,4	577,5	616,9	468,6	441,0	85,4	111,7	127,6	117,3
5. Kapitalni računi	910,0	244,6	240,0	126,4	42,5	50,6	10,2	44,2	6,5
5.1. Primici	1.196,8	1.421,6	1.322,2	1.446,4	1.455,5	285,0	354,3	417,2	399,0
5.2. Rashodi	1.506,7	1.666,4	1.562,2	1.572,8	1.498,0	335,6	344,1	373,0	392,5

* Preliminarni podaci

prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovo je provela istovrsnu anketu krajem 2006. godine (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te iznosi 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. U razdoblju od 1993. do 1996. vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. shopping).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnove teretnog cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Počevši od siječnja 2011., zbog ukidanja evidencije platnog prometa s inozemstvom, pozicija prihoda od cestovnog teretnog prijevoza sastavlja se na temelju ekonometrijskog modela koji kao zavisnu varijablu koristi obujam robne razmjene. Rashodi od teretnog cestovnog prijevoza jednaki su troškovima prijevoza i osiguranja koji se odnose na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi
u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.*
1. Naknade zaposlenima	494,2	564,1	586,5	620,8	657,0	153,5	169,1	166,4	168,1
1.1. Prihodi	527,8	599,7	624,2	657,1	695,5	162,6	178,3	176,3	178,4
1.2. Rashodi	-33,6	-35,5	-37,6	-36,3	-38,5	-9,2	-9,2	-9,8	-10,3
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-920,6	-1.133,1	-1.172,9	-1.100,0	-1.037,4	-359,5	-415,3	-216,0	-46,6
2.1. Prihodi	174,5	194,6	62,6	97,6	60,1	8,0	33,2	10,9	-0,9
Od čega: Zadržana dobit	123,3	118,6	114,0	8,5	6,5	-9,6	1,4	15,6	-11,9
2.2. Rashodi	-1.095,1	-1.327,7	-1.110,3	-1.197,6	-1.097,5	-367,6	-448,4	-235,8	-45,7
Od čega: Zadržana dobit	-483,3	-508,5	-314,1	-995,2	-300,7	-208,5	17,5	-128,5	18,9
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-176,5	-158,0	-173,4	-304,1	-339,5	-79,2	-88,0	-61,2	-91,1
3.1. Prihodi	89,9	82,3	73,5	41,0	48,7	11,1	14,5	13,3	9,8
3.2. Rashodi	-266,4	-240,3	-246,9	-345,1	-388,2	-90,2	-102,4	-74,6	-101,0
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-488,3	-317,0	-103,2	-172,7	-893,8	-224,4	-222,0	-216,6	-230,7
4.1. Prihodi	110	217,4	106,3	119,7	146,3	13,3	34,9	46,6	51,6
4.2. Rashodi	-1.038,1	-1.034,3	-1.209,5	-1.292,5	-1.040,1	-737,7	-256,9	-263,2	-282,4
5. Derivati	16,7	-20,0	-30,0	-39,4	-66,6	-27,3	-31,9	-31,4	12,0
5.1. Prihodi	59,2	42,6	50,9	104,6	214,2	44,4	40,7	52,2	97,4
5.2. Rashodi	-76,8	-62,7	-80,9	-144,1	-280,8	-71,7	-72,6	-83,6	-85,4
6. Ostale usluge	1.109,6	1.090,5	1.066,9	1.127,6	1.185,7	263,0	307,7	217,8	397,3
6.1. Prihodi	1.316,0	1.341,7	1.298,8	1.379,9	1.444,8	330,2	365,1	358,7	390,8
6.2. Rashodi	-206,3	-251,2	-232,0	-252,2	-259,1	-67,2	-57,3	-61,0	-73,6

* Preliminarni podaci

izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavaka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova i Državnog zavoda za statistiku o broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja, komunikacijske i građevinske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimale su se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010. godine kada dolazi do ukidanja njegove evidencije prema karakteru transakcija. Počevši od 2011. godine, za procjenu pozicije ostale usluge, koja uključuje 30 različitih vrsta usluga čija je podjela propisana 6. izdanjem MMF-ova priručnika za platnu bilancu (*Balance of Payment Manual, 6th edition*), koristi se jedinstveno statističko istraživanje. Ovo istraživanje uključuje i komunikacijske usluge, čime se istodobno ukida posebno istraživanje o komunikacijskim uslugama, dok se usluge osiguranja i građevinske usluge i dalje prate zasebnim istraživanjima.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010. kada dolazi do ukidanja njegove evidencije prema karakteru transakcija. Počevši od 2011., ova pozicija na strani prihoda procjenjuje se modelom koji se temelji na agregiranim podacima banaka o priljevima fizičkih osoba rezidenata od strane nerezidenata. Na strani rashoda koriste se postojeća istraživanja o uslugama koja u sebi sadržavaju dio koji se odnosi na naknade zaposlenicima isplaćene nerezidentima. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Od prvog tromjesečja 2009. godine statističko praćenje zadržane dobiti usklađeno je s međunarodnim standardima, a svodi se na evidentiranje zadržane dobiti na tromjesečnoj osnovi, u razdoblju u kojem je dobit ostvarena. Prije toga zadržana dobit bila je evidentirana u mjesecu u kojem je donesena odluka o raspodjeli dobiti za prethodnu poslovnu godinu te se tako temeljila na dobiti ostvarenoj prethodne godine. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja[a,b]
u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[c]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-216,1	-970,2	-888,2	112,9	-25,8	-295,5	25,8	248,4	-4,6
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-270,2	-1.075,9	-894,4	253,8	-184,9	-84,6	-52,1	-30,4	-17,8
1.1.1. Sredstva	-273,3	-1.075,9	-1.009,3	237,4	-206,4	-94,2	-52,1	-30,4	-29,7
1.1.2. Obveze	3,1	0,0	114,9	16,3	21,5	9,6	0,0	0,0	11,9
1.2. Ostala ulaganja	54,1	105,7	6,2	140,9	159,1	-210,9	77,9	278,8	-13,9
1.2.1. Sredstva	20,9	106,8	-30,1	371,5	345,3	-26,4	77,9	280,0	-15,9
1.2.2. Obveze	33,9	-1,1	36,3	230,6	186,2	-184,5	0,0	-1,1	2,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	3.651,1	4.218,6	2.414,8	295,3	1.048,4	341,2	228,0	296,0	183,3
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	2.688,1	2.708,0	983,9	677,4	2.213,7	309,2	563,5	334,6	1.006,5
2.1.1. Sredstva	0,0	6,9	106,8	70,0	36,3	0,0	17,5	0,0	18,9
2.1.2. Obveze	2.688,1	2.714,8	1.090,8	947,3	2.250,1	309,2	581,0	334,6	1.025,3
2.2. Ostala ulaganja	963,0	1.510,6	1.430,9	-382,1	-1.165,3	32,0	-335,5	-38,6	-823,2
2.2.1. Sredstva	4,5	26,4	29,1	21,5	13,7	25,1	3,4	-5,3	-9,5
2.2.2. Obveze	967,6	1.537,0	1.460,0	360,6	-1.179,0	6,9	-332,1	-43,9	-832,5
Portfeljna ulaganja									
1. Sredstva	421,6	-360,8	-58,1	36,3	-208,6	70,9	-153,1	345,8	-36,0
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	342,6	-140,9	-111,4	174,3	-115,9	176,5	-11,2	-26,8	-74,8
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Ostali sektori	342,6	-140,9	-111,4	174,3	-115,9	176,5	-11,2	-26,8	-74,8
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	121,0	-529,7	-446,7	-105,9	624,4	-56,3	-112,0	-319,0	1.011,7
1.2.1. Obveznice	315,6	-431,4	-86,7	263,9	350,4	118,1	-80,5	416,6	-103,8
1.2.1.1. Država	0,1	0,0	0,0	-1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	267,8	-226,5	-52,5	157,3	348,8	20,3	-55,1	373,7	-89,9
1.2.1.3. Ostali sektori	47,7	-204,9	-33,7	98,1	1,6	97,8	-25,4	42,8	-13,9
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	105,4	-98,3	-360,5	-157,9	274,0	-244,5	-31,5	-97,6	158,6
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	109,7	-100,9	-341,4	-124,3	310,7	-265,0	-26,0	-76,7	148,4
1.2.2.3. Ostali sektori	-4,3	2,5	-19,0	-33,6	-36,7	20,5	-5,5	-20,9	10,2
2. Obveze[c]	757,5	-429,2	-979,1	-845,4	137,1	-339,9	-431,1	-280,6	-46,3
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	315,9	-85,1	-16,4	-168,0	-17,7	-190,5	-76,5	-15,1	-31,2
2.1.1. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	315,9	-85,1	-16,4	-168,0	-17,7	-190,5	-76,5	-15,1	-31,2
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	441,6	-344,2	-962,7	-677,3	-119,5	-149,3	-354,6	-265,7	-15,0
2.2.1. Obveznice	519,1	-229,3	-617,3	-380,8	-431,4	-111,4	-128,3	-447,5	-1,1
2.2.1.1. Država	83,0	-245,0	-862,9	-389,1	638,0	277,7	-108,9	467,4	1,8
2.2.1.2. Banke	0,1	4,7	-447,2	0,7	-7,0	0,1	0,0	-27,1	0,0
2.2.1.3. Ostali sektori	436,0	10,9	692,7	-8,1	-199,5	-155,4	-19,4	-22,6	-2,1
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	-77,5	-114,9	145,3	-296,5	-312,0	-79,9	-226,2	-151,8	-13,9
2.2.2.1. Država	-77,5	-114,9	145,4	-296,5	-312,1	-79,9	-226,2	-151,8	-14,1
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1

[a] HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR). [c] Preliminarni podaci

ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospijeća odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije povijesnih podataka od 1999. do 2006. godine.

Tekući transferi prikazuju se odvojeno za sektor država i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristila se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora sve do kraja 2010. kada dolazi do ukidanja njegove evidencije prema karakteru transakcija. Počevši od 2011. godine, transferi sektora država evidentiraju se na osnovi podataka Ministarstva financija te Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u slučaju mirovina isplaćenih nerezidentima. Osim poreza i

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja[a]

u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[b]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.
A. Financijski račun	1.359,7	2.967,1	1.371,1	742,7	302,9	698,1	92,4	-923,3	435,8
1. Sredstva	-1.653,3	-1.621,6	748,0	657,7	296,9	698,1	92,4	-923,3	429,8
1.1. Trgovinski krediti	-99,4	-126,5	138,4	183,9	-47,5	-147,9	-52,6	-19,4	67,3
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	-99,4	-126,5	138,4	183,9	-47,5	-147,9	-52,6	-19,4	67,3
1.1.2.1. Dugoročni krediti	-63,5	26,7	58,0	22,2	2,9	-2,6	1,0	0,4	4,2
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	-35,9	-153,2	80,5	161,7	-50,4	-145,3	-50,8	-18,9	63,1
1.2. Krediti	-4,5	-107,5	41,5	95,1	-1,4	8,6	-65,3	44,2	10,9
1.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	-32,6	-66,7	-20,5	-75,4	7,2	-10,1	-76,6	60,6	33,5
1.2.2.1. Dugoročni krediti	-25,4	-26,8	-28,7	-46,9	-22,4	-29,7	-52,7	56,9	31,9
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	-7,3	-39,9	49,2	-28,5	29,7	19,6	-23,9	3,6	1,6
1.2.3. Ostali sektori	28,1	-40,8	21,0	19,7	-8,7	19,0	11,3	-16,4	-22,6
1.2.3.1. Dugoročni krediti	26,1	-37,6	20,9	17,4	-14,7	-4,7	11,1	-26,1	-24,0
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	0,0	-3,2	0,1	37,1	26,0	14,3	0,2	9,7	1,4
1.3. Gotovina i depoziti	-1.549,4	-1.387,5	568,0	468,9	345,8	852,7	105,4	-848,1	236,8
1.3.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	-1.317,1	-136,4	423,7	417,0	-24,0	925,0	-7,0	-828,5	-349,6
1.3.3. Ostali sektori	-232,3	-1.251,2	144,3	51,9	178,1	-58,6	28,0	-119,6	2,1
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	3.012,9	4.612,8	1.623,8	78,5	160,8	1.126,8	504,6	-454,7	-337,5
2.1. Trgovinski krediti	313,5	32,0	-143,7	60,2	586,2	253,5	20,0	132,2	220,5
2.1.1. Država	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.1. Dugoročni krediti	-0,6	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	314,2	32,5	-143,7	60,2	586,2	253,5	20,0	132,2	220,5
2.1.2.1. Dugoročni krediti	165,0	34,9	-58,0	-25,4	147,6	3,1	-42,2	55,0	53,5
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	149,2	-2,4	-85,7	85,6	438,6	250,5	62,2	77,2	167,0
2.2. Krediti	2.890,3	3.703,9	590,5	36,3	905,0	861,4	73,0	947,7	491,6
2.2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Primljena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	161,0	96,7	7,4	134,4	90,7	162,8	157,5	-182,6	-47,0
2.2.2.1. Dugoročni krediti	161,0	65,0	24,3	134,4	90,7	-12,2	157,5	-7,6	-47,0
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	523,5	330,1	306,0	368,9	347,2	22,9	235,7	51,1	37,4
2.2.2.1.2. Otplate	-362,5	-265,2	-281,7	-234,5	-256,5	-35,1	-78,2	-58,8	-84,4
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	31,7	-31,7	0,0	0,0	175,0	0,0	-175,0	0,0
2.2.3. Banke	-1.065,0	115,2	-166,5	-192,7	-48,3	116,0	148,9	407,6	94,4
2.2.3.1. Dugoročni krediti	-630,8	-276,1	158,1	-322,9	375,1	304,4	15,6	13,0	42,1
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	1.216,2	609,4	1.219,2	849,3	1.108,3	360,9	306,1	101,7	339,6
2.2.3.1.2. Otplate	-1.847,0	-885,4	-1.061,1	-1.172,2	-733,2	-56,5	-290,5	-88,7	-297,5
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	-434,2	391,3	-324,6	130,2	-423,4	-188,4	133,3	420,6	52,3
2.2.4. Ostali sektori	3.794,4	3.492,0	764,4	94,5	-547,4	582,6	-233,4	-357,5	-539,1
2.2.4.1. Dugoročni krediti	3.184,9	3.175,7	488,1	-96,7	-922,3	155,1	-89,8	-320,3	-667,4
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	5.960,8	6.700,9	4.403,7	4.336,5	2.935,3	845,5	807,6	581,9	700,4
2.2.4.1.2. Otplate	-2.775,9	-3.525,2	-3.915,5	-4.433,2	-3.857,6	-690,3	-897,3	-902,2	-1.367,7
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	609,5	316,2	276,2	191,2	374,9	427,5	-143,6	-37,2	128,3
2.3. Gotovina i depoziti	-193,6	875,7	1.175,0	-19,0	929,7	518,8	411,3	-374,9	374,6
2.3.1. Država	-0,1	-0,1	-1,2	0,0	-1,0	0,5	-1,6	0,0	0,0
2.3.2. Banke	-193,6	867,1	1.197,2	-19,0	930,8	518,2	412,9	-374,9	374,6
2.3.3. Ostali sektori	0,1	8,7	-21,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostale obveze	2,7	1,3	2,0	1,1	0,6	0,1	0,2	0,2	0,1

[a] HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Preliminarni podaci

trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor država obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. Počevši od 2011. godine, pozicija radničke doznake i novčane pomoći i darovi ostalih sektora procjenjuje se modelom koji se temelji na agregiranim podacima banaka o priljevima fizičkih osoba rezidenata iz inozemstva te odljevima fizičkih osoba rezidenata u inozemstvo. Naplate po osnovi mirovina procjenjuju se na osnovi raspoloživih podataka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Također, transferi ostalih sektora dopunjuju se podacima istraživanja o razmjeni usluga s inozemstvom i posebnim transakcijama s inozemstvom koje sadržava poseban dio za eventualne transfere iz inozemstva ili prema inozemstvu. U tekuće se transfere kod sektora država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništvo. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanima s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun u dijelu kapitalnih transfera zasnivao se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010. godine. Od početka 2011. za sastavljanje računa kapitalnih transfera koriste se podaci Ministarstva financija te podaci istraživanja o razmjeni usluga s inozemstvom i posebnim transakcijama s inozemstvom. Podaci o eventualnim oprostima dugovanja također su dio kapitalnog računa.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kada su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine Direkcija za statistiku HNB-a pokrenula je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata. Obveznici izvješćivanja su javni bilježnici koji u okviru svojega redovnog posla saznaju za takve transakcije. Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih rezidenata u inozemstvu do kraja 2010. prikupljali su se u okviru sustava platnog prometa s inozemstvom, dok je od 2011. za ovu poziciju uvedeno praćenje putem obvezne prijave Direkciji za statistiku. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove. Počevši od 2009. godine, za nadopunu ovih pozicija upotrebljava se i statistika o trgovini vlasničkim i dužničkim vrijednosnim papirima koju dostavljaju Središnje klirinško depozitarno društvo i poslovne banke koje obavljaju poslove skrbništva nad vrijednosnim papirima. Tim podacima nadopunjuju se portfeljna ulaganja u onim dijelovima koji nisu potpuno pokriveni postojećim istraživanjima. Podaci za godine od 2006. do 2009. također su revidirani. Tako su, počevši od 2006. u platnu bilancu uključeni podaci o dužničkim vrijednosnim papirima domaćih izdavatelja kojima na domaćem tržištu trguju nerezidenti (portfeljna ulaganja, dužnički vrijednosni papiri na strani obveza).

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospijećem dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozicija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore država i banke je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica*

u milijunima kuna

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.*	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.*
A. TEKUĆI RAČUN (1+2+3+4+5+6)	-30.447,0	-37.822,4	-23.735,6	-18.686,9	-10.978,4	-13.610,2	-4.569,7	15.313,5	-9.109,6
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-30.447,0	-37.822,4	-23.735,6	-18.686,9	-10.978,4	-13.610,2	-4.569,7	15.313,5	-9.109,6
1.1. Primoci	144.196,8	154.043,8	126.335,3	136.296,8	147.953,9	28.740,2	37.475,8	57.618,1	23.919,8
1.2. Rashodi	-174.643,8	-191.866,2	-150.070,9	-154.983,6	-158.932,2	-37.550,9	-42.045,7	-42.304,6	-33.029,1
2. Roba i usluge (3+4)	-22.425,6	-26.606,4	-10.513,1	648,6	930,1	-10.044,5	-461,0	19.153,2	-7.717,6
2.1. Primoci	134.345,7	143.978,2	120.464,4	129.708,4	140.321,0	27.297,3	35.548,2	55.760,4	21.715,2
2.2. Rashodi	-156.771,3	-170.584,7	-130.977,5	-129.059,8	-139.390,9	-37.341,7	-36.009,2	-36.607,2	-29.433,0
3. Roba	-53.481,9	-70.496,2	-54.458,0	-43.648,2	-47.973,5	-11.564,8	-12.776,1	-12.229,5	-11.403,1
3.1. Primoci	64.161,6	70.414,9	56.336,3	66.044,6	72.731,3	16.569,9	19.812,9	20.845,5	15.503,0
3.2. Rashodi	-136.643,4	-140.911,1	-110.794,2	-109.692,7	-120.004,9	-27.933,6	-31.589,0	-33.075,0	-26.906,3
4. Usluge	31.056,3	43.890,8	43.944,9	44.296,8	48.903,6	1.520,5	11.314,9	7.410,0	28.658,2
4.1. Primoci	70.184,1	73.563,3	64.128,1	63.663,9	67.590,6	10.727,4	15.736,7	34.914,9	6.211,6
4.2. Rashodi	-39.127,8	-29.672,5	-20.183,2	-19.367,1	-19.687,0	-9.206,9	-4.421,8	-27.504,9	22.446,6
5. Dohodak	-8.021,4	-11.215,9	-13.277,5	-11.335,5	-11.908,5	-3.045,4	-4.107,9	-3.839,7	-1.915,5
5.1. Primoci	9.851,0	10.065,6	5.871,0	6.588,3	7.132,9	1.442,8	1.739,6	1.857,2	2.093,3
5.2. Rashodi	-17.872,4	-21.281,5	-19.093,4	-17.923,8	-19.041,4	-4.488,2	-5.847,5	-5.696,9	-4.008,8
6. Tekući transfer	7.577,9	7.784,0	7.004,9	6.038,1	6.980,2	1.434,1	2.029,3	2.067,1	1.449,7
6.1. Primoci	11.536,2	12.155,5	10.707,8	12.754,8	12.546,2	2.772,3	3.185,1	3.080,3	3.508,5
6.2. Rashodi	-3.958,4	-4.371,6	-3.702,9	-6.716,7	-5.566,0	-1.338,2	-1.155,8	-1.013,2	-2.058,8
B. KAPITALNI I FINANCIJSKI RAČUN (B1+B2)	37.560,4	39.112,1	31.745,7	19.925,0	12.968,2	16.844,9	1.600,1	-6.176,8	699,0
B1. Kapitalne transakcije	209,1	109,2	314,1	252,6	61,5	11,8	13,2	13,1	23,4
B2. Financijske transakcije, isključimo neto pričuve	37.560,4	39.002,8	31.745,7	19.925,0	12.968,2	16.844,9	1.600,1	-6.176,8	675,6
1. Izravna ulaganja	23.211,5	23.053,9	11.260,4	7.945,8	7.600,2	437,7	1.806,5	2.405,2	2.950,9
1.1. U inozemstvo	-1.988,3	-6.981,4	-6.505,5	-878,1	-179,8	-185,5	-169,1	-149,9	-144,0
1.2. U Hrvatsku	25.829,8	30.037,3	17.765,9	8.067,8	7.780,0	623,2	1.975,6	2.555,1	3.094,9
2. Portfeljna ulaganja	2.495,2	-5.711,7	2.991,6	3.356,3	4.799,5	3.057,6	4.013,9	1.108,5	-1.379,5
2.1. Sredstva	-3.107,9	-2.678,2	-4.042,4	-2.700,4	-3.885,9	-991,0	-1.125,7	-574,2	-1.195,0
2.2. Obveze	5.603,1	-3.033,5	7.034,0	6.056,7	8.685,4	4.048,7	5.139,6	1.682,8	-184,5
3. Financijski derivati	0,0	0,0	0,0	-1.838,9	-438,9	-51,1	-338,9	-629,1	-60,0
4. Ostala ulaganja	9.847,7	21.658,6	17.493,7	5.461,8	907,7	-3.497,4	-3.880,5	-7.680,4	7.911,1
4.1. Sredstva	-12.078,4	-11.992,5	-5.591,2	-4.831,8	-7.184,1	-160,6	-6.740,0	-6.477,0	6.233,5
4.2. Obveze	21.926,0	33.651,1	23.084,9	10.293,6	8.091,8	-3.336,8	2.859,5	-1.203,4	1.677,6
B3. Međunarodne pričuve	-315,0	-2.308,1	-5.511,2	-6.253,0	-2.922,6	-6.423,0	-3.114,0	-1.370,1	-1.996,0

* HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. * Preliminarni podaci
Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci za četvrto tromjesečje 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose i na učinak promjene valuta država članica EMU u euro. Podaci za četvrto tromjesečje 2008. upotpunjeni su procjenom povlačenja valute i depozita iz financijskog sustava prouzročenih strahom od učinka svjetske financijske krize.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka*
na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke						Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Devize		
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,7		5.648,8	3.787,8	1.861,0
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2		6.553,2	3.346,0	3.207,2
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2		6.435,4	3.173,3	3.262,0
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2		7.437,3	3.834,5	3.602,8
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2		8.724,4	4.526,9	4.197,5
2007.	prosinac	9.307,4	0,9	0,7		9.306,5	4.533,9	4.772,6
2008.	prosinac	9.120,9	0,7	0,2		9.120,0	2.001,8	7.118,2
2009.	prosinac	10.375,8	331,7	0,2		10.043,9	2.641,4	7.402,6
2010.	prosinac	10.660,3	356,7	0,7		10.303,0	3.274,9	7.028,0
2011.	siječanj	10.456,2	45,3	0,7		10.410,2	3.441,2	6.969,0
	veljača	10.464,0	46,4	0,7		10.417,0	2.871,5	7.545,5
	ožujak	11.423,8	421,0	0,7		11.002,0	4.058,9	6.943,1
	travanj	11.336,3	331,1	0,7		11.004,5	4.007,4	6.997,1
	svibanj	11.394,4	400,4	0,7		10.993,3	2.907,3	8.086,0
	lipanj	11.422,3	430,0	0,7		10.991,6	2.883,2	8.108,4
	srpanj	11.282,9	290,7	0,7		10.991,5	3.154,1	7.837,4
	kolovoz	11.247,3	259,2	0,7		10.987,4	3.055,6	7.931,8
	rujan	11.323,8	347,8	0,7		10.975,3	3.097,7	7.877,6
	listopad	11.220,5	241,0	0,7		10.978,8	2.834,1	8.144,7
	studeni	11.420,4	433,7	0,7		10.986,0	2.922,6	8.063,4
	prosinac	11.494,9	490,7	0,2		11.004,0	2.730,7	8.273,2

* Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka • Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a *International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001.*

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

na kraju razdoblja, u milijunima eura

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
A. Službene međunarodne pričuve	10.660,3	10.456,2	10.464,0	11.423,8	11.336,3	11.394,4	11.422,3	11.232,9	11.217,3	11.323,8	11.220,5	11.420,4	11.194,9
1) Devizne pričuve (u konvertibilnoj stranoj valuti)	8.794,8	8.516,6	8.701,5	9.435,8	8.607,0	10.188,8	10.444,1	10.331,9	10.877,9	10.619,7	10.220,3	10.959,0	10.694,0
a) Dužnički vrijednosni papiri	7.028,5	6.967,4	7.245,9	7.022,8	6.997,1	8.061,6	8.200,8	7.739,9	7.822,3	7.878,1	8.047,3	8.146,4	8.103,2
Od toga: Izdavatelji sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava, ali locirani u inozemstvu													
b) Ukupno valuta i depoziti kod:	1.766,3	1.547,2	1.455,5	2.413,0	1.609,8	2.127,3	2.243,2	2.592,0	3.055,6	2.741,6	2.173,0	2.812,6	2.590,7
i) Ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	1.576,4	1.416,1	1.319,4	2.306,2	1.496,9	1.987,5	975,2	1.033,2	1.488,8	1.177,3	2.031,1	2.719,8	2.468,7
a) Banaka sa sjedištem u zemlji o kojoj se izvještava													
Od toga: Locirane u inozemstvu													
ii) Banaka sa sjedištem izvan zemlje o kojoj se izvještava	189,9	131,2	136,1	106,8	113,0	1.039,8	1.268,1	1.558,8	1.566,8	1.564,3	141,8	92,8	122,1
Od toga: Locirane u zemlji o kojoj se izvještava													
c) Pričuvna pozicija u MMF-u	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
d) Posebna prava vučenja (SDR)	356,7	345,1	346,4	412,0	511,3	410,1	398,0	338,7	339,2	317,8	340,0	351,2	350,7
e) Zlato													
f) Ostale devizne pričuve	1.508,6	1.593,9	1.417,0	1.645,9	2.097,6	865,0	640,0	562,1		356,1	660,1	110,0	140,0
Obrnuti repo poslovi	1.508,6	1.593,9	1.415,9	1.645,9	2.097,6	865,0	640,0	562,1		356,1	660,1	110,0	140,0
B. Ostale devizne pričuve													
Oročeni depoziti													
C. Ukupno (A+B)	10.660,3	10.456,2	10.464,0	11.423,8	11.336,3	11.394,4	11.422,3	11.232,9	11.217,3	11.323,8	11.220,5	11.420,4	11.194,9
II. Obveze prema rezidentima izvan područja nadležnosti središnje banke (domaća valuta)													
1. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (ukupno neto odljevi do 1 godine):	-1.234,9	-1.227,8	-1.257,3	-685,3	-679,3	-688,0	-673,8	-517,3	-500,8	-515,4	-519,5	-723,8	-679,5
a) Hrvatska narodna banka													
Do 1 mjesec	Glavnica												
	Kamate												
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica												
	Kamate												
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica												
	Kamate												
b) Središnja država (bez republičkih fondova)	-1.234,9	-1.227,8	-1.257,3	-685,3	-679,3	-688,0	-673,8	-517,3	-500,8	-515,4	-519,5	-723,8	-679,5
Do 1 mjesec	Glavnica	-16,4	-0,1	-43,0	-18,4	-11,0	-38,2	-14,8	-17,8	-11,6	-14,9	-12,5	-220,7	-140,2
	Kamate	-0,1	-0,2	-4,4	-1,3	-6,6	-1,6	-5,0	-0,2	-5,1	-1,0	-0,8	-0,9	-6,5
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica	-882,2	-942,6	-166,1	-126,4	-124,3	-92,0	-285,7	-105,0	-134,5	-151,0	-170,8	-94,7	-112,3
	Kamate	-15,1	-18,1	-26,5	-18,3	-17,4	-10,5	-24,2	-15,4	-22,5	-16,0	-22,7	-15,4	-20,5
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica	-170,5	-166,1	-155,4	-298,3	-298,6	-295,1	-134,3	-129,3	-122,5	-99,3	-109,8	-204,6	-208,7
	Kamate	-142,5	-200,6	-162,8	-226,6	-221,5	-258,6	-209,8	-249,8	-204,7	-232,3	-196,8	-226,6	-191,2
2. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova, deviznih ročnica i međuvalutnih swapova u odnosu na domaću valutu													
a) Kratke pozicije (-)													
Do 1 mjesec													
Preko 1 do 3 mjeseca													
Preko 3 mjeseca do 1 godine													
b) Duge pozicije (+)													
Do 1 mjesec													
Preko 1 do 3 mjeseca													
Preko 3 mjeseca do 1 godine													
3. Ostalo												-3,5	
- Odljevi s osnove repo poslova (-)												-3,5	
Do 1 mjesec	Glavnica											-3,5	
	Kamate												
Preko 1 do 3 mjeseca	Glavnica												
	Kamate												
Preko 3 mjeseca do 1 godine	Glavnica												

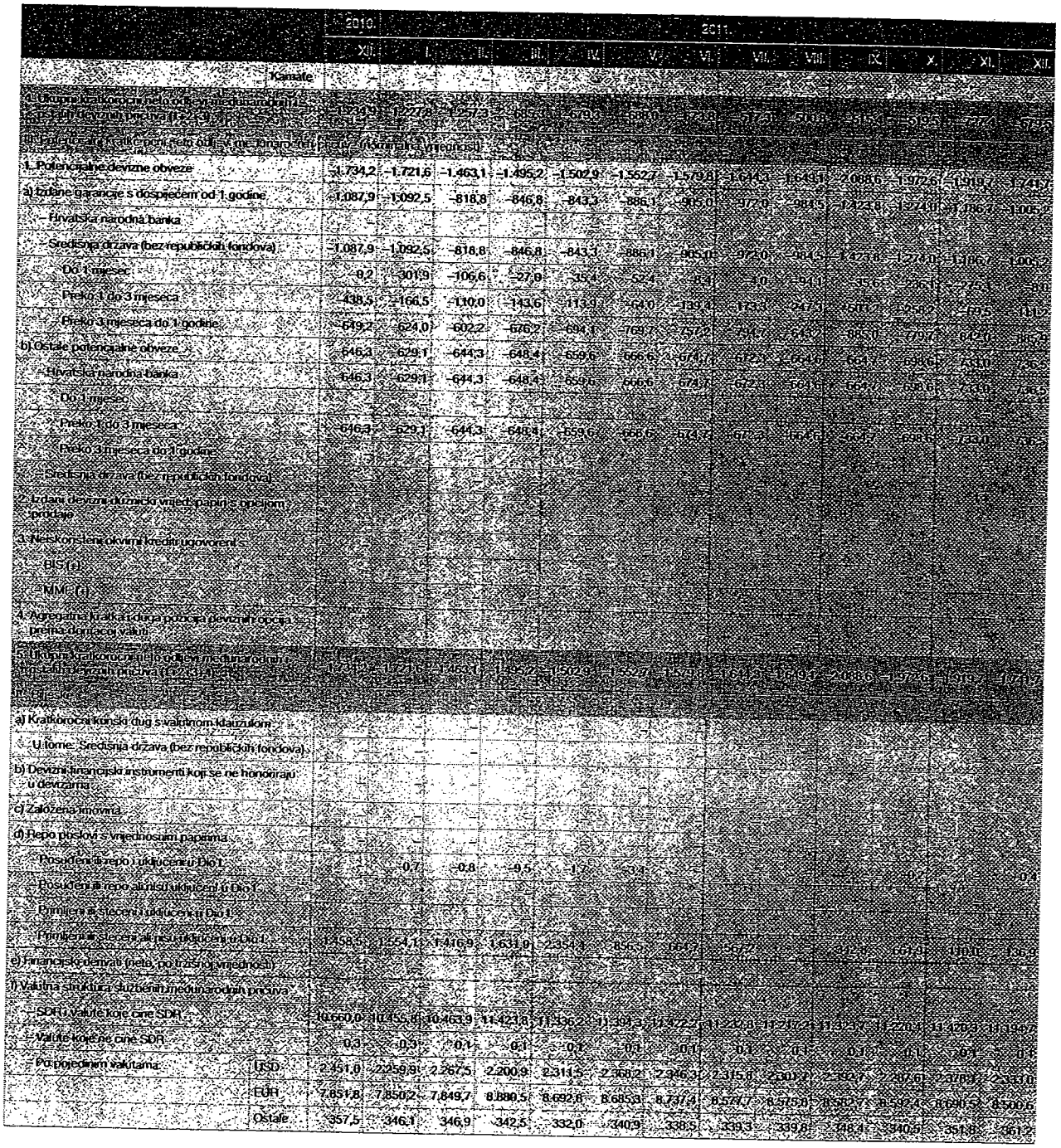

Kamate	2010. XII.	2011. I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
I. Potencijalne devizne obveze	-1.734,2	-1.721,6	-1.463,1	-1.495,2	-1.502,9	-1.552,7	-1.570,8	-1.614,3	-1.643,1	-2.088,6	-1.972,6	-1.919,7	-1.741,7
a) Izdane garancije s dospijećem od 1 godine	-1.087,9	-1.092,5	-816,8	-846,8	-843,3	-886,1	-905,0	-972,0	-994,5	-1.423,8	-1.274,0	-1.196,7	-1.005,2
- Hrvatska narodna banka													
- Središnja država (bez republičkih fondova)	-1.087,9	-1.092,5	-816,8	-846,8	-843,3	-886,1	-905,0	-972,0	-994,5	-1.423,8	-1.274,0	-1.196,7	-1.005,2
Do 1 mjeseca	-9,2	-301,9	-106,6	-27,9	-35,4	-52,4	-64,1	-71,0	-94,0	-556,6	-361,1	-277,4	-80,0
Preko 1 do 3 mjeseca	-438,5	-166,5	-110,0	-143,6	-113,3	-64,0	-139,4	-172,0	-247,1	-601,1	-258,2	-170,5	-111,2
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-640,2	-624,0	-602,2	-676,7	-694,1	-769,7	-701,2	-729,0	-653,4	-265,9	-654,7	-748,8	-813,9
b) Ostale potencijalne obveze	-646,3	-629,1	-644,3	-648,4	-659,6	-666,6	-674,1	-672,3	-648,6	-664,7	-698,6	-723,0	-736,5
- Hrvatska narodna banka	-646,3	-629,1	-644,3	-648,4	-659,6	-666,6	-674,1	-672,3	-648,6	-664,7	-698,6	-723,0	-736,5
- Do 1 mjeseca													
- Preko 1 do 3 mjeseca	-646,3	-629,1	-644,3	-648,4	-659,6	-666,6	-674,1	-672,3	-648,6	-664,7	-698,6	-723,0	-736,5
- Preko 3 mjeseca do 1 godine													
- Središnja država (bez republičkih fondova)													
2. Izdani devizni dužnički vrijednosni papiri s opcijom prodaje													
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni													
- BIS (-)													
- MMF (-)													
4. Agregatna kratkoročna potraživanja deviznih procjena prema domaćoj valuti													
5. Ukupna kratkoročna neto odljevna međunarodnih pričuva (1+2+3+4)	-1.734,2	-1.721,6	-1.463,1	-1.495,2	-1.502,9	-1.552,7	-1.570,8	-1.614,3	-1.643,1	-2.088,6	-1.972,6	-1.919,7	-1.741,7
II. Devizna likvidnost													
a) Kratkoročni ulozi s valutnom klauzulom													
U tome: Središnja država (bez republičkih fondova)													
b) Devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama													
c) Založena imovina													
d) Repo poslovi s vrijednosnim papirima													
Posuđena repo imovina uključena u Do 1		-0,7	-0,8	-0,5	-1,2	-0,4						-0,2	-0,4
Posuđena repo imovina uključena u Do 1													
Primljena sekundarna repo imovina uključena u Do 1													
Primljena sekundarna repo imovina uključena u Do 1	1.458,3	1.541,1	1.416,9	1.631,9	1.354,4	856,1	661,1	567,7	342,4	601,4	1.010,0	1.106,2	
e) Financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)													
f) Valutna struktura službenih međunarodnih pričuva													
SDR (i valute koje čine SDR)	10.660,0	10.455,8	10.463,9	11.423,8	11.336,2	11.391,3	11.472,2	11.444,8	11.297,2	11.343,7	11.220,1	11.470,8	11.199,7
- Valute koje ne čine SDR	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
- Po pojedinim valutama: USD	2.451,0	2.259,8	2.267,5	2.200,9	2.311,5	2.368,2	2.346,3	2.315,8	2.301,1	2.330,7	2.487,6	2.478,2	2.331,0
EUR	7.851,8	7.850,2	7.849,7	8.880,5	8.692,8	8.685,3	8.777,4	8.577,7	8.575,0	8.562,3	8.604,5	8.900,6	8.900,6
Ostale	357,5	346,1	346,9	342,5	332,0	340,9	338,5	339,3	339,8	346,4	340,5	351,8	361,2

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost • Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a *International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001.*

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospijeća, devizne oročene depozite s preostalim dospijećem do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospijeća izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i

plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak –) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država te stanje devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak –) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospijećem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	EUR/HRK	CHF/HRK	GBP/HRK	USD/HRK
2002		7,406976	5,014925	11,733108	7,972490
2003		7,564248	4,978864	10,943126	6,704449
2004		7,495650	4,854396	11,148782	6,031216
2005		7,400047	4,780590	10,827181	5,949959
2006		7,322849	4,656710	10,740292	5,839170
2007		7,336019	4,486302	10,731537	5,353933
2008		7,223178	4,553618	9,101622	4,934417
2009		7,339554	4,861337	8,233112	5,280570
2010		7,282303	5,285659	8,494572	5,500115
2011		7,434204	6,035029	8,566138	5,743508
2011	siječanj	7,396420	5,944304	8,224773	5,537879
	veljača	7,410873	5,910786	8,253428	5,431376
	ožujak	7,393749	5,746383	8,346761	5,285364
	travanj	7,362212	5,674406	8,380644	5,305235
	svibanj	7,391226	5,660241	8,407499	5,342271
	lipanj	7,417196	5,674670	8,358008	5,348999
	srpanj	7,419738	5,708096	8,367082	5,393281
	kolovoz	7,454965	6,057745	8,585490	5,397441
	rujan	7,466044	6,230744	8,570141	5,420572
	listopad	7,483524	6,089839	8,662293	5,467645
	studeni	7,487535	6,062743	8,721751	5,512767
	prosinac	7,507179	6,112429	8,883743	5,688601

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke • Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	EUR/HRK	CHF/HRK	GBP/HRK	USD/HRK
2002.		7,427402	5,210256	11,451442	7,335744
2003.		7,646099	4,901551	10,860544	6,118506
2004.		7,671214	4,974314	10,824374	5,636083
2005.		7,375626	4,744388	10,753209	6,233626
2006.		7,345081	4,571248	10,943208	5,578401
2007.		7,325191	4,412464	9,963453	4,985456
2008.		7,324425	4,911107	7,484595	5,155504
2009.		7,306199	4,909420	8,074040	5,069300
2010.		7,385173	5,929961	8,608431	5,568252
2011.		7,530402	6,194817	8,986181	5,819940
	siječanj	7,407203	5,709707	8,566211	5,483331
	veljača	7,414820	5,766951	8,648029	5,376354
	ožujak	7,382807	5,687709	8,424015	5,241216
	travanj	7,414491	5,706354	8,245703	4,947426
	svibanj	7,431893	6,123338	8,578944	5,200315
	lipanj	7,473963	6,159941	8,70512	5,427705
	srpanj	7,452074	6,212340	8,488519	5,215980
	kolovoz	7,476381	6,309381	8,463443	5,183776
	rujan	7,432021	6,179481	8,611521	5,193694
	listopad	7,465329	6,116464	8,509924	5,281519
	studeni	7,496516	6,101372	8,240629	5,080650
	prosinac	7,530402	6,194817	8,986181	5,819940

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja • Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi, 2005. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator		Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks potrošačkih cijena	Indeks cijena pri proizvođačima	Jedinični troškovi rada u industriji	Jedinični troškovi rada u ukupnom gospodarstvu
2002.	prosinac	102,66	103,92	101,67	111,99	106,10
2003.	prosinac	103,17	104,36	102,21	104,65	104,82
2004.	prosinac	101,23	102,14	99,97	103,20	102,54
2005.	prosinac	100,26	99,62	100,99	100,79	100,20
2006.	prosinac	98,76	99,03	101,09	91,20	94,34
2007.	prosinac	97,20	94,18	98,84	87,08	89,94
2008.	prosinac	96,12	92,10	94,82	87,70	90,27
2009.	prosinac	96,36	91,83	92,00	88,10	87,09
2010.	prosinac	100,14	95,58	95,15	89,25	92,10
2011.	siječanj	100,41	96,77	95,65		
	veljača	100,30	94,72	94,81		
	ožujak	99,66	94,46	94,28	91,79	92,99
	travanj	98,78	93,92	93,80		
	svibanj	99,41	94,33	93,77		
	lipanj	99,72	95,01	94,34	90,17	91,70
	srpanj	99,97	95,27	94,79		
	kolovoz	100,55	96,12	94,49		
	rujan	101,05	96,81	95,25	89,78	92,92
	listopad	100,91	96,43	94,56		
	studeni	100,83	96,23	94,27		
	prosinac	101,50	97,54	94,87		

[a] Prikazane su vrijednosti tromjesečni podatak. [b] Preliminarni podaci

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune • Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema odabranim valutama glavnih trgovinskih partnera. Valute glavnih trgovinskih partnera i njihovi ponderi određeni su na osnovi strukture uvoza i izvoza robe prerađivačke industrije, pri

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

u milijunima eura

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Vlada	6.612,2	6.041,8	6.507,6	6.998,1	6.776,5	6.950,3	6.767,6	6.779,2	6.777,4	6.780,9	6.702,0	6.701,8	6.693,1
Kratkoročni	469,2	468,0	507,6	722,9	697,1	651,5	496,4	323,2	325,7	171,7	169,0	190,2	157,9
Instrumenti tržišta novca	468,3	468,0	507,6	547,9	521,3	475,3	321,4	323,2	325,7	171,7	169,0	190,2	157,9
Krediti	0,0	0,0	0,0	175,0	175,8	176,2	175,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.133,1	5.978,1	6.000,1	6.266,2	6.185,5	6.238,8	6.271,1	6.520,8	6.616,6	6.611,9	6.770,2	6.701,8	6.693,1
Obveznice	4.313,1	4.177,9	4.191,7	4.467,1	4.384,4	4.403,1	4.318,0	4.865,4	4.863,3	4.850,6	4.837,7	4.901,2	4.926,5
Krediti	1.819,9	1.800,2	1.808,4	1.799,2	1.801,1	1.835,7	1.953,2	1.655,4	1.753,3	1.761,3	1.932,5	1.800,6	1.766,6
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Kratkoročni	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Banke	10.753,0	10.639,6	10.806,0	11.258,4	11.440,8	12.053,9	11.964,1	11.265,6	10.758,1	10.328,6	10.301,4	10.157,0	10.157,0
Kratkoročni	3.003,5	2.746,7	2.835,0	2.927,7	3.049,6	3.249,2	3.450,2	2.993,2	2.747,2	3.264,3	3.117,8	3.301,4	3.157,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	930,1	596,2	626,2	749,4	818,6	894,4	877,9	612,1	391,1	1.011,5	811,0	1.155,6	1.011,1
Gotovina i depoziti	2.073,0	2.150,2	2.208,5	2.178,1	2.230,7	2.354,6	2.572,1	2.381,0	2.356,0	2.252,7	2.306,7	2.145,7	2.145,7
Ostale obveze	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,4	0,2	0,3	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	7.749,5	7.892,9	8.014,0	8.362,0	8.454,1	8.788,9	8.546,2	8.271,4	8.110,9	7.891,4	7.826,8	8.084,0	8.056,0
Obveznice	6,9	6,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,6	2,7	2,7	2,4	4,9
Krediti	3.355,7	3.335,8	3.347,9	3.628,0	3.626,0	3.692,2	3.705,8	3.790,4	3.733,2	3.633,6	3.799,1	3.599,5	3.739,7
Gotovina i depoziti	4.384,9	4.548,2	4.671,7	4.734,0	4.828,4	5.096,7	4.840,3	4.480,6	4.377,0	4.255,3	4.025,0	4.482,1	4.311,4
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	20.929,2	21.223,2	21.180,1	21.142,7	21.513,7	21.122,3	21.153,3	21.164,2	20.913,0	20.804,9	20.804,1	20.570,4	20.135,7
Kratkoročni	1.613,5	1.714,9	1.870,3	1.756,7	1.555,0	1.570,1	1.619,7	1.626,0	1.626,8	1.611,1	1.594,9	1.615,7	1.485,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Krediti	519,1	648,5	802,4	834,5	646,3	654,3	647,7	647,6	627,6	579,9	569,4	583,3	415,7
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	30,9	33,3	32,6	33,0	32,7	33,0	31,1	30,9	30,8	30,0	27,6	30,8	33,9
Ostale obveze	1.063,5	1.033,1	1.035,3	889,2	876,0	882,8	940,9	947,5	968,4	1.001,3	997,9	1.001,6	1.035,5
Kašnjenja otplate glavnice	892,8	862,0	863,4	746,6	732,0	740,4	789,4	793,2	811,8	835,9	832,1	834,3	861,8
Kašnjenja otplate kamata	170,7	171,1	171,9	142,6	144,0	142,4	151,5	154,2	156,6	165,3	165,8	167,3	173,7
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	19.315,7	19.508,3	19.310,4	19.385,5	19.496,2	19.557,7	19.490,6	19.538,4	19.292,3	19.193,7	19.076,6	18.954,7	18.696,5
Obveznice	1.590,1	1.748,0	1.450,6	1.437,5	1.442,8	1.443,9	1.413,0	1.399,4	1.401,0	1.392,0	1.404,5	1.419,0	1.386,2
Krediti	17.437,1	17.482,8	17.568,3	17.857,5	17.797,5	17.854,0	17.829,7	17.871,0	17.623,2	17.518,2	17.463,9	17.326,8	17.178,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	268,4	277,6	290,8	290,4	255,9	259,9	247,8	268,1	268,1	193,5	208,1	208,9	131,4

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja													
Kratkoročni	923,8	886,6	979,2	945,0	906,5	931,0	1.000,4	1.006,5	1.111,0	1.148,1	1.207,2	1.151,3	1.124,7
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	765,2	726,8	812,8	763,5	728,0	741,8	812,8	805,1	875,5	910,1	960,1	900,2	860,2
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	158,6	159,8	166,4	181,4	180,6	189,2	187,6	201,5	235,4	238,0	246,2	251,1	264,5
Kašnjenja otplate glavnice	124,5	124,7	130,3	147,0	144,2	153,8	159,5	162,3	195,6	199,5	203,9	206,6	207,5
Kašnjenja otplate kamata	34,2	35,1	36,1	35,4	36,4	35,4	28,1	39,3	39,8	40,5	42,3	44,5	56,9
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	7.274,0	7.149,4	6.976,7	6.918,1	6.878,6	6.618,6	6.447,6	6.464,1	6.607,7	6.557,2	6.402,4	6.325,0	6.013,6
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	7.271,0	7.146,4	6.973,7	6.915,0	6.875,5	6.615,6	6.444,6	6.461,1	6.556,7	6.553,6	6.398,7	6.322,2	6.009,0
Trgovinski krediti	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	3,7	3,7	2,8	4,6
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Portfolio ulaganja													

čemu ponderi odražavaju izravnu uvoznu konkurenciju, izravnu izvoznu konkurenciju i izvoznu konkurenciju na trećim tržištima (vidi Okvir 2. Biltena HNB-a broj 165, 2011.). Skupinu zemalja za formiranje indeksa efektivnog tečaja kune čini 16 zemalja partnera, a to su: a) iz područja eurozone osam zemalja: Austrija (ponder 6,9%), Belgija (2,8%), Francuska (6,4%), Njemačka (22,5%), Italija (21,4%), Nizozemska (3,2%), Slovenija (6,5%) i Španjolska (2,6%); b) iz EU, a izvan eurozone, pet zemalja: Češka (2,8%), Madžarska (2,6%), Poljska (2,8%), Švedska (1,9%) i Velika Britanija (3,9%); te c) izvan EU tri zemlje: SAD (7,6%), Japan (4,0%) i Švicarska (2,2%). Referentno razdoblje za izračun pondera je prosjek razdoblja od 2007. do 2009. godine. Serije baznih indeksa preračunate su na bazi 2005. godine.

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja agregatni je pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena ili troškova (odnos indeksa cijena ili troškova u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se primjenjuju indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, indeksi potrošačkih cijena, odnosno harmonizirani indeksi potrošačkih cijena za zemlje članice EU, indeksi jediničnih troškova rada u ukupnom gospodarstvu i u industriji. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine primjenjuju indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Jedinični troškovi rada za Hrvatsku izračunati su kao omjer naknada po zaposlenom u tekućim cijenama i proizvodnosti rada u stalnim cijenama (više o izračunu jediničnih troškova rada vidi u Okviru 1. Biltena HNB-a broj 141, 2008.). Podaci o realnom efektivnom tečaju za posljednji su mjesec preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka o deflatorima koji se primjenjuju u izračunu indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima • Inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospijeću, depozita primljenih od stranih osoba te trgovinskih kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim dospijećem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana), a od prosinca 2005. obuhvaća i obveze rezidenata na osnovi ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire izdane na domaćem tržištu.

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Sektor država prikazuje inozemne dugove opće države, koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove (uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske ceste i do 31. prosinca 2007. Hrvatske autoceste, koje se nakon tog datuma prikazuju u sklopu ostalih domaćih sektora u podsektoru javnih poduzeća) te lokalnu državu. Sektor središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor banke prikazuje dugove banaka. Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%).

Unutar svakoga sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospijeću, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza.

Stanje bruto inozemnog duga uključuje nepodmirene dospjele obveze s osnove glavnice i kamata, obračunate nedospjele kamate te buduće otplate glavnice.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor
u milijunima eura

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Bruto inozemni dug javnog sektora													
Kratkoročni	651,1	755,2	933,8	1.149,9	985,0	962,9	779,1	617,5	571,4	416,7	392,4	375,4	317,3
Instrumenti tržišta novca	468,3	469,8	507,6	547,9	521,5	475,3	321,4	323,2	274,0	171,7	168,0	190,7	157,9
Krediti	108,6	212,0	353,0	529,9	392,0	415,4	385,3	221,1	222,6	174,3	160,5	109,7	109,7
Gotovina i depoziti	1,2	1,1	1,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	73,1	72,2	72,2	71,7	71,4	72,2	72,2	73,1	72,9	70,8	63,1	74,9	49,7
Kašnjenja otplate glavnice	69,3	68,5	68,4	68,0	67,6	68,3	68,2	69,0	68,6	70,4	59,7	70,8	46,6
Kašnjenja otplate kamata	3,8	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9	4,1	4,2	4,3	0,4	3,4	4,1	3,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	13.346,4	13.143,4	12.936,2	13.905,1	13.250,3	13.266,9	13.425,3	13.914,8	13.829,0	13.782,8	13.793,7	13.766,5	13.522,1
Obveznice	5.579,9	5.451,6	5.162,4	5.430,7	5.325,8	5.381,3	5.294,2	5.625,1	5.672,0	5.680,0	5.691,5	5.672,9	5.642,0
Krediti	7.495,1	7.430,9	7.501,7	7.993,2	7.661,4	7.691,9	7.859,0	7.909,1	7.745,5	7.716,7	7.720,4	7.707,2	7.525,3
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	271,4	260,9	271,8	271,2	237,1	241,1	230,1	232,6	50,8	70,8	70,8	70,8	114,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	366,8	299,4	280,8	228,2	215,0	218,0	86,2	87,2	152,6	164,0	219,6	154,0	216,7
2. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor													
Kratkoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5,4	4,9	4,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,8	3,8	2,7	2,7	2,7	2,7
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	5,4	4,9	4,9	3,9	3,9	3,9	3,9	3,8	3,8	2,7	2,7	2,7	2,7
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor													
Kratkoročni	4.336,3	4.147,4	4.280,2	4.257,6	4.316,8	4.508,0	4.707,3	4.325,0	4.098,4	4.630,5	4.530,4	4.705,1	4.477,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.340,6	1.032,7	1.075,6	1.219,9	1.248,5	1.309,6	1.315,2	1.038,6	796,1	877,4	868,6	922,4	828,1
Gotovina i depoziti	2.073,0	2.150,2	2.206,6	2.187,1	2.230,7	2.354,0	2.572,1	2.381,0	2.325,9	2.796,7	2.716,7	2.854,7	3.000,6
Trgovinski krediti	30,9	33,3	32,6	33,0	32,7	33,0	31,1	30,9	30,8	30,0	27,6	30,9	33,9
Ostale obveze	991,8	961,1	963,4	817,8	804,9	810,7	868,8	874,5	895,6	926,7	924,1	926,9	960,0
Kašnjenja otplate glavnice	824,3	793,5	795,0	678,2	664,5	672,0	721,2	724,3	743,0	765,6	764,4	763,5	780,3
Kašnjenja otplate kamata	167,5	167,6	168,4	139,1	140,5	138,7	147,7	150,2	152,6	161,2	159,8	163,4	179,8
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	19.846,4	20.231,0	20.383,9	20.904,7	20.881,9	21.314,5	20.878,8	20.642,1	20.392,1	20.021,6	19.927,1	20.101,3	20.065,7
Obveznice	332,2	483,2	479,9	464,7	466,4	462,7	433,9	440,0	436,9	435,5	433,4	462,8	433,6
Krediti	15.104,9	15.175,7	15.182,9	15.656,7	15.538,2	15.706,2	15.556,8	15.673,8	15.530,6	15.343,5	15.361,2	15.316,7	15.272,1
Gotovina i depoziti	4.384,9	4.548,2	4.671,7	4.734,0	4.828,4	5.096,7	4.846,3	4.480,6	4.377,0	4.195,1	4.075,0	4.282,1	4.314,4
Trgovinski krediti	24,3	23,9	49,4	49,3	48,9	49,0	47,8	47,7	47,6	47,5	47,5	47,4	46,6
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	7.831,0	7.736,6	7.675,1	7.635,8	7.552,4	7.311,7	7.369,8	7.383,5	7.519,4	7.522,5	7.190,0	7.323,0	7.211,0
Dugoročni (=2+3)	19.351,8	20.235,9	20.388,8	20.908,6	20.885,8	21.318,4	20.882,7	20.645,9	20.395,9	20.024,3	19.929,8	20.104,0	20.068,4

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor • Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora.

Javni sektor pritom obuhvaća opću državu (koja uključuje Republiku Hrvatsku, područne fondove i lokalnu državu), središnju banku, javna i mješovita poduzeća te HBOR. Javna poduzeća su poduzeća u 100%-tnom vlasništvu poslovnih subjekata iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji poslovni subjekt iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora.

Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima
u milijunima eura

	Bruto inozemni dug 31.12. 2011.	Trenutačno dospijeće	Projekcija otplate glavnice												
			1.tr. 2012.	2.tr. 2012.	3.tr. 2012.	4.tr. 2012.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ostalo
Kratkoročni	157,9	0,0	109,4	13,9	5,1	29,5	157,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	157,9	0,0	109,4	13,9	5,1	29,5	157,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	6.838,1	0,0	148,1	88,7	32,6	59,6	329,1	290,8	653,3	980,7	133,5	114,2	481,9	1.220,0	2.634,7
Obveznice	4.926,5	0,0	117,7	32,6	0,2	0,0	150,5	118,0	186,2	700,7	6,3	18,5	401,6	1.151,0	1.893,4
Krediti	1.911,6	0,0	30,4	56,1	32,4	59,6	178,6	172,7	467,1	280,0	127,2	95,7	80,1	69,0	741,3
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Središnja banka (HNB)	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Opća država	1.627,9	0,2	2.601,5	0,0	0,0	0,0	2.601,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni	3.572,0	0,2	2.663,7	298,5	283,5	336,0	3.571,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	511,1	0,0	443,7	15,0	0,0	52,4	511,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	3.060,6	0,0	2.220,0	283,5	283,5	283,5	3.060,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate glavnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kašnjenja otplate kamata	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	8.056,0	0,0	950,8	322,0	337,8	470,5	2.081,0	1.820,7	855,6	365,7	736,2	1.198,2	588,4	330,9	79,2

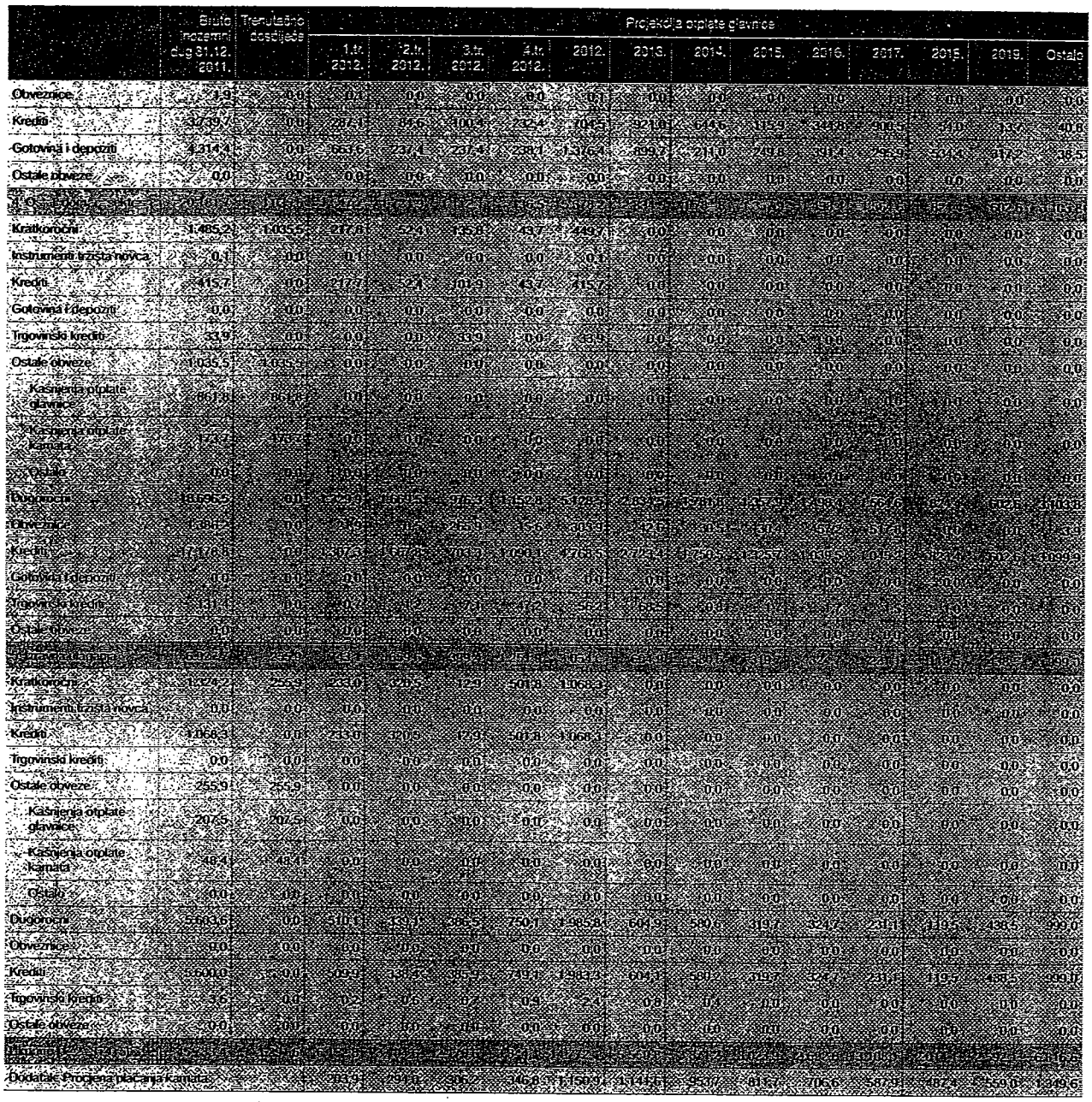

	Bruto inozemni dug 31.12. 2011.	Trenutačno dospijeće	Projekcija otplate glavnice											
			1.tr. 2012.	2.tr. 2012.	3.tr. 2012.	4.tr. 2012.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	Ostalo
Obveznice	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Krediti	37.39.7	0.0	287.1	91.6	100.4	272.4	704.5	921.0	514.6	111.9	34.0	0.0	0.0	33.0	40.6
Gotovina i depoziti	1.314.4	0.0	561.6	237.4	237.4	238.1	1.274.4	209.7	21.0	7.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostale obveze	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Opće države	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kratkoročni	1.465.2	1.035.5	217.8	2.4	13.8	4.7	448.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Instrumenti tržišta novca	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Krediti	415.7	0.0	217.7	2.4	10.5	4.7	415.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Gotovina i depoziti	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Trgovinski krediti	33.9	0.0	0.0	0.0	33.9	0.0	33.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostale obveze	1.035.5	1.035.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kašnjenja otplate glavnice	861.6	861.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kašnjenja otplate kamata	173.9	173.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostalo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Dugoročni	36.925.5	0.0	1.721.1	1.050.5	706.3	1.150.9	4.628.8	1.129.3	1.034.7	1.145.6	1.156.0	1.164.2	1.125.1	3.103.6	
Obveznice	1.364.2	0.0	0.0	0.0	26.0	35.6	30.9	42.0	0.5	0.4	6.2	5.1	0.0	0.0	0.4
Krediti	7.710.5	0.0	307.3	167.5	90.1	109.1	476.5	272.4	176.0	113.7	149.5	149.8	142.2	142.2	1.060.9
Gotovina i depoziti	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Trgovinski krediti	3.131.1	0.0	0.0	0.2	0.2	47.0	47.4	65.5	0.0	1.7	0.5	1.0	0.0	0.0	0.0
Ostale obveze	4.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kašnjenja otplate glavnice	20.0	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Kašnjenja otplate kamata	48.4	48.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostalo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Dugoročni	5.603.6	0.0	5.00.1	3.90.0	2.965.5	7.501.1	19.358.4	604.9	580.6	419.7	324.7	201.1	119.5	436.5	99.0
Obveznice	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Krediti	5.600.0	0.0	499.0	138.4	385.0	749.1	1.980.4	604.9	580.6	419.7	324.7	201.1	119.5	436.5	99.0
Trgovinski krediti	3.6	0.0	0.2	0.6	0.2	0.9	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ostale obveze	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Dodatak: Projena plaćanja kamata			201.9	79.0	30.2	346.8	1.150.9	1.114.6	953.7	811.6	706.6	587.9	482.4	2.550.0	1.349.6

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima • Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate glavnice te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Projekcija otplate glavnice i procijenjena plaćanja kamata kod stavke Gotovina i depoziti nerezidenata za sektor banke izrađena su na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o izvornom i preostalom dospijeću.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na repo poslove te hibridne i podređene instrumente ni zatezne kamate s tih osnova. Buduća plaćanja kamata za sektor banke procijenjena su na osnovi kamatne stope koja vrijedi u trenutku zaključenja ugovora i ne obuhvaćaju varijacije kamatnih stopa koje su moguće kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu. Za ostale sektore buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi referentne kamatne stope koja vrijedi na izvještajni datum. Projekcija otplate obračunatih nedospjelih kamata, koja je sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u prvom tromjesečnom razdoblju te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene otplate kamata u prvom tromjesečnom razdoblju.

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora

u milijunima eura

	2010.	2011.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Ostali domaći sektori	20.929,1	21.282,9	21.180,9	21.342,2	21.377,2	21.340,1	21.410,6	21.426,8	21.426,8	21.392,0	21.467,5	21.570,4	21.481,7
Kratkoročni	1.613,5	1.714,9	1.870,3	1.756,7	1.555,0	1.570,1	1.619,7	1.626,0	1.626,8	1.611,1	1.594,9	1.615,7	1.485,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Krediti	519,1	648,5	802,4	834,5	646,3	654,3	647,7	647,6	627,6	579,9	569,4	583,3	415,7
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	30,9	33,3	32,6	33,0	32,7	33,0	31,1	30,9	30,8	30,0	27,6	30,8	33,9
Ostale obveze	1.063,5	1.033,1	1.035,3	889,2	876,0	882,8	940,9	947,5	968,4	1.001,3	997,9	1.001,6	1.035,5
Kašnjenja otplate glavnice	892,8	862,0	863,4	746,6	732,0	740,4	789,4	793,2	811,8	835,9	832,1	834,3	861,8
Kašnjenja otplate kamata	170,7	171,1	171,9	142,6	144,0	142,4	151,5	154,2	156,6	165,3	165,8	167,3	173,7
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	19.315,7	19.568,3	19.310,4	19.585,5	19.496,2	19.557,7	19.490,6	19.536,4	19.292,3	19.103,7	19.076,6	18.954,7	18.696,5
Obveznice	1.590,1	1.748,0	1.450,6	1.437,5	1.442,8	1.443,9	1.419,0	1.399,4	1.401,0	1.392,0	1.404,5	1.419,0	1.386,2
Krediti	17.437,1	17.482,8	17.568,9	17.857,5	17.797,5	17.854,0	17.829,7	17.871,0	17.623,2	17.518,2	17.463,9	17.326,8	17.178,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	288,4	277,6	290,8	290,4	255,9	259,9	247,8	263,1	260,1	193,5	208,1	208,9	131,4
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1. Ostale bankarske institucije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Nebankarske financijske institucije	4.633,0	4.621,1	4.318,6	4.319,2	4.167,6	4.178,0	4.127,4	4.150,0	4.128,5	4.044,0	4.122,4	4.067,0	4.060,1
Kratkoročni	109,1	127,6	131,8	161,9	121,2	119,2	137,7	163,9	160,2	157,4	219,4	219,2	217,3
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	94,1	122,1	126,2	156,2	115,0	113,0	130,9	157,0	153,2	150,1	212,1	211,8	209,6
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	15,0	5,7	5,6	5,8	6,2	6,2	6,8	6,9	7,0	7,4	7,4	7,5	7,5
Kašnjenja otplate glavnice	11,6	2,1	2,1	2,2	2,4	2,5	2,7	2,7	2,7	3,0	3,1	3,1	3,4
Kašnjenja otplate kamata	3,4	3,6	3,5	3,6	3,8	3,8	4,1	4,2	4,2	4,4	4,3	4,4	4,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	4.523,9	4.493,3	4.186,8	4.157,2	4.046,4	4.059,6	3.969,7	3.986,1	3.968,3	3.886,6	3.902,9	3.867,7	3.850,8
Obveznice	936,4	940,9	638,9	647,0	649,8	653,5	650,6	647,3	650,8	643,9	647,2	650,6	636,6
Krediti	3.587,5	3.552,4	3.547,8	3.510,3	3.396,6	3.406,1	3.319,1	3.338,8	3.317,5	3.242,7	3.255,7	3.217,1	3.214,9
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3. Javna trgovačka društva	5.778,2	5.828,1	5.998,7	6.087,6	5.972,9	5.946,5	6.047,2	6.070,8	5.897,5	5.825,2	5.781,3	5.707,8	5.400,3
Kratkoročni	180,8	284,2	425,1	426,7	287,8	311,3	282,4	294,1	265,4	244,9	174,4	181,1	179,4
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	108,6	212,0	353,0	354,9	216,3	239,1	210,3	221,1	222,6	170,9	100,5	106,2	103,7
Trgovinski krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	72,2	72,2	72,2	71,7	71,4	72,2	72,1	72,9	72,8	74,7	73,8	74,9	75,7
Kašnjenja otplate glavnice	68,6	68,5	68,4	68,0	67,6	68,3	68,2	68,9	68,8	70,4	69,7	70,8	71,6
Kašnjenja otplate kamata	3,7	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9	4,0	4,0	4,3	4,1	4,1	4,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	5.597,4	5.543,9	5.573,6	5.660,9	5.685,2	5.635,2	5.764,8	5.776,8	5.602,1	5.580,2	5.607,0	5.526,7	5.220,9
Obveznice	330,4	332,8	331,8	325,8	326,6	327,6	328,6	312,5	313,9	315,3	316,7	318,0	318,7
Krediti	4.995,6	4.950,2	4.970,2	5.064,0	5.121,4	5.066,5	5.206,2	5.213,7	5.037,5	5.088,8	5.099,5	5.017,3	4.787,4
Trgovinski krediti	271,4	260,9	271,6	271,2	237,1	241,1	230,1	250,6	250,7	176,1	190,8	191,4	114,8
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4. Mješovita trgovačka društva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5. Ostala trgovačka društva	10.303,5	10.562,4	10.651,9	10.727,6	10.679,1	10.770,3	10.706,1	10.713,6	10.663,9	10.619,9	10.553,2	10.560,2	10.495,6
Kratkoročni	1.316,7	1.296,0	1.306,4	1.163,2	1.141,1	1.134,5	1.175,5	1.163,9	1.167,1	1.204,8	1.197,2	1.211,5	1.082,6
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Krediti	309,4	307,5	316,3	318,5	310,0	297,1	282,4	265,3	247,6	255,6	252,8	261,5	96,2
Trgovinski krediti	30,9	33,3	32,6	33,0	32,7	33,0	31,1	30,9	30,8	30,0	27,6	30,8	33,9
Ostale obveze	976,4	955,2	957,5	811,7	798,4	804,4	862,0	867,6	888,7	919,3	916,7	919,2	952,3
Kašnjenja otplate glavnice	812,7	791,4	792,9	676,5	662,1	669,6	718,5	721,6	740,3	762,6	759,4	760,4	786,8

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1.5. Ostala ulaganja, kamata	163,7	163,8	164,6	165,2	164,1	164,0	143,6	146,0	148,4	152,1	157,4	160,1	165,5
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	8.990,8	9.006,4	9.074,3	9.244,1	9.258,0	9.163,7	9.143,6	9.177,8	9.196,6	9.215,1	9.259,0	9.316,7	9.443,0
Obveznice	323,4	474,3	470,0	464,7	465,2	462,2	433,8	439,6	436,2	452,8	449,2	450,0	450,7
Krediti	8.646,5	8.775,4	8.846,3	9.060,4	9.052,8	8.975,3	9.079,0	9.097,6	9.043,2	8.994,8	8.979,0	8.980,9	8.965,7
Trgovinski krediti	16,9	16,6	13,3	19,1	19,7	16,7	17,0	17,1	17,1	17,1	17,3	17,3	16,6
Ostali obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.6. Neprofitne institucije	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,2	2,2	2,0	1,9	2,0	4,0	4,0	4,0
1.7. Obrtnici i trgovci	7,2	6,9	6,8	6,5	6,4	6,2	5,9	5,8	5,7	5,5	5,4	5,4	5,2
1.8. Kućanstva	204,7	202,1	202,1	199,1	221,0	221,0	221,4	220,7	219,6	216,3	204,4	205,8	207,0

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica[a,b]
u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[c]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.[c]
1. Izravna ulaganja u inozemstvu	4.500,0	4.750,4	4.556,2	3.283,5	3.500,1	3.658,2	3.556,6	3.430,3	3.500,1
2.2. Portfeljna ulaganja	2.640,0	2.646,0	3.219,4	3.562,6	2.894,6	3.552,5	3.655,3	3.089,4	2.894,6
2.2.1. Vlasnički vrijednosni papiri	1.455,0	653,7	804,9	1.255,5	1.213,5	1.501,6	1.492,7	1.245,8	1.213,5
2.2.2. Dužnički vrijednosni papiri	1.185,0	1.992,3	2.414,5	2.307,0	1.681,1	2.050,9	2.162,5	1.843,6	1.681,1
Obveznice	1.720,0	1.406,9	1.685,8	1.420,4	1.068,7	1.408,8	1.489,0	1.072,4	1.068,7
Instrumenti tržišta novca	265,0	585,4	728,7	886,6	612,5	642,1	673,6	771,2	612,5
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	24,1	16,5	16,2	38,9	26,3	106,2	16,2
2.4. Ostala ulaganja	6.504,2	6.990,5	6.992,4	5.887,7	5.649,6	4.920,8	4.843,8	5.673,3	5.649,6
2.4.1. Trgovinski krediti	248,9	224,7	423,3	80,5	85,9	86,8	85,5	85,5	85,9
2.4.2. Krediti	295,4	433,3	384,5	490,0	490,0	475,0	539,3	501,3	490,0
2.4.3. Gotovinski depoziti	5.959,9	6.332,6	6.184,6	5.327,1	5.073,8	4.359,0	4.219,3	5.086,5	5.073,8
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Međunarodne pričuve HNB	9.307,4	9.120,9	10.375,8	10.660,2	11.194,6	11.422,4	11.422,4	11.422,4	11.194,6
1. Izravna ulaganja Hrvatske	20.510,2	20.190,9	24.344,0	26.166,3	24.864,4	27.142,1	26.521,0	25.710,1	24.864,4
2. Portfeljna ulaganja	6.699,2	5.443,1	6.470,1	7.118,5	7.060,3	7.099,8	6.793,4	7.195,9	7.060,3
2.1. Vlasnički vrijednosni papiri	1.522,8	633,6	657,6	738,0	595,7	836,4	740,9	663,7	595,7
2.2. Dužnički vrijednosni papiri	5.176,4	4.809,5	5.812,5	6.380,5	6.472,7	6.263,4	6.052,4	6.532,1	6.472,7
Obveznice	5.021,4	4.805,3	5.661,2	5.912,1	6.314,6	6.105,5	5.911,0	6.274,5	6.314,6
Instrumenti tržišta novca	154,9	4,2	151,3	468,3	158,1	157,9	141,4	257,6	158,1
3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	197,2	193,6	98,2	92,3	174,3	193,6
4. Ostala ulaganja	29.512,1	29.649,2	31.501,6	31.905,1	32.333,0	33.168,0	33.821,8	32.428,2	32.333,0
4.1. Trgovinski krediti	837,6	667,5	844,3	370,2	216,7	470,1	328,2	273,8	216,7
4.2. Krediti	20.080,6	21.431,4	21.999,0	25.075,4	24.741,0	25.873,1	26.080,9	25.162,3	24.741,0
4.3. Gotovinski depoziti	8.145,7	7.138,3	8.428,1	6.459,5	7.375,3	6.921,8	7.412,7	6.992,1	7.375,3
4.4. Ostala pasiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. [c] Preliminarni podaci

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica • Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (*Balance of Payments Manual*, 5. izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnoga srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima kompiliraju se na temelju tržišnih cijena gdje god su one raspoložive. U dijelu koji se odnosi na ulaganja u Republiku Hrvatsku primjenjuju se tržišne cijene na posljednji dan izvještajnog razdoblja preuzete sa Zagrebačke burze, a u dijelu koji se odnosi na ulaganja u inozemstvo izvještajne jedinice obveznici istraživanja o izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima obvezne su prikazivati vrijednosti svojih vlasničkih udjela u inozemstvu koristeći se tržišnim cijenama. Tamo gdje to nije moguće, primjenjuju se knjigovodstvene vrijednosti ukupnoga kapitala poduzeća u vlasništvu izravnih ili portfeljnih ulagača, bilo da je riječ o ulaganjima u Republiku Hrvatsku ili u inozemstvo (metoda *own funds at book value*).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicije Portfeljna dužnička ulaganja kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke i podacima monetarne statistike.

Podaci o portfeljnim vlasničkim i dužničkim ulaganjima upotpunjuju se podacima koje dostavljaju Središnje klirinško depozitarno društvo i poslovne banke koje obavljaju poslove skrbništva nad vrijednosnim papirima, posebno u dijelu Sredstava ostalih sektora.

Pozicije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicije Ostala ulaganja – Krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Sredstava pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora država od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka. Za ostale sektore upotrebljavaju se tromjesečni podaci Banke za međunarodne namire.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja[a]
u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[b]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.[b]
1. Izravna ulaganja u inozemstvu	2.520,2	1.720,2	1.436,1	1.228,5	3.501,3	3.159,6	3.031,0	2.964,3	3.501,3
1.1. Vlasnički kapital i ulaganja u dionice	2.479,2	1.680,2	1.419,1	1.104,5	3.501,3	3.159,6	3.031,0	2.964,3	3.501,3
1.1.1. Sredstva	2.479,2	1.680,2	1.419,1	1.104,5	3.501,3	3.159,6	3.031,0	2.964,3	3.501,3
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	41,0	40,0	17,0	124,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1. Sredstva	16,5	19,5	13,8	96,6	166,0	96,6	524,6	166,0	166,0
1.2.2. Obveze	24,5	20,5	3,2	27,4	166,0	96,6	524,6	166,0	166,0
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	30.511,5	22.190,9	25.344,0	26.166,9	23.868,4	27.121,1	26.521,7	25.719,5	23.868,4
2.1. Vlasnički kapital i ulaganja u dionice	26.777,2	16.409,8	17.699,5	18.404,5	17.166,8	19.471,1	19.284,5	18.238,0	17.166,8
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	26.777,2	16.409,8	17.699,5	18.404,5	17.166,8	19.471,1	19.284,5	18.238,0	17.166,8
2.2. Ostala ulaganja	3.734,3	5.781,3	7.644,5	7.761,9	6.701,6	7.650,0	7.237,2	7.481,5	6.701,6
2.2.1. Sredstva	24,7	24,3	2,9	68,3	50,7	41,1	44,6	54,2	50,7
2.2.2. Obveze	3.858,5	5.805,4	7.697,4	7.830,2	6.752,3	7.691,2	7.281,7	7.537,7	6.752,3
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

[a] Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR) i kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), pa u skladu s time postoji učinak i na stanje izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku odnosno inozemstvo počevši s tim mjesecima. [b] Preliminarni podaci

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja[a]
u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[b]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.[b]
1. Sredstva	3.250,9	2.636,0	3.219,4	3.562,6	2.894,6	3.552,5	3.655,3	3.069,4	2.894,6
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	1.745,5	656,7	804,9	1.255,5	1.213,5	1.501,6	1.492,7	1.245,8	1.213,5
1.1.1. Banke	8,3	11,6	13,7	11,1	15,6	14,7	15,3	15,6	15,6
1.1.2. Ostali sektori	1.737,2	645,1	791,2	1.244,5	1.197,9	1.486,9	1.477,5	1.230,0	1.197,9
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	1.505,4	1.979,3	2.414,5	2.307,0	1.681,1	2.050,9	2.162,5	1.843,6	1.681,1
2. Obveze	6.639,5	5.443,7	6.479,1	7.118,5	7.068,3	7.289,8	6.793,4	7.095,9	7.068,3
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	1.522,3	613,6	657,6	738,0	595,7	836,4	740,9	669,7	595,7
2.1.1. Banke	164,7	66,5	62,4	96,8	45,3	57,6	61,4	55,7	45,3
2.1.2. Ostali sektori	1.357,6	547,1	595,2	641,2	550,3	778,8	679,5	614,0	550,3
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	5.117,1	4.829,9	5.821,5	6.380,5	6.472,7	6.453,4	6.052,4	6.426,3	6.472,7
2.2.1. Obveznice*	5.073,5	4.805,3	5.651,2	5.912,1	6.314,6	5.905,5	5.731,0	6.254,5	6.314,6
2.2.1.1. Država	3.406,2	3.162,1	3.976,4	4.313,1	4.926,5	4.467,9	4.318,0	4.859,8	4.926,5
2.2.1.2. Banke	459,0	456,8	9,0	8,9	1,9	0,0	0,0	2,7	1,9
2.2.1.3. Ostali sektori	1.208,3	1.186,4	1.665,8	1.590,1	1.386,2	1.437,5	1.413,0	1.392,0	1.386,2
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	43,7	24,6	170,3	468,3	158,1	547,9	321,4	171,7	158,1
2.2.2.1. Država	43,7	24,6	170,3	468,3	157,9	547,9	321,4	171,7	157,9
2.2.2.1. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1

[a] HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Preliminarni podaci

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja[a]

u milijunima eura

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.[b]	2011.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.
Sektori	6.504,7	6.998,5	6.362,5	5.887,7	5.649,6	4.920,8	4.843,8	5.873,3	5.649,6
1. Monetarne vlasti	248,9	224,7	122,3	88,5	85,9	86,8	85,2	85,5	85,9
1.1. Državna	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	248,9	224,7	122,3	88,5	85,9	86,8	85,2	85,5	85,9
Dugoročni krediti	228,8	202,6	96,1	61,4	58,3	62,9	60,7	61,9	58,3
Kratkoročni krediti	20,1	22,1	26,1	27,2	27,6	23,9	24,4	23,6	27,6
2. Opće	464,1	485,9	494,5	490,0	490,0	475,0	539,3	501,1	490,0
2.1. Hrvatska narodna banka	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Ostali sektori	463,5	485,3	493,9	489,4	489,4	474,4	538,7	500,5	489,4
Dugoročni krediti	313,2	327,6	330,2	329,2	310,1	319,2	327,8	330,9	310,1
Kratkoročni krediti	150,3	157,7	163,7	160,2	179,3	155,2	210,9	169,6	179,3
3. Državna	1.117,4	1.130,6	1.133,0	1.144,6	1.144,6	1.117,6	1.105,4	1.127,7	1.144,6
Dugoročni krediti	81,0	146,1	143,6	140,0	140,0	96,4	94,3	112,1	140,0
Kratkoročni krediti	1,1	1,1	0,7	4,6	4,6	2,2	2,2	11,6	4,6
4. Ostali sektori	4.674,3	4.657,3	4.612,7	4.164,6	4.029,0	3.359,0	3.210,3	3.286,5	3.073,6
4.1. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	1.745,1	1.486,6	1.442,9	1.060,1	1.565,6	1.081,9	2.991,3	3.870,3	3.565,6
4.2. Ostali sektori	1.243,9	1.166,7	1.311,7	1.250,0	1.508,2	1.277,1	1.226,0	1.416,2	1.508,2
4.3. Ostala ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveze	24.572,1	29.849,2	31.601,6	31.905,1	32.333,0	33.168,0	33.821,8	32.428,2	32.333,0
1. Imovinski krediti	357,0	367,5	334,4	270,2	216,7	373,1	328,2	273,8	216,7
1.1. Državna	1,2	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	1,2	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostali sektori	355,8	366,7	334,4	270,2	216,7	373,1	328,2	273,8	216,7
Dugoročni krediti	305,5	327,7	310,2	339,0	182,8	340,1	297,1	243,8	182,8
Kratkoročni krediti	50,3	39,0	24,2	30,9	33,9	33,0	31,1	30,0	33,9
2. Opće	20.108,8	24.314,1	25.979,4	26.274,1	24.741,0	25.673,1	26.080,9	25.162,1	24.741,0
2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Banke	2.613,2	2.711,7	2.402,2	1.911,6	1.911,6	1.973,2	2.128,7	1.952,2	1.911,6
Dugoročni krediti	2.613,2	2.711,7	2.402,2	1.920,0	1.911,6	1.798,2	1.953,7	1.952,2	1.911,6
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	175,0	175,0	0,0	0,0
2.3. Ostali sektori	17.495,6	21.602,4	23.577,2	24.362,6	22.829,4	23.699,9	23.952,2	23.209,9	22.829,4
Dugoročni krediti	4.276,8	4.496,7	4.357,6	4.205,8	4.250,8	4.868,4	4.583,7	4.461,1	4.250,8
Kratkoročni krediti	13.218,8	17.105,7	19.219,6	20.156,8	18.578,6	18.831,5	19.368,5	18.748,8	18.578,6
2.4. Ostale obveze	711,7	1.192,0	807,5	930,1	511,1	740,4	877,9	467,5	511,1
Dugoročni krediti	13.198,2	18.272,0	19.598,6	19.968,9	18.578,6	19.531,5	19.369,1	19.049,0	18.578,6
Kratkoročni krediti	12.371,7	17.589,5	18.791,9	19.060,2	18.064,1	18.584,1	18.628,3	18.369,5	18.064,1
	827,1	682,5	806,7	908,6	514,5	947,4	740,8	679,5	514,5
2.5. Gotovina i depozita	4.145,5	5.138,3	6.228,1	6.459,5	7.375,3	6.921,8	7.412,7	6.992,1	7.375,3
2.5.1. Hrvatska narodna banka	2,4	2,4	0,1	1,2	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1
2.5.2. Banke	4.143,2	5.135,9	6.227,9	6.458,4	7.375,3	6.921,4	7.412,6	6.992,0	7.375,3
2.5.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.6. Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

[a] HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. [b] Preliminarni podaci

I. Državne financije

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti[a]
u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
A) Državni proračun	9.073,7	7.901,6	8.011,8	8.258,5	9.226,1	8.881,6	58.201,3	9.533,9	9.506,2	9.674,5	9.541,8	8.766,6	8.927,2
B) Izvanproračunski korisnici	315,3	271,4	211,1	230,1	232,5	256,6	254,3	328,5	271,2	264,5	337,0	290,5	352,4
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	166,0	98,0	101,3	130,8	116,0	123,7	153,5	139,6	128,9	140,0	144,9	155,0	162,2
5. Hrvatske ceste i Hrvatske autoceste	99,9	57,4	100,5	70,5	60,5	91,2	75,8	56,8	125,6	90,1	74,2	122,6	145,6
6. Hrvatske željeznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	17,6	2,3	4,6	4,3	16,1	0,0	2,6	3,9	4,1	8,2	3,0	4,2	4,1
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	31,1	107,4	0,0	23,8	107,0	4,5	15,8	414,4	4,1	11,1	166,7	5,9	47,6
9. Agencija za upravljanje državnom imovinom	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KONSOLIDIRANI PRORAČUN (A+B)	9.389,0	8.173,0	8.222,9	8.488,6	9.458,6	9.138,2	58.455,6	9.862,4	9.777,4	9.939,0	9.878,8	9.057,1	9.279,6

Tablica I2: Operacije državnog proračuna*

u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1.1. Porezi	4.879,9	4.372,8	4.511,0	4.699,0	5.732,6	5.251,5	4.746,8	5.208,2	5.719,1	5.949,5	5.541,8	4.973,2	4.716,8
1.2. Socijalni doprinosi	3.480,1	3.131,3	3.052,1	3.122,8	3.136,0	3.191,4	3.201,8	3.237,7	3.211,7	3.275,9	3.229,5	3.242,7	3.193,0
1.3. Pomoći	239,3	34,6	67,4	51,9	38,1	30,8	85,6	86,2	69,4	65,6	73,6	45,3	37,7
1.4. Ostali prihodi	476,4	360,1	381,4	394,7	386,6	404,1	667,7	902,8	526,0	383,3	696,9	506,0	553,1
2. RASHODI	2.755,5	2.574,6	2.557,5	2.546,3	2.594,0	2.583,6	2.536,6	2.485,0	2.596,1	2.638,6	2.661,8	2.619,3	2.666,2
2.1. Rashodi za zaposlene	1.126,0	592,2	464,4	586,1	142,5	672,3	662,6	739,5	745,2	610,2	608,9	673,6	1.000,2
2.2. Korištenje dobara i usluga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Tuđenja dobara, prava	492,4	478,5	461,0	1.325,7	718,2	688,6	428,1	1.042,7	335,8	1.319,7	478,5	708,5	374,4
2.4. Subvencije	644,9	529,3	560,7	651,8	918,9	642,7	493,1	805,9	286,6	332,1	768,2	340,4	624,3
2.5. Pomoći	141,4	511,6	284,8	395,8	580,0	584,5	560,6	478,8	973,0	302,2	496,5	193,7	600,8
2.6. Socijalna naknada	396,2	448,3	434,8	447,8	448,9	477,2	472,8	445,8	456,8	415,6	478,8	491,8	529,9
2.7. Ostali rashodi	154,6	14,6	151,8	139,1	184,7	18,3	419,4	372,3	798,8	1.404,8	312,9	211,3	116,7
3. NETO FINANCIJSKA IMOVINA													
3.1. Primici od financijske imovine	55,6	0,0	0,0	44,8	21,5	0,0	0,0	60,3	60,9	100,0	96,0	120,0	21,0
3.1.1. Dionice i udjeli glavnice	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,0
3.1.2. Zajmovi	0,6	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,2	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.1.3. Dugoročne vrijednosnice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0
3.1.4. Nepokretnosti i oprema	0,0	0,4	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2. Potrošno neto financijske imovine	1.325,6	1.040,4	756,6	2.501,8	1.854,4	2.074,3	1.446,1	4.961,9	847,4	1.287,1	379,4	141,9	1.332,5
3.2.1. Tuzemna imovina	1.327,0	1.040,4	756,6	2.501,8	1.854,4	2.074,3	1.446,1	4.961,9	847,4	1.287,1	379,4	141,9	1.332,5
3.2.2. Inozemna imovina	-1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	213,6	622,4	606,5	9.996,6	1.152,0	758,6	275,0	1.992,1	1.243,7	542,5	147,9	1.882,3	1.895,4
3.3.1. Tuzemne obveze	144,1	709,5	563,7	6.477,7	1.490,1	715,6	1.054,4	1.128,2	1.138,4	538,9	147,4	1.962,8	1.752,6
3.3.2. Inozemne obveze	69,5	-87,1	42,8	3.518,9	-347,7	42,9	-779,3	4.763,9	105,4	3,6	4,5	-73,7	142,9

* HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008.

Napomena: Na gotovinskom načelu

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija.

Izvor: MF

Tablica I3: Dug središnje države*
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.										
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Unutarnji dug	87.257,5	88.778,5	89.209,1	94.996,4	94.609,9								
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	82.952,1	84.094,1	84.431,4	90.579,7	89.609,8	91.145,1	90.075,2	93.728,3	94.139,0	91.607,4	91.977,0	97.500,1	95.710,8
Trezorski zapisi	16.886,5	17.681,4	17.977,7	18.882,5	18.210,1	19.300,6	18.280,2	17.797,1	18.049,6	17.253,0	18.047,1	19.615,3	18.900,4
Instrumenti tržišta novca	20,5	20,5	20,5	20,5	20,5	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6
Obveznice	48.852,5	49.047,0	48.853,2	48.456,5	48.728,9	48.910,4	49.507,4	52.420,0	52.470,0	55.439,2	55.774,9	55.607,9	56.191,2
Krediti Hrvatske narodne banke	0,1		2,4	2,4	2,0	5,1							0,0
Krediti banaka	17.182,3	17.345,2	17.577,6	23.217,8	22.648,3	22.908,4	22.267,2	19.490,4	19.599,2	20.281,7	21.134,3	22.109,7	20.578,6
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	4.604,7	4.612,2	4.621,2	4.416,7	4.428,8	4.594,0	4.529,0	4.562,1	4.946,1	5.156,0	5.233,0	5.322,4	5.791,2
Instrumenti tržišta novca													
Obveznice													
Krediti banaka	4.604,7	4.612,2	4.621,2	4.416,7	4.428,8	4.594,0	4.529,0	4.562,1	4.946,1	5.156,0	5.233,0	5.322,4	5.791,2
2. Inozemni dug	46.445,4	45.483,4	45.966,5	46.391,0	46.400,5	46.972,9	47.701,1	50.698,7	50.477,0	50.760,5	50.677,3	50.760,5	50.710,0
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	44.457,1	43.495,2	43.971,5	44.396,9	44.442,4	45.028,9	45.733,1	48.698,7	48.477,0	48.760,5	48.677,3	48.760,5	48.710,0
Instrumenti tržišta novca	3.456,6	3.480,1	3.763,5	4.045,2	3.810,4	3.532,1	4.178,1	4.005,6	4.000,0	4.226,6	3.927,7	4.000,0	4.000,0
Obveznice	31.684,5	30.779,6	30.917,5	32.818,8	31.950,2	32.359,9	31.707,0	34.120,3	34.185,0	34.771,2	34.970,6	34.760,5	34.710,0
Krediti	11.302,3	11.223,8	11.290,5	7.267,4	8.774,8	9.136,9	9.847,9	10.572,8	10.292,0	9.762,7	9.779,0	9.999,9	10.000,0
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	1.988,2	1.987,7	1.994,7	1.994,1	1.958,2	1.974,0	1.967,9	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,0
Instrumenti tržišta novca													
Obveznice													
Krediti	1.988,2	1.987,7	1.994,7	1.994,1	1.958,2	1.974,0	1.967,9	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,1	2.000,0
3. Ukupno (1+2)	133.702,9	134.261,9	135.175,6	141.387,4	141.010,4								
Dodatak:													
Izdana jamstva Republike Hrvatske													
- domaća	20.052,8	20.128,2	20.741,3	19.574,1	19.959,2	20.294,7	19.614,1	13.649,1	20.185,5	20.735,1	21.166,0	21.790,4	22.079,8
- inozemna	39.333,9	39.366,4	37.736,0	37.582,0	37.291,3	37.762,2	38.246,8	36.843,6	36.096,9	36.292,6	36.207,4	36.190,2	37.210,8

* HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije, a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. U ovoj tablici dug HBOR-a u dijelu 2. Inozemni dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 1998., u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, lipnja 1999., a dug HAC-a reklasificiran je od, uključujući, siječnja 2008.

Tablica I3: Dug središnje države • Dug središnje države sastoji se od unutarnjeg i inozemnog duga.

Izvori su podataka za unutarnji dug središnje države Ministarstvo financija, u dijelu koji se odnosi na trezorske zapise i obveznice, te Hrvatska narodna banka, u dijelu koji se odnosi na instrumente tržišta novca, kredite banaka i na kredite Hrvatske narodne banke. Stanje trezorskih zapisa uključuje trezorske zapise Ministarstva financija izražene u kunama, eurozapise Ministarstva financija i trezorske zapise Ministarstva financija indeksirane uz euro, sve s rokom dospijeća do godine dana. Stanja eurozapisa uključuju obračunate nedospjele kamate. Kod trezorskih zapisa u kunama i trezorskih zapisa indeksiranih uz euro razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta pomoću metode jednostavnoga kamatnog računa (tj. linearno) i metode brojenja dana prema kojoj je stvarni broj dana podijeljen s 360.

Stanje obveznica uključuje obveznice središnje države izdane na domaćem tržištu, trezorske zapise Ministarstva financija s rokom dospijeća duljim od jedne godine i dio ukupnih obveznica središnje države izdanih u inozemstvu koji je na kraju izvještajnog razdoblja u vlasništvu rezidentnih institucionalnih jedinica. Od prosinca 2005. godine obveznice središnje države i trezorski zapisi Ministarstva financija izdani na domaćem tržištu a u vlasništvu nerezidenatnih institucionalnih jedinica uključeni su u inozemni dug središnje države. Kod trezorskih zapisa s rokom dospijeća duljim od jedne godine razlika između nominalne vrijednosti i vrijednosti izdanja čini obračunate nedospjele kamate, koje su raspoređene duž životnog vijeka instrumenta metodom složenoga kamatnog računa. Stanja obveznica središnje države uključuju obračunate nedospjele kamate.

Stanje kredita banaka od siječnja 2004. sadržava, uz nedospjelu glavnicu, i obračunate nedospjele kamate.

Izvor podataka za inozemni dug središnje države jest statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor su podataka o domaćim jamstvima statistička izvješća banaka i statistička izvješća ostalih financijskih institucija, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

J. Nefinancijske statistike

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi			Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena		Cijene pri proizvođačima	Indeksi potrošačkih cijena			Cijene pri proizvođačima
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	
2002.	prosinac	93,8	94,2	92,6	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	prosinac	95,4	95,7	94,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	98,0	98,0	98,0	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,5	103,6	104,8
2005.	prosinac	101,6	101,4	102,0	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	103,7	102,8	106,4	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	109,7	109,5	110,0	101,2	101,2	101,3	100,4	105,8	106,6	103,4	105,9
2008.	prosinac	112,8	112,2	114,7	99,4	99,1	100,5	98,7	102,9	102,4	104,3	104,1
2009.	prosinac	114,9	114,5	117,3	99,4	99,3	100,2	100,0	101,9	101,3	101,9	101,6
2010.	prosinac	117,1	117,1	117,6	100,0	100,1	99,9	101,0	101,8	102,2	100,1	105,7
2011.	siječanj	117,7	117,9	117,8	100,5	100,7	100,1	100,8	101,9	102,4	100,1	105,1
	veljača	118,3	118,6	118,0	100,5	100,6	100,2	101,6	102,2	102,8	100,1	106,0
	ožujak	119,2	119,7	118,0	100,8	101,0	99,9	100,8	102,6	103,2	100,2	106,2
	travanj	119,5	120,0	118,3	100,2	100,3	100,2	100,6	102,4	102,8	100,9	106,4
	svibanj	119,9	120,6	117,9	100,3	100,5	99,8	100,6	102,5	103,1	100,1	106,7
	lipanj	119,8	119,6	118,7	99,9	99,2	100,7	99,7	102,0	102,7	99,7	106,0
	srpanj	118,7	118,6	119,0	99,0	99,1	100,3	100,1	101,9	102,7	99,2	106,1
	kolovoz	118,6	118,6	119,4	99,9	100,0	99,7	100,7	102,0	102,9	98,7	106,6
	rujan	119,1	119,8	117,4	100,4	101,0	98,1	100,0	102,2	103,0	99,0	106,1
	listopad	119,8	120,7	117,6	100,6	100,8	99,7	100,6	102,6	103,6	99,2	106,0
	studeni	120,0	121,1	116,9	100,2	100,3	99,9	100,5	102,6	103,5	99,3	107,0
	prosinac	119,5	120,6	116,4	99,6	99,6	99,6	99,8	102,1	103,0	98,9	106,9

Izvor: DZS

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima • Početkom 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa potrošačkih cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
2002.	prosinac	95,0	95,6	91,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	prosinac	96,2	96,4	94,7	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	prosinac	98,4	98,5	97,4	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9
2005.	prosinac	101,3	101,4	101,0	100,4	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7
2006.	prosinac	103,6	103,6	103,6	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5
2007.	prosinac	108,8	109,1	107,2	100,8	100,8	100,4	105,0	105,3	103,5
2008.	prosinac	113,3	113,5	112,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	105,0
2009.	prosinac	113,6	113,3	115,2	98,8	98,6	100,2	100,2	99,8	102,4
2010.	prosinac	113,7	113,4	114,9	99,1	99,0	99,7	100,1	100,1	99,8
2011.	siječanj	113,6	113,3	115,2	99,9	99,9	100,2	100,7	100,6	99,8
	veljača	114,1	113,8	115,5	100,4	100,4	100,3	101,1	101,4	99,6
	ožujak	115,0	115,0	115,4	100,8	101,0	99,9	101,7	102,1	99,9
	travanj	115,4	115,4	115,5	100,3	100,4	100,1	101,5	101,7	100,5
	svibanj	116,2	116,2	116,3	100,7	100,7	100,6	101,8	102,1	100,5

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
	travanj	116,7	115,9	117,8	100,0	99,7	101,3	101,8	102,1	100,1
	svibanj	115,8	115,0	116,8	99,6	99,2	101,7	101,7	102,2	99,3
	lipanj	115,6	114,8	116,6	99,9	99,8	100,8	101,7	102,2	99,2
	srpanj	116,3	116,2	117,0	100,6	101,2	97,4	102,0	102,3	100,4
	kolovoz	117,3	117,5	116,2	100,8	101,1	99,4	102,6	103,0	100,7
	rujan	117,6	117,9	116,6	100,3	100,4	99,9	102,5	102,9	100,7
	listopad	117,0	117,2	116,4	99,5	99,4	100,1	102,9	103,3	101,1
	studeni									
	prosinac									

Izvor: DZS

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena • Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Udio dobara i usluga koji se isključuju iz košarice za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2011. godini iznosi 29,3% (od toga se 6,1 postotni bod odnosi na poljoprivredne proizvode, a 23,2 postotna boda na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće
u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
2002.	prosinac	3.439,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,3	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.858,0	96,6	104,7	105,2
2008.	prosinac	5.110,0	100,3	109,1	107,0
2009.	prosinac	5.362,0	99,6	99,1	102,6
2010.	prosinac	5.450,0	97,6	101,7	100,6
2011.	siječanj	5.437,0	98,0	101,6	101,6
	veljača	5.427,0	98,1	101,7	101,6
	ožujak	5.480,0	101,5	101,3	101,6
	travanj	5.396,0	98,5	101,8	101,8
	svibanj	5.421,0	100,5	102,1	102,1
	lipanj	5.431,0	101,4	102,2	102,2
	srpanj	5.365,0	97,6	101,2	102,1
	kolovoz	5.513,0	102,8	100,8	101,9
	rujan	5.397,0	97,9	102,4	102,0
	listopad	5.406,0	100,2	102,0	102,0
	studeni	5.729,0	106,0	101,0	101,9
	prosinac	5.493,0	95,9	102,6	101,9
				100,8	101,8

Izvor: DZS

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača
indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora						
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-13,5	20,1	-34,1	-64,0
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-25,0	-21,5	-2,6	-26,5	6,4	14,7	-27,4	-65,2
2004.	listopad	-28,9	-7,0	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-25,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,5	27,6	-25,9	-60,6
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	-1,1	-22,4	-10,5	16,9	-10,9	-49,4
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,6	-31,8	-21,2	12,6	-25,0	-54,6
2008.	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,6	-40,6	-13,4	-40,3	-64,9
2009.	prosinac	-46,8	-32,7	-41,6	-33,7	-27,6	-64,5	-42,8	-13,8	-42,1	-61,0
2010.	prosinac	-47,9	-30,6	-48,7	-40,7	-21,7	-64,9	-39,4	-15,7	-39,6	-54,9
2011.	siječanj	-40,0	-29,4	-47,8	-37,7	-16,2	-67,3	-38,6	-18,4	-38,5	-58,0
	veljača	-41,2	-27,6	-50,5	-37,3	-18,4	-70,3	-41,2	-18,0	-44,1	-61,0
	ožujak	-42,6	-32,2	-50,6	-46,4	-20,0	-79,4	-47,3	-31,9	-50,1	-62,0
	travanj	-41,0	-27,9	-49,0	-37,9	-16,3	-69,7	-46,1	-34,2	-33,5	-61,0
	svibanj	-40,7	-28,4	-49,8	-38,5	-20,0	-70,2	-37,0	-33,1	-40,4	-62,0
	lipanj	-40,0	-27,8	-45,3	-34,2	-15,0	-64,4	-33,8	-30,7	-37,2	-57,0
	srpanj	-38,6	-26,8	-42,1	-32,1	-14,4	-65,0	-28,0	-25,1	-38,4	-57,0
	kolovoz	-38,0	-27,1	-45,2	-36,3	-20,1	-61,5	-34,5	-33,6	-37,7	-54,0
	rujan	-36,0	-25,7	-43,6	-30,4	-16,7	-60,1	-33,6	-29,6	-38,1	-57,0
	listopad	-38,1	-28,8	-45,6	-32,7	-16,6	-59,0	-30,9	-30,1	-41,2	-54,7
	studeni	-39,2	-29,2	-43,9	-30,8	-17,7	-59,1	-36,4	-31,7	-41,2	-57,3
	prosinac	-36,6	-26,9	-43,1	-31,6	-15,9	-59,3	-32,1	-25,0	-41,2	-51,4

Izvori: Ipsos Puls; HNB

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača • Anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. To se anketno istraživanje do travnja 2005. provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. provodi se svakoga mjeseca, uz tehničku i financijsku pomoć Europske komisije.

Upitnik sadržava ukupno 23 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoloženja potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_{z}^{k} r_i \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijelili za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponuđeni/odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na pojedino pitanje. Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) u pogledu specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

I1: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?

I2: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?

I3: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I4: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I7: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?

I8: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?

I11: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjeti išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa su:

IPP: I2, I4, I7×(–1), I11

IOP: I2, I4

IRP: I1, I3, I8.

Kratice i znakovi

Kratice

AMA – napredni pristup za izračun kapitalnog zahtjeva za operativni rizik (engl. *Advanced Measurement Approach*)
b. b. – bazni bodovi
BDP – bruto domaći proizvod
BDV – bruto dodana vrijednost
BIS – Banka za međunarodne namire (engl. *Bank for International Settlements*)
blag. – blagajnički
cif – cijena s osiguranjem i vozarinom (engl. *cost, insurance and freight*)
DAB – Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka
d.d. – dioničko društvo
DKZ – Direktiva o kapitalnim zahtjevima
d.o.o. – društvo s ograničenom odgovornošću
DZS – Državni zavod za statistiku
Eba – Europsko tijelo za bankarstvo (engl. *European Banking Authority*)
EBRD – Europska banka za obnovu i razvoj (engl. *European Bank for Reconstruction and Development*)
EMU – Ekonomska i monetarna unija
engl. – engleski
ESB – Europska središnja banka
EU – Europska unija
Fed – američka središnja banka (engl. *Federal Reserve System*)
Fina – Financijska agencija
FMA – Agencija za nadzor financijskih tržišta (engl. *Financial Market Authority*)
fob – franko paluba (engl. *free on board*)
FZOEU – Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
g. – godina
GC – gotovinski centar
GFS – metodologija MMF-a za statistiku javnih financija (engl. *Government Finance Statistics*)
HAC – Hrvatske autoceste
Hanfa – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
HBOR – Hrvatska banka za obnovu i razvitak
HC – Hrvatske ceste
HNB – Hrvatska narodna banka
HSVP – Hrvatski sustav velikih plaćanja
HV – Hrvatske vode
HWWI – Institut za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (njem. *Hamburgisches Weltwirtschaftsinstitut*)
HZMO – Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje
Ina – Industrija nafte d.d.
JDD – javna dionička društva
kn – kuna
kom. – komad
lp – lipa
MF – Ministarstvo financija
mil. – milijun
mj. – mjesec
mlrd. – milijarda
MMF – Međunarodni monetarni fond
MONEYVAL – Odbor stručnjaka za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (engl. *Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism*)
MRS – Međunarodni računovodstveni standardi
MSFI – Međunarodni standardi financijskog izvještavanja
MTP – multilateralna trgovinska platforma
NKD – Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NKS – Nacionalni klirinški sustav
NN – Narodne novine
NOP – Nacionalni odbor za platni promet
NRP – neto raspoložive pričuve
OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. *Organization for Economic Cooperation and Development*)
PDV – porez na dodanu vrijednost
PN – primarni novac
POS (EFTPOS) – elektronički prijenos novčanih sredstava na prodajnome mjestu (engl. *Electronic Funds Transfer of Point of Sale*)
RDG – račun dobiti i gubitka
RH – Republika Hrvatska
ROAA – profitabilnost prosječne imovine (engl. *Return on Average Assets*)
ROAE – profitabilnost prosječnoga kapitala (engl. *Return on Average Equity*)
SAD – Sjedinjene Američke Države
SDR – posebna prava vučenja (engl. *Special Drawing Rights*)
SMTK – Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
T-HT – Hrvatski telekom d.d.
tis. – tisuća
tr. – tromjesečje
TZ – trezorski zapisi
VIKR – valutno inducirani kreditni rizik
VP – vlasnički papiri
ZOKI – Zakon o kreditnim institucijama
WB – Svjetska banka (engl. *World Bank*)

Troslovne oznake za valute

CHF – švicarski franak
EUR – euro
GBP – funta sterlinga
HRK – kuna
JPY – jen
USD – američki dolar
XDR – posebna prava vučenja

Znakovi

– – nema pojave
.... – ne raspolaže se podatkom
0 – podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere
ø – prosjek
a, b, c,... – oznaka za napomenu ispod tablice i slike
( ) – nepotpun, odnosno nedovoljno provjeren podatak